ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. III

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI

RĂSCOALA DIN 1821

III

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
INSTITUTUL DE ISTORIE

RĂSCOALA DIN 1821

DOCUMENTE INTERNE

Vol. III

Cu indice și glosar pentru vol. I, II și III

COMITETUL DE REDACȚIE:

ACADEMICIAN ANDREI OȚETEA — REDACTOR RESPONSABIL,
NICHITA ADĂNILOAIE, NESTOR CAMARIANO,
SAVA IANCOVICI, IOAN NEACȘU, ALEXANDRU VIANU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1960

1. — 7 decembrie 1821. — Mărturie despre înrolarea la începutul răscoalei a trei locuitori din Tomşani în oştirea lui Tudor Vladimirescu.

2. — 16 decembrie 1821. — Date cu privire la unele fapte ale polcovnicului Solomon în vremea răscoalei.

3. — 24 decembrie [1821]. — Vogoride respinge atacurile împotriva politicii sale şi sfătuieşte pe boieri să se întoarcă în ţară.

4. — Dumbrăveni, 24 decembrie 1821. — Paharnicul N. Bucur către biv vel vistierul Alecu Balş, despre purtarea turcilor şi despre incendiile din Iaşi.

5. — 26 decembrie 1821. — Caimacamii Ţării Romîneşti arată că luarea zaherelilor şi pricinuirea stricăciunilor la moşiile Uluiţi, Afumaţi şi Zimnicea se motivează prin faptul că aceste moşii sînt proprietatea lui Al. Ipsilanti.

6. — 30 decembrie 1821. — Anafora în pricina mănăstirii Hurez cu locuitorii din Baia de Fier care s-au alăturat lui Gîrbea « apostatul » şi prin « silnică revoluţie » au luat vitele mănăstirii şi au izgonit pe ungureni de pe muntele acestei mănăstiri.

7. — [Decembrie 1821 ?]. — Fostul mitropolit Ignatie scrie boierilor emigraţi că cei ce s-au reîntors în Ţara Romînească vor fi consideraţi trădători şi că măsurile luate în acest răstimp sînt ilegale.

8. — [9 ? decembrie 1821]. — Firman către Silistra valesi, să apere « raialele » de abuzurile trupelor turceşti aflate în Ţara Romînească.

9. — [1821]. — Boierii refugiaţi la Braşov şi Sibiu scriu celor rămaşi în Bucureşti că sînt solidari cu măsurile ce le vor lua pentru binele comun, iar la hotărîri mai grele să fie consultaţi în taină.

10. — 20 decembrie/1 ianuarie 1822. — Ahmet paşa cere caimacamului Vogoride să nu dea voie boierilor refugiaţi să ridice veniturile de la moşii.

11. — Sibiu, 2 ianuarie 1822. — Hagi Ianuş se dezvinovăţeşte faţă de Ioan Samurcaş, caimacamul Craiovei, că ar fi fost amestecat în răscoală şi se consideră persecutat pe nedrept.

Notă. — Regestele în limba rusă pentru toate cele trei volume de documente interne se dau la sfîrşitul acestui volum (p. 447)

12. — 9 i a n u a r i e 1822. — Jalba lui Neacşu Dincă, birnic din satul Făgeţel (Olt), către Ahmet paşa, să fie adus la judecata divanului postelnicelul Ioniţă Bumbeş, care caută prin cazne şi bătăi să-i stoarcă suma de bani luată de pandurii lui Tudor în timpul răscoalei.

13. — [S i b i u,] 9 i a n u a r i e 1822. — Minciaky comunică mitropolitului Veniamin numirea sa în postul de consul general al Rusiei în ţările romîne şi-i face cunoscut că ţarul este nemulţumit de manifestările boierimii moldovene aflate în pribegie.

14. — 20 i a n u a r i e 1822. — Ioan Pioarul, învinuit de atacuri săvîrşite în timpul rascoalei, se justifică cu ordinele căpitanului Magheru şi dă informaţii despre Papa Vladimirescu.

15. C r a i o v a, 24 i a n u a r i e 1822. — Dimitrie Bibescu comunică lui Hagi Ianuş că turcii au ridicat cerealele de pe toate moşiile din Mehedinţi, Dolj şi Romanaţi.

16. — 29 i a n u a r i e 1822. — Ştefanache Vogoride este întărit în funcţia de caimacam al Moldovei.

17. — C e r n ă u ţ i, 29 i a n u a r i e 1822. — Boierii moldoveni refugiaţi în Bucovina arată lui A. Pini că ei au cerut de la Poartă drepturile prevăzute în tratate şi roagă să fie îndrumaţi cum să procedeze în viitor.

18. — [I a n u a r i e 1822]. — Boierii şi negustorii din Oltenia cer Porţii o cîrmuire independentă faţă de cea din Bucureşti. Ei pretind că răzvrătirea lui Tudor a fost dirijată din Bucureşti spre Oltenia.

19. — [I a n u a r i e 1822]. — Boierii din Iaşi cer lui Ştefanache Vogoride ca fărădelegile turcilor în Moldova să contenească.

20. — B u c u r e ş t i, 6 f e b r u a r i e 1822. — Trandafir Bira este înştiinţat că s-au dat dispoziţii ca pagubele pricinuite în timpul răscoalei să fie inventariate, iar zaherelele luate pentru nevoile trupelor turceşti să fie plătite.

21. — 6 f e b r u a r i e 1822. — Boierii moldoveni aflaţi în pribegie refuză să se întoarcă în ţară şi cer Înaltei Porţi înlăturarea lui Vogoride.

22. — 11 f e b r u a r i e 1822. — Judecata departamentului cremenalion în pricina biv vel logofătului Dumitrache Brăiloiu, a cărui casă a fost incendiată în decursul unei lupte între panduri şi turci.

23. — C e r n ă u ţ i, 12 / 24 f e b r u a r i e 1822. Actul de înfrăţire al boierilor moldoveni de clasa a doua.

24. — 20 f e b r u a r i e 1822. — Locuitorii satului Joreşti (Hîrlău) mărturisesc prin jurămînt că eteriştii au « călcat » casa spătarului Vasile Brăescu.

25. — 25 f e b r u a r i e 1822. — Clăcaşii de pe moşiile Măceşul Sîrbesc şi Romînesc (Dolj) ale banului Gr. Brîncoveanu « consimt » să plătească « cîştigul vinului şi rachiului, banii zilei clăcii, ai lemnelor şi ai plugului », la care nu s-au supus în vremea răscoalei.

26. — I a ş i, 23 f e b r u a r i e [1822]. — Scrisoare către un spătar despre înfiinţarea unei societăţi « revoluţionare » la care a aderat un număr de 37 boieri moldoveni.

27. — 8 m a r t i e 1822. — Mitropolitul, episcopii, boierii şi alţi locuitori din Ţara Romînească cer Porţii îndepărtarea grecilor din funcţiile bisericeşti şi mănăstireşti.

28. — S i b i u, 20 m a r t i e / 1 a p r i l i e 1822. — Scrisoarea lui A. Pini catre Al. Vilara cu privire la o lucrare a acestuia din urmă, făcută pentru binele patriei.

29. — [S i b i u, 22 m a r t i e / 3 a p r i l i e 1822]. — Tabel de banii intraţi în perioada iulie 1821 — februarie 1822 în vistieria Ţării Romîneşti din 12 judeţe şi de sumele cheltuite de la 1 iunie 1821 şi pînă la sfîrşitul anului 1822.

30. — M a r t i e 1822. — Divanul Ţării Romîneşti adevereşte că Th. Ghica şi-a făcut cu conştiinciozitate slujba după venirea oştirilor turceşti în ţară.

31. — [C h i ş i n ă u,] 12 a p r i l i e 1822. — Vornicul Negel către mitropolitul Veniamin, despre agitaţia şi intrigile boierilor refugiaţi în Basarabia şi Bucovina, în legătură cu delegaţia chemată de turci la Constantinopol şi cu mişcarea unor boieri numiţi « cărbunari ».

32. — [C h i ş i n ă u,] 15 a p r i l i e 1822. — Vornicul Negel despre alegerea domnului şi despre speculaţiile emigraţilor asupra probabilităţii războiului între Rusia şi Turcia.

33. — 29 a p r i l i e 1822. — A. Pini reproşează boierilor că s-au împrăştiat şi sînt împărţiţi în partide.

34. — 8 m a i 1822. — Logofătul Pătru se plînge biv vel clucerului N. Glogoveanu de greutăţile ce i le fac ţăranii de pe moşie, care sînt « cu fumuri asupra stăpînului ».

35. — 24 m a i 1822. — Divanul Moldovei ordonă catagrafierea şi luarea în chezăşie a tuturor străinilor.

36. — B r a ş o v, 31 m a i 1822. — Memoriul unor boieri munteni refugiaţi la Braşov, prin care roagă pe ţarul Rusiei să le acorde un împrumut de 500 000 ruble.

37. — B r a ş o v, 1 i u n i e 1822. — Boierii emigraţi arată că delegaţia de boieri din Ţara Romînească, care se află la Constantinopol, nu este liberă să prezinte doleanţele reale ale ţării şi că orice aranjament în această chestiune trebuie să se facă de comun acord cu guvernul rus.

38. — 29 i u n i e 1822. — Divanul Ţării Romîneşti certifică buna purtare a lui Hasan bei şi a trupelor sale.

39. — [C o n s t a n t i n o p o l,] 29 i u n i e 1822. — Nota Porţii către ambasadorii străini, pentru a numi la Bucureşti şi Iaşi numai cîte un consul şi cîte un dragoman, care să nu mai fie însă dintre greci.

40. — 5 i u n i e 1822. — Mihalache Manu şi Grigorie Romanit roagă agenţia austriacă să înştiinţeze « unde se cuvine » despre « nişte hoţi arnăuţi ce au ieşit din ţinutul Sibiului » şi fac jafuri în Ţara Romînească.

41. — [C o n s t a n t i n o p o l,] 7 i u l i e 1822. — Barbu Văcărescu şi Mihăiţă Filipescu sînt numiţi caimacami ai domnului Ţării Romîneşti, Grigorie Ghica.

42. — 12 i u l i e 1822. — Îndatoririle lui Arif aga, numit beşleaga peste 40 de neferi în ţinutul Botoşani.

43. — 20 i u l i e 1822. — Măsuri pentru despăgubirea locuitorilor Moldovei, jefuiţi de ieniceri.

44. — C o n s t a n t i n o p o l, 20 i u l i e 1822. — Poarta interzice turcilor, cu excepţia capanlîilor prevăzuţi cu « teşcherele şi fermane », intrarea în Ţara Romînească.

45. — [B u c u r e ş t i,] 22 i u l i e 1822. — Caimacamul Ţării Romîneşti, Barbu Văcărescu, scrie mitropolitului şi boierilor refugiaţi la Braşov să se întoarcă în ţară.

46. — 25 i u l i e 1822. — Vistierul din Mehedinţi, Nicolae Boboc, fost căpitan de panduri, roagă pe Costache Samurcaş să dispună ca toţi cei care au participat în 1821, împreună cu el, la jefuirea lui Manolache Hiotu, să fie obligaţi a contribui la despăgubirea acestuia.

47. — 28 i u l i e 1822. — Ciorna unei scrisori cu versiunea firmanului privitor la alegerea domnului, la înfiinţarea oştirii pămîntene şi la situaţia grecilor din Ţara Romînească.

48. — [20—29 i u l i e 1822]. — Firmanul sultanului Mahmud către Grigorie Ghica vv. pentru înlăturarea clerului grec din ţară.

49. — I u l i e 1822. — Perilipsis de suma încărcăturilor şi cheltuielilor de la venirea oştilor turceşti în Moldova şi pînă la numirea domnului, în iulie 1822.

50. — [Î n c e p u t u l l u n i i 1822]. — Boierii moldoveni arată valiului de Silistra greutăţile ce întîmpină în căutare de bani pentru întreţinerea trupelor turceşti şi-i cer un împrumut de 200 000 lei pentru noul domn.

51. — B r a ş o v, 14 a u g u s t 1822. — Memoriul mitropolitului, episcopilor şi boierilor din Ţara Romînească către ţar, împotriva numirii domnului Grigorie Ghica şi împotriva abuzurilor făcute de Înalta Poartă.

52. — 17 a u g u s t 1822. — Marele vistier Petrache Sturza porunceşte ispravniciei Hîrlăului să cerceteze pe cei suspecţi, deoarece s-au înmulţit « făcătorii de rele », şi-i aminteşte că beşleaga nu are dreptul să se amestece în treburile « tîrgului şi ţinutului ».

53. — S i b i u, 19 a u g u s t 1822. — Hagi Ianuş comunică arhimandritului Antim Jitianul ştiri despre situaţia din Oltenia, unde caimacamul cîrmuieşte în înţelegere cu turcii şi totodată se plînge împotriva boierilor care îl acuză că ar fi fost eterist.

54. — 24 a u g u s t 1822. — Locuitorii de pe moşiile Dăbuleni, Ciuncu şi Broasca (Romanaţi) ale banului Gr. Brîncoveanu se plîng că sînt puşi să plătească în bani zilele de clacă, neprestate în anul 1821.

55. — 24 a u g u s t 1822. — Caimacamii Moldovei apelează la boieri să împrumute vistieria, pentru acoperirea cheltuielilor de întreţinere a trupelor turceşti.

56. — 25 a u g u s t 1822. — Date privitoare la nesupunerea ţiganilor mănăstirii Nucetul în 1821 şi 1822.

57. — [S i l i s t r a,] 25 a u g u s t 1822. — Ioan Sandu Sturza vv. porunceşte caimacamilor să achite datoria de 542 624 lei, pentru ca trupele turceşti să poată fi retrase din Moldova.

58. — C e r n ă u ţ i, 25 a u g u s t 1822. — Memoriul unor boieri moldoveni emigraţi, prin care cer ţarului să intervină la Poartă pentru: « iertarea birului pe cîţiva ani », anularea boieriilor făcute în vremea domnului Suţu, îngrădirea puterii domneşti şi libertatea comerţului.

59. — [A u g u s t 1822]. — Scrisoare în legătură cu probabila confiscare a averii boierilor fugiţi din Moldova şi cu încălcarea vechilor drepturi ale ţării, prin numirea unui başbeşleagă alături de domn.

60. — [A u g u s t 1822]. — Boierii moldoveni refugiaţi arată ţarului Rusiei situaţia ţării şi cer sprijin şi ocrotire.

61. — 29 a u g u s t 1822. — Matei Păiuş şi tovarăşii săi arată cum au fost înrolaţi în oştirea lui Ipsilanti.

62. — 1 s e p t e m b r i e 1822. — Partenie, egumenul mănăstirii Berca, intervine pentru eliberarea lui Dobre, fiul lui Radu posluşnicul egumenului, arestat pentru că « s-ar fi scris la volintiri ».

63. — S e p t e m b r i e 1822. — Z. Petre roagă pe domnitor să-i dea « o chiverniseală », deoarece a pătimit din cauza « apostaţilor », iar în trecut a fost neglijat din cauza « celor streini de această patrie ».

64. — I a ş i, 1/13 o c t o m b r i e 1822. — Porunca domnului Moldovei de a se arenda prin licitaţie publică moşiile mănăstirilor închinate, moşiile domneşti şi greceşti, precum şi viile şi bunurile de la oraşe ale grecilor şi mănăstirilor greceşti.

65. — 10 o c t o m b r i e 1822. — Hotărîre domnească privind despăgubirea arendaşului ocnelor de sare din Ţara Romînească în 1821 din veniturile moşiilor fostului domn Al. Suţu.

66. — O d e s a, 10 o c t o m b r i e 1822. — Al. Sturza scrie lui Mihail Sturza despre o jalbă care trebuie iscălită de toţi boierii şi apoi trimisă la Viena miniştrilor de externe ai Rusiei şi Austriei.

67. — 14 o c t o m b r i e 1822. — Banul Dimitrachi Iamandi cere să fie cercetaţi locuitorii din Epureni (Fălciu), care l-au atacat « cînd s-au ivit volintirii în ţară ».

68. — 14 o c t o m b r i e 1822. — Carte de iertare pentru Duţă « harambaşa de tîlhari » şi pentru cei nouă oameni ai săi care pradă de doi ani în jud. Gorj.

69. — 17 o c t o m b r i e 1822. — Măsurile luate pentru supunerea locuitorilor de pe moşiile mănăstireşti şi boiereşti, care din vremea răscoalei nu-şi îndeplinesc îndatoririle către stăpîni.

70. — P a l a n c a, 20 o c t o m b r i e 1822. — Serdarul Gheorghe Lascaris scrie lui Mihail Rizo că Poarta va numi în ţările romîne « domni musulmani », nu domni pămînteni, că domnii nou-numiţi n-au autoritate şi că inventarele de pagubele pricinuite în Moldova se trimit lui Pini la Sibiu.

71. — 28 o c t o m b r i e 1822. — Muhafizul Silistrei se declară împotriva organizării unei trupe de pămînteni pentru paza Moldovei.

72. — [D u p ă 28 o c t o m b r i e 1822]. — Expunere asupra întîmplărilor din Moldova din anul 1821, îndeosebi asupra celor de la mănăstirile Secul, Slatina şi Neamţul.

73. — 8 n o i e m b r i e 1822. — Grigorie Ghica cere divanului să stabilească procedura de cercetare a jalbelor arendaşilor care au suferit din cauza răscoalei.

74. — B u c u r e ş t i, 10 n o i e m b r i e 1822. — Atanasie Xenocratis sfătuieşte pe Hagi Ianuş să nu se întoarcă în ţară.

75. — 20 n o i e m b r i e 1822. — Anaforaua divanului Ţării Romîneşti pentru repararea şcolilor dărăpănate şi pentru funcţionarea lor.

76. — [C r a i o v a,] 26 n o i e m b r i e 1822. — C. Teoharis relatează că I. Samurcaş a prins pe nişte emisari ai răsculaţilor greci, iar un eterist a divulgat un complot organizat împotriva lui Cavanozoglu.

77. — 2 decembrie 1822. Muhafizul Silistrei amintește domnului Moldovei de îndatorirea de a scoate pe străini din țară.

78. — 3 decembrie 1822. — Date despre unele afaceri bănești ale lui Tudor Vladimirescu și ale fratelui său Papa, pe care le-a avut cu Manolache Gugiu.

79. — 4 decembrie 1822. Locuitorii din satul Malovăț (Mehedinți) încredințează prin zapis că nu mai au arme.

80. 5 decembrie 1822. — Anafora cu privire la restituirea lăzilor ascunse în timpul răscoalei în mănăstirea Antim din București.

81. — 5 decembrie 1822. — Locuitorii din Balta adeveresc că în satul lor nu se găsesc arme, că n-a fost nimeni amestecat în răscoală și că dacă se va ivi vreun străin prin satul lor, îl vor preda imediat.

82. — 6 decembrie 1822. — Locuitorii din Bala de Jos arată prin zapis că în satul lor nu sînt arme nici sîrbi, greci și alți străini fără căpătîi.

83. — 6 decembrie 1822. — Divanul Țării Romînești propune ca scutelnicii, posluşnicii și moșiile mănăstirești să fie impuși la o contribuție specială pentru plata datoriilor țării.

84. — 9 decembrie 1822. — Locuitorii satului Bobaița arată pe pandurii care au participat la răscoală și dau chezășie pentru ei.

85. — 10 decembrie 1822. — Locuitorii din Izvoru Bărdii (Mehedinți) încredințează prin zapis că nu mai sînt arme în satul lor.

86. — 10 decembrie 1822. — Locuitorii satului Vela încredințează că nu mai sînt arme în sat și dau chezășie pentru doi oameni bănuiți că dețin arme.

87. — 16 decembrie 1822. — Anaforaua logofeției străinilor în procesul dintre Petru Frîncovici, arendașul moșiei Sălătrucu (Argeș), și sătenii de pe acea moșie pentru clacă și dijmă datorată din anul răscoalei.

88. — 26 decembrie 1822. — Grigorie Ghica aprobă să se aleagă alt mitropolit în locul lui Dionisie Lupu.

89. — 27 decembrie 1822. — Cerere către Înalta Poartă, pentru reducerea obligațiilor datorate de Țara Romînească în urma « trecutelor cumplite întîmplări ».

90. — 28 decembrie 1822. — Locuitorii din Dăbuleni (Romanați) se plîng împotriva arendașului Nicolae Cazan care-i terorizează cu ajutorul turcilor pentru datoriile lor din 1820—1821.

91. — 28 decembrie 1822. — Poruncă domnească pentru îndepărtarea egumenilor greci și alegerea de egumeni pămînteni la toate mănăstirile Țării Romînești.

92. — [1822]. — Firman pentru numirea în slujbă a pămîntenilor și scoaterea străinilor.

93. — [1822]. — Locuitorii din Iași cer despăgubiri din partea mănăstirilor grecești pentru pagubele suferite în timpul răscoalei, pretinzînd între altele să li se dea în stăpînire moșiile acestor mănăstiri din jurul orașului.

94. — [Decembrie 1822]. — Memoriu despre cauzele care au provocat în Țara Romînească « războiul săracilor împotriva bogaților » și despre măsurile ce trebuie luate pentru organizarea țării.

95. — 2 ianuarie 1823. — Marea logofeţie a Ţării de Sus răspunde ispravnicilor de Mehedinţi în pricina pretenţiilor lui Răducan Nicolau faţă de moştenitorii lui Tudor Vladimirescu, că nu se ia nici o măsură pînă la porunca Porţii.

96. — 4 ianuarie 1823. — Zapis de luarea armelor din sat de către zabitul beşleaga.

97. — 6 ianuarie 1823. — Pandurii din satul Brădeşti, participanţi la răscoală, încredinţează prin zapis isprăvnicatul că au predat armele şi că pe viitor nu se vor mai ridica împotriva stăpînirii.

98. — 9 ianuarie 1823. — Tudor Vladimirescu a obligat în 1821 pe Ioan Răduţoiu cu pandurii lui să restituie niște obiecte luate prin jaf.

99. — 17 ianuarie 1823. — Divanul Ţării Romîneşti cere ca ţăranii să fie opriţi de a mai tăia pădurile boiereşti şi mănăstireşti şi să fie obligaţi să-şi îndeplinească îndatoririle faţă de stăpînii de moşii.

100. — 24 ianuarie 1823. — Evaluarea pagubelor pricinuite pădurilor boiereşti și mănăstireşti de către ţărani în vremea răscoalei.

101. — 31 ianuarie 1823. — Rumînii din plasa Galeșeştilor (Vlaşca) au forţat în 1821 pe zapcii să le dea înapoi banii luaţi pentru dajdie.

102. — 7 februarie 1823. — Arzmagzarul clerului şi boierilor Ţării Romîneşti către Poartă prin care nu recunosc datoriile fostului domn Al. Suţu ca fiind datorii ale ţării.

103. — Sibiu, 12/24 februarie 1823. — Minciaky comunică lui Mihail Sturza că nu se amestecă în problema întoarcerii boierilor şi că ţarul Alexandru I este ostil oricărei reforme a instituţiilor de stat.

104. — 15 februarie 1823. — Cartea isprăvnicatului de Mehedinţi din care se vede că în 1821 Tudor Vladimirescu a dispus să fie restituite nişte obiecte însușite de panduri.

105. — Sibiu, 17 februarie 1823. — Hagi Ianuş cere lui Dimitrache Brăiloiu să intervină pe lîngă boieri pentru a i se restitui suma împrumutată în timpul răscoalei şi a i se lăsa scutelnicii şi posluşnicii ca răsplată a serviciilor pe care le-a adus patriei.

106. — 25 februarie 1823. — Sentinţa departamentului de opt în pricina dintre slugerul Dumitrache Văleanu şi arendașii moşiei sale Vălenii (Olt), pentru pagubele pricinuite în vremea răscoalei.

107. — 24 martie 1823. — Constantin, fiul medelnicerului Matei Greceanu, reclamă pe Ioan Boră̆ceanu şi pe alţi «rumîni» că l-au «călcat» în vremea răscoalei.

108. — 26 martie 1823. — Muhafizul Silistrei cere domnului să ia măsuri de precauţie la ridicarea lui Al. Vilara.

109. — 30 martie 1823. — Lăudat Frumuşan reclamă pe Ioan Magheru pentru că «l-a călcat» cu oamenii săi în 1821.

110. — [Martie] 1823. — Anaforaua divanului Moldovei prin care se arată necesitatea stabilirii unei dări speciale asupra ţării pentru achitarea datoriilor pricinuite de ocupaţia turcească.

111. — 2 aprilie 1823. — Hagi Dumitru Andioniu, epistatul moşiei Drăgăneşti (Vîlcea), reclamă pe locuitorii satului că l-ar fi jefuit în vremea răscoalei.

112. — 14 aprilie 1823. — Locuitorii satelor Dobreşti, Lăcusteni, Căciulăteşti, Vrăbeţi (Dolj) dau chezăşie pentru şapte săteni acuzaţi că deţin arme din vremea răscoalei.

113. — 17 mai 1823. — Paharnicul Gavriil Istrati reclamă pe Gheorghe Cantacuzino pentru pagubele ce i s-au pricinuit de către eterişti în anul 1821.

114. — Mai 1823. — Vasile Strîmbeanu dă în judecată pe căpitanii de panduri Trandafir Boboloacă din Rogova, Detco din Bobaiţa, Drăghiceanu şi Ioniţa Hîrgot din Baia de Aramă şi Drăghiceanu Sîrbu, pentru că l-au « călcat » în vremea răscoalei.

115. — 21 iunie 1823. — Cercetarea unei reclamaţii pentru furt săvîrşit în vremea răscoalei.

116. — Iaşi, 23 iunie 1823. — Anaforaua boierilor divaniţi din Moldova către Ioan Sandu Sturza pentru izgonirea arnăuţilor şi sîrbilor, care au încercat o nouă răzvrătire cu armele, şi instituirea unei cenzuri a scrisorilor pentru străinătate.

117. — 2 iulie 1823. — Date despre împărţirea averii rămase de pe urma lui Dumitru Gîrbea, căpetenie de panduri în 1821.

118. — 29 iulie 1823. — Jălbile ţăranilor din Corbi (Muşcel) împotriva impilărilor arendaşului moşiei în vremea răscoalei.

119. — Iulie 1823. — Moşnenii din Dobridoru (Mehedinţi) sînt reclamaţi că « au tras pă codrul lor de moşie » pe clăcaşii lui Ioniţă Moţăţeanu, în vremea răscoalei.

120. — Iulie 1823. — Judecarea pricinei lui Ioniţă Moţăţeanu căruia i-au fost luate lucruri în 1821 şi i s-au restituit în urma poruncii lui Tudor Vladimirescu.

121. — 14 august 1823. — Hrisov pentru restituirea sumelor împrumutate de boieri vistieriei Moldovei în vremea ocupaţiei turceşti.

122. — August 1823. — Divanul Moldovei cere domnului să nu se mai acorde grecilor « slujbele ţării », scutelnici, breslaşi sau alte privilegii.

123. — 13 septembrie 1823. — Anaforaua divanului Ţării Romîneşti către domn, pentru împlinirea rămăşiţelor de dări din anul 1821.

124. — 15 septembrie 1823. — Anaforaua în pricina dintre vameşii oborului Bucureşti şi măcelarii Ioan Secul şi Pascul, pentru vama vitelor tăiate în vremea răscoalei.

125. — 20 septembrie 1823. — Satele Frăţeşti Moşteni şi Frăţeşti Birnici (Gorj) iau în chezăşie pe doi foşti panduri din 1821.

126. — 5 octombrie 1823. — Iacov Nenadovici adevereşte că, întrucît nişte chitanţe şi poliţe ale lui Tudor Vladimirescu, care s-au aflat la el, i-au fost luate la Petersburg, el rămîne îndatorat fraţilor Macedonschi cu jumătate din suma cuprinsă în aceste hîrtii.

127. — 23 noiembrie 1823. — Jalba ţăranilor din Bădeşti (Dîmboviţa) împotriva arendaşului Gheorghe Diamandoglu care îi asupreşte pentru dijma datorată din 1821.

128. — [17 noiembrie 1823]. — Clăcaşii din Baia de Fier (Gorj) şi-au luat în 1821 înapoi vitele pe care mănăstirea le sechestrase pentru neplata « havaetului ».

129. — 27 noiembrie 1823. — Învoială între sătenii din Copăceni şi mănăstirea Cornetul pentru împlinirea zilelor de clacă din anul răscoalei.

130. — 10 decembrie 1823. — Stavri Titopoleos reclamă suma de 21 500 taleri împrumutată ispravnicilor de Gorj în martie 1821 pentru combaterea răscoalei.

131. — D e c e m b r i e 1823. — Anafora în pricina dintre mănăstirea Văcăreşti şi chiriaşii hanului Constantin Vodă pentru chiria prăvăliilor pe anul 1821.

132. — [1823]. — Gheorghe Baldovin, fost sameş al judeţului Muşcel, cere să i se restituie suma pe care a avansat-o vistieriei în timpul răscoalei.

133. — [1823]. — Const. I. Papazoglu cere despăgubiri pentru pagubele suferite în 1821, cînd a fost arendaş al ocnelor de sare din Moldova.

134. — [1823]. — Jalba ţăranilor din satul Tomşani (Vîlcea) împotriva a trei arendaşi greci cărora turcii le-au luat nouă catîri, iar ei cer locuitorilor 12 000 taleri despăgubire.

135. — I a ş i, 20 f e b r u a r i e 1824. — Anaforaua divanului Moldovei către domn pentru anularea dobînzilor din anii 1821 şi 1822 la sumele împrumutate înainte de răscoală, iar debitorii să fie păsuiţi pe încă zece ani.

136. — 20 m a r t i e 1824. — Clăcaşii din satul Fişcălia (Olt) sînt constrînşi să cedeze bisericii Creţulescu moara construită de ei « în vremea zaverei... în silnicie şi fără ştirea » bisericii, stăpîna moşiei.

137. — [M a r t i e 1824]. — Ştiri din vremea răscoalei despre răzbunarea unor moşneni panduri din Albeni (Gorj) asupra fostului zapciu, care i-a jefuit.

138. — 22 a u g u s t 1824. — Date despre Stoian Inge arnăutul din Iaşi, care în 1821 a recrutat volintiri pentru răscoală şi a pierit în lupta de la Sculeni.

139. — 10 s e p t e m b r i e 1824. — În vremea răscoalei, răsculaţii au spart ocna şi au eliberat pe deţinuţi.

140. — 22 d e c e m b r i e 1824. — Averea rămasă de pe urma lui Tudor Vladimirescu.

141. — [30 d e c e m b r i e 1824]. — Averea rămasă de pe urma lui Papa Vladimirescu, fratele lui Tudor.

142. — 30 a u g u s t 1825. — Divanul Ţării Romîneşti arată cum a decurs în 1821 devastarea moşiei Fulga (Saac), proprietatea domnului, de către locuitorii de acolo şi din alte sate.

143. — 20 d e c e m b r i e 1825. — Anaforaua divanului Moldovei cu privire la opoziţia faţă de domn în care se arată şi măsurile ce au fost luate pentru lichidarea urmărilor « apostasiei ».

144. — 18/30 i u n i e 1826. — Grigorie Ghica vv. cere lui Fleischhackl extrădarea lui Toma Brătianu care a îndemnat pe Simion Mehedinţeanu să înceapă răzvrătirea.

145. — 21 i u n i e/3 i u l i e 1826. — Scrisoarea lui Grigorie Ghica vv. către Gentz, despre răzvrătirea lui Simion Mehedinţeanul, Ghiţă Cuţui şi a altor foşti tovarăşi ai lui Tudor Vladimirescu.

146. — 24 i u l i e 1826. — Dimitrie Macedonschi cere de la guvernatorul Basarabiei să intervină spre a i se plăti banii cu care a împrumutat pe Iordache Olimpiotul în 1821.

147. — 2 d e c e m b r i e 1827. — Jalbă împotriva ţăranilor de pe moşia Cacaleţi (Vlaşca) care au sădit în 1821 vii « cu silnicie » pe această moşie, iar acum nu se supun la clacă.

148. — [C h i ş i n ă u,] 3 m a i 1828. — Fraţii Macedonschi arată că au fost victime şi unelte ale boierilor complici la răscoala lui Tudor Vladimirescu şi cer să fie despăgubiţi.

149. — 31 m a i 1829. — Propunere în problema așezării la dajdie a celor luați de turci în 1821 și întorși acuma în țară.

150. — 8 i u l i e 1829. — Hotărîre privind condițiile de plată a datoriilor contractate de boierii moldoveni în 1821, cînd averile lor au fost «struncinate».

151. — B u c u r e ș t i, 2 a p r i l i e 1830. — M. Minciaky cere lui Grigorie Ghica, Grigorie Brîncoveanu și Barbu Văcărescu declarații în scris în legătură cu afirmațiile sîrbului Iacov Nenadovici că ei ar fi sprijinit răscoala lui Tudor Vladimirescu.

152. — [18] m a i 1831. — Acțiunea intentată de sîrbul Iacov Nenadovici pentru a i se restitui banii împrumutați lui Tudor Vladimirescu în numele boierilor.

153. — 29 a u g u s t 1831. — Răsplătirea «slujbelor vechi» ale polcovnicului Solomon și despăgubirea ce i se acordă pentru pagubele suferite în 1821 din cauza răscoalei.

154. — B u c u r e ș t i, 20 n o i e m b r i e 1831. — Al. Filipescu-Vulpe arată împrejurările în care a fost numit în 1821 vistier al țării și cere despăgubire pentru niște bani cheltuiți în acest an.

155. — 11 i a n u a r i e 1832. — Acțiunea intentată de Petre Iovanovici împotriva sătenilor din Soreni (Romanați), care i-au atacat moșia și casele în 1821.

156. — 19 a u g u s t 1832. — Iordache, fiul lui Dumitru Croitoru, participant la răscoala din 1821, luat prizonier de către turci în lupta de la m-rea Cozia și apoi turcit, se întoarce în țară.

157. — 22 i a n u a r i e 1834. — Zamfir, fost județ al orașului Pitești, cere să i se restituie banii cheltuiți cu întreținerea pandurilor trimiși, la rugămintea orășenilor. de Tudor Vladimirescu pentru pază.

158. — B u c u r e ș t i, 23 o c t o m b r i e 1834. — Porucicul Dimitrie Macedonschi arată domnului, meritele sale din trecut și cere să fie ridicat în rang și să i se dea «o slujbă politicească».

159. — 28 a u g u s t 1837. — Dimitrie Macedonschi cere din nou să fie împămîntenit.

160. — 28 m a r t i e 1831 — 20 f e b r u a r i e 1840. — Catagrafie de averea imobilă rămasă de la Tudor Vladimirescu.

1

7 decembrie 1821

Mărturie despre înrolarea la începutul răscoalei a trei locuitori din Tomșani în oștirea lui Tudor Vladimirescu.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitale.

Cu multă plecăciune am primit cinstita porunca dumitale şi toate cele ce mi să porunceşte am înțăles.

Următori sînt cinstitei porunci a arăta dreptul adevăr, cînd au plecat cîteşitrei apostații din satul nostru, Tomşani anume Tănasie i Tudori Dumitru după slugerul Tudor, şi luînd şi un cal de la un boierinaş dă neam din satul Măldăreşti, în care, viind şi cu o poruncă apostaticească şi cu totu vicleană ca să facă cinci sute de panduri din satele plaiului nostru, şi umblînd prin satul nostru din casă în casă, care din lăcuitori să va cătăni să să cinstească, iar care nu va voi, să li să dea foc casălor şi la tot ce va avea să să dea jaf casălor lor.

Şi cu a lor vicleană amăgire mulți din prostime s-au înşălat. Nu le-au ajuns în județul nostru ca să jăfuiască, ci s-au dus de au robit și coconița dîmpreună şi coconaşii dumitale, împreună şi cireada de vaci a dumitale şi tot ce au găsit la casa dumitale. Aflîndu-mă şi eu în satul Tomșanii cu șăderea, unde să află şi numiții apostați, în care arăt dreptul adăvăr, pentru care întîlnindu-mă şi chiar prin grai voi arăta drept toate faptele lor să socotească bună înțelepciunea dumitale.

Cînd au plecat dar în ticăloasa de Vîlce, ce au mai rămas, eu la ale lor netremnice fapte nu poci da nici un răspuns. Dar cînd mi să va porunci de către cinstitul divan ca să viu, întru toate sînt supus.

Însă: Tudor i Dumitru și Tănasie.

De aceasta, nu lipsii a înștiința, și cu multă plecăciune sînt al dumitale mai mic și prea plecată slugă

Gheorghe ot Tomșani, boierinaș
eu popa Ilie, duhovnic, adeverez
eu popa Dinu adeverez
eu popa Dinu adeverez
eu diaconu Ioan adeverez
eu Nicole Sivărat [?] adeverez
eu Dumitru Modruzi adeverez
eu Gheorghe Gudă adeverez
eu Drăghici Modruzi adeverez

Sud Vîlcea

Această scrisoare a numitului Gheorghe boierinașu dă neam, față fiind și numitul, arată că întocmai așa este de jafurile ce i s-au făcut de acei apostați la casa dumnealui căminarului Costin, pentru care am adeverit-o și noi, neputînd acum să vie să arate cu grai, ci-i dă înscris, față înaintea noastră.

1821, dechemvrie 7

Medelnicerul [?] Zamfir Bălteanu
eu Ion adeverez
eu Radu sin Ion Marica adeverez
eu Nițu sin Nicolae Pleașu adeverez
eu Nicolae sin Dumitru Bărja adeverez
eu Nicolae Mărinoi adeverez
eu Costandin pîrcălabu cu tot satul mieu adeverez.

Arh. St. Buc., Condica curții de apel Craiova, secția II, 904, f. 20 v — 21.

2

16 decembrie 1821

Date cu privire la unele fapte ale polcovnicului Solomon în vremea răscoalei.

De la departamentul creminalion

Gheorghe Bădălan pîrcălabu i Andrei brat Preda armășălu și Radu cumnatu-său ot Răcari sud Mehedinți au jăluit cinstitei căimăcămii pentru polcovnicu Ianache ot Mologești și Ghiță Gloabă ot Ghioroiu sud Vîlcea. Arătînd jăluitorii, atît prin jalba ce au dat, cît și prin grai, înaintea noastră la judecată că în păresimile trecute, luîndu-să un cal al lui Dumitru pîrcălabul de către pandurii lui Solomon apostatu, au venit numitu pîrcălab cu un Barbu Sultan aici în Craiova de și-au luat calu de la acei panduri, prin ajutoru lui Solomon. Cînd atunci, aflîndu-să la închisoarea pușcării Preda armășălu de mai sus numit, pentru fapte tîlhărești, Solomon slobozindu-l de la închisoare, i-au silit pă ei

făr' de voie de l-au luat în chizăşie, cu cuvînt ca oricînd îl va cere, să îl dea în mînă. Şi peste doaă săptămîni, ducîndu-să Solomon cu pandurii săi la Motru, au trimis doi panduri şi luîndu-l împreună cu Preda s-au dus de l-au făcut teslim în mîna lui Solomon şi au scăpat din chezăşie [1]. Iar de sînt acum trei săptămîni, viind numitu polcovnic şi cu Gloabă în satul lor, i-au apucat cu mare strînsoare a da pă Preda, zicîndu-le că sînt chezaşi pă dînsul. Şi ei arătîndu-le că l-au dat lui Solomon încă de astă primăvară şi s-au curăţit de chezăşia Predii, numiţii n-au vrut a le lua în samă întru nimic arătările lor. Ci, mai întîi dîndu-le jaf casălor, le-au luat lucrurile ce să arată prin deosăbită foaie. Apoi legîndu-i atît pă ei cîte trei, cît şi pă un Dinul brat Preda armăşălu, i-au luat pă cîte patru legaţi, silindu-i ca ori de unde vor şti să dea pă Preda. Şi pînă a nu pleca cu ei din sat, întîmplîndu-să de au venit un Ioan sin Dinu vărul Predii, ce fusasă la ocnă de-şi cumpărasă sare, au arătat către polcovnicul Ianache că Preda să află însurat la satu Şirineasa, sud Vîlcea. Şi numitul polcovnic n-au vrut ca să ia pă acel văr al Predii ca să-l aducă a da pă Preda în mînă, ci au plecat cu ei legaţi. Şi ducîndu-i pînă în satul Ohaba pă Amărada, acolo rugîndu-să de numiţi au slobozit pă Radu i pă Dinu fratele Predei.

Şi aducînd Radu adeverinţă satului de chizăşie pentru ei că nu vor dosi, i-au lăsat din legătură.

Şi luîndu-i, i-au dus pînă la satul Măciuca din sud Vîlcea, unde acolo rămîind polcovnicul Ianache, au oprit la dînsul pă Radu cumnatu Predii, iar pă Gheorghe pîrcălabu i Andrei brat Preda i-au dat in mîna unui Preda Mişcoci poteraşu, cu carele plecînd ei a merge în satul Şirineasa ca să prinză pă Preda, s-au dus pînă la satul Bărbăriceni. Şi în marginea satului, vară fiind, le-au ieşit înainte un Marin ot... [2] carele de loc începînd a bate întîi pă poteraşi, Gheorghe pîrcălabu sărind a-l scoate, acel Marin au tăbărît şi pă el cu ciomagul, bătîndu-l foarte rău pînă l-au doborît jos. I-au tăiat şi punga de la brîu în care au avut taleri 52 în doaă mahmudiele bani domneşti şi i-au luat cu pungă cu tot.

[Urmează expunerea amănunţită asupra întîmplărilor cu cei arătaţi pe nume şi pricina pentru despăgubire, menţionîndu-se că jeluitorii au dat chezăşia pentru Preda numai pentru că au fost siliţi de polcovnicul Solomon.]

[Iscălesc:] Petre Stănescu vistier, Dumitrache Poenaru, Ioan Renghea, Theodor Podbăniceanu, Gheorghe Fotescu.

1821, dechemvrie 16

Arh. St. Buc., Condica curţii de apel Craiova, secţia II, 904, f. 35—36.

---

[1] Întîmplarea are loc în ziua de 24 februarie 1821, cînd poşta dă cai pentru « oamenii slugerului Solomon de la Ghioroiu cu hoţ » (E. Vîrtosu, *1821. Date şi fapte noi*, Bucureşti, 1932, p. 29).

· Această pricină a mai fost cercetată şi la 24 februarie 1822. Din depoziţiile făcute la proces reiese că Preda armăşelu a fost în vremea răscoalei harambaşa unei cete de « tîlhari ». S-a aflat apoi la Drăgăşani împreună cu polcovnicul Solomon şi s-a retras pînă la Dealul Muierii (Arh. St. Buc., Condica curţii de apel Craiova, secţia II, 904, f. 36—37v).

[2] Loc alb.

24 decembrie [1821]

Vogoride respinge atacurile împotriva politicii sale și sfătuiește pe boieri să se întoarcă în țară.

24 Δεκεμβρίου [1821]

Τὴν εὐγενίαν της ἀδελφικῶς ἀσπαζόμενος προσκυνῶ.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβον ἕν ἀδελφικόν της, ἀλλὰ δὲν ηὐκαίρησα νὰ ἀποκριθῶ. Ἤδη δέ, ἐπιστρεψάντων τῶν δεπουτάτων ἀρχόντων, ὕλης οὐκ ὀλίγης εὐμοιρήσας, προάγομαι νὰ τῇ ἀπαντήσω, ἀναπτύσσων τὰ εἰλικρινῆ μου πρὸς τὴν εὐγενίαν της φρονήματα. Ὡς καὶ προλαβόντως ἐκοίνωσα τῇ εὐγενίᾳ της, ὁ ἄρχων Μπάλσας κατὰ τὴν εἰς Γιάσι ἄφιξίν του, ἀφ'οὗ ἐγνωστοποίησεν εἰς ὅλους ἐν μέρει τὸ σκοπούμενον τῆς μισιόνες, τέλος ἦλθε καὶ διεκοίνωσε καὶ εἰς ἐμὲ ὅσα ἀλλαχόθεν εἶχα ἐξακριβώσει. Ἐπιστοποίησα ἐκ τοῦ ἀμοιβαίου τὴν εὐγενίαν του, ὅτι κἀγὼ εἶμαι πρόθυμος καὶ εὐδιάθετος εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς πατριωτικῆς καταστάσεως καὶ διοικήσεως, καὶ μακρὰν ἀπέχω τοῦ νὰ ὑποτρέφω σκοποὺς αὐθεντίας, μεγάλην εὐτυχίαν ἐκλαμβάνων τὴν προσωπικὴν μόνον σωτηρίαν καὶ ἥσυχον ρετρέταν μου ἐν ἀδείᾳ καὶ εὐχῇ τῆς κραταιᾶς βασιλείας, μετὰ τὸν γενικὸν κατακλυσμόν. Τῷ ὑπαγόρευσα τὰ δέοντα ἐν τοιούτοις ἐπισφαλεστάτοις καιροῖς, καὶ ἀπηγόρευσα τοῦ νὰ μὴν βιάζεται εἰς πράγματα δελικάτα, ἄν δὲν εὐστοχήσωσι, καὶ τέλος τῷ ὑπήχησα καὶ ὁποῖα πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ ἐκφράζηται, συμφώνως τῇ ὑπονοουμένῃ καὶ μὴ φαινομένῃ πολιτικῇ. Τέλος γνωσιμαχήσαντος τοῦ πασᾶ ἀφέντη μας εἰς τὸ νὰ τῷ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἀπέλθῃ εἰς Σιλίστραν, ἐξωμάλυσα τὸν ἐπὶ τὰ πρόσω δρόμον του καὶ τῷ ἔδωκα καὶ 7000 γρόσια διὰ ἔξοδα.

Ταῦτα τὰ παρ'ἐμοῦ πραχθέντα καὶ λεχθέντα ὑπὲρ τῆς πρεσβείας του. Ἡ δὲ εὐγενία του ἤδη, ἅμα ἐπιστρέψασα, πρῶτον διέδωκε ὅτι ἐγὼ δι'ὑποσχέσεως ἔκαμα καὶ ἐπρόσφερα 150.000 γρόσια εἰς τὸν σερασκὲρ πασὰ τῆς Σιλίστρας καὶ ἀνετράπη ἡ πρεσβεία τῆς εὐγενίας του. Εἰς τοῦτο ἀπεκρίθην κἀγὼ ὅτι ἂν διὰ χρημάτων ὑπερίσχυσα ἐγώ, ἡ εὐγενία του ἐδύνατο νὰ ὑποσχεθῇ 155.000 γρόσια διὰ νὰ εὐοδώσῃ τὴν μισιόνε του, ὡς ὑπεσχέθη τόσα διὰ τὴν προσωπικήν του αὐθεντίαν, καὶ δεύτερον πῶς ἐδύνατο ὁ σερασκὲρ πασὰς νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ καταργήσῃ τὰ ἔγγραφα τοῦ Σαλὶχ πασᾶ ἐφένδη μας, ἐφοδιάσαντος ἐπισήμως τοὺς δεποτάτους καὶ διὰ ἑνὸς ἐπισήμου ἀνθρώπου του μπὰς τζαούση. Τρίτον, ὁ σερασκὲρ πασὰς τῆς Σιλίστρας πῶς εἶναι τρόπος νὰ κομπρομεταρισθῇ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ οἴκοθεν μίαν δεπουτατζιόνε γνωσθεῖσαν καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην; Ἡ ὑψηλότης του μετῆλθε πρὸς τὴν δεπουτατζιόνε τῆς Μολδόβας τὸν ὃν τρόπον μετεχειρίσθη καὶ ἐπὶ Θεοδώρου Βλαδιμηρέσκου, εἰς τὴν σταλεῖσαν ἀπὸ Βουκουρέστι δεπουτατζιόνε τῆς Βλαχίας μὲ τὰ αὐτὰ προβλήματα. Ὅ ἐστὶ διεβίβασε τὸ ἀρζιμαγζάρι καὶ τὸ ραπόρτον τῶν δεπουτατῶν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ ἀπεκρίθη ὕστερον καθ'ὃν τρόπον ἐπετάχθη εἰς τὴν ἀπάντησιν τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας. Δεύτερον, διέδωκεν ἡ εὐγενία του ὅτι ἐγὼ παρὰ τῆς εὐγενίας της καὶ παρὰ τοῦ

ἄρχοντος σπαθάρη Παλσούκα προειδοποιηθεὶς περὶ τοῦ ὅτι ἐπέφερε μαγζάρι ἀπὸ Τζερναούτζι, ἔλαβα μέτρα ἐγκαίρως καὶ τὸν ἠπάτησα. Ἡ εὐγενία της ἠξεύρει ἂν μοὶ ἔστειλε τοιοῦτον ἴσον ἄρζι μαγζαρίου. Διατὶ ἡ εὐγενία του νὰ μὴν ἐπιρρίπτῃ εἰς τὴν ἀθυροστομίαν του τὸ σφάλμα καὶ ὅτι ἅμα ὁποὺ ἦλθεν εἰς Γιάσι ἐκοίνωσε πρὸς ὅλους ὅλα τὰ σεκρέτα τῆς μισιόνες του, ἐν ᾧ καὶ τῷ ἐσυμβούλευσα νὰ εἶναι προσεκτικός, καθότι πολλοὶ οἱ βουλόμενοι ἀνατρέψαι τὰ τῶν πατρικίων ἀρχόντων πατριωτικὰ πιάνα.

Τρίτον, εἶπεν ὅτι ᾿εἰς τὴν Σιλίστραν ἔμαθεν ὅτι ἐγὼ ἠμαύρωσα ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἐπισκόπους καὶ ἡ εὐγενία του μάσελλα διελεύκανεν ὅλα καὶ ἀθῴωσεν ὅλους. Ὁ ἅγιος Ρωμάνου καὶ πρὶν νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ ἀφ᾿οὗ ἐπέστρεψεν, ἐπληροφορήθη καὶ παρὰ τουρκικῶν καὶ παρὰ ρωμαϊκῶν ἐγγράφων περὶ τῆς μετὰ ζήλου προθυμίας, ἴσως καὶ θυσίας μου, εἰς τὴν διαφέντευσιν τῶν ἀρχιερατικῶν δικαιωμάτων. Τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα ὅταν ἰδῇ ἡ εὐγενία της θέλει ἐξακριβώσει τὴν ἀλήθειαν. Ἀπ᾿ἀρχῆς ἄχρι τοῦδε, πολλῶν πατριωτῶν φρονούντων κακῶς καὶ ραδιουργούντων κατὰ τοῦ ἁγίου μητροπολίτου, μόνος ἐγώ σὺν Θεῷ ἀνθίσταμαι καὶ τὰ τῶν ἄλλων οὕτως φροῦδα ἀποκαθίστανται. Εἰς τοῦτο μάρτυρες καὶ οἱ παρόντες ἐν Γιασίῳ ἄρχοντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Ἀλλὰ οἷος ὁ ἐγκέφαλος τοῦ μουραχάζη μας δεπουτάτου, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Διὰ τοῦτο ἂς παρατρέξω τὸν ἔνδοξον μουραχάζην καὶ ἂς ἔλθουμεν εἰς τὸ προκείμενον.

Καθ᾿ἂς ἔλαβεν ἐνστρουκτζιόνες ἐσχάτως ἀπὸ πόλεως ὁ ὑψηλότατος σερασκὲρ πασὰ ἐφένδη μας, ἐξαπέστειλε τρεῖς ἐπιταγὰς συγχρόνως πρὸς τοὺς καϊμακάμηδες Βουκουρεστίου καὶ Κραϊώβας καὶ πρός με, ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν Σαλὶχ πασὰ ἐφένδη μας, δι᾿ὧν μεταβιβάζει τὸν ὑψηλὸν ὁρισμὸν διαλαμβάνοντα οὕτως: «Ὡς δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ζάπτι ἀπὸ τὸ βασιλικὸν μιρὶ τὰ μούλκια καὶ εἰσοδήματα τῶν ἐν φυγῇ ὄντων ἀρχόντων, οὕτως ὅμως πρέπον ἐστὶν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐφ᾿ὅσον οἱ διαληφθέντες ἄρχοντες διατρίβουσιν ἐν ξένῃ γῇ, νὰ ἐμποδισθῇ ἡ περιλαβὴ τῶν αὐτῶν εἰσοδημάτων παρὰ τῶν ἰδίων, εἰς ὃν εὑρίσκονται τόπον, καὶ ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ ἴδια καὶ κατοικήσαντες εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα νὰ περιλαμβάνωσι τὰ προϊόντα αὐτῶν καὶ ἄνευ ἐμποδίου νὰ ἐξουσιάσωσι τὰ ὑποστατικὰ καὶ τὰς μουσίας των».

Καὶ πάλιν παρακατιὼν διαλαμβάνει τὸ μπουγιουρουλδὶ τῆς ὑψηλότητός του αὐτολεξεί: «Νὰ μὴν γένωνται ζάπτι τὰ μούλκια καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν σήμερον ἐν φυγῇ ὄντων ἀρχόντων, ἐπειδὴ ὅμως ἐνδιατρίβουσιν εἰς ξένην γῆν νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἀποστολὴ τῶν αὐτῶν εἰσοδημάτων πρὸς αὐτούς, καὶ ἂν ζητήσωσιν τὰ εἰσοδήματα καὶ προϊόντα αὐτῶν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν παλαιὰν αὐτῶν ἑστίαν, καὶ οὕτως νὰ ἐξουσιάσωσι καὶ νὰ ἀπολαμβάνωσι καὶ τὰ ὑποστατικὰ καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀδελφὲ καὶ περιπόθητέ μου φίλε ἄρχον βιστιάρη, κινούμενος ἐκ χριστιανικῶν καὶ ἀδελφικῶν φρονημάτων, προάγομαι ἐν πρώτοις τῇ εὐγενίᾳ της νὰ γράψω καὶ νὰ παρακινήσω εἰς τὸ νὰ ἤθελε κάμει ἀρχὴν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα διὰ νὰ μὴν παροξυνθῇ ἐπὶ πλέον ἡ κραταιὰ βασιλεία. Ἐπ᾿ἀληθείας δὲν ἐννοῶ κανένα φόβον ἢ κίνδυνον. Ἀνὰ εἷς ἀραδικῶς, ὁ εἷς κατόπιν

τοῦ ἄλλου, ἂς ἠθέλετε ἐπικαλεσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ ἂς λάβῃ τὴν δόξαν τοῦ ὅτι πρῶτος τῶν ἄλλων ἐπέστρεψεν ἡ εὐγενία της. Ἂν δὲν ἔλθωσιν, ἀδελφέ, ἄρχοντες πατριῶται ἔμπειροι καὶ ἄλλοτε βιστιαρεύσαντες ἢ λογοθετεύσαντες εἰς τὴν βιστιαρίαν, ἀδυνατῶ μόνος ἐγὼ νὰ μεταρρυθμίσω καὶ νὰ καταστείλω τὰς καταχρήσεις. Ἐγὼ μὲν κατὰ φυσικὸν λόγον ἕπεται νὰ ὀκουπάρωμαι ἀποκλειστικῶς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ τὰ τουρκικώτερα. Ὁρίσατε ἡ εὐγενία σας νὰ συνδράμητε τῇ πατρίδι μετὰ τοῦ ὑπερφιλοῦντος αὐτὴν καϊμακάμη. Ἡ εὐγενία της μὲ ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκ τοῦ προσεχοῦς κάλλιστα, διατὶ ἀμφιβάλλετε εἰς τὰ σαντιμέντα μου; Πολλοὺς ἄλλους λόγους δύναμαι νὰ ἐπιφέρω εἰς τὸ νὰ ἀποσείσω κάθε δειλίαν, εἰς κάλαμον ὅμως δὲν ἔρχονται, περιμένω δὲ ἄμεσον ἀπόκρισίν της.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιὰν τοῦ κοινοῦ σεβαστοῦ πατρὸς ἄρχοντος λογοθέτου καὶ ἐξαιτοῦμαι τὰς εὐχάς του. Προσκυνήματα καὶ τῇ ἀρχοντίσσῃ κοκόνᾳ Πλουχερίτζᾳ.

Τῆς εὐγενίας της ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος
Βογορίδης

24 decembrie [1821]

Îmbrățișînd frățește pe domnia voastră, vă salut cu cinste.

Acum cîteva zile am primit scrisoarea dvs. frățească, dar nu am avut timp să vă răspund. Acum, după ce s-au întors boierii deputați, avînd cu prisosință știri, mă grăbesc să vă răspund, exprimîndu-mi sincerele mele gînduri față de dvs.

Precum v-am încunoștiințat și mai înainte, boierul Balș, la sosirea sa la Iași, după ce a făcut în parte cunoscut tuturor scopul misiunii sale, în sfîrșit a venit și mi-a făcut și mie cunoscut tot ce aflasem din altă parte. Am asigurat în schimb pe domnia sa că și eu sînt bucuros și bine dispus pentru îmbunătățirea stării patriei și a cîrmuirii și sînt departe de a nutri gînduri de domnie, socotind ca o mare fericire scăparea mea personală și liniștita mea retragere cu voia și dorința prea puternicii împărății, după cataclismul obștesc.

I-am spus despre cele cuvenite în astfel de timpuri prea nesigure și l-am oprit să se grăbească cu lucruri delicate, care poate nu vor reuși. În sfîrșit i-am arătat ce trebuie să spună și cum să vorbească, potrivit cu politica care se subînțelege, dar nu se vede. În sfîrșit înduplecîndu-se pașa, efendiul nostru, de a-i da voie să plece la Silistra, am netezit mai departe drumul lui și i-am dat și 7000 groși pentru cheltuială.

Acestea sînt cele făcute și spuse de mine în folosul soliei lui. Iar domnia sa, îndată ce s-a întors acum [1], a răspîndit mai întîi zvonul că eu am făgăduit și am oferit 150 000 groși seraschierului pașa de Silistra și s-a răsturnat solia

---

[1] **T. Balș a sosit la Iași în ziua de 21 decembrie, venind de la Silistra *(Hurmuzaki*, XX, p. 699—703).**

domniei sale. La aceasta am răspuns şi eu că, dacă prin bani am biruit eu, domnia sa putea să promită 155 000 groşi ca să ducă la bun sfîrşit misiunea sa, după cum a făgăduit ca să ia domnia. Al doilea, cum putea serascher paşa să răstoarne şi să anuleze documentele lui Salih paşa, efendiul nostru, care a dat un om al său, baş ceauş, ca să însoţească oficial pe deputaţi? Al treilea, cum este cu putinţă ca serascher paşa de Silistra să se compromită şi să răstoarne de la sine o deputaţiune cunoscută în toată Europa? Înălţimea sa a întrebuinţat pentru deputaţia Moldovei chipul pe care l-a întrebuinţat şi pentru deputaţia Ţării Romîneşti, trimisă din Bucureşti pe timpul lui Tudor Vladimirescu, cu aceleaşi probleme, adică a transmis arzmahzarul şi raportul deputaţilor la Constantinopol şi a răspuns apoi, după cum a fost poruncit în răspunsul Înaltei Porţi.

Al doilea, domnia sa a răspîndit zvonul că eu, fiind încunoştiinţat dinainte de către domnia voastră şi de către boierul spătar Balşuca despre faptul că aducea mahzar de la Cernăuţi, am luat la timp măsuri şi l-am înşelat. Dvs. ştiţi dacă mi-aţi trimis copie de pe un astfel de arzmahzar. De ce domnia sa să nu arunce greşeala asupra limbuţiei sale şi asupra faptului că, îndată ce a venit la Iaşi, a făcut cunoscute tuturor secretele misiunii sale, pe cînd eu l-am sfătuit să fie cu băgare de seamă, fiindcă sînt mulţi acei care doresc să răstoarne planurile patriotice ale veliţilor boieri.

Al treilea, a spus că a aflat la Silistra că eu am ponegrit pe toţi arhiereii şi episcopii, dar domnia sa a lămurit totul cum e mai bine şi i-a dezvinovăţit pe toţi. Preaosfinţitul episcop al Romanului, şi înainte de a se întoarce şi după ce s-a întors, a luat ştiinţă şi din documentele turceşti şi din cele greceşti despre rîvna mea zeloasă, poate cu jertfirea mea, pentru apărarea drepturilor arhiereşti. Cînd dvs. veţi vedea aceste documente, veţi cunoaşte adevărul. De la început şi pînă acum mulţi dintre patrioţi gîndesc rău şi se dedau la intrigi împotriva preasfinţitului mitropolit; numai că eu, cu ajutorul lui dumnezeu, mă opun, şi aşa încercările altora rămîn zadarnice. Pentru acest lucru sînt martori şi boierii mici şi mari aflaţi la Iaşi. Dar, după mintea murahazului nostru deputat sînt şi urmările. De aceea să trec peste gloriosul murahaz şi să venim la chestiune. După instrucţiunile primite de curînd de la Constantinopol, prea înălţatul serascher paşa, efendiul nostru, a trimis în acelaşi timp trei porunci către caimacamii din Bucureşti şi Craiova şi către mine, de asemenea şi către Salih paşa, efendiul nostru, prin care transmite înalta poruncă, ce cuprinde următoarele: « Precum nu trebuie să se facă zapt de către miriul împărătesc moşiile şi veniturile boierilor fugiţi, tot aşa se cuvine acum, cît timp zişii boieri petrec pe pămînt străin, să fie oprit de a primi ei aceste venituri, pe locul unde se află; dar, întorcîndu-se acasă şi locuind în patria lor, să-şi primească produsele şi fără piedică să stăpînească gospodăriile şi moşiile lor».

Şi iarăşi mai jos buiurdiul înălţimii sale cuprinde cuvînt cu cuvînt: « să nu se facă zapt moşiile şi veniturile boierilor care astăzi sînt fugiţi. Fiindcă

însă trăiesc pe pămînt străin, să fie oprită trimiterea veniturilor lor către ei şi dacă vor cere veniturile şi produsele lor, să se întoarcă la vechiul lor cămin şi aşa să stăpînească şi să se bucure şi de moşiile şi de veniturile lor».

Aşa stînd lucrurile, frate şi prea iubite prietene, boierule vistier, fiind îndemnat de gînduri creştineşti şi frăţeşti, mă grăbesc mai întîi să vă scriu dvs. şi să vă îndemn să binevoiţi a face începutul întoarcerii în patrie ca să nu se întărîte mai mult puternica împărăţie. Într-adevăr, nu înţeleg să fie vreo teamă sau primejdie. Cîte unul, pe rînd, unul după altul, invocînd numele sfîntului dumnezeu, domnia voastră să aveţi gloria că v-aţi întors înaintea celorlalţi. Dacă nu vor veni, frate, boieri patrioţi pricepuţi, care au fost şi altă dată vistieri sau logofeţi în vistierie, eu singur sînt în neputinţă să fac reforme şi să sting abuzurile. Eu, în chip firesc, trebuie să mă ocup numai şi cel mai mult cu cele turceşti. Poftiţi dvs. să ajutaţi patria, împreună cu caimacamul, care o iubeşte mult.

Dvs. m-aţi cunoscut îndeaproape foarte bine. Dece vă îndoiţi de simţămintele mele? Pot să invoc multe alte motive pentru a înlătura orice frică, dar nu se pot scrie. Aştept imediat răspunsul dvs.

Sărut dreapta tatălui nostru cinstitului boier logofăt şi cer binecuvîntările sale. Salutări şi boieroaicei cucoana Pulheriţa.

Al domniei voastre ca un frate şi rob
Vogoridis

Acad. R.P.R., ms. grec. 738, f. 29—30v. Text grec.

4

Dumbrăveni, 24 decembrie 1821

Paharnicul N. Bucur către biv vel vistierul Alecu Balş, despre purtarea turcilor şi despre incendiile din Iaşi.

Cucoane,

[Paharnicul Bucur, după ce înştiinţează pe stăpînul său, Alecu Balş, la Cernăuţi, despre mai multe întîmplări de la moşia sa Dumbrăveni şi despre nişte case ale lui din Iaşi, se plînge că e supărat din cauza unui Ali-aga, « pentru îngrozările ce-mi face în toate zilele».]

. . . .

În Eş ştii d-ta pre bine focurile şi prădăciunile ce au urmat în trecutele zile. Care toate aceste curg numai că toate agalele enicerilor sînt pre nemulţumiţi de dumv. pentru că nu treceţi aice şi o zic curat că pe dînşii nu-i va pierde împăratul dacă vor arde casăle d-voastră, una cîte una, fiindcă sînteţi haini. Această însufleţire au ei de la cine le lua asupra dumv. şi crede d-ta că ei de mult s-ar fi tras în gios, precum multe agale s-au dus fără să-i mai ştie paşa, dar iubitorii noştrii de patrie, cei mai mulţi spre înplinire răului

interes îi înpiedică cu feliurimile de idei ce le dau pentru șădere dv. în țări streine.

Eu, cucoane, socotesc cel mai de folos pas a d-tale să-i dai aceştii agale cel puțin 1000 lei, ca unul ce știu plecările lui. Poți să socoteşti pe acest om într-un feliu păgubitor d-tale, într-alt feliu, însă, după aceste întîmplări, apărătoriu casăi d-tale pără acum. Din două răle, care cu mare durere le privesc, alege cel mai suferitor, şi hotărînd mă rog în grabă să-mi poronceşti în ce chip să urmez.

La Silistra au venit răiz-efendi şi iasti să treacă la Bucureşti, nu ştim pentru ce sfîrșit. Părintele Roman triimite d-tale închinăciune. Mi să pare că într-aceste zile să va provivasi. Mîine sau poimîni, de-l voi pute înpăca pe Ali, mă pornesc la Eş şi acolo aştept cinstit răspunsul d-tale, fiind

al d-tale plecată slugă
Neculai B[ucur] paharnic

Dechemvrie 24, 1821. Dumbrăvenii

[P. S.] Nici o mişcare de pornire enicerii n-au.

Nu ştiu în ce sfîrşit vom veni cu grozăviile de pe aice.

[Adresa:] Întru cinstită mîna dumisale cuconu Alecu Balş biv vel vistier, cu multă plecăciune.

La Cernăuți

Muzeul de istorie a Partidului, Fondul Saint-Georges, nenumerotat. Orig. rom.

5

26 decembrie 1821

Caimacamii Țării Romîneşti arată că luarea zaherelilor și pricinuirea stricăciunilor la moșiile Uluiți, Afumați și Zimnicea este motivată prin faptul că aceste moșii sînt proprietatea lui Al. Ipsilanti.

Către cinstita c. c. aghenții.

Cu cinste s-au primit nota ce ni s-au trimis supt număru opt, scrisă de la 22 ale următoarei luni.

Asemenea s-au văzut şi alăturata jalbă a lui Ioan Nicolopolu suditul rusesc, ce au dat-o către cinstita canțelarie ghenărală consulat moscălesc ce să află acum în Sibii şi au trimis-o aici la aghenție, prin care protestariseşte a sa cerere de pagubile ce au cercat de la venirea oştirilor împărăteşti aici în țară la moşia Uluiții cu cîteva sate i la moşia Afumații şi Zămnicea, cu luare de hrăpire de bani, zaherele, vite, vinuri, rachiuri, veresele şi alte multe lucruri mărunte, arzîndu-să şi casele de la Uluiți. Şi cum că, scăpîndu-i cîteva zaherele

la moşia Uluiţii şi Afumaţii, oblăduirea noastră nu numai că le-au oprit, ci au poruncit ispravnicilor să le şi rădice. Şi către aceasta i s-au vestit jăluitorului că au început a i să tăia şi pădurile de la Uluiţi şi Afumaţi, făcîndu-le toate acestea, după protestăluirea jălbii jăluitorului, cunoscute la otcîrmuire de a să embodisi cele scăpate zaherele, să le vînză ca un stăpîn ce este.

Cum şi oprirea tăierii pădurilor cu cinste răspundem c. c. aghenţii că luminăţia sa Hagi Ahmet paşa, serascherul oştirilor împărăteşti, ne-au dat răspuns prin aceasta că, după fermanu împărătesc ce au venit [1], aceste moşii fiind ale apostatului Ipsilant, de aceea după puterea şi porunca fermanului s-au urmat luarea zaherelilor i stricăciunea ce s-au făcut la aceste moşii [2].

1821 dechemvrie 26

Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Constandin Negri

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1076, f. 280 v — 281.

6

30 decembrie 1821

Anafora în pricina mănăstirii Hurez cu locuitorii din Baia de Fier care s-au alăturat lui Gîrbea « apostatul» şi prin « silnică revoluţie» au luat vitele mănăstirii şi au izgonit pe ungureni de pe muntele acestei mănăstiri.

De la divanul Valahiei cei Mici

Popa Chiriac i Dumitrache Paraschivescul şi Dinu Diaconescul de la Baia de Fier, sud Gorj, vechili şi celorlalţi lăcuitori din Baia şi din celelalte mahalale de acolo, după jalba ce au dat pentru cuviosul arhimandrit Ghermanis, egumenu sfintei m-ri Hurezul din sud Vîlcea, aducîndu-se vechil din parte-i părintele Hrisant, iconomul numitei m-ri, vătaful de divan pe amîndouă părţile i-au înfăţişat înaintea noastră la divan, arătînd prin jalba lor că ei au avut aşăzămînt în scris, făcut cu m-rea de mulţi ani, pentru rîndul clăcii, întărit şi de domn.

---

[1] Încă de la 8 iulie caimacamul primise ordin de la Poartă să fie inventariate toate moşiile lui I. Caragea, M. Suţu şi Al. Ipsilanti şi inventarul să se trimită la Poartă (*Hurmuzaki*, XX, p. 665). La 10 noiembrie s-a dat o anafora prin care se propuneau măsuri privitoare la averile mişcătoare şi nemişcătoare ale domnilor fugiţi (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1076, f. 240 v—241).

[2] Pentru acelaşi motiv turcii au confiscat şi alte averi. Moşia Şapte Oameni din Moldova a serdarului Dimitrii Botez a fost jefuită de turci pentru motivul că tovarăşul acestuia la stăpînirea ei a fost grecul Anastasie Ciolac şi moşia a fost socotită grecească (Arh. St. Iaşi, doc. VIII/11).

Potrivit cu aceste procedee, domnul Moldovei face mai tîrziu demersuri să i se dea «averile eteristului Cantacuzino şi a Suţului şi a lui Costache Suţul, atît din Moldova cît şi din Ţara Romînească» (Acad. R.P.R., doc. CXXXIII/129).

Căruia nevoind igumenu de acum a-i urma coprinderea, deosebit că le-au luat în anul trecut 42 000 oca var cu silnicie i tl. 200 şi altă sumă de oca var iarăşi, care pe acela l-au dat plată numai cu tl. 7 pă mie oamenilor m-rii și ei l-au vîndut în loc m-rii cîte tl. 14, precum şi doi munţi dintr-acea moşie ce le mînca ei iarba mai nainte cu vitele lor avea învoială de plătea havaetul la unul tl. 200 şi la altul tl. 350 pe an. Şi, acum le cere a da pe unul tl. 800 şi pe altul tl. 500. Dar i-au apucat în anul trecut cu straşnici mumbaşiri şi cu mare zor ca să plătească de fieşcare casă cîte tl. 12 pentru 12 zile de clacă pe an, şi tl. 7 pentru o zi de arătură şi un car de lemne, şi ei, neavînd toți banii să-i dea în naht, le-au luat 200 boi şi vaci i 100 oi şi capre şi tl. 900. Care vite, ducîndu-le la mănăstire, astă primăvară li s-ar fi dat dintr-însele înapoi una sută şaizeci boi şi vaci, iar celelalte se aflǎ tot la m-re. Şi acum s-au pomenit cu un boierinaş şi cu patru slujitori, viind în satul lor iarăși mumbaşiri, i-au apucat să dea acei boi şi vaci înapoi la m-re, cerere făcînd a rămînea în linişte de această supărare şi să li se urmeze răspunderea dreptăților către m-re, după aşezămîntul ce-l au în scris. Care aşezămînt arătîndu-l la divan, se văzu scris din leat 1794, mart, de ani 27, iscălit într-însul Spiridon, iconomul Hurezului şi Ioan biv 3 logf. martor, adiverit şi de dumnealor velitii boieri, întărit şi de răposatul întru fericire Alexandru Moruz vvd., pe carele il dă la mîna jăluitorilor, cu coprindere ca să lipsască de la mijloc gîlcevurile şi judecățile ce avea m-rea cu ei pentru dijmă şi pentru zilele de clacă de pe această moşie Baia.

. . . .

[Se mai arată şi o altă învoire din 13 dec. 1808 privitoare la iarba de pe muntele « Piscul boieriului», pentru care să dea oamenii 350 tl. şi un om « păscari», « iar, neavînd a da banii la soroc şi omul, să rămîie această învoire fără temei». Jeluitorii arată că egumenul nu voieşte a se mai ţine de această învoire, ci le cere preț mai mare pentru suhatul vitelor. Acestor afirmații ale jăluitorilor le răspunde, punct cu punct, vechilul m-rii, căutînd să dovedească netemeinicia tuturor capetelor de învinuire, arătînd, printre altele că:]

Şi astă primăvară [1821], în vremea apostasiei, s-au ridicat iarăşi ei [locuitorii] şi au mers cu Gîrbea apostatul, împreună cu panduri, de le-au luat cu silnicie și zurbalîc [vitele] de la mănăstire. Care nici la aceasta nu tăgăduiră, iar bani zise că n-au luat nici o para de la dînşii în mîna sa ci încă și deosebită zeciuială au dat de la mănăstire; şi de-i va fi luat mumbaşirul, nu ştie. Acum, dînd egumenu jalbă iarăşi pentru dînsul, cerînd a-i plăti dreptățile mănăstirii din anii ce se arată mai sus, de vreme că şi-au luat vitele înapoi prin silnică revuluție, făcîndu-se de sineşi judecători şi împlinitori, s-au făcut poruncă către dumnealor boierii ispravnici ca să-i apuce să-i împlinească după pravilă, dar urmare nu s-au făcut.

Care jălbi, arătîndu-le pe amîndouă, se văzură cu porunci întocmai; mai arătînd vechilul şi aceasta că un munte dintr-acei doi, avîndu-l mănăstirea

dat la nişte ungureni sudiți cu arendă, pe an cîte tl. 800, în anul acesta s-au sculat jăluitorii şi au mers cu silnicie, aflîndu-se în comfuziia apostasiei de au izgonit pe acei ungureni [1] şi au mîncat ei iarba cu vitele lor. Şi aceia au apucat pe egumen înăuntru la urmă de le-au plătit acei tl. 800 ai anului acestuia, cerînd a se îndatora jăluitorii să-i plătească.

La care netrebnică faptă însuşi ei mărturisiră că i-au mîncat iarba, iar pentru cea în scris învoire, ce arată jăluitorii acum şi cer a fi temeinică, priimi şi însuşi vechilul şi se mulțumi ca să-ş urmeze răspunderea clăcii şi a altor adeturi la mănăstire, întocmai precum să cuprinde într-această învoire făr' de osebire.

. . . .

[Divanul, cercetînd pricina, respinge pîrile jeluitorilor, după ce examinase fiecare cap de acuzație, la care răspunsese în mod documentat vechilul egumenului m-rii Hurez. La punctul 5 se revine asupra silnicieі lor din vremea răscoalei:]

Pentru vite: boi, vaci, oi şi capre, ce zic că li s-au luat în anul trecut de către orînduitul divanului şi l-au dat la mănăstire, nici la aceasta nu au cuvînt, căci ca unii ce au fost datori, după cuviință s-au silit din poruncă a plăti dreptul mănăstirii întru toate după pravilă, iar ei rău s-au îndrăznit la urmă de au mers astă primăvară în vremea apostasiei la mănăstire şi cu silnicie şi-au luat acele vite înapoi, cînd lipsea stăpînirea țării. Şi cu toate că de să şi arătară jăluitorii la divan cu aşezămîntul în scris de la mănăstire pentru rîndul clăcii şi alte adeturi ale moşiei, care aşezămînt de vreme că ei l-au ținut tăinuit, hrănind alte viclene mijloace în cugetele lor, cu care socotea a lua moşia mănăstirii întru a lor stăpînire şi văzînd că nu au stătut mijloc tocmai acum l-au dat de față, după dreptate se cuvenea ca acel aşezămînt să nu se ție în samă. Ci, după jalba ce şi mai în trecutele zile au dat egumenul pentru dînşii, cerînd a se îndatora să plătească dreptățile mănăstirii, să-i fi silit cu straşnici mumbaşiri să-şi răspunză la mănăstire datoria lor pe anii trecuți, după cum s-au întocmit pravila pămîntului, cît şi de acum înainte, întocmai după aşezămîntul ce s-au întocmit pentru toți clăcaşii de obşte... [2]

. . . .

1821 decembre 30.

Arh. St. Buc., M-rea Hurez, XIX/128. Orig. rom.

---

[1] Un alt caz de izgonire a ungurenilor din muntele arendat « cînd s-a ridicat apostasia », la Cîrlegi (Gorj) (Arh. St. Buc., Condica domnească 104, p. 540).

[2] Judecata în pricina vitelor luate de locuitori în timpul răscoalei a continuat pînă în anul 1835; într-o jalbă din anul 1834 mănăstirea arăta: « şi acei oameni răi puind la cale pă tot satul, s-au unit cu un gospodar Gîrbea, ce au fost comandir peste toată linia muntelui » (Vezi acelaşi pachet, doc. 129, 143, 151, 152, 166).

[Decembrie 1821?]

Fostul mitropolit Ignatie scrie boierilor emigrați că cei ce s-au reîntors în Țara Romînească vor fi considerați trădători și că măsurile luate în acest răstimp sînt ilegale.

[Δεκέμβριος 1821;]

Τοῦ πρώην μητροπολίτου 'Ιγνατίου.

Αἱ μεγάλαι καὶ ἡρωϊκαὶ πράξεις τῶν Γραικῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν εἶναι ἀπίθανοι, καὶ διὰ νὰ τὰς πιστεύσητε πρέπει νὰ ἰδῆτε ἄλλας τοιαύτας εἰς τὸν Ξενοφῶντα καὶ Θουκυδίδην. Μόνη ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, συνθεμένη ἀπὸ 28 πλοῖα, ἐτόλμησε νὰ κτυπήσῃ τοὺς ἡνωμένους στόλους τοῦ σουλτάνου, τῶν 'Αφρικανῶν καὶ τοῦ πασᾶ τῆς Αἰγύπτου καὶ νὰ κερδίσῃ μίαν νίκην χωρὶς παράδειγμα ἔμπροσθεν εἰς τὰ ὄμματα πολλῶν θεατῶν, διότι ἡ μάχη ἔγινε μεταξὺ Ζακύνθου καὶ Μωρέως. Ἡ χθεσινὴ ἡμέρα ἦταν ἡμέρα Πάσχα καὶ χαρᾶς εἰς τοὺς Γραικούς, διότι ὅσα γράμματα ἦλθον, ἐβεβαίωσαν τὰς λαμπρὰς πράξεις τῶν Γραικῶν εἰς διάφορα μέρη. Χαρῆτε καὶ σεῖς αὐτοῦ καὶ ἂς λυπῶνται ὅσοι εἶναι ἐχθροὶ τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν χριστιανῶν καὶ τοῦ δικαίου

Μανθάνω ὅτι ὁ Φίλιππος ἔγινε μεγάλος λογοθέτης καὶ ὅτι ἔχουν σκοπὸν νὰ χειροτονήσωσι καὶ ἀρχιερεῖς εἰς τὴν Βλαχίαν. Τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ. Πλὴν ὅσα γίνονται εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἡγεμονίας ἐν ὅσῳ δὲν ἔχουν αὐθέντας καὶ ἐν ὅσῳ στέκουν ἐκεῖ Τοῦρκοι, εἶναι παράνομα, εἶναι ἔργα τῆς βίας καὶ τοῦ πολέμου καὶ πρέπει νὰ τὰ θεωρῆτε ὡς τοιαῦτα. Τότε μόνον ἠμποροῦν νὰ ἔχωσιν αὐτὰ τὰ πράγματα κῦρος, ὅταν ὅλοι θελήσετε νὰ ἔβγητε ἔξω καὶ νὰ κάμετε νέας συνθήκας μὲ τὴν ὀθωμανικὴν διοίκησιν, ἀναιροῦντες τὰς παλαιὰς καὶ κάμνοντες τὰς ἐπαρχίας αὐτὰς διόλου ὑποκειμένας εἰς τὴν Πόρταν, ὡς τὰ ἄλλα μέρη. 'Εν ὅσῳ δὲ μένει ἡ παλαιὰ τάξις καὶ ἡ ἐγγύησις διὰ συνθηκῶν τῆς Ρωσσίας ὑπάρχει, τὰ πράγματα πρέπει νὰ τρέχωσιν ὅπως ἔτρεχον. Ὁ κάθε νεωτερισμὸς εἶναι ἀνόμημα καὶ παράβασις τῆς ἱερᾶς συνθήκης.

Δείξετε τὸ γράμμα μου πρὸς τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην, εἰπέτε τον τοὺς ἀσπασμούς μου, καὶ ἂς μείνῃ ἥσυχος, διότι οὔτε Φίλιππος θέλει μείνει λογοθέτης, οὔτε μητροπολίτης ἀνόμως διωρισμένος. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα νὰ κάμνωσι νεωτερισμοὺς εἰς τὴν Βλαχίαν, καὶ ὅσοι ἄρχοντες ἐβγῆκαν, θέλουν θεωρηθῇ ὡς προδόται τῆς πατρίδος των, ὅπως τῇ ἀληθείᾳ εἶναι, καὶ ὄχι ὡς ἄρχοντες Βλάχοι.

[Decembrie 1821?]

Scrisoare a fostului mitropolit Ignatie.

Marile și eroicile fapte ale grecilor, pe uscat și pe mare, sînt de necrezut și ca să le credeți trebuie să vedeți altele asemănătoare la Xenofon și la Thucedide. Numai avangarda flotei grecești, compusă din 28 de vase, a îndrăznit

să atace flotele unite ale sultanului, ale africanilor şi ale paşei Egiptului şi să cîştige o victorie fără egal în faţa ochilor multor spectatori, fiindcă bătălia a avut loc între Zante şi Morea. Ziua de ieri a fost o zi de paşte şi de bucurie pentru greci, fiindcă toate scrisorile care au venit au confirmat faptele lor strălucite în diferite părţi. Bucuraţi-vă şi voi acolo. Să se mîhnească toţi acei care sînt duşmani ai omenirii, ai creştinilor şi ai dreptăţii.

Aflu că Filip s-a făcut mare logofăt şi că au intenţia să hirotonisească şi arhierei în Ţara Romînească. Acest lucru poate să se facă. Dar tot ce se face în cele două principate, cît timp nu au domni, şi cît timp sînt acolo turci, este ilegal, sînt fapte ale silniciei şi ale războiului şi trebuie să le consideraţi ca atare. Numai atunci aceste lucruri pot avea tărie cînd vă veţi întoarce cu toţii şi veţi face tratate noi cu cîrmuirea otomană anulînd pe cele vechi şi făcînd ca aceste provincii să fie independente faţă de Poartă, ca şi alte ţări. Dar cîtă vreme rămîne orînduirea veche şi rămîn valabile garanţiile Rusiei date prin tratate, lucrurile trebuie să rămînă aşa cum au fost. Orice inovaţie este fărădelege şi călcare a sfîntului tratat.

Arătaţi scrisoarea mea prea sfinţitului mitropolit, transmiteţi-i sărutările mele şi să rămînă liniştit, fiindcă nici Filip nu va rămîne logofăt, nici mitropolitul care va fi numit ilegal. Turcii nu au nici un drept să introducă reforme în Ţara Romînească; iar toţi boierii care s-au întors vor fi consideraţi trădători ai patriei lor, cum şi sînt într-adevăr, şi nu boieri ai Ţării Romîneşti.

Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 137 v — 138 v. Text grec.

8

[9? decembrie 1821]

Firman către Silistra valesi, să apere «raialele» de abuzurile trupelor turceşti aflate în Ţara Romînească.

[9 Δεκεμβρίου 1821]

Φθάσαντος ἤδη τοῦ παρόντος ἡμῶν ὁρισμοῦ, γνωστὸν ἔστω σοι ὅτι, καίτοι ἔχοντες πληροφορίαν ὅτι γίνονται ἀπὸ μέρους σου κάθε φροντὶς καὶ ἐπιμέλεια εἰς τὸ νὰ μὴ συμβῇ τι ἐναντίον τῇ θελήσει μας εἰς τὸν πτωχὸν ρεαγιάν μας ἀπὸ μέρους τῶν βασιλικῶν μας στρατευμάτων, τῶν σταλέντων εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βλαχίας, κατὰ τὴν ἄκραν ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαχνίαν μας διὰ τὴν ἀπαλλαγήν της ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας, οἵτινες ἠφάνισαν τὸ πᾶν καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τοῦ ρεαγιά μας, πλὴν διὰ νὰ αὐξήσῃ ἡ ἐπιμέλεια καὶ προσοχή σου εἰς τὸ νὰ μὴ γίνῃ ἡ παραμικροτέρα ἀδικία εἰς αὐτοὺς τοὺς ρεαγιάδες καὶ ἐπήρεια εἰς τὰς τῶν ἀρχόντων μωσίας ἀπό τινος τῶν στρατευμάτων, ἐπειδὴ σοὶ ἐστάλη προλαβόντως ἕτερος ὁρισμός μας μὲ μαχσούσικον μουμβασίρην, καίτοι ἐλπιζομένου ὄντος ὅτι γινομένης τῆς ἐνεργείας κατὰ τὴν ὑψηλήν μας θέλησιν,

ὑπάρχει περισσοτέρα ἡσυχία καὶ ἀνάπαυσις εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ ἐκείνην ὁποὺ ἦτον ἐπὶ ἡμερῶν αὐθέντων, πλὴν μὲ τὸ νὰ εἶναι ὑπὲρ τὸ μέτρον αἱ ἀδικίαι, ὁποὺ συνέβησαν εἰς αὐτὸν τὸν ρεαγιὰν ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας, καὶ αἱ δύο ἐπαρχίαι Βλαχίας καὶ Μπογδανίας εἶναι κιλλέρι βασιλικόν μας, ἐπάναγκες νὰ γένῃ πᾶσα φροντὶς καὶ ἐπιμέλεια εἰς τὴν ὑπεράσπισιν καὶ διαφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ μέρους τῶν διωρισμένων παρὰ τοῦ ὑψηλοῦ μας ντεβλετίου, διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πρώτην κατάστασίν των καὶ νὰ ἀναβληθῇ ἑπομένως ἡ διατριβὴ τῶν στρατευμάτων μας εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἐπαρχίας πρὸς διαφύλαξίν των.

Γνωρίζων λοιπὸν σὺ καὶ αὖθις, ὅτι ὁ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς βασιλικῆς μας πτέρυγος εὑρισκόμενος ρεαγιὰς τὸ νὰ ἀδικῆται εἶναι ἐναντίον τῷ ἱερῷ νόμῳ καὶ τῇ βασιλικῇ μας βουλήσει, θέλεις καταβάλει κάθε προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὸ νὰ μὴν ἤθελεν ἀκολουθήσει κανένα ἀδίκημα εἰς αὐτὸν τὸν ρεαγιάν. Καὶ ἄν τις τῶν στρατιωτῶν ἤθελε τολμήσει νὰ πειράξῃ καὶ νὰ ἀδικήσῃ κανένα τῶν ρεαγιάδων, ἀμέσως ὁ τοιοῦτος νὰ παιδεύεται αὐστηρῶς.

Τὰ αὐτὰ ἐγράφησαν ἤδη καὶ εἰς τὸν εἰς τὴν Μπογδανίαν τζαρκατζὴν καὶ εἰς τὸν μουχαφίζην τοῦ Βιδυνίου.

Ὅθεν αὐτῶν ἁπάντων γινομένων σοι γνωστῶν, κατὰ τὴν ἔμφυτον σύνεσιν καὶ φρόνησίν σου, θέλεις ἐκτελέσει ἀπαραλλάκτως τὰ προστατόμενα, πειθόμενος εἰς τὸ ἱερόν μας σημεῖον.

Ἐγράφη δὲ τὸ παρὸν περὶ τὴν μέσην τῆς σελήνης ρεμπιούλ ἐβέλ, ἐν ἔτει 1237 [9; Δεκεμβρίου 1821]

Αὐτὴ ἡ μετάφρασις τοῦ φιρμανίου ἦλθεν εἰς τὸ Βουκουρέστι τῇ 14 Δεκεμβρίου 1821.

[9 ? decembrie 1821]

Primind această poruncă a noastră, ţi se face cunoscut că, deşi avem ştiinţă că din partea ta se arată toată grija şi silinţa pentru a nu se întîmpla sărmanei noastre raiale ceva protivnic voinţei noastre din partea oştirilor împărăteşti, trimise în provincia Ţării Romîneşti prin marea noastră bunătate şi milostivire, pentru a o scăpa de apostaţi, care au distrus totul, şi pentru liniştirea şi odihnirea acestor raiale a noastre, dar pentru ca să crească silinţa şi băgarea de seamă de a nu se face cea mai mică nedreptate acestor raiale şi vătămare moşiilor boierilor din partea vreunuia dintre oşteni, deşi ţi-a fost trimisă mai înainte altă poruncă a noastră cu un mumbaşir anume, şi deşi nădăjduim că s-a lucrat după înalta noastră voinţă, că este o mai mare linişte şi odihnire în această provincie de cum a fost în zilele domnilor, dar fiindcă sînt peste măsură de mari nedreptăţile ce s-au făcut acestor raiale de către apostaţi şi că ambele provincii Ţara Romînească şi Moldova sînt chelerul nostru împărătesc, este foarte trebuincios să se arate toată grija şi silinţa pentru apărarea şi păzirea acestora de către cei trimişi de înaltul devlet al nostru, pentru ca ele să ajungă din nou la starea lor dinainte şi să se prelungească deci şederea oştirilor noastre în aceste două provincii pentru paza lor.

Deci, cunoscînd tu din nou că este împotriva sfintei legi şi a dorinţei noastre împărăteşti să fie nedreptăţită raiaua aflată sub umbra aripei noastre împărăteşti, vei fi cu toată băgarea de seamă şi îţi vei da toată silinţa pentru a nu avea loc vreo nedreptate în această raia. Şi dacă vreunul dintre ostaşi ar îndrăzni să supere şi să nedreptăţească pe cineva dintre raiale, îndată acesta să fie pedepsit cu asprime.

Aceleaşi lucruri au fost scrise deja şi gerhagiului din Moldova [1] şi muhafizului de la Vidin.

Deci, cunoscînd toate acestea vei face întocmai cele poruncite după fireasca ta cuminţenie şi înţelepciune încrezîndu-te semnului nostru sfînt.

S-a scris acest [firman] pe la mijlocul lunii rebi'ul evvel, în anul 1237 [9? decembrie 1821.]

Această traducere [2] a firmanului a ajuns la Bucureşţi la 14 decembrie 1821.

Acad. R.P.R., ms. grec 720, f. 82 v — 83 şi ms. rom. 323, f. 329. Text grec; Arh. St. Buc., Acte de familie, fondul Papazoglu, A. N., CLXXII/16.

9

[1821]

Boierii refugiaţi la Braşov şi Sibiu scriu celor rămaşi în Bucureşti că sînt solidari cu măsurile ce le vor lua pentru binele comun, iar la hotărîri mai grele să fie consultaţi în taină.

Încredinţîndu-ne de către unii din noi atît pentru unirea ce prin scris aţi alcătuit sfinţia voastră şi dumneavoastră spre binele patriei şi al obştei locuitorilor săi cît şi pentru temeiurile cu cari aţi chibzuit să statorniciţi această unire i mijloacele ce aţi hotărît să aplicaţi în orice vreme de trebuinţă, prin care nu numai să depărtaţi toată hula ce s-ar putea povesti de către necunoscătorii acestei uniri, şi încă să vă faceţi pricinuitori şi neamului de laudă şi patriei de multe folosuri, am socotit că nici cum nu se cuvine să petrecem sub tăcere o asemenea lăudată şi de bine voitoare faptă, fără de a nu mărturisi şi din parte-ne mulţumita ce i se cuvine, cum şi însoţirea glasului nostru după chipul de mai jos la cîte arătări veţi pune în lucrare asupra temeiurilor cu care v-aţi unit şi v-aţi legat.

Părinţi arhierei şi dumneavoastră boierilor! Ticăloasa patria noastră pătimeşte în toate chipurile de sînt ani nepomeniţi: se răpeşte, se jefuieşte, cearcă nenumărate nepăstuiri şi nedreptăţi. Sfintele lăcaşuri s-au vîndut fără sfială pentru în parte folosuri a chiar stăpînitorilor. Privileghiaţii, începînd

---

[1] Publicat de N. Iorga, *Acte şi fragm.*, II, p. 607—609. Text franc.

[2] În limba greacă.

de la caftanlîi și pînă la cea din urmă treaptă, s-au călcat sub picioarele oblăduirii, s-au necinstit și s-au năpăstuit învederat, împotriva legilor ce li s-au alcătuit. Supușii locuitori dajnici au fost jertfa nedreptății și izvor de o rea folosire a veri căruia ce s-au depărtat de mustrarea cugetului omenirii. Şi toate acestea le-am pătimit din pricina jugului voinței la care ne-au împilat oblăduitorii după vremi. Căci, vînzătorii aflîndu-se acestei creștinătăți au slujit cu al său sînge sprijinitorilor lor celor neligiuiți; au slujit, zicem, păgînătății și au zdrobit puterea legăturilor către cei puternici și ai noștri voitori de bine arătîndu-se cu viclenie, iar cătră cei neputincioși puind în lucrare sila și împilarea.

Pînă la o vreme, precum este cunoscut la toți de obște, a petrecut ticăloasa țară sub acest fel de nenorociri. Iar de cînd s-au ivit într-însa și acest fel de nepomenită și fără de pildă întîmplare, au găsit prileju chiar stăpînirea forței să o împileze și să-i aducă tot felul de bîntuire și a săvîrșit prin rînduiții săi nu puține răpiri, jefuiri, nelegiuiri, năpăstuiri, fără osebire, și în cele după urmă ucidere și chiar perdere de viață a multor creștini nevinovați, buni compatrioți ai noștri. Din care acestea se dă a înțelege fieștecăruia că și în vremea oblăduitorilor aceasta a fost voința stăpînirii, adică protivnică căderilor omenirii, protivnică obiceiurilor și legilor pămîntului și izgonitoare chiar sfintelor legături de la care spînzură fericirea acestei pravoslavnice țări. Dar oare după aceste toate dovezi ce avem pentru neomenoasa cugetare a acestei stăpîniri ce soartă nenorocită ne așteaptă? Şi mai vîrtos cînd înalta stăpînire va voi să-și puie în lucrare împilarea jugului ce de atîția ani s-au dovedit că hrănește asupră-ne nu va cere în ajutor și chiar glasul boierilor ce o slujesc atît din apropiere cît și de aici din depărtare? Şi oare acești boieri înșelați, aflînd de către voitorii răului și ne mai judecînd jertfa obștei sălășluitorilor țărei, nu vor da în scris și nu vor cere și prin rugăciune toate acele rele cîte privesc spre dărăpănarea noastră și spre zminteala bunătăților țărei? Iar atunci nu vom petrece oare și mai rău decît ceea ce am fost?

Milostivul dumnezeu, după a noastră norocire, ne-au învrednicit să avem legiuit sprijinitor pre prea puternica împărătească curte a Rusiei care, cînd ar cunoaște cu întregime nenorocirile noastre, atît cele trecute cît și cele ce acum se urzesc împotriva binelui ce ne voiește, negreșit nu ne-ar lăsa întru mîhnire și întru obidă; mai vîrtos că cunoaștem după auziri cît bine ne voiește și cu cîtă iubire de omenire să silește să hotărască a noastră soartă.

Acest reazăm avînd dar sfinția voastră și dumneavoastră, de vreme ce v-ați unit acum prin statornicie, vă rugăm nu încetați de a pune în lucrare bunele socotințe ce ați făcut în orice vreme și pentru orice vor cere trebuințele; și cunoașteți din parte-ne că glasul nostru va fi următor glasului și arătărilor ce veți face sfinția voastră și dumneavoastră. Urmările noastre vor fi următoare povățuirilor ce ne veți da și alt nimic nu vom cugeta decît căzuta supunere

la oblăduirea ce ni se va orîndui prin primirea şi buna voinţă a prea puternicei protecţii ce avem, rîvnă şi dorire pentru binele patriei şi întru a sa ferire despre orice bîntuire şi netrebnicie, depărtare de orice rea folosire în partea cuiva prin care cunoaştem că în multe rînduri au cercat ticăloşii locuitori compatrioţi ai noştri multe feluri de năpăstuiri şi nedreptăţi şi cea fără de făţărie şi prin curăţenie de inimă alăturare a noastră la a sfinţiei voastre şi a dumneavoastră bună şi lăudată unire.

Atît numai vă rugăm că, în orice vreme veţi cunoaşte vreo clădire de vreun bine al ţărei sau veţi chibzui sfinţia voastră şi dumneavoastră să faceţi vreo asemenea unire, să binevoiţi a înştiinţa şi pe cari din noi vă veţi îndeletnici într-acea vreme şi veţi cunoaşte mai destoinici de a sfinţiei voastre şi a dumneavoastră desăvîrşită încredinţare. Pentru că vă este cunoscut că la asemenea bunătăţi în întîmplări ale patriei, după măsura fiinţei noastre, sîntem şi noi deopotrivă doritori binelui şi părtaşi bucuriei ce ni se cuvine, cunoscînd într-adevăr şi mărturisind fără făţărie folosul obştei, folosul şi bine al fieştecăruia în parte. Aşişderea vă rugăm ca oricînd şi din parte-ne vom cunoaşte că este trebuinţă de a se face vreo chibzuire între sfinţia voastră şi dumneavoastră sau vreo mişcare iertătoare cugetărilor ce aveţi şi avem şi înşi-ne noi, să fim slobozi prin taină a vă da părerile noastre şi sfinţia voastră şi dumneavoastră căutîndu-le şi chibzuindu-le, de le veţi găsi asemănate vremilor şi statornicite asupra temeiurilor cu care sînteţi legaţi, să ne primiţi, să ne îndreptaţi şi să le faceţi cunoscute unde se va cuveni; sau, de vor spînzura de la sfinţia voastră şi a dumneavoastră săvîrşire să le puneţi şi în lucrare. Pentru că nu este de mirare a odrăsli şi din asemenea păreri multe bunătăţi ale ţărei, plăcute sprijinitorilor noştri, de vreme ce mulţi din noi am slujit ţărei după vremi în multe rînduri şi în feluri de trepte şi poate că cunoaştem uneori cele ce a sfinţiei voastre şi a dumneavoastră iscusinţă încă pînă acum nu le-a pătruns.

Acestea sînt cele ce simţim şi încă mai cu adaos într-această mare şi nepomenită întîmplare a patriei noastre, după care încredinţîndu-ne precum s-a zis de a sfinţiei voastre şi a dumneavoastră statornicită unire, am hotărît să vi le facem cunoscut şi să ne alăturăm glasul la cele ce veţi chibzui şi veţi urma. Dar ca să vă încredinţăm şi mai bine de a noastră rîvnă şi hotărîre, vă rugăm să primiţi acest în scris al nostru mărturisit prin cîte iscălituri vedeţi la vale şi întărit prin straşnic jurămînt ce facem, pe numele a tot puternicului dumnezeu, că întocmai vom fi următori, precum şi că veri care din noi să va dovedi cu cea mai mică viclenie sau dezghinare de această statornicită hotărîre, să aibă răsplătitori chiar pe acest puternic dumnezeu şi să fie cunoscut ca un vrednic de hula neamului său şi izgonit de toate ajutorinţele patriei sale.

C. D. Aricescu, *Acte justificative*. . . , p. 180—183.

10

20 decembrie/1 ianuarie 1822

Ahmet pașa cere caimacamului Vogoride să nu dea voie boierilor refugiați să ridice veniturile de la moșii.

Buiurultiu către căimăcamu.

Pămîntenii boieri mari din întîmplările urmati s-au răzlețit în țări streine pisti hotar şi moşiile lor să află în pămîntul Moldaviei. Vor fi oprite toate veniturile fără a pute strînge și a lua la dînşii nimic, precum şi zaharè să nu poată a lua ei nimic, precum şi hainii domni a vremii acareturile şi obicinuitele lor venituri şi acelea iar, pe rînduiala celorălalți, un an, precum va fi veniturile lor, le veți face cunoscut, adecă de cînd s-au iscat vrajba aceasta, pe rînduiala şi obiceiul ce s-au luat şi ce s-au cheltuit de către dumneata dintr-aceli venituri, precum și mai denainte, cari trebuie să fie însămnat în caidurile vistieriei. Căci ceri trebuința a sî cerceta toati izvoadile vistieriei şi a altor departamenturi pentru toati luaturile şi daturile a si triimeti aice şi de aicea la Țarigrad.

Așa dar, asupra acestor cercetări fiind rînduit slăvirea sa tefterdar-efendi, precum prin scrisoare sa v-au făcut cunoscut, vei şi fi următoriu întocma pi cuprindirea mai sus, ca pentru toate moşiile a domnilor şi a boierilor ce sînt astăzi depărtați a sî ține veniturile lor şi lor a nu li să slobozi nimică, ca cerînd ei veniturile, răspunsul să le fie a sî întoarci la urma lor.

Pe cuprinderea aceasta întocmai să fii următoriu, fără a greşi întru nimică.

Luna rabolahîri 7.
Ahmet paşa

[Pe învelitoare, adresa:] Întru chiar cinstită mîna dumisale vel vornic al obştăi să să dea.

[Pe verso învelitoarei scrie:] «Buiurdiul către Vogoride».

Acad. R.P.R., doc. CXXXIII/124. Trad rom. cont., cu pecete în ceară roşie.

11

Sibiu, 2 ianuarie 1822

Hagi Ianuș se dezvinovățește față de Ioan Samurcaș, caimacamul Craiovei, că ar fi fost amestecat în răscoală și se consideră persecutat pe nedrept.

Σιμπίνι, τῇ 2 Ἰανουαρίου 1822

Πρὸς τὸν ἐκεῖ καϊμακάμην Ἰωάννην Σαμουρκάσην

Κραϊώβα

Καὶ μετὰ τὴν ταπεινήν μου προσκύνησιν, φανερώνω τῇ εὐγενίᾳ της ὅτι πρὸ δύο ἡμέρας ἔλαβα μίαν ἀνέλπιστον εἴδησιν ἀπὸ τοὺς αὐτῶσε ἐρχομένους,

ὅτι εἰς τὸ σπίτι μου, εἰς τὸ βιό μου καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους μου, τρέχει μία καταδρομὴ ἀπαραδειγμάτιστος διὰ προσταγῆς τοῦ πασιᾶ, δηλαδὴ τοὺς μὲν ἀνθρώπους μου νὰ τοὺς πηγαίνουν εἰς τὸ Βιδύνι, τὸ δὲ εἶναι μου νὰ τὸ κάμουν ζάπι. Τοῦτο τί σημαίνει ἀπορῶ, τζελεπή, ἄλλος ἐξ'ἄλλου καὶ ἔξω φρενῶν ἔγινα, ὅταν ἔξαφνα ἤκουσα τοιαῦτα ἀνέλπιστα νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὸ σπίτι μου, ὡσὰν νὰ εἶμαι πρωτοληστὴς καὶ νὰ εἰπῶ πρωταίτιος καὶ μέτοχος τῆς ἀποστασίας, τὰ ὁποῖα αὐτὰ καβούλι δὲν τὰ κάμνω. Ἐγὼ ἤμουν καὶ εἶμαι εὐπειθὴς καὶ πιστὸς ραγιᾶς τοῦ ὑψηλοῦ δεβλετίου καὶ εἰς κάθε καιρὸν σεδικάντι χουσμέτι ἔκαμα τοῦ δεβλετίου. Εἰς τὸν τόπον τῆς Βλαχίας ἐν παντὶ καιρῷ κουσούρι δὲν ἔκαμον, δουλεύοντός τον καὶ κοινῶς καὶ κατὰ μέρος. Τοῦτο δὲν τὸ θέλουν τὸ ἀρνηθῆ οἱ ἄρχοντες, ὅσοι προστάζουν τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. Εἰς τούτην τὴν ἐξαφνικὴν καταδρομὴν ἀπορῶ τὶ αἰσχρολογίες ἐμεσολάβησαν, φαίνεται οἱ κατὰ μέρος μισόκαλοι ὑπέβαλον μονεφηλίκια εἰς τὴν ὑψηλότητα τὸν πασιὰ ἐφέντη μας Βιδὺν βαλεσί. Ἄδικον εἶναι νὰ εἰσακούωνται οἱ τοιοῦτοι, διότι αὐτοὶ ὑπὸ φθόνου καὶ κακίας παρακινούμενοι, δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐπισωρεύουν εἰς τὸ σπίτι μας κάθε λογῆς αἰσχρολογίες κατὰ τὸ ἔθνος μας, διότι εἰς κάθε κίνημα τῆς ὀργιζομένης ἀποστασίας, οὗτοι ἐμπέρδευαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὀσπιτίου μου. Ἔτσι φαίνεται τοὺς ἐδίδαχτεν ὁ μισοδιάβολος ἢ νὰ εἰπῶ....... Φαίνεται καὶ τώρα οἱ τοιοῦτοι μεσολαβοῦν καὶ θέλουν τὸ νὰ χορτάσουν τὸ ἀχρεῖον συνειδός των, μὲ τὴν φθορὰν τοῦ ὀσπιτίου μου. Ὁ Θεὸς ἂς τοὺς δώσῃ τὴν δικαίαν του ὀργήν, κατὰ τὰς καρδίας αὐτῶν, ἄλλο τί νὰ εἰπῶ. Διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ὑποκειμένου μου, καὶ διὰ τὴν ἀθῳότητά μου ἡ εὐγενία της ἂς γένῃ περίεργος, ἂς ἐξετάσῃ θεοφοβούμενους ἀνθρώπους καὶ θέλει πληροφορηθῆ. Ἔπειτα θέλει συλλυπηθῆ ὄχι μόνον διὰ τὰς παρελθούσας ζημίας, ἀλλὰ διὰ τὴν παροῦσαν καταδρομήν, ὄχι μόνον ὅτι θέλει συμπονέσει ἐκ βάθους ψυχῆς, ἀλλὰ θέλει μισήσει καὶ τοὺς προδότας. Ὅθεν ταπεινῶς παρακαλῶ νὰ λυπηθῆ τὰ γηρατεῖά μου, τὴν ὑπόληψίν μου, τὴν καταφρόνησιν καὶ τὴν ζημίαν, καὶ νὰ προστρέξῃ ἐπιπόνου δι'εὐγενικοῦ της τεκμηρίου πρὸς τὸν πασιᾶ καὶ ἐφέντη μας, κάμνοντάς τον βουκούφη διὰ τὴν ἄδικον διαβολὴν ὁποὺ μοῦ γίνεται, καὶ νὰ παύσῃ μία τοιαύτη ἄδικος καταδρομὴ καὶ θέλει ἔχει μισθὸν παρὰ Θεοῦ, ἐγὼ δὲ διὰ βίου θέλω τοῦ εἶμαι χαϊρτουατζής. Ὁ κραταιότατος ἡμῶν βασιλεὺς ἀφοῦ παραβλέπῃ, συγχωρεῖ μὲ τὸν ὑψηλόν του ἱερὸν ὁρισμὸν χάτι χουμ. ὅλους τοὺς ἀποστάτας καὶ ὄχι μόνον τὸ βιό τους, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν. Ἐμένα λοιπὸν τὸν ἀμέτοχον πάσης κακουργίας διὰ μόνον τὰ χαρακτηρίσματα τῶν μουναφίκηδων καὶ χαιρεκάκων ἀνθρώπων, νὰ μοῦ γίνεται μία τοιαύτη παράδοξος καὶ παράλογος καταδρομή, νὰ μὴν τὸ καταδεχθῆ ἡ πανευγενία της διὰ τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως μας καὶ διὰ τὴν ζωήν της καὶ διὰ τὴν ζωὴν τῶν τέκνων της νὰ μοῦ γίνῃ αὐτὸ τὸ ἄδικον. Φθάνει καὶ μὲ περισσεύουν αἱ παρελθοῦσες ζημίες, αἱ ὁποῖαι σᾶς εἶναι γνωσταί, καὶ ὅσον τάχιστα νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ μὲ εὐγενικήν της ἐπιστολὴν καὶ διὰ βίου ὑποχρεωθήσομαι, καθότι ἀπ'ἀρχῆς ὀνομάζομαι καὶ εἶμαι τσιράκι τῶν Σαμουρκάσηδων. Τζελεπή, νὰ διαφθεντεύσῃς τὴν ἀθῳότητά μου, νὰ λυπηθῇς τὰ γηρατεῖά μου καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου.

Sibiu, 2 ianuarie 1822

Către caimacamul de acolo, Ioan Samurcaş

Craiova.

Închinîndu-mă plecat, vă fac cunoscut că acum două zile am primit o ştire neaşteptată de la cei care au venit de acolo cu privire la casa, averea şi oamenii mei. Are loc o persecuţie nemaipomenită în urma poruncii date de paşă, adică pe oamenii mei să-i ducă la Vidin, iar averea mea s-o jefuiască. Ce înseamnă aceasta, celebi? M-am supărat foarte mult cînd am auzit astfel de lucruri neaşteptate pentru casa mea, parcă sînt un mare hoţ şi, să spun, promotorul şi părtaş al răscoalei, ceea ce nu consimt să primesc. Eu am fost şi sînt supusă şi credincioasă raia a înaltei împărăţii şi în totdeauna am slujit împărăţia cu credinţă. În Ţara Romînească niciodată nu m-am făcut vinovat de nici o abatere, ci am adus servicii îndeobşte şi în special. Acest lucru n-au să-l nege boierii care poruncesc judecata şi răsplata. În urma acestei neaşteptate persecuţii, nu ştiu ce vorbe murdare au intervenit, se vede că cei care urăsc binele au supus... [1] prea înălţatului paşă şi stăpînului nostru Vidin valesi. Este nedrept să se dea ascultare unor oameni ca aceştia, fiindcă aceştia, împinşi de invidie şi de răutate, n-au încetat să arunce asupra casei noastre şi asupra neamului nostru fel de fel de vorbe murdare, căci la orice acţiune înfuriată a răscoalei, ei amestecau astfel şi numele casei noastre [2]. Se vede că aşa îi învaţă dracul sau să spun... [3]. Se vede că şi acum aceştia mijlocesc şi doresc să-şi implinească gîndurile lor murdare cu distrugerea casei mele. Dumnezeu să le dea dreapta lui pedeapsă, potrivit cu sufletele lor. Ce să mai spun! De cinstea persoanei mele şi de nevinovăţia mea vă rog să aveţi curiozitatea şi să cercetaţi oamenii în frica lui dumnezeu şi vă veţi informa. Apoi vă va părea rău nu numai de pagubele trecute, ci şi de actuala persecuţie şi nu numai că mă veţi compătimi din adîncul sufletului, ci îi veţi şi ţîrî pe haini. Prin urmare, vă rog plecat să aveţi milă de bătrîneţea mea, să aveţi în vedere consideraţia mea, dispreţul faţă de oricine .şi paguba mea şi să interveniţi pe temeiul concluziei trase de d-voastră pe lîngă paşa şi stăpînul meu, făcîndu-i cunoscută calomnia nedreaptă ce mi se face pentru a înceta această nedreaptă persecutare a mea şi veţi avea răsplată de la dumnezeu, iar eu pe viaţă vă voi purta recunoştinţa. Prea puternicul nostru împărat trece cu vederea şi iartă cu înaltul şi sfîntul său hatihumaium pe toţi răsculaţii, nu numai averea lor, ci şi viaţa lor. Iar mie, care sînt nevinovat de nici o crimă, numai din cauza... [3] ipocriţilor şi oamenilor răi, să fiu persecutat în mod atît de straniu şi ciudat? Să nu îngăduiţi, pe viaţa împăratului nostru,

---

[1] În textul grecesc cuvîntul: μονεφηλίκια.

[2] În septembrie 1821, chehaia bei afirmă că Hagi Ianuş a luat în solda sa un număr de arnăuţi fugiţi în Transilvania şi că îi pregăteşte în vederea unor incursiuni în Ţara Romînească (*Hurmuzaki*, XX, p. 684).

[3] Textul indescifrabil.

pe viața d-voastră și pe viața copiilor d-voastră, să mi se facă o astfel de nedreptate. Ajung și prisosesc pagubele suferite, care vă sînt cunoscute. Vă rugăm cît mai curînd să ne liniștiți cu cinstita d-voastră scrisoare și vom fi îndatorați pe viață, întrucît de la început mă numesc și sînt ciracul Samurcașilor. Celebi, să aperi nevinovăția mea, să ai milă de bătrînețea mea și de oamenii mei [1].

Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș 703, f. 71v. Text grec.

12

9 ianuarie 1822

Jalba lui Neacșu Dincă, birnic din satul Făgețel (Olt), către Ahmed pașa, să fie adus la judecata divanului postelnicelul Ioniță Bumbeș, care caută prin cazne și bătăi să-i stoarcă suma de bani luată de pandurii lui Tudor în timpul răscoalei.

Către măria sa slăvitu pașa, prea plecată jalbă.

Printru această al doilea jalbă și cu multă plîngere mai supăr luminat auzul mării tale pentru un Ioniță Bumbeși postelnicel și Simion sluga sa ot satul Păcala din sud Olt că fiind fost avut eu cu dînsul judecată mai dinainte pentru o moșioară ce prin judecată aici mi-am luat-o în vremea domnului Caragea, adus fiind cu mumbașir, mi-am cerut și taleri 800, cheltuiala ce pînă atunci făcusem. Iar în urmă, prin zapise întărite de logofeția mare a Țării de Sus, ne-am împăcat cu tare legătură ca, cine să va mai scula în vreo judecată, să plătească toate cheltuielile ceilalte părți și ascultat să nu mai fie. Și nu s-au ținut de această pace, ci atunci, cît au mers acasă, au pus pă șase popi și pă o soră a lui de-au căutat judecată cu mine trei ani.

Și la răposatul domn Suțul dînd eu jălbi, de i-am rămas de judecată la isprăvnicat, mai pricinuindu-să și atunci o sumă de cheltuială, tal. 300, osăbit din pagube, și văzînd că n-au folosit nimic cu aceia, au pus și pă acest Simion, sluga sa, rău de suflet cu totu, fiind știut ca în orice chip să-mi facă pricină de pagube și de sărăcii, precum mi-au și făcut. Căci cînd au fugit și acest sat de hoții panduri ai lui Tudor, precum au auzit mulți oameni, zioa m-au strigat de la casa mea să fugim împreună amîndoi la băjănii. Dupe care am pus și eu calabalîcul pă o iapă ce o aveam ca unul ce nu știam vicleșugul lor, și ne-am dus pînă la Topana în sud Argeș. Acolo s-au întîmplat de s-au rupt o osie de la carul lui și puindu-mi el calabalîcul jos, m-au trimis

[1] O altă scrisoare a lui Hagi Ianuș în legătură cu aceleași chestiuni a fost trimisă unui om al său la 21 decembrie 1821 (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 485, doc. 65).

pă mine înapoi la sat, călare, să iau o osie de la un grec vecin cu noi; de unde am luat-o și am dus-o la dînsul, căruia i-am spus că ne-au coprins satul pandurii cu arnăuții lui Tudor, ce erau veniți pă trei sate, cum am spus la toți băjănarii, și toți să spăimînta de acea groază. Iar el au pus pușca în spate şi pistoalile la brîu şi au zis că el o să meargă acasă, că nici o temere n-are de acea oaste. Şi aşa mi-au pus şi calabalîcul mieu în căruța lui, făcîndu-mă de m-am întors şi eu cu el îndărăt la sat. Şi lăsînd căruța cu armele în crîngul ce este aproape de casa lui, au plecat înainte şi mi-au zis de am mers şi eu cu el la casa numitului postelnicel unde era acei panduri de lua rachiu şi spirt din pivnița sa, ce o spărsese. Şi neavînd ce să le facă, ne-am întors înapoi la căruță și am luat noi o berbeniță cu rachiu ce o găsisăm lepădată în bătătura acelui grec vecin. Şi mergînd el înainte la căruță şi eu după dînsul, au văzut el niște panduri la cîrciuma numitului postelnicel şi s-au dus acolo şi pă mine m-au lăsat în drum să şez pînă cînd va veni el. Éu l-am aşteptat ca la un ceas şi jumătate şi văzînd că nu mai vine, m-am dus şi eu după el şi l-am găsit bînd rachiu cu ei. Pă urmă m-au trimis el să iau nițăl mălai cu o traistă de la ei de la acel grec vecin, ca să le facă de mîncare. Şi m-am dus de am adus şi acel mălai. Însă atunci cînd am venit cu mălaiu am văzut pă toți cu dînsul şăzînd la un loc vorbă tăinuită. Şi cît m-au văzut, s-au repezit unul la mine de m-au legat şi m-au bătut cu patul puşcii, legîndu-l şi pă el, dar nu ştiu, de amîndouă mîinile, căci însărase şi nu mă lăsa să mă apropii de el. Şi ne-au dus în crîng tot depărtați unul de altul. Acolo pă mine iarăşi m-au mai bătut şi numai auzind că o să-l bată şi pă el s-au făgăduit că are să le dea bani, numai să-l lase. Şi tot numitu au plecat înainte cu ei spre casa lui şi pă mine m-au lăsat în urmă cu cel ce mă ţinea legat. Cînd am mers şi eu acolo cu cel ce mă ţinea legat, i-am găsit intrați în grădina casii lui, săpînd la un loc, şi m-au dezlegat numai pînă ce mi-au luat traista lor ce o aveam de şold, cu mălai, şi apoi m-au legat mai tare, azvîrlind traista la ei. Ce va fi luat de acolo, nu ştiu. Că în urmă ne-au lăsat legați în cîrciuma numitului postelnicel unde îi găsisăm şi s-au dus luîndu-şi zioa bună de la el.

Şi acum mă năpăstuieşte: ori să-i cunosc eu hoții, sau să-i dau eu şapte pungi de bani ce zic că le-ar fi dat acelor panduri, numind că i-ar fi avut luați şi dați în păstrare de la numitu postelnicel la acest Simion. Pentru care, după altă jalbă ce am dat mării tale, s-au făcut luminată porunca mării tale la dumnealor boierii otcîrmuitori de au făcut şi cinstită porunca dumnealor către boierii ispravnici şi nicicum nu s-au uitat la aceste porunci, ci m-au pus la închisoarc şi cazne bătîndu-mă în trei zile, pă zi de cîte trei ori, pînă mi-au căzut carnea du pă picioare, care să [poate] vedea față. Şi neştiind nimic ce spune, de care mă întreba, mai vîrtos văzînd că o să mor din caznele bătăilor la închisoare, m-au dat pă chezăşie a trei oameni în soroc de 16 zile pînă să va alege de viața mea, ca sculîndu-mă să mă duc iar acolo.

Care soroc acum înplinindu-să şi neştiindu-mă nimic vinovat, cunoscîndu-să învederat vicleşug al lor, ca să-mi hrăpească biata moşioară.

Mă rog mării tale să-ţi faci milă şi pomană a să rîndui de a merge cu mine mumbaşir, om al mării tale, ori de la divan, sau spătăresc, a-i aduce aici, să-mi facă împlinire mai întîi de banii ce am cheltuit mai sus şi cei de acum, taleri 2 [1] în vreme că au călcat împăciuirea. Al doilea, să i să dea jurămînt numitului postelnicel în sfînta mitropolie, cum că n-au făcut vicleşug cu aceşti ai lui părtinitori, fiindcă pă acest Simion nu este primit de a primi jurămînt, ca un rău de suflet, ca să să descopere dreptatea şi nevinovăţia mea; căci făr' de mumbaşir nu poci merge, că pătimesc mai rău decît pînă acum în puterea bogăţii lor ce au zis chiar acolo la isprăvnicat faţă cu mine, să dea să mă omoare, că mă va plăti el la măria ta cu galbeni. Şi eu, săracul, am mărturii satul tot că de cînd sînt făcut, nu m-au găsit nimeni măcar cu cel puţin lucru de furat. Şi păcat este zadarnic a pătimi bătăi şi cazne, pagube şi cheltuieli.

Şi ce va fi mila mării tale.

Robul mării tale,
Neacşu Dincă birnicul ot Făgeţăl sud-Olt

Hagi Ahmet paşa saraschierul oştirilor împărăteşti.

Dumneavoastră boierilor otcîrmuitori ai ţării.

Să cercetaţi şi jalba aceasta şi cînd în adevăr va fi plîngerea jăluitorului că s-au judecat la isprăvnicat şi nici o îndăstulare nu şi-a dobîndit, poruncim să luaţi seama plîngerii ce au mai făcut şi să să odihnească a nu să mai jălui.

1822, ghenar 9

... [2] logofăt

Dă la otcîrmuirea Valahii.

Să dă volnicie dumnealui postelnicului Gheorghe să meargă la sud Olt, de unde să rădice pă pîrîtul din jalbă, să-l ducă împreună cu jăluitoru la dumnealui sărdar Costache Şerbănescu ispravnicul judeţului şi dumnealui slugerului Ioniţă Chiriţescu cercetător acelui judeţ, unde aducînd faţă şi pă cei mai dinainte ispravnici, să cerceteze pricina atît pentru davaoa ce zic că au între dînşii, cît şi pentru bătaie.

Şi dă pliroforia ce veţi lua, dreptul adevăr să-l arătaţi prin anafora, supt iscăliturile dumneavoastră, orînduiţilor boieri. De unde, nemulţumindu-să vreo parte, să ia orînduitul mumbaşir pă amîndoaă părţile să-i aducă aici, ca să li să izbrănească pricina.

---

[1] *Cifra 2 scrisă de altă mînă, ulterior.*

[2] Două semnături indescifrabile.

Şi orînduitul mumbaşir să ia treapăd dă la pîrîtul taleri treizeci, cum şi dă la cei mai înainte ispravnici, pentru că au îndrăznit de au bătut pă jăluitor fără să fie vinovat.

1822, ghenar 11

Să dea taleri treizeci treapăd.

Grigore Ghica
Barbu Văcărescu
C. Negri

Arh. St. Buc., Grefele instanţelor judecătoreşti, A.N., MMDCCXIX 41. Orig. rom. (La dosar se află anexată o fîşie de piele de pe tălpile picioarelor jeluitorului).

13

[Sibiu,] 9 ianuarie 1822

Minciaky comunică mitropolitului Veniamin numirea sa în postul de consul general al Rusiei în ţările romîne şi-i face cunoscut că ţarul este nemulţumit de manifestările boierimii moldovene aflate în pribegie.

Carte gheneral consulatului rusăsc, Minceachi, ce este rînduit în Valahie şi Moldavvie, către mitropolitu ţării Moldovei, chir Veniamin — 1822 ghenar 9.

Mărire sa împăratul a tuturor Rosiilor, înaltul meu stăpîn, binevoind a mă alege pentru gheneral consul în amîndoî prinţipaturile, Moldavviei şi a Valahiei, au făcut să mi să dei poruncă ca să mă duc la Verona pentru ca să priimesc de acolo enstrocţiile sale. Şi acum, din acest oraş am sosit în Hermanştat unde, asămine ca şi cel mai dinainte, mă aflu vremelniceşti stătătoriu.

Eu, cunoscînd înpărtăşirile de crezămînt ce au urmat întru gheneral consulatu şi întru preosfinţia ta, îmi fac o pre plăcută îndatorire de a te înştiinţa de numire şi de sosire me. Şi apuc cu grabă acest ocazion pentru ca să-ţi vorovesc, preosfinţite, de o pricină ci interesarisăşti cu tot di-adinsul de ţara voastră şi carile au ţintuit toate luare aminte a împărăţeştii sale măriri. Să înţelege că am a vorovi de a voastră personalică stare şi de a boierilor moldoveni, cîţi au socotit că nu ar fi datori a să întoarce după chemare gubernului lor şi care oarecum prin această a lor nemergire au tras asupra sa o închipuire răzleţîtă de drumu administraţiei de acum aşăzată în patrie lor. Eu, fără a mai giudeca pricinile ce au făcut să-mi aleagă aceste răzleţite închipuiri şi fără a fi numit supt nici un chip de a da vîlf hotărîrilor de mai înainte, nu mai puţin mă cunosc înputernicit de mişcările ce ei au făcut prin voi către cei mai dinainte me şi printr-însul către curte împărătească să dizvălesc necuviinţile ce îmi par aninate de stare lor, ca cum spre acest sfîrşit mă adresarisăsc către preosfinţia voastră, ce eşti chemat prin harac-

tirul ce porți, prin bunile fapte şi prin înțălepciune, spre a lumina şi spre a îndrepta pre simpatrioții voştri.

Deci nu voi ascunde, preosfințite, că mărire sa împăratul au simțit vie scîrbă, luînd sama că înbunătățitile sale cugetări şi ştiințile ci nu au contenit a da boierilor pribegiți, au rămas pîr'acum făr'de nici un feliu de ispravă. Şi că în ceasul ci împăratul şi pre slăviții aliați lucrează o stăruială şi o sîlință neperzătoare de un menut de a întoarce iarăşi prin a tractatului înplinire buna rînduială şi linişte întru aceste prințipaturi, boierii pribegiți poate că sînt plecați de cugetări răle şi de greşale, cer înnoiri şi pun înainte pretenții cari, departe de a stîrpi sămințile neorînduielii şi a nemulțămirii lor cei din nenorocire şi să află acum în ființă, nu sînt decît spre a mări răul şi spre a îndelunga nerînduielile. Această este supărătoare lovire ce au pricinuit înpăratului.

Jalobile care boierii i-au îndreptat supt atîrnare prăpădelnică ci acum curat şi-au dezvălit haractirul. Pentru aceasta încă mai poftoresc odată: mărire sa înpăratul au sîmțit adîncă scîrbire văzînd că din pricina unor plecări ca aceste să depărtează pe toată zîoa mai mult prilejurile bune ci să înfățoşază pentru statornicire iarăşi la loc a păcii şi a liniştii în prințipaturi. Izgonească boierii din sfaturile lor întocmirile celi în parte şi privirile cele personaliceşti, alăturînd cele de pe urmă măsuri a guvernului turcesc cu nenumăratele răutăți, a cărora şi urmile s-ar fi cuvenit a fi spălate şi, negreşit vor cunoaşte că stăruitoarile sîlinți a înpărăteştii sale măriri nu au rămas de tot fără rodire şi că să vedi că ocîrmuire mai regulată au prins loc anarhiei şi a turburărilor de care era întovărăşîtă îndeletnicire oştinească a patriei lor şi că chiar pe socotință că rămîn mult încă de dorit întru această pricină, nu este încă mai puțin şi încredințare împăratului în sîne că fapta întregitii îndreptări a Moldavvii nu va puté fi înființată decît cînd cei întîi lăcuitori a ei vor hotărî a lucra fără părtinire şi cu bunăvoință în vremi ci închipuire răzlețîtă întru care pribegiții boieri să află către patria lor. Înpărtăşirile înpleticite şi slobozite ci au izvorît pentru dînşii pentru această închipuire a lor (zic răzlețirile lor), neodihnirile cele tulburate şi discoperirile îndreptate de giur înpregiur către amîndoî curțile înpărăteşti şi către Poarta Othomanicească, nu pot decît a deşdepta prepusurile ocîrmuirei turceşti şi a opri din ace mari bunăvoință calea ce au înbrățoşat acum de la o vremi încoace. Este adivăr că Poarta mai țîne o samă de oşteni şi vreo cîteva agale turci, care sprijinesc pe gospodarii noi întru lucrare ocîrmuirei. Dar, oare dispozițiile ce vădeşte fruntaşii, treaptă a lăcuitorilor Moldavviei şi Valahiei, năzuită pe marginile hotarilor, nu cumva va fi dat pricină pînă la cîtva aceste măsuri neregulate? Atunci cînd Poarta va fi scoasă dintru aceste prepusuri, este de nădăjduit că va înpuțina sau va faci să lipsească cu totul îngrijirile şi luările aminte, de care se socoteşte ea încungiurată.

Şi pe temeiul nejignitei păziri a tractaturilor, sîngur să înțălege politica înpărăteştii sale măriri ce are în videre. Va fi cu atîta mai în grabă pus în

puternică lucrare, iar în cîtă vremi stare lucrurilor de acum va sta şi în cîtă vremi boierii vor credi că nimică nu pot face sînguri pentru patria lor, nu va rămîne pentru înpăratul altă, decît a agiuta cu voinţile sale purtările de grija ce ocîrmuire de acum va aduce spre îndreptare ticăloşilor ce au învăluit pe aceste doî nenorocite provinţii.

Menit de către curte me spre a înplini slujbile ce nu mă pot lăsa la înpărtăşitorii la binile pămîntului vostru, am socotit, preosfinţite, că nu mi să cuvine a păsui împărtăşire poroncilor ce mi-au fost dat la Verona privitoare la plecările întru care, dispre pricina patriei lor, boierii pribegiţi să află stăruind pîr'acum. Eu am înplinit trebuinţa ce-mi legiuia datoria me. Acum dar rămîne ca fiiştecare să-şi întrebi cugetul şi să-şi ia partea ce mai potrivită. Însă dacă boierii undesc hotărîrile în mărturisîre încrezămînturilor ce stau supt ochii lor, dacă depărtează cu înţălepciune nălucirile şi deşărtile nădăjduiri, ei vor fi fîreşti povăţuiţi către hotărîre ci le arată cu degetul totodată şi înţălepciune şi adivăratul lor înteres. Dar să aibă drept lucru încredinţat că ei sînguri trebui să să facă giudecători stării lor de acum şi că sistima înpărăteştii sale măriri rămîne nestrămutată şi depărtată de orici fel de înnoire. Şi tare hotărîm a nu sprijini nici un folos particularnic cu atingire celui obştesc. Înpăratul nu doreşte decît norocire amînduror prinţipaturilor, atîta de strîns legată întru păzire trataturilor cu Poarta.

Şi mărire sa va lovi totdeauna cu nevroinţa sa orice idei sau ceriri ci va fi cu înpotrivire la acest temei statornic.

Acest feliu sînt cugetările şi gîndurile înpărăteştii sale măriri ce am fost poroncit a face cunoscut preosfinţiilor voastre şi boierilor.

Acad. R.P.R., pach. MLXV (fost ms. rom. 2236), f. 10 v — 12. Copie rom. cont.

14

20 ianuarie 1822

Ioan Pioarul, învinuit de atacuri săvîrşite în timpul răscoalei, se justifică cu ordinele căpitanului Magheru şi dă informaţii despre Papa Vladimirescu.

[Popa Ioan, parte acuzatoare în proces, arată, printre altele, că Ion Pioarul din Pereşti (Gorj) şi Dumitru Slănină au jefuit şi au vătămat pe nişte panduri prinşi pe lîngă apa Gilortului. Martorul acuzării, Apostol Mazilu, dă unele amănunte despre comportarea pandurilor prin satul Ciocadea.

În apărarea sa, pîrîtul I. Pioarul arată că a fost în slujba căpitanului Şerban Magheru, îndeplinind diferite însărcinări, apoi continuă:]

. . . .

Pentru Badea zapciu, ce-l arată dumnealui clucer Costandin Bălteanu ispravnicu, jăfuit de către Pioaru cu tal. 820 bani domneşti şi altele, să împotrivi

numitul Pioaru zicînd că în rădicarea lui Theodor la apostasie, dumnealui căminaru Iorgu Văcărăscu ce să afla ispravnic, trimițîndu-l pă el dinpreună cu căpitan Ion Măgheru i Anghel și Nicolae Voican slujitorii căpitănii de i-au adus copiii și calabalîcul la București, cînd s-au întors la casa lui, s-au pomenit cu diaconu Ioniță i Mihăică Prunescu, împreună cu alți panduri ai lor. Şi legîndu-l, i-au loat calu i armele și l-au dus la satul Bircei [1], unde au zis că să aflã Badea zapciu [2]. Pă care negăsindu-l la Dinu Milcu, unde îi știa gazda, acei căpitani au legat și pă numitul Dinu. Şi pă amîndoi luîndu-i legați, au mers cu dînșii unde au fost zapciu în gazdă. Şi acolo, dezlegîndu-i, l-au pus pă el de au intrat înainte în casă la zapciu, temîndu-să acei căpitani ca să nu dea Dincă dinăuntru cu pușca în ei. Iar după ce au intrat căpitanii înăuntru de au pus mîna pă zapciu, el de loc ieșind afară, au alergat unde știa calul său lăsat de căpitani. Şi luîndu-l au încălecat pă dînsul și au dat fuga în întunerec, ducîndu-să la casa lui. Ce jaf va fi făcut zapciului acei căpitani și panduri, să apără prin mari tăgăduiri că nu are știință. Iar în urmă, Badea zapciu prinzînd pă acei jăfuitori, s-au .despăgubit de la dînșii; dar pă el întru nimic nu l-au supărat, nedovedindu-să să fi fost tovaroși cu aceia.

Pentru ceaușul Mihai ce să arată tot prin înștiințarea isprăvnicatului că trimițîndu-l să aducă pă Badea Zapciu pentru cercetări, l-au întîmpinat Pioarul cu băeracul și, bătîndu-l, l-au jăfuit, luîndu-i tal. 30 și o chebă, care și acum s-ar fi aflînd la dînsul. Răspunsă numitul Pioaru că pă acel ceauși l-au văzut la Badea zapciu în casă cînd s-au călcat de către acei căpitani cu pandurii lor.

....

[Iar el tăgăduiește că l-ar fi întîlnit și că l-a jefuit:]

Pentru jafu ce să arată de către isprăvnicat că s-au făcut vistierului Lăudat Frumușanu tot de către numitu Pioaru cu alți tovaroși ai lui cînd au împușcat și pă un Nițu Oprian ot Pojar și au frînt piciorul unui Preda Crăcan ot Frumușăi slugile vistierului, cu cuvînt că ei ascund pă vistier și nu-l dau în mîna lor, dînd și foc la cîteva acareturi din prejurul casii. La aceasta răspunsă Pioaru că în păresimile trecute, lîngă paști, luîndu-să șapte cai ai căpitanului Ion Măgheru de către niște panduri de Vîlcea, au mers Măgheru împreună cu el și alte catane la Pa [pa], fratele lui Tudor apostatul, fiind ispravnic în județul Gorju, de au arătat. Şi plecînd Papa cu potera i Măgheru cu el și cu catanele la Orezi, unde găsind pă acei panduri, le-au loat caii din mînă. Şi întorcîndu-să înapoi, au loat Papa de știre că vistieru Lăudat este la Frumușăi, s-au dus să-l prinză. Şi neputîndu-l găsi, au dovedit o groapă cu lucruri de ale casii vistierului la un rumîn ce nu-i știe numele. Şi, luîndu-le Măgheru cu Papa, le-au dus la casa Măgherului și în urmă le-au loat Papa singur pă toți. Care tot Papa cu omenii lui au urmat răutățile cîte s-au întîmplat la casa numitului

[1] Corect: Bîrzei.

[2] Despre ridicarea zapciului Badea de către Mihai Prunescu și Şerban, pentru a fi dus la Tudor Vladimirescu, vezi și Condica isprăvnicatului Gorj 1310, f. 25 v — 26.

vistier[1]. Iar el, aflîndu-să slujitor al Măgherului, zisă că nu i-au îngăduit Papa a să amesteca întru nimic.

....

[Pentru alte învinuiri aduse lui Pioaru departamentul criminalion constată că n-au venit martori care să dovedească vinovăția[2]].

Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 904, f. 15 v — 19 v.

---

[1] Despre Papa Vladimirescu, fratele lui Tudor, se găsesc în documente o serie de informații. Astfel, în actele unui proces din 1854 pentru niște stînjeni din moșia Vladimir (Gorj), partea nemulțumită de sentința dată prezintă, printre altele, și « cartea judecătorului Gorjului din 1820 noiembrie 13, din care să dovedește acei șaizăci stînjini ai Cărăvăneștilor și să poruncește vistierului Papa Vladimirescu a da în stăpînirea lor acei 60 stînjeni și optsprezece cumpărătură... » (Arh. St. Craiova, Curtea de apel Craiova, secția II, doc. CXXXV, sub dată).

În iulie 1815 Papa Vladimirescu a fost numit vătaf la plaiul Cloșanilor. (C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii...*, p. 24, n. 3).

În martie 1821, cînd Papa Vladimirescu urmărea cu pandurii săi pe Lăudat Frumușeanu ca să-l prindă, acesta este prevenit printr-o scrisoare că « au venit dumnealui vistier Papa și prin izcoade au găsit ce am avut și ne-au dat jaf. Apoi, pă lîngă jaf văzîndu-i pornire cu moarte asupra dumitale, cu totul ne aflăm amorțiți... Cugetul lor este pornit cu orice mijloc să te puie în mînă și să-ți ia viața. Apăi păzește-te... că au mare jurămînt că, oricînd te vor pune în mînă, îți vor pierde viața » (Arh. St. Craiova, doc. XVI 16. Orig. rom.). Îndată după înăbușirea răscoalei, Lăudat Frumușanu, împreună cu frații Gligorie și Staicu Săvulești din Purcari și cu logofătul Costaiche Negreanu, au cerut despăgubiri de la Bălașa soția lui Papa Vladimirescu, pentru lucrurile jefuite de el în martie 1821. Cu acest prilej Lăudat Frumușanu a prezentat drept dovadă o listă de lucrurile ce le-au luat de la el Papa Vladimirescu, Dumitru Gîrbea și Ioan Magheru, cu însemnarea lui Papa că va restitui acele lucruri. (Arh. St. Craiova, doc. XVI 21. Publicat în *Rev. Is. Rom.*, X, p. 362—363). În noiembrie 1821 Bălașa se plînge că este pe nedrept reclamată, deoarece ea fiind căsătorită cu Papa numai cu două luni înainte de rebelie, nu știe nimic despre faptele lui din răscoală, mai ales că « decînd au plecat de aici de au mers la Tîrgul Jiului, cînd era măria sa Silistra valesi, deacolo pornindu-l la vale, auzind că s-au dus la Dii, nu știu mort e sau viu? » (Arh. St. Craiova, doc. XVI/24. Orig. rom). (Fr. Drexler a înștiințat din Craiova, la 31 august 1821, că Papa a fost dus la Vidin, iar consulul austriac raporta la 7/19 septembrie că el a fost dus la Constantinopol. N. Iorga, *Studii și doc.*, VIII, p. 148; *Hurmuzaki*, XX, p. 684).

Într-o altă jalbă, dată la 5 iulie 1824, în legătură cu niște pretenții ale medelnicerului Costache Măldărescu pentru niște bani ce i-ar fi împrumutat el lui Papa, Bălașa arată încă odată că Papa « la altele nu s-au amestecat, decît au fost și el vro lună de zile cu nume de ispravnic pă acea vreme la sud Gorj. Și viind slăvit silictar aga la Tîrgul Jiului, au mers și numitul bărbatu-meu la silictar, singur, de capu lui, socotind că nu va pătimi perdere de viață, neștiindu-să vinovat cu nimic, după socoteala lui... » În aceeași jalbă Bălașa menționează și averea lui Papa: « O curelușe de moșie în Vlădimir și cinzăce rînduleță de vie, și alea fiind toate pe pămînt striin, și o pivnicioară și o căscioară, unde ședeam cu copilașu ce mi-a rămas » (Arh. St. Craiova, doc. XVI 54. Orig. rom. Vezi și înștiințarea lui D. Bălteanu din februarie 1821, despre numirea lui Papa ca ispravnic al jud. Gorj de către Tudor, la Al. Ștefulescu, *Încercare... ist. Tg. Jiului*, p. 215—216, și știrea că la 22 iunie Papa se afla cu oaste la Tîrgul Jiului, la N. Iorga, *Studii și doc.*, VIII, p. 145).

[2] I. Pioaru a fost condamnat la trei ani ocnă în ianuarie 1823, iar la 5 decembrie același an a fost iertat de osîndă (Arh. St. Buc., Judecătorești vechi, dos. 55, f. 34. Publicat în *Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 53, p. 85).

15

Craiova, 24 ianuarie 1822

Dimitrie Bibescu comunică lui Hagi Ianuş că turcii au ridicat cerealele de pe toate moşiile din Mehedinţi, Dolj şi Romanaţi.

24 Ἰανουαρίου 1822

Κύρ Χατζὴ προσκυνῶ τὴν τιμιότητά σας.

Τὸ ἀπὸ 2ας τρέχοντος περιπόθητόν μοι γράμμα σας σήμερον λαβὼν ἐχάρην. Προηγουμένος πληροφορηθεὶς τὴν ἀγαθὴν ὑγείαν σας, θείῳ ἐλέει ὑγιαίνω καὶ ἐγὼ ἄχρι τοῦδε.

Εἶδον ἑπομένως καὶ ὅσα μὲ μεγάλον αὐτῆς πόνον καὶ παράπονον μὲ γράφει διὰ τὸ σήκωμα τοῦ ζαχερέ της, ὑποθέτουσα τὸ πρᾶγμα ὡς προελθὸν ἀπὸ χαιρεκακίαν τινός, ἀντιπάθειαν, ἢ καταδρομὴν φθονερὰν πρὸς τὸ ὑποκείμενόν της, καὶ πρὸς τὸ σπίτι της καὶ προβάλλουσα τὰ δίκαιά της, καὶ τὸ ἀνέγκλητόν της, ζητεῖ παρ'ἐμοῦ τὴν ἀνήκουσαν ἀθῴωσίν της καὶ διαυθέντευσιν τῶν πραγμάτων της.

Κὺρ Χατζή, εἰς ὅλα ὅσα γράφετε ἠθέλετε ἔχει δίκαιον ἂν τὸ χαρεκέτι αὐτὸ ἦτον ἐκ διαβολῆς ἢ καταδρομῆς τινος, καὶ ἂν ἀκολουθοῦσεν μόνον εἰς τὴν τιμιότητά σας (ὡς φαίνεται εἶσθε ἰδεασμένος), πλὴν φίλε καὶ κὺρ Χατζή, τὸ πάθος καὶ τὸ κακὸν αὐτὸ εἶναι κοινὸν εἰς ὅλους μας, χωρὶς ἐξαίρεσιν κανενός, οὔτε ἐμοῦ τοῦ ἰδίου, οὔτε ἄλλου τινός, διότι ἀπὸ ὁλονῶν μας τὰ μούλκια ὅσα εὑρίσκονται εἰς Μεχεδίντζι, Δόλζι καὶ Ρωμανάτζι, ὅσος ζαχερὲς εὑρέθη, ἐκ προσταγῆς τοῦ πασᾶ, καὶ μὲ ἀνθρώπους ἀπεσταλμένους ἀπ'ἐκεῖ, ἐσηκώθη χωρὶς μαραφέτι οὔτε τοῦ διβανίου, οὔτε τῆς καϊμακαμίας, οὔτε τοῦ σιλικτὰρ ἀγᾶ, οὔτε ἐστάθη τζαρὲς νὰ τὸ ἀπαντήσωμεν.

Ἡ τιμιότης σας δὲ κατὰ τοῦτο ἐστάθηκε εὐτυχέστερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι οἱ ἰσπραβνιτζέλοι καὶ ἄλλοι ἄνθρωποί σας ἐστάθησαν ἄξιοι καὶ ἱκανοὶ καὶ ἐπῆραν ἀποδείξεις κατὰ τὴν ποσότητα ὁποὺ ἐβγῆκεν εἰς τὸ μεχέργερ, ὅθεν καὶ θέλετε εἶσθε πλέον κερδεμένος, εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ἄλλους ἔδωσαν ἀποδείξεις κατὰ τὴν ποσότητα, ὁποὺ ἐβγῆκεν εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Βιδυνίου.

Τοιαύτης λοιπὸν οὔσης γυμνῆς τῆς ἀληθείας καὶ πιστοποιηθεῖσα ἡ τιμιότης της εἰς τὰ γραφόμενά μου, ὡς φίλου της, θέλει ἐβγάλει πᾶσαν ἐναντίαν ὑποψίαν καὶ δὲν θέλει παραπονεῖται πλέον, διότι ἔχει ὅλους ὁμοιοπαθεῖς, καὶ μένω

τῆς τιμιότητός της
ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς πρόθυμος
Dimitrie Bibescu

[Adresa:] Τῷ τιμιωτάτῳ καὶ χρησιμωτάτῳ ἐν πραγματευταῖς κυρίῳ Χατζῆ Ἰωαννούσῃ Κωνστ. Πέτρου τῷ λίαν μου περιποθήτῳ ὡς ἀδελφῷ πανευτυχῶς.

Craiova, 24 ianuarie 1822

Chir Hagi, vă salut.

Am primit astăzi scrisoarea d-voastră mult dorită mie de la 2 ale lunii curente şi m-am bucurat. Eu şi mai înainte mă informasem de buna d-voastră sănătate. Cu ajutorul lui dumnezeu şi eu sînt sănătos pînă acum.

Am văzut apoi tot ce-mi scrieţi, cu mare durere şi cu parapon, în legătură cu ridicarea zaherelei d-voastră, bănuind că acest lucru a provenit din răutatea vreunei persoane, din ură sau vreo persecuţie din invidie faţă de persoana şi casa d-voastră; şi arătînd drepturile d-voastră şi nevinovaţia d-voastră, cereţi de la mine achitarea ce vi se cuvine şi apărarea lucrurilor d-voastră.

Domnule Hagi, pentru toate cîte îmi scrieţi aţi fi avut dreptate, dacă această purtare ar fi fost din calomnie sau persecuţia cuiva şi dacă ar fi fost numai pentru domnia voastră (precum sînteţi informat); dar prietene, domnule Hagi, de această suferinţă şi de acest rău noi toţi avem parte fără nici o excepţie, nici a persoanei mele, nici a vreunei alte persoane, fiindcă de la toate moşiile care se află în Mehedinţi, Dolj şi Romanaţi, toată zaheraua care s-a găsit a fost ridicată din porunca paşei cu oameni trimişi de acolo, fără ştirea divanului, a căimăcămiei, sau a lui silihtar aga; şi nici n-a fost posibil să ne opunem.

În privinţa aceasta domnia voastră aţi fost mai fericit decît ceilalţi, deoarece ispravniceii şi alţi oameni de ai d-voastră au fost vrednici şi destoinici şi au luat chitanţe de cantitatea ce a ieşit la meherier încît veţi fi cîştigat mai mult pe cînd nouă ne-au dat chitanţe de cantitatea ce a ieşit la magazia din Vidin.

Prin urmare acesta fiind purul adevăr şi convingîndu-vă domnia voastră de cele scrise de mine, ca venind de la un prieten al d-voastră, veţi îndepărta orice bănuială şi dimpotrivă nu vă veţi mai plînge, fiindcă toţi avem aceleaşi suferinţe. Şi rămîn

al domniei voastre cu totul supus poruncilor

Dimitrie Bibescu [1].

[Adresa:] Prea cinstitului şi prea folositorului între negustori domnului Hagi Ianuş Consta Petru, prea doritului meu ca un frate, cu fericire.

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 278, doc. 1. Orig. grec.

16

29 ianuarie 1822

Ştefanache Vogoride este întărit în funcţia de caimacam al Moldovei.

Alesule între cei întîi a neamului mesiei, halè caimacam al ţării Moldavvei, Ştefănache Vogoride.

---

[1] Semnătura cu litere chirilice în original.

De opştie arătînd, facem cunoscut că, macar cît din început ai fost rînduit caimacam la Bucureşti, de ceea parte acelui de mai înainte domnu a Valahiei Scărlat vvod, din învechimi aflîndu-te ispitit şi cunoscut întru credincioasa rîvnă cătră pre înalta înpărăţii, mai în urmă de înalta poroncă te-ai rînduit deplin căimăcam al Moldovviei [1]. Şi pentru acest cuvînt nu s-au socotit că moarte dc apoplexie [2] ce s-au întîmplat pomenitului domn va aduce vreo din împotrivă la căimăcămia ta şi la celi poruncite ţie. Dar, fiindcă s-au auzit că între lăcuitorii Eşului moarte domnului pomenit au pricinuit ceva şi prin sărituri de vorbi aducătoare de slăbăciune mai măritului tău, drept aceea facim ştiut că căimăcămia ta s-au întărit şi s-au întimiet pre înalta împărătească poroncă. Şi moarte pomenitului domn nu poati ca să pricinuiască cît de puţină micşurare sau zăticnire mai măritului tău, pentru că căimăcămia Moldovvii esti spînzurată asupra credinţii ipochimenului tău şi vei săvîrşi şi de acum înainte precum să cere m[ai] măritul ce ai asupră schivernisălii şi, ocîrmuind trebuinţăle pămîntului după chipul cuviincios, cu rîvnă şi cu sîlinţă, puind în lucrare aceeaşi şi acum cunoscută vrednicii şi fierbinte ce arată al tău cătră înpărătescul masloat.

De care ţi s-au scris acestă vrednică de cinste carte.

1822, ghenar 29

S-au cetit în spătăriia curţii gospod, la 5 cesuri din zi.

Acad. R.P.R., ms. rom. 98, f.6 v. Copie rom. cont. Publicat în *Hurmuzaki*, XX, p. 704—705. Text germ.

17

Cernăuţi, 29 ianuarie 1822

Boierii moldoveni refugiaţi în Bucovina arată lui A. Pini că ei au cerut de la Poartă drepturile prevăzute în tratate şi roagă să fie îndrumaţi cum să procedeze în viitor.

'Από Τζερναούτζι, 29 'Ιανουαρίου 1822

'Εξοχώτατε ἄρχον γενεράλη,
εὐμενέστατε κύριε.

Μὲ τὸ καθῆκον σέβας καὶ μὲ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ψυχῆς μας, ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ 22 'Ιανουαρίου περιπόθητον ἡμῖν γράμμα τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος, ἀποκριτικὸν εἰς ὅσα προλαβόντως ἐκοινώσαμεν αὐτῇ. Ἅπαντα τὰ περιεχόμενα γνόντες ἀκριβῶς, ἐπληροφορήθημεν ὅτι μὲ μίαν συναίσθησιν εἰλικρινοῦς εὐχῆς καὶ μᾶς συμβουλεύει τὰ δέοντα καὶ μᾶς ἐπιπλήττει διὰ τὰ παρεληλυθότα, καὶ τέλος μᾶς προστάττει νὰ στείλωμεν ἕνα ἐξ ἡμῶν διὰ νὰ τῷ ἐμφανίσῃ τὰς ἅσπερ

[1] Şt. Vogoride a fost numit caimacam al Moldovei prin firmanul marelui vizir din 24 august 1821 (Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 64).

[2] În text: apoploşti.

ἔχει παραγγελίας αὐτῆς τῆς φιλανθρώπου ἰμπερατορικῆς εὐμενείας, εἰς τὴν ὁποίαν μόνον ἐπιστηρίζονται αἱ ἐλπίδες τῆς ὑπάρξεως ταύτης τῆς ἀξιοδακρύτου Μολδαβίας.

Ἐξοχώτατε κύριε, μὲ τὴν αἰσθητικωτάτην καρδίαν σας δότε μας ἄδειαν νὰ σᾶς κομουνικάρωμεν, ἡμεῖς οἱ πάσχοντες καὶ ταλαιπωρούμενοι ἄνθρωποι, τὰς ψυχικὰς ἰδέας μας, διὰ νὰ ἰδῇ ὅτι εἴμεθα μακρὰν μιᾶς δικαίας στηλιτεύσεως διὰ τὰ κινήματά μας πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἀρζιμαγζάρι μας, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι δὲν τὸ εἶδεν ἡ ἐξοχότης της καὶ διὰ τοῦτο μᾶς καταδικάζει ὅτι ἡ Πόρτα δὲν ἠδύνατο νὰ μᾶς ἐπιβραβεύσῃ τὰς ζητήσεις, οὔτε ἡμεῖς εἴχαμεν δρίτον νὰ τὰς κάμωμεν, ἄνευ προτέρας συγκαταθέσεως τῆς προστάτιδος βασιλείας, ἥτις ἔχει δεσμοὺς ἱεροὺς μετὰ τῆς Πόρτας καὶ εἰς τοὺς ὁποίους παραλλαγὴ δὲν χωρεῖ. Ναὶ μὲν ἦτον δυνατόν, ὡς ἄνθρωποι ἀνίδεοι τῶν ἐπεξηγήσεων τῶν τρατάτων, νὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τοιαῦτα λάθη, ἡμεῖς δὲ ὡς ἔχοντες μόνον εἰς τὸν φιλανθρωπότατον μονάρχην τὰς ἐλπίδας τῆς ζωῆς καὶ τοῦ εὖ εἶναι τῆς ὑπάρξεώς μας, καὶ τοῦτο δεικνύοντές το πραγματικῶς ἀείποτε, ὡς καὶ ἤδη ὁποὺ ἠφανίσθημεν, ἐχάθημεν, ἀπελπίσθημεν καὶ μένομεν ἀκλόνητοι ἐν ξένοις ὁρίοις ἀξιοδακρύτως, δὲν συγκατετέθημεν εἰς καμίαν ἄλλην ζήτησιν πρὸς τὴν Πόρταν, ἀλλὰ μάλιστα εἰς τὸ μαγζάρι μας εἴπομεν ρητῶς τὰς ἐποχὰς τῶν τρατάτων τῶν μετὰ τῆς προστάτιδος διὰ τεσσάρων χατισεριφίων δοθέντων, εὐχαριστούμενοι μὲ τὰ προνόμια ἐκεῖνα. Μίαν μόνην ζήτησιν προσεθέσαμεν, δηλαδὴ τὴν ἀπαλλαγήν μας ἀπὸ τὸν φαναριωτικὸν ζυγὸν καὶ τοῦ νὰ δοθῇ ἡ διοίκησις εἰς τὸν τόπον, ὡς ἀνέκαθεν, φέροντες παράδειγμα τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ὑποταγῆς τοῦ τόπου κατὰ τὸ 1529 ἔτος διάταξιν τοῦ νὰ εἶναι Μολδαβοὶ ἡγεμόνες, φέροντες παράδειγμα τὸ τρατάτον τοῦ Καϊναρτζικίου εἰς τὸ 16 κεφάλαιον· καὶ εἰς τὸν 8-ον παράγραφον τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, ὁποὺ ρητῶς ἡ προστάτις Ρωσσία διέθετο ὅτι καὶ αὐθέντης ἐντόπιος ὥσπερ ἐπὶ Μοχαμὲδ τετάρτου νὰ εἶναι καὶ καπουκεχαγιάδες ἐντόπιοι, τουτέστι ἓν μόνον πρᾶγμα ἀπὸ τὰ ὅσα προετάταρεν ἡ φιλάνθρωπος Ρωσσία καὶ δὲν διενεργήθη, καὶ οὐδέποτε ἄλλοτε ἐτραταρίσθη. Ἐζητήσαμεν καθ' ὁμοιότητα, βαίνοντες μὲ τὴν θέλησιν τῆς προστάτιδος Ρωσσίας, μηδαμῶς ἀμφιβάλλοντες ὡς ἄνθρωποι κατατετραυματισμένοι ἀπὸ τὰς πληγὰς τῶν Φαναριωτῶν πολλαχῶς καὶ διαφόρως ὅτι σφάλλομεν κατάτι, ζητοῦντες ἐκεῖνα ὁποὺ ἡ προστάτις Ρωσσία διὰ τρατάτων ἐσύστησεν. Ἄλλως τε ὅτι μία φωνὴ ὅλου τοῦ λαοῦ, ὁποὺ βλέπουν τὸν ἀφανισμόν των ἀπὸ τοὺς Φαναριώτας, μᾶς ἐβίασε, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἔπαυσαν, ξεγυμνώνοντες τὸν τόπον μας, νὰ μᾶς ζητοῦν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ ἴδια διὰ νὰ κινδυνεύσωμεν. Εὑρόντες λοιπὸν καὶ πρόχειρον αἰτίαν καὶ ἠξεύροντες ὅτι αὕτη δὲν θέλει ἀποφασισθῇ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ προστάτου, ἀλλ' ἡμᾶς θέλει δικαιολογήσει διὰ τὴν ἄργηταν διὰ τὴν ὁποίαν μᾶς ὀνομάζουν χαΐνηδες ἐκάμαμεν τὸ πρόβλημα τοῦ νὰ ἀπαλλαγῶμεν τῆς διοικήσεως ἐκείνης, καθότι καὶ οἱ μετὰ καϊμακάμοι ἤδη, ὡς λύκοι μαινόμενοι, ἀφανίζουν τὴν Μολδαβίαν. Ἂν εἶναι λάθος, ἀγνοοῦμεν, τοῦτο μόνον ἔδει ὁ κόνσουλας τῆς προστάτιδος νὰ μᾶς καθοδηγῇ, νὰ μᾶς παρηγορῇ, νὰ βλέπῃ τὴν ἀπελπισίαν μας καὶ νὰ κάμπτεται.

Ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης στηλιτεύει πάλιν ἡμᾶς καὶ μᾶς λέγει ὅτι ἔπρεπεν ἡμεῖς νὰ ζητήσωμεν τὴν κονσολικὴν καθοδηγίαν. Ἔχετε κάθε λόγον, ἀμὴ αὐτὸ τάχα δὲν ἐκάμαμεν; Ὅλαι αἱ δοκιμαὶ ἔγιναν, πλὴν δὲν ὠφελήσαμεν, καθότι ὁ ἐν Βασσαραβίᾳ σιόρ κόνσουλας ἀφότου ἐσηκώθη ἀπὸ Γιάσι, διὰ ὅσα ἂν ἐρωτήθη, ἀπέφυγε νὰ μᾶς ἀποκριθῇ. Ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης κατὰ δυστυχίαν μας ἦτον μεμακρυσμένη καὶ ἕως Βιέννης τότε, ὅτε ἐγίνετο ἡ τῆς τοιαύτης φωνῆς τοῦ κοινοῦ ἀπόφασις. Οἱ Μολδάβοι χρήζουν συμπαθείας, συναισθήσεως καὶ παρηγορίας. Ἐφθάσαμεν ὡς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ νὰ μὴν ἔχωμεν οὔτε φωλεάς. Καθημερινῶς βλέπομεν εἰς τὴν πατρίδα μας φόνους, πυρπολιμούς, ἁρπαγάς, καταδυναστείας, φόβητρα καὶ τέλειον ἀφανισμόν, κοντεύομεν νὰ χάσωμεν καὶ τὸν ὀλίγον νοῦν μας.

Τὰ πρωτητερινὰ τὰ ἠξεύρω, τώρα πρὸ πέντε ἡμερῶν πάλιν ἐμπρησμοὶ εἰς Γιάσι, ἔκοψαν τὸν ἄθλιον στόλνικον Μαυρίκιον τὸν φαμιλίτην, ἐσκότωσαν ἱερεῖς καὶ πραγματευτὰς εἰς Μπουρλάτι καὶ ἄλλους εἰς Ρώμανον. Μᾶς ἔστειλαν προσταγὴν βασιλικὴν ἀπὸ τὸν σερασκέρην τῆς Σιλίστρας ὅτι ἂν δὲν ἔβγωμεν, ἔχουν νὰ κονφισκαρισθῶσι τὰ μούλκιά μας, ἤδη δὲ ἐσεκβέστραραν τὰ εἰσοδήματά μας. Ἦλθεν ἕνας Τοῦρκος εἰς τὴν ἄκραν νὰ μᾶς προσκαλέσῃ καὶ μᾶς ὀνομάζει ἐγγράφως χαΐνηδες, ὅτι δὲν ἐβγαίνομεν. Ὁ καϊμακάμης μας ὑπεσχέθη 150.000 γρόσια εἰς τὸν σερασκέρη τῆς Σιλίστρας κατὰ μῆνα διὰ νὰ δείξῃ δούλευσιν, καὶ διὰ τούτων νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον διὰ τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ. Τὰ ζητοῦν μὲ σπαθιὰ γυμνὰ οἱ μουμπασίρηδες τοῦ σερασκέρη. Ὑπεσχέθη 60.000 γρόσια κατὰ μῆνα τῷ εἰς Γιάσι Σαλὶχ πασᾷ καὶ 30.000 γρόσια κατὰ μῆνα τοῖς γιανιτζάροις, τὰ ζητοῦν καὶ αὐτοί. Ἄσπρα δὲν ἔμειναν, χορτάρι δὲν ἔμεινεν, κριθάρι τελείως. Διὰ αὐτὰ μᾶς ζητοῦν ἡμᾶς, ἐκείνους ὁποὺ ὑστερημένοι ἱρατείων πωλοῦμεν καὶ τρώγομεν. Τέλος πάντων στοχάζονται τρόπους μυρίους πῶς νὰ ἀφανίσουν τὴν Μολδαβίαν καὶ ἀποφασίζουν νὰ πάρουν παπουσόγι τῶν κατοίκων νὰ τὸ πωλήσουν πέραν συνόρων νὰ πληρώσουν τὰ ὑποσχεθέντα. Σᾶς ἐρωτοῦμεν ὡς καλοκάγαθον χριστιανὸν καὶ εὐνοϊκὸν τοῦ προστάτου κόνσουλαν τί ἔπρεπε νὰ κάμωμεν, εἰμὴ νὰ ἀποκριθῶμεν ὅτι ἂν ἔλθῃ ἡ ἀπόκρισις τοῦ μαγζαρίου μας περὶ τοπικῆς διοικήσεως, θέλομεν ἔβγει ἅπαντες ὡς πιστοὶ ἐκ προγόνων ριαγιάδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας. Ὅλα αὐτὰ γίνονται διὰ νὰ μὴ σφάλλωμεν εἰς τὸν ὑψηλὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀγαθωτάτου μονάρχου, τοῦ νὰ δείξωμεν εὐπείθειαν εἰς τὴν νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡμεῖς ἕως τώρα εἴχομεν καύχημα ὅτι ὅσα ἐγίνοντο δέον νὰ φανοῦν ἀρεστὰ τῷ μόνῳ σωτῆρι προστάτῃ, τοῦ νὰ ζητήσωμεν μόνον ἐκεῖνο ὁποὺ δὲν ἐνεργήθη ἀπὸ τὰ τρατάτα τῆς Ρωσσίας καὶ ἐκεῖνο ὁποὺ μᾶς ἐξηφάνισέ ποτε, καὶ τώρα ἔτι πλέον μᾶς φοβίζει ὅταν οὔτε Ρωμαῖοι ἡγεμόνες δὲν ἔμειναν.

Ἂν λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ὁποὺ γνωρίζομεν καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ προστάτης μᾶς λέγει μὲ τὴν θεομίμητον φωνὴν ὅτι οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε, ἡμεῖς κλίνομεν τὸν αὐχένα τῆς ψυχικῆς μας συνδιαθέσεως εἰς τὴν εὐσπλαγχνικήν του ἀπόφασιν.

Εἰς ἐκεῖνο δὲ ὁποὺ μᾶς γράφει ἡ ἐξοχότης της ὅτι ὁ μουσιοὺ Πιζάνης κόνσουλας, κατὰ τὴν προσταγὴν ὁποὺ εἶχεν, ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς ἐν Βασσαραβίᾳ ἄρχοντας τὰς ὅσπερ εἶχε καθοδηγίας τοῦ μινιστερίου μὴ ἔχων προσταγὴν καὶ ἄδειαν τοῦ νὰ κορισπονδέρῃ μετ' ἄλλων, εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι εἰς Βασσα-

ραβίαν εἶναι ὁ ἅγιος μητροπολίτης μας, εἶναι ὁ ἄρχων λογοθέτης Γρηγοράσκος Στούρζας, ὁ ἄρχων λογοθέτης Κωνσταντῖνος Μπάλσας, οἱ πρῶτοι γέροντες καὶ ἐπίσημοι ἐξ ἡμῶν, καὶ πρὸς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς οὐδὲν εἶπεν ἡ εὐγενία του, ἔχοντες πληρεστάτην ἰδέαν ἀπὸ τοὺς ἰδίους αὐτοὺς συνάρχοντας συμπατριώτας. Ἂν λοιπὸν εἶπεν ἰδιαιτέρως πρὸς ἄλλον, ἡ κοινότης τοῦ ἀρχοντικοῦ συστήματος ἀγνοεῖ τῷ ὄντι.

Ἡ ἱερὰ συμβουλή της εἶναι τοῦ νὰ ἀφήσωμεν ἅπαντες τὰς ἀνεμοζιτὰς τὰς ἐν μέρει καὶ νὰ προσηλωθῶμεν εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ προστάτου καὶ νὰ περιμένωμεν τὰ σωτήρια ἀγαθά.

Ἐξοχώτατε ἄρχον γενεράλη, τὸ νὰ φρονῇ ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης πλέον εἰς ἡμᾶς ἀνεμοζιτάς, τουτέστι κενὰς φαντασίας, μᾶς φέρει λύπην καὶ ποταμοὺς δακρύων. Ἡ ὑφήλιος ἅπασα ἐπληροφορήθη ὅτι τοῦτο μόνον ποιοῦμεν, δηλαδὴ προσηλώσαντες νοῦν, ψυχήν, καρδίαν καὶ πᾶσαν αἴσθησιν εἰς τὰ νεύματα καὶ εὐσπλαγχνίαν τοῦ προστάτου τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, πνέομεν αὐτὰ μόνον καὶ ἀποτινάζομεν κάθε φρόνημα μὲ τὰς θυσίας καὶ ὅλης τῆς ἡμετέρας καταστάσεως.

Ἡ ἐξοχότης της συνέζησε μεθ' ἡμῶν καὶ ἠξεύρει κάλιστα ὅτι τοῦτο πνέομεν καὶ πᾶσα ψυχὴ Μολδαβοῦ ἐξηρτήθη ἀπὸ τὴν εὐμένειαν τοῦ μονάρχου. Ἂν παρ' ἄλλων ἐκφωνεῖται τοῦτο, ἐλπίζομεν νὰ ἀπαλείψῃ τὴν κατηγορίαν ἥτις μᾶς φέρει τὴν κοινὴν ἀπελπισίαν καὶ ἡ ἐξοχότης της νὰ τὴν ἀνατρέψῃ.

Τὸ νὰ στείλωμεν ἕνα ἄρχοντα ἐξ ἡμῶν ἐκεῖ εἰς Χερμανστὰδ διὰ νὰ ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὰς παραγγελίας, ἀναμφιβόλως ἂν ἠδυνάμεθα πετῶντες ἠρχόμεθα διὰ νὰ μάθωμεν τὸν σπινθῆρα τῆς σωτηρίας μας ἀπὸ τὴν καλοκάγαθόν σας ψυχήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιερώνομεν ἑαυτούς. Πλὴν κατὰ δυστυχίαν εὑρισκόμεθα ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Ἀουστρίας, μὴ δυνηθέντες νὰ χωρήσωμεν ἅπαντες καὶ νὰ εὕρωμεν οἰκήματα ἐν Βασσαραβίᾳ. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ διοίκησις ὑποβλέπει κάθε κίνημά μας, καὶ μάλιστα ὅταν σαλεύσωμεν ζητοῦντες πασαπόρτια. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ ἐν Γιασίῳ Τοῦρκοι καθημερινῶς μᾶς μετακαλοῦν, καὶ ἡμεῖς λέγομεν ὅτι δὲν ἔχομεν τρόπον νὰ σαλεύσωμεν, καὶ ἔχουν προδότας νὰ μανθάνουν πᾶν κίνημα ἡμῶν, καὶ μέχρι τῶν λεγομένων, διὰ νὰ εὕρουν αἴτια χαϊνληκίου. Ἅμα λοιπὸν ὁποὺ σηκωθῇ εἷς ἐξ ἡμῶν νὰ ζητήσῃ πασαπόρτι θέλουν μάθει ὅτι ἐρχόμεθα πρὸς τὸν ρωσσικὸν γενεραλκόνσουλα καὶ φέρομεν κίνδυνον τῶν ἀνθρώπων μας, τῶν σπιτιῶν μας καὶ τῶν ἀθλίων συμπατριωτῶν μας. Ὅθεν ὡς βεκίλην τοῦ ἐπιγείου πατρὸς καὶ προστάτου μας τὴν ἐρωτῶμεν, ἠμποροῦμεν νὰ σαλεύσωμεν; Δὲν κομπρομητάρομεν, ἂν τὸ μάθουν οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ τὸ γράψουν εἰς Πόλην; Δὲν θέλομεν λανθάσει πάλιν εἰς τὰ νεύματα τοῦ προστάτου; Ὅταν ἀπὸ αὐτὰ ὁποὺ λέγομεν ἐβγαίνει κομπρομετατζιόνε, τότε ἂς μᾶς εὐεργετήσῃ εὐμενῶς εἰς τὴν δυστυχίαν ταύτην καὶ νὰ κάμῃ ἓν ἀπὸ τὰ κατωτέρω, τουτέστι ἢ νὰ στείλῃ ἕνα τῶν εἰς δούλευσίν της πιστῶν νὰ ἀπεράσῃ ἀπὸ ἐδῶ καὶ νὰ μᾶς εἰπῇ τὰς καθοδηγίας, καὶ ἡμεῖς νὰ πληρώσωμεν τὰ ἔξοδα τῆς πόστας, τοῦ ἐρχομοῦ καὶ τῆς ἐπιστροφῆς, ἢ νὰ μᾶς φέρῃ ἓν γράμμα της ὡς κουριέρης, ὅπερ διαβάζοντές το νὰ τὸ δώσωμεν εἰς χεῖράς του νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ αὐτῇ, ἢ τέλος πάντων νὰ παραγγείλῃ τῷ σιόρ

Πιζάνη νὰ εἰπῆ τὰς καθοδηγίας ταύτας εἰς Κισινόβι τῷ ἄρχοντι λογοθέτη Γρηγοράσκῳ Στούρζα ἢ καὶ τῷ ἄρχοντι λογοθέτη Μπάλσα, ἢ πρὸς τὸν ἅγιον μητροπολίτην ἐν τῇ Βασσαραβίᾳ εὑρισκομένων καὶ θέλομεν λάβει παρ' ἐκείνων τὰς ἰδέας ἡμεῖς ὡς κοινοῦ συστήματος ἄρχοντες.

Ὅταν ὅμως οὔτε τὸ ἕν, οὔτε τὸ δεύτερον καὶ τρίτον δὲν εἶναι εὔκολον, τότε ὡς ἀγαθὸς καὶ ἡμῖν φίλος εὐμενὴς νὰ μᾶς στείλῃ μὲ κουριέρην πληροφορίαν ὅτι ἂν ἔλθη τις ἐξ ἡμῶν δὲν εἶναι κομπρομετατζιόνε ἂν πουμπληκαρισθῇ, (διότι καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγγεντζίας εἰς Γιάσι ἔπεται νὰ τὸ ἀναγγείλουν) καὶ τότε πληροφορούμενοι ὅτε κατὰ τὰς περιστάσεις δὲν πειραζόμεθα, στέλλομεν ἕνα ἐξ ἡμῶν εἰς τὴν φίλην ἡμῖν ἐξοχότητά της.

Μὲ κοινὴν φωνήν, μὲ κοινὰ δάκρυα παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς συνδράμῃς μετὰ πόνου, ἐξοχώτατε, καὶ νὰ μᾶς συμβουλεύσῃς καὶ νὰ μᾶς διαφυλάξῃς, διότι εἴμεθα εἰς τὰς θύρας τῆς ἀπελπισίας καὶ ὥρα τῇ ὥρα ἡ πατρίς μας δίδει τὸ τέλος της ἀξιοδακρύτως.

Μὲ ὅλον τὸ σέβας ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ εἴμεθα τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος
ταπεινοὶ καὶ εὐπειθέστατοι δοῦλοι

Cernăuţi, 29 ianuarie 1822 [1]

Excelenţă, consul general,
prea binevoitorule domn !

Cu respectul cuvenit şi cu mulţumire sufletească, noi am primit mult dorita nouă scrisoare din 22 ianuarie a excelenţei voastre, drept răspuns la tot ce v-am comunicat mai înainte.

Luînd cunoştinţă întocmai de cele cuprinse, am aflat că ne sfătuiţi cele cuvenite cu înţelegerea unui suflet sincer şi ne mustraţi pentru cele neglijate de noi şi în sfîrşit ne porunciţi să trimitem pe unul dintre noi, căruia să-i arătaţi instrucţiunile ce le aveţi de la bunăvoinţa imperială iubitoare de oameni, singura pe care se bazează speranţele existenţei acestei Moldove vrednice de plîns.

Excelenţă, îngăduiţi-ne, cu inima dvs. prea simţitoare să vă comunicăm şi noi, cei suferinzi şi chinuiţi, părerile noastre sufleteşti, ca să vă daţi seamă că nicidecum nu merităm să fim stigmatizaţi pentru acţiunile noastre faţă de Poarta Otomană şi mai ales pentru arzmahzarul nostru pe care, se pare, excelenţa voastră nu l-aţi văzut şi de aceea ne condamnaţi, spunînd că Poarta nu putea să ne aprobe cererile şi că nici noi nu aveam dreptul să le facem, fără ca în prealabil puterea protectoare să consimtă, deoarece ea are legături sfinte cu Poarta şi care legături nu pot suferi vreo schimbare.

Da, era cu putinţă ca noi, oameni necunoscători ai interpretării tratatelor, să cădem în asemenea greşeli. Dar, ca unii ce am avut nădejdile vieţii şi ale bunei stări îndreptate numai către monarhul iubitor de oameni, fapt de care noi am

---

[1] **Data scrisă de altă mînă.**

dat dovadă într-adevăr totdeauna ca şi acum, cînd ne-am ruinat, am pierit, am rămas în deznădcjde și ne aflăm mereu pe meleaguri străine, vrednici de plîns, noi nu ne-am dat consimțămîntul pentru vreo altă jalbă către Poartă, decît numai în mahzarul nostru am arătat deslușit cpocile tratatelor cu puterea protectoare date prin cele patru hatişerifuri, declarîndu-ne mulțumiți cu privilegiile cuprinse acolo. Doar o singură cerere am adăugat, adică să scăpăm de jugul fanariot şi cîrmuirea țării să se dea pămîntenilor ca în vechime, aducînd drept pildă hotărîrea din anul 1529, cpocă de supunere a țării, adică domnii să fie moldoveni, precum și tratatul de la Kainargi, capitolul 16, paragraful 8 al aceluiaşi capitol, unde în chip deslușit Rusia protectoarc dispunea ca atît domnul să fie pămîntean, ca pe timpul lui Mehmed al IV-lea, cît și capuchehaielele să fie pămînteni. Adică noi am cerut un singur lucru din toate cîte le-a propus Rusia cea iubitoare de oameni, care nu s-a înfăptuit şi nici nu s-a mai tratat vreodată despre aceasta. Am cerut aceasta potrivit voinței Rusiei protectoare, ca unii ce sîntem răniți peste măsură de fanarioți, în fel şi chip, avînd toată siguranța că nu greşim cu nimic dacă cerem ceea ce Rusia protectoare a orînduit prin tratate. De altfel, la aceasta ne-a silit glasul întregului popor care şi-a dat seama că ruinarea sa este pricinuită de fanarioți. Înafară de aceasta, otomanii nu au încetat să jefuiască ţara noastră, deşi ei cer ca noi să ne întoarcem acasă, primejduindu-ne astfel viața. Noi deci am găsit în aceasta un pretext potrivit şi nu se va lua vreo hotărîre fără consimțămîntul puterii protectoare, care ne va scuza de întîrzierea pentru care otomanii ne fac haini, am propus să scăpăm de acea cîrmuire, deoarece şi caimacamii de acum distrug Moldova ca niște lupi turbați.

Nu ştim dacă aceasta este o greşeală; consulul puterii protectoare trebuia însă să ne îndrumeze, să ne consoleze, să vadă deznădejdea noastră şi să fie înțelegător.

Excelența voastră ne mustrați şi spuneți că ar fi trebuit ca noi să cerem îndrumare de la consulat. Aveți dreptate, dar oare nu am făcut noi acest lucru? Toate încercările s-au făcut, dar n-am avut nici un folos, căci domnul consul, care se afla în Basarabia după plecarea sa din Iaşi, a evitat să dea răspuns la vreuna dintre întrebările noastre. Din nenorocire pentru noi, excelența voastră erați atunci departe, la Viena, cînd s-a luat hotărîrea cea de obşte. Moldovenii au nevoie de simpatie, de înțelegere şi consolare; am ajuns ca păsările cerului să nu avem nici cuiburi. Vedem că în patria noastră zilnic au loc omoruri, incendii, jafuri, asupriri, spăimîntări şi ruină desăvîrşită, încît sîntem pe punctul de a pierde şi puțina noastră minte.

Cele de mai înainte le ştiți. Acum cinci zile au fost iarăşi incendii la Iași. Au tăiat pe nenorocitul stolnic Mauriciu, cap de familie. Au ucis preoți şi negustori la Bîrlad şi la Roman. Ne-au trimis poruncă împărătească de la seraschierul Silistrei că dacă nu ieşim, moşiile noastre vor fi confiscate; veniturile noastre

au fost deja sechestrate. A venit un turc la hotar să ne cheme şi ne numeşte în scris haini pentru că nu ieşim.

Caimacamul nostru a făgăduit seraschierului Silistrei 150 000 groşi lunar ca să-l servească şi în schimbul acestor bani să-i deschidă calea spre domnie. Mumbaşirii seraschierului cer aceşti bani cu săbiile trase. A făgăduit lui Salih paşa din Iaşi 60 000 groşi lunar, şi ienicerilor 30 000 groşi lunar şi aceştia îi cer. Bani nu au mai rămas, fîn nu a rămas, orz de loc; acestea le cer de la noi, care, fiind lipsiţi de iraturi, vindem ca să ne hrănim. În sfîrşit se gîndesc la mii de mijloace prin care să nimicească Moldova. Hotărăsc să ia păpuşoiul locuitorilor, să-l vîndă peste hotar ca să plătească cele făgăduite.

Vă întrebăm pe dvs. ca un bun creştin şi binevoitor consul al protectorului împărat ce trebuia să facem altceva decît să răspundem că vom ieşi cu toţii ca nişte raiale credincioase din strămoşi ai puternicii împărăţii, atunci cînd va veni răspunsul la mahzarul nostru privitor la cîrmuirea pămînteană.

Toate acestea le facem pentru a nu greşi faţă de porunca prea bunului monarh ca să arătăm supunere faţă de stăpînirea legiuită. Pînă acum noi ne lăudăm că toate cîte le facem trebuie să fie pe placul singurului mîntuitor şi protector al nostru, adică să cerem ceea ce nu s-a înfăptuit din tratatele Rusiei, fiindcă aceasta ne-a distrus odată, şi ne ameninţă mai mult acum cînd nu au mai rămas nici domnii greci.

Dacă este ceva ce noi nu cunoaştem şi părintele nostru, protectorul, ne spune cu glasul lui asemănător cu glasul lui dumnezeu: nu ştiţi ce cereţi, noi plecăm grumazul nostru sub hotărîrea lui milostivă.

Iar privitor la ceea ce ne scrie excelenţa voastră că consulul domnul Pizani, după porunca ce avea, a destăinuit boierilor aflaţi în Basarabia instrucţiunile ce le avea de la minister, neavînd poruncă nici învoire să întreţină corespondenţă cu alţii, la aceasta răspundem că în Basarabia se află sfîntul nostru mitropolit, se află boierul logofătul Grigoraşcu Sturza, boierul logofătul Constantin Balş, bătrîni de frunte şi de vază dintre noi şi nimănui dintre aceştia dumnealui nu a spus ceva. Ştim prea bine acest lucru chiar de la aceşti compatrioţi cîrmuitori. Dacă deci, a spus în mod particular la altcineva, obştea clasei boiereşti într-adevăr nu ştie.

Sfîntul sfat al dvs. este să ne părăsim cu toţii de animozităţi, să avem încredere în bunătatea protectorului şi să aşteptăm faptele bune mîntuitoare.

Excelenţă, consul general! Faptul că excelenţa voastră socotiţi că noi avem animozităţi, adică închipuiri deşarte, ne pricinuieşte mîhnire şi ne stîrneşte şiroaie de lacrimi. Toată lumea a aflat că noi nu facem altceva decît să aţintim mintea, sufletul, inima şi toată simţirea noastră spre semnele şi spre milostivirea protectorului lumii creştine. Numai pe el îl dorim şi respingem orice alt cuget chiar cu jartfirea întregii noastre situaţii.

Excelenţa voastră aţi convieţuit cu noi şi ştiţi foarte bine că noi numai aceasta dorim şi că orice suflet de moldovean a atîrnat de bunăvoinţa suvera-

nului. Dacă acest lucru este declarat de alții, sperăm că excelența voastră veți înlătura și veți răsturna această învinuire care ne aduce deznădejduire obștească.

Să trimitem un boier dintre noi acolo la Sibiu pentru ca să-i comunicați instrucțiunile? Fără îndoială, dacă am fi putut noi am fi venit zburînd să aflăm scînteia mîntuirii noastre de la sufletul dvs. bun, căruia noi ne dedicăm. Din nefericire însă, ne găsim în stăpînirile Austriei, deoarece nu am putut să încăpem cu toții și să găsim locuințe în Basarabia. Aici deci, cîrmuirea supraveghează orice mișcare a noastră, și mai ales cînd facem vreo mișcare pentru a obține pașapoarte.

De partea cealaltă, turcii din Iași ne cheamă mereu, iar noi spunem că n-avem mijloc să pornim din loc. Mai sînt unii trădători și turcii află orice mișcare a noastră, chiar și ce vorbim, pentru a găsi motive de a ne spune haini. Prin urmare, îndată ce unul dintre noi se va ridica să ceară pașaport, vor afla că venim la consulul general rusesc și în felul acesta primejduim pe oamenii noștri, casele noastre și pe bieții compatrioți ai noștri.

Deci, ca vechil al părintelui nostru pămîntesc și al protectorului nostru, vă întrebăm: putem noi să facem vreo mișcare? Nu vom fi compromiși dacă vor afla otomanii acest lucru și vor scrie la Constantinopol? Nu vom greși iarăși față de semnele protectorului? Dacă din ceea ce spunem rezultă compromitere, atunci să aveți bunăvoință a ne face bine în această nenorocire și să faceți una dintre cele de mai jos, adică: sau să trimiteți pe unul dintre credincioșii care sînt în serviciul dvs. să treacă în partea aceasta și să ne dea îndrumările și noi să plătim cheltuielile de drum pentru dus și întors; sau să ne aducă o scrisoare a dvs. ca curier, pe care citind-o s-o dăm în mîinile lui să v-o înapoieze, sau în sfîrșit să porunciți domnului Pizani să comunice aceste îndrumări la Chișinău boierului logofăt Grigorașcu Sturza, sau chiar boierului logofăt Balș, sau sfîntului mitropolit, aflat în Basarabia; și noi vom primi știrile de la ei, fiind din aceeași clasă boierească.

Dacă însă nici întîiul, nici al doilea și nici al treilea nu este ușor de făcut, atunci ca un bun și binevoitor al nostru prieten să ne înștiințați printr-un curier dacă este o compromitere să vină cineva dintre noi, dacă se va face cunoscut (căci și oamenii agenției din Iași urmează să anunțe acest lucru) și atunci, fiind informați că în astfel de împrejurări nu vom fi supărați, vom trimite pe unul dintre noi la excelența voastră, iubită nouă.

Cu glas obștesc, cu lăcrămi de obște, vă rugăm să ne ajutați, excelență, să ne sfătuiți și să ne apărați, căci sîntem în pragul deznădejdii și dintr-o clipă în alta patria noastră își dă sfîrșitul în chip vrednic de plîns.

Cu tot respectul avem onoarea să fim ai excelenței voastre umili și prea supuși servitori.

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 316—317. Orig. grec. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. mitr. Mold.*, p. 202—206.

[Ianuarie 1822]

Boierii și negustorii din Oltenia cer Porții o cîrmuire independentă față de cea din București. Ei pretind că răzvrătirea lui Tudor a fost dirijată din București spre Oltenia.

['Ιανουάριος 1822]

῾Ημεῖς οἱ ἐγκάτοικοι, ἡγούμενοι, παπάδες, μπογιάρηδες, πραγματευταὶ εἰς τὴν Μικρὰν Βλαχίαν, καμμίαν φορὰν δὲν ἐμφανίσθημεν κατὰ τὸ χρέος ὁποὺ ἔχομεν πρὸς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι, μήτε ἐνάντιοι, μήτε ὁμονοιασμένοι μὲ τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ εἰς κάθε καιρὸν αὐτὸς ὁ τόπος ἦτον ἑνωμένος καὶ ὑποταγμένος εἰς τὰ γειτονικὰ βασιλικὰ κάστρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδούλευεν μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ ἄκραν χαρὰν καθὼς καὶ ἕως τὴν σήμερον. Καὶ εἰς ὅσας κατὰ καιροὺς μεταβολὰς ἔλαβε τὸ μοῦλκι αὐτὸ τοῦ βασιλέως, οἱ ἐγκάτοικοι τῆς Μικρᾶς Βλαχίας κατέφυγον εἰς τὰ σερχάτια καὶ εἰς τὰς ἀντικρυνὰς πολιτείας.

῾Ημεῖς πάντοτε καταγινόμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὸ ρεντζιπερλῆκι (**rençperlik**) χωρίς ποτε νὰ ἀνακατωθῶμεν εἰς φεσάτια καὶ εἰς χαφαδίσια καὶ εἰς ἄλλας πολιτικὰς ὑποθέσεις.

᾿Εδιοικούμεθά ποτε ἀπὸ ἕνα διοικητήν, ὁ ὁποῖος ἐδιορίζετο μὲ τὸν ἐραδὲν τοῦ δεβλετίου. Δὲν εἴχομεν βετχάλη ποτὲ μὲ τὴν εἰς Βουκουρέστι συνάθροισιν τῶν μπογιάρηδων. Αὐτὸς ὁ διοικητὴς ἐσύναζε τὸ βεργί μας, καὶ τὰ λοιπὰ κανονικὰ ἀβαέτια μας, καὶ τὰ ἔστελνεν εἰς Βουκουρέστι καὶ εἴχαμεν ἡσυχίαν.

᾿Απὸ ἕναν καιρὸν καὶ ἐδῶθεν, οἱ εἰς Βουκουρέστι μπογιάρηδες, θέλοντες νὰ μᾶς ἔχουν γεμεκλῆκι των, ἑνωθέντες μὲ τὸν κατὰ καιρὸν αὐθέντην, καὶ δείχνοντες τὸν δρόμον ἁρπαγῆς καὶ κέρδους, ἄρχισαν νὰ ἐλαττώνουν τὸ νουφοῦτι τοῦ διοικητοῦ μας, καὶ νὰ προχωροῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, μίαν ἡμέραν ὁ ἕνας, τὴν δευτέραν ὁ ἄλλος καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν αὐξάνοντας, ἐκαντήντησεν νὰ γίνωμεν ὑποχείριοι τῶν ἀρχόντων τοῦ Βουκουρεστίου καὶ νὰ μᾶς ξεγυμνώσουν μὲ τὸ κουβέτι τοῦ μπέϊ φανερά.

Τοῦτο τὸ ἄτοπον ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ αὐξάνοντας, ἔφθασεν εἰς βαθμὸν ἀνυπόφορον. ῾Ο διοικητής μας τὸ ἐδικόν του σελαμέτι κοιτάζοντας, ἔκαμνε μουμασαέτι εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ἡμᾶς ὄχι μόνον δὲν μᾶς διαφένδευεν, μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμποροῦσεν, ἀλλὰ ἐκοίταζε καὶ αὐτὸς πῶς νὰ μᾶς ξεγυμνώσῃ. ᾿Εβιαζόμεθα νὰ τρέχωμεν εἰς Βουκουρέστι διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ κάμωμεν σάτρι τὸ ἔρζι μας καὶ νὰ διαφενδεύσωμεν τὸν ἑαυτόν μας καὶ νὰ ἐλαττώσωμεν τὰ ζουλούμιά των. Αὐτοὶ δὲν μᾶς ἐκολάντριζαν τάχτελ κάχιρ, καὶ ὅσα φεσάτια ἔκαμαν εἰς Βουκουρέστι ἀπὸ τὸν τόπον μας τὰ ἀρχινοῦσαν, καθὼς ἠκολούθησε καὶ εἰς τὸ φεσάτι τοῦ Θεοδώρου. Μὲ ἕναν τρόπον πρῶτον ἐπῆραν εἰς Βουκουρέστι τοὺς ἀνθρώπους ὁποὺ εἴχομεν ἐδῶ πρὸς φύλαξιν τοῦ τόπου ἀπὸ κακοποιοὺς ἀνθρώπους, μὲ πρόσχημα ὅτι τοὺς χρειάζονται ἐκεῖ καὶ κατόπιν ἔστειλαν ἐδῶ τὸν Θεόδωρον συντροφευμένον μὲ τριάντα ᾿Αλβανίτας καὶ ἄρχισαν νὰ συνάζουν καὶ ἄλλους

ξένους ἀνθρώπους διὰ νὰ σηκώσῃ μὲ ζόρι καὶ τοὺς ραγιάδες εἰς τὸ ποδάρι ἀπὸ τὴν Μικρὰν Βλαχίαν, οἵτινες μᾶς ἐξεγύμνωσαν ὅλους μας καὶ μᾶς κατέκαψαν, ἀφίνοντές μας εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, ἕως ὁποῦ ἔφθασαν τὰ βασιλικὰ στρατεύματα καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ κραταιοτάτου βασιλέως μας μᾶς ἐγλύτωσαν ἀπὸ τῶν τυράννων τὰ χέρια, καὶ μ' ὅλον ὁποὺ σήμερον εὑρισκόμεθα ξεγυμνωμένοι καὶ ξεπισμένοι εἰς μεγαλωτάτην δυστυχίαν μόνον καὶ μόνον λυτρωθέντες εἰς αὐτὸ τὸ ἀραλῆκι ἀπὸ τὸ τεσαχοῦτι τῶν Βουκουρεστιάνων μπογιάρηδων, ἔχομεν ἄνεσιν καὶ κάμνομεν κάθε ἡμέραν δοβάδες τοῦ βασιλέως μας. Πλὴν αὐτοὶ οἱ κακοσυνηθισμένοι, μ' ὅλον ὁποὺ τὰ ὑψηλὰ φερμάνια ὁποὺ ἦλθον προστάζουν εἰς κάθε τόπον ξεχωριστὰ νὰ διοικοῦν οἱ καϊμακάμηδες αὐτοὶ δὲν λείπουν κάθε ἡμέραν νὰ στέλνουν ἀνθρώπους νὰ μᾶς ζητοῦν ἀβαέτια, δοσίματα καὶ τεκλιφάτια διάφορα. Καὶ μόλον ὁποὺ τὸ κραταιὸν δεβλέτι παρὰ Θεοῦ φωτισθέν, ἐδιόρισεν ἐδῶ διοικητήν, καὶ μὲ ὑψηλὸν φιρμάνι ἐπροσδιόρισεν διὰ νὰ μὴν ἀνακατατωθῇ ἄλλος τις εἰς τὰς ἐδικάς μας ὑποθέσεις, αὐτοὶ διάφορα τεκπίρια καὶ διάφορα κιρήματα κάμνουν καὶ μὲ μέσα ὁποὺ δὲν πρέπει, διὰ νὰ εἰσχωρήσουν καὶ νὰ βαστοῦν ὅλο ἐκεῖνο τὸ πρωτινὸ σουράτι.

Εὐσπλαγχνικώτατε ἡμῶν αὐθέντα, ἡ Βλαχία συνίσταται ὅλη ἀπὸ δεκαεπτὰ καδηλήκια. Τὸ κουδρέτι, ὁ Θεὸς ἐχώρισε τὰ πέντε μὲ τὸ νερὸ τοῦ Ὄλτου. Καὶ αὐτὰ εἶναι ὁποὺ ὀνομάζονται Καρὰ Ἠφλάχ, τὰ δὲ λοιπὰ δώδεκα εἶναι ἐκεῖθεν τοῦ Ὄλτου καὶ ὀνομάζονται Μπουϊοὺκ Ἠφλάχ.

Ὅλα αὐτὰ διοικοῦντο ἀπὸ τὸν κατὰ καιρὸν Βλάχπεϊ, πλὴν μὲ αὐτὴν τὴν διαφορὰν ὁποὺ εἰς τὸ Καρὰ Ἠφλάχ διωρίζετο πάντοτε ξεχωριστὸς διοικητής.

Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὸ τὸ Καρὰ Ἠφλάχ ἐδοκίμασε κατὰ καιρούς, ἕως τοῦ καιροῦ τῆς ἀποστασίας, μεγάλα καὶ δισβάστακτα δεινὰ ἀπὸ τοὺς Βουκουρεστιάνους, αὐτὰ τὰ ἴδια καὶ ἕως τὴν σήμερον δοκιμάζουν νὰ κατορθώσουν πάλιν ἐναντίον καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἠραδὲν δὲν λείπουν νὰ μᾶς ἐνοχλοῦν παντίοις τρόποις καὶ μὲ διάφορα ἐφευρήματα. Καὶ ἐπειδὴ κατὰ θείαν εὐδοκίαν σὲ ἐδιόρισεν ὁ κραταιότατος ἡμῶν βασιλεὺς ναζίρην εἰς αὐτὴν τὴν Μικρὰν Βλαχίαν καὶ μὲ τὰ ἔμφρονά σου τεκπίρια καὶ μὲ τὸ ἀδαλέτι καὶ τζελαδέτι σου μᾶς ἐγλύτωσες ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας καὶ μᾶς ἀφησύχασες εἰς τὰ ὀσπίτιά μας καὶ εἰς τὰ ἐργαστήριά μας καὶ εἰς ἓν λόγον τὸν καθένα εἰς τὸ ραχάτι καὶ ὑπούργημά του, ἔτσι παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γλυτώσῃς καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν καθημερινὸν σκώληκα τῶν Βουκουρεστιάνων καὶ ἀνάλαβον τὴν οἰκτράν μας αἴτησιν νὰ μεσιτεύσῃς εἰς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι διὰ νὰ μᾶς διαχωρίσῃς δι'ὅλου ἀπὸ τὴν ἐπιμιξίαν τοῦ Βουκουρεστίου καὶ νὰ μᾶς διορίσῃ μουστακίλην μαχσοὺς διοικητήν, ὁποῖον ἤθελε ἐγκρίνει τὸ κραταιὸν δεβλέτι, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ δοθῇ παγρὶ καὶ ρουκσάκι διὰ νὰ μᾶς περιθάλπῃ καὶ ἀνταμοίβῃ τὰς ἐκδουλεύσεις μας μὲ ἀναλόγους τιμὰς καὶ νὰ παιδεύῃ τοὺς ἀτάκτους καὶ ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐκκλίνοντας, διαφυλαττομένων καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον, καὶ ἀπὸ ἡμᾶς ὅλων τῶν ἀξιοσεβάστων σουρετίων, ὁποὺ κατὰ καιροὺς ἐξεδόθησαν περὶ νηζαμίου Βλαχομπογδανίας χωρὶς νὰ γίνῃ παραμικρὰ παράβασις ἢ παρεκτροπὴ καὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Μικρὰν Βλαχίαν ὁποὺ ὀνομάζεται Καρὰ Ἠφλάχ, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἤδη παρακαλοῦμεν νὰ ξεχωρισθῇ.

῾Υποσχόμεθα νὰ πληρώνομεν αἰτισίως τὸ δόσιμόν μας κατὰ τὴν ἀναλογίαν ὁποὺ ἤθελεν γένει μεταξὺ τῶν 17 καδηληκίων ὅ, τι ἐγκριθῇ καὶ πέσῃ εἰς τὸ μερτικὸ τῶν 5 καὶ καθὼς ἤθελεν ἐγκρίνει τὸ κραταιὸν δεβλέτι νὰ πληρώσωμεν ὅλα τὰ χρέη μας ἐν τοῖς τακτικοῖς καιροῖς των, θέλομεν τὰ δίδει εἰς τὸν ρηθέντα διοικητήν μας διὰ νὰ τὰ στέλνῃ εἰς τὸν ἄφθονον καὶ πλουσιοπάροχον ζαραπχανέ, καὶ ἐκτὸς τούτου ὑποσχόμεθα ἐν τοῖς καιροῖς των νὰ γετιστιρδίζωμεν τὸ ἐτζενέσι ζαχιρὲ καὶ πρόβατα, ὅσα ἤθελαν ἀναλογηθεῖ εἰς τὰ πέντε καδηλήκια Καρὰ ᾿Ηφλάχ, χωρὶς νὰ κάμωμεν τὸ παραμικρὸν κούσοῦρ.

Παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς οἰκτειρμοὺς τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπαλαχθῶμεν μὲ τὸ χιμέτι σου, τώρα ὁποὺ εὑρέθης νὰ εἶσαι σωτήρ μας, προστάτης μας καὶ ὑπερασπιστής μας ἀπὸ τεσαλοῦτι τοῦ Βουκουρεστίου, καθότι ἀλλέως μὴν ἠμπορῶντας νὰ ὑποφέρῃ ὁ τόπος μας, εἰς τὸ ἑξῆς ἔχει νὰ χαθῇ δι᾿ ὅλου, ἂν μένωμεν ὡς πρότερον εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Βουκουρεστίου, ἡ ἀταξία καὶ ἀνωμαλία ἔχει νὰ περισσεύσῃ καὶ ὁ τόπος ὁλόκληρος ἔχει νὰ χαθῇ καὶ τακάτι δὲν θὰ μᾶς νὰ μείνῃ.

[Ianuarie 1822]

Noi, locuitorii, egumenii, preoții, boierii, negustorii din Oltenia, niciodată nu ne-am arătat, după datoria pe care o avem, față de înaltul devlet, nici potrivinci, nici uniți cu potrivnicii, ci în toate timpurile această țară a fost unită și supusă cetăților împărătești vecine, cărora le slujea cu toată rîvna și cu multă bucurie, precum și pînă astăzi. La toate schimbările care în decursul veacurilor au avut loc în acest pămînt împărătesc, locuitorii Olteniei și-au găsit scăpare la serhaturi și în orașele de dincolo.

Noi ne-am îndeletnicit totdeauna cu agricultura și am dus viață de agricultori, fără să ne amestecăm vreodată în turburări, în întîmplări și alte treburi politice.

Odinioară noi am fost conduși de un cîrmuitor care era numit din porunca devletului. Nu ajungeam niciodată la neînțelegere cu divanul boierilor din București. Acest cîrmuitor strîngea impozitul nostru și celelalte avaeturi obișnuite ale noastre, le trimitea la București, și noi aveam liniște.

De la un timp încoace însă, boierii din București voind să ne aibă pentru brana lor, s-au unit cu domnii din diferite epoci și, apucînd calea jafului și a cîștigului, au început să micșoreze influența cîrmuitorului nostru și să înainteze ei, într-o zi unul, a doua zi celălalt și acest lucru, crescînd din zi în zi, am ajuns să fim subordonați boierilor din București și să ne despoaie pe față cu puterea domnului.

Acest neajuns crescînd din zi în zi, a ajuns de nesuferit. Cîrmuitorul nostru, interesîndu-se numai de scăparea lui, se conforma dorințelor celor din București și pe noi nu numai că nu ne apăra pentru că nu putea, dar căuta și el să ne despoaie. Eram siliți să alergăm la București pentru ca să reușim să susținem cîte o cerere a noastră, să ne apărăm și să micșorăm nedreptățile ce le făceau. Ei nu ușurau marile noastre greutăți și cîte turburări făceau la București din

țara noastră le începeau, precum s-a întîmplat și cu turburarea lui Tudor. Cu băgare de seamă au luat mai întîi la București pe oamenii pe care îi aveam aici pentru paza țării de răufăcători sub cuvînt că este nevoie de ei acolo și pe urmă au trimis aici pe Tudor, însoțit de treizeci de arnăuți, și au început să strîngă și alți oameni străini și să răscoale în silnicie și raialele din Oltenia. Ei ne-au jefuit pe toți și ne-au ars [casele], lăsîndu-ne într-o stare ticăloasă pînă cînd au sosit oștile împărătești, care cu puterea prea puternicului nostru împărat ne-au scăpat din mîinile tiranilor. Și cu toate că astăzi ne aflăm jefuiți și căzuți în cea mai mare nenorocire, dar scăpînd în această vreme numai de protecția boierilor bucureșteni, avem tihnă și binecuvîntăm zilnic pe împăratul nostru.

Dar ei fiind rău nărăviți, cu toate că înaltele firmane sosite poruncesc pentru fiecare țară în parte să fie cîrmuită de caimacami, ei ne trimit zilnic oameni care ne cer avaeturi, dări și diferite contribuții. Cu toate că puternicul devlet, luminat de dumnezeu, a numit aci cîrmuitor și cu înalt firman a orînduit ca să nu se amestece altcineva în treburile noastre, ei fac diferite tekpiri și kirimi [1] și folosesc mijloace neîngăduite pentru a pătrunde și a ține toată acea parte dinainte.

Prea milostive al nostru stăpîn ! Țara Romînească se compune toată din șaptesprezece județe. Puterea divină, dumnezeu, a despărțit cele cinci județe, prin apa Oltului. Acestea se numesc Kara Iflah [Oltenia], iar celelalte douăsprezece sînt peste Olt și se numesc Buiuk Iflah [Țara Romînească]. Toate acestea erau cîrmuite de domnii Țării Romînești din vechime, dar cu deosebirea că în Kara Iflah era numit totdeauna un cîrmuitor aparte.

Fiindcă deci, acest Kara Iflah a încercat în curgerea timpului, pînă în vremea răscoalei, mari și nesuferite nenorociri de la cei din București, care încearcă și pînă astăzi să izbutească același lucru contrar înaltei porunci, și ne supără în diferite feluri și prin diferite născociri, și fiindcă din bunăvoință divină, prea puternicul nostru împărat te-a numit nazîr în această Oltenie și cu înțeleptele tale tekpiri și cu dreptatea și vitejia ta ne-ai scăpat de răzvrătiți și ne-ai dat liniștea cuvenită în casele și în prăvăliile noastre, într-un cuvînt, ai dat fiecăruia odihna și slujba lui, așa rugăm să ne scapi și de acest vierme zilnic al celor de la București. Ia asupră-ți cererea noastră, vrednică de plîns, ca să mijlocești la înaltul devlet pentru a ne despărți cu totul de amestecul Bucureștiului și să numească un cîrmuitor osebit, independent, pe care l-ar socoti bun puternicul devlet, căruia să i se dea binecuvîntare [2] și voie să ne ocrotească și să răsplătească slujbele noastre în chip corespunzător și să pedepsească pe nesupușii care se abat din calea dreaptă, fiind păstrate și de el și de noi toate suretele vrednice de cinstire care în curgerea vremilor au fost date privitor

---

[1] Cuvinte turcești.

[2] În text: pagri.

la orînduirea Țării Romînești și Moldovei, fără să se facă nici cea mai mică călcare sau abatere și de către noi, locuitorii Olteniei, care se numește Kara Iflah, pentru care rugăm să fie de sine stătătoare.

Făgăduim să plătim anual darea noastră, după proporția ce se va face la cele 17 județe. Ceea ce se va încuviința și va fi partea celor 5 județe și precum va încuviința puternicul devlet, să plătim toate datoriile noastre la termenele lor regulate, le vom da amintitului nostru cîrmuitor pentru a le trimite la îmbelșugatul și bogatul tezaur [1].

În afară de aceasta, ne îndatorăm să trimitem la timp provizia [2], zahereaua și oile, cîte ar cădea proporțional la cele 5 județe ale Olteniei, fără cea mai mică abatere.

Ne rugăm, pentru numele lui dumnezeu, să scăpăm prin grija ta, acum, cînd s-a întîmplat să fii mîntuitorul nostru, ocrotitorul nostru și apărătorul nostru față de protecția Bucureștiului, căci altfel, neputînd țara suporta, în viitor va pieri cu totul, dacă vom rămîne ca și înainte sub jugul Bucureștiului [3]. Neorînduiala și turburarea va spori, și țara întreagă va pieri și nu ne va mai rămîne putere [4].

Acad. R.P.R., ms. rom. 4404, f. 306—307 v. Orig. grec.

---

[1] În text: zaraphane.

[2] În text: egenesi.

[3] Dintr-o scrisoare din 1 noiembrie 1822 a lui Dimitrie Polizache către Hagi Pop, reiese că unii boieri olteni nu au aderat la această cerere: « Bibescu a rămas anul acesta în București la divanul de aici, deoarece domnul l-a făcut mare logofăt de Țara de Jos, halea, pentru a potoli cererile craiovenilor care au umblat să separe toate interesele județelor de dincolo [de Olt]. Măria sa a răspuns împărăției că cunoaște o singură Țară Romînească, o singură cîrmuire și altele... » (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 469, doc. 79. Orig. grec.).

Cererea boierilor olteni este redată pe larg în raportul consular austriac din 31 octombrie/12 noiembrie 1822. Se menționează că un boier oltean a avertizat să nu fie trimis caimacam la Craiova M. Racoviță, deoarece, în acest caz, vor izbucni turburări grave. În raportul din 4/16 noiembrie 1822 se arată că Bibescu a fost numit mare logofăt, iar M. Racoviță a fost numit spătar la divanul din București, și se precizează că « prin aceasta au fost înlăturate două reclamații ale craiovenilor » (*Hurmuzaki*, XX, p. 776—777).

[4] Într-o altă jalbă boierii din Oltenia arătau cum a izbucnit răscoala lui Tudor Vladimirescu și cereau de la sultan administrație separată pentru Oltenia (Acad. R.P.R., doc. LXXVI/167, publicată de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 89—95). Încă din 23 iunie se relatează că boierii craioveni ar prefera să vină în țară trupe austriace în locul celor turcești și de aceea sînt priviți cu dispreț de ceilalți (*Hurmuzaki*, XX, p. 652). Iar jalba de mai sus a fost dată în urma măsurii luate ca de acum înainte caimacamul din Craiova să prezinte toate socotelile către vistieria din București (*Hurmuzaki*, XX, p. 704).

La 30 iunie 1827 boierii din Oltenia arată, de data aceasta marelui ban, că ei sînt lipsiți de multe privilegii pe care le-au avut în trecut, iar proasta stare în care se mai găsesc încă, o atribuie printre altele și răscoalei din 1821 (Arh. St. Buc., Mitropolia București, pach. 333 netrebnice; Muzeul de istorie a Partidului, copie neinventariată).

[Ianuarie 1822]

Boierii din Iași cer lui Ștefanache Vogoride ca fărădelegile turcilor în Moldova să contenească.

Copiia anaforalii boierilor din Iași către caimacamul.

Și întru celi dintîi și întru cel de pe urmă înalte și vrednici de închinăciune firmanuri vedem a ți să întări căimăcămiia țării aceştiia, dar și prin viu glas pre înaltul Salih paşa, stăpînul nostru, în trecutili zîli îmbrăcîndu-te cu blană pentru vrednicie și sadacatlîcul slujbilor ce ai arătat, ni-au dat poroncă a-ți da ascultare și supunere, dîndu-ne a înțălegi că caimacam bei însămniază stăpînitor și ocrotitor. Rîvna cu cari slujim, sîrguința ce facem întru toati și a nu lipsi nimica socotim a fi mărturisîtă de toți, dar noi cu ce mai otrăvitoari a sufletului amărăciuni, cu ce mai mari dureri a inimei spre răsplătiri rîvnii și mulțămiria îndeletnicirei noastre, vedem pe unul din frații noştri, vechi patriot, ucis și soțiia sa văduvă cu șasî copii, pe alt boieriu bătut la falangă, nevinovații și mult credincioșii lăcuitori, cari fără contenire și crutări aduc celi trebuincioasă spre îndestularia nebiruiților oșteni a pre putemicii împărăţii, zăcînd morți pe drumuri, fimeile lor batgiocorite și moarte, casîle lor prădate, mica lor averi răpită, încît nici căpătîi au rămas pe la casîle lor, nici înveliturі. La cari altul vom alerga ca să-i facem aciastă lăcrămătoari și vrednică de toată jalia arătari, dacă nu la acel ce i s-au încredințat țara aciasta? Pentru aceia dar, mari și mici, bătrîni și tineri boieri, cerim de la slăvita căimăcămie ocrotiria aceştiia nenorocite țări pentru că videm a să numi cheleriul mult îndurătorului pre milostivului devlet. Cerim eminlîc și încredințaria vieții noastre, căci nu o avem, și cu mari frică și batae de inimă umblăm întru slujbi și fieştecari întru datoriele sale. Cerem a să pune la cale ca să conteniască ardirile care mai în toati nopțile să întîmplă și ne aduc la mari îngrijîre și înspăimîntări. Cerim la cei de pe urmă a să pune întru lucrari toate acele ce să cuprind în izvorul milostivirili vrednicului de toată închinăciunia hatişerif, întru cari cu mari îndurări, straşnic porunceşte a să păzi credincioasăle raeli și a să feri de ceia mai mică răpire sau călcari, ca nu cumva mai pe urmă întrebați fiind, să nu ne învinovățască că am tăcut, pentru că vedem răul a să lăți atîta, încît nu mai putem lupta, și deznădăjduire ne temim a nu ne aduce la staria aceia undi la cel mai aproape sarhat să căutăm scăpare și mîntuire vieții noastre și a fameliilor noastre.

Acad. R.P.R., doc. CXXIII/53. Copie rom. cont.

20

București, 6 februarie 1822

Trandafir Bira este înștiințat că s-au dat dispoziții ca pagubele pricinuite în timpul răscoalei să fie inventariate, iar zaherelele luate pentru nevoile trupelor turcești să fie plătite.

Βουκουρέστι, 6 Φεβρουαρίου 1822

Πρὸς τὸν τιμιώτατον κύριον Τριαντάφυλλον Μπήραν.

Ἀποκρίνομαι εἰς τιμίαν σου ἀπὸ 22 τοῦ ἀπερασμένου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μαθὼν τὴν ὑγείαν σου ἐχάρην.

Διὰ τὴν προσταγὴν ὁποὺ ἔμαθον, σοὶ λέγω ὅτι ἀληθεύει, κατὰ τὴν ὁποίαν διωρίσθησαν ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν διοίκησιν (διβάνι) διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ καδηλήκια νὰ καταγράψουν τὰς ζημίας ὁποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀφοῦ ἐμβῆκαν εἰς Βλαχίαν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι χρεία νὰ γράψω τοῦ Ἀποστόλη νὰ ἔλθῃ ἐδῶ διὰ νὰ παραστήσῃ τὰς ζημίας, ἀλλ'εἶναι χρεία νὰ τοῦ γράψῃς (ἂν δὲν τοῦ ἔγραψες), νὰ παραστήσῃ τὰς ζημίας εἰς τὸν διωρισμένον εἰς αὐτὸ τὸ καδηλήκι ἄνθρωπον, διὰ νὰ κάμῃ καταγραφήν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος θέλει τὰς καταγράψει, διὰ τὸν ὁποῖον νὰ ἐρωτήσῃ εἰς τὸ ἰσπραβνικάτον, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θέλει ὁδηγηθῇ. Ὅσοι μὲν ζαχερέδες ἐπάρθησαν μὲ ἀπόδειξιν τῶν ἰσπραβνίκων, διὰ χρείαν τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, αὐτοὶ πληρώνονται ἀπὸ τὴν βιστιερίαν, ὅσοι δὲ ἐπάρθησαν χωρὶς ἀπόδειξιν, δὲν πληρώνονται.

Διὰ δὲ ἀλλ'ἐρώτημα ὁποὺ μοὶ κάμεις, μὲ δεύτερον θέλω σοὶ εἰπεῖ. Ταῦτα μὲν διὰ ρέγουλάν σου.

Ἀσπαζόμενος ἀδελφικῶς μένω

București, 6 februarie 1822

Către prea cinstitul domn Trandafir Bira.

Răspund cinstitei tale din 22 ale lunei trecute, din care aflînd despre sănătatea ta, m-am bucurat.

Privitor la porunca ce am aflat, îți spun că este adevărată. Potrivit acestei porunci au fost numiți oameni de la divan ca să meargă la județe să facă catagrafie de pagubele pricinuite de apostați și de turci, după ce au intrat în Țara Romînească. Pentru aceasta nu este nevoie să-i scriu lui Apostol să vină aici ca să arate pagubele, ci este nevoie să-i scrii (dacă nu i-ai scris) să arate pagubele către omul trimis să facă catagrafie la acest județ, și el le va scrie în catagrafie. Pentru acest lucru el să întrebe și la isprăvnicie și de acolo va fi îndrumat.

Zaherelele luate cu chitanța ispravnicilor pentru nevoile oștirilor împărătești se plătesc de vistierie, iar cîte au fost luate fără chitanță, nu se plătesc.

Pentru cealaltă întrebare, pe care mi-o pui, îți voi răspunde la a doua mea scrisoare.

Acestea pentru ca tu să fii în regulă.

Îmbrățișîndu-te frățește, rămîn.

Acad. R.P.R., ms. grec. 7, f. 18 v. Text grec.

6 februarie 1822

Boierii moldoveni aflaţi în pribegie refuză să se întoarcă în ţară și cer Înaltei Porţi înlăturarea lui Vogoride.

Extrait d'une lettre des frontières de la Bucowine du 6 Février 1822.

Quand aux désastres survenues en Moldavie et Valachie, je suis bien persuadé que l'homme le plus dur serait ému jusqu'aux larmes, s'il était témoin oculaire des scènes tragiques qui s'y succèdent sans cesse, des outrages qu'endure l'humanité souffrante de la part des Ottomans, et du désespoir des malheureux et innocents émigrés qui, en proie à la misère, se trouvent ici depuis plus d'une année déjà.

Les seigneurs Moldaves, dispersés en Bucowine et en Transylvanie, offrent un spectacle des plus tragiques. Les maux qu'ils endurent si innocemment jusqu'à ce moment ont tous été provoqués par le jeune grec Phanariote Michel Souzzo, institué Prince de Moldavie par la Porte. Ayant voulu introduire en Moldavie l'insurrection de la Grèce, il causa la ruine de ce peuple pacifique, qui jamais ne s'immisça dans aucune révolte et témoigna sans cesse la soumission la plus entière envers la Porte Ott[omane].

Le dernier évènement même, source de tous leurs malheurs, n'altéra aucunement leur fidèlité imperturbable envers S. H. leur souverain légitime. Ayant refusé de s'unir avec le Prince Insurgé et ayant rejetté la proposition qu'il leur fit de prendre les armes contre leur Puissance Suzeraine, il enploya même la force de concert avec les autres insurgés. Ces derniers commencèrent par enlever des armes, des chevaux, des vivres, et finirent par ravager entièrement le pays; ils attentèrent à la vie des principaux seigneurs, s'emparèrent du Gouvernement, dont ils expulsèrent les indigènes et émirent même des lettres circulaires, afin que leurs biens soient confisqués.

Les Moldaves ayant enfin envoyé des députés au Séraskier d'Ibraïla, avec une supplique adressée à S. H. contenant l'assurance de la continuité de leur soumission, les Insurgés s'en irritèrent d'autant plus, et ayant arrêté les envoyés sus-mentionnés, ils les emprisonnèrent dans le monastère des Trois-Saints, et voulurent même leur faire subir la peine capitale, ce dont ils donnèrent un exemple dans la personne d'un isprawnik moldave, qu'ils décapitèrent. Ce fut avec une grande peine et au péril de leur vie, que les députés échappèrent, et se réfugièrent sur les frontierès des Puissances riveraines, où ils languissent encore dans leur misère. En un mot, les Moldaves sont devenus victimes de leur inébranlable fidélité; des maux inouïs les accablent et leur malheureuse patrie n'existe, pour ainsi dire, plus.

Aussitôt après l'arrivée de l'armée ottomane, qui avait l'ordre d'expulser les insurgés de la Moldavie, et de respecter les sujets paisibles et leurs propriétés,

les Iannissaires et leur chef le Kihaiabey du Séraskier d'Ibraïla, qui étaient entrés avec l'intention de ruiner ce malheureux pays, pillèrent les églises, les profanèrent, dépouillant les maisons des Seigneurs, les magazins, boutiques et dépôts, qui se trouvaient tant dans la Capitale que dans toute l'étendue du pays, et en incendièrent même plusieurs. Les bestiaux et les denrées des malheureux Moldaves, n'échappèrent pas à leur rapacité. Ils en transportèrent une partie à Ibraïla et l'autre aux frontières, où ils les vendaient à vil prix; p. e. un boeuf 1 #, une vache ½ # et le mouton 1 fl. C'étaient, pour la plus part, des Juifs qui profitaient de cette calamité, achetant les dépouilles de ce pays.

Les barbares Ottomans exerçaient en outre des violences inouïs; ils arrachaient les femmes des bras de leurs maris, les filles et les garçons du toît paternel, et les religieuses des couvents pour assouvir leurs passions infâmes; ils les vendaient entre eux et les forçaient même à changer de réligion. Les hôpitaux étaient remplis d'enfants de l'un et d'autre sexe, dont plusieurs même périrent, victimes de leur brutalité; ils tuaient quiconque osait se récrier sur leurs violences; il n'y a pas en un mot de sorte d'atrocité qu'ils n'aient commise.

Les malheurs de la Moldavie ne s'arrêtèrent pas aux scènes tragiques dont l'armée ottomane offrait journellement le douloureux spectacle, contre l'ordre absolu de la S. P.; mais elle se vit derechef sous le joug d'un grec Phanariote; l'hatman Etienne Vogoridi, naguère simple serviteur, et depuis attaché à la cour du Prince Callimachy se présenta en qualité de Caïmacam de la part de la S.P. d'après ses instructions, il devait vaquer au Gouvernement du pays de concert avec les Seigneurs Moldaves; mais il s'arrogea exclusivement ce droit et s'empara impunément des rênes du Gouvernement de la Moldavie qui semble condamnée à gémir à jamais sous le joug de fer des Grecs du Phanar. Aussitôt après son arrivée, il s'entoura de Grecs dont la plupart ont pris part à l'insurrection, commença à pourvoir aux moyens de s'enrichir et de se faire installer Prince de Moldavie et aggrava de concert avec ses compatriotes et le chef de l'armée ottomane les plaies de cette Province, qu'ils conduiront à sa ruine totale.

Ne songeant qu'à s'enrichir, le Caïmacam a fait vendre à son profit le peu de foin destiné pour l'armée, et lui a fourni celui qu'il a fait arracher des étables au malheureux campagnards, et bien que les vivres dont abondait la Moldavie ayant été épuisés de manière et d'autre, il fait cependant fournir du peu qui s'y trouve encore dix fois plus que ne l'exige l'entretien de l'armée et vend publiquement aux habitants de la ville ce superflu en pain, viande, foin, etc. C'est de cette coupable manière que lui et ses complices s'enrichissent.

Le foin manquant déjà on enlève de vive force au laboureur le peu qui lui reste encore, et le blé devenant de jour en jour plus rare, on s'empare du maïs, unique nourriture des dernières classes, le Caïmacam sans aucun égard pour l'état du pays se l'approprie, encore de concert avec ses complices, et

le vend aux fabriques d'eau de vie et à l'étranger; c'est pourquoi cette dernière ressource manquera aussi bientôt. Les bestiaux pêrissent faute de nourriture, la famine se fait déjà sentir, et le Caïmacam se sert des sommes immenses qu'il s'est appropriées par ses concussions, pour se faire nommer Prince de Moldavie. C'est à cet effet qu'en dernier lieu il assigna 150.000 piastres par mois au Seraskier de Silistra, 60.000 p[iastres] au Pacha de Jassy et 30 000 au corps des Jannissaires, somme à lever sur les malheureux habitants qui sont dans la détresse.

Il vend en outre, au mépris des privilèges du pays, les principales dignités du pays à des gens de basse extraction et à des étrangers, et préside à une ligne de carbonaris, qu'on dit avoir décidé la perte des principaux seigneurs, mais qui peut avoir quelque autre dessein, plus criminel encore.

Le Caïmacam et les autres concussionnaires ses complices sont ennemis déclarés des boyards expatriés. Il ne cesse de les inviter à rentrer dans leur patrie, ayant en vue de les forcer alors à acquiescer à la proposition de la somme à donner chaque mois au séraskier de Silistra et autres, et de les rendre responsables du manque total de vivres, provoqué par lui. Les Seigneurs Moldaves répondent à son invitation en disant qu'ils manquent de préparatifs et de moyens pour entreprendre le voyage, et que leur arrivée est absolument inutile, l'état déplorable du pays ne comportant pas de remède; qu'ils ne viendraient d'ailleurs pas, ne serait-ce que [par] crainte de subir le sort du stolnik Mavriky, gentilhomme moldave, père d'une nombreuse famille qui fut décapité, d'un autre que le commandant turc d'une ville frontière de la Bukowine fit battre à mort et de plusieurs encore qui périrent innocemment.

Bien qu'expatriés, cependant les malheureux Moldaves sont encore en butte aux intrigues du Caïmacam, qui de concert avec ses iniques complices est parvenu à arracher à la Porte un ordre expédié au Séraskier de Silistra, qui le fit connaître, par laquel il est ordonné que les revenues des émigrés soient séquestrés, et de confisquer même leurs biens s'ils tardaient encore à rentrer dans leur patrie. Òh ! qu'il est déplorable l'état des Moldaves: les insurgés séquestrèrent leurs biens pour être demeurés fidèles à la S. P., et maintenant la S. P. par l'entremise du Caïmacam, fait séquestrer leurs revenus et les menace d'une confiscation prochaine, s'ils tardent à rentrer dans leur patrie pour y risquer leur vie sous le Gouvernement perfide d'un grec et de ses complices, et pour être témoins de l'embrasement de leurs maisons et des nouveaux et fréquents impôts dont ils surchargent le pays.

En dernier lieu le Caïmacam, pour s'approprier la dernière obole, et ayant pour but de dépouiller et appauvrir totalement les malheureux Moldaves exigea une contribution considérable de toutes les classes d'habitants, l'état ecclésiastique non excepté, et leur assigna sur les salines du pays une certaine quantité de sel à retirer à proportion au printemps en indemnisation de la susdite contribution !

Les meurtres, les pillages, les incendies se succèdent sans cesse; on exige sans payement les approvisionnements requis pour l'entretien de l'armée; en un mot l'état de la Moldavie est des plus déplorables.

Le pacha de Jassy ayant dernièrement invité les boyards à rentrer dans leurs foyers, ils répondirent qu'il leur est impossible de se rendre à son invitation et d'aller vivre sous le gouvernement du Caïmacam, sous lequel leur vie serait sans cesse menacé, et que d'ailleurs leur présence est fort inutile, en égard à l'état actuel de la Moldavie.

Les Moldaves ne méritent guère moins de louanges pour la très humble supplique adressée à la S. P. dont rejaillit évidement leur innocence et leur fidélité, dont ils ne se sont pas écartés durant l'espace de trois siècles, et bien qu'ils soient devenus les esclaves d'esclaves, le gouvernement de leur pays ayant abusivement été confié à des Grecs, dont ils ont eu beaucoup à se plaindre, ils ont cependant souffert patiemment, et leur fidélité n'a point été ébranlée. M'étant procuré avec peine une copie de la sus dite suplique, je vous l'expédirai au plutôt afin de la faire imprimer. Le sens en est le suivant:

« Les fidèles sujets de S. H. déposent leurs très humbles plaintes aux pieds de son august trône, en réitérant l'assurance de leur soumission et de leur fidélité, dont ils ne se sont pas écartés, n'ayant jamais adopté des idées étrangères à leur devoir, et n'ayant pas pris les armes contre leur souverain légitime, mais s'étant toujours paisiblement occupés de l'agriculture, et ayant témoigné en toute occasion leur soumission et leur obéissance envers les ordres de S. H. Depuis que les Grecs Phanariotes qui amenaient à leur suite un nombre considérable de leurs compatriotes ont été installés Princes de Moldavie, ils disposaient à leur gré des privilèges du pays, rendaient la justice et les emplois; s'appropriaient impunément toutes les caisses publiques sans aucun égard quelconque pour leur destination, installaient des Grecs ispravniks dans tous les districts, leur accordaient les principales dignités du pays au détriment des indigènes, s'appropriaient des biens immeubles qu'ils ,vendaient ou donnaient à leurs parents s'emparaient des provisions et des bestiaux des habitants, les faisaient transporter aux magazins impériaux de Constantinople d'où ils recevaient le payement relatif qu'ils retiraient, le bois de construction était de même transporté à leur profit à Constantinople; ils vendaient les charges de commandants des gardes des frontières, et surchargeaient le pays de plusieurs charges onéreuses. Tout cela causa la ruine de plusieurs familles nobles indigènes, qui s'expatrièrent et dont les Grecs achetaient les biens avec l'argent qu'ils avaient gagné par leur concussions. La Moldavie et la Valachie étaient déjà à deux doigts de leur perte lorsque le dernier Prince grec, arborant l'étendard de la révolte, et ayant les gardes des frontières à sa disposition, vu que leurs chefs, les isprawniks, et les principaux dignitaires de la Moldavie étaient des Grecs, il vint à bout de ses desseins criminels. Les privilèges accordés à ces Provinces l'an 1529 par le Sultan Soliman, lorsque les Moldaves se mirent

sous la protection de la Porte, sous le règne du Prince Bogdan, leur promettant un Prince et des Kapikichaias de leur nation, et le traité de Kaïnardgy renouvellant cette promesse, nous supplions très humblement la S. P. de daigner nous accorder nos privilèges, si même Elle a eû des raisons majeurs qui la portèrent à donner aux ancêtres des Moldaves des Princes grecs, leur descendants ayant été assez punis par le règne tyrannique des Phanariotes, qui ont témoigné en dernier lieu leurs intentions criminelles».

La vigilance du Caïmacam a empêché que cette supplique, dont je ne vous ai tracé qu'un abrégé fort succint, ne parvienne à sa destination. Il fit entendre au Séraskier que les suppliants sont tous expatriés et ont pris part à l'insurrection, que leur supplique même sent la rébellion, c'est pourquoi les boyards porteurs de la sus dite supplique furent empêchés de se rendre à Constantinople et furent obligés de s'arrêter à Silistra, d'où ils retournèrent à Jassy où des persécutions les attendaient. Oh ! quelle injustice criante cette supplique, la voix unanime de tous les Moldaves, tant de ceux qui sont expatriés, que de ceux qui gémissent en Moldavie, sous le joug du Caïmacam ! Une preuve évidente de leur fidélité n'a pu parvenir à sa destination, et le Caïmacam jouissant des sommes immenses qu'il a tirées des dépouilles de ce malheureux peuple, est parvenu à empêcher les députés de Moldavie d'aller déposer leurs plaintes aux pieds du trône de S. H., dont la bienveillance les aurait délivrés des Grecs.

Maintenant, les malheureux Moldaves promènent leur désespoir chez l'étranger et gémissent sur le sort de leur malheureuse patrie !

Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 26—28. Orig. franc. În același pach., f. 25—26, un extras în franc., dintr-o altă scrisoare cu conținut similar, datat 1 martie. O copie identică, Acad. R.P.R., ms. 5, f. 19—24.

22

11 februarie 1822

Judecata departamentului cremenalion în pricina biv vel logofătului Dumitrache Brăiloiu, a cărui casă a fost incendiată în decursul unei lupte între panduri și turci.

De la departamentul cremenalion.

Dumnealui biv vel logofăt Dumitrache Brăiloiu, prin anafora au făcut arătare cinstitei căimăcămii cum că la moșia dumnealui Corzul din sud Mehedinți, avînd casă mari de zid, acoperită cu șindrilă i cu dulapuri și uși de nuc i geamuri la toate ferestrile, un Zota i Simion i Matei Sîrbul i Oprea Grecul i Matei Brăgarul i Șărban logofețel, căpitanii, și Gheorghe Dascalu, ceaușu, după ce au venit oștirea prea puternicii împărății într-aceste cinci județă, închizîndu-să într-acele casă ale dumnealui șasă turci și un arnăut, numiții de mai sus apostați împreună cu ceilalți s-au apucat de bătaie cu dînșii. Și neputînd într-alt chip să-i scoață

de acolo, au dat foc casălor de i-au scos. Care casă nu se poate face acum cu taleri 10 000, osăbit de rachiu i vin şi alte lucruri, ca de taleri 2 000, ce au avut în pivniţa acelor casă şi s-au prăpădit tot atunci, cerînd a i să face despăgubire de la numiţii căpitani şi de la ceilalţi panduri ai lor, ce-i vor arăta ei că s-au întîmplat la arderea casălor.

În dosul căriia anaforale dădusă buiurdizma cinstitei căimăcamii către acest departament să cercetăm şi să arătăm în scris cinstitului divan prin anafora, cu dumnealui vtori armaş.

După care, zapciu cel orînduit au adus la judecată pă Matei Brăgarul căpitan i Şărban logofeţel şi Gheorghe Dascalu, trei din pîrîţii ce să arată mai sus, carii s-au aflat aici aduşi de mai nainte în pricina lui Istrail ovreiul de aici, faţă fiind şi d-lui Ioniţă Rîioşanu, vechil din partea dumnealui logofătului Brăiloiu.

S-au întrebat numiţii să arate în ce chip s-au întîmplat aprinderea acelor casă. Şi mai întăi Matei Brăgarul, căpitan, făcu arătare că acea moşie Corzul, fiind dată de mai nainte cu arendă lui Anastasie Mihaloglu [1], apostatul, după ce au venit oştirea prea puternicii împărăţii în ţară, aflîndu-să numitul Anastasie la Tizmana şi luînd de ştire că au venit 6 turci cu un Dumitru arnăutu, ce fusasă mai nainte slugă la dînsul şi au apucat pă isprăvnicel i alte slugi ce le avea lăsate de pază acolo ca să le dea toate lucrurile lui, au trimis înainte pă Zotea cu cîţiva arnăuţi beichcri. Pă care văzîndu-i acei turci s-au închis în casă şi au început a să bate unii cu alţii. Pe urmă zice că l-au trimis şi pă el cu o sumă de panduri spre ajutorul Zotii. Şi cînd au ajuns el acolo, i-au găsit bătîndu-să cu turcii. Şi iarăşi zice că au fost dat Zotea foc şi casălor. Şi a doaă zi dimineaţa, văzîndu-să turcii coprinşi de foc, s-au predat [2]. La care ardere a casălor arată că au fost şi Şărban cu Vasile, logofeţăii.

Al doilea arătă Şerban logofeţelul că, aflîndu-să împreună cu căpitan Simion ot Podu Grosului la satul Brăcleasa, acolo au venit un trimis de la Zotea, scriindu-le ca să meargă spre ajutorul lui, fiindcă să teme să nu vie şi alţi turci să-i împresoare. Şi de loc sculîndu-să, au mers acolo. Şi cînd au ajuns ei au găsit casăle arsă. Şi strejuind într-o noapte, a doaă zi dimineaţa s-au predat şi turcii.

Iar Gheorghe Dascalu arată că, cum au sosit Zotea cu arnăuţi acolo, au început să strige la toţi pandurii cîţi să afla în sat ca să vie cu arme întru

---

[1] Anastasie Mihaloglu, înainte de răscoală, era om de afaceri; avea legături la Constantinopol şi cu negustorul Hagi Ianuş. Într-o scrisoare către acesta, din octombrie 1818, A. Mihaloglu menţionează şi pe Zotu. În aprilie 1820 el cere lui Hagi Ianuş să-i trimită nişte bani prin Nicolae Zoican (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 390, doc. 59; pach. 525, doc. 53 şi 54). Avea în arendă şi moşia Bălăciţa (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 29).

[2] Alte date în legătură cu această luptă, se găsesc în memoriul lui Dumitrache Protopopescu.

ajutorul lui pentru prinderea turcilor. Şi luînd şi el armele împreună şi cu alţi panduri, au mers acolo, unde zice că au găsit pă Brăgaru cu Şărban. Şi dînd cu toţii ocol curţii, au început a să bate cu turcii. Iar Zotea au pus pă arnăuţii lui de au legat un somoiag de fîn într-o prăjină şi aprinzîndu-o, s-au alăturat însuşi Zotea cu un Ghiţă Boiangiu, ce acum se află la Calafat, fiind mai îndrăzneţi, în dosul casălor, despre umblătoare, şi au dat foc. Şi după aprinderea casălor, au venit şi căpitan Simion cu pandurii lui şi strejuind cu toţii pînă a doaă zi dimineaţa, au ieşit turcii din casă.

Arată şi Vasile logofeţelul că el nu s-au întîmplat cu ceilalţi la aprinderea casălor. Ci a doaă zi auzind aceasta, au venit şi el. Şi cînd au ajuns acolo, au găsit casăle arsă şi pă turci predaţi. Şi au zis că însuşi Zotea au dat foc casălor împreună cu un Nicola Viziteu ot Jiiana şi cu acel Ghiţă Boiangiu.

Iar pentru cai i armele şi hainele turcilor, toţi într-o glăsuire arată că, făcîndu-să mezat acolo, s-au împărtăşit şi ei. Nu tăgăduiră şi pentru casăle dumnealui logofătului, că au fost întocmai precum arată dumnealui. Iar vinuri i rachiuri şi alte lucruri, tăgăduiră cu toţi, că n-au văzut. Cum şi pentru arderea casălor să apără că nu ar fi vinovaţi ei, ci Anastasie Mihaloglu, carele au trimis pă Zotea şi pă căpitan Simion ca să coprinză pă turci; precum şi Zotea, că n-au vrut să ţie pă turci închişi mai multă vreme, ci de loc cum au mers, bătîndu-să numai ca doaă-trei ceasuri cu turcii, au dat foc casii, arătînd că la arderea casălor dumnealui logofătului au fost tot acei căpitani şi panduri, ce i-au arătat cu foaie că au fost şi la prinderea lui Sisinica ovreiul. Şi deosăbit de aceia arată că au fost şi Pavel arnăutu, căpitan ot Greceşti i Ion Niţoiu ot Corz i Dinu logofeţel ot Botoşăşti i Mihai ot Piesăciaoa şi Oprea Grecu, căpitan.

Deci, făcînd judecata chibzuire pentru despăgubirea cererii dumnealui logofătului, peste putinţă fiind a să împlini paguba numai de la căpitanii i pandurii ce să află acum în ţară, neavînd stare a împlini atîta pagubă, găsim cu cale ca din cît să va hotărî de către cinstitul divan a i să face despăgubire, a treia parte să să împlinească cu analoghie de la căpitanii i pandurii ce să dovedesc că au fost împreună cu Zotea la arderea casălor şi să află acum la casăle lor, ca unii ce şi ei au fost părtaşi faptelor şi jafurilor împreună cu Zotea şi cu Simion. Iar doaă părţi cu cuviinţă este a să împlini de la Mihaloglu i de la Zotea şi de la Simion, pentru că din pricina lor s-au întîmplat această pagubă dumnealui logofătului. Şi fiindcă numiţii lipsăsc acum din ţară, urmează a fi răbdătoriu dumnealui logofătul pînă cînd va ieşi vreunul dintr-înşii faţă. Şi atunci să apuce pă acela să-i împlinească ca unii ce sînt ştiuţi că sînt oameni chivernisiţi. Sau de va dovedi dumnealui logofătul niscariva rămasuri şi avuturi de ale numiţilor, să i să împlinească dintr-acelea. Iar Nicola Viziteu ot Jiiana şi Ghiţă Boiangiu ot Calafat, pă care îi arată pîrîţii că au dat foc la casă, cu cuviinţă este a să osîndi la pedeapsă după pravilă. Şi găsim cu

cale ca, aducîndu-să cu mumbaşir, să să dea în cercetarea judecăţii. Şi cînd nu vor putea tăgădui pîra ce o fac ceilalţi asupra lor, atunci li să va hotărî pedeapsa.

Părerea noastră într-aceştaşi chip este, iar hotărîrea rămîne a să face de către cinstitul divan.

1822 fevruar 11

Petre Stăncescu vistier, Dumitrache, Poenaru, Ioan Renghea, Theodor Podbăniceanu.

De la divanul Craiovei.

Cu această anafora a judecăţii departamentului cremenalion, zapciu cel orînduit înfăţişînd înaintea noastră la divan pă armaşu Ioniţă Rîioşanu, vechilu dumnealui biv vel logofăt Dumitrache Brăiloiu, cu Matei Brăgaru căpitan i Şerban logofeţel i Vasile logofeţel şi Gheorghe Dascalu, pîrîţii, după ce s-au cetit coprinderea acestii anaforale, s-au întrebat numiţii ce au a mai răspunde înpotrivă. Şi alt nimic nu au mai pricinuit, decît tot acelea ce şi la numita judecată au arătat, încredinţînd însuşi ei că dumnealui logofătul nu poate acum face casăle după cum au fost cu taleri 10 000. Iar pentru vin i rachiu şi alte lucruri, să apără că nu ar fi văzut.

Drept aceea, măcar că ei pricinuiesc pentru vin i rachiu şi alte lucruri că nu ar fi văzut, dar fiindcă dumnealui logofătul au făcut încredinţare divanului cum că au avut cu adevărat aceste lucruri, care fac peste taleri 2 000, găsim cu cale ca din taleri 12 000, paguba ce să dovedeşte că are dumnealui logofătul cu arderea casălor i vin i rachiu şi alte lucruri ce s-au prăpădit atunci, să plătească acum pîrîţii a treia parte, taleri 4000. Din care taleri 1300 să să răspunză de aceşti căpitani, însă taleri 200 Ghiţă Băcleşanu, i taleri 100 Ioţa brat Simion, i taleri 100 Dinu logofăt ot Botoşăşti, i taleri 100 Vasile logofeţel, i taleri 100 Matei Brăgaru, i taleri 250 Oprea Grecu, i taleri 200 Pavel arnăutu, i taleri 100 Ioan Niţoi, i taleri 100 Ghiţă Boiangiu şi taleri 50 Nicola Viziteu, iar taleri 2700 să să împlinească de la ceilalţi panduri ai lor, ce i-au arătat însuşi ei prin foaie că au fost la arderea casălor. Cu urmare întocmai după osăbită hotărîre a divanului, ce s-au dat în pricina ce au avut Istrail ovreiu, iarăşi cu pîrîţii pentru omorîre şi jaful lui Simion ovreiu, ce au săvîrşit după venirea oştirii împărăteşti de către Zotea i Simion împreună cu pîrîţii şi pandurii lor tot în vremea aceia.

Dar pentru două părţi, taleri 8 000, dintr-această pagubă, bine şi pă dreptate fiind urmată această anafora a judecăţii, asemenea găsim şi noi cu cale şi hotărîm ca dumnealui logofătul Brăiloiu ori să fie îngăduitori pînă va ieşi vreunu din numiţii ce au fost atunci mai mari ai apostaţilor faţă, ca să-i răspunză acei taleri 8000, sau de va dovedi niscariva rămasuri şi avuturi de ale lor să să despăgubească dintr-acelea.

Iar Ghiță Boiangiu și Nicola Viziteu să să aducă în cercetarea judecății. Și dovedindu-să vinovați, să să arate divanului cu anafora, ca să li să orînduiască pedeapsă. Pentru care poruncim dumitale, vtori armaș, să faci urmare întocmai [1].

1822, fevruar 20

Costandin Brăiloiu, Ioan Gănescu, Gheorghe Bengescu, Nicolae Brăiloiu.

Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 15 v — 16 v.

ANEXĂ

la documentul nr. 22

[Listă de numele persoanelor care au comis atacuri pe timpul răscoalei:]

. . . .

" Bușe ot Podu Grosului, cumnat cu Simion,
" Trușcă al Barbului ot Bălțați,
" Gheorghe Dascălu ot Corz,
" Dumitru Roșu ot Botoșești.

4: acești patru au fost cu Tudor, de bună voia lor, la București. Și după ce au prins pe ovrei și i-au luat tot, l-au înpușcat Dumitru Roșu.
" Căpitan Oprea al Grecii ot Secu,
" Stanciu brat ego,
" Mihal[e] bareitariu arnăut, ce să află lîngă sarescheriu
" Sluger Opri al Grecii căpitan.

4: aceștea au fost cînd au prins pe Obeanu, și sluga căpitanului Oprea l-au omorît.
" Stancul căpitan ot Izvoară,
" Năstasie, ce-i zic și Tîrsie, arnăut, ot Podu Grosului,
" Ivan Budrigă ot Podu Grosului.

3: au fost cu Simion. Cîte trei își au nevestele la Izvoară.
" Ghiță Boiangiu arnăut ot Bălăcița, ce să află acum la Calăfat, au fost cu Anastasie,
" Vuca baraitariu ot Pătule, au fost cu Tudor, acum să află în Rușava.
" Căpitan Enaiche de la Călugărei, dus la Tudor, de bună voia lui, acum să află la Rușava,
" Dumitrache căpitan sin protopopul Matei ot Vlădaia, care și mai nainte au fost dovedit în fapt de hoție, au fost iar la Tudor, acum să află la Rușava.
" Dinu [al] Badi Burtii ot Bîcleș, mazîl,
" Mihali, arnăut, sin Gherghina ot Inova,
" Gheorghe sin Barbu meșter ot Bîcleș,
" Dumitru [al] Vrăjitoarii ot Orevița.

4: aceștea au luat pe postelnicul Ion Curălea de acasă și l-au dus în pădure să-l taie, luînd arme, haine și bani, și au scăpat cu fuga din mîinile lor.
" Zotea,
" Simion căpitan
" Matei Brăgari căpitan
" Gheorghe Dascălu, ceauș, mi-au ars casăle,

[1] Informațiile din acest document se completează cu cele cuprinse în lista de persoane care urmează în anexă.

" Şărban logofăt
" Oprea al Grecii brat căpitan Stanciu ot Săcu,
" Vasile Mîndruleanu ot Tîmna, becheriu,
" Mihali, arnăutu, sin Gherghina ot Inova.

8: aceştea au fost cînd mi-au ars casăle. Foc au pus Zotu pe de o parte şi Vasile Mîndruleanu pe altă parte, Matei Brăgheriu, pe altă parte.

" Buşe ot Podu Grosului,
" Gheorghe, ceauşu, sin Barbu meşteru
" Budrigă ot Podu Grosului căpitan
" Dinu [al] Badi Burtii

} şi aceştia au fost la arsul casăi.

" Dumitraşco Vărdariu ot Albuleşti,
" Ion al Ghimişoai ot Bălăcița,
" Pătru Ţipu ot Corzi,
" Radu ficioru lui Tufan ot[1]......

4: aceştea, înpreună şi cu alții, au scos fiarăle, tăind cosorob și uși, fereşti.
" Căpitan Matei Surcel de la Glod ot Strehaia, au prins pe căpitan Dincă Filip și au plecat cu el după sluger Tudor pe care l-au ajunsi la Bodăeşti, unde au văzut pe gospodar Ioniță Ciubețu şi pe Gagiu[2], că s-au întors de la Amărăști şi au spart ascunzătoarea de la Bodăeşti şi au luat tot. Acel Gagiu au tras şi sabia să taie, zicînd că este șpion.
" Căpitan Trușcă sin căpitan Barbul ot Albulești,
" Căpitan Ioniță brat ego ot tam,
" Nica Colțan căpitan ot Bălțați.

3: aceştea, de voia lor, strîngînd panduri, au mers la sluger Tudor, pînă a nu merge la Motru, și au prins întîi pe Dincă Filip, di la cari au scăpat.
" Căpitan Iancul Enescu ot Cotoruia întîiași dată au mers la Tudor.
" Pătru, arnăutu, au fost lîngă Iancul, pînă cînd au fugit din Tismana și atunci au venit de s-au închinat[3].

....

Acad. R.P.R., doc. XXXIX/78. Orig. rom.

23

Cernăuți, 12 24 februarie 1822

Actul de înfrățire al boierilor moldoveni de clasa a doua

Cernăuți, 12/24 februarie 1822

Verbrüderungs-Akte der Bojaren zweyter Klasse in der Moldau.

Wenn eine Einigkeit welche die Menschen unter einander bilden wollen, Bestand haben soll, so ist wahrhafte Liebe und Eintracht ohne Arglist unum-

---

[1] Loc alb.

[2] În text şters: « scoţînd hainele ».

[3] Sfîrşitul documentului lipseşte.

Într-o altă « Foaie pentru lucrurile ce m-au jefuit Oarcă cu pandurii lui... » sînt menționați ca făptaşi: Marco, Mataiche şi Ceauşul Trandafir. Printre obiectele luate de aceștia se găsesc şi arme (Fondul Glogoveanu, doc. 604).

gänglich nöthig. Denn diess ist nicht allein der Wille der Gesetzhaber, sondern auch unsers Herrn Jesu Christi, er befiehlt ausdrücklich „liebt euch einander". Übrigens lehrt uns auch die Erfahrung, daß die Einigkeit nicht nur den Starken stärker macht, sondern auch den Schwachen beseelt und ihm Kraft verleiht, so wie im Gegentheil die Uneinigkeit Schwäche, Verfall und Untergang hervorbringt. Da also die Eintracht in allen Ständen des Menschen unentbehrlich ist, so ist sie es umsomehr in einem Lande, wo die Gesetze fremd sind, die Gerechtigkeit erstickt wird, die Placherey regiert, die Fähigkeit ohne Werth ist, alles veräussert wird, die Unschuld unter der Gewaltthätigkeit seufzt und endlich, wo der Bedrücker allein für fähig gehalten wird, in einem solchen Lande kann nur Einigkeit uns schützen. Diesemnach ist es nothwendig, eine Gesellschaft zu stiften, damit wir uns immer und in jedem Falle gegen die Pfeile des Neides und der Bosheit vertheidigen und einer den andern unterstützen könne. In dieser Schrift verbinden wir sowohl unsern Willen, als auch unsere gegenseitigen Kräfte, durch einen unauflöslichen Bund, in nachstehenden Artikeln enthalten.

1. Daß wir mit all' unsern Kräften und Willen sowohl dem türkischen Kaiser, als auch dem Fürsten, der das Land regieren wird, stets Unterwürfigkeit leisten.

2. Den ersten angesehensten Bojaren des Landes wollen wir Gehorsam zeigen und ihnen die gebührende Ehre anthun.

3. Wenn einer von jenen Bojaren oder ein anderer, wer er auch immer sey, aus Interesse oder aus Bosheit einen aus unserem Bunde stürzen wollte, so müssen wir ihm alle beystehen, um des Übelgesinnten Zweck zu vereiteln.

4. Daß wir uns zu jeder Zeit und Gelegenheit bestreben, wenn wir irgend einen bemerken sollten, welcher sich von den Pflichten der Menschlichkeit entfernt, um uns zu schaden, ihn zu verfolgen und alles anzuwenden, was die Zeit und Umstände erlauben werden.

5. Wenn einer von unserm Bunde durch Verläumdung in Ungnade des Fürsten oder der Regierung fallen sollte, alles aufzubieten, um ihn zu retten.

6. Um allen Widerwärtigkeiten auszuweichen, müssen wir von dem regierenden Fürsten solche Gesetze verlangen, welche unser Verlangen, welche unser Ansehen, Ehre, Gerechtigkeit und Belohnung unserer Mühe sichern.

7. Wenn wir irgend eine Bewegung machen wollen, uns zu versammeln, um den Beschluß von uns allen zu folgen und nicht den eines einzigen Gliedes von uns.

8. Jeder von uns, welcher mit irgend einem Amte zu seinem Vortheile bekleidet seyn will, muß sich nicht nur vom Bunde nicht trennen, sondern auch treu darin verbleiben und alle die Verbündeten mit allen Kräften, die ihm sein Amt gestattet, unterstützen.

Wenn die Verfolgung wider uns kein Aufbören haben sollte und wir unserem Feinde nicht mehr widerstehen könnten, so müssen wir unter uns

einem Rath halten und die fähigsten Köpfe von uns wählen, um sie zum türkischen Kaiser zu deputiren und von da aus die Gerechtigkeit zu erhalten ohne jedoch Geld oder Mühe zu sparen.

Zufolge des Gesagten verbinden wir uns vor Gott unseren Bund zu behaupten; sollte aber einer aus unserer Mitte sich entfernen wollen, um durch Verrätherey unsern Bund zu stürzen, auf den möge der Himmel seinen Zorn, auf ihn und sein ganzes Wesen ausschütten seine Seele möge mit der des Judas in eine Reihe kommen und wie Rauch von der Erde, möge er und sein Hab und Gut wie Wachs am Feuer sich auflösen!!!

Folgen die Unterschriften
(dieselben fehlen)

Actul de înfrățire a boierilor de clasa a doua din Moldova

Cernăuți, 12/24 februarie 1822

Ori de cîte ori oamenii doresc să facă o unire între ei, este neapărată nevoie de iubire adevărată şi de o înțelegere din care să lipsească viclenia. Iar aceasta nu este numai legea firii, ci şi voia domnului nostru Isus Hristos care porunceşte: „iubiți-vă unii pe alții". Dar şi faptele ne învață nu numai că unirea îl întăreşte pe cel tare, dar şi pe cel slab îl însuflețeşte şi îi dă putere, iar dimpotrivă dezbinarea aduce slăbiciune, scăpătare şi pieire.

Devreme însă ce concordia este neapărat trebuitoare în toate stările omenirii, cu atît mai mult va fi trebuincioasă într-o țară unde legile sînt străine, unde dreptatea este asuprită, unde domneşte netrebnicia, unde vrednicia nu este prețuită, unde totul este vîndut, unde nevinovăția geme sub silnicie şi unde numai asupritorul este privit ca fiind om destoinic; într-o asemenea țară numai unirea ne poate ocroti.

Ca atare este nevoie să alcătuim o tovărăşie pentru ca întotdeauna și în toate împrejurările să ne putem apăra de săgețile pizmei şi ale răutății și pentru ca să ne putem sprijini unii pe alții.

În scrisoarea de față ne legăm totodată voința cît şi puterile întrunite la o înfrățire de nedesfăcut ce se oglindeşte în articolele următoare:

1. Că vom pune toate eforturile noastre şi toată voința noastră în joc ca întotdeauna să arătăm supunere atît împăratului turcesc cît și domnului care va cîrmui țara.

2. Boierilor țării celor mai mari şi cu vază le vom da ascultare și le vom purta cinstea cuvenită.

3. Dacă unul sau altul dintre acești boieri, oricare ar fi el, ar voi ca, pentru folosul său sau din răutate, să prăvălească pe unul dintre cei înfrățiți cu noi, apoi trebuie să ne punem pentru el, spre a zădărnici scopul cel rău.

4. Că în toată vremea şi în toată împrejurarea, atunci cînd vom vedea că vreunul se îndepărtează de la îndatoririle de omenie pentru a ne aduce

vreo păgubire, ne vom strădui să-l urmărim şi să facem tot ce vremurile şi împrejurările ne vor îngădui.

5. Dacă unul dintre cei înfrățiți cu noi ar cădea de pe urma defăimării sub urgia domnitorului sau a cîrmuirii, vom face tot ce ne stă în putere spre a-l scăpa.

6. Pentru a fi feriți de toate necazurile, trebuie să cerem de la domnitor astfel de legi care să ne asigure nevoile, să ne statornicească cinstea, onoarea, dreptatea și răsplata pentru munca noastră.

7. Dacă vrem să facem o mișcare oarecare, ne vom aduna spre a urma hotărîrea tuturor, iar nu acea a unui mădular dintre noi.

8. Fiecare dintre noi, care ar primi vreo slujbă în folosul său, nu numai că nu se va despărți de frăție, ci va rămîne printre noi cu credință, și va sprijini pe toți înfrățiții cu toate puterile pe care i le dă slujba sa.

Dacă se va vedea că prigoana împotriva noastră nu mai are sfîrşit şi că nu ne mai putem împotrivi duşmanului nostru, apoi va trebui să ţinem sfat și să alegem cele mai bune capete dintre noi ca să trimitem o solie împăratului turcesc și să căpătăm de acolo dreptatea, fără însă a cruța bani sau osteneală.

Ca urmare a celor spuse ne legăm în fața lui dumnezeu să întărim frăția noastră. Iar dacă unul dintre noi ar voi să se îndepărteze din mijlocul nostru și să doboare prin trădare frăția noastră, apoi mînia cerului să fie deasupra lui și să se descarce asupra-i și asupra întregii lui făpturi; sufletul lui să fie deopotrivă cu acel al Iudei, iar avutul și bunul lui să se topească ca ceara la foc [1].

Urmează semnăturile
(acestea lipsesc)

Hurmuzaki, XX, p. 706—707. Text germ.

24

20 februarie 1822

Locuitorii satului Jorești (Hîrlău) mărturisesc prin jurămînt că eteriștii au « călcat » casa spătarului Vasile Brăescu.

Mărturia

Noi lăcuitorii satului Joreştii de la ţînut Hîrlăului pre sfinţănia giurămîntului ce am săvîrșit arătăm că în trecutul an 1821, la 16 a lunii lui iunii, gioi pe la 4 ceasuri de zi, au venit serdar Vasîle tufeccibaşa cu multă oaste de eteriști în satul Todirenii ce iaste alăture cu noi, şi din acei eterişti au venit și în satul nostru 4 călări, care, după ce au scăpat pe dumnealui spatar Vasîle Brăescu den mînă, înbrăcîndu-să în haine proaste de au fugit, apoi au rămas ei în casă.

[1] În spiritul acestui angajament boierii modoveni de clasa a doua prezintă în septembrie 1822 o anafora către domn, cerînd înlăturarea din scaun a mitropolitului Veniamin Costache pentru că s-a alăturat eteriştilor în 1821 (*Hurmuzaki*, XX, p. 755—756. Text. germ.).

Şi după ce au mîncat şi au băut, au călcat casa dumealui spataru, prădîndu-l şi luîndu-i din casă toati lucrurile pînă şi aşternuturile şi cinci cai. Şi căutînd pin toati încuieturile, au găsit şi un scrin plin de hîrtii, fel de fel, tot legături. Şi aşa, după ce l-au scăpat den mînă şi după ce l-au căutat pen celi mai multe casă pen sat şi nu l-au găsit, neputîndu-i faci mai mult rău, căci acum luasă tot ce au fost mai bun şi încărcasă sacsanale pe cai, beţi fiind de multă băutură ce au băut, au scos toati hărtiile acele ce era în legături şi zicînd multe cuvinte de hulă au stătut şi unile le-au loat, iar altile le-au rupt bucăţăle. Şi în cîtă vremi au şăzut, au încărcat armele tot cu de acele hărtii şi au împuşcat. Şi după ducire eteriştilor acelor ce au prădat casa, venind stăpînul nostru, dumnealui spatar, acasă, în fiinţa şi a noastră şi a altor feţi, după multe tînguiri ce face pentru cîte lucruri i s-au luat, apoi să tînguie mai tare, zicînd că i s-au luat şi i s-au rupt hîrtiile ce ave de multe trebuinţă de moşii [1], de neamuri şi de socoteli de bani, care toati aceste sînt ştiute şi altor sate megieşite.

Aşă fiind ştiinţa noastră, mărturisim şi încredinţăm ca unii ce nu ştim carte prin punire degitilor şi numilor noastre. Iar care am ştiut carte, am iscălit numile noastre.

1822 fevruarie 20

eu ierei Simon ot satul Iureştii
eu preot Gheorghi, m-am întîmplat faţă
eu vornic Dumitru am văzut şi mărturisăsc
eu Ion Bădăluţ mărturisăsc
eu Dumitru Axinti
eu Gheorghi Păvălianu, eu Gheorghi Ababii,
eu Gheorghi a lui Iftimi, eu Ghiorghi Palaghiescu (Bîrsan)
eu Grigori Aioanii, eu Vasîli Acatrinii, eu Miron
eu Gheorghi Niamţu, eu Ioniţă Mihalce, eu Ionel,
eu Gavril Cumpătă, eu Gheorghi Popişcanu,
eu Costachi Păvălioanu, eu Niţă Iftime,
eu Costantin Ţurcanu, eu Lupu Spînachi, eu Vasîli (Ţîru)

---

[1] Alte cazuri de distrugere a actelor.

Cu prilejul asedierii boierilor la Beneşti, răsculaţii au rupt hotărnicia pentru: Beneşti, Maniceşti, Bucium, Comăneşti-Sîrbi şi Vasălaţi (Arh. St. Craiova, epitropia bisericii sf. Ilie, foaie volantă, neinventariată).

Actele pentru moşiile Caraula şi Vîrtopu (Mehedinţi) ale cluceresei Ilinca Brăiloaia au fost distruse cu sipetul în care au fost depuse (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 16. v — 17 v).

Marin Butculescu biv vel serdar, văzînd că « mulţi boieri şi-au răpus sineturile moşiilor. . . întru acest peristasis al apostasii arnăuţilor ce ne-au izgonit fără dă vestire. . . » — cere să i se înregistreze două condici de actele « ce au scăpat nerăpuse » (Acad. R.P.R.. doc. DCXXX 298 şi 299).

eu Costandin Mihalce, eu Ioniță Rustancă, eu Ilie Avram,

eu Petre lui Ilie, eu Vasîli dascalu ot Crăciuneni,

eu Ion dascalu ot Crăciuneni, eu Vasîli vatavu ot Crăciuneni, eu Ioniță Cojocariu ot Crăciuneni, eu Andrei Niamțu ot Crăciuneni, eu Simion Gospodariu ot Crăciuneni.

Și noi fiind megieși cu dumnealui spatar Vasîli Brăescu, mai ales unii ne-am întîmplat față la dumnealui și în zioa cînd au venit eteristii la casa dumisale, avem bună stiință pentru stricare și luare hîrtiilor și pentru prădarea casăi. Și am iscălit: 1822 fevruar 20.

Stefan Talpă paharnic,

Canano hatman, Enăcachi..., Neculai Romano paharnic, Cost. Morțun sărdar.

De la isprăvnicie Hîrlăului.

Întru ființa mea, însuși la starea locului, mai sus iscăliții dînd mărturiea această, să încredințază și cu a mea iscălitură.

1822 fevruarie 24 [1] Ioan Tăutul căminariu

Acad. R.P.R., doc. CCLX 98. Orig. rom.

ANEXĂ

la documentul nr. 24

Către slăvita căimăcămie, de la isprăvnicia ținutului Hîrlău.

După poronca slăvitei căimăcămii mergînd eu, ispravnicul Vasîli Tăutul caminari, la satul Joreștii [2], unde iaste așăzare dumisali spatar Vasîli Brăescul [3], am făcut cercetare de lăcuitorii satului aceluia, de s-au prădat cu adevărat casa dumisali spatar.

Și toți într-un glas au arătat că cu adevărat s-au prădat de către eteriști.

Pe cari și giurămîntului supuindu-i în ființa me, au dat și mărturie în scris. Pe lîngă aceasta înștiințare, alăturează și aceia.

1822 fevruarie 25

Vasîle Tăutul caminari

Acad. R.P.R., doc. CCLX/99, Orig. rom. O copie, fără numele ispravnicului, tot *acolo, doc. CCCXV/40. Tot acolo și o mărturie a unor boieri prin care se atestă treapta* de boierie a spatarului Vasile Brăiescu.

---

[1] Această cercetare s-a făcut în urma poruncii din 15 februarie a căimăcămiei (Acad. R.P.R., doc. CCCXV 40; CCLX 97).

[2] În text: Iorești.

[3] Într-o scrisoare din 23 februarie se vorbește de hatmanul Brăescu care s-a dus la Hîrlău în ziua de 20 februarie (tocmai cînd se făcea cercetarea la Jorești). Autorul scrisorii arăta printre altele: « ca boieri nu avem casă, fiind toate stricate și arse » (Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost. ms. rom. 2811), f. 169).

25 februarie 1822

Clăcașii de pe moșiile Măceșul Sîrbesc și Romînesc (Dolj) ale banului Gr. Brîncoveanu « consimt» să plătească « cîștigul vinului și rachiului, banii zilelor clăcii, ai lemnelor și ai plugului», la care nu s-au supus în vremea răscoalei.

Adică noi ceşti mai jos iscăliţi clăcaşi după moşiile dumnealui biv vel ban Grigorie Brîncoveanu, Măceşul Sîrbesc i Romînesc din sud Dolj, încredinţăm cu acest zapis al nostru pă dumnealui biv vel medelnicer Dumitrache, epistatul moşiilor dumnealui banului dintr-aceste cinci judeţe, precum să să ştie că noi cu pricina răzvrătirii ce s-au făcut în vara trecută în ţară şi cu lipsirea epistatului de acolo, ne-am pus de înşine de am vîndut vin şi rachiu, care cum am putut, fără s-avem voie dată de la cinevaşi [1].

Pentru care dînd dumnealui medelnicer jalbă la cinstita căimăcămie, s-au şi făcut poruncă de ne-au adus cu mumbaşir la Craiova. Şi după altă jalbă ce am dat şi noi cinstitei căimăcămii pentru pricina clăcii şi celelalte după pravilă, orînduiţi fiind la judecata departamentului de patru, după scumpă cercetare ce s-au făcut şi la zisele noastre două jălbi şi la ale dumnealui medelnicerului, am şi făcut anafora ca să plătim atît cîştigu vinului i al rachiului, cît şi banii zilelor clăcii, ai lemnelor şi ai plugului, făcîndu-să o sumă peste tot, precum anume s-arată în dosul acestui zapis la fieşcare din noi.

Deci, după hotărîrea judecăţii ce s-au dat şi după anaforaoa ce s-au făcut, ne-am cunoscut chiar noi greşala ce am făcut şi am căzut cu mare rugăciune la dumnealui medelnicer ca să ne înpăcăm, însă cu această legătură:

Întîi, că de să va mai dovedi vin şi rachiu peste acesta ce am vîndut pîn'acum, care s-arată la fieşcare suma vedrelor în analogon, şi alt vin i rachiu tăinuit şi nearătat şi vîndut ori de noi sau de alţii, tot noi să fim datori să plătim şi pentru acela, de vadra de vin taleri unul, cîştig, şi de vadra rachiu, taleri şase.

---

[1] Alte cazuri similare:

Locuitorii din Greaca (Vlaşca) « cum au văzut... că vin apostaţii în ţară, îndată pornindu-se la semeţie, împotriva pravilelor pămîntului au vîndut vin pe moşie pînă la trecutul iulie 15 [1821] » (Arh. St. Buc., Condica domnească 101, f. 114; Condica depart. de opt 895, f. 178).

La moşia Drăgăneşti din acelaşi judeţ a baronului Gh. Sachelarie, locuitorii au dat foc namestiilor şi au cărat vinul (Arh. St. Buc., Condica depart. de şapte 878, sub dată).

Locuitorii de pe moşia Radovanu a biv vel comisului Ioan Ghica, mărturisesc în 1824 că l-au păgubit pe stăpîn cu « 39 buţi cu vin ce le-am avut noi, cum şi rodul viei ce este pe această moşie, care l-am luat tot noi din leat 1821, şi pe alţi trei ani rodul viei care să cerea de dumnealui de la noi » (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1074, f. 171). La Rătezu (Mehedinţi) au fost sparte pivniţele lui N. Glogoveanu (Acad. R.P.R., doc. DCXVIII/209, 364).

Al doilea: fiindcă banii ce s-arată în dosul acestui zapis nu i-am avut ca să-i răspundem aci în Craiova, am rugat pă dumnealui să ne dea o catană acii căimăcămii, cu cheltuiala şi zeciuiala noastră, ca să meargă cu noi în faţa locului şi în soroc de zece zile să inplinim toţi aceşti bani şi să-i dăm în mîna catanii, ca să-i aducă la dumnealui medelnicer. Iar cînd inpotrivă ne vom arăta cu cel mai mic lucru, pricinuind ori pentru banii clăcii i celelalte, sau că nu e socoteala vinului şi a rachiului făcută bine, şi să va întoarce catana fără nici o ispravă, atunci în puterea acestui zapis, ce l-am dat de bună voia noastră, volnic să fie dumnealui a face arătare ori slăvitului silihtar, sau cinstitei căimăcimii spre a ni să trimite cinci turci mumbaşiri. Şi după ce vom împlini banii prin sila lor să dăm şi geremea de fieştecare turc cîte taleri una sută.

Drept aceea, ca să să păzească această legătură întocmai, am rugat pă dumnealor boierii judecători ai departamentului de patru de au intărit acest zapis ca să-ş aibă puterea în orice vreme şi la orice judecată.

1822 fevruar 25

	Tal.	par.
Eu popa Datco ot Măceşii Sîrbeşti, am rămas bun dator ..	92	8
eu Dinul Botea...ot tam, ipac, s-au plătit	48[1]	30[1]
eu Diaconu Ion... ot tam, ipac	49	20
eu Stan Creţul — ot tam, ipac...........................	57	—
eu Stoinea Minea... ot tam, ipac	38[1]	34[1]
eu Ivancea... ot tam, ipac	57	—
eu Neagul Buţcă cîrciumar... ipac	102	—
eu Preda Bercean ot Măceş Sîrbesc, ipac bun dator	33	—
eu Barbu Boti... ot tam, ipac	33	—
eu Ion Bosun... ot tam, ipac	33	—
eu Nedelea Văduv ot tam, ipac, plătit	33[1]	—
eu Stoian sin Ilie... ot tam, ipac	42	20
eu Stan Sareşniţă ot tam, ipac	43	—
eu Oprea brat Nedelea ot tam, ipac	40	—
eu Mărin Cojocaru cu Oprea Chiosea ot Măceşu Romînesc, ipac	15	—
eu Naidin sin Radu Doljan... ot tam, ipac	42	—
eu Mitrică Căldăruşă... ot tam, ipac	62	—
eu Pătru Bogdan Făget... ot tam, ipac	73	16
eu Florea Albu i cu Lazăr... ot tam, ipac	41	16
eu Dinul Gloanţă... ot tam, ipac	45	35
	982,	19

De la departamentul de patru.

Cu acest zapis viind înaintea noastră la judecată cei mai sus iscăliţi lăcuitori săteni, de faţă cu dumnealui medelnicer Dimitrache, epistatul moşiilor dumnealui banului Brîncoveanul dintr-aceste cinci judeţe, şi răspunzînd numiţii

[1] În text, aceste cifre sînt incercuite.

săteni că de bună voic, nesiliți de nimeni, au făcut învoirea ce să coprinde întru acest zapis, pentru aceea, după rugăciunea ce au făcut judecății, s-au adeverit și de către noi, ca să-și aibă urmarea întocmai.

1822 fevruar 25

Theodorache vistier
. . . .[1]

Muz. de ist. Buc., Fondul Așezăm. Brîncovenești, doc. 30593. Orig. rom.

26

Iași, 23 februarie [1822]

Scrisoare către un spătar despre înființarea unei societăți «revoluționare» la care a aderat un număr de 37 boieri moldoveni.

Iubite frate, arhon spătar.

[Autorul scrisorii bănuiește pe Brăescu că a provocat incendiile din Iași. Relatează de asemenea despre demersurile făcute pentru a scăpa de incendiu casele vistiernicului Săndulache, și că ienicerii s-au mai îmblînzit. Apoi continuă :]

. . . .

Au venit ieri și un capițilar chihae de la saraschieriu, cu strașnică poroncă. Au adunat boierii toți, au cetit ferman foarte tare ca să nu cumva să să supere vreun boieriu, neguțitoriu raie, și că or da samă cu capitele; iar urmare ce are să să păzască, să fie îngăduială pînă va veni de la Poartă. Acel ferman au poroncit să să facă moldovenesc și să ni să deie; dacă îl voi lua, l-oi trimite.

Frate, răutățit suflet are ! Mare jăcaș iaste și rău întrigant și răle văpsele face boierilor moldoveni; dar îl văd că au ridicat nasul. De vreo cîteva zile, tare s-au unit cu Romanul[2]. Ce alcătuiesc ei împreună cu visternicul, nu știu. Atîta văd că peste 2—3 zile, pe la patru ceasuri de noapte, merge Romanul la casa logofătului Mărcuței, unde mai în toate nopțile acolo mîne caimacamul, și șăde însuși pînă la opt ceasuri de noapte. N-am mai putut suferi și am trimes pe banu Tăutu să spuie vlădicăi, ce iaste această taină mare ce are cu C. . De iaste pentru binele Moldovei adunarea și tainele sale atîta de des și îndelungate, trebuie să le știu și eu, fiindcă mă aflu bătrîn și patriot. Iar de iaste spre vreun rău ca să facă Moldovei, să se depărteze. Mi-au trimis răspuns că a lui interesuri iaste. Eu văd frică, că acest om ca să-și acopere greșala ce au făcut cu Săcu, poate au închipuit unirea sa cu C. . . și urzăsc o nouă lucrare, măcar că după pornirea ce-l văd asupra dezbrăcatului și vorba ce răsună, scoposul lui iaste a trece în astă parte. După a me socoteală, și după urmări, samănă a fi un rău vas, Romanu, plin de epivule și supt ipocrisis vrea să-și

[1] Semnătură indescifrabilă.

[2] Este vorba de episcopul de Roman.

dei altă icoană. Ades corespondenții văd că are cu belşug. Apoi giudecă că pînă nu s-au potrivit, nu s-au incuscrit.

Scrie-mi, mă rog, și dumneata ştiinţăle, veştile, nădejdile ce aveți, fără pic de sfială; căci eu sînt atîta de păzit încît cărțile dumitale după ce le citesc, apoi în sobă. Acum m-am pliroforisit de *carvunarismos* ce să alcătuiesc, unde sînt mulți: Andronache Donici, Racoviță, Vîrnav, Stamatin, Vasile Miclescu spătar, Gheorghie Cuza postelnic sau vornic, Lascarache, Petrache Sturza, Ştefan Cerchez, Iancu Cananău şi alți în număr de 37 pînă acum, afară de Brăeşti [1] care nu s-au pus într-această unire, şi ei strigă, răcnesc. Nici Beldiman [2] nu este. Eu am dat ce mai mare laudă simpatrioților pentru Petrache Sturza, că iaste om vrednic şi liniştit. M-am greşit, m-am înşelat, altfel de icoană are, vremea îl va face cunoscut tuturor [3].

Rămîi al dumitale ca un frate, slugă.

Theodor Balş[?]

[1822] fevruar 23, joi, din Eşi

[Urmează, în post scriptum, întrebări şi presupuneri în legătură cu un plic din cauza căruia «poate să mi se primejduiască viața»].

Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 169—170. Orig. rom. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 209 210.

27

8 martie 1822

Mitropolitul, episcopii, boierii și alți locuitori din Țara Romînească cer Porții îndepărtarea grecilor din funcțiile bisericești și mănăstirești.

La prea strălucitul prag al prea puternicii împărății.

Noi credincioasele şi prea supusele raele, mitropolitul țării, episcopii, igumenii, boierii şi toți lăcuitorii de obşte, parte bisericească şi mirenească ai acestui cheler înpărătesc.

---

[1] Spătarul Vasile Brăescu (vezi doc. 24) şi Gheorghe Brăescu, întîi agă apoi hatman. În septembrie-octombrie îngrijeşte de strîngerea fînului pentru trupele de ocupaţie turceşti (Acad. R.P.R., doc. MXLI/167, MXXXV/5—6).

[2] Vornicul Alexandru Beldiman.

[3] « Cărvunarii » au întocmit un proiect de Constituţie în 75 puncte « Cererile cele mai însemnătoare ce să fac din partea obştiei Moldaviei în întocmire cu cele cuprinse prin obşteasca jalba sa, trimisă către prea înaltul Devlet şi în temeiul sfîntului şi înalt împărătesc firman, ce s-au slobozit la... ca să fie obşteşte sfinţite aceste cereri, spre a sluji pămînteştii ocîrmuiri de temeiu, pînă ce se va putea înfiinţa pravila ţării într-o desăvîrșită alcătuire » (A. D. Xenopol, *Primul proiect de constituție a Moldovei din 1822.* Anal. Acad. Rom., Mem. secţ. ist., ser. II, vol. XX; vezi şi *Hurmuzaki*, XX, p. 753—754; 809 810, 849—851).

Cu adîncă închinăciune pînă la pămînt facem arătare că, din bogată milostivirea şi părinteasca iubire, ce dintru-nceput au avut şi are înpărăteasca mărire pentru odihna şi răpaosul ticăloasei raeli ai aceştii ţări, înţelegînd cu destule dovezi în faptă cîte răutăţi au pătimit ţara de la neamul grecilor, din ceasul ce s-au încuibat în pămîntul nostru bun, cunoscut [1]; la prăpădania ce au făcut mănăstirilor ţării călugării greci, carii prin viclenile lor mijloace şi făţarnicile linguşiri au fost întrat nu numai pe la toate mănăstirile ţării, adică şi cele domneşti şi la ceale [2] alăturate la ceale de jos, ci şi la scaunele arhiereşti ale episcopiilor şi ale mitropolii, prin groaznice dări de bani la domnii greci şi la miniştrii lor. Pînă cînd în cea după urmă, le-au adus în dăsăvîrşită prăpădenie şi înrobire de datorii şi ca nişte streini şi nedoritori de lucrurile neamului nostru au înstreinat şi din acareturile lor, ce au fost închinate de moşii şi strămoşii noştri, spre ţinerea acestor sfinte case, cu legături ca în veci să fie nestrămutate de la mănăstiri [3], căutîndu-şi numai interesul lor şi a neamului lor.

De aceea ni s-au şi hărăzit sfînt şi vrednic de închinăciune ferman înpărătesc, cu hotărîre şi poruncă straşnică către domnul nostru, ca de la toate dregătoriile bisericeşti să să lipsească călugării greci a nu mai fi nici de cum, şi în locul lor să să aşăze numai călugării pămînteni.

Care acest nîzam l-au şi pus domnul nostru în lucrare, întocmai după înpărăteasca poruncă, izgonind [4] igumenii greci de la toate mănăstirile şi aşăzînd călugări numai dintre pămînteni.

Pentru care această mare facire de bine, ce au arătat prea milostiva împărăţie, hărăzindu-ne acest priveleghiu vechi ce l-au avut această ticăloasă ţară, chelerul împărătesc, nu sîntem vrednici să mulţămim după cuviinţă prea puternicii înpărăţii, şi ridicînd mîini de rugăciuni către atotputernicul dumnezeu, îl rugăm cu fierbinţeală ca să umbrească totdeauna supt dumnezeiasca mila sa premărirea împărăţii tale, ţiindu-o în veci biruitoare asupra vrăjmaşilor şi nestrămutată cu toate fericirile pe deplin, ca să putem şi noi a fi ocrotiţi supt aripile măririi sale.

Dar fiindcă ne temem ca nu cumva, după vremi, aceşti călugări greci, fiind rău nărăviţi, să mijlocească cu ale lor viclene meşteşuguri şi să umble ca să strămute bunavoinţă şi hotărîrea împărăteştii tale măriri, ca a ne strica preînnoirea acestui vechi priveleghiu al nostru, cu lacrămi ne rugăm ca să să milostivească prea puternica împărăţie şi să binevoiască a ne milui şi cu sfînt hatişerif cuprinzător şi hotărîtor ca în veci de acum înainte toate dregătoriile bisericeşti să fie neclătite de călugării rumîni pămînteni, după vechea orînduială ce au avut această ţară, fără a fi priimit vreun călugăr grec la cea

---

[1] În text, cuvintele « împărăteasca milostivire », şterse cu cerneală.

[2] În text, cuvintele « slobode şi la cele închinate », şterse cu cerneală.

[3] În text, cuvintele « Iar mai vîrtos că la unile din mănăstiri s-au găsit şi zapise », şterse cu cerneală.

[4] În text, cuvintele « arhiereii şi » sînt şterse.

mai mică treaptă de dregătorie a țării noastre, adică: nici la scaunul mitro[poliei], nici la episcopii, nici la vreuna din mănăstiri [1] din cele domnești [2] ale țării, nici de la cele [3] alăturate la mănăstirile ceale de jos, decît numai ceale de jos [4] unde să află ceale aici închinate; și să aibă a-și lua [5] ceea ce au legat ctitorii, după starea și puterea mănăstirilor de aici, iar nu ceva mai mult.

Și așa fiind în toată vremea viitoare la toate aceste dregătorii numai călugări rumîni, nădăjduim cu vreme a-și veni mănăstirile la întregimea stării lor de mai nainte și a să izbăvi de greutate datorii lor, supt care le-au adus nedoritorii călugări greci.

Și pe lîngă aceasta adăogăm fierbintea noastră rugăciune cătră prea puternica împărăție, și cerem ca întru acela sfînt hatișerif să să preînnoiască cu hotărîre această orînduială, ce au fost mai din nainte, adecă: ori mitropolitul, sau vreunul din episcopi, sau vreunul din egumenii de la oricare mănăstire, va muri, să să clironomisească unul ca acela numai de scaunul sau mănăstirea unde s-au aflat, fără a să amesteca domnul cel după vremi sau rudele acelui mort cît de puțin la avutul lui.

Arh. St. Buc., Mitropolia Buc., doc CDXV/234 (netrebnice).

28

Sibiu, 20 martie / 1 aprilie 1822

Scrisoarea lui A. Pini către Al. Vilara cu privire la o lucrare a acestuia din urmă, făcută pentru binele patriei.

Hermannstadt, le 20 mars/1 avril 1822

Monsieur,

J'ai reçu la lettre en date du 11/23 mars que Vous m'avez fait l'honneur de m'adresser, ainsi que la pièce qui y était annexée.

Je l'ai parcouru avec d'autant plus de plaisir que j'y ai trouvé des apperçus sur diverses dispositions aussi sages que judicieuses qui, si les circonstances permettaient de les mettre en pratique, ne manqueraient pas de produire des résultats salutaires.

L'esprit qui a présidé à ce travail, j'ose Vous l'assurer Monsieur, sera toujours une preuve honorable des sentimens qui Vous animent pour le bien de Votre patrie.

---

[1] În text șterse cuvintele « mare sau mică ».
[2] În text șters cuvîntul « slobode ».
[3] În text șters cuvîntul « închinate ».
[4] În text șters cuvîntul « mănăstirile ».
[5] În text șters cuvîntul « numai ».

Je me fais un plaisir particulier de Vous en rendre le témoignage et j'ai l'honneur d'être avec une considération distinguée, Monsieur, Votre très humble et très obéissant serviteur.

A. Pini

[Adresa:] À Monsieur, Monsieur Alexandre de Vellara aga de Valachie À Cronstadt.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 268 şi 269. Orig. franc.

29

[Sibiu, 22 martie / 3 aprilie 1822]

Tabel de banii intraţi în perioada iulie 1821—februarie 1822 în vistieria Ţării Romîneşti din 12 judeţe şi de sumele cheltuite de la 1 iunie 1821 şi pînă la sfîrşitul anului 1822.

Summarische Übersicht der vom Monat July 1821 bis Ende Februar 1822 in die Vistiairie der Wallachey von 12 Districten eingegangenen Gelder.

Piaster	Aspern.	Ludur.	
276 818	—	9 076	als zweymonatliche Abgabe für die Monate Juny und July zu 30 Piaster 60 Aspern die Ludura, nämlich 18 Piaster 60 Asper als Contribution und 12 Piaster für die Besoldungen in Gemässheit der alten Verfassung.
265 456	90	8 703	D-o d-o für die Monate August und September auf die obenangeführte Weise.
270 977	30	8 884	D-o d-o für die Monate October und November wie oben.
270 977	30	8 884	D-o d-o für Dezember und Jänner wie oben.
125 311	30	8 703	als 6 monatliche Postabgaben pro mens August, September, Oktober, November, Dezember 1821 und Jänner 1822 zu 17 Piaster 60 Asp. von 1 Ludura.
68 772	39	—	Viermonatliche Abgabe der Mazilobreslaschen pro mens. May, Juny, July, August.
70 825	39	—	D-o d-o der d-o mens. September, Oktomder, November, Dezember 1821.
41 372	—	—	D-o der Fremden pro mens. May, Juny, July und August von 1514 Familien laut gestellter Rechnung von Seiten derer Ispravniks der Fremden.
42 694	—	—	D-o d-o der D-o pro mens. September, Oktomber, November, Dezember 1821 von 5 096 Familien laut gestellter Rechnung von D-o b-o.

Piaster.	Aspern.	Ludur.	
700	—	—	Trimester des Vizirkislasi pro mens. July, August, September.
700	—	—	D-o d-o mens. Oktomber, November, Dezember 1821.
50 000	—	—	Veraufsbetrag des Dischmarits,
95 500	—	—	D-o des Ojarits,
91 200	—	—	D-o des Vinaritsch,
74 500	—	—	D-o der Mauthen pro mens. September, Oktomber, November, Dezember 1821.
152 675	—	—	als eingegangenes Geld der Salzgruben auf die 2 Monate Januar und Februar l. J. zu 76367,60 monatlich gerechnet, aus der totalen Summe des Verkaufs dieser Gruben für 916,050 Piaster jährlichen Pachtschillings.
115 000	—	—	D-o d-o der verpachteten Mauthen auf die zwey Monathe: Ianuar und Februar l. J. per 57,500 monatlich, aus der totalen Summe der jährlichen Verpachtung für 690,000 Piaster. Gelder die man für drückende Nothfälle und andere ausserordentliche Abgaben als Hülfssteuer von 15 532 Luduren der Sokotelniks zu 10 Piaster und 10 986 Luduren der Posluschniks zu 5 Piaster zusammengebracht und der Vistiarie übergeben hat; nämlich:
210 270	—	—	Hilfssteuer der Sokotelniks und Posluschniks gegeben im Monat July von denen Postelnitschels Niamurs, Mazils, Sokotelniks, Postuschniks und andern Breslen laut Rechnung.
464 548	60	—	Zweyte Hilfssteuer der Sokotelniks und Posluschniks, gegeben im September.
53 542	90	—	Die Einkünfte der Schulen von St. Georg und St. Demeter 1821 sowie auch einiger Klöster laut der diessfälligen Rechnung.
57 650	—	—	Hilfssteuer der Metropolie mehrerer Bischöfe und Klöster.
53 800	—	—	Contribution der fürstlichen Zigeuner vom 1-ten July bis Ende Dezember 1821.
87 675	—	—	Für das vom Land bezogene, denen Poststationen der 12 Districte gegebene und von den Verwaltern der Postkasse bezahlte Heu, d.i. 5 285 Wägen pro 15 Piaster und 300 Wägen per 28.
41 000	—	—	Verkaufsbetrag der Vornitschie für das Jahr 1822, welcher zwar der Armenkasse gehört, allein drückender Nothfälle wegen in die Vistiarie genommen worden ist.
1 645	60	—	Aus dem Fokschaner Districte.

Piaster.	Asp.	Ludur.	
6 652	15	—	Was der Ispravnik der Fremden von denen Posluschniks des russischen Consulats aus den 12 Districten als Semester des St. Demeters 1821 laut Rechnung zusammengebracht hat.
11 840	75	—	Gefunden beym Herrn Vornik Michael Mano für 399 5/8 Kla Fruchts, so er aus dem Buzoer Districte genommen und denen Brodbäckern zu 30 Piaster die Kila Frucht verkauft hatte.
600	—	—	Gefunden beym Stolnik Perdikari, Ispravnik im Vlaschkaer Districte, als erpresst von denen Luduren der Monate Juny und July, welche dann von ihm rückgenommen und der Vistiarie übergeben worden sind.
488	—	—	Gefunden als erpresst beym Sludschar Constantin Paraskevesko, vormaligen Samesch im Fokschaner Districte.
2 836	63	—	Gefunden beym Stolnik Ianko Fotino, Ispravnik im Oltser Districte als erpresst von 93 Luduren für die Monate Juny und July.
333	60	—	Aus dem Districte Muschtschelo gefunden als erpresst bey einigen Zaptschis.
8 000	—	—	Die Treketoare der Schweine auf die 3 Monate: Oktober, November, und Dezember des verflossenen Jahres aus den 12 Districten laut dem Contracte.
13 425	—	—	D-o d-o auf die 2 Monate: Jänner und Februar l., J. zu 6 712: 60 für jedes Monat aus dem totalen Verkaufsbetrag von 80,550 Piaster.
3 054 796	81	—	Summe.

Summarische Ubersicht der seit dem 1-ten Juny 1821 bis Ende Jänner 1822 gemachten Unkosten.

Piaster.	Asp.	Ludur.	
1 026 276	—	—	Taïns der Soldaten.
635 856	—	—	Löhnung der Truppen.
7 000	—	—	Salaire des Tefderdar-Effendi.
4 000	—	—	Semester der Kosacken für den Verflossenen St. Georg.
216 002	—	—	Besoldung des Beschliagas und ihrer Nefers.
1 889 685	—	—	
1 982	—	—	Unkosten der Truppen des vormaligen Ibraïl Pascha während seines Aufenthaltes in Fockschan.

Piaster.	Asp.	Ludur.	
57 278	—	—	Geschenke, welche denen von Seiten der Pascha's gekommenen Türken gegeben worden sind.
45 037	—	—	Andere Unkosten.
112 691	—	—	Unkosten des mit seinen Truppen in Fokschan sich aufhaltenden Siliktaraga.
2 123 775	—	—	
137 587	—	—	Reparaturgeld derer Truppenquartiere.
14 771	—	—	Denen die bey den Magazins dienen.
7 813	—	—	Reiseunkosten derer gehenden und kommenden Türken.
111 085	—	—	Fuhrlohn der bey den Magazinen gebrauchten Ochsenwägen.
367 616	—	—	Denen Posterwaltern.
			Landesunkosten.
293 005	—	—	Salaire des Ispravniks, Sameschs und Zaptschis.
101 895	—	—	Salaire der grossen und kleinen Bojaren und der Capukehajas.
66 249	—	—	Die Tains an einige Arme.
55 917	—	—	Andere nöthige Unkosten.
21 517	—	—	Wegunkosten derer Individuen die in Landesangelegenheit hinausgeschickt worden.
13 466	—	—	Almosen an denen Armen.
10 018	—	—	Andere Unkosten, so in einer besondern Rechnung zu sehen sind.
562 067	—	—	

	2 762 649	Truppenunkosten
	562 067	Landesunkosten
Summa:	3 324 717	

Privire sumară asupra banilor intrați in visteria Țării Romînești din 12 județe, incepînd din luna iulie 1821 pînă la sfîrșitul lui februarie 1822.

Piaștri	Aspri	Liude	
276 818	—	9 076	ca dare pe două luni, anume iunie și iulie, cîte 30 piaștri 60 aspri de fiecare liude, adică 18 piaștri 60 aspri ca contribuție și 12 piaștri pentru leafă potrivit vechilor dispoziții.
265 459	90	8 703	la fel pentru lunile august și septembrie, în felul stabilit mai sus.
270 977	30	8 884	la fel pentru lunile octombrie și noembrie, ca mai sus.

Piaştri	Aspri	Liude	
270 977	30	8 884	la fel pe decembrie şi ianuarie, ca mai sus.
152 311	30	8 703	pentru poşte, dări lunare pe cele şase luni: august, septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie 1821 şi ianuarie 1822, cîte 17 piaştri 60 aspri de fiecare liude.
68 772	39	—	dare pe patru luni a breslaşilor mazili, socotită pe lunile mai, iunie, iulie, august.
70 825	39	—	la fel pe lunile septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie 1821.
41 372	—	—	la fel a sudiţilor pe lunile mai, iunie, iulie şi august, pentru 1514 familii, după socoteala ispravnicilor sudiţilor.
42 694	—	—	la fel pe lunile septembrie, octombrie, noiembrie decembrie 1821, pentru 5096 familii, după socoteala aceloraşi.
700	—	—	trimestrul pentru cîşla vizirului pe lunile iulie, august, septembrie.
700	—	—	la fel pe lunile octombrie, noiembrie, decembrie 1821
50 000	—	—	din vînzarea dijmăritului,
95 500	—	—	din vînzarea oieritului,
91 200	—	—	din vînzarea vinăriciului,
74 500	—	—	din vînzarea vămilor,
			pe lunile septembrie, octombrie, noembrie, decembrie 1821.
152 675	—	—	bani intraţi de la ocnele de sare pe cele două luni ianuarie şi februarie a anului trecut, socotiţi la 57 500 lunar, din totalul vînzării acestor ocne pe 916 050 piaştri arendă anuală.
115 000	—	—	la fel de la vămile arendate pe cele două luni ianuarie şi februarie ale anului trecut, din totalul arenzii anuale de 690 000 piaştri, bani ce s-au adunat şi s-au înaintat vistieriei pentru cazuri grele şi alte dări neobişnuite ca bir de ajutorare de la 15 532 liude a scutelnicilor a cîte 10 piaştri şi de la 10 986 liude ale posluşnicilor a cîte 5 piaştri, anume:
210 270	—	—	ajutor a scutelnicilor şi posluşnicilor dat în iulie de acei postelnicei, neamuri, mazili, scutelnici, posluşnici şi alţii potrivit socotelii.
464 548	60	—	a doua ajutorare dată de scutelnici şi posluşnici în septembrie.
53 542	90	—	veniturile şcolilor de la sf. Gheorghe la sf. Dumitru 1821, precum şi a unor mănăstiri potrivit socotelii.
57 650	—	—	ajutorare dată de mitropolie, de mai mulţi episcopi şi de mănăstiri.
53 800	—	—	partea ţiganilor domneşti de la 1 iulie pînă la sfîrşitul lui decembrie 1821.

Piaştri	Aspri	Liude	
87 675	—	—	pentru fînul luat din ţară, dat staţiilor de poştă ale celor 12 judeţe şi plătit de administraţia casei poştelor, adecă 5 285 care a 15 piaştri şi 300 care a 28.
41 000	—	—	vînzarea vorniciei pe anul 1822, care se cuvine de fapt casei milelor, însă de pe urma trebuinţelor a fost luată de vistierie.
1 645	60	—	de la judeţul Focşani.
6 652	15	—	ceea ce a adunat isprăvnicia sudiţilor de la acei posluşnici ai consulatului Rusiei în cele 12 judeţe pentru semestrul sf. Dumitru 1821 potrivit socotelii.
11 840	75		găsiţi la dumnealui vornicul Mihai Manu pentru 3995/8 chile bucate, pe care le-a ridicat din judeţul Buzău şi le-a vîndut brutarilor cu 30 piaştri chila de bucate.
600	—	—	găsiţi la stolnicul Perdicari, ispravnic al judeţului Vlaşca, ca luaţi cu sila de la liude în lunile iunie şi iulie, care i-au fost luaţi înapoi şi daţi vistieriei.
488	—	—	găsiţi ca luaţi cu sila de slugerul Constantin Paraschivescu, fostul sameş în judeţul Focşani.
2 836	63	—	găsiţi la stolnicul Iancu Fotino, ispravnic al judeţului Olt, ca fiind luaţi samavolnic de la 93 liude pe lunile iunie şi iulie.
333	60	—	din judeţul Muşcel găsiţi ca luaţi samavolnic de unii zapcii.
8 000	—	—	trecătoarea rîmătorilor pe cele trei luni octombrie, noiembrie şi decembrie anul trecut în cele 12 judeţe potrivit zdelcii.
13 425	—	—	la fel cele două luni ianuarie şi februarie anul curent a 6712,60 pe fiecare lună din suma toată a zdelcii de 80 550 piaştri.
3 054 796	81	—	Total

Privire sumară asupra cheltuielilor făcute, începînd de la 1 iunie 1821 şi pînă la sfîrşitul anului 1822.

Piaştri	Aspri	Liude	
1 026 276	—	—	tainul soldaţilor.
635 856	—	—	soldele trupei.
7 000	—	—	salariul lui tefderdar-efendi.
4 000	—	—	semestrul cazacilor pentru sf. Gheorghe trecut.
216 002	—	—	lefurile beşliagalelor şi ale neferilor lor.
1 889 685	—	—	

Piaştri	Aspri	Liude	
1 982	—	—	costul trupelor fostului Ibrail paşa în vremea şederii sale la Focşani.
57 278	—	—	daruri făcute turcilor veniţi din partea paşalelor.
45 037	—	—	alte cheltuieli.
112 691	—	—	cheltuieli ale lui Slictar aga cu şederea trupelor sale la Focşani.
2 123 775	—	—	
137 587	—	—	bani pentru meremetisirea cartirurilor trupelor.
14 771	—	—	acelora ce slujesc la magazii.
7 813	—	—	cheltuieli de călătorie pentru turcii ce vin şi se duc.
111 085	—	—	Cheltuieli de transport făcut cu carele cu boi la magazii.
367 616	—	—	acelor vătafi de poştă.
			Cheltuieli pentru ţară
293 005	—	—	lefurile ispravnicilor, sameşilor şi zapciilor.
101 895	—	—	lefurile boierilor celor mari şi celor mici şi ale capuchehaelor.
66 249	—	—	tainuri la unii săraci.
55 917	—	—	alte cheltueli de trebuinţă.
21 517	—	—	cheltueli de drum acelora ce au fost trimişi peste hotare pentru nevoile ţării.
13 466	—	—	pomeni la săraci.
10 018	—	—	alte cheltuieli, aşa cum pot fi văzute într-o socoteală anume [1].
562 067	—	—	

2 762 649 cheltuieli militare
562 067 cheltuieli pentru ţară.

Total: 3 324 717 [2]

Hurmuzaki, XX, p. 709—712. Text germ.

30

Martie 1822

Divanul Ţării Romîneşti adevereşte că Th. Ghica şi-a făcut cu conştiinciozitate slujba după venirea oştirilor turceşti în ţară.

От Валахскаго Правительства

По прибытии в Валахии всемогущий войск и до избавлении от неприятеля которые причинил не мало разорений жителям сего земле, господин

[1] Un extras din socotelile vistieriei Ţării Romîneşti pentru întreţinerea trupelor turceşti în perioada septembrie 1822— septembrie 1823, la N. Iorga, *Acte şi fragm.*, p. 676.

[2] Adunările din acest tabel nu sînt exacte.

служер Теодор Гика назначен был исправником в Яломскаго цынута, который находилось и в должность капыкегаи в крепости Семедри, указал довольно усердныи выслуги в течение времени сколько войска в Валахии и Молдавии находилось расположена. Так равно и все расположение земли от него касались. Притом он же Г. Гика указал немалии усерднии выслуги к делам на него возложена. Между тем не мало выслуги указал и дунайскому сераскеру Мехмет паша Силистри валеси.

О чем диван с подписом членов удостоверяет март 1822 года подписам

Григорий Гика, Барбу Вакареску, Михалакий Ману,
Константин Негри, Скарлат Михайлеску.

De la căimăcămia Valahiei.

După venirea în Valahia a prea putemicelor oştiri şi pînă la mîntuirea de duşmanul care a pricinuit nu puţină dărăpănare locuitorilor acestei ţări, dumnealui slugerul Theodor Ghica a fost aşezat ispravnic în judeţul Ialomiţei; carele a fost şi în slujba capuchehaielii în cetatea Semedriei; a arătat îndeajunsă slujbă osîrdnică în curgerea vremii cît au stat aşezate oştirile în Valahia şi Moldavia, la fel şi toată starea din ţară de care răspundea. Pe deasupra, el, d-lui Ghica, a arătat nu puţină slujbă osîrdnică pentru treburile date în seama lui.

Printre acestea, nu puţină slujbă a făcut şi seraschierului Dunării, Mehmet paşa Silistra valesi,

Despre care divanul adevereşte cu iscăliturile mădularelor lui.

Martie, anul 1822.

Grigore Ghica, Barbu Văcărescu,
Mihalache Manu, Constantin Negri,
Scarlat Mihăiescu.

Acad. R.P.R., pach. DCCCXXX (fost ms. rom. 1088), f. 126. Trad. cont. după orig. rus.

31

[Chişinău,] 12 aprilie 1822

Vornicul Negel către mitropolitul Veniamin, despre agitaţia şi intrigile boierilor refugiaţi în Basarabia şi Bucovina, în legătură cu delegaţia chemată de turci la Constantinopol şi cu mişcarea unor boieri numiţi «cărbunari».

Preosfinţite părinte, sărut cu plecăciune dreapta preosfinţiei tale.

Am fost la Inzov cu vornicul Mihălachi Sturza. I-am spus că sîntem trimişi din partea preosfinţiei tale şi a boierilor din Bucovina ca să-i arătăm cartea ce scriu boierii, cînd s-au pornit de la Silistra la Ţarigrad, şi că ne rugăm cu toată obştia ca să ne sfătuiască ce să facem ? Să le scriem lor la Ţarigrad, ca

orice le vor pune înainte să nu hotărască, ce să cei vade ca să scrie la Moldova să ia instrucție și povățuire ce să facă. Dar ne temem să nu cadă cartea sau poate ei însuși să ne compromitarisască ca unii ce nici sînt aleși, nici trimeși de noi, fiind și din cei de stare al doile. Și ne-au răspuns că bine giudecăm și nu ne sfătuiește nici exelenția sa să punem pe hîrtie, ce să așteptăm să vedem ce răspunsuri vom priimi de la dînșii și vremea ce ne învață și ne arată, și atunce om socoti ce trebuie a face și a scrie, precum și lor a răspunde. Și măcar că nu pre vre, dar după multe rugăminte au priimit să triimată copia de pe cartea acea de la boierii merși la Țarigrad, împreună cu raportul său, la locul cuviincios, și așa au poftit pe vornicul Mihalache să o facă acea carte din cuvînt in cuvînt franțuzește.

Vornicul Conache au priimit carte de la Viena de la un Iancul, rus basarabean, ce este dus pentru boala sa acolo, în care-i scrie cu noimă că pacea s-au sfîrșit, că Basarabia este tot rusască și noi turcești, însă după cererea și mulțămirea noastră; că la mai vom merge în Moldova negreșit. Mi-au arătat și mie cartea. Asămine au triimis cărți de la Viena de la alții și spătarul Alecu Sturza, scriindu-i că pacea între ruși și turci s-au sfîrșit, și de sunt aceste cărți cu vre-o știință în Cernăuți trebuie să aibă mai multă idee din cărțile venite.

Mi-au spus un ipochimen că și de la Peterburgu ar fi văzut o carte scriind unui polcovnic, un frate al său, că pacea s-ar fi sfîrșit între ruși și turci. Aicea toți încredințază această pace, dar formal încă nimică nu am văzut.

Patru zile sînt astăzi de cînd priimind Conache acea carte, s-au făcut mare consult la visternicul Roznovanu, sara, la care au fost și vornicul Iordache Catargiu, și a doua zi îndată s-au pornit la carantina Sculeni vornicul Conache (numai ce sosise de la carantina Leovei) și aga Petrache Negre. Unii zic că ar fi mers ca să tragă în taraful visternicului Roznovanu pe cei de peste Prut. Alții zic că s-ar fi dus ca să scrie celor merși la Țarigrad, împuternicindu-i cu obșteasca carte, ca ce vor cere, să fie ascultați și crezuți. Unii au mers a zice ca să ceie pe Roznovanu de domn. Că sînt trimiși de Roznovanu, aceasta și eu am înțăles-o și am și întrebat pe Conache, pentru ce le este mergerea? Și mi-au răspuns că numai ca să afle de peste Prut cele ce să zic de pace, de sînt adevărate. În taraful cu visternicul Roznovanu am aflat că sînt aceștia: vornicul Constandin Catargiu, vornicul Miclescu, vornicul Calimah, vornicul Dimache, postelnicul Palade, vornicul Grigorie Ghică, vornicul Iordache Balș, iar frate-său Toderașcu dimpotrivă, vornicul Conache, aga Petrache Negre, vornicul Plaghinos, și din cei mai tineri și mai mici pe cine va fi mai putut înșela [1]. Iar pentru mine

[1] Într-o altă scrisoare, trimisă la 8 aprilie, vornicul Ș. Negel, informîndu-l pe mitropolitul Veniamin despre dușmăniile dintre boieri, îi relata și despre cererile « ciocoilor » uniți cu vistiernicul Roznovanu : « Comisul Costache Jora, viind de la Sculeni unde au zăbovit cîteva zile, mi-au spus că carvonarismosul ciocoilor și legăturile lor asupra boierilor ar fi pîr' la cel mai sus grad, și că visternicul Roznovanul ar fi în unire cu ciocoii, și că spătarul Drăghiciu, care din sîmbăta lui Lazăr să afla la Sculeni, a doua zi s-ar fi întîlnit cu Brăescul și alții de acolo,

zice că de va trăi, mă va pune bine. Mă tem numai, aicea cît vor fi, de vreo dolofnie. În Moldova ne vom căuta socotelile, măcar că casnicul său au spus către unii de a noştri că de nu va fi război, el în Moldova nu va merge.

Logofătul Grigoraş mi-au arătat o carte a vlădicăi de Roman trimasă prin visternicul Răznovanul, în care-i scrie mulţime de ţărămonii şi dragoste. Şi întrebîndu-mă pe mine ce va să zică această carte, i-am răspuns că ori să nevoeşte a te trage în prieteşugul său şi a visternicului Roznovanu, ori că cu aceasta voeşte a da tuturor să înţeleagă că au strîns prieteşug cu preosfinţia sa şi cu visternicul Răznovanu, spre a puni vreo dihonie şi răceală. Mi-au mai spus Petrache Negre o curiozita foarte mare că cu ochii săi ar fi cetit o carte de la vornicul Toader Balş către Răznovanu, în care-i scrie aceste: că arzul boierilor cu care au fost trimis la Silistra nu au fost chip a să trimete la Ţarigrad, ce s-au trimes altul, făcut de cei de la Ieşi, în care ar fi fost silit de au iscălit şi însuşi. Apoi dacă aceasta va fi adevărat că au iscălit, credinţă la nici unul nu trebue să mai aibă cinevaşi.

Mi-au spus tot Negre că ar fi văzut la Răznovanu şi copia acelui arz, care de cerirea lipsirei grecilor din domnia Moldovei ar fi asămine ca şi acel triimes de la Cernăuţi. Decît, adaogă a zice, cerînd ca rînduirea comitetului ocîrmuirei să fie aceia pe care toţi, mici şi mari, îi vor alege, şi că tot acelaşi glas să aibă şi un sulger cît şi un logofăt mare, şi că şi la comitet şi la toate celelalte şi pîr'la şătrar de vor fi aleşi de glasurile obşteşti să să rînduiască, şi putere şi drept la toate să fie deopotrivă cît a unui logofăt mare atîta şi a unui şătrar, decît a glasurilor celor maĭ multe să să urmeze hotărîre la orice să vede, precum este aicea în Basarabie.

şi ar fi şăzînd cîte 5 ciasuri la şopte. Aceste le ştii, pe lîngă care ĭ să pare că şi arz ar fi făcut nu de mult ciocoii de acolo cu cine or mai fi în unire asupra boierilor celor dintîi, şi ar fi trimes şi ponturi de ceririle lor. Aceste mi le-au încredinţat om prin taină, fiindu-mi prietin.

Am vorovit cu logofătul Grigoraş asupra celor poroncite, că întorcîndu-să cei duşi de la Silistra, de vom fi chiemaţi, ce trebuie să facem? Şi după multă voroavă aşa s-au socotit: că dacă vor aduce răspunsu de înplinirea cererii boierilor de izbăvire domniei greceşti, şi sîntem chemaţi spre a lua ocîrmuire, să să scrie arz la Ţarigrad, arătător de carbonarismosu răilor, pîr' la ce grad au răzvrătit duhurile oamenilor; încît fără sprijinire împărătească nu putem nicidecît să ne întoarcem. Şi să să rînduiască vr-o 500 turci toţi cu chizăşii de la sarhaturi pentru paza ţărei despre răi, şi asămine să să facă ştiut şi la protectorul. Preosfinţie ta şi aceste, prin cine vei socoti, le vei face cunoscut visternicului Săndulache ca să mai socotiască şi dumnealor.

. . . .

Deosăbit, să voroveşte aicea că vr-o 20 mai bine de boieri sa gătesc în zilele aceste să margă în Moldova, carii fiind cei mai mulţi din tăraful visternicului Roznovanu, să prepune şi zic că Roznovanu l-ar fi trimiţînd ca să să alcătuiască cu cei de acolo spre favorul sau. Pîr' acum însă, nu s-au dus nici unul. De cei ce să vor duce, voi împlini datoria mea de a înştiinţa » (Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 56—57. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 220—221).

Giudecă ce pirgopie va să urmeze, cînd aicea în Basarabie, unde sînt pravili şi încă mai mult decît pravilele, baghionetile, şi iarăşi în cîte rînduri au vrut să să şi omoare.

Adu-ţi acum aminte, părintele meu, de cele ce cu cinci luni înainte am scris preosfinţiei tale, ca cum le-aşi fi prorocit.

Noi, de nu să vor trimete doi miniştri de la amîndouă împărăţiile la faţa locului, în Eşi, ca să ne pue la cale şi să ne aloătuiască toate cele dintre noi, chip de a merge în Moldova de răul cărbunarilor nu avem. Dar afară de boieri, va fi vai şi amar şi de toată obştie cu aşa răsvrătite şi înfocate duhuri. Iar fiind aşa, miniştrii de la două împărăţii vrînd nevrînd fieştecare să vor supune hotărîrei lor, şi nici pasuri carbunariceşti nu vor îndrăzni a face nimic. Preosfinţie ta, prin cine vei socoti, aceste toate le vei face cunoscute visternicului Săndulache spre ştiinţă, iar pitacul acesta îndată mă rog să să ardă.

Al preosfinţiei tale iubit fiiu sufletesc şi plecată slugă

Negel vornic

1822 Aprilie 12

Acad. R.P.R., doc. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 61—64. Orig. rom. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 223—225.

32

[Chişinău,] 15 aprilie 1822

Vornicul Negel despre alegerea domnului şi despre speculaţiile emigraţilor asupra probabilităţii războiului între Rusia şi Turcia.

Preosfinţite părinte, sărut cu plecăciune blagoslovitoarea preosfinţiei tale.

Am primit cu toată plecăciunea din 9 părinteasca scrisoare a preosfinţiei tale, împreună şi celelante trimise hîrtii în două plicuri şi cetind copia arzului stărei al doilea cu logofătul Grigoraş, nu-l găsim a fi rău şi fără cale. Numai pe domnu moldovan ce zic să să aleagă de către toată obştia, nu mă dumeresc eu unul cum va să se aleagă fără vărsare de sînge? Pot zice, între pămînteni, dacă nu cumva deputaţii acum la Ţarigrad dintre dînşii nu vor arăta pe vreunul de domn şi să vor întoarce şi cu domn gata, măcar că poate turcii vor socoti aceasta: să facă întrebare şi pămîntului aicea pe cine aleg de domn. Poate şi pe Rosia să întrebe. Şi de vreme că şi de la Ţara Romînească s-au chemat totodată, este cunoscut că ceia ce să va [face] pentru un pămînt, să va face şi pentru celalant. Poate că de la Pini va veni ceva luminare şi în chemarea acestor boieri la Ţarigrad.

Am văzut şi ideile ce sînt acolo din gazeturi şi alte cărţi, că războiul va urma neapărat. Ce va fi de acum, nu pot şti peristasurile ce pot naşte şi aduce, căci o întîmplare poate schimba tot şi toate, dar pîr' în ceasul acesta cel mai mic sămn de război nu văd. Vin şi la această dezlegare să-mi facă acei ce hotărăsc că neapărat va urma război, adică Rosia în silă şi împotriva voinţii aliaţilor

va face război cu Turcie sau nu? Cred că-mi va răspunde pentru multe cuvinte că nu. Apoi interesul Evropii este de a să deschide acest război, sau nu?

Socotesc că pentru multe cuvinte iarăşi îmi va răspunde că nu.

Cum dar a să fie acest război, deşi toate alte urmări a turcilor ne dau a gîndi război. Nu mă pricep, fiind mai mari şi mai temeinice pricinile de sus arătate, ce ar putea opri războiul, după cum și prin faptă vedem pîr' în ceasul acesta linişte, fără nici o mișcare de război.

Dumnezău ca un atotputernic să iconomisască şi să le aducă toate întru toate cele spre folosul pravoslavnicei sale turme, nepărăsindu-ne pîr' în sfîrşit şi pe noi păcătoşii desnădăjduiți.

Deosăbit am fost scris preosfinții tale că vornicul Catargiu, viind acum de al doilea aicea, să nevoeşte a uni pe logofătul Grigoraş cu visternicul Răznovanu, de care făcîndu-mă că nu am nici o ştiință, am fost numai cu perierghii să văd ce să va urma. Dar astăzi chemîndu-mă logofătul Grigoraş, mi-au spus însuşi aceasta, zicîndu-mi ca să înştiințăz că dumnialui dintr-aceasta nimică nu prepune altă, decît că să nevoesc cu acest fel de chipuri să bage dihonii. Că dacă şi acolo prin orice mînă să va simți o asămine mişcare cătră cinevaşi, să nu să înşăle vreunul, pe care după poroncă le şi însămnez.

Vornicul Conache, aga Negre şi spătarul Drăghiciu, nici pîr' în ceasul acesta încă de la carantină nu s-au mai întors. Ce vor fi lucrînd şi alcătuind acolo, nu pot şti.

Al preosfinției tale iubit fiiu sufletesc și supusă slugă

Negel vornic

1822, April 15

[În colț:]

Aicea spun veşti de acolo că oşti nemțeşti au ocuparisit Moldova. Acolo cred că or fi spuind că oştile rusăşti au trecut Dunărea. Aicea ştiu că ne amețăsc mulțimea minciunilor. Nu mă îndoiesc că şi acolo vor fi urmînd asăminea.

[În altă parte:]

Triimite mă rog cartea aceasta la spătarul Bucşănescu ca să mai conteniască cu cărțile particularnice, că m-am spetit.

Acad. R.P.R., doc. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 65—66. Orig. rom. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 228—229.

33

29 aprilie 1822

A. Pini reproșează boierilor că s-au împrăștiat și sînt împărțiți în partide.

29 'Απριλίου 1822

Χθὲς ἦλθε ταχυδρόμος ἀπὸ Πετρουπόλεως καὶ μοὶ ἔφερε γράμμα τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, ἐν ᾧ ἡ Αὐτοκρατορική του Μεγαλειότης ἐμφαίνει δείγματα

λαμπρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς του καὶ πατρικῆς του κηδεμονίας ἣν ἔχει πρὸς ὅλους τοὺς ὁμοθρήσκους του, τοὺς ὑπὸ τὸ ὀθωμανικὸν κράτος. Ἡ εὐγενία σας δὲν ἔπρεπεν ἐν τοιαύταις δειναῖς περιστάσεσι νὰ εἶσθε ἀπῳκισμένοι καὶ μὲ φατρίας, ἀλλ'ἔπρεπε νὰ διατρίβετε ὅπου κἀγώ, διὰ νὰ σᾶς κοινολογῶ καὶ νὰ σᾶς βάζω ὑπ'ὄψιν τὰ ὅσα ἰδιάζομαι παρὰ τῆς αὐλῆς μου περὶ ἡμῶν.

'Αλέξανδρος Πίνης

29 aprilie 1822

Ieri a venit curierul din Petersburg şi mi-a adus o scrisoare a curţii imperiale, în care majestatea sa dă dovezi strălucite privitoare la ocrotirea sa imperială şi părintească, pe care o are pentru toţi de aceeaşi credinţă cu el aflaţi sub stăpînirea otomană.

Domniile voastre nu trebuia în astfel de împrejurări grele să locuiţi departe şi să fiţi împărţiţi în partide, ci trebuia să vă aflaţi unde mă aflu şi eu, ca să vă comunic şi să vă pun în vedere tot ce aflu de la curtea mea pentru dvs.

Alexandru Pini [1]

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 147. Orig. grec.

34

8 mai 1822

Logofătul Pătru se plînge biv vel clucerului N. Glogoveanu de greutăţile ce i le fac ţăranii de pe moşie, care sînt « cu fumuri asupra stăpînului ».

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitale, cinstite cocoane.

Cinstită scrisoarea ce mi s-au trimis prin dumnealui logofăt Stanciu, cu multă plecăciune am priimit şi toate cele ce mi să porunceşte am înţeles.

Pentru arătura orzului şi a grîului de primăvară, am sămănat şi să vede frumos, dar am sămănat puţin din pricină că nu am avut sămînţe.

Arătură de porumb am făcut îndestul, am şi isprăvit cu sămănatu şi la răsărit să arată frumoşi. Cei timpurii în săptămîna viitoare, cu ajutoriul lui dumnezău, încep să prăşesc, dar mă tem că nu voi putea ca să isprăvesc cu prăşitu fiind vremile tot inpotrivă şi oamenii sînt cu fumuri.

Hoţii de săteni care sînt pricina au lăsat numai pe vieri şi bireşi, şi aceea au lăsat numai pe cei bătrîni. Ear ficiorii lor, care le sînt de ajutori, nu i-au lăsat. Şi aşa cu mare năcaz muncesc să ţin trebile moşii. Viile le-am lucrat la vreme şi să arată rodu. Dar prune puţine şi cîte sînt, au început să pice. În anu trecut nu s-au făcut prune nici în prunii boiereşti, nici la oameni. Şi din comină puţin rachiu, că s-au oţeţit comina din... [2] că nu s-au făcut la vreme, fiind

[1] Scrisoarea este adresată lui C. Samurcaş, la Braşov. O traducere în limba franceză, în *Hurmuzaki*, XVI, p. 1044.

[2] Doc. rupt.

căzanu ascuns, avînd frică, că să va... [1] cele di la Glogova. Şi pe cît s-au adunat din anii trecuţi cu leatu [1]820 şi leatu [1]821, viind dumnealui logofăt Stanciu, au loat în scris suma vedrelor supt iscălitura mea, după cinstita porunca dumitale, care însămnare să va trimite dumitale. Şi acel rachiu să aflä înpărţit pi la oameni din cinstită porunca dumitale, fiind vremile înpotrivă, şi cu numire înprumută.

Pentru pădurile cele oprite care s-au stricat de oameni, am loat înscris după cum am avut cinstita porunca dumitale, dar cu frică destulă, fiind vremile tot înpotrivă şi rumînii fac laudă, avînd fumuri.

Pentru ferestău am pus şi l-au pornit; taie la scînduri fiind şi frate-meu lîngă oameni nelipsit. Dar bine ar fi ca să trimiţă o cinstită poruncă asupra frăţini-meu ca să aibă grije a să face lucru bun şi să îndemneză pe oameni.

Pentru scoaterea banilor de rămăşiţă şi din porumbu cel împărţit prin sate, mă silesc cît poci şi cîţi bani adun îi triimit la Craiova la dumnealui coconu Ghiţă, dar cu destulă grije şi frică, fiind oştirile tot pe noi şi belele multe pe oameni. Numai cu blîndeţe, ce poci face, ca să nu să întîmple vreo pricinuire spre pagubă.

Pentru vitele care sînt poruncite a le vinde, cele bătrîne şi de soi rău, am făcut foaie şi am trimis-o la dumnealui coconu Ghiţă. Şi dumnialui me-au poruncit ca să le duc pi la bîlci, să vînd dintr-însăle; şi pîn-acum nimic nu s-au vîndut, că prea puţin preţ dau neguţitorii şi nici nu întreabă nimini trecîndu-le vremea vînzării. Şi le-am scos la munte în păşune pe toate vitele şi sînt frumoasă şi sănătoase.

Cinstite cocoane, eu mă aflu cu multă jale şi inimă ra. După cum am mai înştiinţat dumitale că me-au murit suţiia şi am rămas cu copii mici şi vremile sînt tot împotrivă. Sarcina moşii estă grea. Acum mi s-au mai împrospătat şi altă jale, că me-au murit şi o copilă. Şi sînt foarte cu inimă ra şi alta nu am ce să fac decît dau slavă cerescului înpărat şi mă rog cu lacrămi ferbinţi ca să am cinstită mila dumitale şi credit la cele ce nu voi putea a le săvîrşi după poruncă, pînă ne va scoate milostivul dumnezău la lumin[ă] ca să mă văz uşurat cu socoteala, că sînt foarte îngreunat, nefiind socotit de atîţi ani, după cum estă ştiut dumitale.

Pentru altele ce mai sînt, nu poci ca să mai fac dumitale pologhiie decît am ofticat văzînd rumîni cu fumuri asupra stăpînului.

Mi s-au potrivit aceasta cu moartea care arăt dumitale.

Şi cu multă plecăciune sînt prea plecat slugă

Pătru

1822 mai 8

[Adresa:] În prea cinstită şi stăpînească mîna dumnealui coconului Nicolăiţe Glogoveanu biv vel clucer, cu cinstită şi cu multă plecăciune.

Fondul Glogoveanu, doc. 292/1822. Orig. rom.

---

[1] Doc. rupt.

35

24 mai 1822

Divanul Moldovei ordonă catagrafierea și luarea în chezășie a tuturor străinilor.

De la divanul Moldavii către cinstita isprăvnicie a ținutului Bacău.

Asupra siguranții şi a întemeierii liniştii obşteşti, datorie avînd a să îngriji şi otcîrmuirea pămîntească, neapărată trebuință fiind a să lua măsurile trebuincioase şi cu cele mai alese şi nimerite mijloace a să alcătui pentru totdeauna şi a să întări în ființă stavila cea de oprire a nu mai odrăsli în pămîntul nostru vițele cele otrăvitoare şi arzătoare ale apostasii, ale cărora rădăcinii s-au zdrobit şi s-au secat de către purtătoarele de biruință oşti ale prea puternicii noastre înpărății, între altele dar care după trebuință să vor alcătui, grăbim a scrie dumneavoastră, dregătorilor de la ținuturi, precum și dumnitali, stolnic Secară, ce întru aceasta ca pre un patriot te însărcinez la ţinutul acela înpreună cu dregătorii ca pă toți streinii de orice fel de nație ce să vor fi aflînd prin tîrguri și prin sate în coprinsul acestui ținut să să cerceteze într-acest chip.

1. De unde şi din ce loc sînt şi ce dovezi au pentru haractirul și purtările lor; și cei ce vor arăta că sînt sudiți supuşi altor înpărății, să-și arate atestaturile şi paşporturile ce vor avea şi prin levrafetul starostilor de sudiți cercetîndu-să acele hîrtii că sînt adevărate ale lor, și nu streini, și de să cunosc cu adevărat sudiți, să să ia în scris numele, porecla şi locul din care să află şi după această să să cerceteze ce neguțătorie fac și ce hrană au în pămîntul acesta. Şi de le coprinde paşporturile pentru Moldova şi ce vadele şi-au pus acolo pentru întoarcere. Şi de au vreo tovărăşie de neguțătorie cu vreun pămîntean, să arate care anume şi ce fel de neguțătorie, şi dacă unii dintr-aceia să vor fi aflînd slujind la pămîntean, toate acestea să să dea în scris pentru fieșcarele. Şi judecînd dumneavoastră dovezile, răspunsurile și chipul petrecerii fieșcăruia, pentru aceia, la carii veți afla cît de puțin lucru nebinecuvîntat, să le cereți, prin marifetul starostilor, chezăşie în scris de la lăcuitorii pămînteni, oameni cu statornicie întru coprindere că vor fi răspunzători în toată vremea pentru orice din împotrivă să va ivi asupra acelui om.

2. Pentru acei din streini, ce vor răspunde că sînt raiele înpărăteşti, ori neguțători cu a lor neguțătorie, sau calfe pe la neguțători, ori slugi pe la oricine cercetîndu-să de unde sînt, cînd au venit și tot chipul petrecerii lor aici, să să ia de la toți chezăşie din lăcuitorii pămînteni că vor răspunde pentru dînșii în toată vremea pentru orice din împotrivă să va ivi asupra lor.

3. Pe psalți, grămătici sau vechili și comisioneri ai neguțătorilor dă peste hotar, cercetîndu-i pă toți fără alegere, să să ia de la fieșcarele chezăşie de la lăcuitorii pămînteni să să treacă în tabla cercetării.

4. Pentru streinii ce să vor afla aici lăcuind fără nici un căpătîi, acestora făcînd cu străbătare cercetare pentru chipul petrecerii lor, de vor fi tocmiți

la stăpîni cu anul, să să ia chezăşie sau de la stăpînul lui, sau de la alții de vor fi pămînteni cei ce îi vor cunoaşte, iar de nu vor fi tocmiți, ci lipiți, să să cerceteze acei ce-i țin, pentru ce sfîrşit țin pă lîngă dînşii oameni fără nici un căpătîi; şi pentru toți aceştia, precum să vor afla, să să treacă în tabla cercetării şi să să ia-n chezăşie de lăcuitori pămînteni.

Tuturor acestora, precum să arată făcîndu-să cercetare pă acei ce nu-şi vor da seama cu cuvînt şi dovezi binecuvîntate şi nu vor avea chezaşi răspunzători pentru dînşii sau că să vor afla din acei răzvrătitori ce au rădicat arme să să rădice îndată şi să să puie supt pază, înştiințînd aici pe larg şi trimițînd tacrirul lor, păzindu-vă a nu vă putea înşăla nici o îndreptare vicleană şi plăzmuită. Şi aşa de obşte tuturor streinilor făcînd cercetare şi luîndu-să chezăşie, să să facă doao table de aceste cercetări şi una proprindu-să la ținut, cea de al doilea iscălită de dumneavoastră, împreună cu chezăşiile, în scris supt no [1]..., să să trimiță la divan.

1822 mai 24

Meletie episcopul Huşului, Aleco Beldiman dvornic, Petrache Sturzea vel vistier, Costandin Rac[o]v[iță] dvornic, Gheorghe Brăescul hatman.

Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 146. Copie rom. cont. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 393—394.

ANEXA 1
la documentul nr. 35

[1822]

Chezăşie ci trebui să dea fiiştecare străin raia [2].

Cutarile (grec sau altă ce de nație, din ce loc esti, cu mărturie cutare), cinul lui după carte gospod cutare sau altă dovadă a vistieriei, venit în Moldova de (atîța) ani, după mărturia (cutăruia, din leat atîta), căsătorit sau holtei. Şi de va fi căsătorit în Moldova, de ce nație este fimeia lui, numile ei (cutare), fiica (cutăruia). Ari averi nemişcătoari de zăstri, sau a sa (cutare lucru), are tovărăşie cu cutare după contractul din leat atîta, sau n-are. Lăcuieşte în oraş sau în satul (cutare), ce neguțătorie sau treaptă au avut. Purtările sali pînă astăzi au fost după mărturiia în scris, oameni pămînteni vrednici de credinți întru aşa fel.

N-au avut nici un amestic cu eteriştii după mărturiia (cutare), iar pentru urmare[a] lui ce[a] viitoare să va îndatori chezaşul a fi răspunzător ori pentru ce faptă împotriva bunii orîndueli şi a supunerii cătră stăpînire, rămîind dator în tot ciasul oricînd să va ceri pe numitul să aibă a-l înfățoşa la stăpînire.

Acad. R.P.R., doc. CCCXLIX/268. Ciornă.

---

[1] Loc alb.

[2] Sublinierea, în doc.

ANEXA 2
la documentul nr. 35

Cărți di la căimacamii pe la toate ținuturile, că întru cercetare streinilor s-au rînduit comitet.

Căimăcami[a]

Fiindcă pre înaltul nostru stăpîn, măria sa vodă, prin luminată carte mării sale poronceşte ca toți streinii ce se vor afla în cuprinsul țării ori de ce nații şi ori de ce breaslă şi stare ar fi, cum şi supt orici fel de protecsii, cercetîndu-se să să facă catagrafie de numele şi porecla lor şi de la ce locuri sînt şi cîtă vreme este de cînd au venit în Moldova și cu ce trebuință stau aici şi cu ce meşteşug să hrănesc. Şi acie cari dintr-înşii vor da chisășii de pămînteni că să vor purta cinstit și vor sta nelipsîți la locurile unde să află, pînă la sosîre mării sale, acia să fie slobozi, iar cari nu vor da asămine chizași[e] şi să vor prepune de oameni răi, să se puie supt pază, pînă la venire mării sali.

Pentru aceasta s-au orînduit inadins comitet spre opşteasca cercetare pre cinstiți frați: dumnealui Andronachi Donici biv vel vornic, dumnealui Drăcachi Roset biv vel vornic, dumnealui Lăscărachi Sturza hatman şi s-au orînduit şi pe la toati ținuturile boieri ispitiți întru vrednicii, carii cu durere şi rîvnă de patriotizmos se vor sîrgui spre cercetare opştiască a tuturor streinilor, urmînd întocmai după enstrucțiile ci s-au dat în scris cătră cinstitul comitet după care au să să triimată cătră toți de opştii boierilor rînduiți de pe la ținuturi.

Drept aceia şi la ținut acela a ..... [1] socotindu-se de cuviință, ca împreună cu dregătorii ținutului, să fiți rînduiți dumv. spre cercetare ca unii ce sînteți cunoscuți de vrednici şi rîvnitori binelui opştesc, veți îmbrățoşa cu toată sîrguința slujba aceasta, necruțînd ostenelile şi sîrguindu-vă ca, cu un ceas mai înainte, să dați sfirşit cercetării fără a rămîne măcar un strein ca să nu intre supt cercetare şi veți ave har înainte mării sali lui vodă şi răsplătire ostinelilor după toată cuviința. Şi pentru rînduiala şi înlesnire cercetării, cum şi pentru tot agiutoriul cuviincios, veți lua dumv. enstrucțiile de la comitetul rînduit, cu care aveți a vă corespundarisă pîn' după sfărşire cercetării.

1822 iuli 20 [2]

Arh. St. Iaşi, ms. rom. 10, f. 89 v—90. Orig. rom.

36

Braşov, 31 mai 1822

Memoriul unor boieri munteni refugiați la Brașov, prin care roagă pe țarul Rusiei să le acorde un împrumut de 500 000 ruble.

'Εν Στεφανουπόλει, τῇ 31 Μαΐου τοῦ ͵αωκβ'

Κράτιστε Βασιλεῦ !

Δέκατος πέμπτος ἤδη περίππευσε μὴν ἀφότου, διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν τῶν τῆς ἀναρχίας δεινῶν καὶ τῶν ὁρμῶν τοῦ φανατισμοῦ τῶν 'Οθωμανῶν στρατιω-

[1] Loc alb.

[2] Alte dispoziții pentru cercetarea străinilor şi a celor bănuiți că au făcut cauză comună cu eteriştii se dau la 16 octombrie 1822 (*Hurmuzaki*, XX, p. 770—771).

τῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ ἄσυλον τῆς ἐν Τρανσυλβανίᾳ Στεφανουπόλεως.

Ὅλως δὲ πεποιθότες εἰς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τῆς αὐτοκρατορικῆς της Μεγαλειότητος καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ τῶν ἐπαγγελματικῶν εἰδήσεων, ὁποὺ ὁ ἐν Βλαχίᾳ γενικὸς τῆς Μεγαλειότητός της κόνσολος ηὐδόκησε νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ, ὑπεμείναμεν μετὰ σταθερότητος καὶ χωρὶς νὰ πτοηθῶμεν τὴν ἀναβολὴν πάσας τὰς δεινοπαθείας, ὅσαι εἰσὶν ἀχώριστοι ἀπὸ μίαν διεξοδικὴν ἐν ἀλλοδαπῇ διαμονήν. Ἠθέλαμεν δ'ἐπιμείνει, Κράτιστε Βασιλεῦ ! μετὰ ζήλου εἰς τὴν πρὸς τὰ χρέη μας ἀφοσίωσιν καὶ ἠθέλαμεν καραδοκεῖ μετ'εὐλαβοῦς σιωπῆς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ εὐμένεια καὶ ἀληθῶς πατρικὴ αὐτῆς στοργὴ καὶ φροντὶς θέλουν ἀπαρτίσει τὸ μέγα ἔργον τῆς βελτιώσεως τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ χριστεπώνυμος οὗτος τῆς Δακίας καὶ πρὸ πολλοῦ πιεζόμενος λαὸς περιμένει τὴν σωτηρίαν του.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν παντοδαπῶν ὑστερημάτων καὶ ἐλλείψεων, ἃς ἠναγκάσθημεν νὰ ὑποστῶμεν, ὁ ἐν Βλαχίᾳ καϊμακάμης μᾶς εἶχε ἀποστείλει ἴσα φερμανίων, προτρέποντα ἡμᾶς νὰ ἐπανακάμψωμεν εἰς τὰς ἑστίας ἡμῶν. Ἡμεῖς ὠφείλομεν νὰ ἀποφύγωμεν τοῦτο. Ἀείποτε προετείνωμεν δικαιοτάτους λόγους, μὴ δυνάμενοι νὰ συντείνωμεν εἰς τὰς τῶν συνθηκῶν παραβάσεις, μήτε νὰ γίνομεν συνεργοὶ εἰς τὴν ἀπογύμνωσιν καὶ ὁλοτελῆ ἀφανισμὸν τοῦ ἤδη δυστυχεστάτου τόπου μας, δεχόμενοι ὀφίκια παρὰ μιᾶς δυναστευτικῆς διοικήσεως, ἐδώκαμεν νὰ ὑπεννοήσωσιν ὅτι ἡ ἐπιστροφὴ ἡμῶν εἰς τὸ πατρῷον ἔδαφος ἀποκαθίστατο ἀδύνατος μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς νομίμου διοικήσεως καὶ τῆς εὐταξίας. Ἀλλ'ἐν τούτοις οἱ ἐν Βλαχίᾳ Ὀθωμανοί, ὀργισθέντες διὰ τὴν δικαίαν μας ταύτην ἀποφυγήν, κατερήμωσαν τὰς ἰδιοκτησίας μας, κατεγύμνωσαν τοὺς οἴκους μας, τὰ μούλκιά μας κατέστησαν ἕρμαιον τῶν θελόντων νέμεσθαι αὐτά. Οἱ ἐπιστάται καὶ ἀρενδάσηδες ἡμῶν ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσπράξωσι καὶ νὰ ἀποστείλωσιν ἡμῖν τὰ ἐκ τῶν γαιῶν προϊόντα καὶ χρήματα.

Τὰ προνόμιά μας παρεβιάσθησαν, αἱ δημόσιαι κάσαι ἀπεγυμνώθησαν καθὰ καὶ τὰ μοναστήρια, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ καὶ προθέσει τοῦ νὰ μᾶς βιάσωσι νὰ ἐνδώσωμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτῶν.

Καταθλιβόμενοι πάντοτε, στερούμενοι τῶν μέσων δι'ὧν ἐδυνάμεθα νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς τὰς πρωτίστας ἀνάγκας ἡμῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ πωλήσωμεν μὲ ἡμίσειαν τιμὴν ὅσα ἐκ τῶν κινητῶν ἐδυνήθημεν νὰ ρύσωμεν τῆς ἁρπαγῆς καὶ τοῦ σφετερισμοῦ, νὰ δώσωμεν ὅσα εἴχομεν πολύτιμα πρὸς ἀπότισιν τῶν ποσοτήτων, ἃς ἐπὶ ἀδροτάτοις καὶ ἀφορήτοις τόκοις ἐδανείσθημεν, καὶ μὴ δυνάμενοι οὐδ'οὕτω νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰς συμφωνίας τῶν δανείων, νὰ παραδώσωμεν τὰ κειμήλιά μας ταῦτα εἰς τὴν ρυπαρὰν φιλοχρηματίαν τῶν δανειστῶν. Ἀλλὰ τὸ μέλλον παρίσταται ἡμῖν τρομερώτερον, διότι πάντ'ὅσα εἴχομεν ἐξηντλήθησαν ἤδη καὶ τὰ ὑποστατικὰ ἡμῶν δὲν εἶναι δεκτὰ παρὰ τοῖς δανείζουσιν ὡς ἐνέχειρον.

Εἰς τὴν Μεγαλειότητά της λοιπὸν μόνην, Κράτιστε Βασιλεῦ ! εἰς τὴν γενναιότητα τῶν ὑπερφυῶν φρονημάτων της, εἰς τὰ αἰσθήματα τῆς φιλανθρωπίας της, ἥτις θέλει ἀποθανατίσει τὴν βασιλείαν της, τολμοῦμεν νὰ προστρέξωμεν

καὶ νὰ ἐκλιπαρήσωμεν θερμῶς ὅπως ὀρέξῃ ἡμῖν χεῖρα βοηθὸν καὶ ἀντιλήπτορα, κατανεύουσα εἰς τὸ νὰ χορηγηθῇ ἡμῖν δάνειον πεντακοσίων χιλιάδων ρουβλίων χαρτίνων, δι'ἃ θέλουσιν ἐνεχειριασθῆ τὰ ὑποστατικὰ ἡμῶν κατὰ τὴν ποσότητα ἣν ἤθελε λάβει εἷς ἕκαστος ἡμῶν, δίδων ὁμολογίαν μὲ διορίαν εἰς τὴν καγγελαρίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ της κονσουλάτου.Αὕτη ἡ ποσότης θέλει μᾶς παρέξει τὰ μέσα οὐ μόνον νὰ προφθάσωμεν εἰς τὰς ἐπειγούσας ἀνάγκας μας, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσωμεν τοὺς ἐν τῇ ἀθλιότητι καὶ ἀνεχείᾳ κατατηκομένους ὁμοπατρίους ἡμῶν καὶ θέλομεν εὕρει ἐν τούτῳ ἡμεῖς μὲν ἀναψυχὴν εἰς τὰ δεινά μας, ἐκεῖνοι δὲ φάρμακον εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν των.

Θέλομεν εὐγνωμονεῖ διὰ παντός, Κράτιστε Ἄναξ ! διὰ τὴν εὐεργεσίαν της ταύτην. Αἱ εὐχαὶ ἡμῶν τε καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς κατὰ πάντα ἀξιομνημονεύτου βασιλείας τῆς αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος θέλουσιν ὑψωθῇ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ παντοδυνάμου καὶ θέλουσι γίνει μεσῖται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὅσων χριστιανικῶς εὔχεται ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῶν ὁμοθρήσκων της.

Μένομεν μὲ βαθύτατον σέβας, Κράτιστε Βασιλεῦ !
τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς Μεγαλειότητος
ταπεινότατοι καὶ ὑποκλινέστατοι δοῦλοι.

Braşov, 31 mai 1822

Prea puternice împărate!

Cincisprezece luni au trecut de cînd, ca să scăpăm de flagelul anarhiei și de furia fanatismului oștirii turcești, am fost constrînşi a căuta un azil în Braşov.

Plini de încredere în puternica protecție a m. voastre, reasigurați din cînd în cînd prin comunicarea oficială ce consulul general al m. v. din Ţara Romînească a binevoit a ne face, am suferit cu resemnare şi fără a ne alarma de întîrziere, toate nevoile legate de o lungă şedere în străinătate. Vom persevera şi în viitor, sire, cu același zel şi fidelitate, în împlinirea datoriilor noastre, aşteptînd, în tăcerea respectului, momentul în care buna voință și solicitudinea cu totul paternă a m.v. vor îndeplini opera regenerării nenorocitei noastre patrii, de la care un popor întreg de creştini, apăsat de atîta timp, aşteaptă mîntuirea sa.

În mijlocul lipsurilor de tot felul ce am fost nevoiți a ne impune, caimacamul Valahiei ne-a trimis copie după firmanul ce ne invită a reintra în căminurile noastre ; am fost siliți a refuza, cu cuvinte temeinice, neputînd consimți a aproba călcările tratatelor celor mai solemne, nici a coopera la spolierea şi la ruina completă a unei țări atît de nenorocită deja, primind funcțiuni din partea unui guvern uzurpator. Am făcut să înțeleagă că înturnarea noastră devenea imposibilă, pînă la restabilirea guvernului şi a ordinii legale.

Cu toate acestea, turcii, întărîtați de întîrzierea noastră, au devastat proprietățile noastre, au jefuit casele noastre ; posesiile noastre au devenit prada celui dintîi ce a pus mîna pe ele ; arendaşii şi intendenții noştri au fost împiedecați în strîngerea banilor şi trimiterea lor ; privilegiile noastre fură nesocoite,

casele publice jefuite, mănăstirile despoiate; şi toate acestea cu scopul de a ne sili ca să ne înturnăm în ţară.

Siliţi din toate părţile, lipsiţi de mijloacele de a satisface primele trebuinţe ale existenţei, a trebuit să ne desfacem de toate obiectele ce am putut scăpa de jaf şi de pradă, cu jumătate preţul lor; să dăm toate obiectele de oarecare preţ spre refuirea sumelor împrumutate cu dobînzi foarte grele; şi neputînd nici astfel a face împrumuturi, să părăsim acele obiecte la lăcomia creditorilor noştri. Viitorul ni se prezintă sub aspectul cel mai înfiorător; totul este slcit; şi chiar moşiile nu mai sînt primite în ipotecă.

La voi, sire, numai la voi, la simţimintele mărinimoase şi generoase, la simţămîntul de umanitate, ale căria acte vor face nemuritoare domnia m.v., alergăm azi. O rugăm dar cu lacrimi a ne veni in ajutor, acordîndu-ne un împrumut drept valoarea de cinci sute mii ruble asignate, ipotecate asupra proprietăţilor noastre nemişcătoare, după sumele ce fiecare va priimi, dînd obligaţiuni la termen în cancelaria consulatului m. v. Acea sumă, nu numai ne va pune în stare a întîmpina neapăratele trebuinţe, ci a ajuta şi pe acei din compatrioţii noştrii pe cari mizeria-i consumă; cu modul acesta noi vom putea afla o uşurare la suferinţele noastre, şi ei un remediu la desperarea lor.

Vom fi recunoscători, sire, pentru acestă binefacere. Binecuvintările noastre şi ale copiilor noştri, pentru fericirea domniei în veci memorabile a m.v., se vor urca pînă la picioarele tronului celui atotputernic, rugînd cerul pentru împlinirea dorinţelor ce faceţi pentru fericirea coreligionarilor săi.

Cu cel mai profund şi umilit respect, sire, ai maiestăţii v. imperiale, prea plecaţi şi umiliţi servi [1].

C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 184—185. Acad. R.P.R., Fondul Al. Vilara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 289—290 v, text grec.

37

Braşov, 1 iunie 1822

Boierii emigraţi arată că delegaţia de boieri din Ţara Romînească, care se află la Constantinopol, nu este liberă să prezinte doleanţele reale ale ţării şi că orice aranjament în această chestiune trebuie să se facă de comun acord cu guvernul rus.

Στεφανουπόλις, τῃ α'ῃ 'Ιουνίου 1822

'Εξ[οχώτατε].

'Εν ῷ πρὸ τοσούτων ἤδη χρόνων αἰσθανόμεθα πραγματικῶς εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς πατρίδος μας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἰσχυροτάτης προστασίας τῆς κρα-

[1] Există şi o altă cerere, nedatată, a mitropolitului şi a boierilor aflaţi la Braşov, adresată autorităţilor austriace pentru un împrumut de bani (Acad. R.P.R., ms. grec. 720, f. 132 v — 133).

ταιᾶς Ρωσσίας, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνης τῶν κατὰ καιροὺς συστηθησῶν βάσεων καὶ συνθηκῶν πρὸς χάριν καὶ ἀντίληψιν τοῦ ὀρθοδόξου γένους τῆς Δακίας, καὶ ἡ τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας μας ἐκκλησία ἐσεβάσθη καὶ τὰ τοπικὰ δικαιώματα ἐπεκυρώθησαν, καὶ τὰ μικρὰ προνόμια ἐτηρήθησαν, οὐδόλως δυνάμεθα νὰ μὴ διομολογήσωμεν μεγαλοφώνως τὸ ἐγκάρδιον αἴσθημα τῆς ἀπεράντου εὐγνωμοσύνης μας πρὸς ταύτην τὴν εὐσεβεστάτην κραταιὰν μοναρχίαν, ἀλλ'οὐδὲ νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὸ ὅτι ἄνευ τῆς κραταιᾶς αἰγίδος της πρὸ χρόνων ἤδη ἡ πατρίς μας ἤθελεν ἀποκατασταθῆ ἐκείνη, ἥτις σήμερον λαμβάνει τὰς ἀρχὰς ἑνὸς προσκαίρου μέν, καθὼς δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἀλλὰ δυστυχοῦς σταδίου τῆς ὑπάρξεώς της.

Ἡ πατρίς μας, ἐξοχώτατε, πρὸ χρόνων ἤδη ἀπηλλάγη τῆς ἀπολύτου βουλήσεως τῆς ἐν αὐτῇ νομίμου διοικήσεως, διότι κατ'εὐτυχίαν τοῦ δακικοῦ γένους, εὗρεν ἀντίπαλον τῇ τοιαύτῃ διαθέσει τὴν ὑπέρμαχον προστάτιδα. Ἀλλ'ἡ αὐτὴ νόμιμος διοίκησης ὑποτρέφουσα, καθὼς φαίνεται, πρὸ καιροῦ ἤδη τὸν διὰ τὴν ἀντιζηλίαν της ἐνδόμυχον σκοπόν, εὗρε διδόμενον τὴν συμβάσαν ἀνωμαλίαν, τὴν καὶ πρὸ καιροῦ διαλυθεῖσαν καὶ τῷ λόγῳ δῆθεν τῆς προφυλακῆς, ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ σκέπτεται διὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ μελέτην της, ἑπομένως δὲ καὶ τοῦ νὰ προετοιμάσῃ στάδιον νέου διοργανισμοῦ καταστήματος καθ'ὃν σκέπτεται ἢ βούλεται τρόπον. Ἡ δὲ θεωρία μας ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων καθότι ὅσον λέγεται ὅτι διοικεῖται σήμερον ἡ Βλαχία ἀπὸ καϊμακάμην καὶ ἄρχοντας χριστιανοὺς καὶ ἔχει ἀκόμὴ ἡ τοιαύτη διοίκησις καὶ τὸ πρόσχημα τῶν λεγομένων, διότι διὰ τῶν ἐπιταγῶν τῶν εἰρημένων κατορθοῦται τὸ ἐκτελεστικὸν τῶν ἀπαιτήσεων, τόσον εἶναι ὁμολογούμενον καὶ ἀναντήρρητον ὅτι ἐπιτάττεται κατὰ πάντα ὀθωμανικῶς καὶ ὅτι ὀθωμανικῶς ἐπιταττομένη ὑστερεῖται παντὸς δικαιώματος καὶ θρησκευτικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ ἀνθρωπίνως. Καὶ θρησκευτικῶς μὲν λέγομεν, διότι ἐξ αἰτίας τῆς καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἡσυχίας ἀχρείστου διατριβῆς τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων παραβιάζονται τὰ ἀπόλυτα καὶ ἐλεύθερα ἔθιμα τῆς ἐκκλησίας, συστέλλονται οἱ ποιμένες νὰ ἐκδώσωσι τὰς πατρικάς των νουθεσίας, καὶ νὰ ἐκπληρώσωσι τὰ ἐπὶ τούτῳ ἱερά των χρέη, καὶ ἑπομένως οὐκ ὀλίγον διαφθείρονται τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, καθάπερ τὰ ἄχρι τῆς δε παραδείγματα μαρτυροῦσιν ἱκανῶς. Πολιτικῶς δὲ καὶ ἀνθρωπίνως διότι ἀντὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐθύτητος στίλβει ἡ ἀπάνθρωπος καὶ προφανὴς ἀδικία, ἀντὶ τῆς διατηρήσεως τῶν τοπικῶν καὶ μερικῶν ἐθίμων ἐπιπολλάζει καθημερινῶς ἡ κατάργησις αὐτῶν, καὶ τελευταῖον ὅτι ἀντὶ τοῦ νόμου ὑπάρχει τὸ κατὰ βούλησιν ξίφος ἢ τοὐλάχιστον ἡ ἄκριτος τιμωρία, ἡ δὲ διοίκησις τῶν χριστιανικῶν μελῶν συμπεριλαμβανομένη εἰς τὸ ὅλον τοῦ τοιούτου συστήματος καὶ ἀέκουσα εἶναι ὑπόχρεως νὰ συμμορφοῦται τῇ διαθέσει τῶν κρατούντων καὶ νὰ πράττῃ καθ'ὑπαγόρευσιν τῆς ὠμότητός των.

Τοιαῦτα γνωρίζοντες τὰ φρονήματα τῆς ἐν τῇ καθ'ἡμᾶς ἐπαρχίᾳ νομίμου ἐξουσίας, τοιούτου σχεδίου ἀποτέλεσμα προσείδομεν ἀπ'ἀρχῆς καὶ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποστολὴν τῶν ἀρχόντων τοῦ Βουκουρεστίου, ὑποπτεύσαντες μετὰ λόγου ὅτι ὅσα ἡ διαληφθεῖσα ἐξουσία ἤθελε συνδιασκευθῆ περὶ τῆς ἑπομένης μοίρας ταύτης τῆς ἐπαρχίας διὰ νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ καὶ μὲ τὰ ἔθιμα τοῦ τοπικοῦ

καταστήματος, ἀποφασιζόμενα ἢ ἐπιττατόμενα, τέλος πάντων θέλουσι φανεῖ ὡς ἀπὸ μαρτυρίας ἢ παρακλίσεως τῶν εἰρημένων ἀρχόντων, πλὴν καὶ ἀμφιβάλλοντες εἰσέτι διὰ τὴν ἐπικρατήσασαν τότε τελείαν ἄγνοιαν τοῦ πράγματος, ἀπεσιωπήσαμεν τὸ συμπέρασμά μας καὶ γεγόναμεν μόνον προσεκτικοὶ εἰς τὸ νὰ βεβαιωθῶμεν μετὰ ταῦτα. Ἤδη μανθάνομεν πρό τινων ἡμερῶν ὅτι οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν διαληφθέντες ἄρχοντες ἐρωτήθησαν καὶ συνδιελέχθησαν δι'ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν Βλαχίαν ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν. Ἀλλ'ἐπειδὴ θεωροῦμεν ἑπόμενον ὅτι παρρησιαζόμενοι οἱ ρηθέντες, δὲν θέλουσιν ἐκφωνήσει ἀναλόγως τῇ ἐκεῖσε θέσει των, εἰμὴ ὅσα ἐνετταχθῶσι κατὰ βούλησιν τῆς Πόρτας, ἢ καὶ ὅσα παρατηρήσωσι καὶ πληροφορηθῶσιν ὅτι ἔσονται ὁμόφωνα ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς μετακαλέσεως των, (ἐπειδὴ ἄλλως διακινδυνεύουσι βεβαίως καὶ τὴν ἰδίαν τῶν ζωὴν) παρακαλοῦμεν τὴν ἐξοχότητά της νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὴν ἀνήκουσαν πρόνοιαν, καὶ ἂν τὸ ἐγκρίνῃ, νὰ φέρῃ ἰδίως ἐπ'αὐτῷ τούτῳ πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν τὴν προστάτιδα ἡμῶν, ἀποδεικνύουσα ὡς ἔθιμον τοῦ τόπου, καθάπερ ἡ ἰδία ἐκ τῆς πολυπειρίας της τὸ γινώσκει, ὅτι καθ'ὅλας τὰς πολιτικὰς τάξεις τοῦ τοπικοῦ καταστήματος συνδιάσκεψις ἢ γνωμοδοσία μονομερὴς περὶ γενικῶν τοπικῶν συμφερόντων οὐκ ἔρρεται ἐὰν δὲν ἤθελε διοργανισθῇ παρ'ὅλου τοῦ σώματος τοῦ τε κλήρου καὶ ἀρχοντικοῦ καταλόγου, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὅτι τὸ ἐξαγόμενον τῆς τοιαύτης κρισίμου περιστάσεως, ὡς διενεργούμενον σήμερον ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρεῖται ἢ νὰ ὑπάρχῃ ἴσως εἰμὴ βίᾳ προερχομένη ἐξ αἰτίας τῆς γνωστῆς φρίκης τοῦ ὀθωμανικοῦ δεσποτισμοῦ.

Πρὸς τούτοις ἐνθαρρυνόμεθα ἰδίως νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ἐξοχότητά της ὅτι ἐπὶ ὑποθέσει καὶ προσκαίρου διευθετήσεώς τινος τῶν πραγμάτων ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ δοθησόμενος ἤδη ὀργανισμὸς τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἐν τῇ Βλαχίᾳ, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃ τὴν βάσιν τοῦ νὰ διαμείνωσιν ἀκόμη στρατεύματα εἰς τόπον ὅσον ὀλιγάριθμα καὶ ἂν ἤθελον ἀποφασισθῇ, διὰ νὰ ἐπιφέρῃ βεβαίως τὰ αὐτὰ δεινά, ἅπερ πρὸ δεκαπέντε ἤδη μηνῶν ὑποφέρει ὁ δυστυχὴς τόπος, οὐ μόνον διότι φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀλλοίωσις τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ τοῦ ὀθωμανικοῦ γένους, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ πρὸ καιροῦ ἤδη κατὰ δίκαιον λόγον ἐνσπαρεὶς τρόμος τῆς παρουσίας αὐτῶν τῶν στρατευμάτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαλυθῇ κατ' ἄλλον τρόπον, εἰμὴ μόνον μὲ τὴν ἐντελῆ ἀναχώρησίν των, δι'ἧς ἀπαλλαττόμενοι οἱ κάτοικοι τοῦ αἰσθαντικοῦ βάρους ὁποῦ δοκιμάζουσι, καὶ τοῦ ὁσημέραι πρὸ ὀφθαλμῶν των κινδύνου τῆς ἰδίας των ζωῆς, νὰ χαίρωσιν ἐλευθέρως τῆς ποθουμένης ἀνέσεως των, ἐξασφαλιζομένης αὐτῆς προηγουμένως διὰ τῆς διοικήσεως καθ'ὁποιασδήποτε ἄλλα προσφορώτερα ἢ εὐμαρέστερα μέσα καὶ ἀνάλογα ταῖς περιστάσεσιν ἤθελον ἐγκριθῶσι παρ'ὅλου τοῦ κλήρου καὶ παρ'ὅλης τῆς ἀρχοντικῆς χορείας ἐν πάσῃ συμπνοίᾳ καὶ γενικῇ ὁμοφωνίᾳ, Ἀλλ'ἐσμὲν βέβαιοι ὅτι ἡ πρώτη τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκομένων ἀρχόντων πρότασις ἔσται τὸ νὰ διαμείνωσιν ἀκόμη στρατεύματα εἰς τὸν τόπον, λόγῳ τοπικῆς φρουρᾶς ἢ ἀναχαιτήσεως πρὸς καιρὸν ὑπονοουμένης τινὸς νέας ταραχῆς, ἐνῷ πάλιν βέβαιοι ἐσμὲν ὅτι ἐὰν εὑρίσκοντο

καὶ ἡ εὐγενία των, μὴ ἐξαπατούμενοι ἢ προσκρούμενοι νὰ ἐξέλθωσιν ἤδη μεθ'ἡμῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῆς Τρανσυλβανίας, ὅπου νὰ μὴ ὑποπτεύσωσι πλέον τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς των, ἤθελον διομολογήσει ἐκ τῆς ἰδίας πείρας τῶν προδιατρεξάντων ὅσα καὶ ἡμεῖς ἐν συνόψει ἐκτιθέμεθα ἐνταῦθα καὶ ἴσως καὶ πλείω, ὡς αὐτόπται πρὸ ἑνὸς χρόνου περίπου ἤδη καὶ σφαγῶν καὶ διαρπαγῶν καὶ βεβηλώσεων, ὁποὺ κατὰ διαφόρους περιστάσεις συνέβησαν ὑπ'ὄψιν τῶν ἰδίων, καὶ τὰς ὁποίας οὐ μόνον δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀρνηθῶσιν, ἀλλὰ καθὼς νομίζομε ἤθελον εἶναι καὶ εἰς κατάστασιν, εὑρισκόμενοι ἐν ἀφοβίᾳ, νὰ τὰς περιγράψωσι μὲ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ χρώματα τῆς τουρκικῆς ὠμότητος.

Τοιαῦτα προβλέψαντες καὶ ἐπὶ τῇ παρούσει περιστάσει τῆς μετακαλέσεως τῶν εἰρημένων ἀρχόντων, διευθύνομεν τὴν περιγραφὴν τῶν καθ'ἡμᾶς φρονημάτων πρὸς τὴν αὐτῆς ἐξοχότητα, καὶ καθήκοντα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ τόπου ἐκπληροῦντες, χρέος ἡγούμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐπὶ τούτῳ ἱκεσίαν μας, ὥστε νὰ γνωσθῶσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν ὡς καὶ ἐγκαίρως πάλιν μὴ ἀποσιωπηθείσης τῆς διαμαρτυρήσεως ἡμῶν.

Ἐν τοσούτῳ ὑποθελγόμενοι τῇ γλυκείᾳ ἐλπίδι τῆς καὶ ἐπ'αὐτῷ ἐπιτεύξεως τῶν ὧν κατάλογον ἀφιέμεθα, λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ὑποφαινόμεθα τῆς ἐξοχότητός της

εὐπειθέστατοι δοῦλοι

Braşov, 1 iunie 1822

Ex[celenţă]

Pe cînd, cu mulţi ani în urmă, simţeam într-adevăr la orizontul patriei noastre rezultatul prea puternicii ocrotiri a puternicii Rusii, căci datorită ei şi numai ei au fost respectate temeiurile întocmite în diferite timpuri şi tratatele în favoarea şi pentru ajutorul neamului ortodox al Ţării Romîneşti, precum şi biserica religiei noastre ortodoxe a fost respectată şi drepturile locului au fost încuviinţate şi privilegiile parţiale au fost păstrate, nu putem să nu mărturisim în gura mare sentimentul cordial al nemărginitei noastre recunoştinţe către această prea pioasă puternică monarhie şi nici să trecem sub tăcere faptul că, fără puternica ei egidă, de mult patria noastră ar fi devenit ceea ce este astăzi, cînd a survenit această situaţie, de care nu ne îndoim că este vremelnică, dar nenorocită pentru existenţa ei.

Patria noastră, excelenţă, de mult a scăpat de voinţa absolută a cîrmuirii ei legale, fiindcă, spre fericirea neamului romînesc, a găsit rival aici pe protectoarea noastră care ne apără. Dar cîrmuirea legală, nutrind de mult, precum se vede, din cauza rivalităţii, un scop lăuntric, a găsit pretext turburarea întîmplată care deja de mult s-a risipit şi sub cuvînt de apărare, vorbă să fie, a folosit prilejul şi se gîndeşte în mod deosebit la grija ei, adică la faptul de a pregăti o epocă de un sistem nou de organizare, după chipul ei de a gîndi şi a voi.

Teoria noastră se dovedeşte din faptele care sînt. Se zice că Ţara Romînească este cîrmuită astăzi de caimacam şi de boieri creştini. Dar această cîrmuire este

aparentă, deoarece din poruncile zișilor se execută poruncile [turcilor]. Fără îndoială și fără putință de tăgadă totul se poruncește după punctul de vedere turcesc și poruncindu-se după punctul de vedere turcesc, este lipsită țara de orice drept din punct de vedere religios, politic și omenesc. Zicem din punct de vedere religios, fiindcă din cauza rămînerii fără rost în țară de pace și liniște a trupelor turcești, sînt călcate datinele absolute și libere ale bisericii, păstorii sînt stingheriți să dea sfaturile lor părintești și să îndeplinească sfintele lor îndatoriri; în acest sens, și prin urmare, nu puțin se strică dogmele religioase, precum pildele de pînă acum mărturisesc îndeajuns.

Politicește și omenește Țara Romînească este lipsită de dreptate fiindcă în loc de dreptate și echitate strălucește neomenoasa și vădita nedreptate, în loc de păstrarea datinelor locale și particulare, ele sînt zilnic desființate și în sfîrșit în loc de lege stă sabia mînuită după plac, sau cel puțin pedeapsa fără judecată, iar cîrmuirea dregătorilor creștini, cuprinsă în acest sistem general, este fără să vrea obligată să se supună bunului plac al stăpînitorilor și să acționeze după cum dictează cruzimea lor.

Știind că acestea sînt părerile stăpînirii legale din țara noastră, am prevăzut de la început rezultatul trimiterii boierilor din București la Constantinopol [1]. Am bănuit pe drept cuvînt tot ce va delibera zisa stăpînire despre viitoarea soartă a acestei provincii și despre susținerea datinelor sistemului local și că în sfîrșit se va vedea că tot ce va fi hotărît sau poruncit provine fie din mărturiia sau din rugămintea zișilor boieri. Dar fiind la îndoială încă de pe atunci, din cauza că de loc nu cunoșteam cum stau lucrurile, noi am trecut sub tăcere concluzia noastră și am fost numai cu băgare de samă, ca să ne încredințăm după aceea.

Acum cîteva zile am aflat că boierii amintiți au fost întrebați și au discutat la Constantinopol despre toate cîte privesc Țara Romînească în împrejurările de acum [2]. Dar, fiindcă socotim că este de la sine înțeles că prezentîndu-se zișii

[1] Delegația boierilor din Țara Romînească, care a plecat spre Constantinopol încă de la 22 martie, a fost alcătuită din: banii Grigore Ghica și Barbu Văcărescu, clucerii Mihăiță Filipescu și Filip Lenș, vornicul Nicolae Golescu și căminarul Iancu Cocorăscu (vezi « Jurnalul mergerii boierilor deputați în Țarigrad », Acad. R.P.R., mss. rom.: 23, f. 200; 55, f. 171; 336, f. 91; 566, f. 130; 1753, f. 30—33. Publicat de E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 146—155. Unele date și la N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 132 și în *Hurmuzaki*, XX, p. 711). La 23 martie a plecat spre Constantinopol și delegația boierilor moldoveni, alcătuită din: marele logofăt Ioniță Sturza, banul Ioan Tăutu, vornicii Gh. Cuza și Iordachi Rășcanu, aga I. Greceanu, hatmanul Const. Cerchez (*Hurmuzaki*, XX, p. 712). (Jurnalul moldovenilor, sub titlul: « Mergire boierilor dipotați la Țarigrad », la Acad. R.P.R., ms. rom. 110, f. 75—82. Publicat de M. Drăghici, *Istoria Moldovei*, II, p. 133 și urm.). Boierii moldoveni duceau cu ei și arzmagzarul din partea « a tot norodul » prin care se cerea ca în fruntea țării să fie ales un sfat alcătuit din boieri (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 139—148).

[2] Vezi « Cererile boierilor celor duși în Țarigrad. 1822, mai », întocmite în 26 puncte, prin care se prevede domnie pămînteană, izgonirea străinilor și modul de organizare a țării (Acad. R.P.R., ms. rom. 322, f. 150; ms. rom. 3256—cronica Dîrzeanu, f. 98. v — 100 v.; ms. rom. 4075, f. 49. Publicate de: E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 155—158; N. Iorga, *Izv. cont....*, p. 134—136 și incomplet de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 214—216).

boieri nu vor vorbi potrivit cu situația lor de [delegați] acolo, ci toate le vor spune după placul Porții, cum li se va porunci, sau cum vor observa și vor afla că este în soglăsuire cu scopul chemării lor (fiindcă altfel desigur își primejduiesc propria lor viață): rugăm pe excelența voastră să fiți din timp prevăzătoare și dacă socotiți și dvs. să raportați în mod special despre aceasta curții împărătești, protectoarea noastră, arătînd că un obicei al țării este, precum știți din marea dvs. experiență, că la toate întocmirile politice ale unui sistem local, o conferință sau o hotărîre luată unilateral privind interesele locale generale nu durează, dacă nu se organizează de întregul corp, atît al clerului cît și al clasei boierești, cu atît mai mult cu cît ceea ce va ieși în această împrejurare critică, fiind făcut astăzi la Constantinopol, nu poate fi socotit sau nu poate să existe decît ca ceva care provine în mod silit din cauza cunoscutei orori a despotismului otoman.

Pe lîngă aceasta îndrăznim mai ales să asigurăm pe excelența voastră că chiar dacă admitem o aranjare oarecare vremelnică a lucrurilor, oricare ar fi organismul sistemului de cîrmuire al Țării Romînești, în viitor, este de ajuns ca el să aibă drept temei rămînerea mai departe de trupe în țară, oricît de puține la număr s-ar hotărî să fie, ca să pricinuiască desigur aceleași nenorociri, de care de acum cincisprezece luni le suferă nenorocita țară, nu numai fiindcă în mod firesc e imposibil să se facă cea mai mică schimbare a caracteristicilor acestui neam turcesc, dar și fiindcă groaza răspîndită de mult cu drept cuvînt datorită prezenței acestor trupe, nu este cu putință să se risipească în alt chip decît numai cu plecarea lor completă. În felul acesta locuitorii vor scăpa de simțitoarea apăsare pe care o încearcă și de primejduirea propriei lor vieți, ce le stă în fața ochilor zi de zi, și se vor bucura în mod liber de dorita lor ușurare. Acest lucru să fie asigurat dinainte de către cîrmuire prin alte mijloace, oricare ar fi ele, mai potrivite sau mai lesnicioase, analoage împrejurărilor, care vor fi aprobate de tot clerul și de întreaga clasă boierească în deplină înțelegere și de comun acord. Dar sîntem siguri că prima propunere a boierilor aflați la Constantinopol va fi ca trupele să mai rămînă în țară pentru paza locală sau pentru a înăbuși vremelnic o nouă presupusă turburare.

Noi sîntem siguri că dacă și domniile lor nu ar fi fost înșelați sau împiedicați să vină cu noi în acest oraș al Transilvaniei, unde să nu fie nici o bănuială de primejdie a vieții lor, ei ar fi mărturisit din propria experiență a celor petrecute, tot ce arătăm și noi pe scurt aici, poate și mai mult, căci ei aproape de un an sînt martori oculari a măcelurilor, jafurilor și pîngăririlor, care s-au săvîrșit în diferite împrejurări sub ochii lor, și pe care nu numai că nu le pot nega, dar precum credem ar fi fost în stare fiind în siguranță să le descrie în toate culorile caracteristice ale cruzimii turcești.

Prevăzînd acestea în împrejurarea de acum a chemării zișilor boieri, descriem excelenței voastre tot ce credem că e bine și, îndeplinind datoria noastră pentru fericirea țării, repetăm rugămintea noastră ca acestea că se facă la timp cunos-

cute curții împărătești și să se știe că tot la timp nu am trecut sub tăcere protestul nostru.

Între timp, nutrind speranța dulce a obținerii celor trecute în listă, avem onoarea a semna prea supușii servitori ai excelenței voastre.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 272—273 v. Orig. grec. Ciornă cu multe ștersături și îndreptări.

38

29 iunie 1822

Divanul Țării Romînești certifică buna purtare a lui Hasan bei și a trupelor sale.

De la otcîrmuirea Valahiei, chelerul prea puternicii împărății.

Fiindcă la apostasia ce dă streini s-au făcut aici în pămîntul țării noastre, care este știută, prea puternicul și milostivul nostru împărat au îngrijit de au trimis oștiri și au izgonit pe apostați și ne-au scăpat din mîinile lor, între cari oștiri fiind aici și slăvirea sa luminatul Hasan bei, fratele luminăției sale Hacî pașii, muhafizul Giurgiului, nazîr peste oștirile de la Giurgiu, și în cîtă vreme au fost în țară și aici în politia Bucureștilor [1] s-au purtat cu bună orînduială spre ocrotirea țării, nu numai slăvirea sa, ci și agalele și ascherliii ce i-au avut, nefăcînd nimănui nici o supărare și pagubă.

De aceea și noi nu lipsim a adeveri printr-această carte mulțumita ce avem către slăvirea sa pentru această facere de bine ce am cunoscut în faptă la izbăvirea noastră de către apostați. [2]

1822, iunie 29.

Troados vechilul mitropoliei, pecete	Mihalache Manu vel logofăt pecete
Costachi Negrea, pecete	Scarlat Grădișteanul vel vornic pecete
Romanitis[?] pecete	Alexandru Crețulescu biv vel agă pecete
Cost. Crețulescu [?], pecete	Petrache Gor. pah. pecete
Alexandru Fălcoianu pecete	stolnic Petrache Arion pecete
Ioan Stolnic pecete	Răducanu serdar pecete

Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 350.

---

[1] Hasan bei a plecat din țară cu trupele sale la 4 iulie 1822.

[2] Hasan bei a obținut certificări asemănătoare pentru sine și pentru oamenii săi și din partea consulatelor străine din București (*Hurmuzaki*, XX, p. 731).

În septembrie 1823 boierii, mulțumind Porții pentru grija arătată țării, laudă din nou pe Hasan bei (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 419).

39

[Constantinopol,] 29 iunie 1822

Nota Porţii către ambasadorii străini, pentru a numi la București și Iaşi numai cîte un consul și cîte un dragoman, care să nu mai fie însă dintre greci.

Acest după obicei tacrir dat din parte Înaltului devlet la anul 1237, la 9 a lunii şeval, cătră solul austriacesc ce să află lîngă Înalta Poartă, asemine s-au dat cîte o copie solilor Angliei şi a Galiei şi rînduitului întru slujbile Prusiei, pentru ca să se treacă în condica ce este pentru consulaturile ce se află în Moldova şi Valahiia.

« Întru alcătuire ce pentru consuli, fiindcă este alcătuit ca să se rînduiască din partea prietenilor înpărăţii la locurile mele cele de moștenire a Moldaviei şi a Valahiei, cu împărătesc berat numai cîte un consul cu al său dragoman, şi, făcându-să de trebuinţă spre a lăcui numai acesta în oraşurile cathedrii prinţipatului, adică în Bucureşti şi în Iaşi, şi căutînd pricinile orînduirii sali, să nu să afle întru alte mişcări şi lucrări afară de slujba și de epistasiia sa, precum asemine să nu să rînduiască consuli din raialele Înaltului devlet. Ci, consulul care să va orîndui din partea ori a căriia prieteneşti înpărăţii, să fie din supuşii aceiaşi curţi și din naţiia aceia. Fiindcă s-au încredinţat Înalta Poartă cu adevărat că de la o vreme consulii ci să află în eparhiile aceste trimăt din parte lor, împotriva vechilor aşăzemînturi, la fieştecare ţinut cîte un vechil, şi acesta împotriva alcătuirilor și a bunei rînduiale a pămîntului, înșelînd cu oareşcare chipuri pe lăcuitori și raiale, îndrăzneşte la lucruri neplăcute şi necuviincioasă, precum de a scrie sudiţi.

Şi iarăşi unii din consuli şi dragomanii lor, nefiind din supuşii aceiaşi naţii şi stăpîniri, căriia sînt supuşi, şi pentru că să orînduiesc cu un chip şi din greci, din care pricină s-au întîmplat în memlechet atîte ştiute păgubitoare lucruri, şi ca de acum să nu poată a să urma asemene întîmplări ci sînt socotite în pricinile cele vădite a nenorocirilor și necazurilor, întru care au căzut acum memlechetul, drept aceia, trebuinţa au cerut să se puie întru lucrare chipurile cele lucrătoare după stare dintîi şi după vechea buna rînduială. Pentru care, de vreme ci este îndestul spre a să afla cîte un consul cu un dragoman al său în oraşile Bucureştii şi Iaşii, făr' a fi din naţia grecilor ci este strein neam cu consulii, şi de a să trimite din parte consulilor vechili şi la alte ţinuturi, fiind lucru cu totul împotrivă către alcătuirile devletului şi împotriva bunei rînduiale a locului. Şi, mai ales că, osebit că este ştiut dintru cîte întîmplări s-au văzut că acest fel de lucruri sînt acele care au stătut izvodire și pricină de a arăta din nou acum în sfîrşit la aceste două pămînturi atîte neîncuviinţări și răutăţi care cu osteneale s-au putut a să ridica desăvîrşit. Pentru că este vederat şi cunoscut că asemene întîmplări împotriva vechelor alcătuiri a devletului şi înpotrivitoare bunelor rînduiale a locului ce să păzesc, nu va fi cu putinţă vreodineoară de a fi prielnic şi că cel ce să află în slujbile prietenelor curţi

ce sint înpriiatenite cu Înalta Poartă datoriia este a slujbii şi a orînduirii lor, ca să oprească şi să depărteze aceste lucruri, au făcut cunoscută stare lucrului şi s-au dat întru ştiinţă deobştie de către Înaltul devlet, prin tacriruri, după obicei, către soli şi către cei rînduiţi lîngă Înalta Poartă cu slujbe din parte priiatenelor curţi şi cu arătare cum că este cerşut de către Înalta Poartă pentru ca cel de bun neam al nostru priiaten, conte de Luţov, deplin înputernicitul sol internunţiu a pre iubitei înaltului devlet preiatene înpărăţii a Austriei, să nu sloboadă nici să priimască spre a să rîndui şi pe la alte ţinuturi cu nume de vechili, afară de acel rînduit de către curte Austriei, unul numai, consul. Şi pe temeiul acela, ca consulii şi dragomanii lor să se facă din însuşi supuşii aceiaşi curţi şi din aceiaşi naţie, iar nu să se rînduiască consuli şi dragomani din neamul grecilor, fiind raiale a Înaltei Porţi. Şi spre a să face sîrguinţă cu luare aminte ca să să întărească şi să să adeverească legăturile cele statornice ci să pătrec între priiatenile curţi a dragostii şi a armoniei cei cu curăţenie.

S-au scris acest tacrir după obicei şi s-au dat la mai sus numitul preiatenul nostru».

Acad. R.P.R., doc. CXXXI/190. Trad. rom. cont.

40

5 iulie 1822

Mihalache Manu şi Grigorie Romanit roagă agenţia austriacă să înştiinţeze «unde se cuvine» despre «nişte hoţi arnăuţi ce au ieşit din ţinutul Sibiului» şi fac jafuri în Ţara Romînească.

Către cinstita c[hesaro] c[răiască] aghenţie,

Din alăturata notă ce au trimis dumnealui caimacamul Craiovei, va lua îndestulă pliroforie cinstita c. c. aghenţie, de hoţiile şi alte fapte rele ce au început a face în părţile locului nişte hoţi arnăuţi ce au ieşit din ţinutul Sibiului. Pentru care şi noi cu drept poftim pe cinstita chesaro-crăiască aghenţie, să binevoiască a face aceasta cunoscut unde se cuvine, că de acolo să se dea straşnice porunci pe la toate satele austriaceşti a se curma acest rău, nemaifiind volnici a ieşi în ţara Valahiei. Căci unii ca aceştia nu numai că fac multe feluri de răutăţi, ci încă sînt şi îndărătnici cu totul celor ce voiesc a ieşi din ţara nemţească în pămîntul lor [1]

1822, iulie 5

Mihalache Manu, Grigorie Romanitis

Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 352. Orig. rom. Publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 164.

---

[1] În poruncile trimise vătafilor de plai, se arată că guvernămîntul Transilvaniei a luat, la 7 septembrie 1822, măsuri pentru întărirea pazei şi după cum atestă agenţia austriacă «locurile de acolo în staturile chesaro-crăeşti sînt cu totul curăţite de acest fel de tîlhari» (Arh. St. Buc.. Condica domnească 96, p. 343—344. Publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 348—349),

[Constantinopol,] 7 iulie 1822

Barbu Văcărescu și Mihăiță Filipescu sînt numiți caimacami ai domnului Țării Romînești, Grigore Ghica.

Tălmăcirea prea înaltului ferman ce au venit pentru domnia măriei sale prea înălțatului nostru domn Grigorie Dimitriu Ghica voevod. 1822, iulie 7.

Lauda a neamului mesiei, cei ce vă aflați în memlechetul Valahiei boieri ai divanului, sporească-se supunerea voastră. Ajungînd această împărătească şi înaltă poruncă, ştiut fie vouă, că izgonindu-se acum cu mijlocul cel cuviincios cele de mai nainte pricinuite apostasii și răscoale în două ale noastre de baştină împărăteşti locuri Valahii şi Moldavii, cu ajutorul lui dumnezeu s-au deşertat şi s-au curățit aceste două provinții de scîrnavele stîrvuri ale apostaților, ca să se întoarcă liniştirea şi repaosul la nevinovatele raele. Sosit-au rîndul, ca să se orînduiască și să se puie domn. Dar fiindcă cei din ceata grecilor mai nainte domni, deosebit că au fost cei întîiu îndemnători şi stăpîni ai revoluției şi încă îndrăzneți de nelegiuiri şi de viclenii, în urmă au îndrăznit de au făcut o mulțime de zulumuri, și cu dosirea lor alocurea au arătat cu adevărat necredința lor, dar boierii pămînteni, slugile mele totdeauna privea a rămînea în puntu raghitiului şi al supunerei; din care unii în trecutele zile viind la împărătescul nostru pămînt, încă mai mult au arătat cea netăgăduită credință şi a nevinovățirii lor.

De aceea numai şi numai spre creșterea odihnei şi a statorniciei lăcuitorilor sărmani raele, fost-au împărăteasca noastră voință a se orîndui şi a se alege domn dintr-aceşti pămînteni, după cum şi mai nainte au fost. Şi astfel acum s-au dăruit cu îndestulare şi s-au orînduit din bogatele mili împărăteşti domn al memlechetului Valahiei, Grigorie Ghica [1] (al căruia sfîrșit să fie cu bine), întărirea celor mai întîi din neamul mesiei, ca unul ce este din cei cu ipolipsis în oraş boieri pămînteni.

Deci fiindcă numitul domn, după cum urmează, plecînd de aici este să vie la Silistra spre a-şi pune în orînduială ecpaiaua sa, şi pînă ce va ajunge la locul său ca să se puie în bună orînduială şi otcîrmuire numita țară şi ca să se ocrotească sărmana raia și cu multe chipuri să-și arăte faptele neînvinovățirei şi a sadacatului, s-au orînduit şi s-au aşezat caimacami domneşti din cei ce sînt boieri pămînteni veniți cu dînsul în Țarigrad, întărirea neamului

[1] Firmanul de numire ca domn a lui Grigorie Ghica, cu conținut similar documentului de mai sus, emis la 1 şeval 1237, adică 1 iulie 1822 (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 391—392).

Acad. R.P.R., ms. rom. 261, f. 5; pach. DCCCIV (fost ms. rom. 1062), f. 278—281. Publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 320. Vezi şi rapoartele consulare austriace din 9/21 şi 11/26 iulie, *Hurmuzaki*, XX, p. 735—737).

mesiei, banul Barbu Văcărescu şi aga Mihăiță Filipescu (a căror supunere sporească-se) şi pînă ce va sosi numiții caimacami [1] în Bucureşti, deopotrivă să vă sîrguiți spre căutarea şi îndreptarea celor trebuincioase slujbe şi maslahaturi ale memlechetului. Aceasta chiar prin tacrir s-au cerut de către numitul domn, ca să se scrie înaltă împărătească poruncă către voi. De aceea şi s-au făcut împărătesc firman al meu, ca să lucrați şi să vă purtați după cum s-au zis şi într-adins s-au scris şi s-au trămis această împărătească înaltă poruncă. Deci pînă va sosi acilea cei din partea domnului orînduiți caimacami, să vă siliți şi să vă sîrguiți într-o unire, spre a căuta şi a îndrepta cu credință cele de trebuință slujbe după obiceiul ce este şi să săvîrşiți cea mai trebuincioasă slujbă a ocrotirei săracilor şi a neputincioaselor raele şi să puneți în bună orînduială maslahaturile memlechetului, sîrguindu-vă pentru odihna şi repaosul săracilor şi ocrotirea lor de nedreptăți şi jafuri. Pentru aceasta s-au scris acest împărătesc şi înalt ferman, prin care poruncim, ca cum va ajunge să vă purtați după cum vi s-au zis, şi să lucrați după netăgăduitele semne ale supunerei acestui în scris împărătesc înalt firman ce cere după datorie supunere, şi cu totul să vă depărtați de cele împotrivă. Aşa să înțelegeți, şi la sfintele noastre semne să fiți supuşi.

S-au scris la sfîrşitul lunii seval în anul 1237. [2]

Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 353—355. Orig. grec. şi trad rom. cont. Publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 320—321.

42

12 iulie 1822

Îndatoririle lui Arif aga, numit beşleagă peste 40 de neferi în ținutul Botoşani.

Căimăcăm[ia]

Prin alegerea dumisale başbeşleaga, se rînduieşte beşleagă la ținutul Botoşani pe dumnealui Arif aga, care va avea cu sine patruzeci neferi, a cărora leafă li va fi cîte douăzeci lei pe lună de om; a căruia datorie şi urmare ce are a păzi, sînt aceste:

1. Rînduitul beşleagă va ave neferi lîngă sine, va şede în tîrg lîngă dumnealor dregătorii la locul dumisale osăbit. Şi în ceasul ce dumnealor dregătorii

[1] Destituirea caimacamului C. Negri a fost adusă la cunoştință prin buiurultiul seraschierului de Silistra, primit la Bucureşti în 6 iulie 1822. (*Hurmuzaki*, XX, p. 730).

[2] În ziua de 7 iulie, cînd primesc această poruncă împreună cu firmanul de numire a noului domn, boierii trimit prin paşa de Silistra un arzmagzar de mulțumire şi o scrisoare către domn, prin care-l pun la curent cu măsurile luate imediat după primirea firmanului (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 356—357. Toate aceste acte publicate de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 321—323 şi de N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 163—169).

îi va arăta niscaiva supărări ce [se] vor pricinui lăcuitorilor despre ascherlii trecători, să saie îndată şi să margă să-i apere; şi să puie la cale odihna şi nesupărare lăcuitorilor, silindu-se a scoate şi ceea ce se va răpi de către ascherlii de la lăcuitori.

2. Dacă se vor ivi niscaiva tîlhari, făcători de răutăţi [1], dumnealui beşleaga să-i prindă, să-i dei la dumnealor dregătorii şi dumnealor dregătorii, după porunca ce au a-i trimite aice.

3. Să fie cu mare privighere şi îngrijire despre tîlhari, eterişti, ca nu cumva ivindu-se să facă supărare lăcuitorilor. Şi pentru asămine pricini, îndată cu dumnealor dregători să răpadă înştiinţare aici.

Întru toate aceste datoriile dumisale se va sîrgui a le împlini, fiind toate aceste pentru nesupărare credincioaselor raiele a prea puternicii şi hrănitoarei noastre împărăţii

Petrachi Sturza, vel vistier [2]

1822, iulie 12 [3]

Acad. R.P.R., pach. MLXXIII[a] (fost ms. rom. 1200), f. 21. Orig. rom.

43

20 iulie 1822

Măsuri pentru despăgubirea locuitorilor Moldovei, jefuiţi de ieniceri.

Cărţi di la căimăcămie pe la toate ţinuturile, pentru zăloagele ieniceri.

Căimăcămia

Cătră. . . [4]

După jalobile lăcuitorilor pentru zăloagile ieniceri, ce au fost pe la satele lor, după ce în silă ş-au luat lefi de pi la lăcuitori, apoi au pricinuit şi alte cheltuieli şi păgubiri, precum şi la ridicare lor de prin sate au urmat aşămine păgubiri, cari toate aceste fiind trebuinţă a să şti, după poronca ci este inadins,

[1] La începutul lunii iunie a apărut un grup mare de « hoţi » iar în a doua jumătate a lunii iulie apar « briganzi » în jurul Focşanilor (*Hurmuzaki*, X, p. 165, 172—173).

[2] O dată cu numirea lui Ioan Sandu Sturza ca domn al Moldovei, la 9 iulie, au fost numiţi caimacami vornicul Teodor Balş şi vistierul Petrache Sturza (Firmanul de numire: Acad. R.P.R., doc. CXXIII/49; CCCLX/60. Copii rom. cont. în mss. rom. 55, f. 225; 98, f. 31—32; pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 344—348. *Hurmuzaki*, XX, p. 732—734).

[3] O altă poruncă identică este dată la 23 august acelaşi an pentru orînduirea lui Osman aga delibaş ca beşleagă la ţinutul Fălciului. Acel act mai are în plus trei rînduri, scrise în limba turcă, care înseamnă: « În anul 1237 [= 1822] s-au luat banii de la 37 de sate pe seama beşliagalîcului şi nu le-a rămas nici o datorie de bani. Osman bei. 27 muharem [12] 37 » [= 23 august 1822]. Urmează pecetea turcească, cu inscripţia: Abdi Osman, 1237 (acelaşi pachet, f. 270).

[4] Loc alb.

să scrii dumilorvoastre ca cu grăbiri să rînduiți oameni vrednici și cinstiți, să umble prin satele ținutului acelue, ca să facă cercetare cu amănuntul și catagrafie arătătoare de toate păgubirile ce au făcut lăcuitorilor prin sate, arătînd și numile lor și din ce [zăloage] au fost, și pînă în zece zile să se triimată la visterie, ca să se urmeze aceia ce va fi poronca.

1822, iulie 20

Teodor Balş vornic.
Petrachi Sturza vel vist.

Arh. St. Iași, ms. rom. 10, f. 89. Orig. rom.

44

Constantinopol, 20 iulie 1822

Poarta interzice turcilor, cu excepția capanlîilor prevăzuți cu «teșcherele și fermane», intrarea în Țara Romînească.

Traducerea împărătescului ferman către măria sa.

Alesule între domni din neamul creștinesc Grigorie Ghica voevod, domnule al Valahiei, fie-ți sfîrșitele bune.

Ajungînd acest al mieu împărătesc înalt ferman, cunoscut să-ți fie că, cu toate că în felurite vremi s-au dat strașnice porunci neamurilor de la împărăteștile mele sarhaturi de a nu da voie să între în provinția Valahiei nici un locuitori din sarhaturile de prin prejur și din iamaci cu cuget de a supăra raialele, afară din capanlîii ce sînt orînduiți cu teșcherele, fiindcă provinția Valahiei se socotește o cămară a împărăției mele, și în sfîrșit locuitorii acei[1] raiele este trebuință a fi păziți de orice supărare; dar, fiindcă din pricina întîmplatei răzvrătiri în acest curs de vreme, unii întrînd în zisa provinție supt pretext ostășesc, au întreprins supărări către săracele raiele prin feluri de năpăstuiri, este trebuință a se popri pe viitor intrarea unora ca aceștia și afară din adevărați negutători capanlîi cu fermanuri nimeni din cei ordineri să nu îndrăznească a trece în Valahia. Și ca să se facă în acord cuvenita silință, s-au dat la feluri de locuri felurite porunci, precum prin tacrirul tău te-ai rugat; și, pentru această a ta rugăciune s-au cercetat condicile și s-au văzut că afară din negutătorii capanlîi cu fermanuri și teșcherele, pentru că este poprit de a intra în ambele locuri fieșce turc, s-au dat acum în parte osebite împărătești porunci către toți vezirii, mirmiranii, ce se află pe la marginile Dunării.

De aceea și tu, avînd luare aminte la acest important lucru, să te silești ca, afară din capanlîi cu fermanuri și teșcherele, să nu îndrăznească nimeni

---

[1] În text: iei.

a întra în provinția Valahiei; pentru care ți s-au trimis această a mea înaltă împărătească poruncă.

Drept aceea, ca să te silești și tu mai mult spre a se executa această a mea înaltă împărătească voință, întradins s-au dat această a mea înaltă împărătească poruncă.

Îndată dar ce va ajunge, după datoria ce ai a-i arăta toată supunerea și ascultarea, să te grăbești a executa fără strămutare cele printr-însa dispozate, depărtîndu-te și fiindu-ți frică de a urma împotrivă. Așa să știi și să fii supus la împărătescul meu semn.

Anul 1237, al nostru 1822, zilcade l-iu, în păzitul de dumnezeu, Costandinopol.

Pentru traducere întocmai,
Șeful secției grecești, C. Tîrnoveanu.

Arh. St. Buc., Documente diplomatice, II/129. Orig. turc., cu trad. grec. și rom.

45

[București,] 22 iulie 1822

Caimacamul Țării Romînești, Barbu Văcărescu, scrie mitropolitului și boierilor refugiați la Brașov să se întoarcă în țară.

Cu fiiască plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită prea blagoslovitoare dreapta prea sfinției tale părinte mitropolit al Țării Rumînești, și prea sfintele părinte arhiepiscop al sfintei episcopii Buzău, și [cu] multă dragoste mă'nchin dumneavoastră fraților boieri ai patriei noastre, carii încă pînă acum vă veți fi aflînd în coprinsul Brașovului.

Priimind cinstită și frățească scrisoare de la 13 ale următorului [1], răspunsul ce s-au trimis al bunei vestiri după tîlmăcirea prea înaltului ferman pentru oblăduirea țării noastre [2], care s-au încredințat mării sale Grigorie Ghica vv., și m-am bucurat pentru buna dumneavoastră rîvnă a purcederii de acolo și a venirii aici. Vestesc și eu că cu ajutorul lui dumnezeu, ieri la 21 am sosit aici în București, împreună și cu ceilalți frați boieri caimacami. De aceea să binevoiți a veni și dumneavoastră să înbrățișem cu toții trebile țării, spre o bună oblăduire după prea înaltele împărătești porunci și după bunăvoința și porunca

---

[1] Mitropolitul Dionisie, scrisese din Brașov caimacamului confirmînd primirea înștiințării despre numirea domnului, promițînd că el și boierii se vor întoarce îndată în patrie (Acad. R.P.R., pach. DCCCV, fost ms. rom. 1063 f. 426. Publicat în *Bis. ort. rom.*, XVII, p. 27).

[2] La 10 iulie s-a trimis « a doua carte către boierii din Brașov și copia firmanului » (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 359; publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 324). Prima scrisoare a lui Gr. Ghica către boierii din Brașov a fost trimisă la 1 iulie (Acad. R.P.R., pach. DCCCV, f. 427. Publicată în *Bis. ort. rom.*, XVII, p. 25—26).

mării sale lui vodă. Îndestul fiindu-mi greutatea [cu] care am luptat în cursul vremii, de cînd am venit, după cum cu încredințare poate fi cunoscut și dumnv.

Și aștept bună venire, ca să ne vedem sănătoși.

1822, iulie 22.

Sînt al prea sfințiilor voastre fiu sufletesc și al dumv. ca un frate și slugă

Barbu Văcărescu

Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost ms. rom. 1063), f. 425 v. Copie rom. contemp. Publicat în *Bis. ort. rom.*, XVII (1893—1894), p. 27—28. O altă scrisoare a aceluiași, cu un conținut aproape identic, trimisă la 28 iulie se află la Acad. R.P.R., pach. DCCCXIII (fost. ms. rom. 1071), f. 201 201 v.

46

25 iulie 1822

Vistierul din Mehedinți, Nicolae Bobœc, fost căpitan de panduri, roagă pe Costache Samurcaș să dispună ca toți cei care au participat în 1821, împreună cu el, la jefuirea lui Manolache Hiotu, să fie obligați a contribui la despăgubirea acestuia.

Prea cinstite dumneata biv vel cămărași.

Jăluiesc dumitale că după judecata ce am avut la departamentul cremcnalion cu un Manolache Hiotu [1] pentru o sumă de jafuri ce s-au jăfuit după venirea oștirilor împărătești aici, care jaf s-au săvîrșit de un Mitroi căpitan cu alți căpitani i panduri din înscrisă porunca mea și a unui Iancu Enescu ce să află înăuntru, fiind înșine mai mari căpitani peste panduri, în cele după urmă m-am învoit cu Hiotu de i-am dat zapis ca să-i plătesc acel jaf, cu taleri 3685 în soroc de trei luni și eu să apuc pă cei mai jos arătați, carii mai mult s-au împărtășit dintr-acest jaf și sînt în osîndă.

De aceea mă rog dumitale, fiind cu păcat numai eu dintre atîția înși să fiu în plașcă, să fie cinstita porunca dumitale cu a să orîndui un logofăt de la cinstitul divan împreună cu doi vrednici mumbașiri, să apuce pă fieșcare a plăti sau a da ceea ce au luat dintr-acest jaf.

Apoi, cum va fi mila dumitale.

Polcovnic Vasile Ghelmegeanu, Iovan Grecu căpitan ot Sălătruc i Nicola Colțan căpitan ot Bălțați, Ioan brat Mateiță căpitan ot Plopi, Vasile Crăpatu [2] ot Rogova i Preda Stuparu, Năstasie ot Oreviță, Matei Luca ceaușul, Sava Săpun căpitanul, Dinu Bocănel ceaușul i Trandafir ot Orevița, Stoian Țînul ot Danceu, Fota Dăncău cumpănașu.

---

[1] Manolache Hiotu din Tîmna în a cărui casă pandurii lui Tudor au asediat pe Dumitrache Protopopescu și pe Dinu Bîldea la începutul răscoalei (C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 35).

[2] Vasile Crăpatu a fost căpitan de panduri. La 22 martie 1821 merge în misiune de la Craiova la Broscari (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 49).

Au luat 60 vedre rachiu Gheorghe geambașu ot Cremina și alții care vor mai arăta aceștia.

Al dumitale prea plecat

Nicola Boboc vistier [1] din sud Mehedinți.

[Rezoluție:]

Costache Samurcaș biv vel cămăraș, caimacam acestor cinci județe.

Dumneavoastră boieri judecători ai departamentului creminalion, unde au fost pricina orînduită în cercetare, poruncim să cercetați și jalba aceasta și la cererea ce face jăluitoriul să ne arătați prin anafora.

1822, iunie 25

Pecetea caimacamului biv vel sluger.

De la depertamentul cremenalion,

Pricina ce arată jăluitorul este într-acestași chip că Manolache Hiotu au jăluit cinstitei căimăcămii pentru acest Nicola Boboc vistier, arătînd cum că în urma venirii oștirilor împărătești, încă după ce însuși el i-au scos teșcherea de iertăciune, au zis prin taină acelui Mitroi ce l-au avut căpitan supt comanda sa și chiar de lîngă dînsul hrăpindu-l l-au bătut foarte rău și l-au jăfuit luîndu-i tal. 500 bani gata i o pereiche pistoale cu argint i un haimalău de argint i un ceasornic i un cal cu tacîmul lui i o cergă i o epăngea i o iapă i o vacă i 50 ocă lînă i 4 piei de cal și 600 vedre rachiu de prune, care toate acestea, după prețuirea Hiotului, fac tal. 3685. În dosul cării jălbi s-au dat porunca cinstitei căimăcamii supt pecetea și a slăvirii sale silictar aga cu mumbașir orînduit, coprinzătoare ca în vreme ce acel jaf s-au săvîrșit după venirea oștirilor, să apuce pă jăluitorul acesta și pă Mitroi ca ori să facă împlinire sau, pricinuind, să-i aducă în judecata acestui depertament.

Urmare făcîndu-să cinstitei porunci, i-au și adus aici în cercetarea judecății, față cu Mihalache fiul și vechilul numitului Hiot, unde pricinuind numitul Boboc că jaful Hiotului nu s-au săvîrșit din porunca sa, au arătat Mitroi, împrotivă, un răvași din trecutul leat 1821 iunie 28, cu 44 de zile în urma venirii oștirilor, iscălit de jăluitor și de Iancu Enescu ce au fost otcîrmuitori mai mari ai aceloralanți căpitani și panduri, scris de către dînsul, cu coprindere că pă de o parte să ia toate vitele i alte acareturi ale Hiotului, în scris pecetluindu-le rachiul, să le trimiță foaie curată și pă de altă parte, să-l jăfuiască pînă în cămașă. Pă care răvaș încredințîndu-l Mitroi și, cu martori de adevărat, Nichiță jăluitorul, Boboc în cea din urmă nu l-au putut tăgădui, zicînd Mitroi că după acest răvaș au făcut și urmare. Fără numai au pricinuit că nu au luat el de la numitu Hiot toți acei tal. 500 și celelalte lucruri, ci numai taleri trei sute optzăci bani gata i pistoalele i haimalău și ceasornicul. Din care bani și

[1] Nicolae Boboc, polcovnic de panduri în mai 1812 (E. Vîrtosu, *Mărturii noi...*, p. 17). În iunie 1816, comis în jud. Mehedinți, cînd prinde o ceată de hoți (V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, X A, p. 636). În martie 1821 se afla la Craiova, de unde trimite scrisori lui Tudor Vladimirescu la București (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 49).

lucruri iarăşi zice că au dat jăluitoriului Boboc tal. 250 i pistoalele şi Iancului Enescu tal. 120 şi haimalău, cum şi ceasornicul i l-ar fi luat Vasile Ghelmegeanu, după ce s-au prădat, rămîind la el numai din bani tal. 110. Iar calu cu tacîmul i cerga i epăngeaua i vaca i lîna i pieile de cal şi iapa s-au luat de ceilalţi panduri ai săi, precum şi din rachiu au băut şi au luat pandurii lui cîtva atunci, cînd l-au pecetluit. Dar cel mai mult s-au luat pă urmă de cei arătaţi prin jlbă căpitanii cu pandurii lor, cît şi de alţi lăcuitori din partea locului, de l-au băut şi l-au vîndut prin cîrciumi.

După care, vrînd judecată a face arătare prin anaforaoa cătră cinstitul divan, am văzut că jăluitorul Boboc s-au învoit cu vechilu Hiotului între dînşii dîndu-să datori prin zapis cătră Hiotu ca însuşi el să plătească toţi acei tal. 3685, în soroc de trei luni şi el pînă atunci să-şi caute cu cei ce îi va şti împărtăşiţi dintr-acest jaf.

De care nu lipsirăm a arăta cinstitei căimăcămii curgerea pricinii. Şi de va fi primită cererea ce o face jăluitoru şi să va găsi cu cale, să va arîndui mumbaşir în faţa locului ca să facă scumpă cercetare, şi pă care din căpitanii i pandurii şi lăcuitori va dovedi că s-au împărtăşit dintr-acest jaf, să-i apuce ca ori să dea înapoi lucrurile ce va fi luat de la casa Hiotului, sau, neavîndu-le, să le plătească cu bani, precum s-au legat şi jăluitorul prin zapisul ce au dat la mîna păgubaşului Hiot.

1822 iulie 27 [1]

Petre Stăncescu vistier
Dumitrache Poenaru
Theodor Podbăniceanu

[Urmează rezoluţia caimacamului să se cerceteze şi plîngerea jeluitorului asupra tovarăşilor săi la jaf.]

Arh. St. Buc., Condica curţii de apel Craiova, secţia II, 904, f. 38v 39.

47

28 iulie 1822

Ciorna unei scrisori cu versiunea firmanului privitor la alegerea domnului, la înfiinţarea oştirii pămîntene şi la situaţia grecilor din Ţara Romînească.

Cinstitul [2]

Caimăcamii Valahiei au venit în trecută sîmbătă [3] la Bucureşti şi îndată, în putere strașnicului ferman ce avea, au luat frînele ocîr-

[1] Pricina dintre N. Boboc şi M. Hiotu se judecă şi la începutul anului 1823, la isprăvnicatul de Mehedinţi, unde N. Boboc arată cum a fost chemat în mai multe rînduri de Tudor Vladimirescu să intre « în slujba norodului ». El s-ar fi eschivat, dar în cele din urmă nu s-a mai putut « izbăvi » ci s-a alăturat răsculaţilor, fiind numit străjuitor al judeţului Mehedinţi. Susţinînd că el nu l-a jefuit pe M. Hiotu, ci Mitroi, N. Boboc aduce martor pe Mihai sin Gheorghica din Hinova, fost pandur în 1821 (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 22—22v, 32v). Încă un act în această pricină, dat în septembrie 1823 (Fondul Glogoveanu, doc. 501/1823).

[2] Titlul e neterminat.

[3] Trecuta sîmbătă = 21 iulie.

muirii[1], încît prietinii othomani au contenit de a să mai amesteca la cele politicești.

Iată, însămnez articulile cele știute[2].

1. Domnii să stăpînească în viață, dacă vor împlini datoriile lor și nu să vor abate la catahrisuri.

2. Murind domnul, să adune boierii divan și alegînd sau pe unul den beizadeli, sau din boieri, să-l triimață la Țarigrad cu anafora, spre a să întări alegire lor.

3. Beizadelile să fie la protipentada, adecă între cei mai întîi boieri a divanului.

4. 36 000 oi a mumbaelii să să triimață pe tieșticare an la Țarigrad, asăminea și obicinuitul sursat.

5. 12 000 oșteni pămînteni să ție țara să să ocîrmuiască de către spătari, carile cu viața sa, este răspunzător pentru liniște țării.

6. Îndată ce voevodul va ajunge la Sălistra, toată oaste să trage din București și în locul lor vini Gabanazoglu cu 2000 oameni, din caria 700 sînt spre paza țării, iar cielanți să să înpărțască pe la ținuturi. Aceștia au să rămîi pînă cînd să vor alcătui cei de loc oșteni și atunce îndată să duc.

7. Boierii de acum să nu mai aibă trecuți scutelnici, dar nici posluşnici acei ce nu au moșîi.

8. Mănăstirile grecești să nu să mai ocîrmuiască de către igumeni, ci de către ctitorii lor, carii au să triimață embaticul la cele din jos mănăstiri, să de samă mitropolitul la visterii, iar visterie are slobozănii să întrebuințăzi ceea ce au prisos la trebuințăle țării.

9. Grecii de acum înainte să nu mai figurarisască.

Pentru care s-au și scos și din cele mai mici slujbe sau dregătorii.

Alaltăieri au vinit cărți domnești cuprinzătoari că la 25 a lunii purcede niapărat domnul, fără a mai aștepta giimeșii cai numai și numai ca să nu facă corban băiramul. Cei mai dinainte caimacami să află slobozi, iar cel de la Craiova, în fieră la Vidin. Ierarhii încă n-au vinit, iar din boieri au vinit mulți, precum: vornicul Racoviță, Matachi, Tipan, Bălăcean, Nestor și tatăl Filipescului, știutul Mihălachi Pastiescul surgunitul, capichihaia la Ibraila.

28 iulie 1822

Acad. R.P.R., doc. CCLIX/188. Ciornă.

---

[1] Caimacamii au vestit imediat ce au sosit în țară, noile măsuri de administrație a țării; printr-o carte trimisă la Craiova, ei arătau printre altele și înlăturarea streinilor din slujbe (Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 302—305. Publicat de V. A. Urechia, *Ist. Rom.*, XIII, p. 328—329).

[2] Autorul ciornei enumeră cîteva puncte, unele din ele figurînd și în « Cererile boierilor » prezentate la Țarigrad (Vezi nota 1 la doc. 37, vol. III).

[20—29 iulie 1822]

Firmanul sultanului Mahmud către Grigorie Ghica vv. pentru înlăturarea clerului grec din țară.

Făcînd să sosească mesajul nostru către domnul Grigorie Ghica vodă, domn al Țării Romînești, pildă printre aleșii neamului lui mesia ale căruia zile să se sfîrșească cu bine, să fie cunoscut la primirea acestui semn împărătesc.

Fiind înlăturate tulburările și neorînduielile din Țara Romînească și din Moldova, socotite ca parte a împărăției mele, drept o favoare împărătească și miluire regească ți-am dat ție demnitatea de domn al Țării Romînești.

În scopul de a întări rînduiala în țară și a asigura liniștea și pacea locuitorilor țării și a raielelor, d-ta și boierii care au venit cu d-ta la Istambul ați înfățișat la pragul împărăției mele o adresă în formă de mahzar, în limba greacă, din a căreia traducere am aflat de rugămintea voastră și anume:

Avînd în vedere că în timpul foștilor domni fanarioți un grup de preoți greci au luat cu silă bisericile țării [voastre] pentru ei și au pricinuit felurite răutăți, ați cerut îndepărtarea și izgonirea acestor preoți, iar în cazul amînării uneia din dările destinate bisericilor din alte regiuni ale împărăției mele din partea bisericilor din Țara Romînească, ați cerut ca pentru încasarea lor patriarhul grec să nu trimită de aici vreun preot, ci să se adreseze printr-o cerere Porții, iar Poarta, din partea ei, să înștiințeze pe capuchehaiaua țării în această privință și ca chestiunea pomenitei slujbe să fie rezolvată în acest fel ați mai cerut pentru a nimici rădăcinile tulburărilor desființarea școalelor grecești, care erau înființate de către domnii fanarioți pentru a pregăti tulburări.

Dorința mea împărătească nefiind alta decît întărirea bunei rînduieli și a păcii în țară, asigurarea liniștei și a mulțumirii raialelor sărace și a locuitorilor, și pe de altă parte cererea voastră fiind potrivită trebuințelor, am dat înalta mea poruncă în această privință.

Totodată printr-o poruncă a vizirului s-a făcut cunoscut patriarhului grec să nu mai trimită preoți în părțile voastre, iar la nevoie să se adreseze Porții spre a fi chemat prin capuchehaiaua țării la Istanbul.

Potrivit hatihumaiumului meu s-a întocmit porunca împărătească de față.

După ce vei lua cunoștiință de ea, trebuie să pui toate silințele tale pentru a te purta întocmai și a împlini tot ce cere credința ta.

Arh. St. Buc., Documente turcești, 303. Orig. turc.; fotocopie la « Fotografii de documente », pach. 4, doc. 11.

Iulie 1822

Perilipsis de suma încărcăturilor și cheltuielilor de la venirea oștilor turcești în Moldova și pînă la numirea domnului, în iulie 1822.

Perilipsis

Lei	Bani	
4 124 486	33	Toate cheltuielile oştineşti socotite pînă la sfîrşitu lui iuni 1822.
2 998 265	48	se scade veniturile socotite păr'la una iuli 1822
1 126 220	105	nu agiung spre istovire cheltuielilor păr'la sfîrşitu lui iuni, cătră cari sumă se mai dăturează
155 903		ce la căutare sămii oştineşti s-au hotărît a da înapoi, ce s-au încărcat la iraturi, însă: 118 384 rămăşiţurile împlinite din dările domnului Suţu, însă: 98 158 din cifert al 4-le pe mart, april şi mai 1821 20 226 din goştina anului 1821 118 384 37 519 acei împrumutaţi de caimacamul Vogoride de la ispravnicii ţinuturilor. 155 903
1 282 123	105	alcătuieşte toată neagiungere a cheltuielilor oştineşti pîră la una iulie 1822, cînd au îmbrăcat măria sa vodă caftanul domniei.

Acad. R.P.R., pach. MLXXIII[a] (fost ms. rom. 1200), f. 14 v.

A N E X A 1

la documentul nr. 49

1822

Adunarea sumilor iraturilor sămii oștinești de la intrarea oștilor împărătești în Moldova și pînă la rădicarea lor.

Lei	Bani	
98 158		din rămăşiţurile cifertului al patrule: mart, april şi mai 1821
20 226		rămăşiţă din slujba goştinii anului 1821
247 171		banii cheltuialilor oştineşti ce s-au scos asupra lăcuitorilor ţării i asupra treptelor în lunile iuli, avgust şi septemvre 1821

Lei	Bani	
114 208		slujba desătinii anului 1821
50 212		hacul surugiilor împlinit în iuli, avgust şi septemvre 1821.
529 975		
128 487		răsurili cifertului întîi: octomvre, noiemvre şi dechemvrie 1821 i dajdia mazilo-ruptaşilor, neguțătorii şi jidovii hrisovoliți
165 542		răsurile cifertului al doili: ghenar, fevruar, şi mart 1822
14 569		de la dughenili şi crîşmile tîrgurilor asămine
125 903	78	răsurili cifertului: april, mai şi iunii 1822
3 817		răsurili jidovilor hrisovoliți, asămine.
968 293	78	
218 512		banii împrumutării de la tagma bisăricească şi de la bresle care s-au luat în lunile: ghenar, fevruar şi mart şi li s-au plătit cu sare de la ocnă, cite 5 lei suta
50 000		ajutoriul ce s-au făcut de la jidovii din cuprinsul țării, care s-au împlinit în lunile octomvrie, noiemvrie şi dechemvrie 1821
11 218		de la armeni asămine
43 919		banii împrumutării ce s-au luat de la breasla jidovilor din cuprinsul țării, pe care nu li s-au dat sare, ca creştinilor
1 851		de la crîşmile de prin sati, agiutoriu la lefile beşlegilor
200 000		rămăşița venitului moşiilor mănăstireşti şi greceşti din anul 1821.
138 796	60	din ocnele țării pînă la sfîrşitul lui dechemvrie 1821
132 523		slujba vădrăritului din anul 1821
131 054		din vamă pînă la sfîrşitul lui iunii 1822
273 513		din vînzarea ocnelor pe 6 luni din anul 1822 pînă la sfîrşitul lui iunie
4 300	90	dajdia țiganilor gospod, asămine
111 100		slujba goştinei anului 1822
49 109	60	plata pe zahereaoa ce s-au teslimarisit la Ibrăila
54 329	60	bani ce s-au împlinit de la slugi, oameni fără bir, ajutoriu la cheltuialile oştineşti în lunile april, mart şi iunie
369 888		banii neajunsului cheltuialilor oştineşti ce s-au împlinit în lunili iuli, avgust şi septemvre de la lăcuitorii țării i de la mazilo ruptaşi, bez răsurile ce intră în socotelile de la 1 iulie
1 019 652	60	alți bani ce s-au mai luat, precum de la bo[l]ți de negoț, moşiile mănăstireşti şi alte condeie
324 019		bani împrumutării luați atît de către dumnealui caimacam Vogoridi, cît şi mai în urmă din suma închipuită de la tagma boierească

Lei	Bani	
169 702		ce s-au împlinit din țară pentru hacul surugiilor și cheltuiala menzilurilor pe 8 luni, de la zi 1 ghenar pînă la sfîrșitul lui avgust 1821
4 271 781	48	fac suma iraturilor sămii ce s-au închipuit de la intrarea oștilor și pînă la rădicarea lor

Acad. R.P.R., pach. MLXXIII[a] (fost ms. rom. 1200), f. 12. Orig. rom.

ANEXA 2
la documentul nr. 49

[Octombrie] 1822

Perilipsis a sămei vistieriei pentru venituri și cheltuieli de la intrarea oștilor înpărătești în țară și pînă la sfîrșitul lui iunie 1822.

Lei	Bani	Adunarea încărcăturilor
98 158	—	din rămășiturile cifertului al 4-lea mart, april și mai 1821
20 226	—	rămășița din slujba goștinei anului 1821.
247 171	—	banii cheltuielii oștinești ce s-au scos asupra lăcuitorilor țării i asupra treptilor în lunile iulie, afgust și septemvrie 1821.
115 708	—	desătina anului 1821.
50 212	—	banii, hanul surugiilor ce s-au împlinit în lunile iulie, afgust și septemvrie 1821.
531 475		
128 487	—	răsurile cifertului întîi octomvrie și dechemvrie 1821 și dajdia întîi a mazilo-ruptașilor, ruptile vistieriei și negutătorii hrisovuliți.
165 542	—	răsurile cifertului al doile ghenar, fevruar și mart 1822 cu sporiul la zăci patru.
14 569	—	de la dughenile și crîcimile tîrgurilor împliniți în lunile ghenar, fevruar și mart 1822.
125 903	78	răsurile cifertului april, mai și iunie 1822, scăzîndu-să sporiul la zăci patru.
3 816	—	răsurile jidovilor hrisovuliți în lunile april, mai și iunie 1822.
969 792	78	
218 512	—	banii împrumutărei de la tagma bisăricească și de la bresli cari s-au luoat în lunile ghenar, fevruar și mart și li s-au plătit cu sare de la ocnă, cîte cinci lei suta.

Lei	Bani	
50 000	—	cotrobunții de la jidovi din cuprinsul țării cari s-au împlinit în lunile octomvrie, noiemvrie și dechemvrie 1821.
11 218	—	de la armeni, asămine.
43 919	—	banii împrumutărei ce s-au luoat de la jidovi din cuprinsul țării.
1 851	—	ce s-au împlinit de pe la crîcimile de prin sati, agiutoriu la lefile beșlegilor.
200 000	—	rămășița venitului moșiilor grecești și mănăstirești din anul trecut 1821.
138 796	60	din ocnile țării pîră la sfîrșitul lunei lui dechemvrie 1821.
132 523	—	slujba vădrăritului anului 1821.
131 054	—	din vamă } pînă la sfîrșitul lui iunie
273 513	—	din ocnă } pînă la sfîrșitul lui iunie
2 171 179	18	
4 300	90	dajdia țiganilor gospod, pîr'la sfîrșitul lui iunie 1822.
49 109	60	plata pe zahiriaoa ce s-au teslimarisit la Ibrăila.
54 329	60	ce s-au împlinit de la slugi i bejinari fără bir.
111 100	—	slujba goștinei anului 1822.
664 400	—	alți bani ce s-au mai luoat.
53 019	—	bani ce s-au luoat cu împrumutare de către dumnealui proin caimacam Stefanache.
169 702	—	bani ce s-au împlinit pentru hanul surugiilor după sămile dregătorilor cari s-au scos la luna lui mart.
3 277 139	108	
490 000	—	din 540 000 lei neagiunsul cheltuelilor ce s-au scos în țară în iuli, afgust și septemvrie și răsurile cifertului al 4-le.
400 000	—	ce să socotesc a cuprinde înprumutarea de pe la boieri
4 167 139	108	

Adunarea scăderilor

Lei	Bani	
190 401	44	cheltuieli de către ispravnicii ținuturilor în tainaturile oștinești.
108 133	93	dați de către ispravnici în huzmeturile ascherliilor.
192 335	109	lefile beșlegilor i a neferilor de pe la ținuturi pîr' la sfîrșitul lui iunii 1822, precum și a dumisale bașbeșliagă pîr'la sfîrșitul lui afgust 1822.
149 144	—	ce s-au luoat de către măria sa proin sarascheriu Iosuf pașa i de către slăvirea sa chihaia bei și agalile măriei sale ce au venit cu oștile.
159 826	—	lefile ispravnicilor i vameșilor de pe la ținuturi și cheltuiala canțelerilor de la întrare a oștilor pîră la sfîrșitul lui iunie 1822.

Lei	Bani	
26 770	—	lefile neferilor ce s-au întrebuințat pe la ținuturi în săvîrșire de poronci.
13 268	100	lefile bucătarilor taingiilor și alți oameni întrebuințați în slujbi pe la ținuturi.
15 678	—	rămășițuri a hanului surugiilor pîr'la sfîrșitul lui iunie 1821.
243 188	—	hanul surugiilor și cheltuiala ținerei menzilurilor pe 12 luni, de la zi întîi iuli 1821 pîr'la sfîrșitu lui iunie 1822.
1 098 746	106	
8 003	—	cheltuiți în madiaoa cherestelilor pogorîti la Galați și trimisă la tarsanaoa împărătiască.
1 195 034	—	cheltuiți prin dumnealui proin caimacam Ștefanache Vogoride de la întrare oștilor și pîr'la sfîrșitu lui iunie 1822 bezi 723 513 lei ce s-au dat iarăși prin dumnealui în plata pe 6 luni a lefilor siimenilor înpărătești care s-au trecut întru acea socotială.
51 187	—	huzmeturi prin visterie.
106 773	90	alti cheltueli i trebuinți oștinești.
392 876	—	cheltuiala magaziei tainaturilor i zahiriaoa ce s-au cumpărat pîră la rădicarea oștilor.
11 613	—	meremet și îmbrăcăminte conacilor oștinești.
2 257	—	bani rîipiți de pe afară de către osteni.
5 100	—	dați în răscumpărare de robi de la urdie.
11 495	—	ce s-au cheltuit de către meimendar la urdiia de la Slatina și Săcul.
56 681	—	isprăvnicia curții, adică cheltuele de la pașa Capsì pîr'la sfîrșitul lui iuli 1822.
4 867	—	armășiia.
16 654	—	dobînzi de bani dați de către vistierie.
11 723	107	rămășițuri ce nu s-au putut împlini.
2 973 011	63	
1 400 018	—	lefile siimenilor împărătești rînduiți spre paza țării supt ocîrmuirea slăvirei sale Chiuciuc Ahmet aga pe 12 pol luni, de la 10 septemvrie 1821 pîr'la 25 septemvrie 1822 cîte 141 171 lei pe lună.
126 965	—	lefile boierilor divanului, a vistieriei și a zapciilor pe 9 luni, de la zi întîi octomvrie 1821, pîr'la sfîrșitul lui iunie 1822. . . însă:
		lei 1 475 pe 15 zile din iunie
		2 830 pe luna lui iulie
		2 830 pe luna lui afgust
		2 830 pe luna lui septemvrie
		117 000 pe 9 lunĭ de la zi întăi octomvrie pîr' la sfîrșitul lui iunie
		126 965

Lei	Bani	
91 495	—	izvodul de cheltuieli ce au mai dat la Silistra dumnealui caimacam Stefanache Vogoride.
4 591 489	63	
226 800	—	în lunile iuli, avgust şi septemvrie... însă:
		39 000 lefile beşlegilor
		34 000 lefile ispravnicilor
		4 800 lefile sameşilor
		64 000 hanul surugiilor, cheltuielile menzilurilor
		85 000 cheltueli, huzmeturi, tainaturi şi alti trebuinţi oştineşti ce s-au făcut pîr'la rădicarea oştilor într-acesti trii luni.
		226 800
4 818 289	63	

Lei	Bani	perilipsis
4 818 289	63	suma scăderilor
4 167 139	108	suma încărcăturei
651 149	75	nu agiung

Acad. R.P.R., doc. CXXXIII/145. Orig. rom.

ANEXA 3
la documentul nr. 49

[13 iulie 1822]

Sama magazalii din Iaşi pentru zahirelile ci s-au dat în tainaturile osteneşti de la 15 iunie 1821 pîn' la 13 iulie 1822

Grîu ocă făină	Popuşoi chile	
485 551	4 339	pe 67 zîle, di la 15 iunie cînd au intrat oştile în Ieşi şi pîn'la 21 avgust 1821.
1 427 228	15 236	pe 143 zîle de la 21 avgust pînă la 10 ghenarie 1822 cu teschereaua slăvirii sale Hogechian Nazăp efendi.
1 777 854	13 405	pe 184 zîle de la 10 ghenarie pîn'la 13 iulie, cu teschereaoa slăvirii sale Seit efendi.
3 690 633	32 980	în tainaturile urdiei prin slăviţii nuzuli ci au luat omul
	89	slăvirii sale Hogechian efendi şi nu au dat teschere.
	229	slăvirii sale Iusuf chehaea bei pe 7 zîli din avgust, şi teschere nu au dat.
	941	ci au luat Iusuf efendi omul slavirii sale Hogechian efendi pe 16 zîli în tainaturile săimenilor.
22 500	761	Dumnealui başbeşli-agasî şi neferii pîn'la 15 iulie
53 430	896	la conacul dumisale proin caimacam (Vogoride) şi tainaturile a unora din pămînteni ci au fost în slujbă.

Grîu ocă făină	Popuşoi chile	
37 450	—	spre agiutoriul celor lipsiţi şi săraci, fără chip de petrecire.
74 983	882	ci au ars în magaza la întîmplare focului
3 878 996	36 778	

Iznasă zaherele

Oi	Vaci	
16 634	488	Pe 67 zîli de la 15 iuni 1821 pîn'la 21 avgust
22 563	1 160	Pe 143 zîli de la 21 avgust pîn'la 10 ghenar 1822, cu teschereaoa slăvirii sale Hogechian efendi
33 649	1 881	pe 184 zîli de la 10 ghenarie pîn'la 13 iulie slăvire sa Seid efendi, pentru care au dat teschere pe 332 804 ocă carne, scoţînd 21 628 ocă a dumnealui başbeşliagasî şi alte tainaturi de pi loc, socotind oaia cîte 8 ocă şi vaca cîte 40 ocă.
72 846	3 529	

Bedeluri ienicerilor în bani

Lei	
165 000	pe 11 luni de la 1 săptembrie pîn'la sfîrşitul lui iulie cîte 15 000 lei pe lună
12 500	ci au luat la rădicare ienicerilor mai mult piste bedeluri
20 000	slăvirii sale Nazăp efendi
	Alţi bani ci s-au mai dat
20 000	slăvirii sale Nazăp efendi în madeaoa topciilor
105 500	s-au dat pe 12 luni la cei întîi ocîrmuitori osteneşti şi agali pentru zahere hasa bitirdisîtă
1 500	pentru boii tainaturilor
4 000	tîj slăvirii sale cheltuiala magazalii.
	Aplăcuri
17 500	slavirii sale Hogechian Nazăp efendi pe 7 luni cîte 2500 lei
9 000	slăvirii sale Seit efendi pe 12 luni căte 1750 lei
320 000	în cheltuiala măriei sale Osman paşa.
	Fîn, paie şi lemne
165 000	tain harabasă fîn iar cară de ţară 41 250
18 800	tain harabasă paie iar cară de ţară 9 400
19 297	cară lemne.
303 097	

Arh. St. Iaşi, doc. CCLXII 5. Orig. rom.

[Începutul lunii august 1822]

Boierii moldoveni arată valiului de Silistra greutățile ce întîmpină în căutare de bani pentru întreținerea trupelor turcești și-i cer un împrumut de 200 000 lei pentru noul domn.

. . . .

Ne sfiim a mai cuteza să supărăm auzul înălțimii tale, adaogînd povestire şi arătînd helhvalul țării Moldavvei ce vrednică de toată jăle şi milostivire întru atîta, în cîte nu sîntem vrednici să găsim nici banii cei neapărați şi trebuincioşi întru cheltuielile oştilor ale înpărăteştii măriri, care sînt acele ce ne-au mîntuit din mîna apostaților şi din mîna morții, cu cît mai vîrtos să găsăsc şi o sumă de bani ce ne cere măria sa vodă la Țarigrad spre întîmpinare cheltuielilor domniei [1]. Pentru aceea fiindcă toți negutătorii tîrgurilor sînt înprăştieți şi tot alişverişul încă iaste înstîlpit după atîte zile de cînd au sosit aice devlet tătarul, cercînd în tot feliul, chip nu am găsit să putem înplini trebuința ce cu sfatul de obştie sfătuindu-ne şi ştiind că măriia sa vodă iaste ciracul înălțimii tale şi iaste cuprins de inaeturile pre strălucirei tale, am socotit a alerga şi a ne ruga cu umilință, să binevoieşti a da la Țarigrad polița inălțimii tale de 200 000 lei, ca să-i primască măria sa vodă în neapărate cheltuilile sale, precum pentru aceasta scrie înălțimii tale şi slăvirea sa Hagi Emin.

Şi după sosirea mării sale la Silistra neapărat să va pune la cale plata banilor. Nădăjduim că regeaua obştii nu o vei treci cu videre înălțimea ta, ce cu milostivire spre sinatul mării sale lui vodă vei binevoi a face această faceri de bine care deplin şi vederat să să cunoască ceraclîcul înălțimii tale și vom rămîne şi noi în toate zilele vieții noastre datori a ruga pre milostivul dumnezeu pentru sănătate şi pre strălucitului, viiață, înălțimei tale şi pentru ca să să adaogă şi mai mult asupra înălțimii tale cu necontenire înaeturile și nazarul pre sfîntului şi pre puternicului şi mult milostivului împărat.

Acad. R.P.R., ms. rom. 98, f. 13 v. Copie cont.

---

[1] Noul domn, Ioniță Sandu Sturza. a fost numit prin firman la 9 iulie 1822 (Acad. R.P.R., ms. rom. 98, f. 12. Trad. rom. cont., copie. O copie la Muz. ist. a Partidului, neinventariată, și alta la Acad. R.P.R., doc. CXXIII 49, laolaltă cu scrisoarea din 2 iulie a domnului către caimacami și cu traducerea buiurultiului din 8 iulie pentru destituirea lui Șt. Vogoride din postul de caimacam. Circulara noilor caimacami prin care vestesc numirea domnului, la Arh. St. Iași, ms. rom. 10, f. 83 v 84).

Brașov, 14 august 1822

Memoriul mitropolitului, episcopilor și boierilor din Țara Romînească către țar, împotriva numirii domnului Grigorie Ghica și împotriva abuzurilor făcute de Înalta Poartă.

Στεφανούπολις, τῇ 14 Αὐγούστου 1822

Κραταιότατε ἄναξ !

Καταναγκαζόμενοι πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἤδη χρόνου νὰ μείνωμεν εἰς τὰ σύνορα τῆς Τρανσυλβανίας, ὅπου ἔχομεν τὸ ἄσυλόν μας, θεαταὶ τῶν δεινῶν ὁποὺ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα παραβαρύνουσιν ἀκόμη καὶ σήμερον τὴν δυστυχῆ πατρίδα μας καὶ ὑποκείμενοι εἰς ταλαιπωρίας καὶ θλίψεις, δὲν περιεμέναμεν, κραταιότατε ἄναξ, εἰμὴ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν τῶν πραγμάτων διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν καὶ περὶ τῆς μελλούσης μοίρας μας.

Ὁ εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας διορισμὸς τοῦ νέου αὐθέντου Γρηγορίου Γκίκα, ἄργοντος αὐτόχθονος καὶ ἐπισήμου τὴν κατὰ γέννησιν καὶ βαθμόν, θεωρούμενος ὡς μία ἔνδειξις ἀποδεξιώσεως ἀπὸ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας τῶν προηγουμένων προβλημάτων τοῦ μινιστερίου τῆς Αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς μεγαλειότητος, ἔπρεπε κατά τι νὰ μᾶς παρηγορήσῃ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μᾶς ἐλύπησε. Ἔπρεπε νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ, κραταιότατε ἄναξ, καθ' ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα ἐφαίνετο ὅτι θέλει νὰ ἀνακαλεσθῶσι τὰ ἀρχαῖα μας προνόμια, καταργηθέντα διὰ τῆς παροράσεως τῶν παλαιῶν συνθηκῶν μας. Ἀλλὰ μᾶς ἐλύπησε τοῦτο μὲν διότι γινώσκουσα τὰ δικαιώματά μας, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου αὐθέντου εἰς τὸ γένος καθάπερ διέτρεχε τὸ πάλαι, τοῦτο δὲ καὶ διότι ὅλα τὰ φαινόμενα μᾶς βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα βουλεύεται νὰ καταστρέψῃ τὸ κατάστημα τοῦ τόπου ἀρχαιόθεν ἀναγνωρισθὲν καὶ ἐπικυρωθὲν δι' ἐπισήμων συνθηκῶν μετὰ τῆς προστάτιδος δυνάμεως τῆς αὐτοκρατορικῆς της Μεγαλειότητος καὶ οὕτω νὰ φέρῃ τὰ δυστυχήματά μας εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν των, ἐν ᾧ ὁ τόπος ἐξ αἰτίας τῶν δεινῶν του δικαίως περιέμενε νὰ λάβῃ καὶ παρηγορίαν καὶ ἀνακουφισμόν.

Προσκλαιόμενοι πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνακτορικοῦ της θρόνου τολμοῦμεν νὰ ἐκφρασθῶμεν οὕτως, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν καϊμακάμηδων τοῦ νέου αὐθέντου, ἐμάθαμεν ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα θέλει ἀποστείλει τὸν αὐθέντην ὁμοῦ μ' ἕνα μεγάλον ἀξιωματικὸν τοῦρκον ὡς διβὰν ἐφενδεσὶ καὶ μὲ ἕναν ἄλλον παρόμοιον, ὅστις καπουτζίμπασης κατὰ βαθμὸν καὶ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τοῦ μπεσλιαγᾶ εἶναι προσδιωρισμένος εἰς τὸ νὰ ἔχῃ εἰς τὴν Βλαχίαν τὴν ἐπιστασίαν ἑνὸς σώματος Τουρκῶν, πλείων τῶν δύο χιλιάδων ἐν ᾧ τοῦ λοιποῦ καὶ ἡ τοῦ ἑνὸς μόνου Τούρκου παρουσία εἶναι ἱκανὴ νὰ προσάξῃ φρίκην εἰς ὅλους τοὺς ἐκεῖσε κατοίκους.

Βλέπομεν πρὸς τούτοις, κραταιότατε ἄναξ, ὅτι ὁ πασὰς τῆς Σιλίστρας ἐξασκεῖ εἰς τὸν τόπον τὴν αὐτὴν ἐπιρροὴν ὡς καὶ ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὑστερινῶν καταστροφῶν, καὶ συγχρόνως μανθάνωμεν πλαγίως ὅτι καὶ ὁ ἴδιος αὐθέντης ὀφείλει νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν πόλιν διὰ τοῦ εἰρημένου πασᾶ καὶ νὰ λαμβάνῃ

δι' αὐτοῦ τὰς ἐπιταγὰς καὶ τὰς εἰς τοπικὰς ὑποθέσεις ἀναγομένας ὁδηγίας. Συνάγεται ἐκ τούτων, κραταιότατε ἄναξ, ὅτι ἡ τόσον εὐκταία ἐκκένωσις τοῦ τόπου ἀπὸ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων δὲν θέλει βαλθῇ εἰς πρᾶξιν, ὅτι ἡ ἱερὰ θρησκεία μας καὶ ὁ πρεσβεύων•αὐτὴν λαὸς θέλουσιν ὑποφέρει τὰς ἰδίας ὕβρεις καὶ βεβηλώσεις καὶ ὅτι τὸ κατάστημα τοῦ τόπου θέλει δοκιμάσει διασείσεις, καταστροφὰς τῶν ἀρχαιόθεν καθιερωθέντων δικαιωμάτων του.

Ὁ δυστυχὴς οὗτος λαὸς καταπιέζεται καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν καϊμακάμηδων, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε διὰ φθοροποιῶν ἀπαιτήσεων χορταρίου καὶ ζαχερέδων παντὸς εἴδους διά τε τὴν προμήθειαν τῶν μαγαζίων, ὁποὺ προσεδιωρίσθησαν εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς χρῆσιν τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων καὶ διὰ τὴν εἰς τὰ πέραν τοῦ Δουνάβεως μετακόμισιν αὐτῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς πληρωμῆς οὐδενός, ὁμοίως καὶ ἱκανῶν σαλαχόρηδων διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν ἢ ἀνάκτισιν τῆς αὐθεντικῆς κούρτης, ὡσαύτως ἄνευ οὐδεμιᾶς πληρωμῆς, καὶ τέλος δι' ἀπαιτήσεων χρηματικῶν δασμῶν, ἔτι μᾶλλον φθοροποιῶν διὰ τὸν τόπον ὡς διόλου ἐξαντληθέντα.

Μανθάνομεν πρός δε ὅτι νὰ διενεργήθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν νέαι διατάξεις ἐπὶ τῷ τοπικῷ καταστήματι εἰς τὰς ὁποίας στοχαζόμεθα ὅτι ὅ τε αὐθέντης καὶ οἱ λοιποὶ εὑρεθέντες ἐκεῖσε ἄρχοντες, ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἔπρεπε νὰ ἐνδώσωσι, καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ αἱ γέαι διατάξεις δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἔχωσι τὴν ἔννομον ἰσχύν των ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου καὶ ὅλης τῆς ἀρχοντικῆς χορείας καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς προστατευούσης δυνάμεως, διὰ τοῦτο βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα πράττουσα κατὰ τὸ δοκοῦν ἔδωκε τῷ αὐθέντῃ τὰ ἀναγκαῖα φιρμάνια, διὰ νὰ ἤθελε διευκολυνθῇ οὕτως ἡ ἐκτέλεσις τῶν τοιούτων νέων διατάξεων.

Λέγουσιν ὅτι νὰ ἐλήφθησαν καὶ ἄλλα μέτρα μέχρι τῆς ἰδίας ὑπάρξεως ἐπαπειλοῦντα ἐκείνους οἵτινες ἐντελῶς ἀφωσιωθέντες εἰς τὴν γενναίαν καὶ ἰσχυρὰν προστασίαν τῆς αὐτοκρατορικῆς της μεγαλειότητος καὶ μεμακρυσμένοι τῆς πατρίδος των δὲν ἔπαυσαν, κραταιότατε ἄναξ, ἀπὸ τοῦ νὰ κατακραυγάζωσι διὰ τὰ κακὰ ὅπου ἐγίνοντο εἰς τὴν Βλαχίαν.

Γίνεται δῆλον ἐξ ὅσων τολμοῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν ταπεινῶς πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου τῆς αὐτοκρατορικῆς της μεγαλειότητος ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα βλέπουσα ὅτι δὲν δύναται νὰ βάλῃ ἀναφανδὸν εἰς πρᾶξιν τὰ σχέδιά της, δὲν ἐνέδωκε εἰς τὸν διορισμὸν τῶν αὐθέντων παρὰ διὰ νὰ ἐξοικονομίσῃ οὕτως ἕνα ἔμμεσον τρόπον πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν σκοπῶν της, νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀφήσωμεν τὸ ἄσυλόν μας καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, νὰ παύσωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ κραυγάζωμεν κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ νὰ γίνωμεν ἀκούσια ὄργανα τῆς τε φθορᾶς τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀφανισμοῦ μας.

Ἐπιτρέψατε ἡμῖν, κραταιότατε ἄναξ, προκυλινδούμενοι εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου τῆς αὐτοκρατορικῆς της μεγαλειότητος νὰ τολμήσωμεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν δακρυρροῶς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεγάλης ἐπιεικείας καὶ ἰσχυρᾶς προστασίας σου, πρὸς βοήθειαν ἡμῶν τε καὶ τοῦ χριστεπωνύμου λαοῦ, ὅστις δὲν ἐλπίζει τὴν σωσηρίαν του, εἰμὴ ἀπὸ [τὴν] ἀγαθότητα τῆς αὐτοκρατορικῆς σου μεγαλειότητος. Εὐδόκησον, κραταιότατε ἄναξ, εἰς τὸ

νὰ καταστρέψῃς τὴν ἐπαπειλοῦσαν ἡμᾶς νέαν τρικυμίαν καὶ εἰς τὸ νὰ συστήσῃς ἐπὶ στερεαῖς βάσεσι τὴν εὐδαιμονίαν τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μας, ὥστε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς προστασίας σου νὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν μίαν νέαν ὕπαρξιν καὶ διερχόμενοι εὐτυχεῖς ἡμέρας, νὰ ἐξυμνοῦμεν ἀκαταπαύστως τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς αὐτοκρατορικῆς σου μεγαλειότητος.

Ἐσμὲν μὲ τὸ βαθύτατον σέβας, κραταιότατε ἄναξ, τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς μεγαλειότητος

ταπεινότατοι καὶ ὑποκλινέστατοι δοῦλοι

Braşov, 14 august 1822

Prea puternice suveran

Fiind nevoiţi de mai bine de un an şi jumătate să rămînem la graniţele Transilvaniei, unde avem refugiul nostru, spectatori ai nenorocirilor, care peste orice aşteptare apasă încă şi astăzi nenorocita noastră patrie, şi supuşi la suferinţe şi mîhniri, nu aşteptăm, prea puternice suveran, decît deplina desfăşurare a evenimentelor ca să ne încredinţăm şi despre viitoarea noastră soartă.

Numirea în Ţara Romînească a noului domn, Grigorie Ghica, boier pămîntean şi însemnat prin naşterea şi rangul său, fiind socotită ca un semn că Inalta Poartă îşi însuşeşte problemele puse mai nainte de ministerul majestăţii voastre imperiale, trebuia să ne consoleze întru cîtva, dar dimpotrivă ne-a mîhnit. Trebuia să ne mulţumească, prea puternice suveran, fiindcă prin aceasta Inalta Poartă părea că vrea să fie redate vechile noastre privilegii, desfiinţate prin nesocotirea vechilor noastre tratate. Dar ne-a mîhnit, pe de o parte fiindcă, cunoscînd drepturile noastre, nu a vrut să lase poporului alegerea noului domn cum se făcea în vechime, iar pe de altă parte fiindcă toate aparenţele ne încredinţează că Inalta Poartă vrea să nimicească regimul ţării, recunoscut din vechime şi aprobat prin tratate oficiale cu puterea protectoare a majestăţii voastre imperiale, şi aşa să înpingă nenorocirile noastre pînă la ultima treaptă, pe cînd ţara din cauza suferinţelor ei se aştepta pe drept cuvînt să aibă şi mîngîiere şi uşurare.

Plîngîndu-ne la treptele tronului m. v. imperiale, îndrăznim să ne exprimăm în felul acesta, deoarece după venirea caimacamilor noului domn am aflat că Inalta Poartă va trimite pe domn împreună cu un înalt demnitar turc, cu rangul de divan efendisi, şi cu un altul asemănător, care, după rang este capugibaşă, iar după denumire este beşliagă şi este orînduit cu comanda unui corp de mai mult de 2000 turci în Ţara Romînească, cu toate că prezenţa unui singur turc este în stare să provoace în viitor groază tuturor locuitorilor de acolo.

Mai vedem pe lîngă aceasta, prea puternice suveran, că paşa Silistrei exercită în ţară aceeaşi influenţă ca şi în timpul ultimelor distrugeri, şi în

același timp aflăm din altă parte că însuși domnul trebuie să raporteze la Constantinopol prin zisul pașă și să primească prin el poruncile și instrucțiunile referitoare la treburile țării. Rezultă din aceasta, prea puternice suveran, că evacuarea atît de dorită a trupelor turcești din țară nu se va pune în aplicare, că atît sfînta noastră religie cît și poporul care crede în ea vor suferi aceleași insulte și pîngăriri, iar regimul țării va suferi zguduire, nimicirea drepturilor sale consacrate din vechime.

Acest nenorocit popor este asuprit după venirea caimacamilor la fel ca și pînă atunci cu dăunătoare cereri de fîn și zaherele de tot felul, atît pentru aprovizionarea magaziilor, care s-au orînduit în Țara Romînească pentru nevoile oștilor turcești, cît și pentru a fi transportate peste Dunăre fără a da cuiva vreo plată; de asemenea cu cererea unui mare număr de salahori pentru repararea sau reclădirea curții domnești, tot așa fără nici o plată, și în sfîrșit cu cereri de contribuții bănești, mult mai dăunătoare pentru țara cu totul secătuită.

Aflăm pe lîngă aceasta că s-au făcut la Constantinopol noi orînduieli privitor la regimul țării, pentru care ne gîndim că atît domnul cît și ceilalți boieri aflați acolo, vrînd-nevrînd, au trebuit să cedeze; și fiindcă aceste noi orînduieli nu puteau avea puterea lor legală fără părerea clerului bisericesc și a întregii clase boierești și fără consimțămîntul puterii protectoare, de aceea se afirmă că Înalta Poartă, făcînd după plac, a dat domnului firmanele necesare pentru ca în felul acesta să fie ușurată îndeplinirea acestor noi porunci.

Se spune că s-au luat și alte măsuri ce amenință chiar existența acelora care, fiind cu totul devotați generoasei și puternicii protecții a majestății voastre imperiale și fiind departe de patria lor, nu au încetat, prea puternice suveran, de a striga în gura mare împotriva relelor ce se fac în Țara Romînească.

Se face cunoscut din tot ce îndrăznim să raportăm în mod plecat la treptele tronului majestății voastre imperiale că Înalta Poartă, văzînd că nu poate să pună pe față în aplicare planurile ei, a purces la numirea domnilor, numai pentru a-și atinge în felul acesta scopurile ei, să ne facă să părăsim refugiul nostru, să ne întoarcem în patria noastră, să încetăm a mai striga contra abuzurilor și să devenim, fără să vrem, unelte ale distrugerii poporului și ale propriei noastre nimiciri.

Îngăduiți-ne, prea puternice suveran, ca îngenunchind la picioarele tronului majestății voastre imperiale să îndrăznim a cere cu lacrimi în ochi și în această împrejurare înalta voastră milă și puternica voastră protecție atît în ajutorul nostru cît și al poporului creștin, — care nu nădăjduiește mîntuirea sa decît numai de la bunătatea majestății voastre imperiale. Binevoiți, prea puternice suveran, să înlăturați noua furtună care ne amenință și să făuriți pe temeiuri puternice fericirea nenorocitei noastre patrii, încît prin puternica voastră

ocrotire să putem făuri o nouă existență și, petrecînd zile fericite, să lăudăm neîncetat sfîntul nume al majestății voastre imperiale.

Sîntem cu cel mai adînc respect, prea puternice suveran, ai majestății voastre imperiale

prea umile și prea supuse slugi.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 275—276 v. Ciornă în limba greacă, cu multe ștersături și corecturi. Publicat în traducere rom. de C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 214—216.

ANEXA 1

la documentul nr. 51

Βρασσοβόν, 14 Αὐγούστου 1822

Ἐξ[ώτατε] γενερὰλ κόνσουλα!

Παρατηροῦμεν ὅτι καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν τῆς αὐθεντίας καὶ μετὰ τὴν εἰς Βουκουρέστι ἄφιξιν τῶν καϊμακάμηδων, μακρὰν τοῦ νὰ παύσωσι τὰ ἐν τῇ πατρίδι μας ἀφόρητα καὶ ἀπαραδειγμάτιστα δεινά, προετοιμάζεται ἀκόμη καὶ νέων δυστηχημάτων στάδιον, τὸ δὲ χεῖρον εἶναι ὅτι ἀφοῦ ἡμεῖς ὅλοι ἐν γένει καὶ ἐξαιρέτως οἱ ἀνέκαθεν κατακραυγάζοντες φιλαλήθως κατὰ τῆς ἀδικίας ἐπαπειλούμενοι πολυειδῶς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας μας ζωῆς, οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχομεν. Βλέποντες καὶ ὅτι ὕστερον καταδυναστεύεται καὶ ὁ δυστυχὴς λαός, ἀείποτε ὑποτελῶν εἰς ὅσα πρὸ ἑνὸς ἡμίσεως ἤδη χρόνου καταθυσιαζόμενος ἀποτίει, διὰ τοῦτο ἐτολμήσαμεν νὰ προστρέξωμεν καὶ ἐκ νέου μὲ τὸ ἔσωθεν ἱκετήριόν μας πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα, τὸν φιλάνθρωπον προστάτην μας, περιγράφοντες τὰ ὅσα γινώσκομεν καὶ μανθάνομεν καὶ καθικετεύοντες ἐνθέρμως νὰ ἤθελεν εὐδοκήσῃ ἡ αὐτ.[οκρατορικὴ] αὐτοῦ μεγ·[αλειότης] εἰς τὸ νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν δυστυχεστάτην πατρίδα μας ἐκ τῶν ἐπικειμένων δεινῶν καὶ νὰ ἀποφασίσῃ τὴν περιμενομένην εὐδαιμονίαν μας παρὰ τῆς μόνης ἐπεγνωσμένης προστασίας καὶ πατρικῆς κηδεμονίας τοῦ ἀνακτορικοῦ κράτους του.

Παρακαλοῦμεν οὖν τὴν αὐτῆς ἐξοχότητα νὰ ἤθελε λάβῃ τὴν καλωσύνην νὰ τὸ στείλῃ μὲ ἐπίτηδες ταχυδρόμον, ὑποστηρίζουσα αὐτὸ καὶ μὲ τὰς ἀπὸ μέρους της ἀναγκαίας παραστάσεις, διότι ἐσμὲν πεπεισμένοι ὅτι ἐπίσης γινώσκει καὶ ἡ ἐξοχότης της τὰς ὅσας πολυειδεῖς δυστυχίας ἐδοκίμασε καὶ δοκιμάζει ἡ τληπαθὴς πατρίς μας καὶ ὁποῖος κίνδυνος ἐπαπειλεῖται καὶ τοὐντεῦθεν δι' ὅλους ἐν γένει καὶ ἐξαιρέτως δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνέκαθεν προσηλωθέντας, ὡς ἔδει, εἰς μόνην τὴν φιλανθρωποτάτην προστασίαν τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος.

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὴ ὑποφαινόμεθα τῆς ἐξοχότητός της

ταπεινοὶ δοῦλοι

Brașov, 14 august 1822

Excelență, consul general[1]

Observăm că atît după numirea domnului cît și după venirea în București a caimacamilor, departe de a înceta în patria noastră nenorocirile insuportabile și fără precedent, se pregătește o epocă de noi nenorociri. Mai rău decît aceasta,

---

[1] Către A. Pini.

după ce noi toți în genere și cu deosebire acei care totdeauna am strigat cu dragoste de adevăr împotriva nedreptății, fiind amenințați în multe feluri, pînă și pentru viața noastră neavînd nici o siguranță, văzînd că și nenorocitul popor este asuprit, căci este supus necontenit la toate cîte de un an și jumătate le plătește cu sacrificii, de aceea am indrăznit să recurgem din nou cu alăturata noastră suplică la majestatea sa imperială, filantropul nostru protector, descriind tot ce știm și ce aflăm și implorînd în mod călduros să binevoiască majestatea sa imperială a scăpa nenorocita noastră patrie de iminentele nenorociri și a hotărî asupra fericirii noastre așteptată numai de la protecția cunoscută și purtătoare de grijă părintească a înălțimii sale imperiale.

Rugăm deci pe excelența voastră să aveți bunătatea s-o trimiteți cu un curier special, susținînd-o și cu recomandările necesare din partea dvs., fiindcă sîntem încredințați că și excelența voastră cunoașteți de asemenea toate feluritele nenorociri pe care le-a încercat și le încearcă nenorocita noastră patrie, precum și primejdia care amenință și de acum înainte pe toți în genere și cu deosebire pe noi care totdeauna am fost atașați, așa cum trebuia, numai protecției majestății sale imperiale prea iubitoare de oameni.

Avem onoarea a semna ai excelenței voastre supuși servitori.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 274. Concept în limba greacă.

ANEXA 2

la documentul nr. 51

Cei care au semnat suplica adresată țarului, precum și scrisoarea către domnul Pini, cu rugămintea de a o expedia.

Mitropolitul Dionisie		aga	Nicolae Filipescu
al Rîmnicului Galaction		»	Mihail Ghica
al Buzăului Gherasim		»	Gheorghe Florescu
al Argeșului Ilarion		»	Costantin Cornescu
vornicul	Grigore Băleanu	»	Alexandru Vilara
»	Costache Samurcaș	»	Costache Cantacuzino
»	Gheorghe Slătineanu	»	Manolache Florescu
»	Gheorghe Filipescu	comisul	Alecu Ghica
»	Teodor Văcărescu	căminarul	Dimitrie Ghica
»	Alexandru Ghica	»	Ioan Cocorăscu
»	Nicolae Văcărescu	»	Alexandru Filipescu
logofătul	Costantin Golescu	»	Constantin Ghica
»	Ioan Văcărescu	»	Ioan Golescu
»	Costache Rasti	»	Ioan Ghica
»	Dimitrie Hrisosculeu	»	Ioan Filipescu
»	Manolache Băleanu	»	Pan Băbeanu
»	Ioan Fălcoianu	pabarnicul	Ioan Ralet
hatmanul	Nicolache Mavros	»	Nicolae Bălăceanu
vornicul	Manolache Cornescu [1]	slugerul	Grigore Obedeanu
»	Nicolache Ghica		

[1] Mai jos: Mihalache Cornescu.

Cei care au semnat la Braşov

Înalt prea sfinţitul mitropolit	boier hatmanul Nicolae Mavros
boier vornicul Gregorie Băleanu	» vornicul Nicolae Ghica
» » C. Samurcaş	» aga Nicolae Filipescu
» » Gheorghe Filipescu	aga Costache Cornescu
boier logofătul Alecu Filipescu	» A. Vilara
boier vornicul Nicolae Văcărescu	» Manolache Florescu
boier logofătul Dimitrie Hrisoscoleu	căminarul Alecu Filipescu
» » Manolache Băleanu	» Iancu Filipescu
boier vornicul Mihalache Cornescu	» Costache Vlădoianu
	18

Cei din Sibiu

Episcopul Rîmnicului
boier vornicul Alecu Ghica
postelnicul Arghiripol
clucerul Vlădoianu
» Dincă Oteteleşanu [1]

Acad. R.P.R., pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 279 şi 281. Text grec.

52

17 august 1822

Marele vistier Petrache Sturza porunceşte isprăvniciei Hîrlăului să cerceteze pe cei suspecţi, deoarece s-au înmulţit «făcătorii de rele», şi-i aminteşte că beşleaga nu are dreptul să se amestece în treburile «tîrgului şi ţinutului».

De la vistierie

Către cinstita isprăvnicie a Hîrlăului.

Fiindcă în toate părţile au început a se ivi făcători de rele, tîlhari, şi spre dizrădăcinarea lor cere trebuinţa punerii la cale, pentru care se scrie dumneavoastră ca, în ceasul ce veţi priimi carte aceasta, să rînduiţi oameni înadinşi ca să facă o pătrunzătoare cercetare în tot cuprinsul ţinutului aceluia, spre aflarea şi discoperirea acelor în fapte de furtişag. Şi asupra căruia va fi un asăminea pripon şi nu se va găsi niminea ca să deie chezăşie pentru dînşii, pe unii ca aceia să-i luaţi şi să-i daţi pe mîna beşleagăi de acolo, făcîndu-le mai întăiu dumneavoastră tacririu arătătoriu anume ca să-i triimată aicea cu înştiinţarea dumv. şi cu tacririu ce veţi face. Asăminea şi dacă se vor ivi niscaiva tîlhari undeva prin ţinutul acela, orice fel de oameni, îndată să arătaţi beşliagăi locul unde se vor ivi, ca să margă să-i prindă şi să-i triimată aicea, iarăşi cu tacrir şi înştiinţarea dumv.

Făcînd dumv. arătare dumisale beşleagăi şi aceasta că de acum înainte poronca mării sale paşii este ca să nu se amestece cît de puţin la trebuinţele

[1] N-am dat şi textul grec întrucît sînt numai semnături.

tîrgului și a ținutului, precum pîră acum s-au urmat din partea beșlegilor. Și dacă nu va voi să înțeleagă hotărîrii aceștia, dumneavoastră îndată să înștiințați aice, spre a se face punerea la cale. Și de priimirea cărții aceștia și punere în lucrare să triimiteți răspuns la vistierie.

Trebuința beșliagăi este numai asupra tîlharilor de orice neamuri vor *fi*. 1822, avgust 17 [1]

Petrachi Sturza vel vistier.

[Urmează:] Aducătoriului cărții aceștia să se dea una sută cincizeci lei huzmet.

Acad. R.P.R., pach. MLXXIIIb (fost ms. rom. 1201), f. 226v. Orig. rom.

53

Sibiu, 19 august 1822

Hagi Ianuș comunică arhimandritului Antim Jitianul știri despre situația din Oltenia, unde caimacamul cîrmuiește în înțelegere cu turcii și totodată se plînge împotriva boierilor care îl acuză că ar fi fost eterist.

Σιμπίνι, τῇ 19 Αὐγούστου 1822

Πρὸς τὸν ἅγιον ἀρχιμανδρίτην Ἄνθιμον Ζιτιάνον

Τριέστι

Μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἐλάβαμεν τὸ ἀπὸ 27 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου σεβαστόν μας γράμμα της, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὴν πόσην χαρὰν ἐδοκιμάσαμεν διὰ τὴν ποθητήν μας ὑγείαν της καὶ τὸ αὐτόσε αἴσιον κατευόδιόν της δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς τὴν περιγράψωμεν, δοξάζοντες τὸν ἅγιον Θεὸν ὁποὺ σᾶς ἠλευθέρωσεν καὶ δὲν ἐδοκιμάσετε ἄλλο κανένα ἐνάντιον καὶ κακὸν τῆς ζωῆς σας, ὡς εἰς ἄλλα μέρη

---

[1] În aceeași zi se dă o poruncă asemănătoare și către starostia de Putna, iar în ziua următoare către isprăvnicia ținutului Cîrligătura (Acad. R.P.R., pach. MLXXIIIb (fost ms. rom. 1201), f. 16 și 185).

Măsuri similare dictate de aceleași motive se iau și în Țara Romînească. În august 1822 se cere Agenției austriace din București să facă demersurile cuvenite în legătură cu apariția în plaiul Cîmpinei a unor « făcători de rele » care trec din Transilvania, îndeosebi de la Săcele (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 374—375, 377—379). Printre cei care trec dincoace sînt și foști participanți la răscoală, panduri și arnăuți, cu arme. Pentru prinderea lor se dau porunci la 5 iulie (aceeași condică, p. 352), la 4 august și 28 septembrie (Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 319—320 și 362). La 30 septembrie se dispune aducerea la București a doi foști rebeli care au trecut din Transilvania și au fost prinși (Aceeași condică, p. 363). Unele porunci similare se dau și în martie 1823 (Condica domnească 105, p. 112—113, 119—120).

ἐκινδύνευσαν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν των ζωήν. Εἰδὲ διὰ τὰς ζημίας ὁποὺ σᾶς ἠκολούθησαν ἂς μὴν ἔχῃ αὐτὸ τὸ παράπονον μόνον ἡ πανοσιότητά σας, καθότι καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ὁμοιοπαθεῖς της. Τὰ ὅσα ἐδοκιμάσαμεν εἶναι ἀνεκδιήγητα καὶ ἀπερίγραπτα. Ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὀθωμανικὰ στρατεύματα. Μὲ τὸ νὰ οἱ καλοὶ φίλοι ἄρχοντες τῆς Κραγιώβας μᾶς ἐκήρυξαν διὰ ·εταιρίστας καὶ συνωμότας τῶν ἀποστατῶν, καὶ μᾶς ἐπροξένησαν μεγάλην φθοράν, ὁποὺ αὐτοὶ [ἂν] ἦτον δυνατὸν καὶ τὴν ἴδιάν μας ζωὴν νὰ θυσιάσουν. Τόσην μεγάλην κακίαν καὶ φθόνον ἔδειξαν πρὸς ἡμᾶς, μὲ τὸ κονδύλι δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς τὰ περιγράψωμεν. Ὅταν δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ καλοανταμωθοῦμεν, τότε θέλετε τὰ μάθει καταλεπτῶς. Εἴδομεν καὶ τὸν σκοπὸν ὁποὺ ἔχετε διὰ νὰ ἔλθητε εἰς τὰ ἐδῶ καὶ καλῶς θέλετε κάμει. Τὸ ὅτι ὑστερεῖστε τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδά σας, τὸ βεβαιούμεθα καὶ χωρὶς νὰ μᾶς τὸ περιγράψετε. Διὰ τοῦτο σήμερον ἐδιορίσαμεν εἰς Βιέννην τὸν κὺρ Μιχάλην Κούρτην νὰ σᾶς ἐμβάσῃ πεντακόσια κομμάτια τάλερα τῆς Ἀουστρίας καὶ οἰκονομηθῆτε μὲ αὐτά, ὥστε νὰ φτάσετε ἐδῶ, μὲ τὸ νὰ καὶ ἡμεῖς εὑρισκώμεθα εἰς μεγάλην στενοχωρίαν καὶ δυσκολίαν. Ἔχομε δύο χρόνους ὁποὺ εὑρισκόμεθα ἐδῶ καὶ καθήμεθα χωρὶς ἐπιχείρησιν κανενὸς νεγοτζίου. Οἱ χρεωφειλέται μας ἐν γένει ἀπὸ Βλαχίαν δὲν θέλουν νὰ πληρώσουν μήτε ὀβολόν. Ποῦ ἀποβλέπει ὁ σκοπός των ἀγνοοῦμεν. Τώρα, μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ νέου αὐθέντου Γρηγορίου Γκίκα, τὸν ὁποῖον περιμένομεν περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, τὰ πράγματα θέλουν λάβει καλυτέραν εὐταξίαν, καὶ εἴθε νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν ταχέως, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ἕκαστος νὰ ἐπιστρέψῃ ἀφόβως εἰς τὰ ἴδιά του, καὶ τὰς ὑποθέσεις του νὰ τὰς θεωρήσῃ ἐν ἡσυχίᾳ, ὅτι καὶ τώρα τινὰς νὰ ἔβγῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰς κυττάξῃ ὡς θέλει μὲ τὸ νὰ τὰ τούρκικα στρατεύματα δὲν ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Βλαχομπογδανίαν. Μ'ὅλον τοῦτο ὅλοι οἱ ἄρχοντες, μάλιστα καὶ μερικοὶ τῶν πραγματευτῶν ἐβγῆκαν, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας ἐδῶ ἔμειναν κλωτζάρης Βλαδοϊάνος καὶ κλωτζάρης Ὀτετελεσάνος Δινήκας. Οἱ δὲ ἄλλοι ὁποὺ ἐβγῆκαν, τὰς γυναῖκας των τὰς ἄφησαν ἐδῶ. Εἰς τὴν Κραγιώβαν καϊμακάμης εὑρίσκεται ὁ Νιτζουλέσκος, κατὰ τὸ δυνατόν του συνδιοικεῖ μὲ τοὺς Τούρκους. Ὁ κὺρ Ἰωαννίκιος εὑρίσκεται καὶ αὐτὸς εἰς Κραγιώβαν. Παντελῶς δὲν ἔφυγεν ἀπ' ἐκεῖ εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις, ὁ ὁποῖος καθὼς μοὶ ἔγραφεν καὶ τὸ ἱερὸν μοναστήρι ἐδοκίμασεν ζημίας ὅμως ὄχι τόσες μεγάλες. Ἔστωντας ἡ ὁσιότης του παρών, ὁποσοῦν τὸ ἐδιαφέντευσεν. Τὸν ἔγραψα καὶ περὶ τῆς πανοσιότητός σας ὅτι ἤλθατε αὐτοῦ. Ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Βλαχίας ἄλλο δὲν ἔχω τί νὰ σᾶς φανερώσω. Ἄδεται λόγος ὅτι εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια θέλουν διορίσει ἐπιστάτας νὰ τὰ κυττάζουν καὶ τοὺς ἡγουμένους νὰ τοὺς ἀποβάλουν. Εἰδὲ τὸν ἐπίσκοπόν μας Γαλακτίονα, καὶ αὐτὸν μοὶ φαίνεται θέλουν τὸν ἐβγάλει, ὅτι εὑρίσκεται ἐδῶ. Οἱ ἐδῶ εὑρισκόμενοι φίλοι σᾶς προσκυνοῦν καθὼς καὶ οἱ αὐτάδελφοί μου καὶ ὅλοι οἱ περὶ ἐμοῦ φιλοῦν τὸ χειράκι σας. Ὅσον διάστημα σταθῇ αὐτοῦ νὰ μᾶς γράφῃ καὶ τὰ γράμματα νὰ τὰ δίδῃ τοῦ κὺρ Δημήτρη Σεμτέλου, διὰ τοῦ ὁποίου σᾶς ἔρχεται καὶ τὸ παρόν μας, καὶ τὰ λαμβάνομεν σίγουρα, διὰ νὰ μανθάνωμεν τὰ περὶ τῆς ἀκριβῆς μας ὑγείας της, πότε μισεύει διὰ τὰ ἐδῶ, καὶ ταῦτα.

[Χατζῆ Ἰωαννεύσης]

Sibiu, 19 august 1822

Către sfinția sa arhimandritul Antim Jitianul

Triest

Cu mare bucurie am primit onorata d-voastră scrisoare din 27 ale trecutei luni iulie și nu vă putem descrie bucuria ce am simțit pentru mult dorita de noi sănătate a d-voastră și pentru sosirea d-voastră cu bine acolo. Slavă aducem lui dumnezeu că v-a eliberat şi că n-ați avut de încercat și alte supărări, cum în alte părți unii au avut și viața în pericol. Cît despre pagubele pe care le-ați suferit, să nu vă plîngeți cuvioșia voastră, deoarece şi noi sîntem în aceeaşi situație. Este greu de povestit şi de descris tot ce am suferit, nu numai din partea apostaților, ci şi din partea oștirilor turceşti. Chiar şi bunii noştri prieteni boierii din Craiova ne-au declarat eterişti şi au spus că am complotat cu apostații şi ne-au pricinuit mare pagubă, încît de le-ar fi fost cu putință ar fi sacrificat şi viața noastră. Aşa de mare răutate şi invidie au arătat față de noi, încît mi-e imposibil să vi le descriu în scrisoare. Cînd cu ajutorul sfîntului dumnezeu ne vom întîlni cu bine, atunci le veți afla cu de-amănuntul. Am văzut că aveți de gînd să veniți în părțile acestea. Ați face bine. Că nu aveți bani de cheltuială sîntem siguri și fără să ne scrieți acest lucru, de aceea astăzi am dat ordin la Viena domnului Mihai Curtis să vă trimită cinci sute de galbeni împărăteşti și să aranjați cu aceștia să ajungeți aci, fiindcă şi noi ne aflăm în mare strîmtoare și într-o situație grea. Sîntem de doi ani aici şi stăm fără să facem vreo afacere comercială. În genere debitorii noștri din Țara Romînească nu vor să ne plătească nici un ban. Ce urmăresc, nu știm. Acum, cu venirea noului domn Grigorie Ghica, pe care îl aşteptăm pe la sfîrşitul lui septembrie, lucrurile se vor linişti, şi să dea dumnezeu să ne bucurăm de linişte cît de curînd, ca să putem fiecare să ne întoarcem fără frică la casele noastre şi să ne ocupăm în linişte de afacerile noastre, căci acum, dacă cineva se duce acolo, nu poate să se ocupe aşa cum vrea de afacerile lui, fiindcă armatele turceşti n-au plecat încă din Țara Romînească şi Moldova. Cu toate acestea, toți boierii, ba chiar și cîțiva dintre negustori, s-au întors. Au rămas aici dintre boieri clucerul Vlădoianu şi clucerul Oteteleşanu Dinicu, iar ceilalți care au plecat şi-au lăsat aici soțiile. Caimacam la Craiova este Nițulescu. El, pe cît este posibil, guvernează cu turcii. Domnul Ioanichie se află și el la Craiova. El n-a plecat de loc de acolo în aceste împrejurări. După cîte mi-a scris şi sfînta mănăstire a avut de suferit pagube, dar nu aşa de mari, căci fiind de față cuvioşia sa, a apărat-o. I-am scris și de cuvioşia voastră că ați sosit acolo. Cît despre Țara Romînească nu mai am alt ceva să vă fac cunoscut. Se zvoneşte că vor fi orînduiți epistați la toate mănăstirile ca să le supravegheze şi vor scoate pe egumeni. Se spune că vor să scoată şi pe episcopul nostru Galaction, fiindcă se află aici. Prietenii care se află aici vă salută, iar frații mei şi cei din jurul meu vă sărută mîna. Cît timp veți sta acolo să ne scrieți şi scrisorile să le dați domnului Dimitrie

Semtelos, prin care vă vine şi prezenta noastră scrisoare, şi le primim în mod sigur, ca să aflăm de sănătatea d-voastră scumpă nouă. Cînd veniţi încoace? Cu acestea...

[Hagi Ianuş]

Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş 703, f. 87. Text grec.

54

24 august 1822

Locuitorii de pe moşiile Dăbuleni, Ciuncu şi Broasca (Romanaţi) ale banului Gr. Brîncoveanu se plîng că sînt puşi să plătească în bani zilele de clacă, neprestate în anul 1821.

Prea cinstite dumneata biv vel dvornic. Fierbinte jăluim milii şi bunătăţii dumitale cît şi cinstitului divan, să avem dreptate.

Că noi şedem pă moşiia dumnealui banului Brîncovanu la plasa Bălţii de Sus, sud Romănaţi: Dăbuleni, Ciuncu i Bro[a]sca, şi noi clacă n-am pomenit să dăm. Iar cînd le-au luat Hagi Enuşi în arendă, de sînt acum cîţiva ani, ne-au pus patru zile de clacă. Şi mai trecînd cîteva vreme, ne-au mai suit doo, şi s-au făcut şasă. Iar de anu încoa vedem că ne-au suit doosprezece şi ne cere acum pă doi ani doozăci şi patru de zile; şi ni le preţuieşte în bani ipitropu moşii dumnealui banului Brîncovanu de zi cîte un leu. Şi ni să mai cere plugu cu opt boi şi ni-l preţuieşte tot în bani, să dăm de casă cîte taleri 3. Şi noi facem patru oameni un plug, că sîntem oameni scăpătaţi, care ne vine zio de plug — taleri 12. Şi ne mai cere de toată casa cîte tal. 3 pe caru de lemne.

De aceea ne rugăm şi cu genunchi plecaţi cădem înaintea dumitale, prea cinstite boierule, ca să fim şi noi dcopotrivă cu marginea Dunării şi să dăm şi noi clacă cum dau şi aceia, iar nu mai mult. Că din pricina aceasta ne-au fugit încă şi cîţiva oameni, de care le purtăm noi acum greutatea lor. Iar de nu vom fi scăzuţi şi noi ceva ce mai sus ne plîngem şi nelăsîndu-ne după cum dă clacă şi marginea Dunării, atunci să avem voia dumneavoastră a ne muta şi pe altă moşie, că noi ticăloşii nu avem să ne purtăm dajdia domneştii visterii, dar să mai dăm noi acum dări necuviincioase şi nesuferite dumitale!

Şi cum te va lumina duhul sfînt asupra sărăcii noastre.

Prea plecaţii dumitale,
noi satu Dăbuleni şi Ciuncu i Broasca din sud Romanaţi.

De la căimăcămia Craiovii.

Cinstit dumneata biv vel medelnicer Dumitrache, epistatule al moşiilor dumnealui banului Brîncoveanu, vei vedea jalba aceasta şi, cît pentru adeturile moşii din anul trecut, ce să cer jăluitorilor a le răspunde acum, poruncim

să-i chipzuieşti dumneata cele cuviincioase spre odihna lor şi să-i iconomiseşti de a nu să face strigări fără cuviinţă, ci amîndoaă părţile să rămîe în mulţumire. Iar dreptăţile moşii du pă anul următor sunt datori a le răspunde toate, cu urmare întocmai după pravila pămîntului.

1822 august 24

Biv vel medelnicer

Muz. de ist. Buc., doc. 30 402. Orig. rom., cu pecetea căimăcămiei în tuş, cu o copie modernă legalizată.

55

24 august 1822

Caimacamii Moldovei apelează la boieri să împrumute vistieria, pentru acoperirea cheltuielilor de întreţinere a trupelor turceşti.

Caimacami

Cinstiţi fraţi dumneavoastră boieri sîmpatrioţi.

Maica noastră pre iubita patrie, aceea ce pînă acum ne-au agiutat şi au înlesnit petrecere noastră, au agiuns ea singură în trebuinţă de a să agiuta de la noi, pentru că greutate ci i-au vinit din întîmplări o au împilat cu povoară piste putinţă.

Suma banilor ci este îndatorit pămîntul a plăti lefile oştenilor împărăteşti ci s-au aflat spre paza ţării neputîndu-să cu alt chip întîmpina, cu opştească socotinţă s-au hotărît ca tagma boierească de la ce întăi treaptă pînă la ce de pe urmă, cu toate că desăvîrşit este căzută din simţitoarili pagubi ce într-această vreme au avut în feliurimi de chipuri, dar pe lîngă zaherelile şi fînul ce au dat de pe moşii în trebuinţa oştenească, să împrumutează şi în bani cîti puţîn fiiştecare, spre a să urni plata lefilor şi alte cheltuieli osteneşti, ca, precum mai înainte, să arăte şi acum rîvna ace sufletească cătră celi neapărate patrioticeşti datorii, căci din vroinţa sfintei pronii şi milostivire pre puternicului nostru împărat dăruindu-ni-să de iznoavă preveleghiile şi pronomiile pămîntului şi domn patriot şi în scaunul ţării, videm luminat sfîrşitul durerilor şi a greutăţilor ce au urmat.

Şi pentru cîte au socotit ca să dei fiiştecare boieriu la această împrumutare, după stare şi înlesnire ce poate ave, s-au făcut sîneturile noastre de împrumutari, în cuprinderi ce să să plătească banii după ce pămîntul să va uşura de greutăţi şi îşi va cîştiga răsuflare, ca dînd banii să-şi iei sînetul, şi pentru ca să aştepti plata, dar mai mult ca să aibă şi dovadă că ş-au supus umerili la rădicare opşteştii trebuinţe. Iată dar cu această însemnare de noi iscălită s-au rînduit înadins cu sîneturili pe dumnealui paharnicul Costandin Sion, care s-au însărcinat cu priimire banilor de la dumv. cîţi sînteţi cuprinşi prin însămnare.

Înțălegînd dar și sîmțind, fraților sîmpatrioți, încît este de neurnită trebuința și în ce strîmtoare ne aflăm și încît trebui să îmbrățoșăm cu toții greul opștesc, ca să vă sîliți de a răspunde banii îndată la dumnealui ca să-i aducă aice, nu putem tăce, ci mărturisim: într-această-vreme veți întimpena cu adivărat greutate, dar iarăși cu încredințare zîcem că tot acela ce va ave durere de patrie lui, rîvna și mulțămire sufletească îl va înlesni și va călca piste toate greutățile. De strîmtorire sîliți adaogim dumv. ca să să răspunză banii îndată, crezînd că urnire și prelungire nu încapi.

1822, avgust 24

T. Balș, Petre Sturza vornic

Acad. R.P.R., ms. rom. 4445, f. 8. Orig. rom.

56

25 august 1822

Date privitoare la nesupunerea țiganilor mănăstirii Nucetul în 1821 și 1822.

Prea cinstiți boieri caimacami, prea plecată jalbă.

Noi 21 de robi ai sfîntei mănăstiri Nucetu din sud Dîmbovița, afară din soțiile și copiii noștri, carile toți de la mic pînă la mare cu herbinți lacrămi jăluim milostivirii dumneavoastră pentru Sofronie egumenul mănăstirii, că după ce s-au unit din vreme cu apostații iar pă noi ne-au jăfuit cu ducerea sa la Brașov, cu socoteală că poate nu să va mai întoarce ca ca să ne fie iar stăpîn, acum după ce s-au întors, în loc ca să să împace cu noi, iar el pă loc au început a ne căzni, ne pune cîte o vină, ne globește cu bani, la unii ne-au luoat vitele, la alții ne ține nevestele în hiare și toată rîvna ca să ne jăfuiască cu totul.[1] Simțim că după jăfuirea noastră va fugi, unde, nu știm. De aceea unii din noi scăpînd alergarăm cu această jalbă dînd de știre, cerem, trimețindu-să om al divanului, să-l apuce ca mai întîi jafurile să ni le împlinească și al doilea cu milostivire să ni să orînduiască epitrop pînă la vreme cînd iar mila dumneavoastră va chipzui de cuiviincioasă[2] stăpînirea noastră, și ce va fi mila dumneavoastră.

Robii sfîntei mănăstiri Nucetu din sud Dîmbovița.

25 august 1822

---

[1] Încă din 1818 robii mănăstirii se plîng de crunta exploatare la care sînt supuși, arătînd printre altele: « ... cînd vreun rob cade întru vreo învinovățire, îl bagă cu mîinile în butuce, îl pune de face cîte cinci sute mătănii și îi bate de moarte » (Arh. St. Buc., M-rea Nucet. doc. XXI 45). Peste un an însă ei sînt nevoiți să lucreze o săptămînă la mănăstire și una la ei, « și cînd va fi la strîns de fîn vreo grăbire, sau la dres de moară, să sărim cu toții... » (Arh. St. Buc., M-rea Nucet, doc. XXIII 22).

În ianuarie 1823, luînd în chezășie pe Antofie care a fost fugit, robii mănăstirii Nucetul arată: « cînd am făcut apostasie noi țiganii toți, cu pîri, cu zmăcinări, cu jălbi asupra stăpînului nostru, s-au luat și acest Antofie întru apostasia noastră » (Același fond, doc. XXII/58).

[2] În text: cuvințoasă.

[Cu rezoluția din aceeași zi a caimacamilor pentru cercetare, precum și a isprăvnicatului de Dîmbovița, ca să cerceteze condicarul Ioniță Popescu, care apoi constată următoarele:]

După acest alăturat pitac, cu care mă orînduiește cinstitul isprăvnicat, ca să merg și să cercetez diaforaoa ce are robii sfintei mănăstiri Nucetul cu sfînția sa părintele arhimandrit, chir Sofronie, egumenul numitei mănăstiri, următor fiind, am mers în fața locului, unde aflîndu-se amîndooă prigonitorile părți față am intrat în cercetarea coprinderii din jalbă și întrebînd pă numiții robi la fieșcare cuvînt ce jeluiește, să dea răspuns:

Întîi, dă au fost părintele egumen unit cu apostații, și ce jafuri le-au făcut cu ducerea sfinții sale în Brașov?[1] Și după ce s-au întors dă i-au căznit, puindu-le cîte o vină și i-au globit cu bani, dă le-au luat și vitele, țiindu-le nevestele în hiare, și că după ce-i va jăfui cu totul au simțit că o să fugă, unde, nu știe?

Cu un cuvînt, însuși numiții robi răspunseră că nici cu apostații n-au fost părintele egumen, nici vreun jaf le-au făcut, cum și după ce s-au întors din Brașov, nu i-au căznit, nici i-au globit cu bani, nici nevestele nu le-au ținut în hiară, decît unui Ștefan sin Neagoie țigan i-au închis vitele și nevasta au adus-o să o puie în hiare. Împotrivă, răspunse sfînția sa părintele egumen că acel Ștefan fiind dărvar, au lăsat caru cu boi în curte, ducîndu-se la trebile lui, zăbovind ca la dooă săptămîni și trimițînd dă dooă trei ori pă vătaful dă țigani a-l aduce la slujba sa, au dosit. Și temîndu-se a nu fugi cu totul, i-au adus vitele și pă nevasta lui la mănăstire și după ce au luat sfînția sa știre că s-au dus la București să dea jalbă, i-au dat nevasta și vitele pă chezășie. La care nici însuși Ștefan țiganul nu tăgădui, cum și ceilalți robi toți ziseră că așa este precum zice părintele. Asemenea și pentru cîte în jalba lor coprinde pîri

---

[1] Egumenul mănăstirii Nucet a plecat la Brașov în luna aprilie. În legătură cu aceasta, într-un ms. grec. se găsește următoarea însemnare:

6 500 groși. Cheltuielile lunare din decembrie 1820 pînă în aprilie 1821, cînd am plecat de la mănăstire la Brașov pentru... [ștersături în text] luni, împreună cu cheltuielile pentru vie, ceara de albine, undelemn, zahăr, cafea, precum și toate cele cheltuite în timpul apostasiei, cînd mînăstirea a fost plină, timp de două luni, martie și aprilie, de familiile boierilor și negustorilor. Toate acestea după toate presupunerile ar putea să fie și mai multe, dar fiindcă registrul acelui an s-a pierdut, le trec astfel.

8 500. Pentru toate cele luate în natură de apostații lui Iordache și Farmache, care, intrînd în mănăstire, au spart dulapul și le-au luat în mod banditesc, în prezența multor cinstiți boieri și negustori, care în acea vreme se aflau acolo; aceștia pot fi întrebați, și cu frica lui dumnezeu și cu conștiință curată, nu vor ascunde adevărul.

375. La fuga mea din mănăstire i-am pus în zidul manăstirii, într-un loc ascuns, ca să nu-i am cu mine pe drum și să nu mi-i ia și pe aceștia, pe care, la întoarcerea mea nu i-am găsit; cine i-a luat nu se știe» (Arh. St. Buc., ms. 298, f. 679. Text grec). Mai departe, o însemnare din 5 iunie 1823 a egumenului Sofronie: «12 875 groși, ce au fost furați de apostați împreună cu embaticul pe anul 1821» (Același ms., f. 681).

asupra sfinții sale părintelui egumen, toate le anerisiră cu un cuvînt că rău au jăluit, nefiind nici una adevărată, tăgăduind și jalba aceasta că nu este a lor.

Decît, afară din coprinderea jălbii, provalisiră că are să ia de la sfînția sa numai încălțămintea lor dă opinci și cîte o zeghe i mertic dă mălai.

Împotrivă răspunse părintele că pentru opinci i zeghi s-au mai judecat cu aceşti robi și altădată și s-au hotărît prin anaforaoa sfîntei mitropolii în ce chip are a urma, pentru care zise că are și anafora. Iar merticul dă mălai l-au dat pînă în leat 1821 dechemvrie 13, și de atunci pînă la leat 1822, avgust 25, nu le-au dat, findcă au jăfuit mănăstirea în vremea răzvrătirii. Care jafuri le arătă sfînția sa acestea, însă:

1. Trei sute chile dă porumb, spărgînd un pătul, l-au luat nemăsurat, care nici ei nu tăgăduiră.

2. I-au luat din mănăstire 220 bolovani de sare, care să adună în sumă dă ocă doozeci și dooă dă mii, la care iar nu tăgădui, decît ziseră că au luat și rumînii dintr-acea sare, pă care rumîni să-i dea ei dă față.

3. Toate hiarăle de la doosprezece ferestre ale bisericii și ale caselor, care ziseră țiganii că le-au luat rumînii cînd bătea porumbul mănăstirii un postelnicel Gheorghe Dude, iar hiarele clopotelor le-au luat țiganii, netăgăduind, din care au mai dat Dumitru sin Ivan țigan. Iar celelalte hiare de la dooă clopote și tacîmu de la colțul clopotului celui mare le tăgăduieşte.

4. Una sută optzeci dă farfurii i castroane dă marmură nu s-au găsit unde au fost puse, căutîndu-le și în molozu zidului unde căzuse din arsura focului, nu s-au găsit nici hîrburi și le cere de la țigani, căci alți oameni streini nu le-au luat.

Ii mai apucă și dă aşternuturile caselor i dă plapomi și saltele, la care răspunseră țiganii că le-au luat arvații dă au făcut saci de grăunțe, iar lîna au făcut-o piedeci de cai.

5. Mai cere de la țigani buțile ce au fost în curtea mănăstirii i în pivniță și zise țiganii că buțile au ars. Căutîndu-se în pivniță, nu să văzu nici un cărbune, cum și în pivnița cea boltită unde n-au răzbit foc și dînafară în curtea mănăstirii n-au ars nimic, găsindu-se numai nooă buți. Iar celelalte, învederat lucru este că tot țiganii le-au luat, neputînd alți oameni streini a intra în mănăstire dă frica țiganilor, precum și chiar isprăvnicelul mănăstirii scrie sfinții sale părintelui egumen dă urmările țiganilor. Care scrisori să văzu cu leat 1821 septembrie 28, coprinzătoare că strîngînd doozăci banițe dă nuci și umplînd mărăria de mere, iar niște buți cu prune le-au pus la isprăvnicel, temîndu-se ca să nu le piarză din prietenii sfîntului Gheorghe [1]. Că turcii au trecut ca un pîrjol și au ars o zi, dooă, mănăstirea și s-au potolit, dar țiganii în tot ceasul nelipsit ale sfîntului Gheorghe le ia și le risipeşte. Altă scrisoare cu leat 1821 octomvrie 12, coprinzătoare că nucile și merele le-au luatu țiganii,

[1] Pandurii lui Tudor care aveau pe steag chipul sf. Gheorghe.

şi nu poate să-i dovedească a-i da pă mîna domnului Alexe, cum şi altă scrisoare tot a ispravnicelului către sfinţia sa părintele egumenu, jăluindu-se că nu mai poate trage valurile cu ţiganii. Din care coprinderi ale scrisorilor dă mai sus, ce face isprăvnicelul către sfinţia sa părintele egumen, şi din urmările lor ce în fiinţă să văzu în faţa locului că sînt nărăviţi rău şi hoţi, întîi, că jalba lor singuri o anerisește dă tot, al doilea, să pune în jalbă că sînt numai doozeci şi unu dă robi şi la cercetarea ce le făcu în faţa locului, tot după arătarea lor, să găsi treizeci şi doi dă robi şăzători în satul mănăstirii, afară din alţi şă[ză]tori aiurea; al treilea, că dintre-atîţea robi ce are mănăstirea, nici unul nu să află în lucru la prefacerea mănăstirii, trăgîndu-se toţi, şi cei ce au fost orînduiţi la meseria lor, şi părintele egumen îşi întîmpină toate trebile mănăstirii cu plată la oameni streini.

6. Deosebit mai arată părintele că avînd una sută şi şase rîmători ai mănăstirii daţi în paza unui Vişan ţigan, iar ceilalţi ţigani au luat pă Vişan de la rîmători şi l-au pus să calce pămînt dă olane, rămîind rîmătorii în seama lor, a-i păzi cu săptămîna. Care, neurmînd datoria cu paza rîmătorilor, au înnăpustit, răpuindu-se mai toţi, rămîind numai cincizeci rîmători, umblînd şi aceştia fără păzitor precum să văzu şi dă cătră mine. Poate să să răpuie şi aceştia din pricină că toţi ţiganii nu dau supunere părintelui egumen la trebile mănăstirii. Şi vizitiu dă-i mîna caii pune pă logofătul mănăstirii, iar din ţigani nu dau supunere nici unul, hainindu-se, fiind ţiganii cu stare bună. Şi dă cercetarea ce am făcut arăt cinstitului isprăvnicit printr-aceasta.

1822 septemvrie 20[1]

Ioan Popescu condicar

[În continuare, o scrisoare a isprăvnicatului de Dîmboviţa către caimacami, ca să se continue cercetările începute de condicarul isprăvnicatului şi de nu se vor lămuri lucrurile, să vină la judecată la Bucureşti.]

Arh. St. Buc., M-rea Nucetul, doc. XXI/46. Orig. rom.

ANEXĂ
la documentul nr. 56

Noi, cei mai jos numiţi robi ai sfintei mănăstiri Nucetu, dăm acest zapis de încredinţare prea cuvioşiei sale arhimandrit chir Sofronie, igumen şi stăpînul nostru, precum să se ştie că am luoat în chezăşia noastră pe ceilalţi robi din mîna orînduitului bumbaşir gospod şi ne legăm că de acum înainte nu

---

[1] La 21 octombrie 1822 egumenul m-rii Nucet, Sofronie, cere printr-o jalbă către domnie ca ţiganii să despăgubească mănăstirea şi să fie pedepsiţi « după pravilă spre pilda lor şi altora » (Arh. St. Buc., M-rea Hurezu, doc. XXIV/55).

Prin anaforaua din 27 octombrie 1822 se dă cîştig de cauză egumenului, robii ţigani fiind condamnaţi să despăgubească mănăstirea « şi apoi pe acei ţigani răzvrătitori... să-i pedepsească cu falangă, făr' de a-i mai aduce aici de a li se face şi osînda închiderii în puşcărie, căci de astă dată îi iertăm » (Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 201—202; M-rea Nucetul, doc. XXI/47. Copie cont.).

numai că vor fi ascultători şi săritori la trebile sfintei mănăstiri, ci încă să vor părăsi de a nu mai clefeti şi a face pîri, cum şi că nici vor dosi a să împrăştiia aiurea, ci vor sta în locurile lor ascultători la datoriile lor.

Iar întîmplîndu-se ori a nu fi ascultători sau să dosească, datori să fim noi chezaşii lor ca pe cei neascultători prinzîndu-i să-i aducem la stăpîn, ca să-şi ia căzuta pedeapsă, iar pe cei fugari cu a noastră cheltuială găsindu-i să-i aducem la urma lor.

Şi ca să fie această legătură temeinică, adevărată şi de noi netăgăduită la vreo judecată, am rugat şi pe dumnealui orînduitu bumbaşir de l-au adeverit spre mărturie cu a sa iscălitură, căci şi noi, asemenea chezaşi lăcuitori, am dat pentru înşine cu asemenea iscălitură. Iar noi unii înşine ne-am iscălit, iar pă alții, neştiind carte, scriitorul.

1822, noiembrie 28.

Eu Vladu sin Neagoe, adeverez şi în chizăşiia mea:
- pă Barbu sin Ion dîrvaru
- » Dumitru sin Neagu [?] } adică doi

Eu Dumitru vătaf şi în chezășia mea:
- » Zamfir Brat
- i pă Gligore } adică doi.

Eu Cîrstea isprăvnicel şi în chezăşiia mea:
- pă Tănase ot Titu [?]
- i pă Tudoraiche } adică doi.

Eu Dinu Croitoru şi în chezășia mea:
- pă Antohie
- i pă Ion Cosac } adică doi
- i pă Neacşu.

Eu Dumitru sin Lixandru şi în chezăşia mea:
- pă Ene lăutaru
- i pă Stefan dîrvaru } adică doi

Eu Lixandru sin Radu şi în chezăşiia mea:
- pă Ion, brat ego,
- i pă Lixandru Zmeu } adică doi

Eu Cîrstea sin Stroe şi în chezăşiia mea:
- pă Stefan, brat ego
- i pă Ion Brat } adică doi

Eu Cîrstea sin Marin şi în chezășiia mea:
- pă Gheorghe Cioroagă
- i pă unchiaşu Lixandru } adică doi.

Eu Ion sin Marin şi în chezăşiia mea:
- pă Neculai lăutarul
- i pă Vasile Ursu } adică doi.

Eu Dan țiganul şi în chezăşiia mea:
- pă Neacşu
- i pă Mihai bucătarul } adică doi.

Şi afară dintr-aceştiia noi toţi chezăşii luăm pe Dumitru sin Chiru şi Licsandru, fii-su.

Vladu chezaş şi pentru toţi răspunzător [1]

De la orînduitu mumbaşir:

Însuşi robii ce au luat în chezăşie pe ceilalţi, viind şi arătîndu-mi că acest zapis ce-l dau prea cuvioşiei sale părintelui arhim. chir Sofronie, stăpînul lor, cinstit iegumen sfintei m-rii Nucetu, îl cunosc a fi pentru a lor de acum înainte bună legătură şi urmare. Şi ca să-şi aibă cele în dosu coprinzătoare adeverirea, după rugăciunea lor m-am iscălit şi eu.

1822, noembrie 28

Constandin

.... [2]

Arh. St. Buc., M-rea Nucet, doc. XXII/55. Orig. rom.

57

[Silistra,] 25 august 1822

Ioan Sandu Sturza vv. porunceşte caimacamilor să achite datoria de 542 620 lei, pentru ca trupele turceşti să poată fi retrase din Moldova.

Noi Ioan Sandu Sturza vvd., cu mila lui dumnezău domn ţării Moldavvii.

Cinstiţi credincioşi boierii domnii meli, dumnealui Theodor Balş biv vel vornic, dumnealui Petrachi Sturza vel vistier, caimacami Moldovvii, sănătati!

Din doaî mehtupuri ale dumneavoastră ce aţi scris către pre înalţatul Silistra valesi, stăpînul nostru, am înţăles că din 542 620 lei ce au rămas datorie asupra ţării să plătească în lefile ostenilor, aţi pus la cali înpliniri a 401 649 lei, din cari 182 349 lei aţi şi răspuns la dumnealui Chiuciuc Ahmet, iar cielanţi făgăduiţi că în 5, 6 zile, să vor înplini şi să vor răspunde, nepominind nimic pentru cusurul de 140 981 lei ce mai trebuie pînă la împlinirea de 542 620 lei ce cuprindi datoria toată pînă la sfîrşitul lunii aceştii, la ce cali aţi pus. Deci, fiindcă banii aceştia trebui a să plăti toţi pînă a nu să sfîrşi luna aceasta, căci pînă cînd toată suma arătată nu să va plăti, oştile de acolo nu să pot rădica şi numai o zi de vor păşi în luna viitoare, cu hotărîre să ştiţi că şi pe luna aceea toată rămîni datoari ţara a plăti leafă.

---

[1] Toţi robii ţigani, aparţinînd mănăstirii, au dat totodată egumenului « obştească mărturie şi legătură », recunoscîndu-şi vinovăţia. Pentru despăgubirea mănăstirii trebuiau să plătească 1 800 taleri « şi pentru aceşti bani, găsind neguţători, ne-am vîndut dobitoacele ce au fost bune de zalhana şi abia am luat tl. 1 140, şi cu tl. 100, ce ne-am ţînut în seamă pentru merticu de mălai, fac tl. 1240 pe care răspunzîndu-i, mai rămînem tl. 560 datori, pentru care am dat osebit zapis » (Arh. St. Buc., M-rea Nucet, doc. XXII/56; zapisul de 560 tl. tot acolo, M-rea Banu, doc. XLIII/119).

[2] Două semnături indescifrabile.

Pentru aceea dar, dumneavoastră, prin toate chipurile vă sîrguiți pînă a nu să săvîrşi luna aceasta, să istoviți plata a toți banii şi să luați sinetul dumnealui Chiuciuc Mehmet [1] şi pînă în patru, cinci zile, să mi-l proftaxiți, ca să să poată scoate porunca de rădicare oştilor de acolo.

Boieri, nu vă pae şagă ! Numaidecît aştept pînă în 5, 6 zile sinetul dumnealui Chiuciuc Ahmet de primire deplin a 542620 lei, prin orice chip veți şti, pentru ca să să poată rădica greutatea deasupra țării.

1822 avgust 25 [2].

Acad. R.P.R., doc. CCCXI/40. Copie cont.

58

Cernăuți, 25 august 1822

Memoriul unor boieri moldoveni emigrați, prin care cer țarului să intervină la Poartă pentru: « iertarea birului pe cîțiva ani », anularea boieriilor făcute în vremea domnului Suțu, îngrădirea puterii domnești și libertatea comerțului.

Înpărate !

Dacă jalnica privelişte care Moldavvie înfățoşază acum iaste dipartată din ochii înpărăteştii voastre mărire, dar durere ci o pricinuieşti nu poate fi neapropiată de inima voastră, asupra cărie toți nenorociții au desăvîrşită înpironire.

Noi ne-am sfii cutezînd a răpi din menuntele acele neprețuite cu arătare nu numai pierzării tuturor dreptăților patriei noastre, dar şi poziției sale cea diznădăjduite, cît ş-a tuturor mijlocirilor vindecării ranelor sale celor încă însîngerate, dacă nenorocirile supt care geme acest pămînt, dacă înalta ocrotire cu care avgusti procatohi a înpărăteştii voastre măriri au cuprins-o şi pe care înpărăteasca voastră mărire au binevoit a întări prin acturile facerii de bine nu ne-ar îndatori a alerga la marele *monarh* [3], carile prin părintesca sa bunătate jărtveşti neprețuitele sale zîle spre fericire noroadelor încredințate de către pronia oblăduirii sau şi ocrotirii sale. De la înpărăteasca voastră mărire ce încungiuorată de proslăvirili cuceri[ri]i lumii aşteptăm tămăduire ranelor noastre şi mîngîiare în deznădăjduire.

Moldavvie, întru care toate să unesc acum ca cu lucrare stîngirii sali să să amestice prin sînge şi să să însămnezi cu pecete morții, n-au fost lipită către

---

[1] La sfîrşitul lunii octombrie, A. Raimondi raporta din Iaşi despre plata a 300 000 piaştri către paşa de Silistra (*Hurmuzaki*, X, p. 180).

[2] În aceeaşi zi Ioan Sandu Sturza vv. face apel către boieri să se lase de intrigi şi să lucreze în unire « spre folosul patriei » (Acad. R.P.R., doc. CXXIII/50).

[3] Subliniat în text.

împărăție othomanicească decît cu o birnică supunere şî nu ca o țară cîştigată cu arme.

Tratatul încheiat la anul 1529 de către domnul Bogdan cu sultan Suleiman I-iu întăreşti slobozănie legii noastre cea svinte, opreşti cu totul pe oricari musulman de a să căsnici în țara noastră, întemeiază slobozănie noastră şî pe aceia a negutătorii noastre, ne înputerniceşti a alegi prințipii noştri şî a ne ocîrmui fără nici o periorisire, după ceale înscrise şî obicinuite pravili a noastre, fermanuri ci s-au slobozît de la urmaşîi pomenitului sultan. Am cîştigat în sfîrşit a lor sfințănie de la înalta protecțiie, a cărie mare bunăvoință ne chiema la o înaltă nădejde pe care țara aceasta pute să o dorească, dar în loc de a vide înflorind fericire obştii supt o aşa norocită pavăză, lăcuitorii înpilați fiind cu feliuri de catahrisis suspină supt o ocîrmuire nedreaptă. Lucrare pămîntului era în cădere, negutătorie sta în nemişcare din pricina înpiedecărilor mari ci să puni înainte, ființa noastră era îngrozită de către lucrătorii a unii catastrofi aşa grozave.

Furtuna nenorocirilor s-au ivit şî înpreună cu dînsa dărîmare tuturor dreptăților a cărora neclintită păzire era pentru noi siguripsită prin cele de mai înainte dăruiri a puterii stăpînitoare şî prin svințănie trataturilor pe care i-a mai fost încheiat cu putere umbritoare.

Lăcaşurile cele svinte sînt spurcate, lăcuitorii însărcinați cu dări nedrepte şî supuşi supt sabie anarhiei, unii dintr-înşîi au fost sîliți de a înbrățoşă lege turcească, alțîi prăpădindu-şi fimeile şî copii pe care sălbătăcia i-au răpit din brațăle lor, s-au sfîrşit întru deznădăjduire. Toți sînt pecetluiți cu pecete ticăloşii, afară de aceia carile s-au întovărăşît cu prădătorii pentru a-şi însuşi prăzile nevinovății cei prigonite şî a să adăpa cu lacrimile văduvilor şî copiilor săraci.

În sfîrşit, la 29 iulie, zîoa de ninorocire a Eşului au adus diznădăjduirei vîrfu. Mai mult decît 4 000 casî şi magazele s-au topit în foc, afară de alte trii mii zidiri pe care cele de mai înainte arderi le-au fost topit. Mănăstirile, acele vechi monumenturi a legii noastre şî a istorii, sînt arsî şî prădate şî mulți lăcuitori îngropați în cenuşă, nu să văd decît nişti zîduri răsîpite, nu să văd decît nişte călcători şi nişti înpilați.

După întîmplări aşa îngrozitoare care au clătit pînă şî temeliile soțiatații a noastre, să nădăjduie că va urma linişţire; lăcuitorii zădărnicindu-să de această nădejde sînt izbrăniți de cele mai de urmă averi a lor prin dări foarte mari, prin biruri sîlnice şî prin ceriri nedrepte. Numire domnului au dat loc la o însărcinare de bani foarte gre. Şădere oştilor în țară să pare a înputernici pe paşa de Silistra a cere o sută patruzăci şî una mii lei pe lună, la care sînt supuşi a da şî însuşi bejănarii, care să văd lipsiți de chipurile hranii lor. Căpiteniile acestui trup di oaste care s-au aşăzat în țară, mestecîndu-să în trebile ocîrmuirii, urmează feliuri de catahrisis. Administrația au agiuns în sfîrşit a fi o mijlocire sîngură a prădăciunii, păgubirile aceştii nenorocite provinții să pot prețălui ca la doî sute milioane ruble.

Iată o înscurtă arătare a rălilor care ne cuprind, iată fața cea adivărată a nenorocirilor Moldavviei. Această țară, fiind lăcuită de către cei umbriți şî cei de o lege cu îndurătoriu monarh, crede că poate să alerge la bunătate cea părintească a sa, îndrăznind a chiema luare sa aminte asupra ponturilor următoare:

1-iu. Iertare birului pe cîțiva ani este cerută cu rugăminte de către ticăloşii lăcuitori, care după un lanț de nenorociri sînt lipsiți de vitele şî pîine lor şî aduşi la ce de pe urmă stare a sărăcii. Pe de altă parte însuşi această ticăloşîie îi sloboade de vreme ci nu sînt în stare a plăti nici un feli de dare.

2-le. Îngenunchere țării au struncinat stare celor particularnici, afară de cîteva persoane care s-au agiutat de anarhie pentru a-şi mulțămi lăcomie lor şî a înpila norodul. Moşînaşîi şî capitaliştii dezbrăcați de avere lor o văd în mîinile vînzătorilor patridis; malahirisîndu-să întru nelegiuire şî ei sînt supuşi în primejdie la toate urmările a unii stări nenorocite. Neşte dreptăți svinte a moşînăşii întovărăşîte cu nevinovăția lor îi fac a nădăjdui o dizpăgubire potrivită cu pagubile ci-au cercat.

3-le. Acest pohoi a prădăciunii au tras şî pe acei care supt stăpînire domnului Suțu au fost rădicați din stare lor ce mică prin caftane pe care el le da la mezat şî prin slujbile pe care le încredința lăcomiei şî nedestoiniciei. Numărul acestora s-au înmulțit supt ocărmuire caimacamului Vogoridi, carile însuşindu-şi nişte drepturi care nu-i erau iertate nicidecum datorii sale, au rădicat la cele întîi trepte pe nişte oameni necinstiți şî aceşti din nemică rădicați, care în toate întîmplările nu aveau de a pierde nimică, după ce au ațîțat măsurile cele mai jacaşă şi înpotrivitoare interesului obştesc, voiesc a să înputernici în ființa lor pentru a puni temeiuri unei sistime stricătoare, spre înpilare obştie; şî spre dărîmare averilor şî a ființăi însăşi acelora care, întru o îndelungată curgire de ani, au avut din neam în neam încredințare ocîrmuirii şî au fost vrednici de dragoste norodului.

Prohorisări acestor rădicați din nimică să poate prifaci în neființă din însuşi începutul ei, de vreme ci domnul Suțul nu ave putere de a vinde caftani şî slujbi, acele care după vechiul nostru aşăzămînt trebuia să fii spre răsplătire vredniciei şi a slujbilor făcute în patrie, iar cît pentru acieste pe care căimăcamul Vogoridi i-au rădicat sînt neînființați după amestecare caimacamului acea piste datorie lui. Tulburările care curg dintr-această amestecare de boierii, nepotrivită cu împregiurările, să văd a fi foarte nepriiricioasă. Pentru a înființa linişte obştească, să faci cerire ca asămine boierii făcute de la vre... numiri domnului Suțu pînă acum să rămîie strîcate. Fără acest feliu de măsuri, tulburările şi neunirile lor strîcă pe nenorocita țară şi lăcuitorii cei liniştiți vor fi siliți a-şi lăsa patrie.

4-le. Dacă nu ne este iertat de a dobîndi o mai bună soartă, noi nădăjduim măcar că nu vom fi părăsîți întru săvărşire unii sistimi de ocîrmuire, care n-ar fi potrivită cu rînduiala cea firească a aşăzămînturilor politiceşti

şi interesurilor obşteşti. Voinţa ce sîlnică a domnului în giudecătoriile politiceşti şî a creminalului în aşăzare birurilor şî a altor havaleli a statului au fost totdeauna pentru înpilare lăcuitorilor. Aceasta ar fi cu atîta mai mult nepriincioasă în înpregiurimile de acum, după ce sărăcia şî ticăloşîia ţării esti văzută. N-ar fi cu dreptate şî de trebuinţă ca dreptăţile puterii domnului să fie periorisîte prin niște aşăzămînturi statornice, pentru ca driturile personaliceşti şî acele a moşînăşii tuturor stărilor de lăcuitori să nu fie supusă la nişte vrăjmăşii particularnice şî la nedreptate? Această cerire a noastră am pute-o cîştiga, dacă prin o voinţă făcătoare de bine ne s-ar dărui alcătuiri ocîrmuirii potrivită cu pravilile şî obiceiurile noastre şi dacă după veche rînduială paza domnului şi a ţării va fi încredinţată la o miliţii alcătuită numai di moldoveni, căci fără aceasta liniştire obştească nu poate fi nădăjduită.

5-le. Lucrare fericirii obşteşti să întemeiază pe slobozenie neguţătorii; aceasta este închizăşluire cea mai mîngăitoare a fericirii. Însă această slobozănie ne era oprită împotriva tuturor legiuirilor mai sus pomenite, prin care ea ne era dată. Aceasta era pricina din care să înmulţi nevoile noastre, avere moşîneşîlor să micşura din zî în zî şî lăcuitorii vine în lipsă şî sărăcii. Ar fi dar cu totul dé folos pentru Moldavvie dacă i s-ar slobozî ieşîre peste hotar a tot feliu de pîine, de vite, de chereste şî în sfîrşît de toate producturile sale. În aceasta să face plecată rugăminte ca şchela Gălaţii să fie deschisă la toţi străinii care ar veni acolo să negoţătorească, supt orice feliu de bandieră. Fără această slobozănie, nădejde însuşi a bunii petreciri este rădicată de la norodul moldovinesc.

6-le. În stare ce ticăloasă întru care să află Moldavvie care este stricată prin neunirile cele de pe dinlăuntru din pricina unor vicleni lucrări a celor rădicaţi din nimică, care este în neorînduială în toate părţile, şî lipsîţi de toate averile sale cei mai mulţi particularnici vor voi poate a-şi lăsa patrie pentru a căuta aiure un anzilos şî o pitrecire liniştită, care nu o va ave în patrie sa. Dacă în asămine întîmplări aceşti particularnici ar fi neapărat sîliţi de a faci cunoscut scoposul lor, sau de a-şi înstrăina moşîile sale, ce desăvărşîtă stîngire a lor ar urma, neputînd găsi compărători întru o ţară unde cei mai mulţi moşînaşi au agiuns la o stare nevoită de a-şi vinde moşîile pentru a plăti creditorilor şî a pute trăi. Cu îndrăzneală să faci cerire întru aceasta, ca să să hotărască o prothezmie de zăci ani, pentru ca întru această vreme să poată fiişticare, fără multă păgubire, a să disface.

Un norod a cărue vinovăţie este de obştii cunoscută şî carile să noroceşti cu prea puternica umbrire a măririi voastre, cere, înpărăte, cu lacrîmi întru aceste minunturi de critică şî plină de primejdii a voastră sufletească milostivire şî supune la a voastră înaltă hotărîre cu îndrăzneală a sali puneri înainte prin plecata jaloba aceasta.

Hotărît find de a-şi afla fericire întru înalta voastră bunăvoinţă, ea-l nădăjduieşti a vide o noî epohi a mîntuirii sale şi a stării cei bune prin mîna

cea puternică, cari ocîrmuieşti soarta atîtor noroade. Supunire cea mai adîncă şî plină de sevas va fi sămnul cel svînt a mulţămirilor noastre pe care le vom lăşa şî strănepoţilor noştri şî cu care vom fi în toată viaţa a împărăteştii aftocratoriceştii voastre măriri pre plecaţi rugători şî pre supuşii şî credincioşii moldoveni.

1822 avgust 25, Cernăuţi

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/59. Copie cont.

59

[August 1822]

Scrisoare în legătură cu probabila confiscare a averii boierilor fugiţi din Moldova şi cu încălcarea vechilor drepturi ale ţării, prin numirea unui baş-beşliagă alături de domn.

[Αὔγουστος 1822]

Μαθὼν κατὰ πρῶτον παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀνεψιοῦ Ἀλέκου Μπάλσα τὰ περὶ τῆς ἐξοχότητός της καὶ ἤδη· παρὰ τοῦ βορνίκου Γρηγορίου Γκίκα, ἐχάρην τὰ μέγιστα ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς τιμαλφεστάτης μοι αὐτῆς ὑγείας καὶ τῆς σεβαστῆς μοι ἐξαδέλφης, ἧς ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν. Ῥᾳδίως δύναται νὰ συμπεράνῃ τὴν ψυχικὴν ἔφεσίν μου διὰ νὰ τύχω τῆς παρουσίας της, γνωρίζουσα τὸ συναίσθημα τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεώς μου πρὸς αὐτήν, ἣν πρεσβεύω ὡς καύχημα τοῦ γένους, ἀληθὲς τῆς πατρίδος στήριγμα καὶ ἐγκάρδιον ἡμῖν παραμυθίαν. Οὕτως ηὐδόκησεν ἡ πρόνοια ἐν τῇ μακροθυμίᾳ της ἵνα κατατρυχόμενος ὑπὸ ἀλλεπαλλήλων ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν δεινῶν ἀνατείνω πρὸς αὐτὴν τὰς εὐδιαθέτους ἐλπίδας καὶ ἐπιτύχω ἀναψυχῆς, πεποιθὼς ὅτι εὐμοιρῶ ἀδελφοῦ συμπάσχοντος καὶ προαιρουμένου τὴν ἐμὴν εὐπραγίαν. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δυστυχήμασι προσετέθη καὶ ἡ τῆς ἐντεύξεως δυσχέρεια, προερχομένη ἐκ τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκιακῶν. Τὰ μὲν ἀπαιτοῦσιν τὴν τοῦ πατρὸς καὶ ἐμοῦ παρουσίαν ἵνα μὴ ἐν ταῖς κρισίμοις καὶ ἀδήλοις ταύταις περιστάσεσι συμβῇ ἀντικροῦον τι εἰς τὰ ἀληθῆ τῆς πατρίδος συμφέροντα ἐκ τῆς ἀδιακρίτου τινῶν βίας διὰ νὰ ἐπανακάμψωσιν ἴσως παράκαιρα εἰς τὴν πατρίδα. Τὰ δὲ οἰκιακὰ δὲν μοὶ ἐπιτρέπουσι νὰ ἐγκαταλείψω μοναχὸν τὸν πατέρα μου, ὅστις ἀμοιρεῖ πάσης ἄλλης παρηγορίας, μετὰ τῆς εὐγενίας του δὲ ἤθελα ἔλθει εἰς Χοτίνι, ἀνίσως ἡ αὐτῆς ἐξοχότης ἀφίξεται ἐκεῖ ὅπου καὶ τὰ κτηματικὰ αὐτῆς συμφέροντα ἀπαιτοῦσι τὴν παρουσίαν της, διότι ἐκ τοῦ ἐκεῖσε καὶ μόνου κτήματός της οὔτε τὸ ἥμισυ τῆς ἐκμισθώσεως ὡς ἐπληροφορήθην προσπορίζεται. Συμφερώτερον βεβαίως ἤθελεν εἶναι νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν περὶ τούτου φροντίδα τῷ ἐξαδέλφῳ Ἰωάννῃ Στούρζᾳ, οὗτινος ὁ ἀνεπίληπτος χαρακτὴρ εἶναι κοινῶς ὁμολογούμενος καὶ ὅστις ἔχει τρόπον καὶ προαίρεσιν διὰ νὰ εὐαρεστήσῃ καὶ νὰ ἀναφανῇ ἄξιος τῆς ὑμετέρας ἀγάπης.

Ἀνέκφραστος ἡ προσγινομένη τοῖς συμπατριώταις λύπη ἐκ τῆς συγκεχυμένης τῶν συμβεβηκότων στάσεως, τὰ πράγματα ἀλλοιοῦνται, αἱ ἐλπίδες μαται-

οῦνται, ὁ κίνδυνος ἐπαυξάνει. Ἐσχάτως ἐλάβομεν αὖθις ἐπιστολὴν προσκλητικὴν παρὰ τοῦ ἡγεμονεύοντος, ὅστις διατρίβει εἰσέτι εἰς Σιλίστραν, ἐπαπειλοῦντος ὅτι ἐὰν ἀναβληθῇ ἡ εἰς τὰ ἴδια ἡμῶν ἐπανάκαμψις, πάντα τὰ ὑποστατικὰ ἡμῶν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐγχρονιζόντων θέλουσι δημευθῇ καὶ θέλομεν ἀποκλεισθῇ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν πατριωτικῶν δικαιωμάτων, καὶ χείρω τούτων ὑφέξομεν δεινά, ὡς λέγει. Τί δὲ εἰσέτι ἐπιλείπεται ἐπειδὰν καὶ πατρίδος καὶ ὑπαρχόντων στερηθῶμεν; Μὴ ἐπιστρέφοντες τοιαύτην ἔχομεν θλιβερὰν περιωπήν, θλιβερωτέραν καὶ τοῦ θανάτου. Ἐὰν δὲ ἐπιστρέψωμεν εἰς πατρίδα διασπαραττομένην ὑπὸ ἐσωτερικῶν ταραχῶν, ἕνεκα τῆς κακοβουλίας τῶν προαχθέντων, ὡς προέγραψον αὐτῇ, εἰς πατρίδα κατεχομένην ὑπὸ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ καὶ διοικουμένην ὑπὸ τοῦ ἐν Σιλίστρᾳ σερασκέρη, ὡς ἡ ὀθωμανικὴ διοίκησις ἐπισήμως ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τοὺς ἐν βασιλευούσῃ πρέσβεις διὰ νότας, ἣν αἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουσι, καὶ ὡς πραγματικῶς δείκνυται τοῦτο ἐκ τῶν ἐνεργουμένων εἰς πατρίδα ἀνακτησαμένην τὸ παλαιὸν δικαίωμα τῆς τοπικῆς διοικήσεως κατ' ἐπιφάνειαν μόνον, κατὰ ἀλήθειαν δὲ εἶναι ἀπηορημένη εἰς τὰς θελήσεις τοῦ συναποστελλομένου τῷ ἡγεμόνι μπὰς μποόγ, δηλαδὴ πληρεξουσίου πολιτικοῦ Ὀθωμανοῦ, ὅστις εἶναι ἀρχηγὸς καὶ τῆς ὀθωμανικῆς διοριζομένης φρουρᾶς καὶ τῆς ἐντοπίου, ὁποῖα ἔσονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης διοικήσεως; Θρησκεία, ζωή, ὑπάρχοντα ὑπόκεινται εἰς τὰς ρᾳδιουργίας καὶ τὴν δυσμένειαν τῆς τυραννίας. Ποῦ ἡ διατήρησις τῶν τοπικῶν προνομίων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἀπογόρευσις τῆς τῶν Ὀθωμανῶν ἐν τῇ Μολδαβίᾳ διατριβῆς. Πρὸς Θεοῦ, σεβαστὲ καὶ περιπόθητε ἐξάδελφε, ἄς μοὶ σημειώσῃ εἰλικρινῶς τὴν περὶ τούτων ἐπίβολον αὐτῆς σκέψιν, πεποιθυῖα ὅτι ὡς ἱερὸν μυστήριον τοῦτο διατηρήσω, ὑποκρύπτων εἰς πάντας ὅτι παρ' αὐτῆς ἡ γνώμη καὶ κοινῶν ταύτην εἰς τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν ὡς συμβουλήν. Ἄς μὴν ἐγκαταλείψῃ τούτους εἰς τὸν δαίδαλον τῆς ἀπωλείας, ἵνα μὴ ὁ σάλος ὀλεθρίως κατακλύσῃ αὐτούς. Ἐκ τῆς ἡμετέρας στάσεως προκύπτει δίλημμα περιστάσεων λίαν ἐπιφόβων, ἐὰν ἐπιστρέψωμεν, ὀφείλομεν γενέσθαι ὄργανα τῆς τυραννίας καὶ θύματα τῆς δυσμενείας, τὸ χείριστον δὲ πάντων ἐφελκύσωμεν ἴσως καὶ τὴν τῆς προστάτιδος ἀδιαφορίαν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν ᾧ μάλιστα τῇ ἀπουσίᾳ τῶν κονσόλων φαίνεται διακοπὴ τῆς προστασίας, εἰδεμὴ κινδυνεύομεν στερεῖσθαι καὶ ὑπαρχόντων καὶ πατρίδος. Τί τὸ ποιητέον; Ἡ πολυπαθὴς πατρὶς βλέμμα παρακλητικὸν στρέφει πρὸς αὐτήν, τὸ ἀγαπητὸν αὐτῆς τέκνον, ἵνα ἡ αὐτῆς ἐξοχότης καθοδηγήσῃ ἡμᾶς ὅπως μὴ συναπολεσθῶμεν αὐτῇ.

Ὁ ἀστὴρ τῶν ἱερωτέρων ἡμῶν ἐλπίδων εἶναι ἡ προστασία ἐξ ἀρχῆς τῶν περιστάσεων καὶ μέχρι τοῦδε. Κατὰ πάντα ἀνηνέχθημεν εἰς αὐτὴν καὶ ἤδη ἐξέθημεν ἀγωγήν, ἧς ὧδε ἐμπερικλείω τὸ ἴσον, συγγραφεῖσαν παρὰ τῶν ἐντοπίων καὶ ἀποσταλεῖσαν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον ἄνακτα καὶ προστάτην εἰς Βιένναν διὰ τοῦ κυρίου Πίνη. Αὕτη ἐγένετο πρὶν τῆς ἐνθάδε ἀφίξεως τοῦ ἀνεψιοῦ Ἀλέκου καὶ τοῦ β[ορνίκου] Γρηγορίου, παρ' ὧν ἤδη ἔμαθον ὅτι ἡ αὐτῆς ἐξοχότης ἐγκρίνει ἵνα διευθύνωμεν ἀγωγὴν πρὸς τὸ Κογγρέσον, ἣν πατριωτικῷ ζήλῳ προτρεπομένη ἐσχεδίασεν. Ἡμεῖς δειλιῶντες μήπως προσκρούσωμεν εἰς τὰ ἱερὰ τῆς ἡμῶν καθοσιώσεως χρέη πρὸς τὴν προστάτιδα, δὲν ἐτολμήσαμεν μέχρι τοῦδε οὔτε

εὐχαριστήριον νὰ ἀποστείλωμεν εἰς τὴν αὐστριακὴν αὐλὴν χάριν τοῦ ἐπιτραπέντος ἡμῖν ἀσύλου εἰς τὴν ἐπικρατείαν της, ἀποφεύγοντες καὶ τὴν ὑπόνοιαν τῆς ἀντιλήψεως τῶν καθ' ἡμᾶς διὰ τῆς προστασίας ἑτέρας δυνάμεως. Ἤδη δὲ ἡ αὐτῆς ἐξοχότης γνωρίζουσα ἀσυγκρίτως βέλτιον ἡμῶν τὰ πολιτικὰ πράγματα, ἀναγινώσκουσα καὶ ἀνακινοῦσα τὴν ἐμπερικλειομένην ἀγωγήν, ἐὰν νομίσῃ ὅτι ἐπάναγκες ἵνα διευθυνθῇ καὶ ἑτέρα πρὸς τὸ Κογγρέσον, ἄς μοὶ στείλῃ τὸ σχέδιον τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐκτεθείσης, οὖσα πεπληροφορημένη ὅτι οὐδόλως θέλει κομπρομηταρισθῇ, ἀλλ' αὐτολεξεὶ ἀντιγράψας ἰδιοχείρως ταύτην θέλω παρακινήσει τοὺς συμπατριώτας ἵνα συνυπογράψωσι καὶ ἀσφαλῶς ἐξαποσταλήσεται.

Σεβαστέ μοι ἐξάδελφε, ἀγωνίζομαι ὑπὲρ πατρίδος ἀναδυόμενος πάντα ἀγῶνα ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς ἐξ ἀρχῆς τῶν ὀλεθρίων συμβεβηκότων πραγματικῶς ἐγνώρισεν ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης. Ἀποσιωπῶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περιαυτολογίας καὶ τοὺς προηγουμένους κόπους. Ὁ πολιτικὸς τῆς Μολδαβίας κῶδιξ καὶ πάντα τὰ πρὸς στερέωσιν τῶν κοινῶν δικαιωμάτων ἔγγραφα ὑπ' ἐμοῦ ἐξετέθησαν ἐπὶ ἡγεμονίας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αὐθέντου Καλλιμάχη προαιρούμενος καὶ τοὐντεῦθεν ἵνα συντελέσω εἰς τὴν εὐπραγίαν τῆς φίλης πατρίδος, παρακαλῶ ἐπιπόνως τὴν αὐτῆς ἐξοχότητα ἵνα γενομένης τῆς εἰρήνης μὲ συστήσῃ εἰς τὸν ἀποσταλησόμενον εἰς Κωνσταντινούπολιν πρέσβυν, μεθ οὗ ἀνταποκρινόμενος περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων μεγάλως συντελέσω εἰς τὴν κατάργησιν πολλῶν καταχρήσεων καὶ εἰς ἀνόρθωσιν τῶν συμφερόντων, σύνοιδα τῇ τῆς προστάτιδος εὐδοκίᾳ, εἰλικρινῶς ἀνακαλύπτων τὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ δὲ μετερχόμενος τρόπον σκολιόν, ὡς ἄλλος τις ἐν τῇ παρελθούσῃ ἐποχῇ, ἀπατῶν τὴν μισιόνε καὶ ἰδεάζων ψευδεῖς ἰδέας, ἐξ ὧν μυρίαι παρεισέφρησαν καταχρήσεις καὶ πόροι ἐπικερδεῖς διὰ τὴν διοίκησιν, λίαν ἐπιβλαβεῖς δὲ εἰς τὸ κοινόν, διὸ συνέστη ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἡγεμονεύοντας καὶ καταπιέζοντας τὸν λαόν. Εἰ δὲ ἀλλοίαν τὰ πράγματα ἕξουσι μορφήν.

Μένω αὖθις ἐξηρτημένος τῆς ὑμετέρας προνοίας διατελῶν διὰ βίου

[August 1822]

Aflînd mai înainte de la iubitul nepot Alecu Balş despre excelenţa voastră şi acum de la vornicul Grigore Ghica, m-am bucurat foarte mult la vestea despre prea scumpa mie sănătate a dvs. ca şi a cinstitei mele verişoare, a cărei dreaptă o sărut. Uşor vă puteţi închipui dorinţa mea sufletească de a mă bucura de prezenţa dvs., cunoscînd simţămîntul meu de dragoste şi devotament pentru dvs., pe care vă socotesc ca o mîndrie a naţiunii, adevărat sprijin al patriei şi călduroasă mîngîiere pentru noi. Aşa a binevoit pronia în îndelunga ei răbdare ca, prigonit de repetate nenorociri morale şi politice, să-mi pun în dvs. nădejdile mele bine intenţionate pentru a obţine o uşurare, fiind convins că am norocul să am un frate care suferă şi care îmi doreşte binele.

Pe lîngă alte nenorociri s-a adăogat şi greutatea întîlnirii, provenită din cauze politice şi familiare. Primele cer prezenţa tatălui şi a mea, pentru ca în aceste împrejurări critice şi nesigure să nu se întîmple ceva împotriva adevăratelor interese ale patriei, din cauza grabei indiscrete a unora de a se întoarce poate la un timp nepotrivit în patrie. Iar cele familiare nu-mi permit să las

singur pe tatăl meu, care este lipsit de orice altă mîngîiere. Aş veni cu dînsul la Hotin, dacă excelenţa voastră aţi sosi acolo, unde şi interesele pentru avere cer prezenţa dvs., fiindcă din averea dvs. de acolo, care este şi singura, precum am ştiinţă, nu primiţi nici jumătate din arendă. Desigur ar fi fost mai cu folos să încredinţaţi moşia în grija vărului Ioan Sturza, al cărui caracter neştirbit este cunoscut în de obşte şi care are mijloc şi bunăvoinţă să vă mulţumească şi să se arate demn de dragostea dvs.

Nespusă este mîhnirea care s-a abătut asupra compatrioţilor din cauza situaţiei neclare a întîmplărilor. Lucrurile se schimbă, speranţele se zădărnicesc, primejdia creşte. De curînd am primit iarăşi o scrisoare rugătoare de la domn, care se află încă la Silistra, ameninţînd că dacă se va amîna întoarcerea noastră în patrie, toate moşiile noastre ale celor aflaţi de mult în străinătate vor fi confiscate, iar noi nu ne vom putea întoarce şi nu ne vom împărtăşi de drepturile strămoşeşti, vom fi împovăraţi de nenorociri şi mai grele, precum spune. Ce va mai rămîne după ce vom fi lipsiţi şi de patrie şi de avere? Neîntorcîndu-ne, vom avea un viitor trist, mai trist decît moartea. Iar dacă ne vom întoarce în patria sfîşiată de turburări lăuntrice din cauza răutăţii celor înaintaţi acum în ranguri, precum v-am mai scris, în patria ocupată de oştirea otomană şi cîrmuită de seraschierul din Silistra, precum a făcut cunoscut însăşi cîrmuirea otomană acest lucru ambasadorilor din Constantinopol printr-o notă menţionată în ziare şi cum arată în fiinţă acest lucru cînd se aplică în patrie, care a dobîndit dreptul vechi al cîrmuirii pămîntene numai în chip formalnic, căci de fapt ea atîrnă de dorinţele lui baş bog, adică împuternicitul politic otoman trimis împreună cu domnul, care este şi căpetenia garnizoanei turceşti orînduite ca şi a celei pămîntene, care vor fi urmările acestui fel de cîrmuire? Credinţa, viaţa, averea, sînt supuse intrigii, dizgraţiei şi tiraniei. Unde este menţinerea privilegiilor pămîntene, dintre care primul este interzicerea şederii turcilor în Moldova? În numele lui dumnezeu, cinstite şi prea dorite văr, să-mi împărtăşiţi sincer gîndul dvs. nepărtinitor despre acestea şi să fiţi convins că voi păstra acest lucru ca o taină sfîntă, tăinuind tuturora că aceasta este părerea dvs. O voi împărtăşi compatrioţilor noştri ca un sfat. Nu-i părăsiţi în labirintul pierzaniei, pentru ca nu cumva furtuna să-i scufunde în chip jalnic. Starea noastră pricinuită de împrejurări alarmante ne face să fim nehotărîţi. Dacă ne întoarcem va trebui să devenim organe ale tiraniei şi victime ale dizgraţiei. Şi ceea ce este mai rău decît toate, să atragem şi nepăsarea puterii protectoare pentru treburile noastre; chiar în absenţa consulilor se vede o întrerupere a protecţiei, iar dacă nu ne întoarcem sîntem ameninţaţi să ne pierdem şi averea şi patria. Ce-i de făcut? Patria mult încercată îşi îndreaptă privirea rugătoare către dvs., copilul ei iubit, pentru ca excelenţa voastră să ne îndrumaţi să nu pierim împreună cu ea.

Steaua celor mai sfinte speranţe ale noastre de la începutul împrejurărilor şi pînă astăzi, este protecţia [ţarului]. Pentru toate am apelat la ea. Şi acum

am înfățișat o plîngere, a cărei copie o alătur, scrisă de către pămînteni și trimisă filantropului suveran și protector, la Viena, prin domnul Pini.

Aceasta s-a făcut înainte de a sosi aici nepotul Alecu și vornicul Grigorie, de la care am aflat acum că excelența voastră încuviințează să adresăm o plîngere congresului, pe care, fiind îndemnat de zelul patriotic, ați și făcut-o în ciornă. Noi, temîndu-ne ca nu cumva să ne lovim de sfintele noastre datorii față de puterea protectoare, nu am îndrăznit pînă acum nici măcar scrisoare de mulțumire să trimitem curții austriace pentru azilul acordat nouă în imperiul ei. Am îndepărtat și bănuiala că am fi ocrotiți de către vreo altă putere. Acum excelența voastră, cunoscînd cu mult mai bine decît noi chestiunile politice, după ce veți citi și veți pune pe tapet plîngerea alăturată, dacă credeți că este necesar să fie adresată și congresului una, trimiteți-mi ciorna celei întocmite de dvs., fiind sigur că nu veți fi de loc compromis. O voi transcrie cu propria mea mînă, voi îndemna pe compatrioți să o semneze și va fi trimisă sigur.

Cinstite al meu văr, precum știe excelența voastră, încă de la începutul întîmplărilor nenorocite eu mă lupt pentru patrie, fără nici o rezervă. Pentru a nu părea lăudăros, eu trec sub tăcere ostenelile mele de mai nainte.

Codicele Moldovei și toate documentele privitoare la întărirea drepturilor obștești au fost înfățișate de mine pe timpul domniei celui întru fericită adormire domnul Calimah. Avînd de gînd să lucrez și de aci înainte pentru bunăstarea scumpei noastre patrii, rog stăruitor pe excelența voastră ca, după ce se va încheia pacea, să mă recomandați ambasadorului care va fi trimis la Constantinopol, pentru ca, întreținînd cu el corespondența despre chestiunile obștești, să lucrez cu rîvnă pentru desființarea abuzurilor și pentru restaurarea privilegiilor, împreună cu bunăvoința [puterii] protectoare, dezvăluind sincer adevărul, fără să întrebuințez mijloace prefăcute, cum a făcut-o altul în trecut, care a înșelat consulatul, sugerînd idei false, din care cauză s-au strecurat mii de abuzuri ca surse de cîștig pentru cîrmuire, foarte vătămătoare obștii. Pentru aceasta s-a unit cu cei ce domneau și asupreau poporul. Dacă nu se întîmpla așa, lucrurile ar fi avut altă înfățișare.

Rămîn iarăși depinzînd de dvs. pentru toată viața.

Acad. R.P.R., Fondul M. Sturza, ms. rom. 5762, f. 274 v — 275 v. Text grec., ciornă.

60

[August 1822]

Boierii moldoveni refugiați arată țarului Rusiei situația țării și cer sprijin și ocrotire.

Sire,

Les calamités de notre lamentable patrie [1] sont poussées au delà des bornes de la patience humaine. Les habitan[t]s dispersés, leurs champs aban-

---

[1] Șters: pays.

donnés, les villes incendiées offrent l'aspect le plus sombre et prolongent dans le deuil un peuple innocent et pacifique. En butte à l'avidité, à la barbarie d'une soldatesque effrénée nous devenons tous les jours les victimes d'un nouveau désastre. Un rayon d'espérance avait relui, mais les [1] auteurs de notre désolation ne nous ont prouvé que trop par des faits recen[t]s [2] leurs intentions astucieuses et inhumaines? Ils ont essayé [3] de nous attirer dans nos foyers par l'apparence de [4] l'évacuation [5]. Ils renvoyèrent quelques janissaires [6], plus de trois mille sont revenus au bout de quelques jours pour reprendre la terreur et la mort, profaner la sainteté de nos églises er réduire la Moldavie en un affreux désert. Ces janissaires, ainsi que plus de cinq mille tulimènes s'y livrent maintenant à tous les excés de la brutalité. La nomination d'un Hospodar qui nous a sommé de revenir sans délai, [7] en nous menaçant en cas de retard d'encourir la disgrace du gouvernement ottoman, paraissait être [8] un nouveau piège tendu pour [9] notre ruine [10]. Enfin le 29 Juillet v. st., jour désastreux, et dont la description offrira des pages sanglantes dans l'histoire [11], les barbares conjurèrent notre perte. La ville de Jassy et les temples sacrés de notre culte divin devenus la proie des flammes, n'offrent que des ruines ensanglantés, les cadavres de la plupart des habitans immolés jonchent [12] ce théâtre de [13] deuil. On ne saurait distinguer l'emplacement même de la [14] ville [15] si quelques bâtimens épars et isolés, tristes restes de son désastre, n'attestaient encore qu'elle exista en ce lieu [16]. La mesure de l'adversité est comblée, nous ne [17] pouvons [18] encore nous attendre [19] qu'à voir transporter [20] les habitants de la campagne au delà du Danube, afin que le pays situé entre cette rivière et le Pruth devienne un désert !

---

[1] Şters: intentions astucieuses, apoi: astucies invincibles (?).
[2] Şters: quelles etaient.
[3] Şters: essayèrent.
[4] Şters: d'une.
[5] Şters: trompeuse.
[6] Şters: au bout de quelques jours.
[7] Şters: rentrer au plutôt sous peine.
[8] Şters: étant.
[9] Şters: à.
[10] Şters: perte.
[11] Şters: de notre patrie, jour comparable aux vêpres siciliennes et à la S-te Barthélemi...
[12] Şters: l'emplacement de la ville.
[13] Şters: en.
[14] Şters: capitale.
[15] Şters: l'emplacement même de cette capitale serait difficil à déterminer.
[16] Şters: une ville.
[17] Şters: à quoi.
[18] Şters: nous.
[19] Şters: si ce n'est qu'.
[20] Şters: au.

Nous n'avons pas osé [1] presente[r] à Votre M[ajesté] le tableau détaillé de ce désastre, pour ne pas révolter Son cœur généreux par une description répugnante ! Nous l'avons cependant communiqué à Mr. le Consul général Pinis, qui, dans toutes ces occurences fâcheuses, nous a temoigné la part qu'il prend [2] à nos souffrances.

Témoins oculaires de notre ruine, errants sur les frontières de notre patrie, que nous ne pouvons malheureusement secourir, nous sommes réduits à la dernière extrémité. Il ne nous resterait à opter qu'entre la mort et le désespoir, si nous ne jouissions de la [3] protection bien faisante de Votre Majesté, et si nous ne pouvions placer notre religion, notre existence sous la puissante égide de Sa [4] bonté paternelle.

Nous invoquons, Sire, la générosité et les bienfaits dont Votre Majesté a déjà daigné nous accorder des marques. Nous nous prosternons [5] au pied [6] du trône Impériale, qui est l'unique asile que la Providence nous désigne. Et animés des plus douces espérances, nous sommes constamment et serons pour la vie,

Sire, de Votre M[ajesté] les très humbles et très fidèles Moldaves

Benjamin, Metr. de Mol[davie]

[Pe verso, numele următorilor boieri:]

Const. Balsa, Logt.	Constantin Balsa, Hatman
George Cantacuzène, Logt.	Alexandr Mavrocordato, Postelique
Grégoir[e] Sturdza, Logt.	Alexandre Ghica, Hatman
Démètre Sturdza, Logt.	Cherban Nedzel, Vornik
Sandoul Sturdza, Vist.	Alexandre Cantacuzène, Vornik
Raducano Rosseti, Hatman	Gheorghe Ghika, Vornik
Alexandre Balsa, Vistiar.	George Bucsanesco, Spatar.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5762, f. 128—129. Ciornă în limba franceză.

61

29 august 1822

Matei Păiuș și tovarășii săi arată cum au fost înrolați în oștirea lui Ipsilanti.

De la departamentul criminalion.

[Matei Păiuș, Gheorghe sin Dumitru Țicleanu din satul Tunșii (Gorj), Ion Bobină, Ilie vărul său, Mihai și fratele său Ion, feciorul lui Vlăduțu Gătiță

[1] Șters: lui.
[2] Șters: prenait.
[3] Șters: puissante.
[4] Șters: votre.
[5] Șters: réfugions.
[6] Șters: [au]x [pied]s.

din Aninoasa (Gorj), împreună cu încă doi înşi din Creţeşti (Gorj) s-au dus la lucru peste Olt, în judeţele Buzău şi Secuieni, unde au lucrat în cursul anilor 1819—1821. In continuare se arată:]

1821, iunie, în postul sfinţilor apostoli, cînd atunci ei cîte 6 întîlnîndu-se în dealul viilor Lipiei cu Ion Trantea i cu Ştefan Negroiu şi Ion Drăgoianu, carii nu s-au prins, făcîndu-se ceată de 9, au plecat la tîrgu Mizilului din sud Saac ca să scoaţă bani, ce zicea Ion Trantea că are la o Uţa văduva, după lucru. Şi mergînd pînă la satul Sărata, i-au întîmpinat în drum nişte apostaţi, care ducîndu-i la tîrgul Mizilului, unde se afla un Bimbaşu Hoţul, mai marele lor, ce erea supt comanda lui Ipsilant, le-au luat numele, porecla şi satele în scris şi i-au aşăzat între apostaţi cu cuvînt că le va da fieşcăruia leafă pă lună cîte tl. 30, să ia arme şi cai, după unde vor găsi; şi plecînd cu dînşii, au mers, pînă la Vălenii de Munte. De unde întorcîndu-se Hoţu cu 6 sute apostaţi, ca să meargă la Focşani, între carii fiind şi ei, au venit în dreptul satului Lipia. Acolo ei, cîte noao, au fugit dintre apostaţi şi mergînd în dealul viilor Lipiei, s-au întîlnit cu un Moisi ot satu Păltineni, carele avînd de mai nainte cunoştinţă cu Ion Trantea, unu dintr-înşii, le-au spus că ştie pă numitul vistier ascuns în pădure, cu cort şi arę bani mulţi, zicîndu-le să meargă împreună cu dînsul, căci mai are şi alţi oameni gata în partea locului, să calce pă numitul vistier. Al căruia sfat primindu-l ei şi unindu-se într-un cuget, au întrat cu Moisi în pădure, şăzînd pînă s-au depărtat acel Hoţul cu apostaţii lui. Apoi noaptea ieşind în sat la un Ion Vînătorul i la un Dinu Briceag i la un Laţcu chelar, ce-i ştia de mai nainte cu arme, şi prin silnicie au luat de la dînşii 3 puşti i 2 pistoale şi [de] la un Lefter Poza [?] o sabie. S-au dus şi la un Gheorghe căpitanu tot de acolo, căruia spuindu-i Moisi i Ion Trantea şi Ştefan cugetul ce l-au avut pornit spre tîlhărie, le-au dat şi acela 2 puşci şi 2 pistoale i praf şi plumb, zicîndu-le ca din jaful ce-l vor face îl vor face să-l împărtăşească şi pă dînsul.

[Sînt descrise apoi amănunţit, atacurile pe care aceşti pîrîţi le-au săvîrşit în satele: Lipia, Păltineni, Fîntînele, Poieni, Tufele Mari, Sărata, Ghipereşti, Predeşti şi altele [1].]

Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 6 v — 10.

---

[1] Alte informaţii despre felul cum au operat cetele de « hoţi », adică haiduci, în vremea răscoalei.

Un Pencea arnăutul şi Ghiţă tovarăşul acestuia « umbla pe vremea apostasii tîlhărind in ceată de 25 pe la Tămbureşti » în jud. Dolj. Ei sînt adăpostiţi şi trecuţi peste Jiu de Vasile Arambaşa care după aceea însuşi organizează o ceată a sa de haiduci (Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 31—32).

O ceată de « tîlhari » a călcat în 1821 pe clucereasa Stanca Socoteanca şi pe stolnicul Ioan Lahovari din Vîlcea, luîndu-le calabalîcurile şi o ladă cu acte (Arh. St. Buc., Condica domnească 101, f. 194—195).

La fel a fost atacat Costandin Viişoreanu în mai 1821, la Cîmpul Sărăcineştilor, cînd mergea cu calabalîcurile spre schela de la Cîineni. Un martor ocular arată că « ... s-au pomenit

1 septembrie 1822

Partenie, egumenul mănăstirii Berca, intervine pentru eliberarea lui Dobre, fiul lui Radu posluşnicul egumenului, arestat pentru că « s-ar fi scris la volintiri».

Sud Buzău, plaiul Pîrscovului.

Eu, părintele Partenie, stăpînul sfintei mănăstiri Bercii, findcă veni Radu posluşnicul meu şi făcu arătare pentru fii-său Dobre că s-ar fi scris la volintiri,

---

cu patru arnăuţi viind drept la Viişoreanu, pe care întrebîndu-l unde merge şi el spuindu-i că merge la Sibiu, nu vrea arnăuţii să-l lase. Apoi îndată l-au dezbrăcat şi după ce i-au luat tot ce au avut, adică: scrisori, bani şi haine, lăsîndu-l numai în cămaşă, i-au luat şi calul, fiind cu şaua pă dînsul, i nişte dăsagi... O straiţă de păr nouă... arnăuţii nu numai că n-au vrut să i-o dea, ci încă repezindu-să la dînsul cu iataganul şi unul dintr-înşii descălecînd şi tăind geamantanul cu hainele ce era jos... au plecat cîte patru arnăuţii trecînd Oltul dincolo... » (Arh. St. Buc., Condica domnească 104, f. 338—339 v, ; Condica veliţilor boieri 1122, p. 256—258).

Lazăr al Jenii din Pişteştii (Gorj) intră în ceată de « tîlhari » la 1821 numai pentru motivul că a fost pe nedrept bănuit de tîlhăriile altora şi continuă să tîlhărească în ceată pînă în anul 1823, cînd poterile lui Cocoş, Buşteanu şi căpitan Magheru sparg ceata (Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 110 v, — 116 v,).

O ceată de haiduci condusă de Tănase umbla în vremea răscoalei prin munţii din jurul schitului Lainici fiind călăuziţi de Maxim călugărul. Această ceată luptă apoi cu cetele turceşti care vor să o prindă (Arh. St. Buc., Episcopia Rîmnic, doc. CV/41, 42).

Anghel al lui Ioan Bimbiricea din Pitulaţi (Mehedinţi) a alcătuit în 1821 ceată de « hoţi cu arme », împreună cu alţii din Ploştina şi Bobaiţa şi au săvîrşit tîlhării la Colibaşi, Vîrciorova şi în alte sate (Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 240 v, — 241v,).

Dumitru Corcodel din Plopi (Olt) a haiducit cu ceata sa în anii 1820 şi 1821, apoi a fost prins şi dus la chehaia bei, unde a reuşit să se dezvinovăţeascăul (Aceeaşi condică, foi nenumerotate, sub dată).

Pe Gheorghe Cîrjaliu, care a luat parte la răscoală, îl găsim haiducind în continuare prin judeţul Vîlcea, în anul 1823 (Acad. R.P.R., doc. CLXXX/173. Orig. rom.).

Mulţi dintre tîlharii care au acţionat în vremea răscoalei, pe cont propriu, au fost prinşi şi trimişi la închisoare.

În aprilie 1821, Tudor Vladimirescu a trimis la puşcărie pe Nicolae Belivacă, Florea fiul lui Soare şi pe alţii sub învinuire că au jefuit pe sătenii din Bolovani şi pe Dincă Velcea din Ogrăzeni (Vlaşca). Despre N. Belivacă se notează că « l-au luat căpitan Iordache, omul lui Farmache » (*Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 53, p. 84).

Căminarul Sava a trimis şi el la puşcărie pe Alexandru, paraclisierul de la sf. Sava, pentru că « ar fi făcut sfat cu alţii să ia lucruri dăn lăzile ce sînt într-acea mănăstire »; la fel a trimis şi pe Mincu sîrbul (originar din Razgrad) pe care apoi l-a luat Hagi Prodan « împreună cu alţi vinovaţi ca să lucreze la mitropolie. L-au poprit acolo, scriindu-să la dumnealui » (*Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 53, p. 85).

O ceată de 6 tîlhari, condusă de Stan fiul lui Nicolae Dăogaru, « au săvîrşit în vremea apostasiei călcările şi jafurile locuitorilor din judeţul Buzăului ». Aceştia sînt prinşi şi judecaţi abia în anul 1824 (Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 119).

Unii dintre tîlhari s-au asociat cu turcii după venirea acestora. În august 1822, patru turci împreună cu Mihai hoţul din Rîmnic au călcat satul Voineasa şi « cu pricină de urmări săvîrşite în vremea apostasiei, au luat cu jăfuire de la sat banii ce să arată în tacrir; au luat şi cîţiva oameni... de i-au dus la isprăvnicat... » (Arh. St. Buc., Condica domnească 96, f. 329).

neascultînd pă taică-său, fiind minte copilărească, şi acu spuse că ar fi şăzîndu la opreală la dumnealor boierii ispravnici, ci mă rog ca să i să dea drumu, fiindcă sînt oameni şăzători di neamul lor la satul Bercii.

1822 săptemvrie 1

Părintele Partenie adeverez,
eu Ştefan pîrcălabu cu tot satul adeverez,
i eu popa Niţu adeverez.

Acad. R.P.R., ms. rom. 4187, f. 11.

63

Septembrie 1822

Z. Petre roagă pe domnitor să-i dea « o chiverniseală », deoarece a pătimit din cauza « apostaţilor », iar în trecut a fost neglijat din cauza « celor streini de această patrie ».

Copie du pre jalba ce am făcut dumnealui cocon Z. Petre, 1822 septemvrie.

Prea înălţate şi prea milostive doamne!

După dumnezeu, ochii tuturor la mila înălţimii tale nădăjduind, între carii şi prea mică sluga înălţimii tale, ca un căzut în patru rînduri în mîinile apostaţilor şi tiranit de dînşii şi jăfuit pînă la cămaşă cum iaste de obşte ştiut, mai întîi şi eu cu lacrămi mulţumesc cerescului împărat, că după mare mila sa, au întors cele de obşte lacrămi întru deobşte bucurie, sfînta pronia sa iconomisind a mingîia şi această prea ticăloşită patrie cu înălţarea mării tale dintre cei slăviţi ai patriei, în strămoşescul domnesc scaun al înălţimii tale, spre a şterge lacrăma de la toată faţa.

Şi acum, prea înălţate doamne, prea mică sluga înălţimii tale, ca un adevărat fiiu al patriei, şi eu cu genunche aplecate şi cu fierbinţi lacrămi năzuiesc şi caut la mila înălţimii tale, rugîndu-mă ca între alţii nenorociţi şi prea ticăloşiţi fii ai patriei, şi eu prea mică sluga înălţimii tale să fiu mîngîiet cu un caftan şi cu o chiverniseală de care în vremile trecute nu m-am învrednicit niciodată, de cînd am ieşit din pîntecele maicii mele pururea rămîind împreună cu alţi fii ai patriei la spatele celor streini de această patrie. Ci şi puţina clironomie ce mi-au rămas de la părinţi, o parte iaste stricată şi călcată de primejdia vremii şi o parte zălojită de mare nevoie pentru hrana vieţii mele, care primejdie n-am pătimit pînă acum în viaţa mea. Aşa, fierbinte caz şi mă rog a nu trece cu vederea şi nenorocită starea prea micii slugii înălţimii tale. Şi ce va fi mila mării tale.

Al înălţimii tale prea plecat şi prea mic slugă,

Z. P.

Acad. R.P.R., ms. grec. [illegible], f. 4. Copie rom. cont.

Iași, 1/13 octombrie 1822

Porunca domnului Moldovei de a se arenda prin licitație publică moșiile mănăstirilor închinate, moșiile domnești și grecești, precum și viile și bunurile de la orașe ale grecilor și mănăstirilor grecești.

Getreuer Bojar unsers Fürstentums, Sie Petraky Stourza Gross-vister.

Die Einkünfte der Gütter, welche auswärtigen Klöstern gehören, so wie auch jene der fürstlichen und griechischen Gütter mit Ausnahme der Gütter des Herrn Postelnik Costaki Negri und des Herrn Hetman Stephanaki Wogoride, sollen im Wege öffentlicher Licitation auf drey Jahre, das ist vom St. Georg künftigen Jahres 1823 bis St. Georg 1826, mit denselben Bedingungen verpachtet werden, mit welchen solche auch in diesem Jahre hintangegeben waren, jedoch mit dem Unterschiede, dass der Pachtschilling für das erste Pachtjahr schon itzt bey Schliessung des Contracts ganz vorhinein bezahlt werden müsse, damit die Vistierie in den Stand gesetzt werden mögte, die ihr aufliegenden Lasten zu bestreuten. Auf die nachfolgenden zwei Pachtjahre aber soll der Pachtschilling in zwei Raten, nemlich die Hälfte am St. Georgi und St. Demeter jeden Jahres nach Brauch bezahlt werden.

Sie werden daher in der Licitations-Ankündigung bestimmen, ob und je nachdem sich vortheihafte Kauflustige finden dürften, diese Gütter Districtsweise oder auf einmal verpachtet werden sollen, nur wird es ihnen zur Pflicht gemacht, die Nutzen des bedrückten Aerars vor Augen zu haben.

Nach 4 oder 5 mahligen Ausrufungen werden sie uns berichten, wie hoch der Anbot gestiegen ist, um Unsere Entscheidung gehen lassen und die Verpachtung bestättigen zu können.

In die Reihen der zu verpachteten Gegenstände, gehören auch die Weingärten und die Reditäten der Griechen und der griechischen Klöster in den Städten, nur werden die Pächter gehalten, in das Innere der Klöster sich auf keinen Fall zu mischen. Die Unterhaltungs kösten der heiligen Klöster werden bestimmt und von dem Pachtgelde bestritten werden.

Iași, 1/13 octombrie 1822

Cinstite boier al principatului nostru, dumneata Petrachi Sturza mare vistier.

Veniturile moșiilor stăpînite de mănăstiri din afara țării, precum și acele ale moșiilor domnești și grecești, afară de moșiile dumnealui postelnicul Costachi Negri și a dumnealui hatmanul Ștefanachi Vogoride, vor fi arendate pe cale de sultan mezat pe timp de trei ani, anume de la sf. Gheorghe a anului viitor 1823 pînă la sf. Gheorghe 1826, în aceleași condiții în care au fost date în arendă în anul curent, cu deosebirea însă că suma pe cel dintîi an de arendă va fi plătită întreagă acum la semnarea zapisului, în așa fel,

ca vistieria să fie în măsură a face față sarcinilor ce-i revin. Cu privire la ceilalți doi ani ai arendării însă, suma va fi împărțită după datină în două rate, anume jumătate la sf. Gheorghe şi jumătate la sf. Dumitru al fiecărui an.

Veți hotărî apoi în înştiințarea de mezat, dacă şi cînd se vor găsi muşterii care să ne poată mulțumi, dacă aceste moşii urmează a fi date în arendă pe județe sau împreună, dar li se va pune în față îndatorirea de a avea în vedere folosul şi nevoile cămării domneşti.

După 4 sau 5 strigări, ne veți înştiința asupra prețului la care a ajuns mezatul pentru a ne lăsa să hotărîm, şi ca să putem întări arendarea.

Printre bunurile ce urmează a fi date cu arendă sînt şi viile şi proprietățile de la oraşe ale grecilor şi ale mănăstirilor greceşti. Însă arendaşii nu vor avea a se amesteca în nici o privință în treburile lăuntrice ale mănăstirilor. Cheltuielile de întreținere ale sfintelor mănăstiri vor fi hotărîte şi se vor lua din cîştigul arenzii.

Hurmuzaki, XX, p. 760—761. Text germ.

65

10 octombrie 1822

Hotărîre domnească privind despăgubirea arendaşului ocnelor de sare din Țara Romînească în 1821 din veniturile moşiilor fostului domn Al. Suțu.

Io Grigorie Dimitriu vvd. i gospodar zemli vlahscoie.

Cinstite şi credincios boierule al domniei mele dumneata biv vel dvornice Mihalache Mane, epistatule al logofeției Țării de Sus.

Fiindcă dumnealui biv vel postelnicul Filip [1] cu tovarăşii dumisale au fost cumpărat huzmetul ocnelor în lt. 1819, pe trei ani, de la ghenar 1 al acestui lt. pîn' la ghenar 1 cu lt. 1821, de la răposatul domn Alexandru vodă Suțul şi răspunzînd domniei sale banii pe doi ani, au plătit şi un cîştiu din al treilea an, tlr. şaizeci şi patru de mii o sută şaizeci şi şase, după tagvilu ce are de la luminatul răposat domn, carele (precum este ştiut) dîndu-ş obştescul sfîrşit la ghenar 18 din lt. 1821 şi după aceea întîmplîndu-se numaidecît în țară trecuta răzvrătire, şi într-această pricină rămîind huzmetul ocnelor batalisit şi necăutat pînă la zi 1 a lunii lui avgust din lt. 1821, iar de atunci dîndu-se de otcîrmuirea țării a se căuta în credință de către mai sus numita tovărăşie, şi în urmă căutîndu-se şi socoteala huzmetului pentru venitul ce au luat i cheltuiala ce au făcut tovărăşia pînă la începutul lui avgust cu lt. 1821, cum şi socoteala de atunci înainte pînă la sfîrşitul lui dechemvre tot cu lt. 1821, de venit şi cheltuială. Şi după acea socoteală făcîndu-se de către cei de atunci boieri otcîrmuitori

[1] Filip Lenş.

arătare în scris de la cinci ale trecutului mart dintr-acest an, supt iscăliturile dumnealor către prea înaltul devlet, unde din prea înalta împărătească poruncă căutîndu-se şi aşternîndu-se de către prea Înalta Poartă socoteala acestui huzmet, de la zi 1 a lui genar cu lt. 1821 şi pînă la sfîrşitul lui dechemvre tot al acelui lt., între alte condeie de bani ce s-au hotărît a se plăti aceştii tovărăşii, s-au hotărît a le plăti şi casa mai sus pomenitului răposat domn Alexandru vodă Suţul tlr. cincizeci şi şase de mii cinci sute nouăzeci şi opt, din tlr. şaizeci şi patru de mii o sută şaizeci şi şase, ce au fost priimit de această tovărăşie, sfertul pe o lună din al treilea an, pentru că dintr-această sumă, după socoteala de cîştiul ghenar s-au lăsat pe seama casii numitului răposat domn tlr. şapte mii cinci sute şaizeci şi opt, ce i s-au analoghisit pe 18 zile, adică de la zi 1 a lui ghenar cu lt. 1821 pînă la 18 ale aceştii luni, cînd au răposat. Pentru care acea mai sus arătată sumă de tlr. cincizeci şi şase de mii cinci sute nouăzeci şi opt, datoria răposatului domn, fiindcă prin împărătesc ferman ce ni s-au dat se porunceşte cu hotărîre ca să împlinească dîn veniturile moşiilor domniei sale ce le are aici în pămîntul ţării.

De aceea poruncim dumitale să se facă porunca domniei mele către ispravnicii judeţului, unde se vor fi aflînd acele moşii, ca să se dea mînă de ajutor oamenilor ce se vor orîndui din partea mai sus numitei tovărăşii spre a strînge venitul acelor moşii (de faţă însă i prin ştiinţa şi a epistatului casei numitului răposat domn, cum şi prin ştirea isprăvnicatului (pînă cînd îşi vor împlini toţi banii sumii de mai sus arătate de tlr. cincizeci şi şase de mii cinci sute nouăzeci şi opt, şi atunci vor rămîne slobode despre această datorie. Tolco pisah gospodstvo mi.

1822 octombre 10

Pecete gospod — Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 368 369.

66

Odesa, 10 octombrie 1822

Al. Sturza scrie lui Mihail Sturza despre o jalbă care trebuie iscălită de toţi boierii şi apoi trimisă la Viena miniştrilor de externe ai Rusiei şi Austriei.

'Οδησσῶ, 10 'Οκτωβρίου 1822

Φίλτατέ μοι ἐξάδελφε.

'Αντὶ πολλῶν λόγων λυπηρῶν καὶ ἀνωφελῶν, περικλείω τῇ εὐγενίᾳ της τὸ σχέδιον τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ κράτος του. Ἂς ὑπογραφῇ καὶ σταλῇ ἀσφαλῶς τε καὶ ἐν τάχει. Ὁμοίως καὶ ἀντίγραφον αὐτῆς, μὲ σύντομον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πρῶτον μινίστρον τῆς Αὐστρίας. Οἱ βασιλεῖς συσκέπτονται τὰ συμφέροντά μας ἐν ὁμονοίᾳ, ἰδέτωσαν λοιπὸν καὶ τὰ γραφόμενα πρὸς τὸν κραταιότατον προ-

στάτην μας. Τοῦτο παρ' ἐμοὶ κριτῇ θέλει εἶναι κίνημα ἀβλαβὲς καὶ ἐν ταυτῷ ἔντιμον. Οὔτε ἡ 'Οθωμανικὴ Πόρτα ἂν τὸ μάθῃ ἠμπορεῖ δικαίως νὰ μεμφθῇ τὸ νόημα τῆς ἀναφορᾶς ταύτης. Εἰδὲ καὶ ἐκ πείρας ἄλλως φρονοῦν οἱ ἄρχοντες καὶ φοβοῦνται, ἀποκρίνομαι ὅτι τὸ πᾶν ἐχάθη, καὶ ὁ φόβος εἶναι περιττός, μάλιστα διὰ τοὺς μὴ ἐπιστρέφοντας. 'Εν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον, ἂς εἴπωμεν κατὰ τὸν Αἴαντα, χείρονα τῶν ἐπαπειλουμένων δὲν ἠμποροῦμεν νὰ πάθωμεν, ἀλλ' ἂς φανῶμεν ἅπαξ ἔθνος. 'Εκ δὲ τῆς δειλίας καὶ σιωπῆς καρπὸς οὐδείς, μᾶλλον δὲ ζημία, ξενιτεία, ἐξόντωσις καὶ τὰ πάντα ἀκλεῆ καὶ ἀδάκρυτα.

Δὲν γράφω πρὸς τὸν σεβαστόν μοι θεῖον, οὗτινος τὴν δεξιὰν κατασπάζομαι, καθότι δὲν μὲ τὸ ἐπιτρέπει ἡ ὅρασίς μου νὰ γράφω πολλά.

Κατευθύνομαι πάλιν ἐντόνως καὶ ἐγγράφως πρὸς τὸν Ἴνζοβ περὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως, μένω δὲ τῆς φίλης μοι

εὐγενίας της ὡς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος

'Αλέξανδρος Στούρζας

P.S. Οἱ μονάρχαι ἐπιστρέφουν τὸν Δεκέμβριον εἰς Βιένναν, καὶ ἐκεῖ πάλιν δὲν θέλουν ἀπρακτήσει. Ἂς σταλῇ ἡ ἀναφορὰ εἰς πλίκον πρὸς τὸν κόμητα Νεσσελρόδε, μὲ σύντομον ἐπιστολὴν πρὸς τὴν ἐξοχότητά του, καὶ ἀντίγραφον ὁμοίως τῆς ἀναφορᾶς, δι' εἴδησίν του. Ἄνθρωπος ἐπίτηδες πρέπει νὰ κομίσῃ τὸν πλίκον μέχρι Βιέννης καὶ μὴ ἐπανελθόντων ὡς τότε τῶν μοναρχῶν, ἂς τὸν ἐγχειρίσῃ τῇ ρωσσικῇ πρεσβείᾳ ὡς ἀπὸ μέρος τῶν ἀρχόντων, καὶ φθάνει ἀσφαλῶς ὅπου δεῖ.

Odesa, 10 octombrie 1822

Prea iubite al meu văr

În loc de multe vorbe triste şi nefolositoare, vă alătur ciorna suplicei către înălţimea sa, pentru a fi iscălită şi trimisă sigur şi repede. De asemenea şi copia ei, cu o scurtă scrisoare, pentru a fi trimisă primului ministru al Austriei. Regii deliberează laolaltă despre interesele noastre. Să vadă deci şi cele scrise către prea puternicul nostru protector. Eu socot că acest lucru este un gest nevătămător şi în acelaşi timp, cinstit. Nici Poarta Otomană, dacă va afla acest lucru, nu ar avea dreptate dacă ne-ar reproşa pentru sensul acestei suplici. Iar dacă din experienţă boierii gîndesc altfel şi se tem, răspund că totul s-a pierdut. Teama este de prisos, mai ales pentru cei care nu se întorc. Să zicem ca Ajax: « să pierim în glorie». Nu putem pătimi mai rău decît cele ce ne ameninţă acum; dar să ne arătăm odată ca naţiune. Din frică şi tăcere nu iese nici un rod, ci mai degrabă pagubă, înstrăinare, nimicire şi totul fără glorie şi fără lacrămi.

Nu scriu respectabilului meu unchi, a cărui dreaptă o sărut, fiindcă nu-mi permite vederea să scriu mult.

Mă adresez din nou în mod energic şi în scris lui Inzov pentru cunoscuta afacere, şi rămîn al scumpei mie domniei voastre ca frate şi slugă

Alexandru Sturza

***P.S.* Monarhii se întorc în luna decembrie la Viena şi acolo iarăşi nu vor rămîne inactivi. Suplica să fie trimisă într-un plic către contele Nesselrode cu**

o scurtă scrisoare către excelența sa, de asemenea și o copie a suplicei spre știința lui. Un anume om trebuie să ducă plicul pînă la Viena și în cazul că monarhii nu se vor fi întors pînă atunci, să-l dea la ambasada rusă ca din partea boierilor, și va ajunge în mod sigur unde trebuie.

Acad. R.P.R., Fondul M. Sturza, ms. rom. 5762, f. 279. Orig. grec.

67

14 octombrie 1822

Banul Dimitrachi Iamandi cere să fie cercetați locuitorii din Epureni (Fălciu), care l-au atacat « cînd s-au ivit volintirii în țară».

Prea înălțate doamne!

Nu au fost îndestul că întîmplare răzvrătirii m-au adus în mare sărăcii cu cheltuieli greli prin locuri streini ca să-mi adăpostesc viața mea și a familii, dar stîngere și ce mai de iztov dezbrăcare de averile mele, mi-au făcut-o lăcuitorii den satul meu Epureni de la ținutul Fălciu.

Întîi, cînd s-au ivit volintiri în țară, mi-am adăpostit o samă din avere mea, într-o hrubă tăinuită ce am avut-o la casa mea. Și ei, după ce m-am depărtat de casă, unindu-să cu toți, sau înpreună cu volintiri, sau supt nume de volintiri, au luat tot, avînd spre dovadă găsite la dînșii lucruri dintru aceli.

Al doile, fără să fie volintiri, ce numai sînguri lăcuitorii acestui sat, au mers la șasă gropi de grîu ce avem în cîmp, tăinuit, și l-au luat tot învingîndu-să cari de care să'ncarce mai mult. Și tot cu acest chip mi-au iamaladisit și trei coșăre de păpușoi întru care era o somă sîmțîtoare de chili.

Toate aceste am dovezi că sătenii mi-au luat. Apoi pe lîngă aceste și alte multe prădăciuni mi-au făcut pe lîngă casă, încît și morile ce le am pe moșie le-au dezbrăcat de feră și de lemn.

Pentru care mă rog înălțimei tale să mi să de o poroncă cătră dumnealui clucer Constantin Negură și logofăt Ion Cîrste, să cercetezi în frica lui dumnezău și cu scumpătate toati prădăciunile ce mi s-au făcut. Și cîte cu bune dovezi să vor dovedi asupra oricui, să fie poronciți boieri dregători de ținutul Fălciu a face și plinire dreptului meu. Iar pentru înfrînare și pedeapsa acelor ce să vor dovedi începătorii aceștii prădăciuni, o las asupra dreptii înălțimii tali hotărî[ri].

Al înălțimii tali pre plecată slugă,

Dimitrachi [Ia]mandi ban

[Rezoluția:] Să să scrii carte cătră dumnealui dregătorul ținutului să cerceteze

Sturza spătar

1822 octombrie 14

Io Ioan Sandul Sturza voievod, cu mila lui dumnezeu domn al țării Moldaviei.

Cinstiți și credincioși boierii domnii mele, dumneavoastră ispravnici de ținutul Fălciului, sănătate!

Pre larg veți înțălege din jalobă arătare și cerere ce face dumnealui banul Dimitrachi Iamandi

Drept aceea, să scriți dumneavoastră să faceți cercetare foarte cu amăruntul pentru toate prădăciunile ce arată că i s-ar fi pricinuit de către pîrîți. Și în ce chip veți desluși pentru toate întru adivăr, pre larg să trimetiți înștiințare către divan. După care veți ave al doile poroncă în ce chip să urmați [1].

1822, octomvrie 16

Procitoh vel logofăt

Muzeul de istorie a Partidului, Fondul Saint-Georges. Orig. rom., cu urmă de pecete timbrată domnească.

68

14 octombrie 1822

Carte de iertare pentru Duță « harambașa de tîlhari » și pentru cei nouă oameni ai săi care pradă de doi ani în jud. Gorj.

Io Grigore Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli Vlahscoe

Fiindcă cinstit și credincios boierul domniei mele, dumnealui biv vel clucer Cos[tan]din Brăiloiu, ispravnic ot sud Gorj, ne-au făcut arătare că un Duță harambașa de tîlhari, ce de doi ani se încunjură printr-acel județ dinpreună cu ceata lui și face prăzi și cazne lăcuitorilor, acum, viindu-și în cunoștință,

---

[1] Alte cazuri de atacuri săvîrșite de locuitori în vremea răscoalei.

Locuitorii din Drăgănești au luat bucate și lucruri de pe moșie (Arh. St. Buc., Condica domnească 102, p. 301, 302). Clăcașii de la Urziceni au jefuit bucatele adunate de arendași (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt 895, f. 164—165 v). Niște locuitori din jud. Vîlcea au săvîrșit jafuri în 1821; ei se aflau încă la temniță în anul 1823 deoarece nu se găseau chezași (Arh. St. Buc., Condica domnească 102, p. 40).

Locuitorii din plaiul Slănic, jud. Buzău, au jefuit pe niște evrei, păgubindu-i de 11 727 taleri (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt 895, f. 82—83; Condica domnească 96, f. 293; 105, p. 163—164).

Pandelis treti postelnic a fost jefuit încît « au rămas vrednic de jale a fi ajutat » și de aceea este trimis în 1822 la mănăstirea Mărgineni ca să fie întreținut acolo (Arh. St. Buc., Condica domnească 101, f. 6 v.).

În 1822 s-au dat numeroase cărți de blestem pentru aflarea vinovaților de prădăciunile și devastările săvîrșite în 1821. Se notează în legătură cu aceste cărți, că « ... jafurile și păgubirile au urmat în toate ținuturile de unii și alții » (Arh. St. Iași, Condica mitrop. Moldovei nr. 123).

cere mila domniei mele cu a fi iertat de aceste netrebnice fapte ale lui şi slobod de a merge la casa sa, să se apuce de munca pămîntului, ne-am milostivit domnia mea asupră-i şi după rugăciunea ce ne-au făcut şi dumnealui mai sus numitul boier şi priimind această rugăciune îl iertăm de toate cele pînă acum urmate de dînsul fapte tîlhăreşti [1] şi cazne.

Şi iată printr-această domnească a noastră carte îi dăm voie şi slobozenie să meargă în pace la casa lui, îndeletnicindu-se la munca pămîntului.

Iar cînd împotrivă şi de acum înainte se va mai dovedi întru asemenea netrebnice fapte tîlhăreşti, milă de la domnia mea nu va mai avea, ci cu moarte se va pedepsi.

I saam receh gospodstva mi.

Pecete gospod. 14 octombrie 1822

Asemenea carte de iertăciune s-au făcut şi pentru 9 oameni ai săi.

Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 370.

69

17 octombrie 1822

Măsurile luate pentru supunerea locuitorilor de pe moşiile mănăstireşti şi boiereşti, care din vremea răscoalei nu-şi îndeplinesc îndatoririle către stăpîni.

Prea înălţate doamne,

Facem arătare mării tale că lăcuitorii ţării de obşte, ce sînt şezători pe moşiile mănăstireşti şi boiereşti şi ale altor pămînteni, din trecuta răzvrătire foarte mult s-au nărăvit şi se îndărătnícesc a face claca pămîntului cea obicinuită i alte dreptăţi ale stăpînilor moşiilor, care sînt canonisite şi orînduite în pravila pămîntului şi condicile divanului [2]. Care, pentru această nesupunere a lor nu se poate odihni nici auzul mării tale cu jălbi, nici stăpînii moşiilor nu pot a-şi lua dreptul ce li se cuvine.

De aceea ne rugăm să porunceşti măria ta cu milostivire ca să se facă porunci domneşti de la cinst. vistierie către toţi ispravnicii judeţelor, care să se citească din sat în sat întru auzul tuturor lăcuitorilor, spre a se supune şi a fi următori la toate cele drepte şi orînduite de pravila pămîntului către stăpînii moşiilor pe care lăcuiesc, ca cu acel nizam şi întocmirea pravilii să se păzească şi divanul mării tale să aibă odihnă de jălbile ce se dau pe toate zilele pentru această pricină. Şi care nu se vor supune la cele ce sînt îndatoraţi după pravilă să-i supuie dumnealor ispravnicii şi făr' de voia lor. Asemenea să mai îndatoreze

---

[1] În text sînt şterse cu cerneală cuvintele « adică omoruri ».

[2] Kreuchely, consulul Prusiei, în raportul din 15 februarie 1823 se referă de asemenea la neascultarea ţăranilor de pe moşii, arătînd că aţîţătorii la aceste nesupuneri au fost pedepsiţi cu bătaie la tălpi pe Podul Tîrgului de Afară (*Hurmuzaki*, X, p. 210 212).

dumnealor ispravnicii și pe scutelnici i posluşnici a-și răspunde dreptul lor către stăpîni; iar să nu umble cu feluri de pricinuiri şi zăticniri la cele ce sînt datori, după aşezămîntul ce au. Şi hotărîrea cea desăvîrşits rămîne a se face de către înălțimea ta

1822, octomvrie 17

Costandin Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitraşcu Racoviță, Istrate Crețulescu, Mihalache Manu, Nicolae Golescu, Fotache Ştirbei, Nestor, Scarlat Mihălescu, Mihai Filipescu, Ştefan Belu.

[Rezoluție:]

Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospod. zemli Vlahscoie

Primită fiind domnii mele această anaforă a dumnealor boierilor veliți ca o dreaptă şi cu cale, poruncim dumitale biv vel bane, epistatule al vistieriei, să se facă domneştile noastre porunci către ispravnicii județelor, ca să publicarisească către toți lăcuitorii, spre a le fi ştiut că sînt datori a răspunde la stăpînii moșiilor dreptele adeturi după pravila pămîntului, precum şi scutelnici i posluşnici de a-şi răspunde dreptul posluşaniei la stăpînii lor, după așezămîntul ce vor fi avînd. Cu această osebire însă că şi stăpînii moşiilor i a scutelnicilor şi a posluşnicilor, ori însuşi sau prin ispravnici cerîndu-şi dreptul, să nu împileze deodată pe lăcuitori la împlinirea drepturilor lor, ci rînduri-rînduri şi cu oareşcare păsuială, ca nici lăcuitorii să cerce greotate, nici stăpînii să fie păgubaşi de dreptul lor.

Pecetea gosp. 1822, octomvrie 20

Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 187 v.

ANEXĂ
la documentul nr. 69

Io Grigore Dimitriu Ghica vvd. i gospodar

Dumneavoastră ispravnicilor ot sud. . . .[1] sănătate!

Dumnealor boierii veliți prin anafora au făcut domnii mele arătare cum că locuitori ce sînt şăzători pă moşii mănăstireşti şi boiereşti i ale altor pămînteni din trecuta răzvrătire ar fi început a să îndărătnici la răspunderea clăcii i a celorlalte dreptăți ale stăpînilor moşiilor care sînt canonisite în pravila pămîntului şi în condica divanului. Asemenea și pentru scutelnici i posluşnici, că găsesc pricinuiri de zăticnire la răspunderea posluşanii către stăpînii lor, după aşăzămînt[ul] ce au. Ca nici stăpînii moşiilor i a scutelnicilor şi ai poslușnicilor să fie lipsiți dă dreptul lor, nici lăcuitorii să umble cheltuindu-să şi pierzîndu-și vremea în zadar dînd jălbi cu pricinuiri deşarte, au făcut dumnealor cerere prin mai sus arătata anafora, spre a să îndatora toți deobşte la răspunderea celor drepte către stăpînii moşiilor, precum şi scutelnici şi posluşnici la răspunderea posluşniciilor.

[1] Loc alb.

Care a dumnealor cerere fiind dreaptă şi cu cale, poruncim dumneavoastră să publicarisiţi către toţi lăcuitorii, din sat în sat, spre a le fi ştiut că sînt datori a răspunde la stăpînii moşiilor, dreptele adeturi după pravila pămîntului, precum asemenea sînt datori şi scutelnici i posluşnici a răspunde dreptul posluşanii la stăpînii lor, după aşezămînt[ul] ce vor fi avînd. Cu această osebire însă, ca şi stăpînii moşiilor i ai scutelnicilor şi ai posluşnicilor, ori însuşi, sau prin dumneavoastră, cerîndu-şi dreptul, să nu-i înpileze deodată la înplinirea drepturilor lor, ci rînduri-rînduri, şi cu oareşcare păsuială, ca nici lăcuitorii să cerce greutate, nici stăpînii să fie păgubaşi de dreptul lor. Şi de primirea aceştii porunci, să trimiteţi domnii mele răspuns. Şi fiţi sănătoşi!

1822 octomvrie 23

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 4—5.

70

Palanca, 20 octombrie 1822

Serdarul Gheorghe Lascaris scrie lui Mihail Rizo că Poarta va numi în ţările romîne «domni musulmani», nu domni pămînteni, că domnii nou-numiţi n-au autoritate şi că inventarele de pagubele pricinuite în Moldova se trimit lui Pini la Sibiu.

Ἐκ Παλάγκας, τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1822

Φίλε μου ἀγαπητὲ κύριε Ρίζε Μιχαήλ.

Ἔμεινε τὸ παρόν μου ἕως σήμερον, Ὀκτωμβρίου 10, καθ' ἣν ἡμέραν ἔλαβον καὶ τὸ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου περιπόθητόν μοι γράμμα σας καὶ εἶδον ὅσα καὶ ἐκεῖ μοὶ γράφετε περὶ τῶν γραμμάτων ὁποῦ μοὶ ἐστείλατε, παραπονούμενοι ὅτι δὲν σᾶς ἀπεκρίθην εὐθύς. Ἀλλ' εἶναι γνωστόν σας ὅτι ὀκαζιὸν ἐνταῦθα πάντοτε δὲν εὑρίσκεται. Καὶ τὄπαθα κι' ἐγὼ μὲ τὸ παρὸν πολύλογον ἀποκριτικόν μου, καθὼς καὶ ἡ τιμιότης σας, προσμένοντας γραμματοκομιστήν. Ὅθεν μὴ πειράζεσθε, διότι τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, μάλιστα καὶ προθυμότατον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενεστάτη. Εἰς τὸ ἑξῆς ὅμως θέλω ἀκολουθήσει τὴν ὀρδινίαν σας, διὰ νὰ στέλνω τὰ γράμματά μου μέσον τοῦ ἀπὸ τὸ Σιπίζι Σάββα Ἀρμένου εἰς Βασαρχέϊ, καὶ μείνετε ἥσυχοι.

Ἀγαπητὲ κύριε Ρίζε!

Πάλιν ἔμεινε τὸ παρὸν καὶ ἤθελε μείνει ἀκόμη νὰ κοιμᾶται εἰς τὸ σκρίνιόν μου, ἐὰν καὶ δὲν ἐστέλνατε αὐτόθεν τὸν γραμματοκομιστὴν Γεώργιον Τιάκα μὲ τὸ ἀπὸ 14 καὶ 15 Ὀκτωμβρίου ἀδελφικόν μοι γράμμα σας, ἐξ οὗ πληροφορηθεὶς τὰ τῆς εὐκταιοτάτης μοι ἀγαθῆς σας ὑγείας, ἐχάρην ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, ἰδὼν ἐπομένως καὶ ὅσα ἄλλα μοὶ γράφετε, ἐφ οἷς καὶ ἀποκρίνομαι ὅτι τὸ τῶν αὐθεντιῶν κεφάλαιον εἶναι φάντασμα, καὶ ὄνειρον, καὶ σκιά, καὶ βαστᾶτε τὴν ὄρεξίν σας.

Αὐτοί, ἀδελφέ, δὲν εἶναι αὐθένται καθολικοὶ καὶ ἐν πάσῃ πληρεξουσιότητι, καθὼς οἱ πρὸ αὐτοῖς κατὰ καιρὸν αὐθένται, ἀλλ' εἶναι μόνον καὶ λέγονται κατ' ἐπίνοιαν αὐθένται, καὶ διὰ νὰ ἀποκοιμίσουν τὸν ὑπ' αὐτοὺς πολιτικόν τε ἅμα καὶ χυδαῖον λαὸν ὅτι εἶναι τῷ ὄντι αὐθένται, καὶ διὰ νὰ σαγηνεύσουν ἐν ταυτῷ τοὺς

φυγάδας καὶ τῇδε κἀκεῖσε διασκορπισμένους Γραικοὺς καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν πατριώτας, μεγάλους καὶ μικροὺς ἄρχοντας, καὶ νὰ τοὺς κουβανίσουν εἰς τὸ θυσιαστήριον.

Ὅθεν διὰ νὰ πληροφορηθῆτε περὶ τούτου καλύτερα ὅτι τὰ πράγματα οὕτως ἔχουν, οἱ δὲ λόγοι μου καὶ οἱ περὶ ταῦτα συμπερασμοί μου εἶναι πολλὰ πλησίον τῆς ἀληθείας, καὶ μήτε ἀπατῶμαι, μήτε ψεύδομαι, διαβάσετε τὰς περὶ τὴν α-ην καὶ β-ην καὶ γ-ην τοῦ παρελθόντος Μαρτίου, 1822 ἔτους, εἰς τὸ παλάτιον τοῦ σουλτάνου γεγονυίας ἀποφάσεις παρ' ὅλης τῆς ἐθνικῆς τοῦ Μωάμεθ συνεδριάσεως, καὶ θέλετε ἰδεῖ ἐκεῖ ὁποὺ ἐρωτῶν ὁ βεζύρης ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ σουλτάνου, λέγει: „Πρέπει νὰ ἐμπιστευθῶμεν καθὼς καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ προδότας Γραικοὺς καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας τὴν ὑπερτάτην διοίκησιν τῶν δύο ἐπαρχιῶν τῆς Μολδοβλαχίας καὶ νὰ τοὺς ἀξιώσωμεν μὲ τὰ τούγια τῶν πασάδων;". Πρὸς ὃν ὅλοι οἱ παρευρεθέντες καὶ συνεδριάζοντες βεζύρηδες, πασάδες, οὐλεμάδες καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν γενιτζάρων ἀπεκρίθησαν συμφώνως τὸ „ὄχι" καὶ „τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν".

Ἰδοὺ λοιπὸν τί ἀποφασίζει ὁ σουλτάνος μετὰ παντὸς τοῦ ἐθνικοῦ συνεδρίου του εἰς τὸ περὶ αὐθέντων καὶ περὶ διοικήσεως τῶν δύο ἐπαρχιῶν τούτων κεφάλαιον. Ἂς ἴδωμεν δὲ καὶ τὴν ἐφεξῆς κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀπόκρισιν τοῦ βεζύρη ἀπὸ μέρους τοῦ σουλτάνου πρὸς τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης γνωστοποιηθεῖσαν εἰς τοὺς πρέσβεις Ἀγγλίας καὶ Αὐστρίας κατὰ τὴν 3-ην Μαρτίου 1822, διὰ τοῦ ρεΐζ ἐφένδη. Ἐκεῖ ἡ Πόρτα δικαιολογουμένη κατὰ τῆς Ρωσσίας ἀποκρίνεται οὑτωσί: „Ὡς δὲ πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἡγεμόνων ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα δὲν ἀγνοεῖ ὅτι περιέχεται εἰς τὰς συνθήκας μάλιστα εἰς τὰς εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἐπικυρωθεῖσας. Ὅθεν μήτε τὸ ἀρνεῖται, μήτε ζητᾷ νὰ κάμῃ καμίαν μεταβολὴν εἰς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως αὐτῶν τῶν δύο ἡγεμονιῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ρωσσία παρέβη προφανῶς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ συνθήκας αὐτῆς μετὰ τοῦ τουρκικοῦ κράτους, δὲν ἔχει τοῦ λοιποῦ κανένα δικαίωμα νὰ ἀπαιτῇ τὴν ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ ἄρθρου" (μὲ τὸ νὰ μὴν δίδῃ ἡ Ρωσσία δηλαδὴ τὸν αὐθέντην Σοῦτζον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν μετ' αὐτοῦ καταφυγόντας εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ρωσσίας). Ὅθεν ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα ἔχουσα διὰ τῆς συνθήκης αὐτῆς πλήρη ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέξῃ ἡγεμόνα ὅν τινα κρίνει ἄξιον αὐτῆς τῆς εὐνοίας, ἀποφασίζει ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θέλει στείλει Γραικόν, ἐπειδὴ οἱ ἡγεμόνες γραικοὶ ὑψωθέντες εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν πρὸ ἑνὸς αἰῶνος ἀντὶ νὰ δείξωσιν ἑαυτοὺς εὐγνώμονας καὶ πιστούς [1], ἐμισθώθησαν ἀπὸ

[1] Ὢ τὸν θεοστυγέστατον Μαχμούτην, τὸν τύραννον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἁπάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀνθρωπότητος! Πῶς δὲν αἰσχύνεται ὁ ἀσεβὴς καὶ παράνομος, ἀλλ' ἐκφωνεῖ τοιαύτας ἀποτόμους λέξεις! „Οἱ αὐθένται Γραικοί, λέγει, ἀντὶ νὰ δείξωσιν ἑαυτοὺς εὐγνώμονας καὶ πιστούς, ἐμισθώθησαν ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν καὶ συνήργησαν ἀποστασίας. Ἀλλὰ ποῖοι αὐθένται γραικοὶ ἢ δημογέροντες τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τε ἅμα καὶ πολιτικοῦ τάγματος ἐφάνησάν ποτε προδόται καὶ ἀγνώμονες; Μήπως εἰσὶν ἐκεῖνοι ὅσοι προλαβόντες τὸν κίνδυνον ἐξέφυγον τοὺς ὄνυχας τῆς τυραννικῆς του μαχαίρας καὶ οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν φυγὴν διασωθέντες,

τὴν Ρωσσίαν καὶ συνήργησαν ἀποστασίας. Ὅθεν ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα θέλει ἐκλέξει ἡγεμόνα μουσουλμάνον ἢ κανένα τῶν κατοίκων αὐτῶν τῶν δύο ἐπαρχιῶν, ὅπως φανῇ ἀρεστὸν αὐτῇ, τὸ ὁποῖον ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν τῶν δύο ἐπαρχιῶν.

Βλέπεις, ἀγαπητέ, ποῦ ἀποτείνεται ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Μαχμούτη μας εἰς τὸ περὶ αὐθεντίας κεφάλαιον; Καὶ μήτε ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀλλέως, ἐπειδὴ εἶναι ἀπόφασις γενικὴ τοῦ ἐθνικοῦ συνεδρίου του, καὶ ὑπαγόρευσις ἅμα τοῦ κορανίου, τοῦ νὰ μὴ ἐμπιστευθῶσι δηλαδὴ πλέον τὴν διοίκησιν τῆς Μολδοβλαχίας, ὄχι μόνον εἰς τοὺς Γραικούς, ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἐντοπίους. Ὥστε δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ἐκεῖνο ὁποὺ συμπεραίνομεν καὶ ἐμπράκτως τὸ βλέπομεν. Οἱ δὲ καλοὶ Μολδοβάνοι μας ἃς ὀνειρεύωνται φούρνους μὲ καρβέλια γεμάτους, καθὼς καὶ ὀνειρεύονται, καὶ ἔξυπνοι ὄντες κοιμοῦνται καὶ ἀναισθητοῦν οἱ ταλαίπωροι.

Ἤξευρε λοιπόν, σεβαστέ μοι, (ἔχε το ὅμως καὶ μυστικὸν) ὅτι αὐθένται καὶ τοποτηρηταὶ εἶναι οἱ μπὰς μπεσλη**α**γάδες, ὁποὺ μετὰ τῶν λεγομένων αὐθέντων ἐδιορίσθησαν. Οἱ αὐτοὶ δὲ πάλιν εἶναι καὶ καπουτζημπάσηδες, ἀλλ' ὑποκεχρυμμένοι ἕως τώρα ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς αὐθεντίας. Τί σκοποὺς ἔχουν, οὐδεὶς οἶδε. Διὰ τοῦτο φυλαχθῆτε καλὰ καὶ νὰ μὴ γελασθῆτε νὰ ἐβγῆτε ἔξω εἰς Μολδαυΐαν ὅτι τὸ κρῖμα εἰς τὸν λαιμόν σας. Ἀφήσετε πρὸς καιρὸν τὴν δουλειὰν μπερδευμένην, ἕως οὗ νὰ τὴν ξεμπερδεύσουν ἄλλοι. Τόσον σᾶς λέγω.

. . . .

Περὶ δὲ τῶν ἀγωγῶν καὶ καταστίχων ὁποὺ μὲ εἰδοποιεῖτε ὅτι δίδονται εἰς τὸν ἐξοχώτατον γενερὰλ Πίνην εἰς Σιμπίνι, δι' ὅσας ἐν Μολδαυΐᾳ ἠκολούθησαν ζημίας ἑνὸς ἑκάστου, χωρὶς ἐξαίρεσιν γραικοῦ ἀπὸ ἐντοπίου, σᾶς μένομεν ὑπόχρεοι, ἀλλὰ πρὸς τί τέλος ἀφορᾷ τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐγὼ καλὰ καλὰ δὲν μπόρεσα νὰ τὸ κρίνω, ἀλλ' οὔτε μπορῶ νὰ τὸ ἀποφασίσω, καὶ εἴθε νὰ εἶναι πρὸς τὸ κοινὸν ἡμῶν ὄφελος, διὰ νὰ μὴ μείνωμεν εἰς τὸ παντελὲς ζημιωμένοι. Ὡς τόσον θέλω ἑτοιμάσει καὶ ἐγὼ τὰ κατάστιχά μου καὶ ἀγωγὴν ἅμα, καθ' ὃν τρόπον μοὶ γράφετε, καὶ

εὗρον ἄσυλον τῆς ζωῆς των καὶ τῆς περιουσίας εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ρωσσίαν καὶ ἀλλαχοῦ; Ἐὰν αὐτοὺς τούτους λοιπὸν αἰτιᾶται, ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἐπρόφθασεν ἡ τυραννική του σπάθη διὰ νὰ χορτάσῃ ἀπὸ τὸ ἀθῷον αἷμα τους ἡ λύσσα του, καὶ τοὺς ὀνομάζει προδότας καὶ ἀπίστους, ὁ ἄπιστος καὶ θεοστυγέστατος, ἡμεῖς ἐρωτοῦμεν πάλιν τὸν θεοστυγέστατον Μαχμούτην, ἀλλ' οἱ πιστοὶ καὶ εὐγνώμονες ποῦ εἰσίν; Καὶ ὁποίαν ἄρα ἀνταμοιβὴν ἔλαβον διὰ τὰς πιστὰς καὶ εὐγνώμονας πρὸς τὴν τυραννικήν του δυναστείαν παντοδαπὰς ἐκδουλεύσεις των; Τοὺς ἄφησε τάχα ἡ μιαιφόνος του καὶ ἀπηνὴς μάχαιρα νὰ ζήσουν ἕως τέλους, ἢ ἐθυσίασε καὶ τούτους, ἀθῴους καὶ πιστοὺς ὄντας διὰ νὰ μὴ φανοῦν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἄπιστοι καὶ ἀγνώμονες; Καὶ ποῦ εἰσὶν πρὸς τούτοις τόσοι αὐθένται Βλαχίας τε καὶ Μολδαβίας πιστοὶ καὶ εὐγνώμονες;

. . . .

Κὺρ Μαχμούτη πῶς ὁρίζεις;
Τί τοὺς Ρώσσους φοβερίζεις;
Ἤξευρε ὅτι οἱ Ρῶσσοι
Καὶ Γραικῶν πληθὺς ἡ τόση
Θὰ σᾶς γδάρουν. θὰ σᾶς ψήσουν
Ἕναν Τοῦρκον δὲν θ' ἀφήσουν.

δοκιμάζομεν τὴν τύχην μας καὶ πλέον ὅτι ἔβγη. Ἐὰν δὲν μὲ ἐδυσκόλευε πρὸς τὸ παρὸν ἡ γέννα τῆς Παρασκευήτζας μου, ἐπειδὴ εἶναι εἰς τὲς ὥρες της, ἠμποροῦσα ὁ ἴδιος νὰ ἀπέλθω εἰς Σιμπίνι, ὅθεν μένει νὰ στείλωμεν ἄλλον τινά, ἢ ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ ὁ κὺρ Χρῆστος. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἐὰν καὶ ὁ κὺρ Χρῆστος δὲν ἠμπορέσῃ νὰ ἀπέλθῃ, θέλομεν στείλει ἄλλον τινά.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων πολιτικῶν τῆς πατρίδος μας πραγμάτων, καὶ ὅσων ἄλλων ἀκόμη ὁποὺ μοὶ γράφετε, εὔχομαι νὰ λάβουν αἰσίαν μέχρι τέλους τὴν ἔκβασιν, ὡς ἐλπίζομεν καὶ λαχταροῦμεν καὶ ἀπαντεχαίνομεν.

. . . .

Ὁ ὁμογενής σας, ἀδελφὸς καὶ φίλος
Γ. Λάσκαρης Σερδάρης

Palanca, 20 octombrie 1822

Iubitul meu prieten, domnule Rizo Mihail !

A rămas prezenta mea scrisoare pînă astăzi, 10 octombrie, în care zi am primit şi dorita scrisoarea dvs. din 25 septembrie şi am văzut tot ce-mi scrieţi şi aici, despre scrisorile pe care mi le-aţi trimis, plîngîndu-vă că nu v-am răspuns imediat. Dar ştiţi că aici nu avem totdeauna ocazie. Am păţit-o şi eu cu prezentul meu răspuns lung, ca şi dvs. aşteptînd curier. Deci nu vă supăraţi, căci spiritul este zelos, chiar foarte zelos, iar trupul foarte slab. În viitor însă voi urma ordinul dvs. să trimit scrisorile mele prin mijlocirea lui Sava Armeanul din Sipij [sf. Gheorghe ?] la Tg. Mureş, şi fiţi liniştiţi.

Iubite domnule Rizo !

Iarăşi a rămas prezenta scrisoare şi ar fi rămas încă să doarmă în scrinul meu, dacă nu trimiteaţi de acolo pe curierul Gheorghe Teacă cu frăţeasca dvs. scrisoare, din 14 şi 15 octombrie, din care eu aflînd de prea dorita mie buna dvs. sănătate, m-am bucurat din tot sufletul şi din toată inima văzînd pe urmă şi toate celelalte ce-mi scrieţi. La acestea răspund că capitolul domniilor este închipuire, vis şi umbră; puneţi-vă pofta [în cui].

Ei, frate, nu sînt domni în totul şi cu depline puteri, cum au fost domnii dinaintea lor, în diferite timpuri, ci sînt şi se numesc domni numai din închipuire, pentru ca să adoarmă poporul profan şi de jos de sub stăpînirea lor, că sînt într-adevăr domni şi pentru ca să ademenească în acelaşi timp pe grecii fugari şi împrăştiaţi în toate părţile şi pe proprii lor patrioţi, boierii mari şi mici, şi să-i tîrască la jertfelnic.

Ca să vă informaţi deci despre aceasta şi mai bine, că aşa stau lucrurile şi că vorbele mele şi presupunerile mele despre acest lucru sînt foarte aproape de adevăr şi că nici nu mă înşel, nici nu mint, citiţi hotărîrile luate la curtea sultanului la 1, 2 şi 3 ale trecutei luni martie a anului 1822, de către întreaga adunare naţională a lui Mohamed, şi veţi vedea că acolo unde întrebînd vezirul, ca din partea sultanului, spune: « *trebuie să încredinţăm ca şi pînă acum necredincioşilor şi trădătorilor greci şi boierilor suprema cîrmuire a celor două provincii*

Moldova și Țara Romînească și să-i cinstim cu tuiurile pașalelor? [1] — toți cei de față întruniți: viziri, pașale, ulemale și șefii ienicerilor au răspuns într-un glas « *nu* » și « *acest lucru nu este cu putință* ».

Iată deci ce hotărăște sultanul împreună cu tot sfatul său național, în ce privește capitolul domnilor și al cîrmuirii celor două provincii.

Să vedem și răspunsul vizirului, din partea sultanului, care a urmat după această hotărîre către curțile Europei, comunicat ambasadorilor Angliei și Austriei în ziua de 3 martie 1822, prin reis-efendi. Acolo Poarta, justificîndu-se față de Rusia, răspunde astfel: « *În ce privește alegerea domnilor, Înalta Poartă știe ce se cuprinde în tratate, mai ales în cele semnate la București. Deci nici nu tăgăduiește acest lucru, nici nu caută să aducă vreo modificare în modul de cîrmuire a acestor două provincii. Fiindcă însă Rusia a călcat în mod vădit tratatele ei din București cu statul turcesc, nu mai are în viitor nici un drept să pretindă îndeplinirea acestui articol* », (adică, pentru că Rusia nu dă pe domnul Suțu și pe cei din jurul lui, fugiți împreună cu el în statul rusesc).

« *Deci, avînd Înalta Poartă prin acest tratat deplină libertate să aleagă domn pe cine va socoti vrednic de această favoare, hotărăște ca în viitor să nu trimită grec, fiindcă domnii greci, ridicați la acest rang de un veac, în loc să se arate recunoscători și credincioși*[2] *au fost plătiți de Rusia și au organizat răzvrătiri. Deci, Înalta Poartă va alege domn musulman, sau vreunul dintre locuitorii acestor două provincii, cum va crede că este bine, ceea ce a și comunicat boierilor celor două provincii* ».

Vezi, dragul meu, unde tinde scopul și hotărîrea lui Mahmud al nostru, în ce privește capitolul domniei? Nici nu poate face altfel, căci este hotărîrea

---

[1] Sublinieri în textul grecesc.

[2] Această notă și versurile ce urmează aparțin autorului scrisorii.

O! prea urîtul de dumnezeu Mahmud, tiranul Greciei și a întregii omeniri, stăpînită de el! Cum nu-i este rușine necredinciosului și nelegiuitului să rostească astfel de cuvinte aspre! « Domnii greci, spune, în loc să se arate recunoscători și credincioși, au fost plătiți de Rusia și au organizat răzvrătiri ». Dar care domni greci și pîrgari ai Greciei, atît din tagma bisericească cît și din cea mirenească s-au arătat vreodată trădători și nerecunoscători? Nu cumva sînt acei care, prevăzînd primejdia, au scăpat din ghiarele paloșului tiranic și care, scăpînd cu fuga, au găsit azil pentru viața și averea lor în Rusia ortodoxă și în altă parte? Dacă pe aceștia, deci, îi acuză, fiindcă nu i-a ajuns paloșul lui tiranic pentru ca turbarea lui să se sature de sîngele lor nevinovat, și îi numește trădători și necredincioși, necredinciosul și urîtul de dumnezeu, noi îl întrebăm pe urîtul de dumnezeu, Mahmud, dar unde sînt cei credincioși și recunoscători? Ce răsplată au primit ei oare pentru feluritele, credincioasele și recunoscătoarele lor servicii către asuprirea lui tiranică? I-a lăsat oare paloșul lui ucigaș și nemilos să trăiască pînă la sfîrșit, sau i-a jertfit și pe aceștia, fiind nevinovați și credincioși, pentru ca să nu se arate după aceea necredincioși și nerecunoscători? Unde sînt și atîția domni credincioși și recunoscători atît ai Țării Romînești cît și ai Moldovei?

. . . .

Domnule Mahmud, cum poruncești?
Ce ameninți pe ruși?
Să știi că rușii
Împreună cu mulțimea grecilor
Vă vor jupui, vă vor frige
Nu vor lăsa nici un turc.

de obşte a sfatului naţional şi în acelaşi timp dictarea coranului, adică de a nu mai încredinţa cîrmuirea Moldovei şi Ţării Romîneşti nu numai grecilor, dar nici măcar boierilor pămînteni. Aşadar, putem crede ceea ce presupunem şi vedem efectiv. Iar bunii noştri moldoveni să viseze cuptoare pline cu pîini, precum şi visează, şi fiind trezi dorm şi sînt, bieţii, nepăsători.

Să ştii deci, respectabile (dar să-l ţii în taină), că domni şi locţiitori sînt baş-beşliagalele, care au fost numiţi împreună cu aşa zişii domni. Tot ei sînt şi capugibaşi, dar sînt ascunşi pînă acum sub vălul domniei. Ce intenţii au, nu ştie nimeni. De aceea păziţi-vă bine şi să nu vă păcăliţi să veniţi în Moldova, căci păcatul va atîrna de gîtul dvs. Lăsaţi deocamdată treaba încurcată, pînă o vor descurca alţii. Atît vă spun.

....

În ce priveşte plîngerile şi catastihurile, despre care mă înştinţaţi că se dau excelenţei sale generalului Pini la Sibiu pentru toate pagubele pe care fiecare le-a avut în Moldova, indiferent dacă este grec sau pămîntean, vă rămînem îndatoraţi. Dar cu ce scop se face acest lucru eu nu am putut înţelege prea bine şi nici nu pot să hotărăsc. Să dea dumnezeu să fie spre folosul nostru comun pentru ca să nu rămînem cu totul păgubiţi. Totuşi voi pregăti şi eu catastihurile mele precum şi plîngerea, aşa cum îmi scrieţi, să încercăm norocul nostru şi ce va ieşi.

Dacă nu mă împiedeca naşterea Paraschiviţei mele, care acum este în momentul facerii, puteam să plec în persoană la Sibiu. Deci, rămîne să trimitem pe altcineva, sau poate să vină domnul Hristu. Într-un cuvînt, dacă şi domnul Hristu nu va putea pleca, vom trimite pe altcineva.

În ce priveşte celelalte chestiuni politice ale patriei noastre şi celelalte despre care îmi scrieţi, doresc să aibă pînă la urmă un sfîrşit bun, precum nădăjduim şi rîvnim şi aşteptăm.

....

Conaţionalul dvs., fratele şi prietenul
G[heorghe] Lascaris serdar [1]

Acad. R.P.R., ms. grec. 918, f. 36 v — 40. Orig. grec.

71

28 octombrie 1822

Muhafizul Silistrei se declară împotriva organizării unei trupe de pămînteni pentru paza Moldovei.

Către prietenul meu credincios, magnificul bei, cel plin de slavă, de demnitate şi de înţelepciune.

Cu toate că capuchehaiaua voastră de aici ne-a înştiinţat prin viu grai de scrisoarea voastră prin care i-aţi făcut cunoscut că în clipa de faţă recrutaţi 4 710

---

[1] Alte date în legătură cu afacerile personale şi cu problema Greciei, în scrisoarea aceluiaşi din 29 noiembrie 1822 (Acad. R.P.R., ms. grec. 918, f. 46—50 v).

de oșteni înarmați pentru a-i întrebuința în ținuturile Moldovei și în alte părți totuși nu s-a înțeles scopul acestei recrutări. Se pare că așa o cere paza țării.

În clipa de față în Țara Romînească se găsesc 2 000 beșlii, iar în Moldova 1 000. Atunci cînd într-o țară ființează două feluri de oșteni armați, avînd îndatoriri asemănătoare, este sigur că se prilejuiesc neajunsuri între ei, ținînd seama de firea ostășească, pe care toți au încercat-o.

Afară de aceasta, numărul de acum al beșliilor a fost orînduit chiar după cererea ce ați făcut-o la Istambul. Se vede însă că în starea de acum, pentru paza țării este nevoie de un număr mai mare de ostași.

Dacă este așa, atunci nu mai e nevoie a recruta un alt soi de ostași, ci trebuie să fie alcătuită o trupă de beșlii dintre musulmanii cinstiți, luați, într-un număr îndestulător și puși sub ascultarea bașbeșliagăi, apoi, prin mijlocirea acestuia și a voastră să fie trimiși la locurile unde este trebuință de ei. Nădăjduiesc că vă veți adresa nouă în această privință, ca și noi să cerem încuviințarea Înaltei Porți.

Nădăjduiesc de asemeni că de acum înainte, în chestiunile de acest fel și altele asemănătoare nu ne veți înștiința pe ocolite și fără amănunte, ci în chip clar, scriindu-ne de-a dreptul nouă [1].

1238 rebiul aher 7.

Mehmed Selim

Arh. St. Buc., Documente turcești, nr. 77/VIII. Orig. turc.

72

[După 28 octombrie 1822]

Expunere asupra întîmplărilor din Moldova din anul 1821, îndeosebi asupra celor de la mănăstirile Secul, Slatina și Neamțul.

Între acestea, în vremea stariției părintelui Ilarie, s-au stîrnit și revoluția cea mult vestită din anul 1821 a grecilor cu turcii, în cari nu au crutat turcii nici pre însuși prea sînțitul Grigore al cincilea, patriarh Țarigradului.

. . . .

Iară turcii, după uciderea patriarhului și a altor arhierei și boieri grecești, au trimis mulțime de oaste în Moldova și Valahia. Și auzind de aceasta domnul Țării Moldaviei, au fugit împreună cu mitropolitul, cu consulul [2] și cu alți

[1] O altă adresă ca cea de mai sus se repetă la 16 decembrie 1822 (Arh. St. Buc., Doc, turcești, nr. 106/XII). Încă două adrese, în chestiunea beșliilor, una pentru Țara Romînească, alta pentru Moldova, în vederea reducerii numărului lor, cu data de 5 mai 1824 (Arh. St. Buc., Doc. turcești, nr. 832 și 108/XII). Problema reducerii numărului beșliilor, în urma comportării lor necorespunzătoare, se pusese încă prin adresa din spetembrie 1823 (Arh. St. Buc., Doc. turcești, nr. 297).

[2] În text: conțul.

boieri peste Prut [1]. Iară noroadele, văzînd că fug cei mai mari, au început a fugi şi ei cu toţii. Şi era o turburare nepovestită. Însă mare s-au arătat mila lui dumnezeu şi întru această primejdie, căci s-au milostivit pravoslavnicul împărat al Rosiei asupra norodului creştinesc şi i-au primit cu dragoste pre toţi cîţi au năzuit supt scutul său şi încă le-au orînduit şi leafă, pînă ce s-au mai alinat turburările prin ţara Moldaviei. Însă capitalia Iaşi, rămasă mai de tot pustie, pentru că puţinii creştini, cari mai rămaseră, şi aceia foarte mult rău pătimea. Căci pre cîte fete şi băieţi şi muieri tinere au găsit turcii, rar care au scăpat de spurcăciuni. Şi bisericile şi mănăstirile au prădat şi au ars, şi pre oameni i-au muncit ca să spuie averile cele îngropate.

....

Deci atuncea mulţime de norod, neştiind ce vor mai face, au fugit la m-rea Secului spre a se adăposti. Şi umplură toată m-rea de tot felul de calabalîcuri; încă şi din sînta m-re Neamţul au cărat mai toate odoarele şi hrisoavele şi argintariile mănăstirii şi le-au ascuns în nişte taine de ale acelei mănăstiri, cu socoteală că acolo vor scăpa de ori şi ce primejdie, fiînd locul mai tăinuit şi încă avînd şi zăloage turci voinici. Căci toate mănăstirile acelea dintre munţi, în vremea aceea avea zăloage turci, rînduiţi de la paşa, carele şedea în Iaşi, pentru ca să nu le facă vreun rău turcii şi alţi tîlhari, cari umbla şi prăda. Însă au poroncit părintele stareţul Ilarie la trei părinţi cinstiţi, anume Neonil ieromonah, carele în iarnă au fost şi stareţ, şi Filip duhovnicul şi shimonahul Sevastian camaraşul, de au luat sînta icoană cea mare făcătoare de minuni a prea curatei maicii lui dumnezeu şi o au dus-o în pădure într-un deal aproape de muntele ce se numeşte Rusul, carele nu departe stă de mănăstire, în sus, spre apus, şi acolo făcînd loc în pămînt o au ascuns, împreună cu alte odoară şi documente, în anul 1821, iunie în 3 zile, unde au petrecut tăinuită de către toţi, numai de cei trei ce o au ascuns ştiindu-se. Însă, tot întru această vreme, însăşi prea curata stăpînă s-au arătat în vedenie unui cuvios părinte din sobor şi i-au zis: « voi mă ascundeţi, dar eu tot nu vă voi părăsi». După aceasta, netrecînd multă vreme, iată că au venit la m-rea Secului mulţime de volintiri, de unde abia au scapat cu viaţă turcii ce erau zăloage, iar volintirii au mers şi au dat foc Tîrgului Neamţului, ucigînd acolo mulţime de turci. Şi de acolo au mers iarăşi în m-rea Secului, de unde apoi s-au dus şi se încurca tot prin munţi. Iară turcii, cari au scăpat din Tîrgul Neamţului, au mers la Iaşi şi au dat de ştire paşăi pentru cele ce făcea volintirii. Şi de acolo, rînduindu-se vreo şase mii de turci, au pornit prin munţi, şi aflînd că sînt volintiri la m-rea Slatina, au mers şi au încungiurat m-rea şi spărgînd zidiul printr-un loc ce era mai slab, au intrat înlăuntru, bătîndu-se cu volintirii. Iară volintirii, cîţi au putut încăpea, s-au închis în soborniceasca biserică a mănăstirii şi se băte cu turcii prin ferestre. Şi văzînd turcii că nu-i pot scoate din biserică, au dat foc şi în două ceasuri au ars toată m-rea

[1] A. Pizani, consulul Rusiei, a plecat în ziua de 28 martie, iar M. Suţu a plecat în ziua următoare.

Slatina, de unde, cîți turci și volintiri au mai rămas cu viață, au fugit, rămîind mănăstirea desăvîrșit pustie [1].

Apoi, odată numai iată că întru al 3-lea ceas al nopții s-au trezit m-rea Secului cu volintirii la poartă, cari se și silia să intre înlăuntru. Iară părintele Venedict egumenul au zis către cel mai mare al volintirilor: « eu cunosc că cu venirea și șederea voastră aice, vîrîți m-rea în primejdie». Dar el s-a lăudat că nimine nimic va pătimi. Și așa, neavînd ce le face egumenul, i-au lăsat de au intrat înlăuntrul m-rii, fiind la număr vre-o 500. Și mai era și părinții soborului mai mulți de 100. Asemine mai era și alți mireni vreo sută, cărora mulțime de mîncare le trebuia și pentru dînșii și pentru cai. Deci s-au rînduit vreo cîțiva volintiri ca să se ducă să capete mîncare de unde vor putè aflà. Iară părintele starețul Ilarie, auzind de aceasta, foarte cumplit s-au supărat și au trimis din partea sa vreo cîțiva cinstiți părinți de au zis volintirilor să iasă din m-rea Secului, ca să nu pătimească mănăstirea pierzare, dar ei nu au voit. Și așa, temîndu-se părintele starețul ca să nu se primejduiască amîndouă mănăstirile, au fost silit de au înștiințat pre pașa din Iași pentru dînșii și odată cerînd și o sumă de turci spre paza m-rii Neamțului. Iară pașa, primind această înștiințare, îndată au adunat pre toți turcii de prin țara Moldovei și i-au trimis la m-rea Secului ca să bată pe volintiri; și au orînduit și spre pază m-rii Neamțului o seamă de turci. De care lucru înștiințîndu-se părintele Venedict, egumenul m-rii Secul, au fugit din m-re cu cîți părinți au putut, fără știrea volintirilor și, trecînd prin Bucovina în Basarabia, s-au așezat la moșiile mănăstirii.

Deci apropiindu-se turcii, s-au bătut în multe locuri foarte cumplit cu volintirii și mulți au pierit din amîndouă părțile. Apoi văzînd volintirii că nu pot să stea înpotriva turcilor, s-au închis cu toții în m-re, vîrînd înlăuntrul și vreo 300 de cai și fîn și altele, ce erà de nevoie [2].

Iară turcii, mîniindu-se mai rău, au dat foc m-rei și în vreme de 2 ceasuri au ars toată. Dar lucru de jale ce se afla atunci în m-rea Secului, cine-l poate povesti! Pentru că în vremea focului, acei cari rămaseră în m-re: călugări, poslușnici, călugărițe și mireni cu soțiile lor, toți în toate părțile ca cei turbați alerga și se grămăde unii peste alții, ca să nu să arză, și numai prin beciuri scăpa. Așijderea și caii alergà prin m-re în toate părțile, nechezînd și căutînd loc unde să scape de foc, căci căde tăciuni preste dînșii și-i arde. Și așa s-au necăjit pătimind nevoie de foame și de sete 13 zile, căci le arsese toate, însă se băte neîncetat cu turcii. Deci, văzînd turcii că volintirii nu mai isprăvia iarba

---

[1] Această luptă a avut loc în ziua de 13 iulie 1821 (*Hurmuzaki*, XX, p. 667).

Cu prilejul luptelor, țiganii mănăstirii Slatina i-au jefuit averea, precum și niște lăzi cu lucruri adăpostite în mănăstire de unii boieri, printre care și postelnicul Gheorghe Vîrnav. Totodată țiganii au reclamat pe arhimandrit la turci pentru niște bani ce i-a luat de la ei. Țiganii considerați vinovați sînt urmăriți în anul 1826 (Acad. R.P.R., doc. LXXI/91, 92, 93).

[2] Primele operații ale turcilor la mănăstirea Secul au avut loc în jurul datei de 19 august (*Hurmuzaki*, XX, p. 681).

cea de împuşcat, nu se dumeria ce să facă ca să-i scoaţă de acolo. Şi aşa au făcut un meşteşug, prin ispravnicul din tîrgul Pietrei, şi acela i-au amăgit de şi-au dat toţi armele la turci şi au deschis porţile m-rii. Însă unii dintre dînşii, cari avea două rînduri de arme, au ascuns un rînd de întîmplare, care li-au şi prins foarte bine pre urmă. Deci, luîndu-le turcii armele, au poruncit paşa ca să scrie pe fieştecarele de ce neam este şi din ce loc şi cu ce meşteşug. Apoi, după ce i-au scris pe toţi, au poruncit ca să intre cu toţii în ograda m-rii, iar volintirii îndată s-au priceput că sînt înşelaţi şi au început a plînge, văzînd că sînt duşi ca nişte oi spre junghiere. Şi netrecînd multă vreme, au intrat turcii cu toţii înlăuntru într-armaţi şi cu mînecile suflecate, gata spre a tăie oameni fără de arme. Şi năvălind ca nişte lupi asupra volintirilor au început a-i hăcui; iară cei cari-şi aruncaseră armele, au trecut prin mijlocul lor, tăindu-i ca pre nişte curechi. Şi din vreo 20 de acei cu arme numai 2 au pierit; iară cei fără de arme, toţi întru aceiaşi zi, împreună cu cîţi călugări şi posluşnici şi mireni cu femeile lor, care era acolo, fără numai stariţa din m-rea Varaticul cu vreo cîteva călugăriţe au scăpat, fiindcă mai nainte cu vreo cîteva zile au fost făcut o scrisorică către ispravnicul şi o au aruncat peste zid, iară turcii găsindu-o o au dat ispravnicului de o au cetit. Şi se ruga ea întru acea hîrtie ca să le scape din mîna turcilor, cînd vor intra ei în m-re. Şi s-au făgăduit paşa că le va scăpa. Deci atuncea cînd se tăia volintirii au orînduit paşa vreo 20 de turci voinici şi intrînd aceia în m-re le-au luat prin mijlocul lor şi de-abia le-au scăpat. Şi numai atîţia au scăpat! Iară ceilalţi nici unul din cîţi era în m-re.

Apoi, după tăierea volintirilor, au căutat turcii averea ce era ascunsă prin m-re, şi cîtă o au găsit, o au luat şi s-au dus [1], unii la Iaşi, ducînd cu dînşii la paşa vreo 20 de volintiri aleşi, iară unii au venit la m-rea Neamţului. Însă, slavă să fie în veci milostivului dumnezeu, că mare norocire au fost de au scăpat întru acea cumplită vreme odoarele amîndurora mănăstirilor, măcar deşi nu toate. Pentru că, luînd turcii alte odoară de alăture, numai o lespede să fi luat le găsea şi pre acestea. Dar, prin economia lui dumnezeu, li s-au luat mintea şi au scăpat nejefuite, prăpădindu-se numai acele ce au ars de foc în pirgul cel mare, unde au pierit şi volintiri mulţi.

Iară părintele stareţul Ilarie, după ce s-au dus turcii din Secul, au trimis întru o sară pre părintele ieromonahul Neonil, ucenicul său, de carele am zis mai sus, împreună cu monahii Nil, Nifon şi cu alţi părinţi voinici şi au scos toate odoarele mănăstirii din m-rea Secul, de unde era ascunsă. Însă cu mare frică au umblat ei, una despre turci, iar alta despre grozăvia a atîtor trupuri moarte de

[1] Cu prilejul luptei de la mănăstirea Secul cucerită la 12 sept. au fost jefuite atît lucrurile mănăstirii cît şi o samă din cele adăpostite acolo de diferiţi boieri, după cum se constată din scrisorile celor interesaţi, datate în 1821 (Acad. R.P.R., doc. XXVII/5—8, 54—56; CMII (fost ms. rom. 1234), f. 22), dar mai ales din cercetările efectuate în anii 1822, 1823 şi 1825, cînd vornicul Dracachi Roset şi alţii reclamă lucrurile adăpostite la această mănăstire; printre obiectele reclamate se găsesc şi arme englezeşti (Acad. R.P.R., doc. XXVII/9, 52—53, 57, 71).

oameni şi de cai, ce era prin poartă şi prin tot locul; şi încă fiindcă era tare întunerec, întru acea noapte şi ploua mărunţel. Şi aşa au scăpat odoarele amîndorora mănăstirilor, pentru care minune cu lacrămi foarte mult au mulţumit prea curatei maicei lui dumnezeu părintele stareţul Ilarie.

Apoi după vreo cîteva zile, au trimis stareţul la Iaşi scrisoare la paşa, poftuindu-l ca să dea voie ispravnicilor să curețe m-rea Secului de trupurile cele moarte şi de hoiturile cailor. Şi dîndu-le voie, au venit ispravnicii cu noroadele de prin sate şi au curăţit mănăstirea. Şi făcînd nişte şanţuri aproape de mănăstire, au aruncat acolo toate trupurile, între care numai de turci era vreo 6000, afară de a volintirilor şi de a altora.

Iar din m-rea Neamţului au fost fugit călugării încă de pe cînd venia turcii asupra volintirilor şi trecură în Basarabia [1]... Pentru care foarte tare era supărat părintele stareţul Ilarie, căci rămăsese cu puţini părinţi şi nu avea cu cine întîmpina greutăţile mănăstirii; iară mai ales că nu putea sătura inima cea nesăţioasă a turcilor cu bani. Şi încă mai era, dupre cum am zis, şi în mănăstire mulţime de zăloage, cărora pre toată ziua le plătea părintele stariţul mulţime de bani. Însă cu toate acestea, prin ajutoriul prea curatei maicei lui dumnezeu, au suferit toată greutatea şi cu bărbăţie au întîmpinat toate grelele întîmplări, întrucît şi singuri turcii se mira de înţelepciunea şi de bărbăţia lui, pentrucă, dupre cum am zis, fugise şi mitropolitul Veniamin şi boierii mai toţi din ţara Moldaviei.

Deci, ieşind turcii din ţara Moldaviei şi cu ajutorul lui dumnezeu mai liniştindu-se norodul şi puindu-se domn bine credinciosul Ioan Sandul Sturza voievod, au venit şi părinţii cei ce era fugiţi preste Prut cu toţii la mănăstire.

Şi apoi, după aceia, în anul 1822, octomvrie 28 zile, au trimis părintele stareţul Ilarie iarăşi pre părintele ieromonahul Neonil, ucenicul său, împreună şi cu ceilalţi doi părinţi, Filip şi Sevastian, ca să scoaţă şi să aducă sînta icoană cea făcătoare de minuni a prea curatei maicei lui dumnezeu din pădure, de unde o ascunsese tot ei. Şi aşa, mergînd noaptea, o au scos şi o au adus pînă în marginea pădurii, din sus de m-re, şi acolo au stătut pînă s-au luminat de ziuă. Iară în lăuntrul sobornicești biserici s-au făcut privigheri de toată noaptea, la care au slujit însuși părintele stareţul, cu toţi ieromonahii şi ierodiaconii; aseminea şi a doua zi, la dumnezeiasca liturghie. Deci, din vremea cînd s-au început sînta liturghie îndată s-au înegrit şi s-au schimbat, întunecîndu-se cu totul faţa sintei şi făcătoarei de minuni icoane a prea curatei maicii lui dumnezeu, întrucît nici decum nu se cunoşte şi foarte s-au îngrozit, înfricoșîndu-se părinţii cei mai sus ziși şi au ramas ca nişte morţi de spaimă şi plînge și se tînguia, socotind că poate acolo în pămînt unde au fost ascunsă s-au vătămat şi s-au stricat și nu se pricepea ce să facă.

. . . .

[1] Cîteva cuvinte indescifrabile. De la mănăstirea Neamţul au fugit 200 călugări şi au trecut la mănăstirile de peste Prut (*Hurmuzaki*, XX, p. 685 686).

Între toate acestea, după ce s-au mai liniştit turburările ce am zis, îndată părintele stareţul Ilarie au pus toată silinţa ca să isprăvească zidirile ce le-au fost început. Şi au isprăvit casa trapezii, făcînd şi beciuri dedesupt. Au mai înălţat clopotniţa, dupre cum este şi pînă astăzi, făcînd alăture tot deasupra porţii şi biserica întru care se prăznuieşte buna vestire a prea sîntei stăpînii noastre născătoare de dumnezeu şi pururea fecioarei Maria.

Şi, ca în scurt să zic, au împlinit împrejur înlăuntrul m-rii chilii cu două rînduri, dupre forma celor ce sînt făcute mai dinainte, în anul 1809, de prea sînţitul mitropolit Vaniamin. Apoi s-au apucat şi de m-rea Secului ca să o înnoiască, hotărînd să facă chilii de piatră, iară nu de lemn, dupre cum se făcuse întîiu, şi tot dupre planul celor din m-rea Neamţului, cu două rînduri [1].

....

Acad. R.P.R., ms. rom. 5694, f. 47 v — 52 v, 53 v. Copie rom.

73

8 noiembrie 1822

Grigorie Ghica cere divanului să stabilească procedura de cercetare a jalbelor arendaşilor care au suferit din cauza răscoalei.

Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli Vlahscoie

Iubitorule de dumnezeu, sfinţia ta episcoape Buzău, vechilule al arhipăstoreştii privigheri a sfintei mitropolii, i dumneavoastră cinstiţilor şi credincioşi veliţilor boieri ai divanului domnii mele, halea şi mazîli. Fiindcă au început a veni la canţalaria domnescului nostru divan jălbi din partea arăndaşilor, celor ce s-au întîmplat a avea cumpărate arenzi de la stăpînii moşiilor pă vremea trecutei răsvrătiri, şi unii din ei au dat toţi banii, alţii, parte dintr-înşii, şi în stăpînirea moşiilor unii au apucat de au intrat dar n-au stăpînit, ori pînă la sfîrşitul anului, sau pînă la sfîrşitul sorocului care va fi fost pă mai mulţi ani; alţii iarăşi dînd ori toţi banii sau parte dintr-înşii, n-au întrat în stăpînirea moşii, nicidecum; şi alţii au căutat arenzile în toată diastima sorocului, pricinuind însă că au fost vremea răsvrătirii, cer despăgubire de la stăpînii moşiilor.

De aceea dar, poruncim domnia mea ca, adunîndu-vă cu toţii aici la domneasca noastră curte, să chibzuiţi după dreptate ce urmare să cuvine a să face asupra acestui fel de prigonire, precum asemenea să chibzuiţi şi pentru cîţi din arendaşi vor fi primit împreună cu arenda şi lucruri mişcătoare de ale moşii, cu legătură ca la împlinirea sorocului să le dea la stăpînu moşii iar şi în

[1] O descriere similară a întîmplărilor de la mănăstirea Secul a făcut şi ieromonahul Gherontie în scrisoarea sa din 22 noiembrie 1821 (Acad. R.P.R., pach. MXLI (fost ms. rom. 2811), f. 159—160. Publicat de C. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 175—176).

fiinţa ce le-au primit şi în trecuta răzvrătire, să vor fi prăpădit, ce urmare să cuvine a să face, adică asupra cui priveşte acea pagubă, şi să arătaţi domnii mele prin obştească anafora. Tolico pisah gosposdvo mi [1].

1822 noiemvrie 8 [2]

Pecetea gospod.

Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 24—25.

74

Bucureşti, 10 noiembrie 1822

Atanasie Xenocratis sfătuieşte pe Hagi Ianuş să nu se întoarcă în ţară.

Βουκουρέστι, τῇ 10 Νοεμβρίου 1822

Τὴν ἐντιμότητά της ταπεινῶς προσκυνῶ.

. . . .

Ἐκ τῶν ἀρχόντων κραγιωβάνων ἦλθον δύο λογοθέται, Μπιμπέσκος καὶ Τζάνης, οἵτινες δὲν ἔλειψαν νὰ ξεράσουν τὰ ὅσα δὲν ἠμπορῶ νὰ τῇ περιγράψω. Ἔφερον καὶ τὸν Ποροϊνιάνον σιδηροδέσμιον καὶ τὸν ἔχουν φυλακωμένον εἰς τὸν μπὰς τζοχατάρη. Τὸ αἴτιον ποῖον ἀγνοῶ. Περὶ τῆς ἐντιμότητός της ὑπέθησαν πολλά, ἐγὼ δὲ ἐξ ἐναντίας δὲν ἔλειψα καὶ δὲν λείπω καὶ κηρύττω τὰ ὅσα μπορεῖ

---

[1] Procesele arendaşilor pentru pagubele suferite din cauza răscoalei sînt numeroase. Ele pot fi urmărite cu începere din ianuarie 1822 pînă în anul 1831 şi mai tîrziu.

Astfel, în ianuarie 1822, locuitorii din Ciocăneşti au fost obligaţi să plătească arendaşului şi stăpînului de moşie lucrurile luate în vremea apostasiei (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1076, f. 289 v — 290 v).

Locuitorii din Sălătrucul şi Dobrotinetul (Olt) au păgubit pe arendaş, nevrînd să presteze claca (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei străinilor 1045, p. 116; 231—234). Arendaşii moşiilor Vadu Lat (Vlaşca), Poiana Lungă (Dîmboviţa) şi Ivănuşa (Ialomiţa) au fost fugiţi la Braşov, iar în acel timp s-au făcut alţii stăpîni pe moşiile respective şi au luat veniturile (Arh. St. Buc., Condica depart. de şapte 878, sub datele de: 30 ianuarie, 19 şi 26 martie 1823). Veniturile moşiei Bădeni (Muscel) au fost uzurpate de zapcii sub pretextul că arendaşul moşiei ar fi fost « între apostaţi » (Arh. St. Buc., Condica domnească 101, f. 86 v).

Locuitorii de pe moşia Rădovanu au stăpînit în 1821 « în silnicie » moşia şi nici în 1823 nu voiau să despăgubească pe arendaşul Gh. Carabulea (Arh. St. Buc., Condica logof. Ţării de Sus 1077, f. 7 v — 8).

Alţi arendaşi, neputîndu-şi căuta moşiile arendate, au rămas datori cu banii împrumutaţi pentru plata arenzii (Arh. St. Buc., Condica domnească 125, p. 462; Acad. R.P.R., doc. CCLXIV/16).

[2] Boierii din Divan răspund la 11 noiembrie cu propunerea ca asemenea jălbi ale arendaşilor să fie cercetate mai întîi la departamentele de opt şi de şapte (Arh. St. Buc., Condica veliţilor boieri ai Ţării Rom. 1122, p. 106—107, paginaţia veche).

νὰ στοχασθῇ ὁ Χ. μπαμπάς, τόσον ὅμως τῇ λέγω, νὰ μὴ σαλεύσῃ ἀπὸ τὸν τόπον της, μήτε ὁ ἴδιος, μήτε ἄλλος τινὰς σημαντικὸς ἐκ τῆς φαμιλίας της. Ἄς προσέξῃ καλῶς νὰ μὴν ἀπατηθῇ οὔτε ἐκ τοῦ πλέον ἐπιστηθίου φίλου της, ἀλλὰ νὰ ἐφησυχάσῃ ἐκεῖ ὁποὺ εὑρίσκεται, καὶ περισσότερον δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐκτανθῶ. Ἀρκετὰ εἶναι αὐτὰ ὁποὺ τῇ λέγω διὰ νὰ λάβῃ μέτρα, ἐπειδὴ δὲν τὴν ὁμιλῶ ἐκ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ θεμελιώδη καὶ βάσιμα πράγματα

. . . .

Τῆς ἐντιμότητός της ταπεινὸς υἱὸς καὶ δοῦλος

Ἀθανάσιος Ξενοκράτης

[Adresa:] Τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ μοι κυρίῳ Χ. Γιαννούσῃ Κώνστᾳ Πέτρου, τῷ ὡς πατρί μοι περιποθήτῳ προσκυνητῶς

Εἰς Σιμπίνι

București, 10 noiembrie 1822

Mă închin plecat persoanei d-voastre cinstite.

. . . .

Dintre boierii craioveni au venit doi logofeți, Bibescu [1] și Geani [2]. Ei nu s-au jenat să verse ceea ce nu pot să vă descriu. Ei au adus pe Poroineanu [3] legat în fiare și l-au închis la baș ciohodar. Care este motivul nu știu. De persoana d-voastră cinstită au spus multe. Eu dimpotrivă n-am încetat și nu încetez să susțin tot ce poate gîndi moș Hagi, numai atît vă spun să nu vă mișcați de la locul d-voastră, nici d-voastră nici vre o altă persoană importantă din familia d-voastră. Să fiți foarte atent să nu fiți înșelat nici de cel mai devotat prieten al d-voastră, ci să rămîneți acolo unde vă găsiți. Mai mult nu pot să mă întind. Este destul tot ce vă spun ca să luați măsurile necesare, fiindcă nu vă spun lucruri neîntemeiate, ci lucruri temeinice și sigure.

. . . .

Al domniei voastre plecat fiu și slugă

Atanasie Xenocratis

[Adresa:] Prea cinstitului meu domn H. Ianuș Consta Petru, pe care-l iubesc ca pe un tată, cu închinăciuni

La Sibiu

Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 469, doc. 41. Orig. grec.

---

[1] Dimitrie Bibescu care venise de la Sibiu.

[2] Geani Oroșan care venise de la Brașov.

[3] Medelnicerul Ioan Poroineanu. Într-o scrisoare din 31 octombrie, A. Xenocratis arată că I. Poroineanu a fost dus între timp de la baș ciocodar la închisoarea Snagovului. Din scrisoarea din 4 noiembrie a lui St. Belu se vede că Ioan Poroineanu a fost pus în detențiune din cauza abuzurilor ce le-a comis la Craiova « pe cînd era în slavă » (Arh. Șt. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 469, doc. 48 și 66).

20 noiembrie 1822

Anaforaua divanului Țării Romînești pentru repararea școlilor dărăpănate și pentru funcționarea lor.

Prea înălțate doamne,

După luminată porunca măriei tale ce mi s-au dat prin pitac de la 11 ale următorului, coprinzătoare că şcoalile țării din pricina răzvrătirii ce au fost au ajuns la derăpănare şi veniturile lipsite, înălțimea ta, după rîvna ce ai cu a se lumina neamul romînesc, voieşti a se aduce iarăşi în bună stare, ca să se cunoască în faptă rodul învățăturii, ni se porunceşte mai întîi a fi efuri tuturor şcoalelor; al doilea, să ne adunăm ca să vedem obşteasca anafora de la lt. 1815, prin care s-au tocmit toate iraturile şcoalelor i lefile dascălilor şi alte cheltuieli trebuincioase; să vedem apoi şi şcoalele cum se află şi ce meremet şi îndreptare se cuvine acum deocamdată să facem spre a se orîndui dascălii cei trebuincioşi, oameni de la care să poată naşte roduri vrednice de laudă, ca să nu rămîie copiii patriei în neştiință; să cercetăm şi veniturile şcoalelor de către cine s-au strîns într-această vreme a răzvrătirii şi acum ce venituri mai sigure pot a se aduna, cu care să se poată ținea întocmirea şcoalelor ce vom face.

Următori fiind luminatei porunci, ne-am adunat cu toții la un loc, am întrat în toate cercetările şi ale iraturilor şi ale derăpănării ce s-au făcut, şi deocamdată, pînă să ne pliroforisim pentru toate ale iratului mai sigur, nu am putut găsi fără numai banii preoților ai următorului sfert al sfîntului Dimitrie, ce merge pînă la viitorul sfîntul Gheorghie, cu leat 1823, april, care, după întocmirea ce este în obşteasca anafora de la leat 1815, urmează a fi de la preoții i diiaconii tuturor eparhiilor tal. 27 465, pentru care s-au şi dat porunci a se strînge la sfînta mitropolie, iar celelalte iraturi ale mănăstirii Glavaciocului se găsesc vîndute de igumenul ce au fost pînă la viitorul sfîntul Gheorghie.

Dintr-aceşti bani dar, ce-i socotim a fi mai siguri, fiindcă şcoala cea romînească ot Sfîntul Sava am găsit-o în oareşicare ființă, încă şi cu dascăli şi ucenici nerisipiți, am chibzuit, de va fi bunăvoința măriei tale, ca să se orînduiască aceşti mai jos arătați dascăli cu lefile ce arătăm, precum au fost şi mai înainte. Şi să se facă şi meremet la oareşicare stricăciune ce are această şcoală ot Sfîntul Sava. Să trimitem şi tal. 8 000 la ocenici ot Bizi [1], apoi după ce vom theorisi socotelile sfintei mitropolii i ale episcopiei Rîmnic şi împuternicindu-se casa şcoalelor cu veniturile ce avea şi mai înainte, ceea ce vom mai chibzui, vom arăta măriei tale prin deosebite anaforale.

1822, noemvrie 20

Gherasim Buzău, Constandin Bălăceanu,
Iordache Golescu, Mihalache Ghica, Nestor

[1] Credem că este vorba de Piza.

Tal.	
8 000	pentru ocenici ot Biza [1], pe un an.
4 000	dascălul Lazăr, cel întâiu de la şcoala Sfîntului Savii.
600	al doilea dascăl.
600	al treilea dascăl.
1 800	dascălul latin Ladislau.
1 200	dascălul slavon Chiriță ot sfîntul Gheorghie vechi.
600	dascălul catihitis, pentru cei ce au să ia darul preoției.
2 400	pentru dascăli cîntăreți, ce au să se orînduiască pe patru poduri ale Bucureştilor, adică: podul Mogoşoaei, podului Şerban Vodă, podul Calicilor şi podul Tîrgului de Afară, să paradosească meşteşugul psaltichii sistinii cei nouă, po tal. 600 unul întru an.
1 800	dohtorul şcoalelor Panaiotache.
1 800	sameşul şcoalei.
22 800	

[Rezoluția:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli vlahscoie

Iubitorule de dumnezeu, sfinția ta episcope Buzău, şi dumneavoastră cinstiților şi credincioşi boierilor ai domniei mele, efori ai şcoalelor.

Priimită fiind domniei mele chibzuirea ce ni se arată printr-această anaforă, o întărim domnia mea şi poruncim ca întocmai să se urmeze.

1822, noiemvrie 22 vel logofăt

Pecetea gospod

Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 230 v — 231.

76

[Craiova,] 26 noiembrie 1822

C. Teoharis relatează că I. Samurcaş a prins pe nişte emisari ai răsculaților greci, iar un eterist a divulgat un complot organizat împotriva lui Cavanozoglu.

[Κραϊώβα,] 26 Νοεμβρίου 1822

Τὴν εὐγενίαν της ταπεινῶς προσκυνῶ, τάηκα!

Ἄκρως μοὶ ἐκακοφάνη διὰ τὸ ζαϊφλίκι της, εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ εἶναι ἀπεραστικόν.

Διὰ τὰ γρόσια φροντίζω ὁ δυστυχής, τί νὰ πρωτοκάμω, ἐπειδὴ ὅλα μὲ λείπουν καὶ ὅλα μὲ τὸν παρὰν ἀπὸ τὸ παζάρι, καὶ τὸ παζάρι εἶναι φωτιά, 15 γρόσια ἕνα ἀμαξάκι χορτάρι, νὰ ζῇς ἐδῶ τάηκα, μοὶ κακοφαίνεται διατὶ μὲ ἄφησαν καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα, κάλλιο νὰ μὲ τὰ ἔπαιρναν διὰ νὰ μὴν ἔχω τράβαλα.

---

[1] Credem că este vorba de Piza.

Ὁ Ἀχρειγιάννης Σαμουρκάσης, τὸ σκυλὶ τοῦ διαβόλου, ἔφαγεν τὶς προάλλες 22 ἀποστόλους, λέγουν σταλμένοι ἀπὸ κάτω πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ γράμματά των ηὗρεν ὁ Ἰούδας Ἰσκαριώτης μέσα εἰς τὰ λάδια εἰς ἕνα τενεκέν.

Τὰ κάτω θαυμάσια, ἦλθαν μερικοὶ μπραγκατζῆδες προχθὲς καὶ διηγοῦνται θαύματα.

Μπαμπὰ Χατζή, φριχτὸς φόβος ἔπιασεν τοὺς ντουντούμηδες, δὲν τολμοῦν κάτω ἀπὸ τὸ νησὶ νὰ καταίβουν. Ὁ Καβανόζογλους προτοῦ νὰ κινήσῃ ἐξεσκέπασεν τὴν ἀποστασίαν, ἥτις ἦτον ἕτοιμη νὰ τὸν παστρεύσῃ, πλὴν ἐπρόδωσεν ἕνας ἀπὸ τὴν Ἑταιρείαν, καὶ ἔστειλεν εἰς τὴν Πόλην 15 χιλιάδες τουφέκια, ἄλλα τόσα ζευγάρια πιστόλια καὶ τόσα γιαταγάνια σπαθιά. Ὁ προδότης ἦτον Βούλγαρης, ὅστις ἐζήτησεν νὰ γίνῃ εἰς τὸν τόπον του γκαβάζη, καὶ οἱ λοιποὶ δὲν τὸν ἐδέχθησαν, ὅθεν ἔγινεν καὶ αὐτὸς Ἰούδας.

Ἐδῶ, μπαμπὰ Χατζή μου, ἔχουν ἐνδροπὴν νὰ εἰποῦν πὼς μᾶς γνωρίζουν, ὄχι νὰ εἰποῦν πὼς εἴμεθα φίλοι των, ἢ συγγενεῖς των.

Τὸ διβάνι τὸ ἐδῶ φαίνεται ὅτι θὰ τὸ χαλάσουν καὶ θὰ μᾶς μεταχειρίζωνται οἱ Βουκουρεστιάνοι, καθὼς καὶ τοὺς Τυργουζιάνους καὶ Καρακαλιάνους . . . ἡμεῖς ὅμως ὅλο μεγάλα λόγια. Οἱ Καρακαλιάνοι ἔδωσαν ἀγωγὴ ὅλοι, ζητώντας ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς νὰ γίνῃ ἰσπράβνικος καὶ ἕνας σάμμεσης τὸν καθέκαστον, ἡ ἀπόκρισίς των ἦτον, ζαπτζηδάκια, τζοκοϊλαράκια, καὶ ὄχι ὅλα διὰ μιᾶς, ἀλλὰ νὰ μεταλλάζουν ἕως ὅτου νὰ σπάσῃ τὸ νομπέτι των.

Καὶ οἱ δικοί μας ἐπῆγαν μὲ κέρατα καὶ ἐγύρισαν χωρὶς αὐτιὰ . . . πλὴν ὅλο μεγάλα λόγια.

Ὁ καμ. Πολυζάκης ἀνεκατώθηκεν εἰς ὅλα καθὼς τὸ ἤκουσεν, ὅθεν γράψε τον νὰ μὲ διορίσῃ πουθενά, διὰ νὰ ἔβγῃ τὸ κρασόψωμο.

Τοὺς Τούρκους δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ ἐβγάλω ἀπὸ τὸ σπίτι ἐπειδὴ ὅλος ὁ κόσμος, καθὼς γράφω ἄνω, μᾶς ἀγαποῦν . . . ἀπ' ἐκεῖ ὁποὺ σύναξα μερικὰ ἔξοδα, μὲ δισκολίαν ὅσην καὶ ἂν ὑποθέσῃ, ἐκατέβηκαν καὶ τὰ γρόσια καὶ ζημιώνω τὸ μισὸν τῆς συναχθείσης καταστάσεως μου, ὄχι ἄλλο, ὁ Θεὸς βοηθός.

Ἄραγε θὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἰδοῦμεν ὀλίγον νερὸν εἰς τὸ αὐλάκι μας, ἢ ὅλο ἔτσι ξηρὰ θὰ εἶναι τὰ λάχανά μας; Ἂς ἰδῶ ὀλιγάκι νερὸν καὶ ἂς ἀποθάνω.

Τὰ παιδιά μου φιλοῦν τὸ χέρι σας, ἡ ἀγαπημένη σου Κίρνα [;] ἔγινε θεόρατη, καὶ αὐτὴ ἄρχισεν νὰ μὲ φοβερίζῃ διὰ προῖκα.

. . . .

Ταῦτα μὲ προσκύνησιν, εἰμὶ δὲ τῆς εὐγενίας δοῦλος σας

Κ. Θεοχάρης

[Craiova,] 26 noiembrie 1822

Vă salut cu plecăciune, taică

Mult mi-a părut rău de boala d-voastră. Să deȧ dumnezeu să fie ceva trecător.

De bani mă ocup, nenorocitul; ce să fac mai întîi fiindcă am lipsă de toate, şi toate trebuie să le cumpăr cu bani de la tîrg, şi tîrgul este foc. O căruţă mică de fîn costă 15 groşi; să trăieşti taică! Imi pare rău că mi-au lăsat şi aceste vite. Era mai bine dacă mi le-ar fi luat, ca să nu am bătaie de cap.

Nemernicul de Ioan Samurcaş, cîinele dracului, a nimicit zilele trecute un număr de 22 emisari; se spune că erau trimişi din Grecia către toată lumea. Scrisorile lor le-a găsit Iuda Iscariotul într-un bidon cu undelemn.

Lucrurile din Grecia merg minunat, alaltăieri au venit cîţiva bragagii şi povestesc lucruri minunate.

Taică Hagi, o frică groaznică a apucat pe dudumii, nu îndrăznesc să coboare mai jos de insulă. Gavanozoglu, înainte de a porni, a descoperit răscoala, care era gata să-l curăţe, dar a fost o trădare din partea unui eterist şi a trimis la Constantinopol 15 000 puşti, încă pe atîtea perechi pistoale şi iatagane-săbii. Trădătorul a fost un bulgar, care a cerut să fie numit în ţara sa agent de poliţie. Ceilalţi n-au admis şi de aceea şi el s-a făcut Iuda.

Taică Hagi, celor de aici le este ruşine să spună că ne cunosc, şi cu atît mai puţin că le sîntem prieteni sau rude.

Se pare că au să desfiinţeze divanul de aici şi o să ne cîrmuiască bucureştenii. De asemenea au să cîrmuiască şi pe cei de la Tîrgu Jiu şi Caracal... [1] noi însă tot cu vorbe mari. Toţi caracalenii au dat o jalbă, cerînd fiecare ca unul din ei să se facă ispravnic şi unul sameş; răspunsul lor a fost: zapciiaşi, ciocoiaşi, şi nu toţi dintrodată, ci cu schimbul, pînă ce se va sparge rînduiala lor.

Şi ai noştri s-au dus cu coarne şi s-au întors fără urechi ... [1], dar tot numai vorbe mari.

Căminarul Polizachi [2], precum s-a auzit, s-a amestecat în toate; prin urmare să-i scrieţi să mă numească undeva, ca să iasă pîinea şi vinul.

N-a fost chip să scot pe turci din casă, fiindcă toată lumea, precum scriu mai sus, ne iubeşte... [1] cu mare greutate am incasat ceva bani de cheltuit, şi dacă vă gîndiţi, valoarea banilor scăzînd, pierd nu mai puţin de jumătate din averea mea; dar domnul să mă ajute.

Oare o să ne învrednicească domnul să vedem puţină apă în şanţul nostru, sau tot aşa de uscate vor fi zarzavaturile noastre? Să văd puţină apă şi apoi să mor!

Copiii mei vă sărută mîna, iubita ta Chirna a crescut foarte mult. Şi ea a început să mă ameninţe cu zestrea.

....

Cu acestea vă salut şi sînt al domniei voastre slugă

C. Teoharis

Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 469, doc. 76. Orig. grec.

---

[1] Puncte de suspensie în orig.

[2] Căminarul Dimitrie Polizachi în 1821 ţinea în arendă poştele împrcună cu vornicul Filip Lenş şi cu Ioan Scufa (Arh. St. Buc., Administr. noi, dos. 534/1832 roşu, f. 1); de asemenea el luase în arcndă vămile şi ocnele pe acelaşi an. Pentru ambele arendări el are procese de despăgubire în iulie şi august 1824 (Arh. St. Buc., Condica domnească 110, p. 290—295; 111, p. 173—178).

2 decembrie 1822

Muhafizul Silistrei amintește domnului Moldovei de îndatorirea de a scoate pe străini din țară.

Una din îndatoririle voastre, prevăzută în înalta poruncă împărătească, era și scoaterea din țară a ghiaurilor bulgari, sîrbi, albanezi și greci, împrăștiați în vremea zurbalei din urmă.

Cu toate acestea însă majoritatea prăvăliașilor din Galați sînt și acum încă dintre raelele din Filipopol și împrejurimi; iar unii spioni, sub numire de sudiți din Iași, locuiesc [tot] la Galați. Afară de aceasta, la Galați mai locuiește sub ocrotirea consulului austriac și brigandul ...[1] din banda volintirilor comandată de Peto, după cum reiese din știrile sigure primite nu de mult.

Din cerințile slujbei voastre face parte și una din prevederile înaltei porunci împărătești, adecă de a cerceta acest fel de oameni și a-i împiedica și izgoni potrivit cuvîntului ce l-ați dat.

Astfel că, dacă acești sudiți sînt înscriși ca raele ale împărăției otomane, este oprită înscrierea lor și ca sudiți. Iar dacă într-adevăr sînt sudiți austriaci, atunci trebuie cercetat care este pricina că ei locuiesc acolo fără a avea vreo afacere; și dacă din cercetările făcute se vor învedera cele aflate mai nainte, va trebui să faceți cele cuvenite pentru îndepărtarea lor.

Cît privește raelele care au dugheni, dacă într-adevăr sînt din Filipopol și împrejurimi, trebuiau îndepărtați din țară, așa cum cere și înalta poruncă.

Prin urmare, cercetați-i și dacă se adeverește că sînt dintre raelele din Rumelia, atunci faceți tot ce trebuie ca să fie îndepărtați din țară și să fie trimiși în ținuturile lor.

Nădăjduiesc că vă veți purta totdeauna potrivit înaltelor porunci împărătești

[12]38 rebiul-evel 17

Mehmed Selim

Arh. St. Buc., Documente turcești, 49/VIII. Orig. turc.

78

3 decembrie 1822

Date despre unele afaceri bănești ale lui Tudor Vladimirescu și ale fratelui său Papa, pe care le-au avut cu Manolache Gugiu.

Prea înălțate doamne.

[Firinca văduva se judecă cu Manolache Gugiu, chezașul fostului ei bărbat, Dumitrache, pentru 4 000 taleri din zestrea ei. În afacerea acestor bani, care

[1] Numele indescifrabil.

durează dinainte de 1821, apare Tudor Vladimirescu şi fratele său Pavel, după cum se vede din fragmentele de mai jos:]

....

Fată fiind şi pîrîtul Gugiul, prin vechil Vitento Covlovici, răspunse că el nici un ban nu se ştie dator jăluitoarei, ci împotrivă, are să ia de la dînsa taleri 1320, ce i-au dat bani în mînă şi tîrguieli în prăvăliia sa. Pe care cerîndu-i în multe rînduri, s-au pomenit că l-au tras în judecată şi înaintea răzvrătirii şi acum, cerînd de la dînsul banii zestrei ce-au prăpădit bărbatu ei. Cum şi pentru exoflisis răspunse că acel Dumitrache, bărbatu-său, aflîndu-se slugă la sluger[ul] Theodor, jăluitoarea apururi îl trăgea prin judecăţi pentru cererile ce făcea de la dînsul; din care pricină nu se putea sluji cu dînsul. Şi slugerul Theodor avînd cunoştiinţă cu el [1], l-au rugat să zică jăluitoarei să-şi priimească lipsa zestrei ei şi să se despartă de dînsul, căriia provalisindu-i, s-au şi mulţumit. După care spuind slugerului Theodor şi chemîndu-o la prăvălia sa, ce va fi vorbit jăluitoarea cu slugerul Theodor nu ştie, decît au văzut că slugerul au pus pe frate-său de au făcut un zapis şi l-au dat în mîna ei; iar mai multă ştiinţă nu are. Şi după cîteva zile au venit jăluitoarea la prăvălia sa, căutînd pe slugerul Theodor, pe care negăsindu-l, l-au rugat iarăşi pe el ca, cînd va veni slugerul Theodor, să-i spue că acel zapis l-au întărit şi de preaosfinţiia sa părintele mitropolit, după cum au învăţat-o şi că să-i dea taleri 50 să plătească avaetu întăririi. Şi în urmă, întîlnindu-se cu slugerul, i-au spus de venirea şi cererea jăluitoarei. Şi slugerul l-au volnicit ca să-i dea pînă la taleri 1000, bani sau marfă, cînd va avea trebuinţă, şi îi va plăti el. Şi spuind jăluitoarei ordiniia ce avea de la sluger, i-au dat taleri 50 să-şi scoaţă zapisul, cum şi alţi taleri 200 iarăşi în mîna ei, poruncind şi feciorilor din prăvălia sa ca, peste ceia ce-i dedese înainte, să-i mai dea marfă pînă la taleri 1000. Care rînduri, rînduri, i-au dat marfă de taleri 1320.

Şi văzînd că slugerul banii nu-i răspunde, şi de la jăluitoarea vre-o siguranţie nu are, şi temîndu-se ca numita într-ascuns să nu priimească banii de la bărbatu-său şi să-i dea zapisul şi el să rămîie păgubaş de banii ce-i dedese, au zis feciorilor din prvăliia sa: cînd va veni jăluitoarea cu exoflisisul să-l poprească, ca, cu acest mijloc, să fie silită jăluitoarea a-ş cere banii ori de la bărbatu-său, sau de la slugerul, ca să-i plătească şi lui banii ce-i era dator, cerînd şi el a i se face împlinire de aceşti taleri 1320 ce i-au dat înainte şi în tîrguieli. Iar

---

[1] Tudor Vladimirescu însuşi menţionează pe Gugiu într-o însemnare a sa despre datoriile Elenei Glogoveanu: « 2318 [florinţi], pentru aceştia chezaş boieru [Const. Ghica] şi amanet zapisu Gugiu » (E. Vîrtosu, *Mărturii noi...*, p. 42).

În luna mai 1820, Tudor Vladimirescu a întocmit o hotărnicie pentru partea lui M. Gugiu din moşia Baia de Aramă (C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 33).

În 1821 M. Gugiu stătea în Bucureşti la hanul Şerban unde el « ca om de încredere al lui Tudor » organizează întîlnirea din 23 martie între Tudor Vladimirescu şi Udrizky, cu prilejul căreia Tudor se informează despre conţinutul notei de dezavuare a răscoalei de către ţar (*Hurmuzaki*, XX, p. 587).

nu au poprit zapisul, după cum jăluitoarea prin jalba sa arată, ca să-l trimiță la bărbatu-său. Şi nici că au pus el pe feciorul său din prăvălie de au scris exoflisisul, pentru că n-au avut amestec; ci slugerul Theodor au pus pe frate-său de au scris.

Care exoflisis ni-l arătă, de-l văzum înşine, cu leat 1820, iunie 29, ce-l dă jăluitoarea la mîna bărbată-său, Dumitru, supt iscălitura jăluitoarei i [a] slugerului Theodor Vladomirescu martor şi a lui Pavel Vladomirescu [al] 2 [lea] vistier scriitor şi martor, cu coprindere, peste altele, că afară din banii ei de zestre, ce au cheltuit cu bărbată-său de i-au răscumpărat viiața, şi fiindcă zestrea ei se adună în sumă de taleri 4363, şi dintr-aceştia îi mai iartă taleri 1363; iar taleri 3000 şi i-au priimit deplin în mîinele ei. Şi de atunci înainte să nu mai aibă a cere de la dînsul nici banii de zestre, nici lipsă de zestre, nici alte cheltuieli sau daruri. Şi fiindcă de a sa bună voie şi prin ştirea bisericeştii judecăți au priimit de s-au învoit într-acestaşi chip, iar pentru madeaoa căsătoriei sînt slobozi unul de către altul de atunci înainte. În dosul căruia exoflisis văzum anafora a părinților clirici ai sfintei mitropolii tot dintr-acelaş leat, octomvrie 17, coprinzătoare că, după stăpînească porunca preaosfinții sale ce s-au dat în dosul unei deosebite jălbi ce dedese jăluitoarea ca să cerceteze de este adevărat zapisul de exoflisis, la întrebarea ce i-au făcut, au răspuns că fără' de nici o silă l-au dat.

....

La care [la mărturia scrisă a lui Alexe Ioan și Matache Dumitru], pentru mărturii, răspunse pîrîtul că pe vremea cînd au făcut întrebare numitul martor, el, după ordinon ce avea de la slugerul Theodor, știindu-se că avea să-i dea pînă la suma ce arată, i-au arătat că are să-i dea, pe carii i i-au şi dat. Iar pentru foaia de zestre, ce zice jăluitoarea că i-au rupt-o la facerea exoflesisului tăgădui zicînd că nici că i-a văzut foaia şi nici că trebuință au avut să o vază sau să i-o rupă; pentru[că], cînd se judeca jăluitoarea cu bărbată-său, nu mai slujea la dînsul, ci la slugerul Theodor.

Pentru care zise ale jăluitoarei, cerîndu-se dovadă, nu avu.

Deci cererea jăluitoarei Zamfiri, ce prin jalba sa face de a-i plăti pîrîtul Manole Gugiul taleri 3000, ce i-au rămas dator soțul ei prin mai sus numitul zapis de exoflisis, cu cuvînt că pîrîtul au fost mijlocitor la desfacerea de soțul ei, puind şi însuşi pe o calfă a sa de au scris zapisul, şi că numele lui s-au trecut la anaforaoa părinților clirici de platnic şi că au şi făcut începere de plată, nu fu priimită judecății: întîi, că zapisul nu se vede scris de vreo calfă a pîrîtului, ci de Pavel [al] 2 [lea] vistier fratele slugerului Theodor, şi iarăşi, mijlocitor se vede că au fost slugerul Theodor, iar nu pîrîtul; de aceeia se şi vede iscălit martur în zapis. Din care se dovedeşte neadevărată arătarea jăluitoarei. Dar şi de va fi fost mijlocitor pîrîtul, cu aceasta numai nu se învinovăţeşte întru nimic, pentru că mijlocitorul este numai un îndemnător, iar priimirea sau neprimirea stă în mîna celor ce se învoiesc.

....

Din care aceste toate se dovedeşte adevărată arătarea pîrîtului, că adică cu ordiniia slugerului Theodor au dat acei bani şi marfă jăluitoarei. Şi aceasta este o norocire a jăluitoarei.

Drept aceea, de la judecată se găseşte cu cale ca pîrîtul Gugiul să aibă pace de cererea jăluitoarei, şi ea, ce va avea, să-şi cautc cu bărbată-său.

Dar nici pîrîtul Gugiul nu are dreptate a cere de la jăluitoarea banii i preţul mărfii ce i-au dat; pentru că însuşi mărturisi înaintea judecăţii că banii i marfa i-au dat cu ordiniia şi în creditul slugerului Theodor, şi după tot cuvîntul dreptăţii urmează să şi-i ceară de la dînsul, şi zapisul de exoflisis să-l dea jăluitoarei.

Iar cea desăvîrşită hotărîre rămîne la înălţimea ta.

1822 dechemvrie 3 Nestor vel logofăt

[Urmează hotărîrea domnească, din 21 fcbruarie 1823, ca să se plătească datoria, menţionîndu-se printre altele:]

....

După ale cărora provlimi şi răspunsuri, am întrcbat pe jăluitoarea Firica de s-au însurat bărbată-său în urma exoflisisului şi care preot l-au cununat. Şi răspunse că s-au însurat în Mchedinţi, dar pe preotul care-l va fi cununat zise că nu-l ştie.

....

După care aceste urmări nedrepte şi viclene ce au metahirisit numitul Gugiul în pricina aceasta, însuşi el rămîne dator a plăti jăluitoarei banii ce sc vor dovedi că are a mai lua din suma zapisului de exoflisis, ca unul ce însuşi el iarăşi văzînd numele său trecut în adeverirea cliricilor şi neîmpotrivindu-se atunci, au priimit de a-l cunoaşte pă el de dator, iar nu pe bărbată-său, ori pe Vladomirescul. Şi dintr-acea a lui priimire şi neîmpotrivire se dovedeşte că Vladomirescul i-au dat ordinie de a plăti jăluitoarei toţi banii deplin din zapis, iar nu numai taleri 1000, precum pricinuieşte el acum.

....

1823 fevruar 21

Pecetea gospod.

Arh. St. Buc., Condica domnească 104, f. 37—42.

79

4 decembrie 1822

Locuitorii din satul Malovăţ (Mehedinţi) încredinţează prin zapis că nu mai au arme.

Din porunca dumnealor cinstiţilor boieri ispravnici [1], care să află acum întracest judeţ sud Mehadinţu, dînd poruncă dumnealui zapciului al plăşii Ocolului

[1] Potrivit dispoziţiilor date în noiembrie 1822, armele se luau şi se depuneau la isprăvniciile de judeţe (*Hurmuzaki*, XX, p. 786).

de Sus, împreună cu dumnealui Şărif aga, viind aici la satul nostru Malovăţ, şi făcîndu-ne cercetare pentru arme, noi aşa ne-am încredinţat înaintea dumnealor cu acest zapis, că de cînd ni s-au dat poruncă de la măria sa paşa de la Ada, ca să să dea armele, şi făcînd noi într-acestă vreme mare cercetare întru noi, şi oriunde am ştiut sămînţă de armă, le-am adunat şi le-am tremes la cetate la măria sa paşa.

De care şi atunci ne-am încredinţat înaintea mării sale cu zapis precum nu să află armă la satul nostru.

Aşijderea şi acuma ne încredinţăm după poruncile ci ni s-au făcut şi ne legăm cu iscăliturile noastre, că de să vor mai găsi arme la noi în sat, să ne pedepsim după cum să poruncesc ponturile împărăteşti, să fie casăle nostre în jaf şi viaţa nostră întru pierzare [1].

1822 dechembrie 4

Eu popa Tudor adeverez, eu popa Nicola adeverez, eu Stanco popii adeverez, eu Vasile Glăzal adeverez, eu Ioan Coman adeverez, eu Costantin Mănesco adeverez, eu Dumitraşco Vlădionu adeverez, eu Dumitru Păicu adeverez, eu Ioan Surdu, eu Oprişan Lulan adeverez, eu Lăpădatu Tărăbălă adeverez, eu Ioan Bălan adeverez, eu Iordache Tărăbălă adeverez, eu Ioan Crămpei adeverez, eu Ioan sin Ifronea adeverez, eu Dumitru Gican adeverez, Costandin Crovece adeverez, eu Ion Băltuţ părcălabu cu tot satul. Şi am scris eu Iosef cu zisa mai sus numiţilor.

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV 214. Orig. rom.

---

[1] Zapise asemănătoare au mai dat:

la 4 decembrie, locuitorii din Halînga, cu 10 semnături, precizînd că la ei nu sînt panduri nici arme;

la 4 decembrie locuitorii din Valea Boierească, cu 14 semnături precizînd că au predat toate armele;

la 4 decembrie locuitorii din Scăpău, cu semnăturile următorilor patru panduri: Iacov sin popa, Dumitraşco Băcătea, Gheorghe Cenuşă, şi Ion Pan, precizînd că au dat armele « anul trecut »;

la 5 decembrie locuitorii din Crăgueşti, cu 6 semnături, precizînd că pandurii care au fost amestecaţi în rebelie sînt acum oameni de treabă;

la 5 decembrie locuitorii din Prejneni, cu 13 semnături, precizînd că pandurii care au fost amestecaţi în rebelie sînt acum oameni buni;

la 5 decembrie locuitorii din Jiani, cu 7 semnături, precizînd că au dat armele cu un an în urmă;

la 9 decembrie locuitorii din Pătulele, cu 8 semnături printre care şi semnăturile a doi « panduri de streini »: Barbu Ţicu şi Nicola Sîrbu, precizînd că nu se vor « mai amesteca a face vreo pornire » şi că au dat armele;

la 19 decembrie locuitorii din Runcurelu, cu 40 semnături, precizînd că au dat armele şi nu sînt apostaţi printre ei.

(Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV 215 219, 221, 222, 235. Orig. rom. Publicate fragmentar de N. Iorga, *Situaţia agrară a Olteniei*, p. 195 196, 199 200).

5 decembrie 1822

Anafora cu privire la restituirea lăzilor ascunse în timpul răscoalei în mănăstirea Antim din București.

Prea înălțate doamne.

După luminata porunca măriei tale am văzut alăturata anafora ce face dumnealui vistierul Grigorie Romani[tis], de la 27 ale lui sept., cînd se afla epistat al spătăriei, cum că mulți din lăcuitorii politiei Bucureştilor asupra răzvrătirii trecute au năvălit cu lăzile lor la mănăstirea Antimul, metohul sfintei episcopii Argeşul. În care mănăstire, după venirea oştilor împărăteşti în pămîntul țării, s-au orînduit să şază cazaci zaporojeni [1]. Şi pentru ca să nu se bîntuiască acele lăzi de către cei cu cugete rele, dumnealui cinstitul baş-beşleaga de atunci au luat toate acele lăzi din biserica cea mare şi le-au aşezat în paraclisul de acolo, închizîndu-l şi pecetluindu-l şi țiind cheia la dumnealui, pînă cînd au fost să plece oştirile de aici, iar atunci prin ştirea dumnealui vel agă, s-au dat cheia la oamenii mănăstirii. Şi dumnealui, pentru ca să nu se dea vreo bănuială asupra oamenilor mănăstirii, au pecetluit uşa paraclisului.

Şi fiindcă acum cei cu lăzile voiesc ca să şi le ridice, cere dumnealui vistierul ca să se dea hotărîrea măriei tale, în ce chip se va găsi cu cale. S-au adus înaintea noastră şi Chesarie iconomul mănăstirii şi întrebîndu-l de stau acele lăzi după cum s-au pus şi de ştie fieşcare ladă a cui este? Şi ne arată că nici pentru una, nici pentru alta, ştiință nu are, pentru că aducerea lăzilor de afară au fost cu pripă şi că, după ce s-au închis lăzile în paraclis, în multe rînduri au venit gavazbaşa, trimis de dumnealui baş-beşleaga, de au umblat prin lăzi, căutînd arme şi haine arnăuțeşti, cum şi lăzi au dat la unii din stăpîni făr'de a mai întreba pe oamenii mănăstirii.

[Se propune ca vornicul obştirilor şi marele agă să convoace la mănăstire pe toți mahalagiii pentru a se identifica lăzile şi lucrurile fiecăruia]

1822, dechemvrie 5

Galaction al Rîmnicului [2], Costandin Crețulescul, Istrate Crețulescul vel logofăt, Dumitrache Bibescu vel logofăt [3].

Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 257; Condica veliților boieri, 1822, p. 145 146.

---

[1] M-rea Antim nu a servit ca loc de cazare numai pentru turci, ci şi pentru eterişti şi panduri. La 22 martie la m-rea Antim s-au instalat 40 de călărcți eterişti, iar între 16 23 aprilie această mănăstire a fost ocupată de pandurii lui Tudor. Spre sfîrşitul lunii septembrie 1821 au fost aduse în Bucureşti trupe asiatice turceşti şi unele din ele au fost cartiruite la mănăstirile din oraş (*Hurmuzaki*, XX, p. 582, 615 şi 687).

[2] Iscălitura în greceşte.

[3] Urmează rezoluția domnească în care se aprobă propunerea făcută.

5 decembrie 1822

Locuitorii din Balta adeveresc că în satul lor nu se găsesc arme, că n-a fost nimeni amestecat în răscoală și că dacă se va ivi vreun străin prin satul lor, îl vor preda imediat.

Adeverința noastră la cinstită mîna dumnealui biv treti logofăt Vasile Strîmbeanu, ce din luminată porunca mării sale lui vodă şi a dumnealor cinstiți boieri ispravnici, împreună cu beşlii orînduiți, au venit şi în satul nostru spre cercetarea apostaților ce au foșt mestecați în rebelie și pentru stringerea armelor de la toți de obşte. Pentru care, făcîndu-să scumpă şi straşnică cercetare aici în fața satului, noi întru adevăr am arătat dumnealui și beşliilor că la nimini aici în satu nostru nici o armă nu este.

Nici un om din satu nostru la trecuta rebelie nu a fost amestecat, nici oameni străini sau iabangii în satu nostru nu să află, ci, cînd să va ivi vreunu, să-l prindem şi să-l dăm stăpînirii după poruncile ce ni s-au arătat.

Iar cîte o puşcă ce au fost mai înainte la oameni în satul nostru, la vînători după foaia ce am dat la dumnealui biv treti logofăt, la ieşirea prea puternicilor oştiri în țară au poruncit măria sa Apdulaman paşa de la Ada-Kale de le-am triimis cu oameni din satul nostru într-adins în priimirea mării sale, după mărturiile ce avem; şi oricînd se va dovedi armă în satul nostru sau vreun om ieşit în tîlhărie din satul nostru, atunci noi tot satu să fim supt sabia împăratului şi a mării sale lui vodă, ca neşte neînțelegători poruncilor. Şi spre încredințare am iscălit.

1822 dechemvrie 5

Nuță sin Stroe, Raiamaga Mihai Anițăscu, Nicolae Zoican, Ion pîrcălabu. Popa Costandin cu tot satu Balta încredințăm [1].

Fondul Glogoveanu, doc. 205/1822. Orig. rom.

---

[1] Zapise asemănătoare au mai dat:

La 5 decembrie, locuitorii din Colibaşu, 10 semnături;
la 5 decembrie, locuitorii din Dănceu, 6 semnături;
la 5 decembrie, locuitorii din Pătule, 19 semnături;
la 6 decembrie, locuitorii unui sat nenumit, 13 semnături, cu Ioan pîrcălabul;
la 15 decembrie, locuitorii din Gogoșița, 12 semnături;
la 16 decembrie, locuitorii din Crivina, 8 semnături;
la 19 decembrie, locuitorii din Ilovița, 9 semnături;
fără dată, locuitorii din Burila, 6 semnături.
(Arh. St. Craiova, doc. XVI/33—37; LXXXIX/19—22. Orig. rom.).

La 7 decembrie, un oarecare Dobrițescu dă zapis în numele mai multor persoane că nu au arme; satul nu este indicat (Arh. St. Craiova, acelaşi pach., doc. 21).

Menționăm aci că paralel cu acțiunea de stringere a armelor s-au luat măsuri şi pentru acordarea aprobării de port de arme numai unor oameni « siguri ».

La 1 septembrie 1822, caimacamii Țării Romîneşti dispun ca slujbaşii care au dreptul de a purta arme să fie « cu chezășii bune și oameni, știuți și cunoscuți », deoarece ei « la vreme

6 decembrie 1822

Locuitorii din Bala de Jos arată prin zapis că în satul lor nu sînt arme nici sîrbi, greci și alți străini fără căpătîi.

Încredințăm cu acest zapis al nostru la mîna cinstiților ispravnici precum să să știe că, citindu-ne dumnealor zapciii porunca cinstitilor ispravnici pentru ca să dăm toate armele cîte să vor afla în satul nostru, atît la noi lăcuitorii, cît și la orice breaslă, asămenea și pentru oamenii străini făr'de nici un căpătîi, adecă: sîrbi, greci făr'de nici un căpătîi.

Ci fiindcă în satul nostru nici o armă nu să găsește, fiindcă s-au strîns mai dinainte, nici vreun om străin nu să găsăște, dăm acest zapis că, dă să va găsi de acum înainte vreo armă sau vreun făcător de răle va ieși din satul nostru, să fim supt pedeapsa cea hotărîtă de măria sa vodă și dă dumialor boierii ispravnici, și să nu avem nici un cuvînt dă îndreptare, că toate ponturile ni le-au arătat dumnealor zapciii întru auzul nostru, tuturor.

Și pentru încredințare ne-am iscălit puindu-ne și degetile în loc dă pecete, ca să să crează [1].

1822 dechemvrie 6

Popa Ioan ot Bala de Jos adeverez, popa Ioan ot tam adeverez, eu Dumitru pîrcălabu ot tam adeverez, eu Nițul Geană ot tam adeverez, eu Ștefan Bragă adeverez, eu Gheorghe Ghirghescu adeverez, eu Barbu Bărlan adeverez, eu Costandin Șotea adeverez, eu Sămen Prinzita ot tam adeverez, eu Ioan Șoatea ot tam adeverez, eu Mihai Gărga ot tam adeverez, eu Matei Brebu ot tam adeverez, eu Pîrvul Bărlan ot tam adeverez, eu Ioan Șontea ot tam adeverez, eu Matei fiu-său ot tam adeverez, eu Ioan Pele ot tam adeverez, eu Gheorghe Pașa [?] ot tam adeverez, eu Ioan Brebu ot tam adeverez, eu Gheorghe Petco ot tam adeverez, eu Costandin Gheorghescu ot tam adeverez și cu tot satu Bala dă Jos adeverez.

Fondul Glogoveanu, doc. 623/1822. Orig. rom.

de trebuință... », vor sta « împotriva celor răi ». O poruncă similară este dată și la 10 octombrie (Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 346 și 369). Alte porunci în această chestiune sînt date la 29 octombrie, 21 noiembrie și 9 decembrie, același an (Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 3, 14—15, 38—39, 53).

Potrivit acestor porunci, s-au dat autorizații pentru purtare de arme unor persoane din Corlățel, Mărășești și Pătule din jud. Mehedinți (Arh. St. Craiova, doc. XVI/30, 32; XXII/18).

Pentru oamenii « nesiguri » se cer uneori chezășii speciale. La 15 aprilie 1823, locuitorii din Jurmănești dau chezășie pentru Dumitrașco Cuibac că nu l-au simțit « cu nici o hibă, cu nici un feli de lucru... din rebelie încoace » (Fondul Glogoveanu, doc. 369 și 371/1823).

[1] Zapise identice au dat la 7 decembrie și locuitorii din satele Șovarna de Sus, Șovarna de Jos (Fondul Glogoveanu, doc. 621 și 624).

Zapise cu un conținut similar au dat, între 7—15 decembrie, și locuitorii din satele: Flămînda, Ilovăț, Popești, Rudari, Nădanova, Burila de Jos, Bahna, Țigănași, Devisălu și încă un sat nenumit (Fondul Glogoveanu, doc. 13, 14, 60, 188, 316, 374, 622, 628, 653, 671).

6 decembrie 1822

Divanul Țării Romînești propune ca scutelnicii, poslușnicii și moșiile mănăstirești să fie impuși la o contribuție specială pentru plata datoriilor țării.

Prea înălțate doamne,

După luminată porunca măriei tale ce ni s-au dat la anaforaua dumnealui vel vistier ca să chibzuim cu ce mijloc se poate plăti țara de sarcina datoriilor supt care este căzută şi să arătăm prin anafora, ne-am adunat cu toții aici, la domneasca curte în multe rînduri, unde arătîndu-ni-se de la vistierie perilipsis şi văzînd că suma datoriilor este tl. 3 312 384, bani 78, lîngă care adăogîndu-se şi datoria poştelor i dobînda banilor, poate să se adune ca la patru milioane, am rămas mărmuriți şi la o nemărginită întristare pentru asemenea sarcină, ce nu s-au mai pomenit altădată să fie țara atîta sumă de bani datoare şi mai vîrtos acum, cînd se află în cea mai proastă stare, vrednică de jale.

Pentru care, după tot felul de chibzuiri ce am făcut, alte mijloace mai cuviincioase n-am putut găsi spre plata acestor datorii, fiind cu totul dărăpănați din pricina trecutei răzvrătiri, iar noi, toată tagma boierească, cu toate că avem priveleghiu din mila prea milostivului nostru împărat ca scutelnicii şi posluşnicii noştri să nu se supere la nici o dajdie și angarie, ci să fie de toate acestea apărați, și cu toate că am cercat și noi mari pagube şi nenumărate prăpădenii în trecuta răzvrătire, care în mulți ani nu le putem îndrepta a-şi veni în starea ce au fost, dar, după cum şi la alte păsuri ale țării am jertfit averile noastre spre ajutorul ei, ca nişte credincioase raiele ale prea puternicei împărății, carea doreşte a fi totdeauna țara întru întregimea sa, așa și acum priimim să ajutăm țara spre uşurarea aceștii greutăți cu tl. cinci sute de mii de la scutelnicii şi poslușnicii noştri ce-i avem în lucrul şi poslușania caselor noastre, răspunzînd fieştecare scutelnic po tl. douăzeci şi fieştecare posluşnic po tl. zece; şi îi vom despăgubi noi de această răspundere, bez ai văduvelor sărace. Să se scoață şi un ajutor la dijmărit, vinăriciu şi oierit pe viitorul an 1823, cu răspunderea cea obicinuită, bez plata ce are a se lua la aceste trei huzmeturi pe seama vistieriei, însă: oieritul să se scoață la aprilie întîiu ot lt. 1823, numai într-acel an şi apoi să rămîie a se scoate iarăși la septembre ot leat 1824, făr' de alt adaos, precum s-au scos şi pîn' acum. Iar dijmăritul şi vinăriciul dimpreună cu milele mănăstireşti să se scoață la vremea lor. Și fiindcă acestea nu sînt de ajuns spre plata datoriilor, am socotit să năzuim a cere ajutor și de la sfintele mănăstiri, cu toate că nu se cuvenea să le supărăm, fiind lăcașuri sfinte şi închinăciuni ale legii noastre, și avînd priveleghiu de apărare, ca și tagma boierească. Dar nevoia ne sileşte să alergăm şi la ajutorul maicii noastre, sfintei biserici.

Şi găsim cu cale ca să se dea şi veniturile lor din doi ani, tot în plata datoriilor, adică toate acareturile sfintei mitropolii şi a cîte trele episcopiile şi

a tuturor mănăstirilor şi slobode şi închinate (afară din chinovii i spitaluri, cum Căldăroşanii, Cernica, Ţigăneştii, Poiana-Mărului, Sfîntul Pandeleimon Colțea şi spitalul Iubirii de Oameni, cu două mănăstiri ce sînt închinate la acest spital) să se vînză în arendă pe doi ani, ori toate la un muşteriu de se va găsi, sau la mai mulți muşterii, dar năstavnicii și epitropii ce se vor orîndui pe la mănăstiri să nu fie lipsiți ca să poarte grija de slujbele sfintelor biserici a fi nelipsite i din lucrurile mănăstireşti ce se vor lăsa pe seama lor, dîndu-li-se şi trebuincioasa cheltuială de peste an a bisericilor, i a lor și a altor posluşnici i preoți, ce vor fi trebuincioşi la mănăstiri.

Banii aceştia ce zicem a se lua de la scutelnici i posluşnici i din huzmeturi i din arenda acareturilor mitropoliei i a episcopiilor şi a mănăstirilor să se numere la casă de trei boieri, ce este să se orînduiască la sfînta mitropolie, împreună cu venitul mitropoliei, ca de acolo să se dea plata datoriilor țării.

Cîte acareturi mănăstireşti vor fi date în arendă de către năstavnici sau epitropii mănăstirilor, să se ia de supt stăpînirea acelor arendaşi şi să se dea în arendă acum de iznoavă pentru mai sus numita trebuință şi arendaşii aceia să fie adăstători pînă la împlinirea de doi ani, plătindu-se pînă atunci dobîndă pravilnică la banii ce vor fi avînd dați mănăstirile pe arenzi; şi de la doi ani înainte să între în stăpînire.

Creditorilor ce vor fi avînd să ia datorii de la mănăstiri să li se plătească dobînda banilor de la casă, iarăși pravilnică pe aceşti doi ani.

Acestea sînt plecatele noastre chibzuiri, ce am putut face, și deosebit ne rugăm ca să binevoieşti, măria ta, a arăta şi către prea înaltul devlet proastă starea şi ticăloşia în care se află țara, spre a privi cu ochiul milostivirii asupra ei şi a o mîngîia, oricum îl va năstăvi dumnezeu, cum şi din partea măriei tale rămîne după cum te vei îndura.

1822 decembrie 6.

Ot Rîmnic Galaction, Cost. Crețulescu, Radu Văcărescu, Dimitrie Racoviță, Istrate Crețulescu, Const. Dudescu, Cost. Filipescu, Nicolae Golescu vornic, Scarlat Grădişteanu, Stefan Belu logofăt, Dimitrie Bibescu, Mihail Ghica, Nestor Costache Rasti, Ioan Fălcoianu, Pană Costescu biv vel hatman, (Grigore Rali, vornic), Alexandru Mihălescu, Aleco Crețulescu aga, Dimitrie Ralet hatman. [1]

Arh. St. Buc., Doc. diplomatice, Ţara Rom., 93. Orig. rom. Fotografii de documente, IV/10, cu o transcriere în litere latine.

---

[1] O anafora din partea divanului prin care se arăta necesitatea chibzuirii unui mijloc de a scăpa țara de datorii fusese înaintată încă la 10 noiembrie 1822 (Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 178).

Problema datoriilor țării este discutată de-a lungul anilor 1823—1829, precum și în 1834—1835. Toate documentele în această chestiune pornesc de la cele expuse în documentul de

9 decembrie 1822

Locuitorii satului Bobaița arată pe pandurii care au participat la răscoală și dau chezășii pentru ei.

Adecă eu popa Gheorghe ot Bobaița i pîrcălabu Dinu Dădălău i Iovan Mihartu i Ion Drăgotoiu i Gheorghe Bădescu i Albu Butoi, încredințăm cu acest zapis al nostru la cinstită mîna dumnealor boierilor ispravnici, precum să să ştie că viind dumnealor zapciii plăşii Ocolul de Sus în satu nostru şi făcînd cercetare pentru pandurii ce au fost mestecați cu apustații, aflîndu-să în satu nostru unu Ion Trăiloiu păndur, unu Radu Cuteş pandur, unu Mihartu Ioviță pandur, unu Dumitru volintir [1] pandur, unu Petco Bădescu pandur, unu Barbu Deatco pandur, unu Mihai Nițăscu pandur, unu Dumitru Cepoieru pandur şi aducîndu-i cu toate testerelile [2] ce au de predare că şi armele ce le-au dus la Străhaia.

De aceea încredințăm cu acest zapis la mîna stăpînirii precum să-i ție, că sînt buni birnici ai noştri fără nici un feli de pricină de hoție. Iară cînd îi vom dovedii noi la unile ca acestea, să fim datori a-i da în mîna stăpînirii, iar nedîndu-i să fim noi supt pedeapsă şi perdere. Şi dăm chezăşie, şi spre încredințare ne-am iscălit

1822 dechemvrie 9

Eu Toma Filip adeverez, eu Zăhăria Raia adeverez, eu Toma Gurgu adeverez, Ion Volintiru adeverez, Badea Ploştinaiu adeverez şi cu tot satul nostru adeverăm.

[Pe verso:] Pentru pandurii ot Bobaița [3].

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/223. Orig. rom. Publicat fragmentar de N. Iorga, *Situația agrară a Olteniei...*, p. 197.

---

mai sus şi în anaforaua de la 10 octombrie (Arh. St. Buc., Condicile domneşti: 103, p. 17—20, 33—38; 105, p. 141—142, 155—156; 107, p. 49—52; 108, p. 1—5, 53—55, 399; 110, p. 613—616; 111, p. 166—169, 197—198, 351—353, 660—661, 684—685; 125, p. 181, 289—297, 300—310, 366—367; Episcopia Argeş, doc. LXIX/87; m-rea Banul, doc. XLIII/20; Administr. vechi, vistieria Țării Rom., dos. 2384/1824, f. 10 v—11. Acad. R.P.R., mss.: 15, f. 37—38 v; 261, f. 61 v — 62; 351, f. 9; doc. CXIV/24; pach. DCCCXXXVIII (fost. ms. rom. 1096), f. 133—135).

În legătură cu problema datoriilor țării există de asemenea unele acte publicate (*Arhiva.* Organul Societății istorico-filologice din Iaşi, XX, p. 132—137; N. Iorga, *Studii şi doc.*, V, p. 285; *Hurmuzaki*, XX, p. 193, 311—313; *Uricariul*, XXV, p. 464; *Mémoires sur les Convents roumains*, p. 163).

[1] Cuvîntul volintir e scris deasupra rîndului.

[2] Corect: teşcherelele.

[3] Chezăşie asemănătoare dau, la 7 decembrie, şi locuitorii satului Siseştii de Sus (Mehedinți) pentru pandurii: Constandin Dugşin (?), Gheorghe Gastea, Gheorghe Gujbă, Gheorghe Robi (?), Nicolcea Cîrstea şi alți cîțiva ale căror nume sînt indescifrabile (Arh. St. Buc., Donațiuni, XVIII/1. Orig. rom.).

85

10 decembrie 1822

Locuitorii din Izvoru Bărdii (Mehedinți) încredințează prin zapis că nu mai sînt arme în satul lor.

Adecă eu popa Mihai ot Izvorul Bordii i părcălabu Pătru i Ioan Sfetco i Gheorghe sîn Hărsova i Nicola Boescu i Dumitru Lăzărescu i Toma Sfetco, Boinia Boescu, Nicola Pătălescu, încredințăm cu zapisul nostru la mîna dumnealor boierilor ispravnici, că venind la noi dumnealor zapciii plășii Ocolului de Sus și făcîndu-ne cercetare din porunca mării sale lui vodă, cercetare pentru arme, iară noi ne-am încredințat cu acest zapis al nostru că de cînd ni s-au dat poruncă ca să ducem armele la Ostrov, şi făcînd dă mare cercetare între noi şi oriunde am ştiut sămn de arme, le-am adunat şi le-am dus la Ostrov.

De care şi atunci ne-am încredințat cu zapis precum nu să mai află arme aici în satul nostru. Așijdirea și acuma ne încredințăm, după cercetările ce ni s-au făcut şi ne legăm cu iscăliturile nostre că de să va mai găsi arme la noi în sat, să avem a ne pedepsi după poruncile înpărăteşti şi să fiie casăle nostre în jaf şi viața nostră întru perzare. Şi pentru credință ne-am iscălit [1].

1822 dechemvrie 10

Eu Nicolaie Cătana am adeverit, eu Pătru Buescu am adeverit, eu Filip Dane am adeverit.

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/225. Orig. rom.

86

10 decembrie 1822

Locuitorii satului Vela încredințează că nu mai sînt arme în sat și dau chezășie pentru doi oameni bănuiți că dețin arme.

Satul Vila,

Adecă noi care mai jos ne vom iscăli, dat-am încredințat zapisul nostru dumnealor cinstiți boiari ispravnici, precum să să ştie că după strajnică cinstită porunca dumnealor ce ne-au venit pentru arme cătră răbelaşi, de să vor afla în satul nostru, iară la noi negăsindu-să de aceli feli dc lucru[ri] dăm încredințat zapisul nostru că de să vor dovedi arme în satul nostru la vreunu din birnici

---

[1] Zapise asemănătoare au dat, în zilele de 10—13 decembrie, şi satele: Baloteşti, Jidoştiţa, Brebinari, Orodelu, Miculeşti, Banoviţa şi Rogova. Semnează 6—13 oameni din partea fiecărui sat, cu excepţia Brebenarilor, pentru care semnează 20 de inşi (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/226—228, 230, 232, 238. Publicate fragmentar sau menţionate de N. Iorga, *op. cit.*, p. 193—200).

sau la catane, vătăşăi, sau la alte breaste,[1] să avem noi a ne pedepsi după cinstită porunca dumnealui cinstitului isprăvnicat ca unii neurmători cinstitei porunci. Întărită cu iscăliturile ca să [să] crează.

1822 dichembrie 10

Eu Radu sin Vladu adeverez, eu Dragomir adeverez, eu Preda Tăzluică adeverez, eu Matei al Năsie adeverez, eu Filip adeverez, eu Radu Creţu adeverez, eu Dumitru Catana adeverez, eu Marin adeverez, eu Stănică adeverez, eu Dinu adivărez, eu Mărincu Gheorghe adeverez, eu Ion Veleanu adeverez, eu căpitanu Ştefan adeverez.

Iar fiind avînd dumnealor zapciii plăşii bănuială la un căpitan Ştefan, că ar fi avut arme şi nu le-au arătat, noi arătăm în frica lui dumnezău că ce arme au avut i s-au şi luat mai dinainte dă către sărdari cînd au venit în satul nostru. Aseminea pentru un Dumitru, catana căimăcămii, ce s-au găsit la dînsul numai o puşcă pe care i-au şi luat dumnealor zapciii, din poruncă, iar alte arme nu să mai află la dînsu; pentru care ne legăm cu acest zapis al nostru atît pintru Dumitru, cît şi pentru căpitanu Ştefan, că dă să vor mai afla arme la ceşti oameni nearătate şi tăinuite, să fim noi cei mai sus iscăliţi la spînzurătoarea aceasta.

Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/224. Orig. rom. Publicat fragm. de N. Iorga, *Situaţia agrară...*, p. 197—198.

87

16 decembrie 1822

Anaforaua logofeţiei străinilor în procesul dintre Petru Frîncovici, arendaşul moşiei Sălătrucu (Argeş) şi sătenii de pe acea moşie pentru clacă şi dijmă, datorată din anul răscoalei.

Prea [înălţate doamne]

Din luminata porunca mării tale, dumnealui vel hatman al divanului, prin zapciul ceauş dă aprozi, au înfăţişat la judecata aceştii logofeţii a streinilor pricini, pe Petre Frîncovici sudit c. c. [care reclamă] pă lăcuitori să dea dreaptă dijmă şi clacă, după pravila pămîntului. Şi ei nesupuindu-se, după porunca dumnealor boierilor ispravnici ai judeţului s-au rînduit mumbaşir slujitor, carele apucînd pe acei lăcuitori ca să împlinească banii clăcii, de zi po taleri 1, pă cîte zile vor fi rămăşiţe, au şi împlinit dă la cîţiva oareşce bani; iar cei mai mulţi au dosit şi, viind aici, au dat jalbă mării tale. Şi s-au rînduit în cercetarea iarăşi dumnealor boierilor ispravnici, carii puind

[1] Aşa în text.

temei numai la o foaie ce au arătat pîrîții dă o sumă dă bani ce au zis că le-au luat jăluitorul cu asuprire, au zis că au pîrîții dreptate.

. . . .

Şi fiindcă el, adică jăl[uitorul] le-au luat acei bani havaet pentru jirul ce l-au mîncat porcii lor în pădurea ce este pe numita moşie şi pentru vinul şi rachiul ce l-au vîndut în silnicie acolo, pe moşie, în diastima ce s-au aflat fugit de acolo.

. . . .

Față fiind şi pîrîții, ne arătară o jalbă a lor cătră măria ta, buiurdistă tot în cercetarea aceştii logofeții a streinilor pricini, prin care zic că jăluitorul Petre, aflîndu-se arendaş pe moşia Sălătrucul în anul trecut, cînd era vremea răzvrătită, în silnicie prin slujitori şi turc le-au luat taleri 386, 60 cu felurimi de numiri şi năpăstuiri. Arătîndu-ne şi o foaie, anume dă ce bani au luat fieşcăruia, care s-au însemnat de judecată, ca să fie cunoscută, în care să cuprinde că le-au mai luat şi doi boi, tot în anul trecut, pentru 10 zile dă clacă într-acel leat, osebit de zile 12, ce i-au silit a răspunde clacă pe acest următor an, plătindu-să ziua cu cîte taleri unul, împotriva vechiului obicei ce au avut, dă făcea numai cîte 6 zile pe an...

. . . .

Arh. St. Buc., Condica logof. streinilor 1045, p. 166—169.

88

26 decembrie 1822

Grigorie Ghica aprobă să se aleagă alt mitropolit în locul lui Dionisie Lupu.

Io Grigore Dumitriu Ghica vvd. i gospodar zemli vlahscoe

Cinstiților şi credincioşi dumneavoastră veliților boieri ai divanului domniei mele.

Am văzut domnia mea arătarea şi cererea ce faceți prin anaforaoa dumneavoastră către noi, ca să vi să dea voie de a vă alege alt mitropolit în locul preaosfinții sale părintelui mitropolit chir Dionisie.

Dă vreme ce preaosfinția sa la trei cărți ce i s-au trimis dă domnia mea a-şi veni la turmă [1] n-au dat ascultare, pricinuind că ar fi pătimind de picere şi că şi alți arhierei lipsesc de la eparhiile lor şi au oameni orînduiți dă caută dă trebile eparhii, care pricinuiri ale preaosfinții sale le găsiți cu totul dăşarte şi făr' de nici un temei, pentru că nici în vreo patimă de boală (care să-l

---

[1] Cele trei cărți, la care se referă Gr. Ghica, au fost scrise la 1 iulie, 29 august şi 2 octombrie (Acad. R.P.R., pach. DCCCV (fost. ms. rom. 1063), f. 422—424 şi 427). La ultima scrisoare a domnului, cea din 2 octombrie, mitropolitul şi boierii au condiționat întoarcerea lor în țară de dobîndirea mijloacelor necesare pentru întîmpinarea cheltuielilor (Arh. St. Buc., Administrative vechi, Țara Rom., regularea hîrtiilor vechi ale statului, dos. 2421/1822. Text grec. Publicată de E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 167—172).

poprească a nu putea veni), după ştiinţa ce aveţi, arătaţi că nu să află, nici să potriveşte lipsirea sa cu a altor arhierei, căci aceia, deşi lipsesc de la eparhiile lor, dar nu sînt în ţară streină, ci tot în ţara stăpînirii supt care să află, de unde au duhovnicească îngrijire pentru norodul eparhii, după care această a dumneavoastră cerere şi rugăciune, chibzuindu-ne şi domnia mea în tot chipul, nu putem găsi vreun cuvînt destoinic spre a mai adăsta venirea preaosfinţii sale şi a vă rezima mai mult la pricinuire şi prelungire, carele osebit că din ştiinţa ce aveţi dumneavoastră precum şi înşine noi să dovedesc că sînt aşa. Dar şi chiar înscrisile răspunsuri ale preaosfinţii sale ce ne-au trimis şi s-au văzut şi de dumneavoastră, asemenea le vădesc pentru că după ce arată că patima picioarelor îl zăticneşte de a ieşi, apoi face cerere de a i să trimite bani spre a să plăti dă streini pă unde este dator şi cu acest mijloc să-şi înlesnească ieşirea din Braşov [1], căci acei creditori altă siguranţie zice că nu au decît persoana preaosfinţii sale în cît să află acolo. Va să zică dar că însuşi preaosfinţia sa aneriseşte pricina zăticnirii, căci ea este, adică patima picioarelor, ci neînprîlejirea de a să plăti după unde este dator. Care şi aceasta judecîndu-vă, vericine făr' de împărtenire o găseşte a fi o învederată pricinuire şi netemeinică deopotrivă cu cele de mai sus zise, în vreme ce şi înşine ştim şi dumneavoastră aveţi asemenea ştiinţă şi tuturor este ştiut că mulţi din cei ce au avut rîvnă ca să iasă din Braşov (fiind mai vîrtos cu mult de mai proastă stare şi treaptă decît a preaosfinţii sale) n-au fost popriţi de nimenea pentru datorii, ci au ieşit fieşcare şi de aici după a sa putere îngrijaşte pentru plata datoriilor sale.

Toate dar acestea dăstoinice cuvinte fiind doveditoare nedoririi preaosfinţii sale, cu care să arată către a sa duhovnicească turmă, în vreme ce după sfînta evanghelicească scriptură păstorul cel bun sufletul îşi pune pentru oile sale; iar preaosfinţia sa înpotrivă s-au depărtat şi au adiaforisit cu totul de turma cuvîntătoarelor oi ale păstorii sale, făr' de nici o îndoială, zicem că nici bisericeasca povaţă, nici politiceştile cuviinţe nu ne mai îndatorează ca să primim mai multă vreme la sfînta mitropolie a ţării, obşteasca noastră mumă, petrecînd în văduvie şi norodul în lipsă de păstor, fiind lucru cu totul înpotrivă şi duhovniceştilor şi politiceştilor datorii.

Drept aceea să urmaţi dumneavoastră halea şi manzîli a face după orînduială alegere de alt mitropolit şi să arătaţi domnii mele prin anafora.

Tolico pisah gosposdvo mi.

1822 dechemvrie 26

Pecetea gospod

Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 66—67.

[1] O astfel de cerere către Gr. Ghica vv a fost făcută de mitropolitul Dionisie şi de boierii aflaţi la Braşov, la 11 octombrie 1821 (Arh. St. Buc., Administrative vechi, Ţara Rom., regularea hîrtiilor vechi, dos. 2421/1822. Publicat de E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 167—172).

27 decembrie 1822

Cerere către Înalta Poartă, pentru reducerea obligaţiilor datorate de Ţara Romînească în urma « trecutelor cumplite întîmplări».

Noi prea plecaţii şi credincioşii supuşi ai prea puternicii împărăţii, episcopii şi boierii mari şi mici, la prea luminatul şi de toate milile izvorîtorul prag al prea înaltului devlet, răzimînd plecatele noastre capete, ridicăm glasuri de mulţumire către părinteasca milostivire a prea puternicii şi de hrană nooă dătătoare împărăţii, care printr-a sa numai împărătească bunăvoinţă, au risipit norul ticăloşiilor ce căzuse asupra acestui împărătesc al său cheler. Domnul dumnezeu să înmulţească şi să păzească slava şi puterea sa în veci.

Îndrăznim însă a arăta cu mare tînguire către a sa nemărginita milostivire că ranele trecutelor patimi ce s-au pricinuit tuturor supuşilor ce lăcuiesc în pămîntul acestui împărătesc cheler, de toată treapta şi starea, stînd încă nevindecate, pricinuiesc la toţi de obşte o simţitoare durere şi usturime în felurimi de chipuri, încît cu mare jale poate suferi cinevaşi auzind pă unii văitîndu-să că nu au mijlocu a-şi întîmpina hrana cea din toate zilile a familiilor lor, alţii iarăşi tînguindu-să că nu au cu ce acoperi golătatea copiilor lor, alţii trăgîndu-să de datornici şi siliţi dă ei dă a-şi vinde şi ce le-au mai rămas, căci şi acei datornici sînt siliţi de asemenea lipsă şi neavere. Şi, întru un cuvînt, toţi de obşte şi fiecare în parte după a sa stare, treaptă şi meserie, au ajuns la o foarte proastă şi ticăloasă stare, atît din pricina trecutelor cumplite întîmplări, cît şi din închiderea i contenirea alişverişului ce au suferit fieşcare în anii trecuţi.

Apoi, pe lîngă acestea toate, s-au adăogat şi lipsa de bucate în care să află acum ţara. Iar cea mai verhovnică şi pricinuitoare de mare jale i ticăloşie, este datoria cea peste măsură şi neasemănată în care cu o nemărginită obidă, vedem că au încăput astă dată ţara, a căriia povară cunoscîndu-o că covîrşaşte starea şi puterea sa, încît mijloc nu este de a o întîmpina făr' de a i să pricinui o de iznoavă dărăpănare şi desăvîrşită ticăloşie. Şi neavînd altă nădejde precum şi din partea săracilor lăcuitori neîndrăznind a socoti măcar vreun cîtuşi de puţin deosebit ajutor, am hotărît a jărtfi chiar dintr-ale noastre priveleghiuri, hărăzite şi întărite din mila prea puternicii împărăţii i dintr-ale vacurilor ţării, adică ale mitropolii, episcopiilor şi mănăstirilor din toată ţara, spre oareşcare scădere şi uşurare a aceştii datorii, după mijlocul ce l-am arătat prin prea plecata noastră anafora cătră măria sa domnul nostru,rugîndu-ne ca să o facă cunoscută către prea înaltul devlet. Dar fiindcă nici cu acest mijloc de jărtfă vedem că nu este prin putinţă de a să uşura ţara de greutatea aceştii datorii, năzuim cu lacrămi către noianul cel plin de milostivire al prea puternicii împărăţii, şi cu fierbinţeală ne rugăm să arunce ochiul cel plin de

milostivire asupra acestui împărătesc al său cheler, şi să nu treacă cu vederea lacrămile şi suspinurile supusului norod ce să află lăcuind și petrecînd supt aripile şi umbrirea cea părintească a împărăteştii sale măriri, ci să-şi răverse şi acum bogata mila sa asupra aceştii ţări, or în ce chip va binevoi şi va chibzui a sa prea înaltă înțelepciune spre mîntuirea şi scăparea ei dintr-o așa mare greutate, ca şi noi credincioșii supuși dintru adîncul inimii, cu toții împreună să înălțăm glasuri de rugăciuni către atotputernicul dumnezeu, pentru prea puternicul şi prea dreptul și făcătorul de bine împărat şi stăpînitor al nostru spre îndelungarea vieții împărăției sale și spre întărirea întru strămoșescul său prea strălucit scaun, pînă în veci.

1822, dechemvrie 27

Galaction episcop Rîmnic, Costandin Crețulescu vel ban, Barbu Văcărescu vel ban, Dumitrache Racoviță vornic, Istrate Crețulescu vornic, Costandin Filipescu vornic, Scarlat Grădişteanu vornic, Grigore Ralea vornic, Ştefan Belu logofăt, Mihalache Ghica vel postelnic, Nestor logofăt, Costache Rasti logofăt, Ioan Fălcoianu logofăt, Scarlat Mihălescu spătar, Dimitrie Ralet hatman, Pană Costescu hatman, Mateiu Cantacozino aga, Costandin Cantacozino aga, Filip Lenş postelnic, Petrache Gorneanu paharnic, Radu Fărcăşanu paharnic, Theodorache Cloşcă paharnic, Dumitrache Drugănescu paharnic, Costandin Borănescu stolnic, Petrache Arion stolnic, Enache Stănescu stolnic, Grigorie Paladi stolnic, Ioan Arion stolnic, Mihaiu Greceanu spătar, Răducan [?] sărdar Poenaru, Costandin sărdar, Eftimie sărdar, Grigorie Otopeanu, Tănase Corbea (?) sluger, Preda Săulescu sluger, Alexandru Theodor sluger, Grigorie Mărgăritescu pitar.

Arh. St. Buc., Condica domnească 103, f. 4—5.

90

28 decembrie 1822

Locuitorii din Dăbuleni (Romanați) se plîng împotriva arendașului Nicolae Cazan care-i terorizează cu ajutorul turcilor pentru datoriile lor din 1820—1821.

Prea cinstitului, dumneata biv vel logofete,

Cu lacrămi jăluim dumitale ca să avem dreptate cu un Nicolae Cazan, că de este acum trei ani de cînd au ținut moșiia Brîncoveanului în arendă şi de atunci tocmai acum ne-am pomenit cu numitu că ne apucă cu turc şi ne bate și ne scoate desculți în zăpadă, care nici dă dăjdi domneşti nu am pătimit

ce am pătimit dă la el. În care din pricina lui ne-au fugit şi şasă casă din pricina lui peste Dunăre.

Şi cînd nu vom avea milă nici de la dumneavoastră, poate să se spargă tot satu acum pă zăpadă, că şi noi din legătură am scăpat, din legătură, la această sfîntă zi mare de am venit la dreptate, că nu ne [e] îndestul că nu avem să-i împlinim toate cererile lui, ci ne cere toate avaeturile îndoit, iară nu după cum am avut noi obicei. Că noi obiceiul cel dintîi l-am avut: clacă nu am avut, ci numai doi lei parale cincisprăzece, şi dă şîră un zlot şi dă vatră parale doozăci. Care s-au sculat dumnealui Hagi Enuş cu judecată şi dă la închisoare ne-au făcut cîte şasă zile de clacă şi cîte parale nouă dă caru dă fîn şi cîte parale doozăci şi cinci dă vatră. Şi acum ne vedem că numitu Nicolae Căzan dă doosprăzece zile dă clacă şi de taleri 3 dă caru dă lemne şi taleri 3 dă jugu dă boi. Şi la dijma fînului, unde s-au pus dă dijmuitori zece cară, acum ne găsim cîte douăzeci cară şi ne cere dă car cîte doozeci dă parale. Care noi, văzînd atîta nedreptate şi încărcătură, nu ne-am supus să dăm şi ne-au dus la Caracal pă noo oameni şi ne-au închis în puşcărie şi am dat cîte taleri 4 dă om, treapăd şi zăciuială. Şi i-am dat şi zapis dă la închisoare ca să scăpăm, să venim la dreptate înaintea cinstitului divan. Şi la dijma porumbului dacă ne-au pus pă un om fărdele dă drugi, el îi cere zăce fărdele de boabe şi socoteşte ocaoa cu opt parale. Şi noi de ne-ar fi cerut dă atunci dijma, dă loc noi i-am şi dus-o şi el nu au vrut să o primească. Şi acum după ce s-au făcut răzălic şi ni s-au luat bucatele, cît şi dijmurile, s-au luat şi s-au dus la Dii, cu porunca paşăi. Şi dă avem unu prin noi cîte un copil însurat acum, el îi cere tot doosprezece zile de clacă.

Dă aceasta năzuim la mare mila dumitale ca să te milostiveşti asupra noastră, că ne spargem pă zăpadă, că degerăm copiii prin zăpadă şi că ne răpunem dobitoacele din pricina aceasta. Şi ce va fi mila dumitale asupra sărăcii noastre.

Prea plecaţi: eu Preda pîrcălabu ot satu Dăbuleni sud Romanaţi, eu Tonea Treanţă ot tam, eu Pîrvan ot tam, eu Preda ot satu Ciungu.

De la căimăcămia Craiovii.

Volnicim pe această catană să meargă la sud Romanaţi, de unde rădicînd pă pîrîtul, prin marifetul dumnealor boierilor ispravnici cu alegerea în scris, să-l aducă aici a să înfăţişa la divan.

1822 dechemvrie 28 [1]

Biv vel sărdar

Muz. de ist. Buc., doc. 30 403. Orig. rom., cu pecetea căimăcămiei în tuş; cu o copie modernă legalizată.

---

[1] Tot în decembrie 1822 şi în ianuarie 1823 se fac cercetări pentru tăierea pădurii de la Dăbuleni de către săteni, care au invocat motivul că boierul Grig. Brîncoveanu nu mai e stăpîn (Muz. de ist. Buc., doc. 30 404—30 406).

28 decembrie 1822

Poruncă domnească pentru îndepărtarea egumenilor greci şi alegerea de egumeni pămînteni la toate mănăstirile Ţării Romîneşti.

Pitac către dumnealor veliţii boieri halea şi mazîli, pentru lipsirea igumenilor greci du pă la mănăstiri şi a să orîndui igumeni pămînteni.

Cinstiţilor şi credincioşi dumneavoastră veliţilor boieri ai divanului domnii mele, halea şi mazîli.

Fiindcă pentru igumenii greci dă la mănăstirile dă aice din domneasca noastră ţară sîntem porunciţi prin prea înalt înpărătesc ferman ca să-i lipsim de la mănăstiri şi în locul lor să orînduim alţi igumeni dintre pămînteni, de aceea poruncim dumneavoastră ca făr' dă zăbavă să alegeţi dintre pămîntenii ce-i veţi socoti mai cuvioşi, cu bună petrecere şi vrednici dă a să orîndui igumeni pe la acele mănăstiri i metoaşe, chibzuind însă şi orînduiala cu care s-ar cuveni de a igumeni. Şi să arătaţi domnii mele prin anafora, arătîndu-ne şi numele igumenilor ce-i veţi alege pentru fieşcare mănăstire, ca să chibzuim şi noi haractirul şi măsura destoinicii fieşcăruia. Şi săvîrşind alegerea i chibzuirea de mai sus arătată, să cereţi de la igumenii ce lipsesc ca să-şi paradosească fieşcare socoteală curată dă tot venitu şi cheltuiala mănăstirii i dă toate lucrurile mănăstireşti mişcătoare i nemişcătoare şi dă sinele mişcătoare, prin catastişe curate, iscălindu-se fieşcare catastih de igumen[ul] ce-l va da să adevereze, apoi şi cu iscăliturile dumneavoastră.

Tolico pisah gosposdvo mi.

1822 dechemvrie 28[1]

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 64; vezi şi p. 71—72.

ANEXA 1

la documentul nr. 91

Primind această a noastră împărătească poruncă se face cunoscut ţie, alesule dintre stăpînitori neamului lui mesia şi întîiul dintre domnitori Grigorie Ghica (al căruia sfîrşit să fie fericit) că, luîndu-se cuvenitele măsuri spre restabilirea desăvîrşitei linişti şi asigurări a nevinovaţilor locuitori ai prinţipatelor Moldavia şi Valahia, prin cea de acum stîrpire a născutei revoluţii în aceste

---

[1] La 14 februarie 1823 marea logofeţie a Ţării Romîneşti intervine pe lîngă agenţia austriacă ca egumenii să fie opriţi să ridice lucrurile mănăstireşti adăpostite în Transilvania « fiindcă acei egumeni s-au scos din această epistasie a egumeniei de cea pravilnică stăpînire şi acest fel de egumeni nu mai au nici o stăpînire şi dreptate asupra acestora » (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, f. 402).

prinţipate ale noastre de moştenire, s-a încuviinţat alegerea şi orînduirea domnilor în aceste prinţipate (precum aceste se urma din vechime) din cei dintîi indigeni boieri. Căci, deşi este de prisos a se zice, s-a dovedit sentimentul de trădare al predecesorilor domni fanarioţi. Deci, depinzînd[1] de la a noastră împărătească încuviinţare orînduirea aceasta, încredinţăm domnia Ţării Romîneşti pe credinţa ce te caracterizează.

Fiindcă cei de pînă acum domni fanarioţi şi cei luaţi de ei boieri greci, sîrbi, bulgari, arnăuţi şi călugări, a urmat mai multe năpăstuiri împotriva indigenilor boieri şi raiale şi au luat parte la turburări: şi fiindcă din acestea n-a rămas către dînşii nici o încredere, după cererea ce ni s-a făcut atît din parte-ţi, cît şi din partea boierilor veniţi împreună cu tine în capitala noastră, poruncim ca, spre menţinerea cuvenitei linişti a prinţipatului, cîţi greci, sîrbi, arnăuţi, bulgari, călugări şi alţii de felurite neamuri, să se izgonească în Rumelia, şi atît cei din Rumelia împrăştiaţi în vecinătate necunoscute individe, cît şi cei ce în viitor din felurite viţe se vor izgoni în Rumelia, să nu aibă dreptul a călca pămîntul ţării decît numai dintre acei ce n-au luat parte la turburări şi sînt de o bună conduită. Unii ca aceştia să se înfăţişeze la secretarul divanului şi la beşli-agasi şi de vor fi avînd să dea chezaşi pămîntean pentru persoana lor, să se înscrie în cataloage, şi luîndu-se o asemenea chezăşie de la dînşii, să rămîie şi să li se acorde de către tine voia de şedere. Din aceştia ce vor rămînea să n-aibă dreptul nimenea a mai lua rang de boierie, nici să ocupe vreun post, iar cei ce vor cere voia a intra în prinţipat, pentru particulare interese ale lor, să fie datori a se înfăţişa mai întîi la autorităţile din partea dreaptă, de unde, după cercetările ce li se vor face, să li se dea dovadă cuprinzătoare de caracteristica lor şi de pricinile pentru care vin; şi aceasta să se facă cînd li se va ivi vreo piedică, care să oprească voia intrării; şi, dîndu-se unii ca aceştia în mîna capuchehaialei se vor înainta din partea sa către spatar, carele cercetînd şi dovedind că sînt oameni cinstiţi, să rămîie în prinţipat pînă cînd vor isprăvi trebile lor, şi dacă vor da bănuială că sînt turburători, fără zăbavă să se izgonească.

Prin urmare, dorind menţinerea desăvîrşitei linişti şi a bunei petreceri a locuitorilor şi socotind cererea voastră ca o serioasă trebuinţă am arătatără a noastră împărătească bunavoinţă întru aceasta, dînd împărăteştile noastre porunci către toţi guvernatorii eparhiilor noastre de lîngă Dunăre spre a avea cuvenita priveghere ca să poprească intrarea în prinţipat la nişte oameni ce n-au nici o treabă acolo. Şi cînd din autografa noastră această poruncă vei afla că s-a încuviinţat cererea voastră, să urmezi şi tu întocmai, precum îţi dictează credinţa şi devuaţia cea către puterea noastră, supuindu-te la cele de către noi printr-acest împărătesc decret poruncite şi păzindu-te de a urma în contra.

Aceasta fie-ţi cunoscut, supuindu-te sacrului nostru semn.

S-a dat la începutul lui zilkade 1237, de la Hristos 1822.

Pentru conformitate
Şeful secţiei, C. Canelopul

Arh. St. Buc., Documente diplomatice, II/127. Orig. turc., cu trad. grec. şi rom. cont.

---

[1] În text: depindind.

ANEXA 2
la documentul nr. 91

[Decembrie, 1822]

Traducerea împărătescului ferman către măria sa.

Alesule între domni din neamul creştinesc Grigorie Ghica, prinţe al Valahiei, fie-ţi sfîrşitele bune.

Ajungînd acest al mieu împărătesc ferman, cunoscut să-ţi fie că după încetarea evenimentelor din Valahia şi Moldavia, fiindcă te-ai orînduit domn al Valahiei, şi pentru liniştea şi odihna locului şi a locuitorilor ai dat şi tu şi ceilalţi cu tine veniţi aici boieri o reclamaţie grecească, prin care aţi arătat că în vremile domnilor greci vreo cîţiva călugări greci prin forţă au stăpînit bisericile de acolea şi au îndrăznit la feluri de mişcări turburătoare şi neregulate. Deci aceşti călugări toţi gonindu-se să se ducă într-altă parte, iar sumele hotărîte de la bisericile Valahiei la alte biserici, ce se află în păzita de dumnezeu provinţie a mea, patriarhul grec să nu trimiţă călugări ca să adune aceste drepturi, cînd va urma vreo zăbavă, ci tacrirul său să roage pe Înalta Poartă şi ea să poruncească capuchehaelii şi aşa să se ia acele sume. Şi fiindcă s-au făcut propunere a se desfiinţa încă şi şcoalele ce au clădit domnii greci, prin care aceasta să se rupă rădăcina turburătoarelor porniri şi aceste toate sînt baza cei mai depline linişti şi odihne şi a locuitorilor şi a locului şi merg conform cu împrejurările de acum şi trebuinţa vremii; pentru toate acestea este împărătescul mieu consentiment. Şi ca să-şi aibă tăria şi prin înalt al mieu ferman, într-adins s-au scris aceste şi s-au trimis acolea.

Îndată, dar, ce va ajunge, după ascultarea şi supunerea ce după toată trebuinţa eşti dator a-i da, să pui în lucrare nestrămutat cele într-însul poruncite, depărtîndu-te cu totul şi fiindu-ţi frică de a urma înpotrivă. Aceasta să ştii, şi să fii supus sacrului mieu semn.

Pentru traducere întocmai. Şeful secţiei
greceşti din canţelaria secretarului statului,
C. Tîrnoveanu

Arh. St. Buc., Documente diplomatice, II 130. Orig. turc., cu trad. grec. şi rom. cont.

92

[1822]

Firman pentru numirea în slujbe a pămîntenilor şi scoaterea străinilor.

Sosind porunca noastră către voievodul Grig. Ghica, domnul Ţării Romîneşti, pildă printre aleşii neamului lui mesie, ale căruia zile să se sfîrşească cu bine, să fie cunoscut la primirea ei semnul împărătesc.

Pentru a potoli tulburările şi neorînduielile întîmplate în Ţara Romînească şi în Moldova, socotite ca parte a împărăţiei otomane, şi pentru a întări liniştea ce a fost adusă locuitorilor nevinovaţi ai acestor ţări, s-a dat împărăteasca poruncă a mea pentru numirea domnilor dintre boierii pămînteni, şi domnia Ţării Romîneşti ţi-a fost încredinţată ţie.

La pragul nostru împărătesc, s-a primit din partea ta şi a boierilor veniți cu tine împreună la Istambul o jalbă în chip de mahzar şi în limba greacă. Din traducerea ei am aflat rugămintea voastră, anume:

Atît domnii fanarioți, cît şi boierii influențați de ei, cît și grupul grecilor şi al inşilor din alte nații cumpărați de ei în țară, au adus boierilor pămînteni şi raelelor țării felurite asupriri şi apăsări, și fiecare din ei a fost amestecat în rebelie. Prin urmare, nici unul dintre ei nu prezintă garanție de acum înainte.

Din această pricină ați cerut ca în toate slujbele mici şi mari ale țării să fie numiți numai pămînteni cinstiți, destoinici, credincioși și să nu fie încuviințată numirea în vreo slujbă a grecilor şi celor de altă origină.

Dorința mea împărătească nefiind altceva decît a întări liniştea şi pacea locuitorilor țării şi a raelelor slabe, iar rugămintea voastră fiind cu totul potrivită cu cerințele vremurilor şi cu împrejurările, s-a dat împărăteasca mea încuviințare pentru cele cerute și s-a scos firmanul corespunzător împărătesc.

Aşadar, după ce luați cunoştință de încuviințarea mea împărătească pentru cele cerute, trebuie să fii cu băgare de seamă şi cu silință cuvenită la îndeplinirea celor trebuincioase, după cerințele priceperii şi ale credinței.

Arh. St. Buc., Documente turceşti, 301. Orig. turc.

93

[1822]

Locuitorii din Iași cer despăgubiri din partea mănăstirilor grecești pentru pagubele de pe urma eteriștilor pretinzînd între altele să li se dea în stăpînire moșiile acestor mănăstiri din jurul orașului.

Prea înălțate doamne,

Strîmbătățile ce-am pătimit şi pătimim de la monăstirile grecești, după a noastră părere sînt vrednice de tînguire şi de cerut răsplătire şi înaintea straşnicului nefățarnic drept giudecătoriu, cum prin această plecată jalobă în gios arătăm, adică:

1. Întîi, că luminații domni ce-au făcut şi au înzăstrat monastirile grecești cu moşii şi alte locuri den oraşul acesta al Eșului și de pe lîngă oraş, n-au cugetat de înmulțire norodului ce s-au adaos după vremi pînă acum şi poati să să mai adaogă şi de acum în oraşul acesta; şi pe de altă parte, din vechi cînd s-au afierosit acele moșii şi alte locuri, monastirile trăge numai o zeciuială din rodurile pămîntului. Dar după vremi, mai ales egumenii ci era în anii trecuți pe la monăstirile greceşti din Eși şi de pi lîngă Eși, făce feliuri de jafuri nesuferite. Căci di vine cineva la acest oraş cu cîrduri ca de zăci sau 20 miei să vîndă spre înlesnire lor şi îndestulare orașului, pînă a vinde pășu-

nîndu-să împregiurul oraşului, dacă trece pe moşie monastirii Gălăţii, ieă vichilii eguminilor de la ace monastire înainte cîrdului oilor de răpe prin sîlnicii cîte un miel de frunte, supt nume de adiată pentru păşunat. Şi încă dacă era vreun cîrd mai mare, asămine luoa şi cîte doi mei şi mai mulţi, asămine urmîndu-să şi de cătră celelalte monastiri greceşti. Şi dacă macar tot acel cîrd jăcuit de să muta di pi moşia Gălăţii pi moşîile sau locurile monastirilor Cetăţuia i Frumoasa i Bîrnova i Nicoriţa i Aron-Vodă i Svîntul Ioan Zlataost i Tresfetitul sau i alte monastiri greceşti, păşunîndu-să cîrdurile de oi cu mei cam în treacăt, asămine jafuri pătime de la toţi eguminii numitelor monastiri, încît dentr-un cîrd mic să luoa cîte cinci, 6 mei şi mai mult, şi din cele mai mari cîrduri îndoit şi întreit. Din care urmate jafuri, mulţi de cei cu oi să descolipsa, de altă dată nu mai vine. Şi alţii nu vine nici ca cum, văzînd şi auzind ce pătime alţii. Apoi şi adiatările le luoa cu multe asupriri lăcuitorilor orăşăni şi altora, încît nu putem arăta pre largul înscris toati cîti am pătimit şi pătimim.

2. Al doile, mai pînă în oraş au dat locuri de s-au făcut vii şi grădini, precum şi îngrăditura di pi şăsul Bahluiului, cu care urmări au strîmtat cu totul imaşul oraşului, de nici după hrisoave n-au rămas slobod. Şi pentru îngrăditura de pi şăsul Bahluiului domnul Mihaiu Suţul ni-au măgulit că să va strîca. Şi întîmplîndu-să eteria, unde aşteptam să să strice, ca să să deşchidă imaşul, dimpotrivă videm că dumnealui perist [?] în toată vreme întăreşte acè îngrăditură.

3. Al triile, alte netrebnice urmări ce scandelisi eguminu către norod cu ţiitori şi alti feliuri de rezălicuri monastirilor şi norodului, nu sînt vrednice a să arăta pre largul înscris osăbit, că urmează şi multe polilogbii.

4. Al patrăle, cheltuielile înlăuntrul bisăricilor totdeauna s-au agiutat şi să agiută cu prinoasăle de la norod şi cu al[t]i daruri ci s-au dat şi să dau pi la bisărici.

5. Al cincile, eguminii ce-au fost în anii trecuţi, înbuibîndu-să în avere banilor ce adunasă, mai mult ei au înteţit norodul cel prost şi strein de patrie aceasta[1], agiutîndu-i cu bani şi cu altile de au rădicat arme asupra puterii înaltului prag a pre puternicului împăratului nostru sultan Mahmut, di au dus sporiri plătire în ţara aceasta negîndită urgii împărătească. Şi den urmare acei eterii, am fost prădaţi de averi, pătimind şi arderi di foc şi alti pedeapsă prin care mulţi lăcuitori din ţară şi din oraş s-au primejduit şi la viaţă, osăbit că au băgat pe tot norodul supt prepus împărătesc că s-ar fi hainit toţi. Şi cătră toati aceste împotrivă urmări, noi sîntem sîliţi de multile pătimiri a îndrăzni, cerînd voie să trimitim jaloba noastră la luminata Poarta măririi sale milostivului nostru sultan, rugînd milostivire măririi sale să ni lumineză cu înalta strălucire driaptăţii.

---

[1] Se referă la «străinii» care s-au înrolat în oştirea lui Ipsilanti.

Sau înălțime voastră să poronciți a să face obştească adunare la svînta mitropolii şi prin adînci socotinți să ni să facă îndestulare de driaptati întru toati pătimirile şi cererile noastre, adică:

1. Întîi cercm să ni plătească toati monastirile greceşti din Moldova pagubile ci ni s-au întîmplat în vreme eterii, ca unile ce mai mult monastirile au îndemnat ace faptă şi ră urmare împotriva pre puternicii înpărății, ci ne-au adus asupră urgiia înpărătească şi ne-au pricinuit osîndă şi sărăcii.

2. Al doile, toati moşîile cîti sînt greco-monastireşti împregiurul oraşului Eşii pănă în dipărtare de patru ceasuri în toati părțile oraşului să fie di veci a oraşului Eşii, pentru trebuința orăşănilor şi a tuturor de obştii viitori şi ducători, însă dimpotrivă monastirile să nu rămîi păgubaşi, ce să să socoteasoă ce vinituri poati ave după cuviință fiişticari monastire di pi acesti moşii şi depotriva acelor vinituri, să şi să cumperi moşii în alti ținuturi din moşîile ce să vînd la mezat şi în plata banilor spre cumpărare acelor moşii să de toți orăşănii cîti o sumă de bani fieştecare după putere sa, socotindu-să de trii, patru stări. Şi neagiunsul banilor să-l de toată țara cîti vreun leu de tot numile [de] gospodar, căci toți lăcuitorii din țara aceasta au trebuinți de oraşul acesta al Eşului.

3. Al treile, în ogrăzile monastirilor ce sînt, pot şede cîti un proistos bătrîn şi preoți slujitori bisăricilor, cum şi alți părinți cuvioşi ce vor veni trimişi ca la nişti metoace. Şi la cheltuielile bisăricilor pentru lumini i vin i tămîi i prescuri şi alti cîti ceva să vor înlesni de către orăşăni ca să nu fie niciodată lipsă de dumnezăiasca svînta slugire pentru pomenire ctitorilor şi de obştii după cuprindere scripturii creştinească, precum di către lăcuitori şi pînă acum s-au urmat cu agiutoriul celor trebuincioasă bisericilor.

4. Al patrăle, după împlinire cererii noastre cu dare moşîilor supt stăpînire oraşului cum cerim, apoi prin osăbită jalobă către înălțime voastră vom cere cum să să alcătuiască epitropii în stăpînire moşîilor din parte boierescă şi neguțătorească, ca să de fiişticărora lăcuitori locuri de hrană răgulate după cuviinți şi prisosul să să întrebuințăză măsurat în cuviincioasă folosîre oraşului.

Dar dacă acesti ceriri nu ni să vor pute împlini aice, apoi iarăşi rugăm înălțime voastră să avem voi a trimite jaloba noastră la Înalta luminată Poartă a măririi sali pre puternicului împăratului nostru, cerînd prea smerită rugăciuni ca să răversă razele milostivirii măririi sale asupra noastră, că destul am pătimit pînă acum gemînd înăduşiți de strîmbătățile ce ni s-au făcut de către numitile monastiri, şi în sfîrşit cum a fi înalta milostivire spre pominire de dreptate.

La a înălțimei voastră milă plecați

toți lăcuitorii raele creştini din oraşul Eşii
şi din toati mahalelile acestui oraş.

Acad. R.P.R., doc. XV/2. Orig. rom.

[Decembrie, 1822]

Memoriu despre cauzele care au provocat în Țara Romînească « războiul săracilor împotriva bogaților » și despre măsurile ce trebuie luate pentru organizarea țării.

[Δεκέμβριος 1822]

Mémoire

Ἡ Βλαχία μολονότι κατὰ τὸν παρελθόντα ἑξαετῆ πόλεμον ἐζημιώθη, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὑλικῶς, ὑστερηθεῖσα ἱκανῆς ποσότητος ζώων ἐξ αἰτίας τῶν ἀτάκτως καὶ ἐπὶ σκοπῷ ἁρπαγῆς γενομένων μετακομίσεων, ἐξαιρέτως δὲ καὶ διότι οὐδεμίαν τακτικὴν εἶχεν εἰς τὸ διοικητικόν της διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους διατρεξάσας διαφωνίας, ἀπαλλαττομένη ὅμως τῆς ἐξόδου τῶν χρημάτων, τῆς προελθούσης κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ μέρους τῆς ἐν αὐτῷ προϋπαρχούσης ξένης διοικήσεως, οὐχ' ἧττον δὲ καὶ τῆς ὡρισμένης τάξεως τῶν πωλημαίων προϊόντων της (τῶν λεγομένων καπανικῶν, εἰς τὰ ὁποῖα τῇ ἰδίᾳ συνεργείᾳ τῆς διοικήσεως μεσολαβούντων διαφόρων μέσων, συνήθως δὲν ἀπολαμβάνουσιν οἱ πωληταὶ εἰμὴ ἓν μικρὸν κέρδος) εἶχε καταντήσει χρηματικῶς νὰ εὐτυχήσῃ πληρουμένη νομίσματος τόσον, ὅσον οὐδέποτε εἶχεν περισσοτέραν εὐκολίαν εἰς τὰ συναλλάγματά της.

Τοιαύτης πλουσίας χρηματικῆς καταστάσεως εὑρισκομένης μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, διὰ νὰ γίνῃ καὶ εὐτυχεστέρα κατὰ τὸ τότε πνεῦμα τῶν ἐν αὐτῇ κατοίκων δὲν εἶχεν ἄλλην ἀνάγκην εἰμὴ τῆς διατηρήσεως τῶν κατὰ συνθήκην τοπικῶν δικαιωμάτων της καὶ τῆς διὰ τῆς αὐτῆς συνθήκης προσδιορισθείσης ἀσυδοσίας, καθ' ἣν δικαιούμενος ὁ λαὸς ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ νὰ μὴν ἤθελεν ἐνασχοληθῇ εἰμὴ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῆς καὶ πρότερον ὑλικῆς εὐτυχίας του, δηλονότι εἰς τὸν πλεονασμὸν τῶν ζώων των καὶ ἑπομένως εἰς τὴν κατὰ κόρον ἀπόλαυσιν τῶν γεοπονικῶν καρπῶν, ἔργον καὶ μόνον εἰς ὅπερ συνίσταται ἡ κατ' ἐξοχὴν εὐτυχία τῆς Βλαχίας. Λέγομεν δὲ εὐτυχεστέρα διότι φυσικῶς τότε ἤθελεν ἀπολαύσῃ συγχρόνως τὰς δύο εὐτυχίας, ὁποὺ πλουτίζουσι μίαν ἐπαρχίαν, οἷον καὶ τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν χρηματικήν.

Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὅσον εἰς τὸν τῆς διοικήσεως διοργανισμὸν ἐπανελθόντα τὰ πράγματα, εἰς ἅπερ καὶ πρότερον εἶχον τάξιν, δὲν προσέκυψον εἰμὴ τελείαν κένωσιν καὶ ἀπογύμνωσιν τῆς χρηματικῆς καταστάσεώς της, μ' ὅλον τὸν πλεονασμὸν τῆς ὑλικῆς. Καὶ αὕτη ἡ τελευταία δὲν προσῆλθεν εἰμὴ ἐκ τῆς φυσικῆς της ὁδοῦ, διότι ἐπικρατούσης τῆς εἰρήνης, ἐξασκεῖτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἡ ἡσυχία τῶν μετακομίσεων, οὐδέποτε ὅμως δὲν ἐστάθη ἱκανὴ νὰ συντελέσῃ ὅσον ἡ πρώτη, οὐ μόνον διὰ τοὺς πολυτρόπως μεθοδευμένους μηχανικοὺς περιορισμοὺς τοῦ ἐμπορίου πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν λεγομένων καπανικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸς ἰδιωφέλειαν τῆς ἰδίας διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ διότι φυσικῶς γνωρίζομεν ὅτι ὁ ὑλικὸς πλοῦτος, ὅταν πρόκεινται δυσκολίαι τοῦ νὰ μεταποιηθῇ εἰς χρηματικόν, καταντᾷ διόλου ἀσυντελὴς ὡς πρὸς τὸ κοινὸν συνάλλαγμα μιᾶς ἐπαρχίας.

Πρὸς ἐμπέδωσιν ταύτης τῆς ἐν συνόψει ἐκφρασθείσης κενώσεως καὶ ἀπογυμνώσεως τοῦ τόπου ἀπὸ τῆς χρηματικῆς ὕλης του, εἶναι στοχαζόμεθα ἀποχρῶσα ἔνδειξις ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ ͵αωκ-ου παραδοθεὶς τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσσικῇ πρεσβείᾳ συνοπτικὸς λογαριασμός, καθ' ὃν μαθηματικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἐξαγωγὴ τοῦ νομίσματος ὑπερβαίνει τὴν ἐν αὐτῷ εἰσαγωγὴν 7 μελιούνια καὶ ἔτι πλείω κατ' ἔτος, φυλαττομένης ἐν ταυτῷ καὶ τῆς εὐταξίας τῶν διατάξεων, ἐὰν δὲ προσθέσῃ τις καὶ ὅσα ἄλλα ἀτάκτως καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ λαμβάνονται παρὰ τῆς διοικήσεως καὶ παρὰ τῶν περὶ αὐτήν, δηλονότι τὸ πρότιστον ὄργανον τῆς ἀποξενώσεως τῶν χρημάτων τοῦ τόπου, βεβαίως δὲν λανθάνει νὰ προσθέσῃ ἄλλα τόσα, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ οὐδεμίαν ὑπορβολὴν λόγου, καὶ οὕτως ἀποδεικνύεται ὅτι τακτικῶς ἐὰν λογαριάσῃ τις ἀπεγυμνώθη ἡ Βλαχία μὲ 63 μιλιούνια ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι τῶν ἐννέα χρόνων τῆς εἰρήνης. Προσθέτων δὲ καὶ τὰ μὴ τακτικῶς ληφθέντα, ὡς εἴρηται, συμποσοῦνται πλείω τῶν 120 μιλιουνίων. Καὶ ἐὰν ἔκτοτε τὰ πράγματα ἤθελον ἔχει ἄλλην μορφήν, ὅλα αὐτὰ βεβαίως ἤθελον πλεύσει εἰς τὸν τόπον ἄχρι τῆς δε καὶ οὐ μόνον τὸ γενικὸν συνάλλαγμα δὲν ἤθελε δοκιμάσει τὴν παραμικρὰν δυσκολίαν, ἀλλ' ἤθελον ἀποκατασταθῇ καὶ πολλοὶ οἱ πλούσιοι τοῦ τόπου, ἐκ τῶν ὁποίων τῆς προαιρέσεως γνωρίζομεν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας ὅτι προκύπτουσιν οἱ θησαυροὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ ἑπομένως ἡ αὔξησις τῆς καλλιεργείας τῶν ἐθνῶν.

'Εκ τούτων συνάγεται ὅτι ἡ μεγίστη αὕτη δυστυχία τῆς Βλαχίας, λέγομεν ἡ πρόξενος τῆς ἀπογυμνώσεως τῶν χρημάτων της, δὲν προέρχεται εἰμὴ ἀπό τινα προκαταρτικὰ αἴτια, τὰ τείνοντα μόνον εἰς τὸ νὰ προάξωσι τὴν ἔξοδον τοῦ ἐν αὐτῷ περιφερομένου νομίσματος πλείονα τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀλλαχόθεν εἰσερχομένων χρημάτων καὶ αὐτὰ πάλιν δὲν εἶναι ἄλλα εἰμὴ ὅσα ἐν συνόψει περιγράφονται κατωτέρω, δηλονότι α-ον ὁ μηχανικὸς περιορισμὸς τοῦ ἐμπορίου, ὁ γινόμενος λόγῳ καπανικῆς ἀνάγκης, β-ον ἡ ἀπολύτως ἐξασκουμένη ἐν τῇ Βλαχίᾳ δεσποτεία τῶν ξένων μοναστηρίων, γ-ον ἡ ξένη διοίκησις μετὰ τῶν περὶ αὐτήν, ἡ ἐν δικαιώματι ἀποξενοῦσα τὴν χρηματικὴν καὶ κινητὴν ἀπόλαυσίν της, δ-ον ἡ ἰδιωφέλεια αὐτῆς εἰς ὅλα τὰ ρουσσουμάτια καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰ βάματα καὶ εἰς τὰς διελεύσεις τῶν πέραν τῶν συνόρων, ἐξ ὧν κωλύεται ἡ εὐκολία τοῦ κατὰ μέρος ἐλευθέρου ἐμπορίου, ε-ον ἡ ἔλλειψις τῶν πρὸς ἄφευκτον χρῆσιν τεχνῶν, τὰς ὁποίας καὶ ἂν ἐπεχειρήσθησάν τινες ἐσθότως, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τηρηθῶσι διά τε τὸ ἄστατον τῆς διοικήσεως καὶ διὰ τὰς παρ' αὐτῆς λαμβανομένας κατ' αὐτῶν τοιούτων δωροδοκίας καὶ στ-ον ὁ κατὰ πάντα στραβὸς διοργανισμὸς τοῦ ἐν τῇ Βλαχίᾳ διοικητικοῦ συστήματος, ὁ ὁποῖος μὲ ὅλας τὰς καλὰς ἐγγράφους καὶ ἐκ συνθήκας γεγονυίας διατάξεις, μ' ὅλα τὰ κατὰ καιροὺς διάφορα θεσπίσματα δὲν ἀποβλέπει εἰμὴ εἰς τὸ νὰ δώσῃ πολυειδῶς χώραν ἀδικίας καὶ ἁρπαγῆς, ἐξ ὧν καὶ τὸ γένος ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς νὰ ἐμπέσῃ εἰς διαφθορὰν ἀντὶ τοῦ νὰ καλλιεργηθῇ διὰ νὰ προάξῃ τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ λαὸς καθημερινῶς καὶ πολυτρόπως νὰ ἀφανίζεται.

'Αλλὰ τὰ τοιαῦτα μόνον ἦσαν ἄξια θεωρίας μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα διερράγη καὶ ἀποστασία ἐν τῇ Βλαχίᾳ. Τώρα εἶναι ἀνάγκη καὶ

περισσοτέρας προσοχῆς, διότι ἐλαττωθεῖσα ἡ ὑλικὴ κατάστασις τῆς Βλαχίας προήγαγε μεγαλύτερον τὸν βαθμὸν τῆς ἀπελπισίας τοῦ κοινοῦ. Αὕτη δὲ ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀνθρώπους σχεδὸν ἀνυποστόλως νὰ ἐλευθεροφρονῶσιν, ὥστε καὶ μικρὴ δυσαρέσκεια ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ πολλοὺς εἰς πολλὰ ἄτοπα καὶ οὕτω καθ' ὅλους τοὺς λόγους παρήλλαξαν αἱ περιστάσεις.

Λέγουσι καὶ ὑποστηρίζουσί τινες ὅτι οἱ κινήσαντες τὴν ἀποστασίαν δὲν ἤθελον εὕρει τὴν εὐκολίαν τοῦ ἐπιχειρήματός των, ἂν δὲν εὕρισκον καὶ λαὸν κατεθλιμμένον ἀπὸ πολλὰς ἀδικίας καὶ ἁρπαγάς. Ἄλλοι δὲ φρονοῦσιν ὅτι κατασφαγεὶς ὁ τοιοῦτος λαὸς μετὰ ταῦτα παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ πολυτρόπως ἀπογυμνωθείς, οὐ μόνον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν του ὑποταγήν, ἀλλὰ καὶ μετεμελήθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἀδύνατον εἶναι τοὐντεῦθεν νὰ κινηθῇ καὶ εἰς ἄλλην ἀποστασίαν.

Ὁρμώμενοι ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ ὅτι καὶ τὸ ἔθνος τῆς Βλαχίας εἶναι ἄνθρωποι καὶ ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἔχουσι φύσει τὴν αἴσθησιν τοῦ βάρους καὶ τοῦ ἀνακουφισμοῦ, συμφάσκομεν εἰς τὸ πρῶτον καὶ προστιθέμεθα ἀκόμη ὅτι πρὸς τῇ ἀληθεστάτῃ θλίψει του οὐχ' ἧττον συνετέλεσεν καὶ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ ἀρχηγέτου τοῦ νὰ λεηλατήσῃ καὶ νὰ ἁρπάξῃ τὰ ὑπάρχοντα τῶν πλουσιωτέρων, καθότι, ἀφ' ὅσων παραδειγμάτων ἔχομεν ἱκανὰς γνώσεις, ἡ ἔγερσις τῶν βλαχικῶν ὅπλων δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ προσφυεστέρως, παρὰ πόλεμος τῶν πτωχῶν κατὰ νομιζομένων πλουσίων καὶ οὐχὶ ἔνοπλος ἀπαίτησις ὑπὲρ ἐθνικῶν δικαιωμάτων καὶ ὑπὲρ παύσεως τῆς ἀδικίας. Μάλιστα ἐν ὅλῳ τούτῳ τῷ διαστήματι τῆς πολυωδύνου ἱστορίας μας ὀφθαλμοφανῶς εἴδομεν τὰς προόδους τοῦ πρώτου εἰς τοιαύτην ἀκμήν, ὥστε καταντοῦσε τὸ δεύτερον μήτε πρόσχημα σχεδὸν νὰ μὴν ὁμοιάζῃ. Εἰς τὸ δεύτερον ὅμως οὐ μόναν δὲν συμφωνοῦμεν, ἀλλ' ἐνθαρρυνόμεθα νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἀφεύκτως δεῖται τὸ πρᾶγμα καὶ προσοχῆς καὶ ὡρίμου σκέψεως, ἐπειδὴ βεβαίως ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὴν Βλαχίαν πνεῦμα ἀνταρσίας καὶ ἀπειθείας, τὰ δ' ἐπὶ τούτῳ ἐγνωσμένα χαρακτηριστικὰ περιγράφονται ὧδε ἐν συνόψει.

Οἱ κοινοὶ ἐγχώριοι τῆς Βλαχίας εἶναι μὲν δειλοὶ καὶ ἀμαθέστατοι, ὡς ἁπλούστατον χωρικὸν βίον διάγοντες, φυσικοῦ πνεύματος ὅμως δὲν ὑστεροῦνται. Ἔχουσι φυσικὰς εἰς τὴν γέννησίν των καὶ εἰς τὴν ἀνατροφήν των καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν σκληρότητα, διότι τοῦτο εἶναι καὶ τὸ σύστημα τοῦ διοικητικοῦ διοργανισμοῦ τῆς Βλαχίας, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐσπούδαξαν τὴν ὑποταγήν. Ὅσον λοιπὸν γνωρίζουσι νὰ ἀδικήσωσι καὶ νὰ σκληραίνωνται, τόσον ἐννοοῦσιν καὶ ὅταν ἤθελον τοὺς ἀδικήσει ἄλλοι, ἢ ἤθελον σκληρυνθῇ κατ' αὐτῶν. Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι ὑπέφερον τὸν ζυγὸν ἀμφοτέρων αὐτῶν τῶν ἀπανθρώπων πράξεων ἐν πολλῷ διαστήματι χρόνου κατὰ συνέχειαν καὶ ἴσως πολλοί, γνωρίζοντες καλῶς τὸν χαρακτῆρα των, ἔλεγον ὅτι προέρχεται ἡ ὑποταγή των μᾶλλον ἀπὸ τῆς φυσικῆς των δειλίας παρὰ ἐκ τῆς διαγνώσεως τοῦ χρέους των καὶ τυχὸν νὰ μὴ λανθάνωσιν οἱ οὕτω φρονοῦντες, δὲν ἐγνώριζον ὅμως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι χωρικοὶ ὅτι ἐὰν ἀπειθήσωσιν ἅπαξ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετακαλεσθῶσιν εἰς τὴν πειθαρχίαν, εἰμὴ διὰ τῆς τελευταίας διοριζομένης τιμωρίας τουτέστι διὰ τοῦ μέσου τῶν ἰσχυροτέρων ὅπλων. Τώρα ἐσυνήθισαν καὶ μὲ τοῦτο καὶ ἔχασαν τὴν προτέραν των δειλίαν. Δὲν φοβοῦνται πλέον τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς μάστιγας, φοβοῦνται μόνον τὴν τιμωρίαν τοῦ θανάτου. Ὡς ἔμπειροι διαγνῶσται

τῆς ἀδικίας δὲν θὰ ὑποφέρωσι νὰ ἀδικῶνται κατ' οὐδὲν καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διοικήσεως, ὁρμώμενοι ἀπὸ τῆς φυσικῆς πλεονεξίας, θὰ πασχίσωσι νὰ τοὺς ἀδικήσωσι (διότι καθ' ὁποιονδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἤθελε μεταποιηθῆ ὁ διοικητικὸς διοργανισμός, μεγάλως μὲν ἠμποροῦν νὰ ἐλαττωθῶσιν αἱ καταχρήσεις, νὰ ἐκριζωθῶσιν ὅμως κατὰ τὸ παρὸν διόλου εἶναι ἀδύνατον) ὡς ἄδικοι δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ ὑστερημένοι τῆς ἠθικῆς καλλιεργείας, ὥστε νὰ ὑπόκεινται εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, θὰ θελήσωσι νὰ ἀδικήσωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια χρέη τῆς ἀπαιτουμένης ὑποταγῆς των καὶ οὕτῳ θὰ κινδυνεύσῃ τὸ δεσποτικὸν σύστημα καὶ ἐν πάσει δικαιοσύνῃ ἐξασκόμενον.

Εἶναι ἀκόμη καὶ ἄλλο λίαν συντελεστικὸν εἰς νέαν ταραχὴν καὶ ἀνταρσίαν, τοὐτέστι εἰσὶ πάρα πολλοὶ οἱ ἀνωτέρας τῶν χωρικῶν τάξεως ἄνθρωποι, ἐνοικοῦντες μὲν εἰς χώρας καὶ εἰς ἴδιά των ὑποστατικά, ἐξοικειομένοι ὅμως καὶ ἐγνωσμένοι πανταχοῦ. Ὅλοι οἱ τοιοῦτοι διά τε τὴν χρῆσιν τοῦ ἐμπορίου ὁποὺ μετέρχονται καὶ διὰ τὰς ἰδίας προσωπικὰς ἀνάγκας των συνηθίζουσι καὶ σχετίζονται πολλὰ ἐσφιγμένως μὲ τοὺς προεστοὺς τῶν χωρίων πρὸς τῶν ὁποίων τὰ πνεύματα ἀπολαμβάνοντες μεγάλην εἰσροὴν κατορθώνουσιν ἀείποτε τὸν σκοπόν των. Καὶ οἱ τοιοῦτοι προεστοὶ πάλιν κατὰ πατροπαράδοτον σύστημα διοικοῦσι τὰ πνεύματα τῶν χωρικῶν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν καὶ ἐν τοιαύτῃ ὁμονοίᾳ, ὥστε γνωρίζομεν καλῶς ὅτι εἰς πολλὰς περιστάσεις μετεχειρίσθη κατ' ἀνάγκην ἡ διοίκησις διαφόρους τρόπους νὰ τοὺς διασχίσῃ πρὸς ἀνάπτυξιν ἀπαιτουμένης τινὸς ἀληθείας καὶ ἐστάθη ἀδύνατον. Εἶναι ὅμως καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον τοῦ νὰ ἔχωσιν οἱ χωρικοὶ τοιαύτην πιστὴν προσήλωσιν εἰς τοὺς προεστούς των, διότι αὐτοὶ ἀπαιτοῦσιν ἀείποτε πᾶν εἶδος στενοχωρίας καὶ δυσκολίας τῶν λοιπῶν, κἂν ὠφελούμενοι, ἰδίως ἐκ τῶν τοιούτων περιστάσεων ὡς φύσει ἄδικοι καὶ αὐτοί. Πλὴν οἱ χωρικοί, καίτοι γινώσκοντες τὸν βαθμὸν τῆς ἀδικίας των, εὐχαριστοῦνται καὶ τὰς ἀποδέχονται ἀσμένως διότι διευκολύνονται εἰς τὰς ἀνάγκας των.

Ἐν τοιαύτῃ περιπλοκῇ σχέσεων καὶ ἐν τοιαύτῃ παραλυσίᾳ τῶν φρονημάτων τοῦ ἔθνους, προεδρεύουσα ἡ διοίκησις ἄοπλος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ αὐτοῦ τοπικοῦ καταστήματος, ὅπερ καὶ πρότερον ὑπῆρχε, ὅσους καὶ ἂν εὐχαριστήσῃ ἀναλόγως τῇ ἐκτάσει τῆς δυνάμεώς της, πάλιν ὁ ἀριθμὸς τῶν μὴ εὐχαριστημένων εἶναι βεβαίως ἀσυγκρίτως πλείων.

Ὅσον δικαίως καὶ ἂν ἤθελε φέρεται εἰς πᾶν εἶδος ἀποφάσεώς της πάλιν οἱ ἀγαπῶντες τὴν ἀδικίαν θέλουσι συκοφαντήσει τὴν δικαίαν διαγωγήν της. Μὴ προηγουμένου ἢ τοῦ μέσου τῶν ἰσχυροτέρων ὅπλων, τιμωρία εἰς ἣν καὶ μόνην ὑποτάσσεται τὸ τῆς ἀνταρσίας πνεῦμα, καθάπερ προείρεται, ποῖον τὸ κωλύον νὰ κινήσωσιν ὅσοι χαιρέκακοι νέαν ἀποστασίαν, μᾶλλον κινούμενοι συνήθως καὶ ὡς ἄνθρωποι εἴπομεν ἀπὸ φιλεκδικίαν αἰσθήματος, παρὰ ἔλεγχον συνειδότος, αἰσθανόμενοι ὅταν ὡριμωτέρως σκεπτόμενοι ἤθελον στοχασθῆ ὅτι ὡς παραβάται τῶν ἱερῶν καθηκόντων γίνονται πρόξενοι κακοῦ τοῦ ὅλου καὶ οὐχὶ μόνον τοῦ μέρους. Μάλιστα τούτου προηγουμένου, πόσον εὔκολον εἶναι νὰ ἐκραγῇ νέα ἀποστασία ὅταν κατ' ἄλλους καὶ ἄλλους βασιμωτέρους τρόπους προετοιμασθεῖσα ἤθελεν ἐμπνευσθῆ καὶ ἐπὶ ταῖς βάσεσι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἁρπαγῆς, ἐνῶ φύσει

εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὁ ἔρως καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως, καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον ἔθνος διόλου ἀκαλλιέργητον, ἄδικον, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχασε διόλου τὴν ἣν πρότερον εἶχε δουλείαν τῆς μάστιγος καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ, ὡς εἴρηται; Κινδυνεύει λοιπὸν ἀναμφιλέκτως κάθε σύστημα πολιτικὸν καὶ ὅσον δικαίως ἂν ἤθελε ἐξασκεῖται. Πρὸς δὲ τούτῳ κινδυνεύει τὸ πᾶν τῶν κατοίκων τῆς Βλαχίας, κινδυνεύει καὶ παμπόλλων ἡ ζωή, διότι πρὸς τῇ ἀδιακρισίᾳ συντελοῦσι κατ' ἐξοχὴν τὸ φιλέκδικον, ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἁρπαγή.

Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι καὶ ἂν ἡ Βλαχία μέχρι τινὸς εἶχε χάσει μόνον τὴν χρηματικὴν κατάστασίν της, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τῆς τε διαρκέσεως τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἐχθρικῆς ἐφόδου τῶν Ὀθωμανῶν, ἔχασεν συγχρόνως καὶ τὴν ὑλικὴν καὶ τὴν ἠθικήν. Καὶ τὴν ὑλικὴν μὲν διότι ἐν γένει καὶ ἄρχοντες καὶ μοναστήρια καὶ ἀρχοντάκια καὶ πάσης τάξεως ἄνθρωποι, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ κοινὸς λαὸς ἀπεγυμνώθησαν ἀπὸ ζῶα, ζαχερέδες καὶ ὅσα ἄλλα κινητὰ ὑπάρχοντα, δοκιμάσαντες οὐχ' ἧττον τὴν καταστροφὴν καὶ εἰς τὰ ἀκίνητα. Ἠθικὴν δὲ διότι ἔχασεν ὁ λαὸς τὴν δειλίαν δι' ἧς ἐγνώριζε τὰ καθήκοντα τῆς ὑποταγῆς. Καὶ τώρα ἔμεινε πρὸς τῇ μεγίστῃ της ἐνδείᾳ μόνον μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀδικίας, τῆς σκληρότητος καὶ μὲ τὴν παντελῆ ἀπελπισίαν, δι' ἧς εὐκόλως ἀναγεννᾶται πάλιν τὸ τῆς ἀνταρσίας πνεῦμα.

Τοιαύτης οὔσης λοιπὸν τῆς τωρινῆς καταστάσεως τῆς Βλαχίας ἡ μόνη διόρθωσίς της περιεμένετο ἀπὸ τῆς τύχης ἑνὸς πολέμου, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ νὰ πλουτίσῃ ὁ τόπος μὲ εἰσαγωγὴν ξένων χρημάτων, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἅπαξ ἀπὸ τὴν ἀκατάστατον καὶ ἄδικον διοίκησίν του, ἐμβαίνων εἰς μίαν ἄλλην τακτικήν, ἥτις νὰ τῇ δώσῃ καὶ ἔννομον καὶ στερεὸν διοργανισμόν. Ἀλλὰ τούτου μὴ ὑπάρχοντος διὰ νὰ ἠμπορέσῃ τοὐλάχιστον νὰ διορθωθῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ νὰ διοργανωθῇ, χρήζει ἀφεύκτως μιᾶς τακτικῆς στρατιωτικῆς ὀκουπατζιόνης ἐν ὡρισμένῳ διαστήματι (προϋποτίθεται ἐν τούτῳ οὐχὶ Τούρκων στρατιωτῶν, διότι οὐ μόνον τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ ἑνὸς ἡμίσεως ἤδη χρόνου διατρέξαντα παραδείγματα ἀπέδειξαν τὴν καταστροφὴν μείζοντα τῆς παρὰ τῶν ἀποστατῶν γεγονυίας) καὶ οὕτως ἐξασφαλιζομένης τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Βλαχίας ἐν γένει, νὰ συμφωνηθῶσι τὰ κατωτέρω ἄρθρα ὡς βάσεις τοῦ καλυτέρου καὶ συμφερωτέρου διοργανισμοῦ, νὰ τροπολογηθῶσι σαφεστέρως καὶ νὰ ἔμβωσι καὶ εἰς πρᾶξιν. Ἀφοῦ δὲ συνηθίσῃ ὁ λαὸς καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βλαχίας μὲ τὸν τοιοῦτον διοργανισμὸν ἐν τῷ διαληφθέντι ὡρισμένῳ διαστήματι, τότε νὰ ἤθελε σηκωθῇ ἀπὸ τὸν τόπον ἡ ξένη στρατιωτικὴ δύναμις. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ κατωτέρω.

α-ον. Νὰ ἀποφασισθῇ σύνορον διαχωρίζον τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βλαχίας ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας τὸ ἥμισυ τῆς καθολικῆς μάτκας τοῦ Δουνάβεως, καθάπερ τὰ ἴδια βασιλικὰ χάτια διαλαμβάνουσι, κατὰ τὰ ὁποῖα νὰ μὴ ἔχωσι πλέον ἄδειαν οἱ ἀντικρυνοὶ Τοῦρκοι μήτε ἀπὸ νήσους τῆς Βλαχίας νὰ προμηθεύωνται, μήτε εἰς τὰς μπάλτας αὐτῆς νὰ ψαρεύωσιν, ἄνευ τοῦ νὰ μὴ ἤθελον συμβιβασθῇ προηγουμένως μετὰ τῶν κυρίων τῶν ὑποστατικῶν ἐκείνων τῶν συνόρων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ βλαχικῇ γῇ ταύτης τῆς ἐπαρχίας εἰσὶ κείμενα καὶ τὰ τρία κάστρα τῆς Ἰμπρα-

ίλας, τοῦ Γιργέβου καὶ τοῦ Κουλέ, ἅπερ ποτὲ μὲν ἦσαν τῆς Βλαχίας, ὕστερον
δὲ διά τινος συμβιβασμοῦ (βιαίου βεβαίως) ἑνὸς αὐθέντου μετὰ τῆς Πόρτας διε-
ἐν τῇ βλαχικῇ γῇ ταύτης τῆς ἐπαρχίας εἰσὶ κείμενα καὶ τὰ τρία κάστρα τῆς Ἰμπρα-
ίλας, τοῦ Γιργέβου καὶ τοῦ Κουλέ, ἅπερ ποτὲ μὲν ἦσαν τῆς Βλαχίας, ὕστερον
δὲ διά τινος συμβιβασμοῦ (βιαίου βεβαίως) ἑνὸς αὐθέντου μετὰ τῆς Πόρτας διε-
χωρίσθησαν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Βλαχίας καὶ ἐδόθησαν εἰς ἐξιδιασμένας διοι-
κήσεις τῆς Τουρκίας ἐπ' ὀνόματι ναζίρηδων καὶ ἀγιάνηδων, ἐσχάτως δὲ ἔγιναν
καὶ πασαλήκια, καὶ οὕτως ἀποκαθιστάμενα καὶ μὲ ἀρκετὰς φαμιλίας Τουρκῶν
κατῳκήθησαν καὶ ἱκανῶς ὠχυρώθησαν, προάγουσιν ἐπίσης μύρια ὅσα κακὰ ἐν
τῇ Βλαχίᾳ, οἷον καταπατήσεις μουλκίων καὶ ὁλοκλήρων χωρίων, ληστρικὰς
ἐφόδους Τουρκῶν, ἀλλεπαλλήλους διενέξεις δραπέτων, ἀπειλὰς καὶ φόβους ἀπὸ
μέρους τῶν πασάδων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κατοίκων καὶ τὸ χεῖρον ὅτι καθυστέρησαν
διόλου τὴν Βλαχίαν ἀπὸ τὰς καλυτέρας της ἐμπορικὰς θέσεις, ὥστε καταντοῦσιν
οἱ λακουϊτόροι αὐτῆς καταβιβάζοντες ἐκεῖσε τὰ προϊόντα τους οὐ μόνον νὰ μὴν
ὠφελοῦνται μὲ οὐδὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν στενοχωριῶν
καὶ καταχρήσεων ὁποὺ δοκιμάζουσιν ἀπὸ τοὺς ἐκεῖσε λεγομένους πραγματευτὰς
Τούρκους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνοχλῶνται πολυειδῶς ἀπὸ τὰς ἰδίας τουρκικὰς διοικήσεις
τῶν πασάδων, ἂν ἐγκριθῇ, διὰ νὰ ἤθελεν ἀπαλλαχθῇ ἡ Βλαχία ἀπὸ ὅλα αὐτά,
μὴ ἔχουσα πλέον τέσσαρας διοικήσεις εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁρίζοντα, οἷον μίαν
τὴν τῆς ἐπαρχίας καὶ τρεῖς, τὰ τρία πασαλήκια, διὰ [νὰ] ὀχυρωθῶσι τὰ σύνορά
της πανταχόθεν ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ διὰ νὰ λάβῃ καὶ τὸ ἐμπόριόν της τὰς
ἀναγκαίας προόδους, εὐεργετικώτατον ἤθελεν εἶναι δι' αὐτὴν νὰ σωματωθῶσιν
τοὐντεῦθεν καὶ αὐτὰ τὰ κάστρα μὲ τὴν πέριξ αὐτῶν γῆν εἰς τὸ ὅλον σῶμα τῆς
βλαχικῆς ἐπικρατείας καὶ νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διοίκησιν,
ὡς καὶ τὸ ἔκπαλαι διέτρεχε, τοὐτέστι καθ' ὃν καιρὸν προσήλωσε ἡ Βλαχία τὴν
ὑπαταγήν της διὰ συνθηκῶν πρὸς τὴν Πόρταν, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ὁποὺ οὐ μόνον
ἐκτίσθησαν αὐτὰ τὰ κάστρα ἀνέκαθεν παρὰ τῆς Βλαχίας καὶ ἀείποτε ἐπιδιωρ-
θώθησαν παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐσχάτην εἰρήνην σχεδὸν ἐκ νέου ἀνεκ-
τίσθησαν πάλιν παρὰ τῆς Βλαχίας καὶ μὲ πολὺν ἀφανισμόν της.

Ὅταν ὅμως τοῦτο δὲν ἤθελε σταθῇ δυνατὸν διὰ νὰ γίνῃ πρὸς τελείαν εὐδαι-
μονίαν τοῦ τόπου, τότε νὰ περιορισθῶσι κἂν αὐτὰ τὰ κάστρα κατὰ τὸν ἐφεξῆς
τρόπον, οἷον ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν χασίων των, ὁποὺ διετάχθησαν ἔκπαλαι
μὲ βασιλικὰ χάτια, νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ ἐκτανθῶσι μήτε σπιθαμήν. Νὰ διοικῶνται
ἀπὸ μικροὺς ἀξιωματικοὺς ὡς πρότερον καὶ οὐχὶ πλέον ἀπὸ πασάδες, διότι οὗτοι
οἱ δεύτεροι φέρουσι βάρος καὶ πρὸς τὴν τζάραν καὶ πρὸς τὴν αὐθεντίαν μὲ τὰς
διαφόρους καὶ συνεχεῖς ἀπαιτήσεις των καὶ καταπιέζουσι πρὸς τούτοις καὶ αὐτὰ
τὰ ἴδια βλαχικὰ χωρία. Νὰ δοθῶσι τοῖς ἀπὸ Βλαχίας ἐκεῖσε διερχομένοις πρὸς
χρῆσιν τῆς πραγματείας των τοιαῦτα βάσιμα δικαιώματα, ὥστε παραμικρὰν
ἐνόχλησιν νὰ μὴ δοκιμάσωσιν ἀπὸ μέρους τῶν Τούρκων, καὶ δι' ὅσας τοπικὰς
ὑποθέσεις καὶ δίκαια τῆς Βλαχίας ἤθελον ἀναφερθῶσιν αἱ καποκεχαγιάδες τῆς
βλαχικῆς διοικήσεως, ἀμέσως νὰ λάβωσι τὴν ἱκανοποίησίν των παρὰ τῶν διοι-
κητῶν αὐτῶν τῶν κάστρων, τοῦτο μὲν διὰ νὰ ἐμποδισθῶσι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν

τρόπον ὅσο τὸ δυνατὸν αἱ παρὰ τῶν ἐκεῖσε κατοίκων Τούρκων προερχόμεναι ἀδικίαι καὶ καταχρήσεις, τοῦτο δὲ καὶ διὰ νὰ εὐκολυνθῶσι τὰ μέσα τοῦ ἐμπορίου τῆς Βλαχίας, τὸ ὁποῖον ἐξαιρέτως διὰ τῆς Ἰμπραΐλας ἐκτελεῖται.

β-ον. Νὰ θεωρηθῇ λογαριασμὸς μεταξὺ Πόρτας καὶ Βλαχίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐσχάτως γεγονυίας συνθήκης ἕως τώρα, καὶ δι' ὅσην ποσότητα χρημάτων ἀποδειχθῇ ὅτι ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν Βλαχίαν εἰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς Πόρτας εἴτε εἰς ὕλην, εἴτε εἰς γρόσια καὶ ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ συνθήκῃ περιεχομένων, νὰ λάβῃ ἡ Βλαχία τὴν δικαίαν ἀποζημίωσίν της καὶ τὰ τοιαῦτα γρόσια τῆς ἀποζημιώσεως νὰ ἐγχειρισθῶσιν εἰς τὴν κοινὴν κάσαν τῆς τζάρας ἄνευ παραμικρᾶς μετοχῆς τῆς τοπικῆς διοικήσεως.

γ-ον. Ἐλεύθερον ἐμπόριον παντὸς εἴδους προϊόντος τῆς Βλαχίας διά τε ξηρᾶς, θαλάσσης καὶ ποταμῶν τῆς Βλαχίας καὶ εἰς ὁποιονδήποτε μέρος θελήσῃ ὁ πωλητὴς νὰ πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα του, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ προμηθευθῇ καὶ τὸ βασιλικὸν καπάνι τῇ αὐτῇ συμφωνίᾳ, καθάπερ ἤθελεν ἀγοράσει καὶ πᾶς ἄλλος ἀγοραστής, ἄνευ τοῦ νὰ χρεωστῇ μήτε ἡ διοίκησις νὰ συνδράμῃ τοὺς ἀγοραστὰς διὰ τῆς πρὸς τοὺς πωλητὰς προτροπῆς καὶ ἐκκοπῆς τῶν τιμῶν, ὡς διέτρεχε, μήτε οἱ ἀγορασταὶ νὰ δώσωσι ἐνδεικτικὰ τοῦ πράγματος ὁπού σηκώνουσι, λόγῳ τάχα τοῦ ὅτι θέλουσι τὸ καταβιβάσει ἀφεύκτως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ νὰ γνωρίσῃ μόνον ἡ διοίκησις τὰς κατ' ἔτος πολιτευομένας τιμὰς ἑκάστου εἴδους προϊόντος καὶ τὸ ἐξερχόμενον πρᾶγμα ἀπὸ τὰς σκάλας τοῦ Δουνάβεως, διὰ τὰ ὁποῖα ἐὰν ἐρωτηθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ δώσῃ πληροφορίαν.

δ-ον. Ἐλευθέρως νὰ διέρχεται δι' ὅλης τῆς Τουρκίας πᾶν ὄχημα, ἄλογον καὶ μουλάρι τῆς Βλαχίας, φορτωμένα μὲ ὁποιονδήποτε πρᾶγμα ἐντόπιον, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἤθελε εἶναι δεκτὸν εἰς τὰς πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία τῆς Τουρκίας, διὰ λόγον ἐκπτώσεως τοῦ ἐκεῖσε ἐμπορίου, νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἀπεράσῃ εἰς ἄλλην ξένην ἐπικράτειαν, χωρὶς νὰ πληρώσῃ ἄλλο βάμα, ἢ ἄλλην τινὰ ὡρισμένην ποσότητα ἐπί τινι ἄλλῃ προφάσει, εἰμὴ πωλούμενον εἰς Τουρκίαν τὴν ἀποδεκάτωσιν τῆς τιμῆς, καὶ αὐτὴν πάλιν εἰς τὸν τόπον τῆς πωλήσεως, διερχόμενον δὲ τὸ τράνσιτον πρὸς μισὸν τὰ ἑκατόν εἰς τὸ τελευταῖον σύνορον τῆς Τουρκίας, καθὼς ἀμοιβαίως καὶ τὰ ἀπὸ Τουρκίας ὀχήματα, ἄλογα καὶ μουλάρια μὲ τουρκικὸν πρᾶγμα νὰ ἔχωσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα πρὸς τὴν Βλαχίαν.

ε-ον. Ἐλευθέρως νὰ πλεύσωσιν εἰς ὅλας τὰς τουρκικὰς θαλάσσας ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς Βλαχίας μὲ ὁποιονδήποτε πρᾶγμα ἢ ἐντόπιον ἢ ξένον, τὸ ὁποῖον ἐὰν δὲν ἤθελεν εἶναι δεκτὸν εἰς τοὺς τουρκικοὺς λιμένας διὰ λόγον ἐκπτώσεως τοῦ ἐκεῖσε ἐμπορίου νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἀπεράσῃ ἀλλαχοῦ, χωρὶς νὰ πληρώσῃ τίποτε. Ὅταν δὲ καταβιβασθῇ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα εἰς τοὺς τουρκικοὺς λιμένας καὶ πωληθῇ ἐκεῖ, τότε νὰ πληρώσῃ τὸ ὡρισμένον βάμα, δηλαδὴ τὴν ἀποδεκάτωσιν τῆς τιμῆς ,νὰ ἔχωσι δὲ τὴν ἄδειαν τὰ τοιαῦτα πλοῖα τοῦ νὰ ἀράξωσι κατ' ἀνάγκην εἰς τοιούτους τουρκικοὺς λιμένας, δηλαδὴ ἢ δι' ἀνάπαυσιν ὀλίγων ὡρῶν, ἢ προφυλαττόμενα ἀπὸ κακοκαιρίας καὶ ναυαγίου. Τὰ αὐτὰ δικαιώματα νὰ ἔχωσιν ἀμοιβαίως καὶ τὰ τουρκικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα εἰς τοὺς βλαχικοὺς λιμένας.

στ-ον. Τὰ μὲν διὰ ξηρᾶς ὀχήματα καὶ φορτώματα τῆς Βλαχίας νὰ ἀναγνωρίζωνται ἀπὸ τὰ ἀνὰ χεῖρας τῶν ἀμαξάδων διαβατήρια γράμματα, ὑπογεγραμμένα ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φρουρᾶς, ὁποὺ ἤθελεν εὑρεθῇ εἰς τὴν σκάλαν τοῦ Δουνάβεως ὅθεν διελεύσονται, τὰ δὲ διὰ Δουνάβεως καὶ θαλάσσης πλοῖα της νὰ ἀναγνωρίζωνται ὁμοίως ἀπὸ τὰς βλαχικὰς σημαίας, αἱ ὁποῖαι νὰ ἔχωσι τὰ ἅρματα τοῦ τόπου. Καὶ ἀμφότερα εἰς οὐδὲν νὰ μὴν ἐνοχλῶνται παρ' οὐδενὸς ἄνευ ἐξαιρέσεως, καθάπερ ἀμοιβαίως νὰ διατρέξῃ τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας διερχομένους εἰς Βλαχίαν καὶ βλαχικὸν Δούναβιν.

ζ-ον. Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς Βλαχίας νὰ ἔχωσιν τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ γίνωσι καὶ μεγαλύτερα καὶ μικρότερα κατὰ τὴν κατάστασιν ἑκάστου καὶ καθ' ὁμοιότητα καὶ ἄλλων τοιούτων ἐμπορικῶν πλοίων.

η-ον. Νὰ γίνῃ ἐθνικὴ τακτικὴ φρουρὰ τοῦ τόπου εἰς ποσότητα ἀνθρώπων, ὅσον ἡ ἀσφάλεια αὐτοῦ ἤθελεν ἀπαιτήσει, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ βάρος εἰς τοὺς κατοίκους τῆς τζάρας. Ἡ δὲ τοιαύτη φρουρὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προφύλαξιν τοῦ τόπου ἀπὸ πάσης ἐφόδου ἀποστατῶν, ληστῶν καὶ κακούργων εἴτε ἐκ τῶν κατοίκων τῆς τζάρας, εἴτε ἐκ τῶν πέραν τῶν συνόρων, ὁποιασδήποτε φυλῆς ἀνθρώπων, καὶ ἐκ' αὐτῷ τούτῳ νὰ γνωρίσῃ μὲ τὴν προσήλωσίν της εἰς τὸ βασιλικὸν κράτος τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας. Ὅταν ὅμως ἡ Πόρτα ἐκ περιστάσεως ἤθελε συγκροτήσει πόλεμον μὲ τὰς γειτνιαζούσας δυνάμεις, τότε νὰ ἀπρακτῇ ἐν πάσει οὐδετερότητι, πρὸς μὲν τὴν μίαν διὰ τὸ σέβας καὶ εὐγνωμοσύνην, ὁποὺ ὀφείλει ἕνεκα τῆς πρὸ τοσούτων χρόνων προστασίας, δι' ἧς ἀπήλαυσε καὶ εὐεργετήθη τὸ ἔθνος, πρὸς δὲ τὴν ἄλλην διὰ τὰ ἀλληλένδετα σχετικὰ καὶ διάφορα ἐμπορικὰ διατάγματα ὁποὺ ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο γειτνιαζόντων ἐθνῶν.

θ-ον. Νὰ χορηγηθῇ ἀσυδοσία ἐν γένει εἰς ὅλους τοὺς δασμοφόρους τῆς τζάρας ἐν διαστήματι τοὐλάχιστον πέντε χρόνων, καθ' ὃν καιρὸν μετακαλούμενοι εἰς τὰς ἑστίας των νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν γεωπονίαν των καὶ νὰ διορθώσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν κατάστασίν των. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ διαστήματι νὰ ἀναπληρωθῶσι μετ' οἰκονομίας αἱ ἀνάγκαι τῆς διοικήσεως καὶ τῆς τζάρας μὲ τὰς προσόδους τῶν πέντε ἐγνωσμένων ρουσσουματίων. Εἰς δὲ τὸ μηρὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς πέντε χόνους τῆς ἀσυδοσίας, νὰ μὴ δοθῇ τίποτε ἐκ τῶν κατ' ἔτος διὰ συνθήκης προσδιωρισμένων τριῶν ἀποδόσεων, καθότι τὰ τοιαῦτα ἐκ τῶν δοσιμάτων τῆς τζάρας εἴθισται νὰ δίδωνται, καὶ ὅταν οἱ δασμοφόροι τῆς τζάρας δὲν πληρώνωσι τίποτε, ἑπομένως καὶ τὸ βασιλικὸν μηρὶ δὲν ἔχει πόθεν νὰ λάβῃ.

ι-ον. Μετὰ τὴν ἀποδεξίωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν τοιούτων βάσεων, ὅσοι ἐκ τῶν πέραν τοῦ Δουνάβεως κατοίκων ἤθελον διέλθῃ εἰς Βλαχίαν κατὰ καιρούς, καθὼς καὶ ἀπὸ Βλαχίας ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως, νὰ μείνωσιν ἑκατέρωθεν ἀκαταζήτητοι. Ἐξαιροῦνται ταύτης τῆς διατάξεως οἱ κατὰ δυναστείαν διαλευσόμενοι, οἱ τῆς στρατιωτικῆς τάξεως ἄνθρωποι καὶ οἱ εἰς ἐγκληματικήν τινα ὑπόθεσιν ὑπαγόμενοι καὶ ἀποδειχθησόμενοι. Οἱ μὲν πρῶτοι λόγῳ τοῦ ὅτι μὴ διερχόμενοι οἰκειοθελῶς ἕπεται νὰ δικαιωθῶσι διεκδικουμένης τῆς κατ' αὐτῶν συμβησομένης δυναστείας, οἱ δὲ δεύτεροι καὶ τρίτοι λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν θέλουσι δραπετεύσει εἰμὴ

διὰ νὰ ἀποφύγουν τοὺς εἰς αὐτοὺς ἐναγομένους τοπικοὺς νόμους διὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνων πρέπει νὰ κρίνωνται καὶ νὰ λάβωσιν ἀναλόγους καὶ τὰς τιμωρίας, διὰ νὰ δώσωσι τὸ παράδειγμα τοῖς λοιποῖς συμπατριώταις των.

ια-ον. Νὰ γίνῃ ἀκριβὴς ἐξέτασις ὅλων τῶν ζημιῶν ὁποὺ ἐπροξενήθησαν εἰς τὸν τόπον, τόσον τὰ πρὸ ἑνὸς ἡμίσεως ἤδη χρόνου εὑρισκόμενα ὀθωμανικὰ στρατεύματα, ὅσον καὶ διάφοροι ἄλλοι Τοῦρκοι ὁποὺ διῆλθον ἀπὸ τὰ σερχάτια καὶ περιφερόμενοι εἰς τὰ χωρία τῶν ἔξω θεμάτων ἐφόνευσαν, ἐλεηλάτησαν καὶ ἐπυρπόλησαν. Καὶ ὅσα γρόσια ἐκτιμηθῶσι δικαίως ὅλαι αὐταὶ αἱ ζημίαι νὰ πληρωθῶσιν ἀπὸ τὴν Πόρταν, λαμβανομένων τῶν τῆς ἀποζημιώσεως χρημάτων διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσσικοῦ πρέσβεως καὶ στελλομένων εἰς τὸ ἐν τῇ Βλαχίᾳ κονσολάτον αὐτοῦ διὰ νὰ μοιρασθῶσιν ἐκεῖθεν κατὰ τὸ κατάστιχον ἑνὸς ἑκάστου. Αἱ μὲν παρὰ τῶν στρατιωτῶν προξενηθεῖσαι λόγῳ τοῦ ὅτι, εἰσελθόντες εἰς τὸν τόπον διὰ νὰ θραύσωσι τοὺς ἀποστάτας, ἔπραξαν τὰ χείρω ἐκείνων, ἁρπάσαντες, λεηλατήσαντες, πυρπολήσαντες, σκοτώσαντες καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ βεβηλώσαντες καὶ πολλοὺς ὀρθοδόξους ἐν τῇ θρησκείᾳ των ἀφαρπάσαντες, καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μικρὰ καὶ ἀπάνθρωπα, ἅπερ αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. Αἱ δὲ παρὰ τῶν σερχατλήδων Τούρκων γεγονυῖαι λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἐφρόντισεν ἡ Πόρτα νὰ περιορίσῃ τοὺς εἰρημένους εἰς τὰ σύνορά των, καθ' ἃς ἔχει ἐγνωσμένας ἱερὰς συνθήκας μετὰ τῆς προστατευούσης δυνάμεως, ἀλλὰ τοὺς ἄφησε καὶ διῆλθον τὸν Δούναβιν ἐλευθέρως, περιεφέρθησαν κατὰ τὴν θέλησίν των καὶ ἠφάνισαν τὸ πᾶν ὅπου διῆλθον, πολλοὺς φονεύσαντες ἀνυποστόλως, πανταχόθεν λεηλατήσαντες καὶ κατὰ μέρος καὶ πολλὰ κτήρια πυρπολήσαντες.

Ὅσαι δὲ ζημίαι ἀποδειχθῶσι πεπραγμέναι ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους τῆς Βλαχίας νὰ μὴ ἀπαιτηθῶσι μέν, διότι βεβαίως ἀφανίζονται οἱ τοιοῦτοι ἐὰν καταδικασθῶσιν εἰς ἀπότησιν τοιούτων ἀποζημιώσεων, εἰ καὶ δίκαιον, πλὴν νὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ κάμωσι τριττὴν τὴν κλάκαν τῶν κατ' ἔτος προσδιορισθέντων ἤδη δώδεκα ἡμερῶν, δηλαδὴ νὰ κλακονήσωσι τριάκοντα ἓξ ἡμέρας τὸν χρόνον, διότι μὲ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτοὺς γίνεται κάποια ποινὴ πρὸς σωφρονισμόν, μ'ὅλον ὅτι εἶναι ἀνεπαίσθητος, καὶ οἱ μουλκισαμπῆδες ἀπολαμβάνουσιν ἓν δίκαιον, τὸ ὁποῖον εἶναι πολλὰ δίκαιον νὰ τὸ ἔχωσι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει τροπολογεῖται τὸ θέσπισμα κατ' εὐχαρίστησιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

ιβ-ον. Τὰ τῆς τζάρας πάντα διωρισμένα ροσσουμάτια νὰ λάβωσι τὴν διόρθωσίν των κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον.

Αἱ Ὄκναι. Οἱ κοντρακτζῆδες τῶν ὀκνῶν ἢ οἱ διωρισμένοι ἄνθρωποι τῆς διοικήσεως, ἐβγάζοντες ἅλας ἰδίαις δαπάναις, νὰ μὴ δώσωσι πλέον μερτίκια μήτε εἰς ἄρχοντας, μήτε εἰς τζοκανάσηδες, διότι αὐτὰ πωλούμενα μερικῶς καὶ μὲ ἐλαττωτέραν τιμὴν προξενοῦσι ζημίαν τῆς τοπικῆς προσόδου. Συνάζοντες δὲ τὸ τοιοῦτον ἅλας εἰς προσδιωρισμένα μέρη, ὡς εἴθισται, εἰς μὲν τὴν τζάραν νὰ τὸ πωλήσωσι τὸν καθέκαστον χρόνον μὲ τὴν προσδιωρισμένην τιμὴν ὁποὺ ἤθελεν ἐγκριθῇ παρὰ τῆς διοικήσεως ἀπὸ κοινῆς συνδιασκέψεως κατὰ τὴν συνήθειαν, κατὰ τὰς τοπικὰς ἀνάγκας καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῶν κατοίκων τῆς Βλαχίας, εἰς δὲ τὰ πέραν τοῦ Δουνάβεως, καθάπερ ἤθελον συμβιβασθῇ

μετὰ τῶν ἐκεῖσε ἀγοραστῶν, καὶ νὰ φυλάττωνται ἐν τοσούτῳ ὅσοι εἰσὶ θεσπισμένοι κανόνες διὰ τοὺς ἀγοράζοντας καὶ μεταπωλοῦντας εἰς ἄλλους ἐγκατοίκους, ὥστε νὰ μὴ συμβῇ ζημία τῆς τοπικῆς προσόδου.

Τὰ Βάματα. Οἱ κοντρακτζῆδες τῶν βαμάτων, ἢ οἱ διωρισμένοι ἄνθρωποι τῆς διοικήσεως νὰ ἐξακολουθήσωσιν οὕτως. Δι' ὅσα ἐντόπια εἴδη ὑπάρχουσι πωλημαῖα ἄνευ ἐξαιρέσεως νὰ προσδιορισθῇ τὸ ἀνῆκον βάμα εἰς ἕκαστον εἶδος ὀνομαστί, καὶ αὐτὰ πωλούμενα εἰς τὴν τζάραν νὰ πληρώσωσι τὸ προσδιορισθησόμενον βάμα εἰς τὸν τόπον τῆς πωλήσεως, ὅστις λογίζεται μόνον αἱ ἀγοραὶ (πλὴν τῶν διὰ χρυσοβούλλων ἐξαιρουμένων) καὶ αἱ πανηγύρεις, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ χωρία, ὡς διέτρεχε. Νὰ πληρώσωσι δὲ ἅπαξ διὰ παντός, τουτέστιν ὁ ἀγοράζων ζῶα ἢ ἄλλο πρᾶγμα εἰς διαφόρους πανηγύρεις ὁποὺ ὑπάρχουσιν εἰς διάφορα χωρία τῶν ἔξω θεμάτων, ἐὰν τὰ μεταπωλήσῃ εἰς ἄλλον ὑποκείμενον εἰς τὴν αὐτὴν ἀγορὰν ἢ πανήγυριν καὶ μὴ πληρώσῃ καὶ δεύτερον βάμα, διότι δι' αὐτὰ ἐπλήρωσεν ἅπαξ τὸ βάμα των, ἔχων ὅμως προηγουμένως ἐνδεικτικὰ τοῦ βάμαση ὅθεν τὰ ἠγόρασεν πρότερον, μὴ ἔχων δὲ, νὰ πληρώσῃ διὰ νὰ μὴ εἰσχωρῶσι καταχρήσεις πρὸς ζημίαν τῆς τοπικῆς προσόδου. Διερχόμενα δὲ πέραν τῶν συνόρων νὰ πληρώσωσι καὶ δεύτερον βάμα τῆς αὐτῆς προσδιορισθησομένης τιμῆς, τὸ λεγόμενον τρεκατόρε. Καὶ ἐὰν ὁ διερχόμενος τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα εἰς τὰ πέραν τῶν συνόρων ἤθελεν ἔχει ἀνὰ χεῖρας ἐνδεικτικὰ τῶν ἐν τῇ τζάρα βαμάσηδων ὅτι ἐπλήρωσε τὸ εἰς τὸν τόπον βάμα, νὰ πληρώσῃ μόνον τὸ ἓν βάμα, τὸ λόγῳ τρεκατόρας ληφθησόμενον. Δι' ὅσον δὲ ξένον πρᾶγμα ἤθελεν ἀποδειχθῇ νὰ πωληθῇ εἰς τὸν τόπον, νὰ πληρώσῃ ὁ πωλητὴς τὸ προσδιορισθησόμενον πάλιν βάμα εἰς ἕκαστον εἶδος ὀνομαστί, κατὰ τὴν κοινῇ συνδιασκέψει γενησομένην νέαν ταρίφαν (ἀφαιρουμένων ἐν ταύτῃ τῇ τάξει τῶν ρωσσικῶν καὶ αὐστριακῶν σουδίτων, οἵτινες κατὰ συνθήκην πληρώνουσι μόνον τρία τὰ %, θεωρητέοι ὅμως τὸ ἀνίσως ἤθελον εἶναι ἀληθεῖς καὶ νόμιμοι σούδιται καὶ οὐχὶ μόνον δι' αὐτὸ τὸ ἰντερέσον, καὶ ἀνίσως μήπως ἐν ταυτῷ μεταξὺ τοῦ πράγματος τῶν σουδίτων ἤθελεν εὑρεθῇ πρᾶγμα καὶ τῶν μὴ σουδίτων, καθάπερ ἐπ' ἀμφοτέροις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνέβη καὶ ἀπεδείχθη). Ὡσαύτως καὶ τὸ ἀπὸ Τουρκίας διερχόμενον πρᾶγμα διὰ τῆς Βλαχίας εἰς Τρανσυλβανίαν καὶ Μπανάτον νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ συνόρου τὸ τράνσιτον πρὸς μισὸν τὰ ἑκατόν, ὡς ἀμοιβαίως πληρώνουσι καὶ οἱ ἀπὸ Βλαχίας διὰ τῆς Τουρκίας διελευσόμενοι, καθάπερ προείρηται περὶ τούτου. Νὰ καταργηθῇ ἐν ταυτῷ καὶ τὸ ἐπ' ὀνόματι κερὰς ἐξιδιασμένον ἰράδι τῆς τρεκατόρας τῶν μοχθηρῶν εἰς Τρανσυλβανίαν καὶ μεγάλων ζώων εἰς Τουρκίαν ἀπὸ τὸ σύνορον τοῦ Δουνάβεως τῆς Μικρᾶς Βλαχίας, διότι συμπεριληφθησόμενα καὶ αὐτὰ εἰς τὴν νεοσυστηθησομένην ταρίφαν, ἕπεται νὰ σωματωθῶσιν εἰς τὴν γενικὴν πρόσοδον τῶν βαμάτων τοῦ τόπου. Καὶ οὕτω καὶ ὁ διοργανισμὸς τῶν βαμάτων εὐτάκτως διορθοῦται μὲ ὄφελος τῆς τοπικῆς προσόδου, καὶ ἡ ἐμφωλευθεῖσα κατάχρησις λείπει.

Τὰ τρία χισμέτια: Δισμαρίτου, Βιναρίτζου καὶ Ὀγιαρίτου. Οἱ κοντρακτζῆδες ἢ οἱ διωρισμένοι ἄνθρωποι τῆς διοικήσεως νὰ λάβωσι τριττὴν τὴν τάξιν τῆς ἀποτίσεώς των, οἷον ἀντὶ ἄσπρου, ὅπερ διετάχθη πρὸ ἀμνημονεύτων

αἰώνων, νὰ λάβωσι παράν, μ' ὅλον ὅτι μήτε οὕτω δὲν ἀναλογεῖ μὲ τὰς καθ' ὅλα γεγονυίας μεταβολὰς τῶν πραγμάτων, δηλαδὴ καὶ τιμῆς τῶν πωλημαίων τούτων προϊόντων καὶ προόδου νομίσματος. Νὰ διατρέχῃ δὲ ὁ διοργανισμός των ὡς ἔκπαλαι καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐποχαῖς, διότι καλός, εὐάγωγος καὶ εὐκατανόητος εἰς ὅλους ἐν γένει, κατ' ὀφελὴν δὲ τῆς διοικήσεως νὰ γίνωσιν, ὅσον ἔνεστιν, ἥ τε ἀπαιτουμένη αὐστηρὰ προσοχὴ καὶ αἱ ἀπαιτούμεναι ἐπακριβεῖς διατάξεις διὰ νὰ μὴ συμβαίνωσι καταχρήσεις μὲ τὴν ζημίαν καὶ ἀδικίαν τῶν ὑποτελούντων.

ιγ-ον. Ὅσα ἐλέη εἰσὶ προσδιωρισμένα ἐκ τούτων μὲ χρυσόβουλλα αὐθεντικὰ νὰ καταργηθῶσιν ἐν γένει, καὶ ἀφοῦ ἐξετασθῇ μετ' ἀκριβείας, ὅσα εὑρεθῶσι προσηρμοσμένα εἰς δημοσίας ἀγαθοεργίας, δηλαδὴ εἰς νοσοκομεῖα, σχολεῖα, σκῆτες καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα μέρη, ἅπερ ἐπαξίως τὰ νέμονται, νὰ ἀποζημιωθῶσι μὲ ἀνάλογα σιτηρέσια, διδόμενα κατ' ἔτος εἰς χρήματα ἀπὸ τῆς κάσας τοῦ τόπου καὶ εἰς προσδιωρισμένον ἐνιαύσιον καιρόν, καὶ οὕτω μήτε αἱ τοπικαὶ πρόσοδοι ζημιοῦνται ἀδίκως, μήτε τὰ τοιαῦτα μέρη ἀδικοῦνται.

ιδ-ον. Νὰ ἐκλείψῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τὸν τόπον ἡ τῶν ξένων αὐθέντων διοίκησις, ὡς κατὰ πολλοὺς λόγους ἐπιβλαβὴς καὶ πρόξενος ἐν ταυτῷ τῆς ἐξόδου τοῦ ἐν αὐτῇ περιφερομένου νομίσματος. Νὰ διορισθῇ δὲ ἀείποτε κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἔθνους, δηλαδὴ τοῦ τε κλήρου καὶ ἀρχοντικῆς χορείας, ὡς καὶ τὸ ἔκπαλαι διέτρεχεν, ἡγεμὼν ἐντόπιος, ὅστις νὰ εἶναι ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ γένους, εὐυπόληπτος κατὰ τὴν γέννησιν καὶ βαθμὸν καὶ κατάλληλος εἰς ὅσα χαρακτηριστικὰ ἀπαιτοῦνται εἰς ἕνα τοιοῦτον βαθμόν, νὰ ἡγεμονεύσῃ δὲ ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ὅταν ὅμως παρεκτραπῇ τῶν καθηκόντων νὰ φανερωθῇ ἡ διαγωγή του μὲ καλὰς ἀποδείξεις πρός τε τὴν Πόρταν καὶ πρὸς τὴν προστάτιδα δύναμιν καὶ νὰ ἐξωσθῇ. Ἀφοῦ δὲ ἐξωσθῇ νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ κατοικήσῃ εἰς ὅποιον μέρος τῆς Βλαχίας θελήσει, ἄνευ τοῦ νὰ δύναταί ποτε νὰ ἐκπατρισθῇ, διὰ νὰ μὴν ἀποξενώσῃ ἑπομένως καὶ τὴν ἀπόλαυσίν του καὶ ζημιωθῇ τὸ συνάλλαγμα τοῦ τόπου, ὡς προδιέτρεχε. Ὁποῖα δὲ ἔσονται τὰ χρέη του, ὁποῖα τὰ δικαιώματά του καὶ ἐξιδιασμένα συμφέροντα, καθάπερ καὶ τῶν ὑπ' αὐτόν, θέλουσι φανῆ εἰς ἰδιαιτέραν ἔκθεσιν, καθ' ἣν προσδιορισθήσεται νέος διοργανισμὸς διοικητικοῦ συστήματος καὶ προσδιωρισμένος μισθὸς ἑκάστου ἐπαγγελματικοῦ, ἀνάλογος μὲ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἐνασχόλησιν αὐτοῦ.

ιε-ον. Ὅλα τὰ ἰράδια τῶν ὀφφικίων τῆς Βλαχίας νὰ καταργηθῶσιν ἐν γένει, διότι ὄντος τοὐντεῦθεν διαφορετικοῦ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς διοικήσεως, ἔσονται διαφορετικὰ καὶ τὰ ὑπουργήματα καὶ κατὰ μέρος καὶ αἱ ὀνομασίαι των. Ὅσοι δὲ δουλεύσωσι τὸν τόπον ἐν ὁποιῳδήποτε ἐπαγγέλματι, εἴτε πολιτικῷ εἴτε στρατιωτικῷ, νὰ πληρωθῶσι μὲ μηνιαῖον μισθόν, ἄνευ τοῦ νὰ ἀποβλέψωσι πλέον εἰς ἰδιαιτέρους προσόδους, ἐξ ὧν ἀνεφύησαν αἱ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν αὐξηνθεῖσαι ἀδικίαι καὶ ἁρπαγαί. Ὅσαι δὲ ἔννομοι καὶ παλαιόθεν τεταγμέναι πρόσοδοι τινῶν τοιούτων ὀφφικίων, ὡσαύτως καὶ ὅσαι ἄλλαι ἤθελον ἐφευρεθῇ ἄνευ τοῦ νὰ προάξωσι βλάβην καὶ δυσκολίαν εἰς τὸ κοινόν, νὰ παραδοθῶσι μετὰ καὶ ἄλλων τοιούτων κοινῶν ἐγνωσμένων ἤδη προσόδων εἰς ἰδιαιτέρως συστηθησομένην κάσαν καὶ λεγομένην τοπικὴν κάσαν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κοινοτήτων, διὰ τὰ ἐξοδεύωνται

ἐκεῖθεν εἰς ὅσα πρὸς πολισμὸν καὶ ἄφευκτον ἀνάγκην τοῦ τόπου, καθάπερ καὶ περὶ ταύτης τῆς κάσας ἐν ἐκτάσει θέλει ὁμιληθῇ εἰς τὴν ἀνωτέρω ρηθεῖσαν ἔκθεσιν τοῦ διοικητικοῦ συστήματος.

ιστ-ον. Νὰ εἶναι χρέος καὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ ὑπηκόου τὸ νὰ σεβασθῶσι καθ' ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα καθήκοντα τὸν ἱερατικὸν κλῆρον, ὅστις εἶναι διὰ βίου ἀδιάσειστος, καὶ τότε μόνον νὰ ἐξωσθῇ ἢ μητροπολίτης, ἢ ἐπίσκοπος, ὅταν ἐκκλησιαστικῶς ἀποδειχθῇ σφαλματίας, γενομένης τῆς ἐκλογῆς εἰς ἄλλον, καθάπερ ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ κατὰ τοῦ τε τοπικοῦ καὶ ἀρχαίου καταστήματος καὶ χωρὶς νὰ τολμήσῃ οὐδεὶς νὰ πνεύσῃ εἰς παραμικρὰν δωροδοκίαν, ἐξ ἧς εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐνέπεσον αἱ ἐπαρχίαι εἰς ἄπειρα χρέη κατὰ καιρούς.

ιζ-ον. Νὰ ἔμβῃ εἰς καλὴν εὐταξίαν καὶ ὁ ἱερατικὸς διοργανισμός, δηλαδὴ οὐ μόνον νὰ χειροτονῶνται οἱ ἱερεῖς κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν περὶ τούτων χρυσοβούλλων, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκωνται εἰς σχολεῖα ὅσα ὀφείλουσι νὰ διδάσκωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἐνορίας των, καθάπερ εἶχε γίνει ἔναρξις περὶ τούτου παρὰ τοῦ νῦν πανιερωτάτου μητροπολίτου μας κὺρ Διονυσίου ἐν τῷ Αὐγαύστῳ τοῦ 1819 καὶ οὕτως ἀποκαθιστάμενοι ἱερεῖς νὰ πληρώσωσι μὲν καὶ αὐτοὶ μικρόν τι, ὡς εἴθισται, καὶ μόνον εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐπαρχίας εἰς ἣν ἤθελον ὑποτάσσονται, νὰ λάβωσιν ὅμως τὰς ἀναγκαίας περιποιήσεις ἀπὸ μέρους τῶν ἐγχωρίων διὰ νὰ ἐκτελέσωσι μετὰ πάσης ἀνέσεως καὶ εὐχαριστήσεως τὰ ἱερὰ καθήκοντα τοῦ ἐπαγγέλματός των καθ' ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἐκκλησιαστικὴν ἀπαίτησιν. Ἡ δέ μητρόπολις καὶ ἐπισκοπαὶ ἐκ τῶν ἰδίων πρασόδων των νὰ ὀφείλωσι νὰ βαστοῦν σχολεῖα τῆς ἐθνικῆς διαλέκτου εἰς ὅλα τὰ καδηλήκια τῆς ἐπαρχίας ἑκάστης, καθάπερ καὶ περὶ τούτου ὁ αὐτὸς πανιερώτατος μητροπολίτης μας εἶχεν ἐκδώσει ἰδιαίτερον ἐκκλησιαστικὸν διοργανισμόν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων καὶ ἄλλων τοιούτων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐναγομένων θέλει γίνει ἰδιαιτέρα ἔκθεσις παρὰ τοῦ ἰδίου κλήρου εἰς ἣν νὰ προσδιορισθῶσιν ὅσαι ἀπαιτούμεναι θεωρίαι, πρὸς ἄφευκτον διατήρησιν τῆς θρησκείας, πρὸς καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ πρὸς φωτισμὸν τῆς ὀρθοδοξίας εἰς ὅλον τὸ γένος τοῦ βλαχικοῦ ὁρίζοντος.

ιη-ον. Δι' ὅλα τὰ ἐν τῇ Βλαχίᾳ μοναστήρια ἐν γένει νὰ διορισθῶσιν ἐπίτροποι ὁ μητροπολίτης τοῦ τόπου ὁ καὶ πρῶτος, καί τινες ἐκ τῶν εὐυπολήπτων ἀρχόντων, καὶ ἐξ αὐτῶν τῇ εἰδήσει τῶν εἰρημένων, τὰ μὲν ξένα νὰ διοικῶνται μὲν ὑπὸ ἡγουμένων στελλομένων παρὰ τῶν κάτω μοναστηρίων κατὰ τὸ σύνηθες. Οἱ τοιοῦτοι ὅμως νὰ μὴ νέμωνται τὰ ἰράδια, παρὰ νὰ πληρώνωνται μὲ μηνιαῖον μισθόν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν κατ' ἔτος προσόδων των νὰ σταλῶσι καὶ εἰς τὰ κάτω μοναστήρια τὸ ἐγκριθησόμενον τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον, νὰ πληρώνωνται οἱ μισθοὶ τῶν ἡγουμένων, τὰ ἔξωδα τῆς ἐκκλησίας, αἱ διορθώσεις τῶν κτιρίων καὶ ὅσα περισσεύσωσι νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις διορισθησομένην ἰδιαιτέραν ἐκκλησιαστικὴν κάσαν μὲ ἐνυπογράφους λογαριασμούς. Τὰ δὲ ἐλεύθερα καὶ μὴ προσηλωμένα τοπικὰ μοναστήρια νὰ διοικῶνται μὲν καὶ αὐτὰ ἀπὸ ἡγουμένους διωρισμένους τῇ ἐκλογῇ τῶν ἐπιτρόπων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν κτητόρων αὐτῶν τῶν μοναστηρίων, νὰ πληρώνωνται ὅμως καὶ αὐτοὶ μὲ μηνιαῖον μισθόν, καὶ ὁμοίως ἐξ ὅλων τῶν προσόδων, ἀφοῦ ἀναπληρωθῶσι κατ' ἔτος ὅσαι αἱ διαταγαὶ τῶν

κτητόρων ἤθελον περιέχει τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα τῆς ἐκκλησίας, αἱ κατ' ἔτος ἐπιδιορθώσεις, ὅσα περισσεύσωσι νὰ κρατηθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν κάσαν, ὡσαύτως μὲ ἐνυπογράφους λογαριασμούς. Οἱ αὐτοὶ ἐπίτροποι νὰ διορίσωσι καὶ εἰς ὅλα τὰ τοιαῦτα μοναστήρια λογοθέτας μισθωτούς, οἵτινες νὰ βαστάξωσι σειρὰν λογαριασμῶν καὶ κώδικας τοῦ μοναστηρίου εἰς ὅπερ ἕκαστος ἤθελεν διορισθῇ, ἐκ δὲ τῶν συναχθησομένων εἰς ταύτην τὴν κάσαν γροσίων τῇ εἰδήσει τῶν ἐπιτρόπων νὰ βοηθηθῶσι ὅσαι πτωχαὶ ἐκκλησίαι δὲν ἤθελον ἔχει κατάστασιν νὰ βασταχθῶσι, νὰ οἰκονομηθῶσι τὰ χρονικὰ ἔξοδα τῶν στρατιωτικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἂν περισσεύσωσιν ἀκόμη, μὲ γενικὴν συνδιάσκεψιν τῆς διοικήσεως τοῦ κλήρου καὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ καταλόγου, νὰ ἐξοδευθῶσιν εἰς ὅσα φιλοκαλίας ἔργα ἀποδειχθῶσι προσφυέστερα καὶ εὐλογώτερα κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις.

ιθ-ον. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πέντε χρόνων τῆς ἀσυδοσίας, γινομένης διαίτης, συνισταμένης παρὰ τοῦ μητροπολίτου, ἐπισκόπων, τῶν ἐν τῇ καθεδρευούσῃ πόλει ἀρχόντων καὶ τῶν ἔξωθεν σταλησομένων ἀρχόντων δεπουτάτων ἀφ' ἑκάστου καδηληκίου καὶ ὀρασίου, νὰ προσδιορισθῇ τὸ ἐν τῇ Βλαχίᾳ δόσιμον τῆς τσάρας κατὰ κεφαλὴν καὶ διηρημένον εἰς τρεῖς τάξεις ἀνθρώπων καὶ εἰς τρεῖς ἐνιαυσίους ἀποτίσεις, ἀνάλογον δὲ τῇ καταστάσει τῶν κατοίκων καὶ ταῖς τοπικαῖς ἀνάγκαις. Μὲ αὐτὸ τὸ δόσιμον καὶ μὲ ὅσαι ἄλλαι ὑπάρχουσι κατ' ἔτος τοπικαὶ πρόσοδοι, οἷον τὰ πέντε ρουσσουμάτια καὶ τὰ μπρεσλικὰ (περὶ ξένων δὲν γίνεται ὁμιλία, διότι ὄντες καὶ αὐτοὶ κατὰ κεφαλὴν ἔπεται νὰ συμπεριληφθῶσι εἰς τοὺς λοιποὺς δασμοφόρους τῆς τζάρας) νὰ οἰκονομηθῶσι τὰ κατ' ἔτος καὶ κατὰ συνθήκην διδόμενα εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὰ τῆς στρατιωτικῆς φρουρᾶς τοῦ τόπου, οἱ τοπικοὶ λουφέδες τῶν δουλευόντων εἰς διάφορα τοπικὰ ὑπουργήματα, τὰ ἰνάμια τῶν ποστῶν καὶ τὰ τετριμμένα ἔξοδα τῆς βιστιαρίας συμποσούμενα δὲ εἰς ὀλίγην ἐνιαύσιον ποσότητα γροσίων νὰ προσδιορισθῶσι καὶ τὰ χρέη τῶν χωρίων εἴς τε τὴν συλλογὴν τῆς ἐθνικῆς φρουρᾶς καὶ εἰς τὴν παρ' αὐτῶν ἀπαιτηθησομένην ἐκπλήρωσιν τῆς οἰκονομίας αὐτῆς καὶ οὕτω νὰ λάβῃ ὁ τόπος καὶ τὸν κατὰ τοῦτο καλὸν διοργανισμόν του.

Κ-ον. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς αὐτῆς τριετοῦς ἀσυδοσίας νὰ προσδιορισθῇ καὶ ἡ κλάκα τῶν λακουϊτόρων πρὸς τοὺς κυρίους τῶν ὑποστατικῶν εἰς ἅπερ κατοικοῦσι καὶ τρέφονται μὲ τὰ ζῶα των εἰς 14 ἡμέρας, ἀντὶ τῶν εἰθισμένων δώδεκα, ὡς πρὸς αὐτοὺς μὲν μετὰ πολλῆς συγκαταβάσεως ἀνάλογον τῇ ἐκτάσει καὶ ἀφθονίᾳ ἃς νέμονται εἰς τὰ εἰρημένα ὑποστατικά, πρὸς δὲ τοὺς κυρίους παραμυθητικώτατον καὶ τῷ ὄντι ἓν δίκαιον ὁποὺ πρέπει νὰ τὸ ἔχωσι, ὡς μᾶλλον ζημιούμενοι κατὰ μέρος ἐκ τῆς κατοικίας τῶν ἐγχωρίων των, παρὰ ὠφελούμενοι, ἀναλόγως τῇ ἐκτάσει τῶν κάμπων ὅπου κατέχουσι τὰ ζῶα τῶν εἰρημένων.

κα-ον. Ὅσοι διαβάται ἤθελον διέλθῃ ἀπὸ τὰ χωρία, εἴτε Τοῦρκοι, εἴτε ἐντόπιοι, εἴτε ξένοι καὶ ὁποιασδήποτε τάξεως ἄνθρωποι εἴτε ἐπαγγελματικοί, εἴτε ἰδιαίτεροι νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ προξενήσωσι παραμικρὸν ἔξοδον εἰς τὰ χωρία, ἢ λαμβάνοντες ἄλογα ἀπὸ τὰ χωρία, ἢ ζητοῦντες φαγί, χορτάρι, κριθάρι καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὡς καταχρηστικῶς εἴθισται, ἀλλ' ὅλοι οἱ τοιοῦτοι, ὅπου καὶ ἂν

κονεύσωσι, νὰ πληρώσωσι τὰ πρὸς ἀνάγκην των, καὶ μάλιστα εἰς ὅσα χωρία ἢ δρόμους ἤθελον εἶναι χάνια, νὰ κονεύσωσιν εἰς τὰ χάνια, χωρὶς νὰ τολμήσωσι νὰ ἔμβωσι εἰς οἴκους ἐγχωρίων, διότι καθ' ὅσα γνωρίζομεν παραδείγματα τὰ τοιαῦτα ἔξοδα ἠφάνισαν τοὺς ἐγχωρίους, συμποσούμενα κατ' ἔτος πολλάκις πλείω καὶ αὐτῶν τῶν εὐτάκτων δοσιμάτων.

κβ-ον. Ὁ διοργανισμὸς τῶν ποστῶν τῆς τζάρας νὰ λάβη τελείαν μεταποίησιν ἀπὸ τὸν ἤδη τρέχοντα, διότι ὡς τρέχει δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἓν ἐπιζήμιον βάρος διὰ τοὺς ἐγχωρίους πληρώνοντας ἱκανὴν ποσότητα γροσίων κατ' ἔτος, καὶ συμφέρον κατ' ἐξοχὴν πρὸς ἰδίαν χρῆσιν καὶ πρὸς χάριν τοῦ τυχόντος. Διὸ καὶ λέγομεν νὰ γίνωσι πολλοὶ οἱ κοντρακτζῆδες ἀντὶ ἑνός, δηλαδὴ νὰ λάβωσι ἢ ἀπὸ μίαν πόσταν ἢ ἀπὸ ἕνα ὁλόκληρον δρόμον ἢ καὶ περισσοτέρους, καὶ ἐν διαστήματι τοὐλάχιστον δέκα χρόνων ὑποχρεούμενοι νὰ βαστάξωσι ἰδίαις δαπάναις ὅσα ἄλογα ἐγκριθῶσι κατ' ἀνάγκην πρὸς χρῆσιν τῆς διοικήσεως, διὰ νὰ πηγαίνη καὶ νὰ ἐπιστρέφη ἡ πόστα τακτικῶς δὶς τῆς ἑβδομάδος, δι' ἧς νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ ἀναγκαία ἀλληλογραφία τῆς διοικήσεως μετὰ τῶν καδηληκίων καὶ σκέλλων τῶν συνόρων. Πανταχοῦ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ στέλλωνται καὶ τὴν καθεκάστην εὔτακτοι ταχυδρόμοι, εἰς μὲν τοὺς μεγάλους δρόμους ἀνὰ τρεῖς, εἰς δὲ τοὺς μικροὺς ἀνὰ δύο. Ὡσαύτως καὶ πρὸς τρεῖς σταφέτες τὴν καθεκάστην εἰς ἕκαστον δρόμον καὶ ἡ διοίκησις νὰ τοὺς ἐγχειρήσῃ εἰς κάθε πόσταν δι' ὅσον ἀριθμὸν ἤθελον συνάψει πρὸς τῇ συνηθισμένῃ πασούνα τοῦ καλοκαιρίου καὶ πρὸς τρία ἁμάξια χορταρίου μασούρας καὶ πρὸς τρία μεγάλα κοιλὰ κριθαρίου δι' ἕκαστον ἄλογον, ἄνευ πληρωμῆς, (τῶν ὁποίων ἡ προμήθεια εἶναι εὔκολος διὰ τὴν διοίκησιν, διότι καθ' ὃν τρόπον ἤθελε κατορθώσει τὴν τούτων στρατιωτικὴν προμήθειαν, κατὰ τὸν αὐτὸν θέλει ἀναπληρώσει καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, συμπεριλαμβάνουσά την εἰς τὸ ὅλον τῆς διατάξεως, εἴτε ἀναλογίας μεθόδῳ εἴτε κοντράκτῳ). Ὡσαύτως νὰ τοῖς πληρώσῃ ἐκτάκτως κατὰ μῆνα καὶ τὰ λεγόμενα ἰνάμια, εἰς μὲν τὰς τῆς γενικῆς ἀλληλογραφίας ἀποστολὰς καὶ σταφέτας πρὸς δέκα παράδες τὴν ὥραν διὰ τὸ ἄλογον καὶ πρὸς ἓν γρόσιον τῷ σουρουτζῇ διὰ τὴν πόσταν, εἰς δὲ τοὺς ταχυδρόμους τὰ διπλά. Νὰ τοῖς δοθῇ κατ' ἔτος καὶ ἕνας προσδιωρισμένος ἀριθμὸς καρουτζίων, ἀναλογούμενος πρὸς ἓν καρούτζι εἰς τὰ τέσσερα ἄλογα, καὶ νὰ τοῖς ἐγχειρίσῃ κατασκευασμένους καὶ τοὺς μενζιλχανέδες, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ διορθώνωνται ἀπὸ τὰ πέριξ χωρία, μὲ πολλὴν προσοχὴν τῆς ἐξουσίας, διὰ νὰ [μὴ] συμβῇ οὔτε βάρος, οὔτε κατάχρησις. Ὅσα δὲ ἀναγκαῖα τῶν ποστῶν, οἷον ἐπιστάται, σουρουτζῆδες, ροτάρηδες, γραφεῖς, χάμουρα καὶ ἄλλα τακήμια νὰ εἶναι εἰς λογαριασμὸν τῶν κοντρακτζήδων, οἵτινες ἂν θελήσωσι νὰ βαστάξωσι καὶ περισσότερα ἄλογα πρὸς χρῆσιν τῶν διαβάτων νὰ ἔχουσι τὴν ἄδειαν. Τὴν τῶν τοιούτων ὅμως περιττευόντων προμήθειαν ἑκάστου εἴδους ἀναγκαίου νὰ τὴν οἰκονομήσωσι ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ νὰ πληρώνωνται παρὰ τῶν διαβάτων πρὸς εἴκοσι παράδες διὰ τὸ ἄλογον εἰς τὴν ὥραν καὶ πρὸς ἓν γρόσιον πάλιν διὰ τὸν σουριτζὴν εἰς τὴν πόσταν. Νὰ τοῖς δοθῇ καὶ τὸ ἔκπαλαι ἐγνωσμένον εἰς τὴν Βλαχίαν προνόμιον τοῦ νὰ ἀναδεχθῶσιν οἱ διάδοχοί των τὰ εὑρεθησόμενα ἄλογα εἰς κάθε πόσταν (ἐκτὸς τῶν περιττευόντων ἀπὸ τὴν γενικὴν διάταξιν) μὲ τὴν προσδιορισθησομένην παρὰ

τῆς διοικήσεως τιμήν, διὰ νὰ μὴ δοκιμάσωσι καμίαν ζημίαν ἐκ τῆς σποράδην ἄλλως γενησομένης πωλήσεως.

κγ-ον. Ἐλευθέρως νὰ συστηθῶσι, τῇ μόνῃ συναινέσει τῆς διοικήσεως, καὶ ὅσοι φάμπρικαι ἤθελον ἀποδειχθῆ γενόμεναι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ τόπου, τοῦτο μὲν ὡς μὲ ὀλιγωτέραν τιμὴν προσφέρουσαι τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα πρὸς χρῆσιν καὶ οἰκονομίαν τῶν κατοίκων, τοῦτο δὲ καὶ κωλύουσαι τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἐν τῷ τόπῳ περιφερομένου νομίσματος. Δι' ὅσα δὲ ἐξαγόμενα ἐκ τῶν τοιούτων φαβρίκων ἔρχονται ἀλλαχόθεν εἰς τὸν τόπον, μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμπορῇ ἡ διοίκησις νὰ προσθέσῃ κατὰ μέρος ἀνάλογον τὸ βάμα, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰσαγωγήν των, ἢ τοὐλάχιστον νὰ ὠφεληθῇ ἡ πρόσοδος τοῦ τόπου προσφυῶς ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πραγματευόμενοι εἶναι σχεδὸν ὅλοι σούδετοι, καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν συνθηκῶν ἔχουσι νὰ πληρώσωσι μόνον πρὸς τρία τὰ % ὡς προείρηται, διὰ τοῦτο ἀπολύτως ἡ διοίκησις νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀλλαχόθεν εἰσαγωγὴν τῶν τοιούτων πραγμάτων εἰς τὸν τόπον, ὥστε οὐ μόνον νὰ ὠφεληθῇ καὶ κατὰ τοῦτο ὁ τόπος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναγκασθῶσιν οἱ κάτοικοι εἰς τὸ νὰ ἐνασχοληθῶσι καὶ εἰς τὰς τέχνας καὶ νὰ προάξωσι τὴν πρόοδον αὐτῶν.

κδ-ον. Ἐκτὸς μαλάγματος, ἀργυρίου, ἅλατος καὶ κατρανίου, ἐλευθέρως νὰ δουλεύσωσι τὴν ἐξαγωγὴν τῶν μετάλλων καὶ ἄλλων εἰδῶν προϊόντων τῆς βλαχικῆς γῆς, εἴτε οἱ καθ' αὐτὸ κύριοι τῶν ὑποστατικῶν, εἴτε οἱ ἀρενδάσηδες, ὁποὺ ἤθελον συμφωνήσει μετ' αὐτῶν, ἔχοντες καὶ εἰς αὐτὰ ἐλεύθερον τὸ ἐμπόριόν των, ὡς εἴθισται καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ νὰ πληρώνωσιν εἰς τὸ φίσκον τῆς τοπικῆς προσόδου τὴν ἀποδεκάτωσιν τῆς ἐξαγωγῆς εἰς τὸν τόπον, εἴτε εἰς ὕλην, εἴτε εἰς χρήματα, καθάπερ ἤθελον συμφωνήσει μετὰ τῆς διοικήσεως. Ἐξαιροῦνται δὲ τὰ ἀνωτέρω τέσσαρα εἴδη, τὰ μὲν πρῶτα δύο ὡς ἀναγόμενα μόνῃ τῇ ἐντοπίᾳ διοικήσει κατὰ τὰ περὶ τούτων διάφορα ἐγνωσμένα δικαιώματα. Καὶ ἡ διοίκησις τῆς Βλαχίας μὴν ἔχουσα τὴν πρερογατίβαν τοῦ νὰ κόψῃ καὶ νόμισμα τοῦ τόπου, ἕπεται ἐπομένως νὰ μὴν ἔχῃ καὶ τὴν χρῆσιν. Τὰ δὲ δεύτερα, ὡς ἔκπαλαι ἀποκατασταθέντα τοπικὴ πρόσοδος, δηλαδὴ τὸ ἅλας εἰς τὰς ὄκνας καὶ τὸ κατράνι εἰς τὰ βάματα. Ὅσοι δὲ ἤθελον ἀπολαύσει προνόμια τοῦ νὰ ἔχωσι ἐλεύθερα πηγάδια κατρανίου εἰς τὰ ἴδια ὑποστατικά των καὶ ἰδίαις δαπάναις δουλευόμενα, τὰ ὁποῖα συνήθως δίδονται εἰς πολλοὺς λόγῳ τινὸς ἀμοιβῆς, νὰ εἶναι ὑπόχρεοι εἰς τὸ νὰ μὴ πωλήσωσι οὐδέποτε τὸ κατράνι των μὲ ἐλαττωτέραν τιμὴν ἀπὸ ὅσην ἤθελον τὸ πωλήσει οἱ κοντρακτζῆδες τῶν βαμάτων, διότι ἄλλως ζημιοῦται ἡ τοπικὴ πρόσοδος.

κε-ον. Ὅσοι εὐγενεῖς τοῦ τόπου, τόσον αὐτόχθονες ὅσον καὶ ξένοι, πολιτογραφηθέντες καὶ κατὰ διαφόρους λόγους καὶ διάφορα δικαιώματα ἀναγνωρισθέντες ὡς ἐντόπιοι, ὡσαύτως καὶ ὅσοι ἄλλοι πάσης τάξεως ἄνθρωποι ἔχουσι τοπικὰ προνόμια, ἐγνωσμένα διά τε τὴν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπικύρωσιν αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, νὰ τὰ νέμωνται ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ καὶ ἀκεραιότητι. Νὰ καταργηθῶσιν ὅμως ἐκ τούτων οὐ μόνον αἱ μεσολλαβοῦσαι καταχρήσεις, ἀλλὰ καὶ κάθε τρόπος ὅστις ἤθελεν ἀποδειχθῆ ἱκανὸς τοῦ νὰ προάξῃ τὴν κατάχρησιν.

κστ-ον. Οἱ ἀπ' ἄντικρυ τοῦ Δουνάβεως Τοῦρκοι πραγματευταὶ διερχόμενοι εἰς τὴν Βλαχίαν νὰ ἔχωσι διαβατήρια ἔγγραφα τῶν καπουκεχαγιάδων τῶν σερχα-

τίων, τὰ ὁποῖα θέλουσι τοῖς δοθῇ ὅτε οἱ εἰρημένοι καπουκεχαγιάδες ἤθελον πληροφορηθῇ περὶ τῶν ὑποθέσεών των καὶ ἤθελον ἐξασφαλισθῇ περὶ τῆς διαγωγῆς των.

κζ-ον. Νὰ συστηθῶσι λαζαρέτα εἰς τὰς διαβάσεις τοῦ Δουνάβεως, εἰς τῶν ὁποίων τοὺς νόμους καὶ διατάξεις νὰ ὑπόκεινται ἀπαραμειώτως καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως ὅλοι οἱ ἀπ' ἄντικρυ διελευσόμενοι εἰς Βλαχίαν Τοῦρκοι καὶ πάσης ἄλλης φυλῆς ἄνθρωποι.

κη-ον. Μόνον εἰς Βουκουρέστι καὶ εἰς Κραγιώβαν νὰ εἶναι μπεσλὶ ἀγάδες μὲ μερικὰ νεφέρια, εἰς δὲ τὰ καδηλήκια νὰ λείψωσι διόλου. Νὰ δοθῶσι δὲ παρ' αὐτῶν τῶν δύο μπεσλὶ ἀγάδων ὑπὸ τὰς προσταγὰς τῶν διοικήσεων τῶν καδηληκίων πρὸς δύο τρία νεφέριά των, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ φέρωσιν αἱ διοικήσεις εἰς τὴν κρίσιν Τούρκους καὶ νὰ παιδεύσωσιν ἀτακτοῦντας Τούρκους.

κθ-ον. Ὅσοι Τοῦρκοι διαβάται ἢ πρὸς καιρὸν πραγματευταί, εὑρισκόμενοι εἰς τὸν τόπον, ἤθελον ἀτακτήσει κατά τι νὰ κρίνωνται εἰς τὰ κριτήρια τῆς Βλαχίας, νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου καὶ νὰ λάβωσιν ἑπομένως παρὰ τῆς διοικήσεως τὴν ἀνάλογον ποινήν, εἰς μὲν τὰς δύο πόλεις Βουκουρεστίου καὶ Κραγιώβας διὰ τῶν ζαμβίτων Τούρκων εἰς δὲ τὰ ἔξω θέματα διὰ τῶν ὑπὸ τὰς προσταγὰς τῶν ἐκεῖσε διοικήσεων Τούρκων νεφερατίων, ὡς εἴρηται.

[Decembrie, 1822]

Memoriu

Ţara Romînească, cu toate că în războiul trecut de şase ani putem spune că a avut pagube materiale, pierzînd un mare număr de vite din pricina transporturilor făcute fără orînduială şi în scop de jaf, mai ales din cauza că nu avea nici o rînduială în cîrmuirea ei din pricina necontenitelor neînţelegeri care au avut loc, ea a fost totuşi scutită de scoaterea din ţară a banilor pe care o practica mai ales fosta cîrmuire străină. Ea a beneficiat nu mai puţin şi dintr-o anume categorie de produse vîndute (numite ale capanului, de la care chiar cu sprijinul cîrmuirii şi prin punerea în mişcare a feluritelor mijloace, vînzătorii nu se bucură de obicei decît de un mic cîştig) astfel încît ajunsese în privinţa banilor să fie fericită, umplîndu-se de o sumă aşa de mare de bani, încît niciodată nu avusese o mai mare înlesnire în valutele ei.

Aflîndu-se într-o situaţie bănească atît de bună după sfîrşitul războiului, pentru ca să se facă şi mai fericită, după spiritul de atunci al locuitorilor, ea nu avea nevoie de altceva decît de păstrarea drepturilor ei pămîntene, prevăzute în tratat, precum şi de scutirea de dări, hotărîtă prin acelaşi tratat, potrivit căruia, fiind cîrmuit în deplină linişte, poporul să nu se ocupe decît de refacerea fericirii sale materiale de mai înainte, adică de înmulţirea vitelor sale şi prin urmare să se folosească cît mai mult de produsele sale agricole, singurul lucru care alcătuieşte în chipul cel mai strălucit fericirea Ţării Romîneşti. Zicem mai fericită, fiindcă în mod firesc atunci s-ar fi bucurat în acelaşi timp de ambele fericiri, care îmbogăţesc o ţară, adică şi de cea materială şi de cea bănească.

Dar din nenorocire deși lucrurile au fost aduse la starea lor de mai înainte prin organizarea din nou a cîrmuirii, urmarea nu a fost decît o cumplită golire și despuiere a țării de starea ei bănească, cu toate că starea ei materială era îmbelșugată. Aceasta din urmă a venit în chip firesc fiindcă, domnind pacea, transporturile se făceau mai mult sau mai puțin în liniște. Dar niciodată starea materială nu a putut să îmbunătățească și starea ei bănească, din pricina îngrădirilor meșteșugite în multe feluri ale negoțului pentru a mulțumi așa zisele capane pentru Constantinopol și pentru folosul propriu al cîrmuirii și din pricină că, bogăția materială, după cum știm, cînd survin greutăți pentru transformarea ei în bogăție bănească, devine cu totul nefolositoare pentru valuta obștească a unei țări.

O dovadă îndeajuns a acestei goliri și despuieri a țării de avutul ei bănesc arătată pe scurt, credem că este scurta socoteală dată anul trecut, 1820, la ambasada rusă din Constantinopol, în care se învederează în chip matematic că moneda scoasă din țară întrece pe cea introdusă cu 7 000 000, ba chiar și mai mult, pe an, atunci cînd poruncile sînt împlinite cu rînduială. Însă, dacă va adăuga cineva cîte se iau și peste rînduială și pe ascuns de către cîrmuire și de către cei din jurul ei, adică organul de căpetenie al înstrăinării valutei țării, desigur nu greșește dacă adaugă încă pe atît, fără a umfla de loc. Și astfel se dovedește că, socotind cele luate cu chip de rînduială Țara Romînească a fost despuiată cu 63 000 000 în acest timp de nouă ani de pace. Adăugînd și cele luate peste rînduială, cum s-a spus, se ridică la peste 120 000 000. Dacă de atunci lucrurile ar fi avut altă înfățișare, desigur această sumă ar fi circulat în țară pînă acum și nu numai valuta obștească nu ar fi încercat nici cea mai mică greutate, ci s-ar fi refăcut și mulți din oamenii bogați ai țării, din bunăvoința cărora știm că purced în toate țările comorile iubirii de frumos și deci dezvoltarea culturii națiunilor.

Din acestea reiese că nenorocirea cea mai mare a Țării Romînești, zicem acea care a pricinuit despuierea ei de bani, nu provine decît de la unele cauze premergătoare, care determină să crească exportul valutei în circulație mai mult decît importul banilor care intră în țară din altă parte. Aceste cauze nu sînt altele decît acelea care sînt arătate pe scurt mai jos. Adică: 1) restrîngerea de la sine a negoțului, care se face din cauza nevoilor capanului; 2) stăpînirea totală a mănăstirilor străine în Țara Romînească; 3) cîrmuirea străină cu cei din jurul ei, care de drept înstrăinează cîștigul ei bănesc aflat în circulație; 4) cîștigul cîrmuirii de la toate rusumaturile, mai ales de la vămi și de la schele, din cauza cărora se împiedică în parte negoțul slobod; 5) imposibilitatea practicării necesare a meseriilor, pe care, chiar dacă unii din cînd în cînd au încercat să le practice le-a fost cu neputință să se mențină din cauza nestatorniciei cîrmuirii și din cauza rușfeturilor luate de la ei și; 6) organizarea cu totul sucită a sistemului cîrmuitor din Țara Romînească, care, cu toate orînduirile bune scrise și făcute după tratate, cu toate feluritele porunci date în răstimpuri,

nu tinde decît să dea loc în fel şi chip la nedreptăți și jafuri, din cauza cărora națiunea decade şi materialiceşte şi moralicește în loc să se cultive pentru mărirea fericirii poporului; iar poporul zi de zi se prăpădeşte în toate felurile.

Dar toate acestea erau vrednice de luat în samă numai pînă în epoca în care, împotriva tuturor aşteptărilor, a izbucnit şi răzvrătirea în Ţara Romînească. Acum este nevoie de o mai mare băgare de seamă, fiindcă micşorîndu-se starea materială a Ţării Romîneşti poporul a fost împins la o deznădăjduire şi mai mare. Aceasta a dat curaj oamenilor să fie slobozi eugetători, aproape fără sfială, încît o mică nemulțumire poate să-i împingă pe mulți la multe fapte necuviincioase. În felul acesta s-au schimbat împrejurările în toate privințele. Unii spun şi susțin că acei care au pornit răzvrătirea nu ar fi avut înlesnire în încercarea lor dacă nu găseau un popor adînc mîhnit de multe nedreptăți și jafuri. Alții socotesc că acest popor fiind măcelărit după aceea de către turci şi fiind despuiat în diferite feluri, nu numai că s-a întors la supunerea lui dinainte, dar s-a şi căit în aşa fel, încît este cu neputință de acum înainte să pornească la o altă răzvrătire.

Pornind de la aceea că şi nația Ţării Romînești este alcătuită din oameni şi că oamenii au în chip firesc simțul greutății şi uşurării, sîntem de aceeaşi părere cu prima presupunere; şi mai adăugăm că la prea adevărata lui mîhnire a contribuit nu puțin şi făgăduiala dată de căpetenie că va jefui şi va hrăpi averile celor mai bogați; fiindcă după cum ştim îndeajuns din mai multe pilde, ridicarea armelor de către romîni nu poate fi socotită altfel decît războiul săracilor împotriva celor socotiți bogați, și nu o cerere cu arma în mînă a drepturilor naționale şi a încetării nedreptății. Mai ales în toată această vreme a istoriei noastre, pricinuitoare de multe dureri, am văzut că este învederat progresul celei dintîi presupuneri către o astfel de ascuțime, încît a doua părere ajungea să nu semene nici măcar cu un pretext. Cu a doua nu numai că nu sîntem de acord, dar avem curajul să spunem că fără îndoială acest lucru cere băgare de seamă şi bună chibzuire, fiindcă desigur se mai găseşte în Ţara Romînească duhul răzvrătirii şi al nesupunerii. Motivele cunoscute pentru aceasta se arată pe scurt aici.

Locuitorii de rînd ai Ţării Romîneşti sînt fricoşi şi foarte inculți, ca unii ce duc o viață țărănească simplă de tot; dar ei nu sînt lipsiți de duhul firesc. Au ca ceva firesc din naştere şi din creşterea lor nedreptatea şi cruzimea, fiindcă aşa este şi sistemul de organizare al cîrmuirii Ţării Romîneşti sub care au învățat să fie supuşi. Deci, după cum ştiu să nedreptățească şi să fie cruzi față de alții, tot aşa simt și cînd sînt nedreptățiți de alții sau se poartă alții crud cu ei. Este drept că au îndurat jugul ambelor acestor porniri neomenoase multă vreme necontenit şi poate că mulți cunoscînd bine însuşirea lor, spuneau că supunerea lor vine mai degrabă din frica lor firească decît din cunoaşterea datoriei lor. Se poate să nu greşească acei care gîndesc aşa. Dar, aceşti țărani nu știau că dacă se vor arăta odată nesupuşi nu este cu putință să fie iarăşi

aduşi la supunere altfel decît cu cea din urmă pedeapsă hotărîtă, adică prin mijlocirea celor mai puternice arme. Acum s-au obişnuit şi cu aceasta şi au pierdut teama lor de dinainte. Nu se mai tem de ameninţări şi de biciuiri, se tem numai de pedeapsa cu moartea. Ca unii ce cunosc bine nedreptatea, nu vor suporta să fie nedreptăţiţi cu nimic, iar împlinitorii din partea cîrmuirii fiind împinşi de lăcomia lor firească se vor strădui să-i nedreptăţească (fiindcă, oricum s-ar preface organizarea cîrmuirii, se vor putea micşora cu mult abuzurile, dar să fie cu totul dezrădăcinate nu este acum cu putinţă), dar şi aceştia, ca unii ce sînt nedrepţi şi lipsiţi de cultură morală pentru ca să se supună bunului simţ, vor căuta să considere nedrepte chiar datoriile lor obişnuite la care sînt supuşi şi aşa se va primejdui sistemul despotic chiar dacă el ar fiinţa în deplină dreptate.

Mai este încă ceva care poate să contribuie mult la o nouă turburare şi răzvrătire. Sînt foarte mulţi oameni de o clasă superioară ţăranilor care locuiesc la ţară şi la moşiile lor, însă sînt familiarizaţi acolo şi cunoscuţi peste tot. Toţi aceştia, pentru folosul negoţului pe care îl fac şi pentru nevoile lor personale, obişnuiesc să aibă legături foarte strînse cu fruntaşii satelor şi, avînd o mare influenţă asupra sufletelor lor, izbutesc totdeauna în scopurile lor. Aceşti fruntaşi iarăşi, după un sistem tradiţional, călăuzesc sufletele ţăranilor în aşa măsură şi în aşa bună înţelegere, încît ştim bine că în multe împrejurări cîrmuirea a fost nevoită să întrebuinţeze felurite mijloace ca să-i despartă, pentru a ieşi adevărul la iveală dar n-a fost cu putinţă. Este însă şi drept şi în interesul ţăranilor ca ei să fie legaţi printr-o astfel de credinţă faţă de fruntaşii lor, fiindcă aceştia invocă totdeauna supărările şi greutăţile celorlalţi cu toate că ei trag foloase mai ales din asemenea împrejurgri, ca unii ce sînt şi ei din fire nedrepţi. Dar ţăranii, deşi cunosc măsura nedreptăţii lor, sînt mulţumiţi şi primesc totul cu plăcere, fiindcă sînt înlesniţi la nevoile lor.

Datorită unui astfel de complex de legături şi unui astfel de haos în ceea ce priveşte chipul de înţelegere al naţiunii, cîrmuirea neînarmată care patronează acel sistem pămîntean care a avut fiinţă şi înainte, oricîţi ar mulţumi, potrivit cu întinderea puterii sale, numărul celor nemulţumiţi va fi desigur mare de tot. Oricît de drept s-ar purta în feluritele sale hotărîri, acei care iubesc nedreptatea tot vor calomnia purtarea ei dreaptă. Deoarece numai prin mijlocul celor mai puternice arme se supune duhul răzvrătirii, pedeapsa este, precum s-a spus mai înainte, ceea ce poate împiedica pe răuvoitori să pornească la o nouă răzvrătire. Aceştia de obicei se simt îndemnaţi mai mult de simţămîntul de răzbunare, decît de mustrare de conştiinţă, cînd dacă s-ar gîndi mai bine şi-ar da seamă că, călcînd sfintele datorii, pricinuiesc rău obştii întregi, nu numai unei părţi.

Deci, deoarece a mai fost o răzvrătire, cît de uşor este să mai izbucnească alta, care să fie pregătită cu mijloace mai temeinice şi să fie insuflată şi de dorinţa de libertate şi de jaf, căci în firea omului este dragostea de libertate

şi de desfătare şi mai ales la o astfel de naţiune cu totul incultă şi nedreaptă, care a pierdut cu totul, precum s-a spus, supunerea pe care o avea mai înainte faţă de bici şi de despotism.

Deci, orice sistem politic oricît de drept ar fi aplicat este categoric primejduit. Pe lîngă aceasta este primejduită averea locuitorilor Ţării Romîneşti, este primejduită şi viaţa multora, fiindcă pe lîngă lipsa lor de judecată se mai adaugă cu osebire răzbunarea, nedreptatea şi jaful.

Din acestea reiese că dacă Ţara Romînească pînă la un moment dat pierduse numai starea ei bănească, în această împrejurare însă de prelungire a răzvrătirii şi a năvălirii duşmănoase a turcilor, a pierdut în acelaşi timp şi starea ei materială şi pe cea morală. Starea materială, fiindcă în deobşte şi boierii şi mănăstirile şi boierinaşii şi oamenii tuturor claselor, pînă şi poporul de jos, au fost despuiaţi de vite, zaherele şi de toată cealaltă avere a lor mişcătoare, încercînd nu mai puţină ruinare şi în averea nemişcătoare. A pierdut şi starea morală pentru că poporul a pierdut teama prin care îşi cunoştea datoria de supunere.

Acum a rămas, pe lîngă sărăcia prea mare, numai cu însuşirile nedreptăţii, ale cruzimii şi cu o totală deznădejde, din care uşor se naşte iarăşi duhul răzvrătirii.

Deci, aceasta fiind situaţia de acum a Ţării Romîneşti, singura ei îndreptare se aştepta de la soarta unui război, prin care să se şi îmbogăţească ţara cu importul banilor străini, cum este cunoscut tuturor, şi să scape odată de cîrmuirea sa fără de orînduială şi nedreaptă, obţinînd alta care să-i dea o organizare legiuită şi temeinică.

Dar asemenea lucru nu este în fiinţă şi pentru a se putea reface puţin cîte puţin şi a se organiza, ţara are nevoie, fără îndoială, de a fi ocupată de o oştire regulată pentru un anume timp (se înţelege nu a fi ocupată de soldaţi turci, fiindcă nu numai însuşirile acestei naţiuni, dar şi pildele celor petrecute acum un an şi jumătate au dovedit o distrugere şi mai mare de cît acea pricinuită de răzvrătiţi). Şi aşa, fiind asigurată viaţa şi fiinţa îndeobşte a tuturor locuitorilor Ţării Romîneşti, să se întocmească articolele de mai jos drept temei al celei mai bune şi mai cuvenite organizări, să se modifice mai desluşit şi să se pună în aplicare. Iar după ce se va obişnui poporul şi toţi locuitorii Ţării Romîneşti cu această organizare şi în amintita vreme socotită, atunci să se ridice din ţară puterea oştenească străină. Iar articolele sînt următoarele.

1. Să se tragă hotarul, care desparte provincia Ţării Romîneşti de Bulgaria, la jumătatea din matca întreagă a Dunării, precum cuprind chiar haturile împărăteşti, după care să nu mai aibă voie turcii de decindea să se aprovizioneze nici de la ostroavele Ţării Romîneşti, nici în bălţile ei să pescuiască, fără să se înţeleagă mai dinainte cu stăpînii moşiilor acelor hotare. Însă pe pămîntul romînesc al acestei provincii se află şi cele trei cetăţi: Brăila, Giurgiul şi Turnu Măgurele, care cîndva au fost ale Ţării Romîneşti dar, mai pe urmă, printr-o

înțelegere (desigur nevoită) a unui domn cu Poarta au fost luate de sub stăpînirea Țării Romînești si au fost date unor cîrmuitori deosebiți ai Turciei, sub numele de naziri sau aiani. În vremea din urmă s-au făcut și pașalîcuri și statornicindu-se din nou așa, au fost populate cu multe familii turcești, au fost de ajuns întărite și pricinuiesc mii de rele Țării Romînești, ca: călcări de moșii și de sate întregi, atacuri bandițești turcești, certuri necontenite din pricina fugarilor, amenințări și temeri din partea pașalelor și din partea locuitorilor cetăților; și, ce e mai rău, Țara Romînească a fost lipsită de pozițiile ei comerciale cele mai bune, încît locuitorii ei, coborînd acolo produsele lor, ajung în cele mai multe cazuri nu numai să nu aibă nici un cîștig din pricina multor supărări și abuzuri, pe care le îndură de la așa zișii negustori turci de acolo, dar să fie supărați în multe feluri chiar și de cîrmuirile turcești ale pașalelor. Dacă se va încuviința să scape Țara Romînească de toate acestea și să nu mai aibă patru cîrmuitori la un singur orizont, adică unul al provinciei și trei ai celor trei pașalîcuri, să se întărească granițele ei din toate părțile în toată siguranța și să ia și negoțul ei dezvoltarea trebuincioasă, ar fi foarte binefăcător pentru ea să se adauge de acum înainte și aceste cetăți cu pămîntul din jurul lor la întregul trup al statului Țării Romînești și să fie încredințate uneia și aceleiași cîrmuiri, cum a fost și în timpurile vechi, adică atunci cînd s-a supus Țara Romînească prin tratate Porții, cu atît mai mult cu cît nu numai că aceste cetăți au fost clădite de la început de Țara Romînească și totdeauna au fost reparate de ea, dar și după cea din urmă pace aproape din nou au fost clădite tot de Țara Romînească și cu multă pagubă a ei.

Dacă însă acest lucru nu va fi cu putință să se facă, spre deplina fericire a țării, atunci să se mărginească măcar aceste cetăți în felul următor ca: în afara granițelor hasurilor, care s-au hotărît din timpurile vechi cu haturi împărătești, să nu îndrăznească să se mai întindă nici măcar cu o palmă. Să fie cîrmuite de ofițeri inferiori ca înainte și nu de pașale, fiindcă aceștia din urmă pricinuiesc greutăți și țării și domniei cu feluritele și neîncetatele lor cereri și asupresc pe lîngă aceasta chiar satele romînești. Să se dea celor care trec din Țara Romînească într-acolo pentru desfacerea mărfii lor astfel de drepturi temeinice, încît să nu îndure nici cel mai mic neajuns din partea turcilor. Pentru toate chestiunile locale și drepturile Țării Romînești, pentru care s-ar îndrepta capuchehaialele către cîrmuirile romînești, să primească imediat mulțumirea lor de către cîrmuitorii acestor cetăți, pe de o parte pentru ca să fie oprite și în felul acesta, cît e cu putință, nedreptățile și abuzurile provenite de la locuitorii turci de acolo, iar pe de altă parte pentru ca să se înlesnească mijloacele comerțului Țării Romînești, care se face cu osebire prin Brăila.

2. Să se supravegheze socoteala între Poartă și Țara Romînească din epoca celui din urmă tratat încheiat și pînă astăzi și ce sumă de bani se va dovedi că s-a luat din Țara Romînească pentru feluritele nevoi ale Porții, fie în materiale, fie în bani, în afara celor cuprinse în cunoscutul tratat, să pri-

mească Țara Romînească dreapta ei despăgubire. Acești bani ai despăgubirii să se dea casei obștești a țării fără ca cîrmuirea pămînteană să ia parte cîtuși de puțin.

3. Comerț slobod pentru toate produsele Țării Romînești, atît pe uscat cît și pe mare și pe rîurile Țării Romînești, și la orice loc va voi vînzătorul, acolo să vîndă marfa lui, din care să se aprovizioneze și capanul împărătesc cu aceeași învoială cu care ar fi cumpărat oricare alt cumpărător; să nu fie datoare nici cîrmuirea să ajute pe cumpărători prin îndemn către vînzători și prin hotărîrea prețurilor, cum se făcea, nici cumpărătorii să dea adeverințe pentru marfa pe care o ridică că adică o vor coborî neapărat la Constantinopol, ci numai să știe cîrmuirea în fiecare an prețurile curgătoare ale fiecărui produs și marfă ieșită prin schelele Dunării, despre care, dacă va fi întrebată de la Constantinopol, să dea informație.

4. Să treacă în mod liber prin întreaga Turcie orice vehicul, cal sau catîr al Țării Romînești, încărcate cu orice marfă din pămîntul țării, care dacă nu va fi primită în orașele, orășelele și satele Turciei, pentru cuvînt de scădere a comerțului de acolo, să aibă voie să treacă în altă țară străină fără să plătească altă vamă sau vreo altă anumită sumă sub vreo altă numire decît numai dacă marfa este vîndută în Turcia să dea dijmă asupra prețului la locul de vînzare, iar dacă va fi trecută, să dea tranzitul cîte jumătate la sută la ultima graniță a Turciei. De asemenea și vehiculele din Turcia, caii și catîrii cu marfa turcească să aibă aceleași drepturi în Țara Romînească.

5. Să navigheze în mod liber pe toate mările turcești vase comerciale ale Țării Romînești cu orice fel de marfă, fie pămînteană, fie străină, care dacă nu va fi primită în porturile turcești din cauza scăderii comerțului de acolo, să aibă voie să treacă în altă parte, fără să plătească cevași; iar dacă se va descărca această marfă în porturile turcești și se va vinde acolo, atunci să plătească vama hotărîtă adică dijma prețului. Aceste vase să aibă voie să ancoreze la nevoie în porturile turcești adică fie pentru o odihnă de cîteva ore, fie pentru a fi ferite de vreme rea și naufragiu. De asemenea să aibă aceleași drepturi și vasele comerciale turcești în porturile romînești.

6. Vehiculele și încărcăturile de pe uscat ale Țării Romînești să fie recunoscute prin pașapoartele aflate în mîinile căruțașilor, semnate de către căpetenia garnizoanei aflată la schela Dunării pe unde trec, iar vasele care merg pe Dunăre și pe mare să fie recunoscute de asemenea prin pavilioanele romînești care să aibă stema țării. Ambele să nu fie supărate de nimeni nicidecum, ceea ce la fel să se întîmple și celor care trec din partea Turciei în Țara Romînească și la Dunărea romînească.

7. Vasele comerciale ale Țării Romînești să aibă voie să se facă și mai mari și mai mici după situația fiecăruia și în mod asemănător cu alte vase comerciale.

8. Să se alcătuiască o gardă națională regulată a țării dintr-un număr de asemenea atît cît ar cere siguranța ei, fără să aducă împovărare locuitorilor

țării. Această gardă să se folosească la apărarea țării de orice atac din partea unor răzvrătiți, tîlhari și criminali fie că sînt din locuitorii țării, fie din cei de peste hotare, de orice națiune ar fi, și cu aceasta să-și arate credința ei față de statul împărătesc al Porții Otomane. Dacă însă Poarta, datorită anumitor împrejurări, ar intra în război cu puterile vecine, atunci garda să rămînă pe loc, în deplină neutralitate, față de una pentru respectul și recunoștința ce-i datorează din cauza protecției de atîția ani, mulțumită căreia națiunea a cîștigat și a obținut binefaceri, iar față de cealaltă pentru relațiile reciproce și diferitele schimburi comerciale, care există între cele două națiuni vecine.

9. Să se acorde scutire de dări îndeobște tuturor birnicilor țării pentru un timp de cel puțin cinci ani, în care vreme fiind aduși la căminurile lor, să-și reia munca cîmpului și să-și refacă, cît le este cu putință, starea lor. Iar în acest timp să se împlinească cu economie nevoile cîrmuirii și țării din veniturile celor cinci cunoscute rusumaturi. Iar pentru miria Constantinopolului, în acești cinci ani de scutire să nu se dea nimic din cele trei dări anuale hotărîte prin tratat, fiindcă acesta se obișnuiește să se dea din dările țării și cînd birnicii țării nu plătesc nimic, atunci nici miria împărătească nu are de unde se primi.

10. După primirea și încuviințarea acestor temeiuri, acei dintre locuitorii de peste Dunăre, care ar trece în Țara Romînească în răstimpuri, precum și cei din Țara Romînească care ar trece peste Dunăre, să rămînă din ambele părți neurămriți. Nu se coprind în această poruncă acei care vor trece în chip silnic, oamenii din rîndurile oastei și acei care sînt amestecați în fapte criminale și se vor dovedi. Primii, prin faptul că ei netrecînd de bună voie, înseamnă că trebuie să li se legalizeze trecerea și în felul acesta li se va da satisfacție pentru persecuția la care au fost supuși. Iar cei din a doua și a treia categorie, fiindcă ei nu vor fugi decît numai ca să scape de legile locale care-i privesc și după care trebuie să fie judecați și să primească potrivit lor pedepsele pentru a da pildă celorlalți compatrioți ai lor.

11. Să se facă o cercetare întocmai a tuturor pagubelor, pe care le-au pricinuit țării, atît trupele turcești, care se află de un an și jumătate în țară, precum și diferiți alți turci, care au trecut din serhaturi și, colindînd satele județelor din afară, au omorît, au jefuit și au dat foc. Suma care se va socoti cu dreptate pentru aceste pagube să fie plătită de Poartă. Banii despăgubirii fiind primiți de ambasadorul rus la Constantinopol și trimiși consulatului său din Țara Romînească, să fie împărțiți acolo fiecăruia după catastih. Pagubele pricinuite de soldați să fie plătite pentru că aceștia intrînd în țară ca să sfărîme pe răzvrătiți, au săvîrșit multe rele, răpind, jefuind, arzînd, omorînd, pîngărind cele sfinte și răpind pe mulți ortodoxi din religia lor, precum și multe alte fapte asemănătoare, scîrboase și neomenoase, pe care este rușinos și să le mai spunem. Iar pagubele făcute de turcii serhatlii să fie de asemenea plătite, fiindcă Poarta nu a avut grijă să-i mărginească pe aceștia în hotarele lor, după tratatele sfinte

cu puterea protectoare, ci i-a lăsat să treacă Dunărea în voie. Ei s-au preumblat după plac şi au nimicit totul pe unde au trecut, ucigînd pe mulţi fără sfială, jefuind peste tot şi în parte arzînd multe clădiri.

Iar cîte pagube se va dovedi că au fost făcute de locuitorii Ţării Romîneşti, să nu fie cerute, deoarece aceştia desigur se vor ruina dacă vor fi condamnaţi să plătească acest fel de despăgubiri, deşi aceasta este drept. În schimb să fie îndatoraţi să facă clacă întreită a celor douăsprezece zile hotărîte acum, adică să clăcuiască treizeci şi şase de zile pe an. Cu aceasta şi lor li se dă o oareşcare pedeapsă spre cuminţire, cu toate că este nesimţitoare, dar şi stăpînii moşiilor se bucură de un drept, pe care este foarte cu dreptate să-l aibă. În felul acesta se schimbă hotărîrea spre mulţumirea ambelor părţi.

12. Toate rusumaturile hotărîte ale ţării să fie îndreptate în felul următor.

Ocnele. Contraccii ocnelor sau oamenii orînduiţi de cîrmuire, scoţînd sare cu cheltuiala lor, să nu mai dea merticuri nici boierilor, nici ciocănaşilor, deoarece acestea fiind în parte vîndute cu un preţ mai redus, pricinuiesc pagubă venitului ţării. Adunînd această sare la anumite locuri, cum se obişnuieşte în ţară, s-o vîndă în fiecare an la preţul hotărît ce va fi încuviinţat de cîrmuire, după o consfătuire de obşte ca de obicei, după nevoile ţării şi după starea dinlăuntru a locuitorilor Ţării Romîneşti. Iar peste Dunăre s-o vîndă, precum se vor înţelege cu cumpărătorii de acolo. Să fie păstrate totuşi regulile vechi pentru acei care cumpără şi apoi vînd altor locuitori, încît să nu aibă loc vreo pagubă pentru venitul ţării.

Vămile. Contraccii vămilor sau oamenii orînduiţi de cîrmuire să urmeze în felul următor: pentru toate felurile de marfă pămînteană, care sînt de vînzare, totdeauna să se hotărască cuvenita vamă fiecărui fel pe numele lui. Dacă şi acestea sînt vîndute în ţară, să se plătească vama hotărîtă la locul vînzării, care locuri se socotesc că sînt numai tîrgurile (afară de cele scutite prin hrisoave) şi bîlciurile, nu şi satele, cum se făcea. Să se plătească însă odată pentru totdeauna, adică cel care cumpără vite sau altă marfă la diferite bîlciuri ce sînt la diferite sate ale judeţelor din afară, dacă le va vinde apoi altuia la acelaşi tîrg sau bîlciu, acesta a plătit odată vama lor, dacă are însă mai dinainte adeverinţe ale vameşului de unde le-a cumpărat mai înainte, iar de nu va avea să plătească ca să nu se strecoare abuzuri spre paguba venitului ţării. Iar cînd mărfurile sînt trecute peste graniţă să se plătească şi a doua vamă cu acelaşi preţ hotărît, zisă vamă trecătoare. Dacă acela care trece această marfă peste graniţă va avea în mînă adeverinţe de la vameşii ţării că a plătit vama locului, să plătească numai o vamă, acea care se ia drept trecătoare. Iar pentru toată marfa străină ce se va dovedi că se vinde în ţară, vînzătorul să plătească vama care se va hotărî pentru fiecare fel pe nume, după noul tarif hotărît la o consfătuire de obşte (fiind scoşi din această categorie sudiţii ruşi şi austriaci, care după tratat plătesc numai 3%. Să fie controlaţi însă dacă sînt adevăraţi şi legiuiţi sudiţi, şi nu numai pentru acest interes, şi dacă cumva în acelaşi timp

printre mărfurile sudiților s-ar găsi marfă aparținînd altora, care nu sînt sudiți, ceea ce în ambele cazuri s-a întîmplat de mai multe ori și s-a dovedit). De asemenea și pentru marfa care trece din Turcia prin Țara Romînească în Transilvania și Banat să se plătească la punctul de graniță tranzitul, cîte jumătate la sută, precum plătesc la fel și cei din Țara Romînească care trec prin Turcia, precum s-a spus mai sus despre aceasta. Să se desființeze în același timp și iratul trecătoarei sub numele de cărăușie pentru porcii ce trec în Transilvania și pentru vitele mari în Turcia, la granița Dunării a Olteniei, deoarece, fiind cuprinse și acestea la tariful întocmit de curînd, reiese că vor fi încorporate la venitul de obște al vămilor țării. Astfel și organizarea vămilor se îndreptează bine în folosul venitului țării și abuzul încuibat dispare.

Cele trei huzmeturi: *dijmăritul*, *vinăriciul* și *oieritul*.

Contraccii sau oamenii orînduiți de cîrmuire să ia întreită taxa plății lor, adică în loc de un aspru, cum se hotărîse din moși strămoși, să ia o pară, cu toate că nici așa nu răspunde tuturor schimbărilor situației, adică cu prețul acestor produse vîndute și cu urcarea valutei. Organizarea lor însă să rămînă cum a fost din vechime și să se ia la aceleași soroace, fiindcă organizarea este bună, lesnicioasă și este bine înțeleasă de toți îndeobște. Să se facă pe cît e cu putință spre folosul cîrmuirii, cu băgarea de seamă cerută și cu porunci întocmai, ca să nu aibă loc abuzuri cu păgubirea și nedreptățirea supușilor.

13. Toate milele, care sînt hotărîte din aceste huzmeturi cu hrisoave domnești, să fie desfăcute cu totul și după ce se vor cerceta cu băgare de seamă acelea care se vor găsi că sînt pentru binefaceri obștești, adică pentru spitale, școli, schituri și pentru alte locuri asemănătoare și care sînt folosite cum trebuie, să fie despăgubite cu analoage merticuri, date anual în bani din casa țării și la anumite epoci și astfel nici veniturile țării nu sînt păgubite pe nedrept, nici aceste locuri nu sînt nedreptățite.

14. Să dispară pentru totdeauna din țară cîrmuirea domnilor străini, vătămătoare din multe motive și în același timp pricinuitoare a exportului valutei circulatorii și să se numească totdeauna după alegerea națiunii, adică a clerului și a clasei boierești, cum se făcea și în vechime, domn pămîntean care să fie dintre fruntașii națiunii, cu bună vază, după naștere și rang, și cu toate însușirile ce se cer pentru un asemenea rang de întîietate și să domnească pe viață. Dar dacă se va abate din datoriile sale, purtarea lui să fie dezvăluită cu dovezi bune, atît Porții cît și puterii protectoare, și să fie scos. Iar după ce va fi scos, să aibă voie să locuiască în orice parte a Țării Romînești va voi, fără ca să se poată vreodată expatria, pentru ca să nu înstrăineze în felul acesta cîștigul lui și să fie păgubită valuta țării, cum se făcea înainte. Iar datoriile lui, drepturile lui și interesele cerute, precum și ale slujbașilor săi, se vor arăta într-un memoriu osebit în care se va hotărî o nouă organizare a sistemului de cîrmuire, și leafa hotărîtă pentru fiecare om cu slujbă, potrivit cu gradul și ocupația fiecăruia.

15. Să se desființeze cu totul iraturile slujbelor Țării Romînești, pentru că fiind de acum înainte deosebită organizarea cîrmuirii, vor fi deosebite și dregătoriile și în parte și numirile lor. Iar acei care vor sluji țara în orice slujbă fie politică, fie ostășască, să fie plătiți cu leafă lunară, fără să mai rîvnească la venituri osebite, din care cauză au apărut și au crescut din timp în timp nedreptățile și jafurile. Iar veniturile legiuite hotărîte din vechime ale unor astfel de slujbe, de asemenea și cîte altele se vor descoperi, ce nu pricinuiesc pagubă și greutăți obștei, să fie predate, cu alte asemănătoare venituri obștești cunoscute la o casă care se va înființa osebit, zisă casa pămîntenească a epitropiei obștirilor, pentru ca să se cheltuiască de acolo pentru înființare de orașe și pentru nevoile neapărate ale țării; precum și pentru această casă pe larg se va vorbi în memoriul amintit mai sus asupra sistemului de cîrmuire.

16. Să fie o datorie și a domnului și a boierilor și a supușilor cinstirea clerului cu toate îndatoririle cerute, care să fie pe viață neclintit. Numai atunci să fie scos un mitropolit sau episcop, cînd se va dovedi că a greșit din punct de vedere bisericesc. Să fie ales altul precum se cere de sistemul pămîntean și vechi, fără să îndrăznească cineva să facă cea mai mică mituire, din care cauză se știe că au căzut eparhiile în diferite timpuri la foarte multe datorii.

17. Să intre în bună rînduială și organizarea clerului, adică preoții nu numai să fie hirotonisiți după înțelesul hrisoavelor privitoare la aceasta, dar să fie și instruiți în școli cu ce trebuie să învețe și ei pe locuitorii enoriei lor, precum se făcuse un început de către cel de acum preasfințitul mitropolit al nostru chir Dionisie în luna august a anului 1819. Devenind preoți, să plătească și ei o mică sumă, cum se obișnuiește, dar numai chiriarhiei eparhiei de care vor ține; să primească însă îngrijirile trebuincioase din partea locuitorilor pentru ca să îndeplinească în toată tihna și cu plăcere sfintele datorii ale slujbei lor, după toate cerințele bisericești. Iar mitropolia și episcopiile să fie datoare să întrețină din propriile lor venituri școli de limbă națională în toate județele fiecărei eparhii, precum și despre aceasta același preasfințit al nostru mitropolit făcuse o organizare bisericească osebită. Dar și despre acestea și despre altele de felul acesta privitoare la biserică se va face un memoriu osebit chiar de către cler, în care să fie arătate întocmai toate teoriile trebuincioase pentru păstrarea neapărată a credinței, pentru înfrumusețarea bisericii și pentru luminarea ortodoxiei a întregului neam din orizontul romînesc.

18. Pentru toate mănăstirile îndeobște din Țara Romînească să fie numiți, ca epitropi, mitropolitul țării, care va fi întîiul, și cîțiva din boierii cu vază bună. Dintre aceste mănăstiri, cele străine să fie administrate cu știrea zișilor epitropi de egumeni trimiși de mănăstirile de jos, ca de obicei. Aceștia însă să nu folosească iraturile, ci să fie plătiți cu leafă lunară. Iar din toate veniturile lor anuale să fie trimisă anual la mănăstirile de jos o sumă încuviințată, să fie plătite lefile egumenilor, cheltuielile bisericii, reparațiile clădirilor și ce va prisosi să fie dat casei bisericești osebite hotărîtă de epitropi, cu socoteli

iscălite. Iar mănăstirile locului, sloboade şi neînchinate, să fie şi ele administrate de egumeni numiţi după alegere de epitropi potrivit poruncilor ctitorilor acestor mănăstiri. Să fie plătiţi însă şi ei cu leafă lunară şi de asemenea din toate veniturile, după ce se vor îndeplini anual toate cele hotărîte de ctitorii lor, pentru cheltuielile trebuincioase ale bisericii şi reparaţiile anuale, tot ce va prisosi să fie păstrat în aceeaşi casă, de asemenea cu socoteli iscălite. Aceiaşi epitropi să numească la toate aceste mănăstiri logofeţi cu leafă, care să ţină o sumă de socoteli şi condicile mănăstirii, la care va fi numit fiecare. Din banii strînşi în această casă, cu ştirea epitropilor, să fie ajutate acele biserici sărace care nu ar avea stare să se menţină, să se economisească cheltuielile anuale ale bisericilor ostăşeşti şi, dacă va mai prisosi, după o consfătuire de obşte a cîrmuirii, a clerului şi a clasei boiereşti, să fie cheltuiţi pentru faptele iubitoare de frumos, ce se vor dovedi că sînt cele mai potrivite şi cele mai trebuitoare în acele împrejurări.

19. După împlinirea celor cinci ani de scutire, făcîndu-se sfat alcătuit din mitropolit, episcopi, din boierii aflaţi în oraşul de scaun şi din boierii deputaţi trimişi de afară din fiecare judeţ şi oraş, să fie hotărîtă darea Ţării Romîneşti pe cap şi împărţită în trei categorii de oameni şi la trei plăţi pe an, corespunzător cu situaţia locuitorilor şi cu nevoile ţării. Din această dare şi din celelalte care sînt venituri anuale ale ţării, adică cele cinci rusumaturi, şi cele ale breslelor (despre străini nu se vorbeşte, pentru că aceştia fiind impuşi pe cap rezultă că se vor cuprinde în numărul celorlalţi birnici ai ţării) să se economisească sumele date anual după tratat la Constantinopol, cele pentru garda ostăşească a ţării, lefile celor care lucrează la diferite dregătorii ale ţării, inamurile poştelor şi cheltuielile obişnuite ale vistieriei, care se ridică anual la o mică sumă de bani. Să se hotărască şi datoriile satelor pentru strîngerea gărzii naţionale şi pentru îndeplinirea chivernisirii acesteea, precum se cere. În felul acesta să primească ţara şi în această privinţă o bună organizare.

20. După împlinirea sorocului de scutiri de trei ani [1] să se fixeze şi claca locuitorilor pentru stăpînii moşiilor pe care locuiesc şi se hrănesc, împreună cu vitele lor, la 14 zile în loc de cele 12 obişnuite. Pentru ei este o mare îngăduinţă faţă de întinderea şi bogăţia pe care le folosesc la zisele moşii, iar pentru stăpîni un lucru foarte mîngîietor şi într-adevăr un drept pe care trebuie să-l aibă, ca unii ce au mai multă pagubă din locuirea ţăranilor lor decît folos, în raport cu întinderea cîmpiilor pe care le ocupă vitele zişilor ţărani.

21. Toţi trecătorii care vor trece prin sate, fie turci, fie pămînteni, fie străini şi de orice categorie oameni ar fi, fie meseriaşi, fie particulari, să nu îndrăznească să supună la cea mai mică cheltuială satele, fie luînd cai de la sate, fie cerînd hrană, fîn, orz şi altele asemănătoare, cum se obişnuieşte în mod abuziv. Toţi aceştia, oriunde ar poposi, să plătească cele trebuincioase

---

[1] Scris greşit trei ani, în loc de cinci ani.

lor şi mai ales în satele şi la drumurile unde sînt hanuri să poposească la hanuri, fără să îndrăznească să intre în casele ţăranilor, fiindcă după pildele pe care le cunoaştem, astfel de cheltuieli au ruinat pe ţărani, care cheltuieli se ridică în fiecare an adesea mai mult decît dările lor obişnuite.

22. Organizarea poştelor ţării să se prefacă cu totul faţă de cum este acum, deoarece aşa cum este acum nu este altceva decît o povară păgubitoare pentru locuitorii care plătesc anual o sumă însemnată de bani, şi fiind mai ales în interesul şi în favoarea celui care nimereşte. De aceea spunem să fie mai mulţi contraccii, în loc de unul, adică ei să ia fie cîte o poştă, fie cîte un drum întreg, sau şi mai multe, şi în răstimp de cel puţin zece ani să fie îndatoraţi să ţină cu cheltuielile lor toţi caii ce se vor socoti trebuincioşi pentru nevoile cîrmuirii, pentru ca poşta să meargă şi să se întoarcă regulat de două ori pe săptămînă, prin care să fie împlinită corespondenţa necesară a cîrmuirii cu judeţele şi cu schelele de la hotare. Să se poată trimite pretutindeni şi în fiecare zi cîte trei curieri la drumuri mari, iar la cele mici cîte doi; de asemenea şi cîte trei ştafete zilnic la fiecare drum. Cîrmuirea să dea la fiecare poştă, pentru numărul cailor ce va strînge, pe lîngă obişnuita păşune de vară şi cîte trei care de măsură fîn şi cîte trei mari chile de orz de fiecare cal, fără plată (a căror dobîndire este uşoară pentru cîrmuire, fiindcă după felul cum va reuşi dobîndirea lor ostăşască, în acelaşi chip va înlocui şi această nevoie, cuprinzînd-o în poruncile obşteşti, fie printr-o metodă analoagă, fie prin contract); de asemenea să le plătească lunar şi aşa zisele inamuri pentru trimiterile de corespondenţă de obşte şi ştafete, cîte zece parale pe oră pentru fiecare cal şi cîte un groş surugiului pentru poştă, iar curierilor dublu. Să li se dea anual şi un număr hotărît de căruţe, o căruţă la patru cai, şi să li se dea şi menzilhanele făcute, care din timp în timp să fie reparate de către satele din jur, cu multă băgare de seamă a stăpînirii, ca să nu se întîmple nici împovărare, nici abuz. Toate cele necesare ale poştelor, ca: epistaţi, surugii, rotari, grămătici, hamuri şi alte tacîmuri, să fie pe socoteala contracciilor, care, dacă vor voi să ţină şi mai mulţi cai pentru trebuinţa călătorilor, să aibă voie. Dar pentru aceşti cai peste număr, aprovizionarea cu toate cele necesare s-o economisească cu cheltuiala proprie şi să fie plătiţi de călători cîte douăzeci de parale pentru fiecare cal pe oră, iar pentru poştă cîte un groş surugiului. Să li se dea şi privilegiul recunoscut din vechime în Ţara Romînească de a primi moştenitorii lor caii ce se vor găsi la fiecare poştă (în afara celor care sînt peste legiuirea de obşte, cu preţul hotărît de cîrmuire, pentru ca să nu aibă vreo pagubă din vînzarea făcută de unul singur).

23. Să se înfiinţeze slobod numai cu consimţămîntul cîrmuirii, orice fel de fabrici care s-ar dovedi că se fac în interesul ţării, pe de o parte, pentrucă vor oferi cu un preţ mai mic produsele lor pentru întrebuinţarea şi economia locuitorilor, iar pe de altă parte pentru ca să împiedice exportul valutei circulatorii din ţară. Iar dacă vin în ţară şi din altă parte mărfuri ca cele produse

de aceste fabrici, pentru că nu poate cîrmuirea să adaoge o vamă corespunzătoare, încît să oprească importul lor, sau cel puțin să crească venitul țării în chip potrivit din cauză că acei care fac negoțul acestor produse sînt mai toți sudiți, care după tratate plătesc numai cîte 3%, cum s-a zis mai sus, pentru aceasta cîrmuirea să oprească importul în țară din altă parte a acestor mărfuri, încît nu numai să cîștige țara și în această privință, dar și locuitorii să fie nevoiți să se îndeletnicească cu meseriile și să le dezvolte.

24. În afară de aur, argint, sare și păcură, să se lucreze liber pentru scoaterea metalelor și a altor produse ale solului romînesc, fie de către chiar stăpînii moșiilor, fie de către arendașii care s-ar înțelege cu ei, comerțul fiind slobod și cu acestea, cum se obișnuiește și în alte părți. Ei să plătească la vistieria țării dijma pentru scoatere pe loc, fie în natură, fie în bani, precum se vor înțelege cu cîrmuirea. Sînt exceptate cele patru produse de mai sus, pentru că primele două revin numai cîrmuirii țării potrivit feluritelor drepturi cunoscute, dar cîrmuirea Țării Romînești neavînd prerogativa de a bate moneta țării, înseamnă să nu aibă nici folosința lor, iar celelalte două sînt stabilite din vechime ca un venit al țării, adică venitul din sarea ocnelor și vama păcurii. Iar acei care vor dobîndi privilegii de a avea puțuri slobode de păcură pe propriile lor moșii, lucrate cu propriile lor cheltuieli, ceea ce se dă de obicei multora sub formă de o răsplată oarecare, să fie îndatorați să nu vîndă niciodată păcura lor la un preț mai redus decît acela la care o vor vinde contraccii vămilor, fiindcă altfel este păgubit venitul țării.

25. Toți boierii țării, atît pămînteni cît și străini, care s-au împămîntenit și pentru feluri de motive și felurite drepturi au fost socotiți în rînd cu pămîntenii, de asemenea și toți ceilalți oameni din toate clasele sociale, care au privilegii locale, recunoscute prin încuviințarea lor în diferite timpuri și pentru vechimea lor, să se folosească de ele în deplină libertate și în întregime. Să se desființeze însă din acestea nu numai abuzurile ce săvîrșesc, dar și orice mijloc care s-ar dovedi în stare să ducă la creșterea abuzului.

26. Turcii negustori de peste Dunăre, trecînd în Țara Romînească, să aibă pașapoarte de la capuchehaialele serhaturilor, cari li se vor da după ce zișii capuchehaiale vor lua știință despre afacerile acestora și vor fi siguri de purtarea lor.

27. Să se înființeze lazareturi la trecerile Dunării, legilor și dispozițiilor cărora să se supună în mod neștirbit și fără excepție toți turcii, care trec de decindea în Țara Romînească, ca și oamenii din orice altă națiune.

28. Numai la București și Craiova să fie beșliagale cu cîțiva neferi, iar în județe să lipsească cu totul. Să se dea însă de aceste două beșliagale cîte doi-trei neferi sub poruncile cîrmuirilor, pentru ca prin ei să aducă cîrmuirile pe turci, la judecăți și să pedepsească pe turcii nesupuși.

29. Toți turcii trecători sau negustori vremelnici, care aflîndu-se în țară se vor arăta nesupuși la ceva să fie judecați la judecătoriile Țării Romînești,

să fie supuşi legilor şi obiceiurilor ţării şi deci să primească de la cîrmuire pedeapsa cuvenită, în cele două oraşe Bucureşti şi Craiova, de la zabiţii turci, iar în judeţele de afară de la neferii turci, care, cum s-a spus, sînt sub poruncile cîrmuirilor de acolo.

Acad. R.P.R., Fondul Al. Villara, pach. DCCCXCVII (fost ms. rom. 1155), f. 297 v—309 v. Text grec. Trad. rom. publicată de C. D. Aricescu, *Acte justificative*..., p. 187—205.

95

2 ianuarie 1823

Marea logofeţie a Ţării de Sus răspunde ispravnicilor de Mehedinţi în pricina pretenţiilor lui Răducan Nicolau faţă de moştenitorii lui Tudor Vladimirescu, că nu se ia nici o măsură pînă la porunca Porţii.

De la logofeţia cea mare a Ţării dă Sus, către dumnealor boierii ispravnici ot sud Mehedinţi.

Scrisoarea dumneavoastră, scrisă de la trecutul dechemvrie 21, la 31 iarăşi a lui dechemvrie s-au primit de logofeţie, înpreună cu osebită înştiinţare a dumneavoastră către măria sa prea înălţatul nostru domn, prin care faceţi arătare că vi s-au trimis alăturată la scrisori de către dumnealui comandiru ot Ruşava, alăturată, şi jalba a unui Rădăcan Nicolau suditu c[hesaro] c[răiesc] împreună şi cu copiile zapisilor de datoria ce zice că va fi avînd a luoa numitu sudit de la Theodor Vlădimirescu, cerînd înplinire dă drept să ia de la clironomii numitului Theodor.

Şi iarăşi mai scrieţi dumneavoastră că, după ştiinţa ce aveţi, acel Theodor clironom nu are, cerînd răspuns ca să ştiţi şi dumneavoastră ce să răspundeţi dumnealui comandirului. Pentru care, ştiut fie dumneavoastră că îndată ce am primit aceste scrisori împreună cu înştiinţarea dumneavoastră, le-am făcut cunoscut mării sale lui vodă, şi măria sa, după vederea şi ascultarea lor, mi-au poruncit ca să facă răspuns dumneavoastră din partea logofeţii cum că astă ună dată nu să face nici o urmare din partea mării sale pentru periusilul lui Theodor, pînă nu să va da pentru aceasta prea înaltă înpărtăească poruncă.

De aceea nu lipsesc a răspunde dumneavoastră, trimiţîndu-să înapoi la dumneavoastră toate acele scrisori şi copii dă zapise i jalba [1].

1823 ghenar 2

Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 65—66.

---

[1] La 12 noiembrie 1824, agenţia austriacă din Bucureşti transmite domnului jalba şi hîrtiile privind pretenţiile lui Răducan Nicolovici [Nicolau] faţă de răposatul Tudor Vladimirescu, în suma de 29 397 taleri, parale 34, şi cere ca această chestiune să se rezolve prin judecată (Colecţie particulară. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

ANEXĂ

la documentul nr. 95

10/25

Verrechnung über nachstehende Forderung an den Slujeru Th. Wladimiresku in der Walacheÿ zu Orszowa, welche ich ihm dargeliehen habe.

	benanntliche Posten	An N% Interessen		An Capital	
		Piaster	Para	Piaster	Para
Laut 86	Über 2 000 Piaster Kapital samt den landesüblichen Mercantil Interessen zu 12% jährlich, seit 5-ten Jänner 814 bis 20-ten Juni 822 für 8 Jahre 7 Monate	2605	—	?	
Laut 70	Über 2066 Piaster Kapital samt den landesüblichen Mercantil Interessen zu 12% jährlich seit 2-ten Jänner 814 bis 20-en Juni 822 für 8 Jahre 7 Monate	2127	27	2868	—
Laut C	Über 1030 fn. W.W. oder 349—1/2 kaiser Thaler nach damaligen im Jahre 814 Geden Course zu 2 fn. WW der Thaler und nach jetzigem Geld Course in der Walachey zu 8 Piaste der Thaler macht aus 2746 Piaster 37 Para samt den landesüblichen Interessen zu 12% jahrlich fur 7 Jahre 9 Monate machen aus	2582	26	2746	27
Laut E	Über 2500 fn WW. oder 822—1/2 Thaler nach demaligem im Jahre 814 gemachte [?] Geld Cours zu 2 fn der Thaler und nach jetzigem Geld Course in der Walachey zu 8 Piaster der Thaler macht aus 6666 Piaster 27 Para, samt Interessen zu 12% jahrlich seit 8ber 814 bis 20en Juni 822, 7 Jahre 8 Monate macht aus	6133	27	6666	27
	Summa	14418	20	14974	14
	Die Interessen dazu			14418	20
	Summa samt Interessen			19297	34

Radukan Nicolitch

La 22 aprilie 1825 agenţia austriacă revine asupra acestei chestiuni, cerînd ca domnul să insiste la Poartă pentru a primi indicaţiile despre care el a spus verbal că urmează să-i fie date (Colecţie particulară. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

La 27 martie 1828, marele vizir trimite domnului Ţării Romîneşti o adresă în aceeaşi pricină, menţionînd că este vorba de o sumă de 20 000 lei, datorie a lui Tudor faţă de Răducan Nicolau, şi cere domnului să dispună a se face cercetări al căror rezultat urmează să fie adus la cunoştinţa autorităţilor austriace (Arh. St. Buc., documente turceşti, nr. 235. Un rezumat al orig. turc. în dos. 2430, f. 33 v. O traducere germană integrală a actului se află într-o colecţie particulară, facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

Übersetzung A

Diese Urkunde zur Uippanschaft stelle ich aus dem Herrn Radukan Nikolics, dass, wegen 2500 Piaster was er dem Plajo Kliuschenilor aus dem Mechendinzischen Bezirk in Kameradschaft gegeben hat gehabt, und gleichfalls habe ich aŭch so viel Geld noch dazŭ gesetzt, welche wegen Löhnungen und anderen Aŭslagen für diese Gegend, oder sogenannte... [1], auf das Jahr 1813, aŭsgegeben wurden. Nŭn, von Seite der Landes Regierung ein anderer Verwalter mit der Entscheidŭng aŭf gestellt wŭrde, dass ŭns die Gelder dŭrch den angestellten Verwalter Postelniku Ioniza, zurück bezahlt werden, von welche Gelder habe ich etwas bekommen, ŭnd für diese 3500 Piaster über den Verwalter Grecescu (?) blieb ŭns nach der Aŭfstellung und Anordnung der Regierŭng zŭ bezahlen; über welche gebe ich die gegenwärtige Erklärung meinem Mitcompagnion Raducan Nicolics, dass ich solche von dem obererwähnten Verwalter Postelniko Ioniţa Grecescu bekommen werde, da wir diese Gelder in dieser Verwaltŭng richtig als baar haben, meines Willens gemäss ist gegenwärtiges, ŭnd ŭnterfertige mich. [1]814, den 5ten Jänner

Theodor Wladimiresko, m.p.

Dass dem Originale gleichlaŭtend übersetzt ist, bestättigen
Alt Orşova, am 25n März, 1824

sign. Peter Nedelcovits, m. p. Ortssenator
Iacob Pavlovich m. p. Senator

Die eigenhändigen Ǔnterschriften der hiesigen Orts Senatoren werden begläubigt.

Sigh. ut supra B[a]ron Iovich m. p. major

L.S.

Piaster 2066.— oder zwey Taŭsend sechs ŭnd sechzig Piaster habe ich mittelst Wechselbrief von Herrn Raducan Nicolics erhalten, welche für meine Rechnŭng nach [die]sem [2] Wechselbrief, dŭrch H. Opran dem G. C. Jacob Sokulesko zu Krajova sollen bezahlt werden; und bey Empfang der Antwort, dass selbe Gelder in der bestimmten Art richtig ausgefollgt [?] wurden, soll ich solche ehelich ŭnd mit Dank dem Herrn Raducan Nicolics bezahlen, und so habe ich aŭch ŭnterfertigt. 1 814, Jänner 2-ten.

Theodor Wladimiresko m.p.
F. Fidem Connoxis [?]
Peter Nedelcovits, Orts Senator
Iacob Pavlovich, Senator

Die Eigenhändige Fertigung der hierortigen Senatoren wŭrden beglaubigt. Sign. Alt Orschova, am 28 März [1]824.

B[a]ron v. Jovich, m. p.
Major

L.S.

C.

Abschriften

Wien, den 14ten Sber 1814... [3] 1030 WW. Sieben Tage nach Sicht zahlen Sie gegen diesen prima Wechselbrief an die Order des G. C. Nicola

---

[1] Cuvînt neînţeles.
[2] Marginea ruptă. Cuvîntul pare a fi « diesem »
[3] O prescurtare indescifrabilă.

Krestonosich [?] die Şumme von ein tausend und dreissig Gŭlden WW., den Werth im baaren empfangen und stelle es auf Rechnung laut Bericht.

Theodor Wladimiresko m. p.

An Herrn Raducan Nicolaevits in Alt Orschova
Wien, den 29ten 8[ber] [1]814[1]... 2500 WW.

Zwölf Tage Sicht zahlen Sie gegen diesen prima Wechselbrief an die Order des Herrn Nicola Krestonosich die Summe von zwey Taŭsend fünf hundert Gulden WW., den Werth baar empfangen und stelle es aŭf Rechnung, laŭt Bericht.

Theodor Wladimiresko, m.p.

An Herrn Radukan Nicolaevits, in Alt-Orschova
...[2] cum Originalis

Peter Nedelcovits, Orts-Senator ŭ[nd]
Jacob Pavlovits, Senator

Die Eigenhändige Fertigungen der hiesigen Senatoren werden beglaŭbigt
Sign. Altorschova, am 25ten März [1]826.
B[a]ron v. Jovich
Major

L.S.

Decont asupra creanţei de mai jos către slugerul Th. Vladimirescu în Ţara Romînească la Orşova, pe care eu i le-am împrumutat.

	Denumirea [?] poziţiilor	La N% dobînzi		La capital	
		Piaştri	Parale	Piaştri	Parale
Cf. 86	Pentru 2000 piaştri capital împreuna cu dobînzile comerciale obişnuite în ţară de 12% pe an, de la 5 ianuarie 814 pînă la 20 iunie 822, pentru 8 ani şi 7 luni	2605	—		
Cf. 70	Pentru 2066 piaştri capital impreună cu dobînzile comerciale obişnuite în ţară de 12% pe an, de la 2 ianuarie 814 pînă la 20 iunie 822, pentru 8 ani 7 luni	2127	27	2868	—
Cf. C	Pentru 1030 fn. WW. sau 349—1/2 taleri imperiali după cursul de atunci, în anul 1814, al banilor de 2 fn. talerul şi după cursul de acum al banilor în Ţara Romînească de 8 piaştri talerul, face 2746 piaştri, 37 parale, împreună cu dobînzile obişnuite în ţară de 12% pe an de la octombrie 814 pînă la 20 iunie 822, 7 ani 9 luni, face	2582	26	2746	27

[1] Aceeaşi prescurtare, indescifrabilă, ca mai sus.
[2] Cuvînt neinteligibil.

	Denumirea [?] pozițiilor	La N°o dobinzi		La capital	
		Piaștri	Parale	Piaștri	Parale
Cf. E	Pentru 2500 fn WW sau 822—1/2 taleri la cursul de atunci practicat în anul 814 de 2 fn. talerul și la cursul de bani de astăzi în Țara Romînească de 8 piaștri talerul, face 6666 piaștri 27 parale, împreună cu dobînzi la 12% pe an, de la 8-mbrie 814 pînă la 20 iunie 822, 7 ani 8 luni, face	6133	27	6666	27
	Total	14418	20	14974	14
	plus dobinzi			14418	20
	Suma împreună cu dobinzile....			19297	34

Răducan Nicolici

Traducere A

Dau acest înscris la mîna dumnealui Răducan Nicolici pentru 2500 piaştri ce i-a avut dați în tovărăşie la vătăşia plaiului Cloşanilor din sud. Mehedinți. De asemenea am mai pus și eu atîția bani, care au fost dați la avaet și alte cheltuieli la numitul plai, pe anul 1813. Acum, cîrmuirea a orînduit un alt vătaf cu hotărîre ca banii să ni se dea înapoi de vătaful acum numit, postelnicul Ioniță; din care bani eu am primit ceva; iar pentru aceşti 3500 piaştri de la vătaful Grecescu au rămas să ni se împlinească după socoteală, potrivit poruncii dată de la cîrmuire. Pentru care dau această încredințare tovarăşului meu Răducan Nicolici, că eu îi voi primi de la numitul vătaf, postelnicul Ioniță Grecescu, pentru că noi avem aceşti bani în această vătăşie ca numerar. Această încredințare este potrivită cu dorința mea și iscălesc

814, 5 ianuarie

Theodor Vladimirescu

Că este tradus conform originalului certifică,

(ss) Petre Nedelcovici m. p. senator local
Jacob Pavlovici m.p. Senator

Orşova Veche, la 25 martie 1824

Semnăturile autografe ale senatorilor localității de aici se autentifică

(ss) ut supra
L.S. Baron Jovici m. p. maior

Piaștri 2066, sau două mii şaizeci şi şase piaştri, am primit prin poliță de la dumnealui Răducanu Nicolici, care urmează a fi plătiți în socoteala mea de dumnealui Opran lui chir Iacov Socolescu la Craiova; şi la primirea

răspunsului că această sumă de bani a fost dată în chipul arătat şi în bună regulă, eu o voi plăti cu cinste şi cu mulţumită dumnealui Raducan Nicolici. Drept care am şi semnat.

[1]814 ianuarie 2

Theodor Vladimirescu, m. p.
F. Fidem Connoxis [?]
Peter Nedelcovici, senator orăşenesc
Iacob Pavlovici, senator

Semnătura autografă a senatorilor din localitatea noastră a fost autentificată.

Orşova Veche, la 28 martie 1824.
L.S. Sign. Baron v. Jovici m. p.
maior

C

Côpii

Viena, în 14 septembrie, 1814... 1030 fl. curs Viena
Şapte zile de la primire veţi plăti pentru această poliţă la ordinul dumnealui Nicola Crestonosici suma de una mie şi treizeci florini, curs Viena, valoare primită în bani gata şi o trec la socoteală, după înştiinţare

Theodor Vladimirescu m.p.

Domnului Răducan Nicolaevici,
Orşova Veche.

Viena, 29 octombrie [1]814 *2500 fl. curs Viena*
Douăsprezece zile de la prezentare veţi plăti contra acestei poliţe la ordinul dumnealui Nicola Crestonosici suma de două mii cinci sute florini, curs Viena, valoare primită în numerar, şi o trec în cont conform avizului.

Theodor Vladimirescu, m. p.

Domnului Raducan Nicolaevici... cum originalis
Peter Nedelcovici, senator orăşenesc şi
Iacob Pavlovici, senator.

Semnăturile autografe ale senatorilor orăşeneşti din localitatea noastră se certifică.

L.S. Orşova Veche, 25 martie 1826
Sign. Baron v. Jovici
maior

Colecţie particulară, facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.

96

4 ianuarie 1823

Zapis de luarea armelor din sat, de către zabitul beşliaga.

Adecă noi, preoţii satului Almăju şi cu pîrcălabu şi cu aceşti mai jos iscăliţi săteni, încredinţăm cu acest zapis al nostru la cinstitul isprăvnicat

că, după cercetarea ce s-au făcut pentru arme cîte s-au găsit în numitul nostru sat, s-au luat din cinstită poruncă de oamenii dumnealui zabit beşliaga.

Şi de acum ne legăm noi cu acest zapis că de să va mai dovedi armă în satu nostru, să fim răspunzători cu viiața.

Şi pentru credință, am iscălit

1823, ghenar 4.

Eu popa Dumitru ot Almăj, adeverez,
eu popa Nicolai ot Almăj, adeverez,
eu popa Gheorghe adeverez,
eu Marin Buhăilă, ipac adeverez,
eu Matei sîn Şărban, ipac adeverez,
eu Ion Grindeanu, ipac adeverez,
eu Ion pîrcălabu şi cu tot satu, adevărăm [1].

(Fondul Glogoveanu, doc. 222 b/1823; 223 a/1823; 233 a/1823; 231/1823).

97

6 ianuarie 1823

Pandurii din satul Brădești, participanți la răscoală, încredințează prin zapis isprăvnicatul că au predat armele și că pe viitor nu se vor mai ridica împotriva stăpînirii.

Adecă noi pandurii ot satu Brădeşti, care mai jos ne vom iscăli, încredințăm cu acest zapis al nostru la cinstitul isprăvnicat, că fiind şi noi cu apostasia trecută şi armele ne s-au luot de către cinstita caimăcămie.

Dar dă acum înainte dă să va mai dovedi armă la casăle nostre, sau dă vom mai face sau ne vom mai abate la vreun feli dă netrevnicie sau tîlhărie sau cîtuşi dă puțin împotriva stăpînirii urmare, atunci nu numai noi, ci şi satu care au dat chizăşie pentru noi, să fim răspunzători cu viața.

Şi pentru credință am iscălit.

1823, ghenar 6.

Eu Dinu Cinciu ot Brădeşti adeverez.
Eu Ghiță Răcăreanu ipac adeverez.
Eu Nicolaie sîn Dinăveanu ipac adeverez.
Eu Radu Pasăre ipac adeverez.
Eu popa Pătru adeverez.
Eu diaco[nu] Costandin adeverez.
Eu Pătraşcu ipac adeverez.
Eu Nicolae Turturea, ipac adeverez.
Eu Ion Dobre, ipac adeverez.
Eu Preda pîrcălabu şi cu tot satu, adevărăm.

---

[1] Zapise identice cu cel de mai sus au mai dat:
la 5 ianuarie 1823, satul Coțofenii din Față, cu iscăliturile a opt locuitori;
la 8 ianuarie satul Tatomireşti, fără iscălituri;
la 19 ianuarie satul Scăeşti, cu iscăliturile a nouă locuitori;
la 20 ianuarie satul Potmelți, cu iscăliturile a şapte locuitori.

Adecă noi preoții satului Brădești și cu pîrcălabu și cu acești mai jos iscăliți săteni încredințăm cu acest zapis al nostru la cinstitul isprăvnicat că, după cercetarea ce s-au făcut pentru arme cîte s-au găsit în numitul nostru sat, s-au luot din cinstită poruncă de oamenii dumnealui zabit beșliaga.

Și de acum ne legăm noi cu acest zapis că de să va mai dovedi armă în satu nostru sau la pandurii ce au fost cu apostăsia, din satu nostru, ce prin dăosăbit zapis deteră, atunci să fim noi răspunzători cu viața.

Și pentru credință ne-am iscălit, luîndu-i și pă chizășie, că dă acum înainte nu să vor mai abate la rele urmări ca mai nainte, să fim noi în locul lor.

1823, ghenar 6

Eu popa Dumitrache ot Brădești adeverez.
Eu popa Badea adeverez.
Eu diiaconu Avram adeverez.
Eu popa Pătru adeverez.
Eu Pătru Aruției ot Brădești adeverez.

Eu Dinu ipac adeverez.
Eu Nicolaie Turturea ipac adeverez.
Eu Ion Dobre ipac adeverez.
Eu Preda pîrcălabu și cu tot satu, adăvărăm [1].

Fondul Glogoveanu, doc. nr. 222 și 232 a. Orig. rom.

---

[1] În urma constrîngerii, zapise identice cu cel de mai sus au mai dat:

La 8 ianuarie, pandurii din Răcari; iscălesc: popa Ion, popa Gligore, Mihai Drăgan, Bădălan, Pătru Mititelu, Dinu Sărariu, Dumitrașcu Mititelu, pîrcălabul Costandin;

la 9 ianuarie, pandurii din Filiiași; iscălesc: Dinu sîn Cioară, Ion Sugu, Gheorghe Negru, Mihai Obeanu, Grigorie cîrciumar, Stanciu, popa Neagoe, popa Rădoiu, diaconu Dumitru;

la 10 (?) ianuarie pandurii din Florești; iscălesc: Ion Cocoroveanu, Stoian, Vasile sin Roșu, Dumitru sin Ion, Ion sin Gheorghe, Pătru brat Dumitru, Dumitru pîrcălabu;

la 10 (?) ianuarie pandurii din Tînțăreni; iscălesc: Dumitru sin Ristea, Dinu Arpezeanu, Florea Buculi;

la 11 ianuarie, pandurii din Cîmpeteni; iscălesc: Ion panduru, Gheorghe Bălugeanu;

la 12 ianuarie, pandurii din Brănești; iscălesc: popa Dumitrașcu, popa Ion, Pîrvu Mărgineanu, Gheorghe sin Tudosie, Simion Săteanu, Ion Stegărescu, Dinu Birău, Ion Avram,

la 13 ianuarie, pandurii din Iliești; iscălesc: Drăghici Burcea, Gruia, Ianăși, Dincă Rotar, Ion Coravu, Mihai Irizoiu, Preda Turbureanu, Ion Buniașu, Dumitrașcu pîrcălabu;

la 13 ianuarie, pandurii din Socolești; iscălesc: Ioan Cincă, Radu Spînu, Stanciu panduru, Dumitrașcu Amzu, Ghiță al Corni, Gheorghe Curbeanu, Ioan Zimța, Gheocel;

la 14 ianuarie, pandurii din Ionești; iscălesc: Dumitrașcu Beșliu, Anghel sin Bașa, Ion Chiloiu, Nicola sin Anghel, Ion Antonie ot Ionești, Nicola brat ego, Luță Vișan, Badea Mihărtescu, Dumitrache pîrcălabu; Trăistari, Mihai Socolescu, Ioan Coadă, Costandin Mazilu, Stanciu sîn Vladul, Mihai Teeriu, Dumitrașcu pîrcălabu;

la 14 ianuarie, pandurii din Breznița; iscălesc: Iovan Sîrbu, Pîrvu Diiaconu, Matei Ciosin, Matei Cioară, Marin Dăogariu, Pîrvu Paraschiv, Badea Tobă, Niță Rămescu, Sava Costandin, Costandin sin Rădiță, Matei Dunărințu, Matei Croitoriu, Răducan Gomoiu, Staicu Logofăt, Trușcă Băzaică, Ioan Coajă, Vasile Volboloi, Radu Pătruț, Vladu Apostol, Dinu Ciomoscu, Dumitrașcu sin Apostolu, Nicolae sin Mihai, popa Radu, Matei Dunărințu, Vladu Apostol, Răducan, Matei Croitoriu, pîrcălabu Dumitrașcu;

la 14 ianuarie, pandurii din Slătinica; iscălesc: Ioan Granguru, Dumitru Cocoșilă, Dumitrașcu Ceaușu, Gheorghe Pîrvulețu, Stancu panduru, Nicola Miharte, Marin panduru, Ioan

98

9 ianuarie 1823

Tudor Vladimirescu a obligat în 1821 pe Ioan Răduțoiu cu pandurii lui să restituie niște obiecte luate prin jaf.

De la isprăvnicatul Mehedinți.

Dumnealui biv ceauş Istratie Calotescu dintr-acest judeţ, la începerea apostasii călcîndu-să de către un Ioan Răduțoiu căpitan cu pandurii lui ot Stcicu, tot dintr-acest judeţ, i-au jăfuit casa cu lucruri, de taleri 1628.

---

sîn Gheorghe, Ioan sîn Vasile Brăescu, popa Costandin, Marin Stan Trandafir, Predoi Stănică, Costandin Hagiu, pîrcălabu Predoi;

la 14 ianuarie, pandurii din Butoești; iscălesc: Băluță Popescu, Radu sîn Diiaconu Pătru, Dumitru Cernăianu, Stanciu, Mihai Borugă, Mihai sîn Dumitru Cojocaru, Trandafir Făiniţă, Iacov Scăunaşi, Băluţă Făiniţă, Dinu Creacă, Radu Făiniță, Mihai sîn Mirea, popa Ştefan, Ion Pătru;

la 15 ianuarie, pandurii din Gura Motrului; iscălesc: Dumitru Rusu, Mihai ot tam, Sandu Colţa, Neacşu ot tam, Ion Blîndu, popa Stanciu ot Gura Motrului, popa Iacov, popa Raicu, popa Costandin, Pătru Neghină, Radu Colţa, Stanciu sîn Mihai, Ion Galbinu, Gheorghe Negru, Dinu pîrcălabu;

la 15 ianuarie,pandurii din Strehaia; iscălesc: Matei Boştin, Chivu Iacov, Dumitraşcu, sin Ivaşcu, Ion Scăunaşu, Costandin Tîrîşi, Tudoraiche Mişco, Pătru Răcea, Gheorghe Belitu, Matei Mălcomeanu, Petco Tîrîşi, Matei Pîrvu, Vasile Băltacu, Mărin Pîrvu, Gheorghe Duică, Stanciu Filip, Pîrvu Mircea, Pătru Mircea, Radu Parogea, Gaşpăr Albu, Ion Mircea, Dinu căpitanu Ţucolo, Ion Gogoaşe, Ion Creţu, Vasile Dulgheru, Mitroi Ciotoiu, popa Pătru, Dumitraşco sîn Nistor, Răducan Bulerca (?), Stanciu Cotoruianu, Enache sîn Pîrvu, Barbu Velico, Barbn Mircea, Stefan Grecu, Stefan pîrcălabu;

la 17 ianuarie, pandurii din Braloştiţa; iscălesc: Ghiţă Tătaru, Dinu sîn Rotăcol, Gheorghe Ciunguleac, Mihai Bălea, Andrei sîn Mitru, Mihai Zidar, Gheorghe sîn Popa, Nicolai sîn Popa, Pătru sîn Neagoe, popa Preda, popa Ion, popa Ion (doi cn acelaşi nume), Tănase pîrcălabu;

la 20 ianuarie, pandurii din Coţofeni; iscălesc: Neagoe sin Gruia, Spiridon sin Mehedinţu, Marin sîn Bîldea, popa Costandin, popa Stefan, popa Mihaiu, Preda Olariu, Vladu sin Staico, Dumitraşco sin Barbu, Matei Olaru, Ion sin Vasile, Oprea Dăogaru, Dinu brat popa, Gheorghe Roman, Radu pîrcălabu.

De asemenea s-au dat şi chezăşii către beşliagă, pentru aceşti panduri, din partea altor locuitori şi a pîrcălabilor tuturor acestor sate, după modelul chezăşii de mai sus.

(Fondul Glogoveanu, doc. 216, 217; 218 a, b; 219 a; 221; 223 b; 224 a, b; 225 a, b; 226 a, b; c, d; 227 a, b; 228 a, b; 230 a, b; 232 b, d; 233 b, c; 240 a, b). Zapisele sînt menţionate în ordinea cronologică a itinerariului parcurs de comisia isprăvnicatului.

În Moldova, de asemenea s-a procedat la strîngerea armelor după cum se arată în adresa muhafizului Silistrei către domn, din august 1823 (Arh. St. Buc., documente turceşti, 95/XII).

Armele au fost căutate şi la mănăstiri. Asemenea perchiziţii s-au făcut la biserica Sf. Ioan (Arh. St. Buc., Condica domnească 115, p. 135—137).

Urmărirea participanţilor la răscoală se oglindeşte nu numai în acţiunea de strîngere a armelor ci şi în restricţiile impuse la primirea în slujbe a celor care au luat parte la răscoală. În mai 1823 un dregător cere într-o scrisoare a sa, privitoare la numirea căpitanilor în căpităniile judeţului, să fie numiţi numai cei « destoinici din pămînteni şi neamestecaţi în răzvlătirea trecută... să se trimiţă aici [la Craiova] cu chezăşiile lor în scris, ca să se rînduiască » (Fondul Glogoveanu, doc. 414/1823).

Pentru care arătîndu-să la slugerul Theodor, mai marele apostaţilor, au trimis de l-au arădicat pă numitul Răduţoiu şi ca unii ce făr' de nici o poruncă au fost făcut acest jaf, nu numai că l-au bătut de moarte, dar erea ca să-l şi taie, îndatorindu-l de i-au dat zapis cînd va împlini toate lucrurile. Care zapis s-au văzut şi de către noi adeverit de numitul Theodor. Şi pă urmă înmulţîndu-să răutatea apostaţilor cu venirea cîrjaliilor împărăteşti, au rămas păgubaşi. Acum, după singur zapisul său, aducîndu-să înaintea noastră, nu şi-au tăgăduit fapta lui, dar pricinuind că atunci la jafurile ceauşului Istratie au fost împreună cu dînsul şi cei mai jos numiţi, care după arătarea lui că au fost tovarăşi, trimiţîndu-să şi la aceia, cîţiva dintr-înşii au fost alergat cu jalbă la cinstita căimăcămie, şi după buiurdiu marii căimăcămii ce au adus, înfăţişîndu-să la isprăvnicat părţile, s-au dovedit că ei, şi de au fost luoaţi de silă înpreună cu dînsul, dar mîna pă nici un lucru de ale ceauşului Istrate n-au pus, ci toate acele lucruri s-au făcut zapt de numitul Ioan Răduţoiu căpitan, carele după dreptate rămîne dator a le împlini ceauşului, împreună cu cei adevăraţi tovarăşi ai săi, pînă la cel mai mic lucru, precum şi chiar căpetenia apostaţilor, sluger Theodor, îl îndatorează.

Drept aceea, noi de cercetare partea ce am făcut nu lipsirăm a da în scris. Iar hotărîrea rămîne a să face de către cinstita căimăcămie, după cum va găsi cu cale [1].

1823, ghenar 9 Ispravnicii Nicolae Glogoveanu, Iancu Bengescu-

Nicolae Coraştea ot Roşinţă, Ion Pasere ot Steicu, Gheorghe Papă Lapte ot tam, Radu Mădurar, Ion al Sfei, Ghiţă Tudorescu, Pîrvu Danciu ot Merişi, Ion Buzatu ot tam, Dinu Deatco ot Babăiţa, Gora ot Ploştina, Dumitru Morîndă ot Ciuperceni.

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 15.

99

17 ianuarie 1823

Divanul Ţării Romîneşti cere ca ţăranii să fie opriţi de a mai tăia pădurile boiereşti şi mănăstireşti şi să fie obligaţi să-şi îndeplinească îndatoririle faţă de stăpînii de moşii.

Prea înălţate doamne,

Cu plecata noastră obştească anaforă arătăm mării tale că unii din lăcuităori, dup fireasca lor răutate, găsind vreme cu prilej în trecuta răzvrătire,

---

[1] Hotărîrea definitivă în această pricină s-a dat abia la 26 iunie 1833 la judecătoria de Mehedinţi (Arh. St. Craiova, Actele conservării pe 1900, nr. 116, dos. 635/95. Publicat în *Oltenia*, I, p. 128). De menţionat că Ioan Răduţoiu era căpitan de panduri din anul 1806 (Arh. St. Craiova., doc. LXXXIX/5.)

-au năvălit cu obrăznicie la păduri, braniști și dumbrăvi mănăstirești și boierești ce era oprite și păzite cu pădurari de le-au tăiat și le-au prăpădit mai de tot [1]. Cărora neputînd stăpînii pădurilor să le stea înpotrivă, după iuțimea vremii de atunci, au rămas zămizlită în inimile lor tot aceeași îndîrjală și obrăznicie, de taie și strică și chiar acum în vreme liniștită pădurile cele poprite, făr' de nici o sfială, bătînd și gonind pe pădurari, ca cum ar fi ei stăpîni pe păduri și ca cum n-ar fi stăpînire în țară. Precum și la adeturile moșiilor ce sînt canonisite în pravila pămîntului stau cu mare împotrivire și nebăgare de seamă, nesupuindu-să a le răspunde, avînd în capetile lor tot aceleași fumuri ce le-au avut în răzvrătire [2]. Dintr-a cărora pricină să face mare nedreptate și pagubă stăpînilor de moșii, rămîind lipsiți dă dreptul venit și în folos ce să cuvine să aibă de la moșiile lor.

Pentru care, fiindcă din pronie dumnezeiască prea milostivul nostru împărat, a căruia putere să o ție dumnezeu în veci, ne-au miluit cu măria ta, domn pămîntean, iubitor de dreptate, cu deplină știință a tuturor obiceiurilor pămîntului ce din veichime s-au păzit și s-au întărit de toți luminații domni, cum și chiar de către prea milostivul nostru împărat și cu dragoste

---

[1] Că în vremea răscoalei locuitorii au tăiat pădurile împotriva voinței stăpînilor, aceasta se constată și din alte documente.

Locuitorii din 5 sate, aflîndu-se în bejenie în 1821, au distrus pădurea de pe moșia Maia a păhărnicesei Tița Văcărescu. La tăierea pădurii s-au alăturat și alte patru sate din apropiere (Arh. St. Buc., Condica înaltului divan 960, f. 44—47).

Locuitorii și țiganii de pe moșia mănăstirii Nucetul au năvălit « într-această răzvrătire » în pădurea mănăstirii (Arh. St. Buc., Condica m-rilor rumelioticești, m-rea Nucetul, 298, f. 665—666).

La Zorești (Buzău) moșnenii vecini « s-ar fi obrăznicit cu împotrivire și ar fi intrat dă au tăiat mulțime de haraci și alte lemne », în februarie 1821 (Acad. R.P.R., doc. CXLIX/201).

Tot în vremea răzvrătirii, pădurea de pe moșia Maximu a episcopiei Buzăului a fost tăiată de locuitorii satelor dimprejur (Arh. St. Buc., Episcopia Buzău, doc. XXI/31, 32). Pe moșiile lui N. Glogoveanu, în 1821—1822 oamenii taie pădurile « de nu-i mai poate frîna » (Acad. R.P.R., doc. CCCXXX/147).

În 1823, cînd se face anaforaua de mai sus, se taie în continuare pădurile din care s-a tăiat și în 1821, la Copăceni (plaiul Teleajen), Apele Vii, Mărișani, Giorocul (E. Alexiu, *Doc. de pe Valea Teleajenului*, p. 150—151; Arh. St. Craiova, doc. LXV/14—18; LXVI/36; ms. rom. 64). În același an mai multe sate din județul Vlașca taie pădurile boierești (Arh. St. Buc., Judecătorești vechi, cancelaria veliților boieri, dos. 1420/1820, f. 1—17).

[2] În timpul răscoalei, locuitorii din Țara Romînească nu s-au supus, printre altele, nici la plata birului. Un oarecare Costandin relata în aprilie 1821: « Satile ce au rămășiță, au luat fumuri pentru rămășiți și nu se supun a plăti, bătînd slujitorii, împotrivindu-se, zicînd că nu este bir... » (Acad. R.P.R., doc. CL/59. Orig. rom.).

În privința nesupunerii și a spiritului de răzvrătire care persistă și după răscoală, mitropolitul lansase un apel la 6 noiembrie 1822, prin care cerea locuitorilor să se supună stăpînilor, iar preoților să fie « cu luare de samă a nu să încuiba în pămîntul acesta vreo neghină a răzvrătirii sau vreun întărîtător al obșteștii liniștiri. Și oricînd și oricum sau veriunde veți simți cît de puțină bănuială de neliniștita petrecere, să vă siliți a-l dăzrădăcina cu a-l dăstăinui... » (Acad. R.P.R., ms. rom. 3935, f. 222v—223).

părintească către toţi supuşii mării tale, prin neadormită privighere a nu să călca nici a să împuţina dreptatea nimănui, cu toţii de obşte facem mării tale plecată rugăciune să nu fie suferită această simţitoare pagubă a noastră, ci să binevoieşti a să face luminate porunci cu străşnicie către dumnealor ispravnicii de la toate judeţile ca să cerceteze cu scumpătate pentru toate pădurile păzite, cîte s-au tăiat în vremea răzvrătirii de către lăcuitori în silnicie; şi pentru lemnele ce să va fi tăiat pentru trebuinţă ostăşască să nu să supere, iar pentru lemnile ce vor fi tăiat chiar pentru a lor alişveriş, să facă dumnealor preţuire dreaptă şi să apuce pă acei obraznici lăcuitori cu strînsoare ca să dăspăgubească pă stăpînii pădurilor, cum şi pă cei ce vor fi îndrăznit de au mai tăiat şi după liniştire, nu numai să-i supuie asemenea, ci încă să le facă şi pedeapsă după vina lor, ca să să dăzrădăcineze şi să le iasă din cap acele furii ce le dobîndise, fiind ştiut mării tale, un stăpîn de pădure, cu cîtă osteneală [şi] cheltuială o păzeşte [şi] o curăţă în vreme îndelungată.

Iar pentru adeturile moşiilor, cum: clacă, dijmă, şi altele, are să să urmeze după osebita poruncă a mării tale ce s-au dat la anaforaoa dumnealor boierilor. Iar hotărîrea cea desăvîrşită rămîne a să face de către măria ta.

1823, ghenar 17

Constandin Creţulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviţă, Istratie Creţulescu, Costandin Bălăceanu, Theodor Văcărescu, Costandin Filipescu, Nicolae Golescu, Ioan Ştirbei, Fotache Ştirbei, Dimitrie Bibescu, Mihălache Ghica, Nestor, Ioan Fălcoianu vel logofăt, Dumitrache Ralet, vel hatman.

[Rezoluţia:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vod. i gospodar zemli vlahscoie

Cu cale şi cuvioasă fiind rugăciunea ce ne face printr-această obştească anafora dumnealor veliţii boieri, primită este domnii mele şi poruncim dumneavoastră veliţilor logofeţi de Ţara de Sus şi de Jos să să facă domneştile noastre porunci către ispravnicii tuturor judeţelor. Cît pentru păduri, ca astă ună dată să facă cercetare cu scumpătate, atît pentru cele ce s-au tăiat înaintea venirii noastre, pe vremea trecutii răzvrătiri, cît şi după venirea noastră, aicea, de către lăcuitori în silnicie pentru al lor alişveriş. Şi să trimiţă domnii mele înştiinţare pentru fieşcare pădure i felurimea lemnilor de ce sate anume s-au tăiat şi cîtă pagubă s-au făcut şi vor avea al doilea poruncă de urmare. Şi către aceasta să dea porunci strajnice către zapcii plăşilor, ca să-i înfrîneze şi să-i poprească cu totul de acum înainte de o acest fel de urmare, şi făr' dă voie dată în scris de la stăpînii moşiilor nimini să nu mai îndrăzească a mai merge în păduri să taie un lemn măcar, afară din ceea ce este dator stăpînul pădurii de a da clăcaşului său, după orînduiala condicii divanului. Care şi aceea, iarăşi prin ştirea stăpînului să li să dea, iar cîţi din lăcuitori să vor arăta neascultători şi neînţelegători poruncii, pă unii ca aceia să-i trimiţă la isprăvnicat şi isprăvnicat[ul] cu înştiinţarea dumnealor să-i trimiţă

aici la domnia mea, ca pă lîngă plata pagubii la care să vor osîndi, să li să facă şi cuviincioasa pedeapsă.

Precum şi pentru drepturile stăpînilor de moşii, asemenea să li să dea a înţelege ca sînt datori a fi următori întocmai după coprinderea pravilii pămîntului, cu dăsluşirea ce s-au făcut prin osebita obştească anafora ce s-au întărit de domnia mea, pentru preţul carului de lemne i a zilii de arătură i a întocmirii plugurilor şi pentru găina de crăciun i puiu de găină de Sîmpetru. Şi care din ei să va arăta împotrivă următori, să ştie cu hotărîre că straşnic să vor pedepsi ca nişte nesupuşi, făr' de a li să mai primi de acum înnainte nici un cuvînt de pricinuire.

Care aceste porunci să orînduiască ispravnicii de a să citi prin toate satele, ca să nu rămîe cuvînt nici unuia din lăcuitori că nu le-au fost ştiut.

1823 ghenar 22

Pecetea gospod. Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 108, p. 69—71.

100

24 ianuarie 1823

Evaluarea pagubelor pricinuite pădurilor boiereşti şi mănăstireşti de către ţărani în vremea răscoalei.

Io Grigorie Dumitriu Ghica vod. i gospodar zemli Vlahscoie

Dumneavoastră ispravnicilor ot sud... [1] sănătate!

Vă facem în ştire că dumnealor veliţii boieri prin obştească anafora au făcut arătare domnii mele că unii din lăcuitori, după fireasca lor răutate, găsind vreme cu prilej în trecuta răzvrătire, au năvălit cu obrăznicie la păduri, branişti şi dumbrăvi mănăstireşti şi boiereşti, ce era oprite şi păzite cu pădurari, de le-au tăiat şi le-au prăpădit mai de tot. Cărora după iuţimea vremii de atunci neputînd stăpînii pădurilor să le stea împotrivă, au rămas zămislită în inimile lor tot aceeaşi îndrăzneală şi obrăznicie de taie şi strică şi chiar acum în vreme liniştită pădurile cele poprite, făr' de nici o sfială, bătînd şi gonind pă pădurari, ca cum ar fi ei stăpîni, cerînd a i să face îndreptare şi dăspăgubire. Precum şi la adeturile moşiilor ce sînt canonisite în pravila pămîntului stau cu mare împotrivire şi nebăgare de seamă, nesupuindu-să a le răspunde. Din care pricină să pomenesc[?] stăpînii de moşii [lipsiţi] de drept venit şi folos, ce să cuvine a avea. Care această netrebnică a lor urmare, fiind cu totul împotriva dreptăţii stăpînilor de moşii, nu poate fi suferită la auzul

---

[1] Loc alb.

domnii mele, cunoscîndu-o mai vîrtos că să pricinuieşte chiar din înşivă amelie şi nepriveghereа cu care vă arătaţi spre înplinirea datoriilor dregătorii cu care sînteţi însărcinaţi. Dintre care datorii, cea mai dintîi şi mai delicată este de a feri şi a ocroti dreptul fieşcăruia (de orice treaptă măcar ar fi) a nu să hrăpi de către altu. Iar nevăzînd sau măcar şi auzind urmări de hrăpire, să le suferiţi şi să le treceţi cu vederea ca cînd ar fi legiuite.

Au doară socotiţi că datoria unor ispravnici să încuie numai întru a înplini banii dăjdiilor? Aceasta numai nu este îndestulă de a da unui ispravnic titlu de bun şi vrednic dregător. Ci vrednicia şi iscusinţa sa să cunoaşte către toţi cei ce lăcuiesc sau au închinare în judeţul său, petrec în linişte păzîndu-să dreptatea şi odihna fieşcăruia după pravilă şi după ale stăpînirii porunci. Căci cînd va rămînea ca să aşteptaţi de a vă deştepta stăpînirea pentru fieşcare datorie a dregătorii isprăvniceşti, atunci puteţi înţelege că este de prisos a vă afla într-această dregătorie, numai ca să aveţi numele făr de nici o faptă sau ispravă.

De aceea vă poruncim domnia mea ca de acum înainte să vă cunoaşteţi datoriile, să privegheaţi spre a le împlini în vreme şi după dreptate şi după poruncile domnii mele, precum şi pentru tăierea pădurilor ce să va fi făcut de lăcuitorii satelor, atît înaintea venirii noastre pă vremea trecutei răzvrătiri, cît şi după venirea noastră aici, în silnicie, pentru al lor alişveriş. Poruncim dumneavoastră ca astă ună dată să faceţi scumpă cercetare pentru fieşcare pădure i felurimea lemnelor de ce sate anume s-au tăiat şi cîtă pagubă s-au făcut şi să înştiinţaţi domnii mele cu întreagă pliroforie şi veţi avea al doilea poruncă de urmare. Iar cum îndată să să dea de către dumneavoastră straşnice porunci către zapcii plăşilor, ca să-i înfrîneze pe toţi locuitorii judeţului şi să-i poprească cu totul acest fel de netrebnică urmare. Şi făr' de voie dată în scris de la stăpînii moşiilor, nimini să nu mai îndrăznească a merge în pădure ca să taie un lemn măcar (afară din ceea ce este dator stăpînu pădurii de a da clăcaşului său după orînduiala condicii divanului) care şi acelea iarăşi prin ştirea stăpînului să li să dea. Iar cîţi din lăcuitori să vor arăta neascultători şi neînţelegători poruncii domnii mele, pă unii ca aceia să-i trimiţă zapcii la isprăvnicat şi isprăvnicatul cu înştiintare să-i trimiţă aici la domnia mea, ca pe lîngă plata pagubii la care să vor osîndi, să li să facă şi cuviincioasa pedeapsă. Care acest nizam totodată să-l şi publicuiţi dumneavoastră prin toate satele, luînd şi adeverinţă de la preoţi şi pîrcălabii satelor că le-au auzit şi le-au înţeles. Precum şi pentru drepturile stăpînilor de moşii, asemenea să li să dea a înţelege că sînt datori a fi următori întocmai, după coprinderea pravilii pămîntului, cu dăsluşirea ce s-au făcut de dumnealor veliţii boieri prin osebită obştească anafora, care s-au întărit de domnia mea, pentru preţul carului de lemne, i a zili de arătură i a întocmirii plugurilor, şi pentru găina de creciun i puiul de găină de Sînpetru, făr' de a să arăta cîtuşi de puţină împotrivire, că să vor pedepsi straşnic.

Pentru care iată vi să trimite osebită porunca domnii mele coprinzătoare în ce chip aveți să urmați și de primirea aceștii porunci, și că ați pus-o în lucrare să trimiteți domnii mele răspuns.

Și fiți sănătoși!

1823 ghenar 24

Arh. St. Buc., Condica domnească 105, p. 92—93.

101

31 ianuarie 1823

Rumînii din plasa Galeșeștilor (Vlașca) au forțat în 1821 pe zapcii să le dea înapoi banii luați pentru dajdie.

[Logofețelul Panait dă în judecată pe slugerul Ioniță Burileanu "ce se află acum cu familia în orașul Pitești", pentru 1135 taleri. În depozițiile date se arată că:] "... la leat 1821, în vremea apostasiei, aflîndu-se amîndoi zapcii în plasa Galeșeștilor, sud Vlașca, și prinzînd rumînii pe numitul sluger, l-au apucat ca să le dea banii dajdiei și alte rînduieli înapoi. Și slugerul neavînd bani, au luat de la jeluitor tal. 335 de i-au dat lăcuitorilor, luînd lăcuitorii și de la dînsul taleri 800. Iar slugerul au răspuns că el au dat rumînilor întîi de la sine tal. 280 și apoi, apucînd lăcuitorii și pă jăluitor i-au luat și lui acei bani, dîndu-i singur el lăcuitorilor. Și trebuința fiind a fi și acei lăcuitori față, le-au zis să meargă amîndouă părțile la sud Vlașca, să li se cercetezc pricina. La care au rămas mulțumiți amîndoi".

....

1823 ghenar 31

Costandin Bălăceanul vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 101, f. 223.

102

7 februarie 1823

Arzmagzarul clerului și boierilor Țării Romînești către Poartă prin care nu recunosc datoriile fostului domn Al. Șuțu ca fiind datorii ale țării.

Arz către împărăție pentru cererile ce să fac a plăti țara, datoriile Șuțului și a lui Stavrache dragomanul.

Noi, prea plecații supuși ai prea puternicii împărății, mitropolitul țării, episcopi, egumeni, boieri mari și mici, căpitani, mazili ai aceștii țări Valahii.

....

Printr-acest prea plecat al nostru arzmagzar facem arătare către prea Înalta Poartă că într-aceste zile nu puțină întristare ni s-au pricinuit tuturor de obște, făcîndu-i-să cunoscute de măria sa domnul nostru Grigore Ghica vvd. cererile ce să fac de prea Înaltul devlet de la această ticăloasă țară, ca să răspunză o foarte mare și peste a ei putință sumă de bani ce să adună în taleri 3 053 420, datorie pă chipul domnului Aleco vodă Șuțul ce au murit i pă chipul lui Stăvrache dragomanul, adecă taleri 2 230 000 banii haraciului pă trei ani, leat 1234 i 1235 și 1236 i ai bairamului și ai racheabielilor împreună cu taleri 20 000 pentru vezir cîșlași pă leat 1236, i taleri 665 000 pentru o casă a Duzogliilor ce s-au cumpărat de numitul domn Alexandru vodă Șuțul, și taleri 158 420 pentru lucruri de ale Duzogliilor ce s-au cumpărat de la mezat de mai sus zisul Stăvrache drăgomanul. Și osăbit alți taleri 800 000 pe anul dintîi al domnii mării sale domnului nostru ce s-ar fi dînd pe an în șase cîștiuri, însă: taleri 650 000 ce să dau în șase cîștiuri i taleri 90 000 ai bairamului fitrie ai recheabielii și taleri 20 000 pentru vezir cîșlași ce să arată pentru ciftlicul lui Mustafa pașa.

Noi însă nu ne däznădăjduim, știind cu încredințare sfînta și bunavoință i dreptatea și milosîrdia prea puternicii împărății, ce de ani nepomeniți să răvarsă asupra acestui împărătesc al său cheler, spre paza și întemeierea tuturor privileghiurilor sale, care s-au întărit prin vrednice de închinăciune împărătești hatișerifuri ale prealăudaților, preafericiților și apururea pomeniții răposați silefi ai împărăteștii sale măriri, precum prin mai sus zisul împărătesc și sfînt hatișerif ot leat 1217, toate acestea ni să propovăduiesc cu deplină încredințare, și că oricîte prea înalte porunci să vor trimite în urmă la această țară să fie potrivite cu șarturile i privileghiurile și obiceiurile țării. Întru aceeași dar coprindere a acelui împărătesc și sfînt hatișerif bine nădăjduiți fiind, năzuim la a preaputernicii împărății iubire de dreptate și după neapărata datorie ce avem, ca niște credincioși supuși, îndrăznim a arăta că suma de taleri 2 230 000, ce să cere pă chipul domnului Aleco vodă Șuțul, nu cunoaștem a fi țara datoare ca să-i mai răspunză și altă dată. În vreme ce domnia sa i-au luat din țară încă și cu mai mult prisos, precum să face dovadă din socotelile ce sînt la vistieria țării. După care, asemenea socoteli s-au dat și domnii sale, supt iscăliturile noastre prea plecaților și supușilor boieri. Și nefiindu-i țara cîtuși de puțin datoare, nici osăbitul condei de taleri 665 000, ce să mai cer, tot pă chipul mai sus numitului domn, pentru casa Duzogliilor, nu este a țării datorie, ci chiar a casii acelui domn, precum asemenea nici condeiul de taleri 158 420, ce să cere pă chipul dragomanului Stavrache, nu-l poate cunoaște țara a ei datorie, nefiind ceva datoare, nici către numitul drăgoman, dar nici pă vremea domnului Calimah. Și pă urmă, pînă cînd ni s-au orînduit măria sa domnul nostru, nu să știe țara datoare ceva bani către hazneao prea puternicii împărății, pentru că toate veniturile cîte s-au strîns din țară, în proastă stare și dărăpănare în care să afla, după ce au hrăpit-o și au jăfuit-o

apostații în felurimi de chipuri și s-au izgonit de aici de către prea puternicile împărăteşti oştiri, s-au dat în trebuințele oştirilor, şi încă s-au mai şi împrumutat țara, încît au ajuns după atîtea nevoi ce au cercat la o stare vrednică de jale şi de tînguire, fiind acum însărcinată cu o nesuferită datorie şi nepomenită să fi cercat vreodată (care covîrşaşte toate măsurile putinții sale) precum pentru a sa proastă şi vrednică de milostivire stare i marea greotate a datoriei ei, încă de la 27 ale trecutei luni dechemvrie, cu leat 1238, prin osăbit al nostru prea plecat arzmahzar s-au arătat pe larg către preastrălucitul prag al prea înaltului devlet (rugîndu-ne ca şi preaputernica împărăție să răverse către dînsa împărăteasca şi pęrinteasca mila sa).

Către care şi acum tot aceleaşi cuvinte de tînguire glăsuind, ne rugăm cu genunchi plecate şi cu supunere ca să binevoiască a sa împărăteasca milostivire, mai întîi, de a rămînea țara apărată de mai sus arătatele condeie ce să cer a să răspunde pę leat 1234 i 35 şi 36. Al doilea, a să lua seama condeiului de taleri 650 000 ce să mai cer în şase cîştiuri pă vremea anului dintîi a domnii mării sale domnului nostru de a nu fi vreo greşală la numirea miilor în loc de pungi, căci în coprinderea mai sus pomenitului împărătesc hatişerif să arată curat, să dea pă an țara numai şase sute nouăsprezece pungi de bani şi aşa să găsesc trecuți şi în condicile vistierii şi răspunşi de țară în primirea domnului, iar nu taleri şase sute cinzeci de mii.

Şi iarăşi printr-a sa bunăvoință să o îndrepteze această nepotrivire, ca să nu rămîie țara impovărată, aflîndu-să întru acest fel de proastă stare din pricina patimilor ce au cercat pă vremea trecutei răzmirițí, ajungînd la cea de istov dărăpănare (precum este obştii ştiut şi bine cunoscut), mai adăogîndu-se în cele du pă urmă şi osăbită ticăloşie lipsa bucatelor, intru care să află acum din pricina secetii ce au fost în vară şi toamna trecută. Din care nu numai lăcuitorii petrec în foamete, ci şi vitele în lipsă de notreț, încă nu puține vite urmează a peri pînă în viitoarea primăvară după iuțimea iernii ce au căzut întru acest an. Apoi, după toate acestea, este şi contenirea alişverişului de neguțătorie. Mila dar a preaputernicii împărăției, care şi prin cel de mai nainte prea plecat al nostru arzmahzar ce s-au zis mai sus am făcut rugăciune de a să răvărsa asupra țării, este de a să ocroti țara de acest fel de cereri, precum sînt condeile ce să arată mai sus, neştiindu-să datoare de a le răspunde. Şi să plătească numai banii ce să dau în şasă cîştiuri după îndreptarea ce mai sus ne rugăm a să face, după cum s-au răspuns şi mai nainte. I banii bairamului, taleri noăzeci de mii, i banii rechebielii, taleri patruzeci de mii pe acest următor an, a cărora sumă vedem că este potrivită cu suma acestor numiri, ce este arătată în coprinderea mai sus zisului vrednic de închinăciune împărătesc hatişerif şi cu catastișele vistierii țării.

Aceste sînt prea plecatele noastre rugăciuni către prea puternica şi prea milostiva împărăție, care fiindcă privesc spre mîngîierea săracilor lăcuitori, sîntem bine încredințați că vor fi primite şi ascultate iar noi vom fi cu toți

rugători împreună şi cu săraca raiaoa către milostivul şi a tot puternicul dumnezeu pentru prea puternicul şi prea dreptul şi făcătorul de bine împărat şi stăpînitorul al nostru spre îndelungarea vieţii împărăţii sale şi spre întărirea întru strămoşescul său prea strălucitul scaun pînă în veci.

1823 fevruarie 7

Grigore al Ungurovlahii, Gherasim Buzău, Galaction episcopul Rîmnicului, Theoclit arhimandritu Raduliotu, Iosif arhimandritu Cotroceanu, Protasie protosinghel Aghioritu, Grigore arhimandritul Văcăreştean, Vartholomei arhimandritu Mihaliotu, Grigore protosinghel Athionitul, Grigore arhimandritu Sărindărean, E[f]thimie igumen Castriotul, Romano arhimandritu Zlătăreanul, Pahomie protosinghel Stavropoleanul, banul Costandin Creţulescu, banul Barbul Văcărescu vel vistier, dvornic Dumitraşcu Racoviţă vel spătar, vel dvornic Istrate Creţulescu, vel logofăt Costandin Bălăceanu, dvornic Mihalache Manul, dvornic Theodorache Văcărescu, dvornic Costandin Dudescu, dvornic Costandin Filipescu, dvornic Nicolae Golescu, dvornic Iordache Golescu, dvornic Grigore Ralea, dvornic Scarlat Grădişteanu, logofăt Ştefan Belu, vel logofăt Dimitrache Bibescu, vel postelnic Mihalache Ghica, logofăt Dimitrache Brăiloiu, logofăt Nestor, logofăt Costache Rasti, logofăt Ioan Fălcoianu, spătar Scarlat Mihalescu, hatman Ştefan Bălăceanu, hatman Dumitrache Ralet, hatman Pană Costescu, aga Mihai Filipescu, postelnic Ioan Cocorăscu, aga Matei Cantacuzino, aga Costandin Belu, aga Costandin Bălăcean, postelnic Filip Lenj, aga Aleco Creţulescu, clucer Grigore Filipescu, căminar Iancu Filipescu, căminar Gheorghe Drugănescu, căminar Manolache sin cămăraş za visterie, paharnic Radu Fărcăşanu, paharnic Ioan Hafta, paharnic Dimitrache Drugănescu, stolnic Costandin Borănescu, stolnic Grigore Paladi, stolnic Petrache Arion, stolnic Ioan Arion, stolnic Dumitrache, sluger Tănasie Carabulea, sluger Alexandru, Sărghie căpitan za dorobanţ, Mirea căpitan za lefegii.

Arh. St. Buc., Condica domnească 103, p. 11—15.

103

Sibiu, 12/24 februarie 1823

Minciaky comunică lui Mihail Sturza că nu se amestecă în problema întoarcerii boierilor şi că ţarul Alexandru I este ostil oricărei reforme a instituţiilor de stat.

Monsieur,

J'ai eu l'honneur de recevoir les lettres que vous m'avez adresseés en dates du 1 février et je m'empresse de vous en offrir mes remerciements, ainsi que de la pièce qui s'y trouvait jointe.

J'ai lu cette dernière avec toute l'attention qu'elle méritait et que je donnerai toujours à tout ce que pourra m'éclairer sur le véritable état des deux principautés, mais vous vous serez déjà convaincu, Monsieur, par mes deux

lettres au Métropolitain de Moldavie qu'il ne m'appartient point de juger les motifs qui ont porté les principaux boyards à différer leur retour dans leur patrie. C'est à eux seuls à examiner mûrement leur position et à prendre le parti le plus sage et le plus conforme à leurs intérêts. Mais je puis aussi en même temps, vous assurer, Monsieur, que toute proposition d'innovation ou tout projet de changement dans les anciennes institutions du pays a été toujours hautement réprouvé par l'Empereur, quelqu'en ait été du reste l'origine et les motifs qui l'aient dicté. Le seul nom de Sa Majesté l'Empereur est le maintien inviolable et sain des traités, et l'époque n'est sans doute pas très eloignée où les principes conservateurs et salutaires qui président à sa politique triompheront de tous les obstacles.

J'ai appris avec satisfaction par votre lettre que S[on] Eminence le Métropolitain a crû pouvoir rejoindre ses ouailles qui souffraient, sans doute, de sa longue absence. Cette détermination de sa part est d'ailleurs d'un augure favorable pour la tranquillité de la Moldavie.

Veuillez être persuadé, Monsieur, de la considération très distinguée avec laquell j'ai l'honneur d'être Monsieur Votre très humble et très obéissant serviteur

M. Minciaky

Hermannstadt, le 12/24 février, 1823

[In josul primei pagini, adresa:] à Mr. Mi[c]hel Stourdza.

Acad. R.P.R., ms. rom. 5762/II (fondul Mihail Sturdza), f. 23. Orig. franc.

104

15 februarie 1823

Cartea isprăvnicatului de Mehedinți din care se vede că în 1821 Tudor Vladimirescu a dispus să fie restituite niște obiecte însușite de panduri.

De la isprăvnicatul Mehedinți

Stoian abagiu și Niță cismaru ot Cerneț au tras la judecată înaintea noastră pă Gherasie iermonafu i Dumitrul și Iancul Blajdești ot Iablănița dintr-acest județ, arătînd că la începerea apostasii, avînd niște lăzi cu haine i altele, au rugat pă epistatu Gheorghe ca să le dea în păstrare la cineva din lăcuitorii ot Iablănița. Au și trimis acele lăzi cu un ceauș și dîrvari al poștii de le-au dus în păstrare la pîrîți. Și peste cîteva zile s-au pomenit cu un răvaș din partea lor către epistatu Gheorghe, scriindu-i că au venit pandurii lui Simion [1] căpitanul ot Podul Grosului și le-au rădicat în silnicie. După care răvaș de loc numitul epistat s-au dus la Țînțăreni unde să afla slugerul Tudor, căpetenia apostaților [2], de i-au arătat pentru spargerea acelor lăzi și rădicarea

[1] Simion Mehedințeanul.

[2] Tudor Vladimirescu se afla la Țînțăreni în prima jumătate a lunii februarie 1821.

lucrurilor dintr-însele. Şi dovedind pă acei panduri, i-au dat legaţi în mîna unui Iovancea, cu vreo cîţiva arnăuţi, ca să scoaţe acele lucruri, din care au făcut aceste lucruri şi li s-au întors înapoi. Dar pentru lipsa ce nu s-au găsit şi nu li s-au dat, ar fi avînd bănuiala asupra părţilor, cerînd despăgubire de la dînşii.

Întrebîndu-să şi pîrîţii ce au să răspunză, zisără că atunci cînd le-au trimis epistatu acele lăzi, le-au adus ceauşu şi dîrvar[ul] poştei, zioa de faţă şi cu sinet, fără a să păzi de oamenii ce era adunaţi la o nuntă, care să întîmplasă la dînşii. Dintre care oameni, făcîndu-să panduri la un Simeon căpitanul, de loc s-au pomenit cu un Gheorghe Băcleşanu i Gheorghe meşterul ot Băcleş şi Ioniţă al Popii ot Almăjăl cu alţi tovaroşi ai lor, panduri ai numitului Simeon căpitan, tot dintr-acest judeţ. Au venit la dînşii şi ştiind unde are lăzile, le-au spart şi toate lucrurile le-au băgat în saci cu cuvînt să le ducă pă cai. Şi neputîndu-le duce pă cai, le-au pus într-o sanie fără a-i lăsa pă dînşii să să apropie la spargerea lăzilor sau la rădicarea lucrurilor dintr-însăle pînă cînd au fugit cu dînsăle. Şi înştiinţînd pă epistatu Gheorghe, au mers numitul epistat la Ţînţăreni de au arătat lui Theodor Vlădimirescu. Şi trimiţînd pă acel Ivancea cu potere, au luoat pă mai sus numitul Gheorghe Băcleşanu i Gheorghe meşteru şi Ioniţă al Popii, care spărsese acele lăzi, şi de atunci au despăgubit pă jăluitori întorcîndu-li-să mai toate lucrurile înapoi. Iar pentru cîte nu s-au fost găsit în fiinţă ca să li să întoarcă după hotărîrea Vlădimirescului, s-au îndatorat Simion, căpitanul lor, de i-au dat zapis că le va împlini. Şi pă acela scoţînd şi 2 adeverinţe chiar pă ale acelor ce au spart lăzile şi au luoat lucrurile, adecă Gheorghe Băcleşanu ot Băcleş i Ioniţă al Popii ot Almăjel şi Gheorghe meşteru ot Băcleş, coprinzătoare că ei au spart acele lăzi şi au luoat toate lucrurile jăluitorilor într-o sanie, iar pîrîţii întru nimic nu sînt amestecaţi, căci nu i-au lăsat nici să să apropie de dînşii.

Deci, de vreme ce jăluitorii au zapis de la acel Simion, căpitanul spărgătorilor, de lăzile cu lucrurile jăluitorilor, pentru lipsa de pagubi, chiar după judecata slujerului Theodor, căpetenia apostaţilor; şi pîrîţii au acest fel de zapis şi adeverinţă chiar de la acei spărgători de lăzi şi luători de lucrurile jăluitorilor că nu sînt amestecaţi întru nimic la acele jafuri; de aceea dar jăluitorii urmează a-şi căuta lipsa pagubilor la cel ce le-au dat zapis şi de la chiar cei ce le au rădicat lucrurile, fiind ştiuţi şi netăgăduiţi, iar pîrîţii Blajdeşti rămîn în pace şi nesupăraţi la aceste. Pentru ca[re] li s-au dat această carte de judecată la mîini[1].

1823 fevruarie 15

Nicolae Glogoveanu
Iancu Bengescu

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 31 v.—32 v.

---

[1] Alte date cu privire la atacuri săvîrşite de panduri şi de răsculaţi.

Stan Motreanu şi Pătru Dragotă, amîndoi din satul Vîrtop, împreună cu Nicola Sîrbu din Băileşti, toţi panduri de sub comanda lui I. Solomon, au luat cu forţa nişte cai de la

105

Sibiu, 17 februarie 1823

Hagi Ianuș cere lui Dimitrache Brăiloiu să intervină pe lîngă boieri pentru a i se restitui suma împrumutată în timpul răscoalei și a i se lăsa scutelnicii și poslușnicii ca răsplată a serviciilor pe care le-a adus patriei.

Σιμπίνι, τῇ 17 Φεβρουαρίου 1823

Πρὸς τὸν λογοθέτην Δημητράκην Μπραϊλόη

Βουκουρέστι.

Παπαλήκη! εἰς μεγάλην ἀπορίαν εὑρίσκομαι, πῶς τόσον ὀγλήγορα νὰ ἀλησμονήσετε τὴν μεταξύ μας πεπαλαιωμένην φιλίαν, καὶ εὑρίσκομαι μέχρι ψυχῆς περίλυπος περὶ τούτου, ὅταν ἐνθυμοῦμαι ἐκείνην τὴν σχετικὴν ἀγάπην

---

logofătul Mihai Furtună din Seaca (Mehedinți). Ei sînt trași la judecată în februarie 1822. De la același Mihai Furtună au luat diferite lucruri căpitanul Duță Borăscu și fratele său Ioan, pandur din satul Sălcuța, împreună cu alți panduri. Ca să smulgă destăinuirea locului unde se găseau lucrurile, numiții panduri « au căznit în tot chipul, tîlhărește, arzînd în foc și o verigă de fier ca să le arză; și de frică au arătat că lada se afla la Ioan Ghercea » (Arh. St. Buc., Condica curții de apel Craiova, secția II, 904, f. 21 v și 27—28v).

În socotelile pentru activitatea poștei pe anul 1821 se consemnează că la 29 mai au fost trimiși din Craiova trei neferi cu 8 cai pînă la Seaca « să aducă pă logofăt Mihai Furtună, omu medelnicerului Poroineanu ce au scăpat de la tîlhari » (E. Vîrtosu, *1821. Date*..., p. 105). În 1822, logofătul M. Furtună este zapciu și în această calitate cercetează pe sătenii din Gogoșița, pentru armele din răscoală (Arh. St. Craiova, doc. XVI/35).

Moșia Beloți (Mehedinți) a medelnicerului Ioan Poroineanu, menționat mai sus, a fost devastată de răsculați în timp ce el se afla plecat la Vidin ca să aducă turci și să prindă pe Tudor Vladimirescu (*Bul. Comis. mon. ist. a Romîniei*, X, p. 128—129).

Nicodim Răuți din Costeni (Mehedinți), care s-a aflat « între apostații panduri », împreună cu Dumitraiche gospodar, mai marele peste pandurii din Tîrgu Jiului, și cu Gheorghe argintaru, au luat lucrurile serdarului Dinu Bălteanu (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj 1310, f. 69).

Șetrarului Dincă Bîrsescu din jud. Vîlcea « multe pagube i s-au făcut de către apostați jefuindu-să cu totul; și numitul s-au aflat slujind într-această vreme cu toată credința ». Drept răsplată el este numit în august 1821 sameș de Vîlcea, iar în noiembrie i se dă în folosință via lui Istodor Cochinț din Butari care în vremea răscoalei « unindu-se cu apostații, multe pagube au pricinuit lăcuitorilor țării » (Acad. R.P.R., doc. MCLXIV/89 și 91).

Logofătul Costandin Săvescu a fost atacat în vremea răscoalei de doi panduri « care unu este du pă la Bala dă Jos și alt[ul] din Ciovîrnoșani, Matei Vîlceanu și Dumitrașco Cimpoieru ot Ciovîrnoșani ».

Alți panduri, din Hodoreasca, au luat porumbul lui N. Glogoveanu adăpostit în pădurea Strîmbii; ei sînt trași la judecată în decembrie 1822 (Acad. R.P.R., doc. CCCXXXIV/220, 236).

La hanul de la Cîineni (Argeș) « într-a căruia pivniță fiind cîteva buți cu vin și rachiu, au venit un căpitan Dumitru Topăneanu cu apostații lui și au făcut zapt acele rachiuri » (Arh. St. Buc., Condica domnească 111, p. 82—85). La Cocorăști, de asemenea o parte din vin s-a băut de panduri (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 234, doc. 14).

Polcovnicul Ispir a venit împreună cu mulți arnăuți la satul Butimanu (Dîmbovița), a prins pe un Aldea, cîrciumar la o moșie, și l-a închis « într-un coșar și țiindu-l o săptămînă

ὁποὺ εἴχαμεν ἀναμεταξὺ τῶν δύο ὀσπιτίων μας. Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔχω μέγιστον παράπονον εἰς πολλὰ πράγματά μου ὁποὺ τῇ ἔγραψα δὲν ἠξιώθην μίαν ἀπόκρισίν της. Ἀπορῶ, λέγω, πῶς τόσον ὀγλήγορα νὰ ἀλησμονηθοῦν. Ἐν ᾧ ἀναμεταξύ μας κανένα αἴτιον δὲν συνέπεσεν διὰ νὰ τὴν διαλύσῃ, καὶ μάλιστα ἀπὸ μέρους μου φυλάττεται μὲ ἐκεῖνα τὰ ἴδια φρονήματα τὰ ὁποῖα ἔτρεφον καὶ πρωτύτερα. Καὶ ὡς κατατρεγμένος καὶ συκοφαντούμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἤλπιζον ἀπὸ τὴν εὐγενίαν της κάθε ψυχὴν παρηγορίαν καὶ παραμυθίαν. Ὅθεν, μὲ ὅλα αὐτὰ ἐγὼ δὲν λείπω, κατὰ χρέος φιλικόν, καὶ τώρα νὰ ἐρευνήσω διὰ τὴν ὑγείαν σας, καὶ ἀκολούθως νὰ σᾶς φανερώσω διὰ τὰς γινομένας μοι ζημίας, τὰς ὁποίας μὲ ὅλον ὁποὺ καὶ ἐν καιρῷ τὰς ἐγνωστοποίησα πλὴν καὶ τώρα πρετεντέρω νὰ ὁμολογήσῃ αὐτὰς ἡ εὐγενία της, ἔνθα ἀνήκει, ὡς γνωστάς της. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἂν ἡ φιλία μας σώζεται ἀκόμη, καθὼς ἐγὼ φαντάζομαι, νὰ ὑπερασπίζεται καὶ τὰς ἐν Κραγιώβᾳ ὑποθέσεις μας καὶ πάντοτε νὰ μ' ἀξιώνῃ σεβαστά μοι γράμματά

---

de zile închis, de stenahorie şi de frică au dat zapis » de nişte bani (Arh. St. Buc., Condica agiei 1326, f. 3).

Negustorul Z. Halghe se plînge în septembrie 1822 că « în anul trecut, de patru ori am căzut în mîinile apostaţilor, carii, neavînd într-înşii lacrămă dă creştinătate, m-au jefuit pînă la cămaşă, arzindu-mă şi cu fier ars ca să le dau banii. Şi abia scăpînd din mîinile lor numai cu sufletul, îmbrăcat în abale albe, am fost năzuit la Braşov ca să nu-mi pierz şi viaţa... » (Acad. R.P.R., ms. grec. 1341, f. 5).

Necola Grecul înrolat între răsculaţi, apucă la Piteşti pe Costandin al doilea vistier pentru nişte bani datoraţi încă din 1815 şi « prin silnicie i-au dat zapis ». Împreună cu Necola a fost şi un Gheorghe bulucbaşa apostat (Arh. St. Buc., Condica domnească 102, f. 112).

Un popa Vasile, care s-a aflat printre răsculaţi la 1821, a împlinit atunci banii pentru cele ce au luat locuitorii de la mănăstirea Rîncăciovul şi din moşia Gura Văii (Muscel), adică: lucruri, porumb, vin, rachiu şi spirt (Arh. St. Buc., Condica domnească 102, p. 130—132).

Stancu Fratoştiţeanu al doilea armaş, avînd în arendă moşiile Ioneşti şi Brăneşti (Mehedinţi), a fugit în 1821 şi a lăsat moşiile în grija fratelui său. « Şi după ce apostaţii l-au jefuit luîndu-i tot ce au avut, adică: vinul, rachiul şi bucatele ce le agonisise pe anul întîi cu leat 1820, făcîndu-i-se pagubă de taleri cincisprezece mii, apoi scăpînd acel frate numai cu sufletul, au stătut ascuns cum au putut... » (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 10—11).

« În vremea răzvrătirii, s-au călcat dă răzvrătitorii de atunci » logofătul Ivancea, luîndu-i-se calabalîcurile şi nişte sineturi (Arh. St. Buc., Condica domnească 111, p. 566—567).

Mănăstirea Nucetul a ars în 1821 şi totodată răsculaţii au luat banii pe care mănăstirea îi avusese strînşi de la moşiile ei (Arh. St. Buc., Condica m-rilor rumelioticeşti 298, f. 652).

Isprăvnicatul de Vlaşca a fost jefuit de bani în martie 1821 de către răsculaţi şi « arvaţi » (Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1077, f. 122v—153v).

Atacuri ale răsculaţilor s-au comis şi în Moldova. Spiridon Gîrneaţă, căpitan la tîrgul Odobeşti a luat de la mănăstirea sf. Ioan din Focşani cazanele şi alte lucruri (Arh. St. Buc., M-rea sf. Ioan din Focşani, doc. VI /149; XXVI/1).

Nicolae Drumba generalizează această situaţie într-o scrisoare din aprilie 1821, în felul următor: « ...aproape toată Ţara Romînească s-a tulburat şi s-a împrăştiat şi a fost despuiată mult de răsculaţi; cei mai mulţi boieri au fost despuiaţi şi negustorii au suferit destule pagube » (Acad. R.P.R., doc. DLXXVI/102. Orig. grec.).

της, διὰ νὰ παρηγοροῦμαι, ἂν εὑρίσκομαι εἰς τὴν εὔνοιάν της. Τὴν λέγω ἀκόμη καὶ διὰ τὰ γρόσια, δέκα χιλιάδες, ὁποὺ ἐδάνεισα τὸ ἔντιμον δεβάνι εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην τοῦ Θεοδώρου, νὰ προβάλῃ ἡ εὐγενία της καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων διὰ νὰ μοὶ τὰ ἐμβάσωσι, ἔχοντας ἀνάγκην, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορήσετε περὶ τούτου, καθότι ἐνθυμεῖσθε καλώτατα πόση κατεπείγουσα χρεία ὑπῆρχε τότε, καὶ ἄλλος πατριώτης δὲν ἐσυμπόνησεν διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν πατρίδα. Ἐγὼ ὅμως ἀμέσως ἔκαμα τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος μου, ὡς ἀπ' ἀρχῆς βοηθήσας αὐτὴν εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ὡς εἶναι ἀποδεδειγμένον ἀπ' ὅλους, καὶ οἱ πατριῶται ἀντὶ νὰ μὲ εὐχαριστήσουν, βλέπω τώρα ὁποὺ μὲ ὑστέρησαν καὶ τοὺς σοκοτελνίκους καὶ ποσλοζνίκους. Ἡ εὐγενία του ἠξεύρει κάλλιστα ὁποὺ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀπήλαυσα πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών μου. Ἄρα δὲν εἶναι ἁμαρτία νὰ μοὶ τοὺς ὑστερήσωσι; Διὰ τοῦτο τὴν παρακαλῶ, ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ ἔχετε προαίρεσιν, νὰ ὁμοφωνήσητε μὲ τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας καὶ νὰ κατορθώσητε, ἴσως ἐγίνετο συγκατάνευσις νὰ μὴ τοὺς ὑστερηθῶ. Μ' ὅλον τοῦτο ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης εἶμαι πληροφορημένος ὅτι ἐγνώρισεν καὶ τὴν γενεαλογίαν μου, ἥτις ὁ πάππος μου καὶ ὁ πατήρ μου ἐτάφησαν εἰς τὴν Βλαχίαν. Παρομοίως καὶ ἐμένα τὰς ὅσας ἐκδουλεύσεις ἔδειξα καὶ εἰς τὰ 5 θέματα τῆς Κραγιώβας καὶ κατὰ μέρος εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ Βλάχους καὶ τοὺς πρετεντέρω ὡς ἀνήκοντας εἰς τὸ ὁσπίτιόν μου καὶ εἰς τὰς ἐκδουλεύσεις μου, διὰ τὰς ὁποίας ὅταν θελήσετε μετὰ τοῦ ἄρχοντος λογ. Μπιμπέσκου νὰ τὰς ὁμολογήσετε. Ἐκεῖνο στέκει εἰς τὴν φιλίαν σας νὰ τὸ κάμετε. Μὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθὸν διαλάμπει καὶ δὲν ἀποκρύπτεται. Καὶ διὰ τοὺς ζαχερέδες μου, τούτη εἶναι ἄλλη ἐκδούλευσίς μου. Ἠξεύρετε ὁποὺ ὅλους τοὺς ἐπήρατε διὰ τὴν χρείαν τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, καὶ τώρα οἱ ἄνθρωποί μου καὶ τὰ κονάκιά μου ὑστεροῦνται. Ὅθεν, σᾶς παρακαλῶ καὶ εἰς τοῦτο διὰ νὰ τὸ ὁμολογήσετε καὶ ἡ εὐγενία σας ὡς αὐτόπται ὅταν τοὺς σηκώσατε καὶ νὰ προβάλετε ἔνθα ἀνήκει, διὰ νὰ μὴ μείνωμεν ζημειωμένοι. Τόσον καὶ τὰ χορτάρια ὁποὺ διὰ τὴν χρείαν τῶν ζώων δὲν ἄφησαν νὰ κοσίσωμεν. Ἄρχον λογ., καλὸν πρᾶγμα καὶ μεγάλην χάριν θέλει μᾶς κάμει νὰ μᾶς ἐμβάσῃ καὶ τὰ ὅσα μᾶς χρεωστεῖ δι' ὁμολογίας σας. Φαίνου πρόθυμος εἰς τὴν πληρωμὴν εἰς ἡμᾶς τοὺς παλαιοὺς φίλους σας, ὡς ἐφάνης εἰς ἄλλους προσκαιρινοὺς καὶ τοὺς ἔμβασες τὸ χρέος.

Μένομεν
[Χ. Ἰωαννούσης]

Sibiu, 17 februarie 1823

Către logofătul Dimitrachi Brăiloiu
București

Moşule! Mă aflu în mare nedumerire cum de aţi uitat aşa de repede vechea prietenie care a existat între noi şi sînt întristat pînă în adîncul sufletului de aceasta, cînd mi-aduc aminte de dragostea ce a fost între cele două case ale noastre şi pe lîngă altele sînt tare supărat fiindcă nu m-am învrednicit de un răspuns din partea d-voastră în legătură cu multe lucruri ce v-am scris.

Mă mir, zic, cum să se uite așa repede, fiindcă între noi n-a intervenit nici un motiv care să desfacă această dragoste, ba chiar din partea mea, ea se păstrează cu aceleași gînduri, pe care le nutream și mai înainte. Fiind persecutat și calomniat de alții, speram să am de la domnia voastră mîngîiere și consolare. Cu toate acestea, din datorie prietenească, nu renunț să întreb și acum de sănătatea d-voastră și apoi să vă fac cunoscute pagubele pe care le-am suferit și cu toate că vi le-am făcut deja cunoscute, vă rog totuși și acum să le comunicați acolo unde trebuie, ca fiind cunoscute de d-voastră. Pe lîngă aceasta, dacă se păstrează încă prietenia noastră, așa cum nădăjduiesc eu, vă rog să apărați la Craiova cauza noastră și totdeauna să mă învredniciți cu onoratele d-voastră scrisori ca să fiu consolat, dacă mă bucur încă de favoarea d-voastră. Vă mai amintesc și de suma de zece mii groși, pe care am împrumutat-o cinstitului divan, în timpul [răscoalei] lui Tudor, ca să propuneți și celorlalți boieri ca să mi-o trimită, fiindcă am nevoie. Nu trebuie să neglijați aceasta, deoarece vă aduceți aminte foarte bine ce nevoie urgentă era atunci și nici unui alt patriot nu i-a fost milă să ajute patria. Eu însă îndată mi-am făcut datoria față de ea, pe care de la început am ajutat-o în multe împrejurări și cu vorba și cu fapta, cum toți pot să dovedească, și patrioții în loc să-mi aducă mulțumiri, văd că acum mi-au luat și scutelnicii și posluşnicii. Domnia voastră știți foarte bine că pe toți i-am căpătat drept răsplată pentru serviciile mele. Oare nu e păcat să fiu lipsit de ei? De aceea vă rog dacă se poate și aveți bunăvoință să vă înțelegeți și cu ceilalți boieri și poate veți izbuti să se facă concesia ca să nu fiu lipsit de aceștia. Eu sînt informat că prea înălțatul domn a cunoscut și genealogia mea; bunicul meu și tatăl meu au fost înmormîntați în Țara Romînească. De asemenea și pentru serviciile aduse de mine în cele cinci județe ale Craiovei, și în parte boierilor și romînilor, cer de la d-voastră, care ați avut legături cu casa și cu afacerile mele, ca împreună cu boierul logofăt Bibescu să le faceți dacă binevoiți cunoscute. Acest lucru depinde de prietenia d-voastră ca să-l faceți, căci dreptatea și adevărul strălucesc și nu pot fi ascunse.

Un alt serviciu în legătură cu zaherelele. Știți că toate zaherelele le-ați luat pentru nevoile oștilor împărătești și acum oamenii mei și conacurile mele suferă lipsuri. Vă rog deci să faceți cunoscut acest lucru căci ați fost martor ocular cînd au fost ridicate și să propuneți unde trebuie ca să fiu despăgubit. De asemenea nu ne-au lăsat să cosim fînul și avem nevoie de el pentru vite. Boier logofăt, ne-ați face un mare serviciu și o mare plăcere dacă ne-ați trimite tot ce ne datorați prin zapisul d-voastră. Să arătați zel la achitarea datoriei față de noi, vechi prieteni ai d-voastră, așa cum ați arătat față de alți prieteni de pe vremuri și le-ați trimis datoria. Rămînem

[Hagi Ianuș]

Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuș 703, f. 98 v — 99. Text grec.

25 februarie 1823

Sentința departamentului de opt în pricina dintre slugerul Dumitrache Văleanu și arendașii moșiei sale Vălenii (Olt), pentru pagubele pricinuite în vremea răscoalei.

Prea înălțate doamne,

Prin zapciul vătaf dă păhărnicei au înfățișat la judecată înaintea noastră pă Costandin și Theodor arendaş, cu jalba ce au dat către înălțimea ta pentru dumnealui sluger Dumitrache Văleanu, dă la care, dă la leat 1820 aprilie 23, cumpărînd venitul moşii dumisale din sud Olt pă trei ani, i-au răspuns şi toți banii înainte. Stăpînirea însă şi-au avut-o numai 10 luni, fiindcă la luna lui mart leat 1821, întîmplîndu-să apostasia, au fugit şi ei dă acolo, făcîndu-să zapt venitul aceştii moşii dă către zabitul județului Olt, şi că pîrîtul Văleanu, lipsind atunci la Sibiiu, după ce n-au ieşit îndată în țară ca să-şi diafendipsească moşia; apoi după ce au venit la trecutul octomvrie, au făcut venitul moşii zapt mai nainte dă împlinirea sorocului arenzii lor. Iar mai vîrtos că pă această moșie Vălenii, fiind fost şi o moară cu patru roate care s-au ars cînd se stăpînea dă un odubaşa, cum şi o vie dă la care lua vedre 800 pă an s-au părăginit stricîndu-i-se gardu de lăcuitori. Cer acum jăluitorii ca să se îndatoreze pîrîtul Vălean, ori a întoarce banii pă aceşti doi ani ce n-au stăpînit cu dobînda lor, sau dă la aprilie înainte să stăpînească arenda moşii Văleni alți doi ani, dîndu-le în ființă şi moara făcută i via în stare. Arătîndu-ne dă văzum şi zapisul arenzii, iscălit dă pîrît şi scris din leat 1819, dechemvrie 15, cu coprindere că le-au vîndut arenda moşii pă trei ani, începînd dă la leat 1820 aprilie 23, drept taleri 8500, răspunzînd şi banii arenzii pă dăplin, iar la împlinirea sorocului, să fie datori jăluitorii a le paradosi pîrîtului toate în stare, după cum le-au luat. Față fiind şi pîrîtul sluger, răspunse prin tacrir în scris, la care şi jăluitorii dîndu-şi împotrivă răspunsurile lor, să aşternură mai jos, precum să vede.

Arătările pîrîtului

„La leat 1821, mart, s-au împrăştiat apostasia în țară. Iar la iunie şi iulie, după ce mai nainte s-au curățit țara, au ieşit din vecinătate mulți din arendașii greci dă şi-au făcut moşiile zapt, ce le avea luate în arendă; pentru care nici că i-au pîrît nimenea, nici că i-au tăiat. Dece dar, n-au venit şi numiții ca să-şi facă zapt moşia, mai vîrtos că un State Ciolac, grec, i-au spus că au însemnat pă jăluitori ca să filo-

Răspunsul jăluitorilor

Cu adevărat apostasia au fost la leat 1821, mart. Iar că la iunie şi iulie al acestui an nici unul din arendaşi n-au îndrăznit ca să ia să-şi stăpînească moşiile, şi că arătarea ce face State Ciolac este neadevărată. Şi tocmai la iunie al trecutului leat 1822 au ieşit din vecinătate, nu arendaşii, ci chiar stăpînii moşiilor. Şi în partea locului n-au putut să stăpînească după cuviință moşiile, pînă cînd n-au

dorisească pă zabiții județului cu taleri 250 și să-și facă moșia zapt, în pace făr'dă a să sfii, cînd atunci să afla și moara și tot venitul moșii în ființă. Osibit dă aceea și un Marin pîrcălab ot Văleni s-au dus într-adins la dînșii, aflîndu-să la Cîmpulung, dă le-au zis ca să vie să stăpînească moșia, fiind atunci încă dijmurile pă loc și n-au vrut. Și că lăsîndu-i moșia în pustiire și în stăpînire dă turci, i s-au făcut pagubă aproape dă taleri 30 000.

Moara s-au aflat în ființă și lucrînd pînă ce au sosit domnia la Silistra, tocmai atunci i s-au dat foc dă au ars, cînd la acea vreme nu putea fi supt bănuială că ei aflîndu-să stăpînind arenda moșii, să vor primejdui.

venit domnie, și că pentru aceasta de va face trebuință, o pot încredința și cu mărturiile vecinilor du prin prejurul acestor moșii, și că la iunie al leatului 1821 și ei ar fi vrut să stăpînească această moșie, dar într-acea vreme trebuia și pîrîtul să se arate. Și fiindcă lipsea la Sibiiu și nimenea din rudele dumnealui nu era aici, ca să diafendipsească drepturile moșii și să rădice mîna, beșleaga, din stăpînirea moșii, decît numai răposatul Ghiță Vălean, fratele pîrîtului, la Pitești aflîndu-să. La care mergînd și arătîndu-i, i-au răspuns că dă a merge la Slatina, nu poate, fără dăcît au făcut o scrisoare către pitar Ioniță Gigîrtu socru pîrîtului. Cu care mergînd unul dintr-înșii și dîndu-i-o, după ce au citit-o, au răspuns prin grai că nu poate stăpîni moșia sa, că este de față cu cît mai vîrtos să mijlocească pentru moșiile boierilor care lipsesc. Și dă va face trebuință la aceasta, pot încredința pă judecată cu vrednice mărturii, cînd într-acea vreme această moșie Văleni să afla în stăpînirea unui beșliu, care luase întru căsătorie pă o fată dă creștin și o turcise.

Într-acestași chip, era vremea dă atunci. Iar pentru că zice pîrîtul că i s-au întîmplat pagubă aproape dă taleri 30.000, casa dumnealui s-au ars la leat 1821, către sfîrșitul lui april, în groaznica furie a răutăților. Și nu au ars numai casa dumnealui, ci ale multora vecini du prinprejur și ale altor dă mai dăparte. Cu toate acestea și în vreme bună să să fi ars, ei iarăși nu avea nici o datorie să i-o plătească, nefiind dată în stăpînirea lor, avînd pîrîtul oamenii dumisale într-însa.

Precum au mai arătat, iarăși zic, că ei n-au putut să intre în stăpînirea moșii, fiindu-le frică pentru pericolul vieții, mai mult pentru turcu acela ce o făcuse zapt, cînd atunci în stăpînirea lui au ars moara.

Alăturarea cu această moşie Văleni are şi un Matei Bîrcă cu gineri-său Costandin moşie înclinată cu acest sat Văleni, a cărora sălăşluire este acolo, carii s-au întîmplat la casa lor cînd au venit turcii nicopoeni la Văleni, după arendaşii aceştia. Lor, nu numai că nici o pagubă nu le-au făcut, ci nici pă la dînşii nu s-au abătut, pliroforisindu-să din cercetarea ce au făcut sătenilor dă au rădicat şi aceia şi arme i mazdrace dinpreună cu pîrîţii arendaşi, că nu sunt vinovaţi.

Cere să arate jăluitorii la judecată răspunsul ce-l au dă la dumnealui, din care să face dovadă pentru ceea ce acum ei vor să dovedească. Are mărturii la faţa locului pă un Costandin logofăt i pă un Ştefan logofăt, care asupra fierberii apostasii, avînd prigonire cu jăluitorii pentru o slugă, le-au zis curat: „fugiţi ciocoilor din ţară, căci nu mai aveţi moşii", rămîind într-a lor stăpînire.

Aceste urmări au aţîţat invituri şi pîrlej duşmanilor, dă i-au ars casele, pătulul plin dă porumb,curtea, magazia, moara, via şi orice alt au avut, şi că cere înplinire dă la dînşii dă toate aceste pagube. Dă vreme ce prin zapisul lor s-au însărcinat ei cu îngrijirea moşii pă trei ani, carii să înplinesc acum la viitorul sfînt Gheorghie, nemai avînd dumnealui nici o datorie a mai priveghea sau a să amesteca, fiind ei îndatoraţi a le face teslim la înplinirea sorocului, întocmai după cum le-au dat.

Aceşti turci au venit la dînşii la mart 27, carii le-au luat şapte cai cu tacîmurile lor, şi cu punga cu bani; şi aşa au plecat, după cum aceasta mărturiseşte un sat. În mîna lor era ca să pătimească oricine ar fi vrut ei, căci după venirea lor la dînşii, peste trei zile, jafurile şi tăierile dă oameni ce pă nedreptate s-au făcut în Ruşii dă Vede. Este ştiut şi cîţi neguţători pă nedreptate i-au tăiat într-acea vreme. Şi să arate pîrîtul care sînt acele zulumuri ce zice că le-au făcut ei.

Acel răspuns este la scrisoarea care au trimis-o ei că nu pot să stăpînească moşia cu primejdie. Şi la acea vreme, cîte le-au scris spre răspuns, slobod este ca să le zică şi acum. Nu tăgăduiră că s-au întîlnit cu acel Costandin şi Ştefan, dar ziseră că ei nu au avut nici o diafora cu dînşii pentru slugi. Nici că le auzea acest fel dă cuvinte şi nici că este vrednică o asemenea provlemă ca să se facă la judecată.

Nici o pricină nu au zămislit ei ca să-i pricinuiască vreo răutate. Văzut este dă la pagubile lor ce li s-au urmat atît la arenda moşii, cît şi la alte patru moşii ce au mai avut, care să adună peste taleri 35 000 ce sînt ştiute la mulţi. Şi nedreaptă arătare face pîrîtul la aceasta, în vreme ce ei la mart au plecat şi că vremea răzvrătirii toate le-au lăsat în catastasis, neputînd ca să diafendipsească nici cele mişcătoare lucruri ale lor. Toate, dar, distihiile le-au zămislit întîmplarea vremii dă atunci. Cînd însă ar fi stăpînit în pace, dator era ca toate acelea ce prin zapisul lor le-au primit în stăpînire, la sorocul prothezmii să le dea pă deplin. Cu adevărat, să fi fost pace, nu era îndatorat dumnealui că să se amestece la ale moşii, pînă la soroc dă trei ani, pentru care deodată au luat banii arenzii.

Pentru ceea ce zic jăluitorii prin jalbă că dumnealui ar fi făcut venitul moşii zapt mai înainte dă soroc, şi aceasta luîndu-mă drept la vii să muncesc, a să apăra, răspunse dumnealui că la trecutul noemvrie, leat 1822, viind din ţara nemţească aici la Bucureşti, unde viind şi jăluitorii la dumnealui, şi luînd vorbă pentru facerea morii, i-au zis şi ei ca să puie vin şi capitalul să rămîe pă seama dumnealui, iar cîştigul pă seama lor. Şi ca să nu stea moara, au pus dumnealui vin, pentru a căruia facere le-au spus că ţine catastih a-i răspunde cheltuiala.

La nimic dă ale moşii cîte privea la jăluitori nu s-au amestecat.

Arătă pîrîtul şi un deosăbit engrafon scris dă la 10 ale următoarii, iscălit de medelnicerul Nicolaie Caloian, şi coprinzător că în anul trecut, aflîndu-să sameş la judeţul Teleorman, cînd scriindu-i pîrîtul ca să-l siguripsească dă la casnicile enteresuri ce avea în sud Olt, fiind cu apropiere dă Ruşii dă Vede, şi pliroforisindu-să că moşia dumisale, Văleni, să stăpîneşte dă zabitul judeţului şi zabitul judeţului Teleorman prieten fiind cu medelnicerul Caloian, s-au rugat ca să iconomisească către zabitul dă la Olt a i să slobozi numita moşie şi a rămînea pă seama pîrîtului, în vreme ce n-au fost amestecat la nici o apostasie, făgăduindu-i că să va sili. Şi că după vreo cîteva zile i-au zis că moşia aceasta este vîndută de pîrît la arendaşi greci, luîndu-şi banii. Care arendaşi fiindcă au arădicat arme, făcînd războiu cu turcii, să socotesc ca nişte apostaţi. Şi aşa pîrîtul nu să păgubeşte întru nimic, avînd venitul vîndut; şi că acei arendaşi, dă nu ar fi fost întru adevăr apostaţi, urma negreşit să vie să stăpînească moşia după cum au venit şi alţi arendaşi, atît într-acel judeţ Olt, cît şi în judeţul Teleorman, şi nu i-au supărat întru nimic.

În luna lui noiemvrie, cînd au ieşit pîrîtul dă la Sibiu, s-au întîlnit cu dumnealui şi i-au zis cît prin jalbă arată ca să le dea ori bani pentru doi ani ce n-au stăpînit, sau să diorthosească moara şi să între în stăpînirea moşii, ori să o dreagă ei şi la soroc să le plătească ceea ce vor cheltui pentru dînsa. Le-au răspuns că asemenea pricină au şi alţii şi cum să va hotărî dă judecată va urma şi ei la aceasta. Aşadar, au întrat dumnealui dă la noemvrie în stăpînirea moşii.

Slobod este ca să strîngă tot venitul moşii al acestui an, fiindcă nu are nici o zătignire.

Cît au scris pîrîtul prietenului dumisale, sameş[ul] ot Ruşii dă Vede şi ce răspuns i-au făcut beşleaga, lor nu le-au fost ştiut. Dar, pentru apostasia lor ce scrie, să o dovedească dumnealui. Şi cît ar fi jăfuit, pentru un ban să îndatorează ca să plătească o miie. Iar cît au răspuns beşleaga, putea să-i zică şi mai mult. Ca să-i stăpînească moşia dumnealui, nu trebuia să scrie la prietenii săi, ci trebuia însuşi să îmbrăţişeze drepturile moşii, căci vedea curgerea vremii. Şi să fie ştiut la Bucureşti ca să le diafendipsească, după cum şi alţi boieri au urmat atunci. La toate acestea făr' dă cuvînt pricinuiri ale pîrîtului, ce face ca să dăpărteze dreptăţile lor, aşteaptă jăluitorii hotărîrea pravililor judecăţii, ca să hotărască dreptatea ce au.

Ne-au arătat pîrîtul o adeverinţă la trecutul fevruarie 15, iscălită de un Costandin Bănicescu, cu coprindere pentru pricina arendaşilor moşii Văleni din vremea apostasii. Ştie că după plecarea pîrîtului, au rădicat baiarac şi suliţe şi umbla prin sat aruncînd puşci şi pistoale, zicîndu-i că de ce nu încinge şi el sabie şi arme, căci moşiile nu mai sînt boiereşti, ci sunt ale lor, căci au încins arme şi sabie. Şi din pricina acestor zulumuri ce le făcea atît sătenilor Văleni, cît şi prin alte sate du prin prejur, au venit turci nicopoeni chiar pă numele lor şi s-au bătut cu ei, din care bătaie au şi rănit doi turci. Şi văzînd că nu pot să-i răzbească, le-au luat şase cai şi au plecat să vie la dinsul. Întrebînd turcii pă văleni dă au arădicat şi ei asemenea arme sau nu, iar sătenii arătînd dreptul adevăr că n-au arădicat arme, nu s-au supărat întru nimic.

Ne mai arătă pîrîtul o adeverinţă a sătenilor ot Văleni, tot dă la trecutul fevruarie 15, iscălită dă un popa Pătraşcu duhovnic i dă un popa Marin i Florea sin Diile [?] i dă un Marin sin Iordache i dă un Ianache i dă un Andrei şi dă alţi săteni carii încredinţează dă cele ce s-au întîmplat în satul lor în vremea apostasii. Că mai intîi au văzut pă arendaşii moşii arădicînd baiarac cu suliţe, după ce au plecat pîrîtul dă acolo şi făcîndu-le multe zulumuri, umbla cu suliţe, dînd puşci şi pistoale, zicînd că nu mai este moşia pîrîtului. După care mergînd la satul Stoicăneşti şi apucînd pă săteni ca să-şi împlinească cu zor şi cu bătaie datoriile ce le avea acolo, zicînd că ei s-au scris să meargă la bătălie, au mers din lăcuitori şi au arătat turcilor turneni. Şi sculîndu-să cîţiva dintr-înşii au şi venit după ei, găsindu-i acolo în satul lor şi bătîndu-să cu ei au şi rănit pă doi din turci. Şi văzînd că nu poate să-i răzbească, le-au luat caii şi suliţele cele înfipte în bătătura popii, întrebînd şi dă un logofăt Cos[tan]din i dă socrusău Bîrcă ce să află cu şăderea dă la vale de au arădicat şi ei arme? Şi arătîndu-le adevărul că n-au arădicat, nu i-au supărat întru nimic. Şi dintr-această pricină, spăimîntîndu-să atît ei cît şi oamenii ce-i avea spre paza curţii, s-au şi rădicat din sat. Şi cei răi nărăviţi viind, au pus foc caselor i pătulelor şi magaziilor dă au ars cu totul. Deosebit mai arăta că după ce au venit în Bucureşti, stăpînitor, măria sa chehaia paşa, toţi arendaşii au ieşit dă şi-au căutat arenzile moşiilor dintr-acel judeţ, ca şi mai nainte, nesupăraţi dă nimeni, iar numiţii nu s-au văzut. Şi mergînd un Marin pîrcălab cu grîu la Cîmpulung, unde întîlnindu-să cu Costandin, unul din jăluitori, i-au zis ca să vie să-şi ia dijmurile, iar ei ştiindu-se vinovaţi, precum mai sus să arată, le-au fost frică ca să vie. Şi văzînd turcii că nu să arată cu stăpînire, s-au luat venitul dă turci, cu cuvînt că este al arendaşilor, iar nu al stăpînului moşii. Şi mai vîrtos trei şuri dă fîn au stătut pînă în vreme ce au venit domnia, şi turcii la plecarea lor le-au vîndut. Acestea toate zic că le arată cu sufletul lor, în frica lui dumnezeu, şi la orice judecată vor fi chemaţi, tot asemenea vor răspunde.

Răspunseră jăluitorii, că ei n-au rădicat baiarac, pentru care îşi cer cinstea lor, iar suliţa ce au luat-o turcii au fost a unui Theodorache, fratele postelnicului Costea, care este cu lăcuinţa acolo. Şi pentru ceea ce zic că din pricina turcilor

s-au spăimîntat şi au fugit atît satul cît şi păzitorii curţii casii pîrîtului, în dăşărt le este arătarea lor, căci cînd i s-au ars casele, satul au fost pă loc, nemişcat, şi după cîteva zile apoi s-au băjănărit. Şi cum că acei oameni să-şi încredinţeze ştiinţa lor, aici, prin jurămînt, cercetîndu-să şi prin alte mai vrednice mărturii.

Deci, judecata privind atît la arătările ce au făcut jăluitorii arendaşi, cît şi la răspunsurile pîrîtului Vălean, zicem că după povaţa pravilii cu list 23, cap 4, nr. 13, unde zice chiar aşa: „verce stricăciune va cerca lucrul cel închiriat, tot sau parte dintr-însul, dă stăpînire, dă răzmiriţă, înecăciune, cutremur, venire de ape şi dintr-alte asemenea întîmplătoare şi neapărată pricină, chiriaşii nu să îndatorează; dar şi împotrivă: orice pagubă va cerca chiriaşii nu să îndatorează stăpînul".

Dă aceea dar nu au nici un cuvînt dă dreptate jăluitorii arendaşi cu a cere acum ca să le întoarcă înapoi pîrîtul sluger banii arenzii pă acei doi ani, fiindcă au avut luată arenda aceasta trei ani. Numărînd şi banii toţi înainte, trebuia să aibă îngrijirea venitului pentru folosul lor, pînă la împlinirea sorocului, căci pîrîtul nu i-au zăticnit întru nimic. La interesurile moşii urma ca şi ei să fi făcut mijloace după cum au făcut şi alţi arendaşi, dă şi-au luat veniturile moşiilor din partea locului, mai vîrtos că în anul cu leat 1822, aprilie 23, ţara era în liniştire şi cu stăpînire şi nu trebuia a se sfii, nici a adiaforisi ca, cînd n-ar fi fost lucrul său, cînd atunci au ars, şi moara să afla în fiinţă, atît şirile de fin, cît şi bucatele. Iar pentru pagubile care i s-au întîmplat şi pîrîtului cu arderea atît a caselor, cît şi a celorlalte lucruri, după porunca pravilii urma a fi supus asemenea şi dumnealui la acea osîndă. Dar fiindcă din scrisele martorilor ce au arătat înaintea noastră să face dovadă că jăluitorii însuşi au fost pricina venirii turcilor mai nainte dă vreme, făcînd şi război cu dînşii, de aceea găsim cu cale să fie luminată porunca mării tale către dumnealor boierii ispravnici, ca unul din dumnealor să meargă în faţa locului şi să facă scumpă cercetare asupra pricinii aceştia prin carte dă blestem, să dovedească toată fiinţa adevărului, cum au curs pricina întîmplării. Şi după cum vor dovedi dreptul adevăr în frica lui dumnezeu să arate mării tale. Şi dă către măria ta să va da pentru toate cea desăvîrşită hotărîre.

1823, fevruarie 25

Răd[u]c[an] Fălcoianu paharnic, Gheorghe Mih[ălescu] sluger, Costandin Petrescu, Fotache Ciupelniţi, Grigore Andronescu.

Arh. St. Buc., Condica departamentului de opt 894, f. 128—131 v.

107

24 martie 1823

Constantin, fiul medelnicerului Matei Greceanu, reclamă pe Ioan Borăceanu şi pe alţi «rumîni» că l-au călcat în vremea răscoalei.

Prea înălţate doamne,

Costandin sin medelnicerul Matei Greceanul prin jalbă către înălţimea ta au făcut plîngere cum că într-această răzvrătire, după ce l-au jăfuit şi l-au

despuiat atît apostații cît și turcii, lăsîndu-l numai cu trupul, rămîind și dator pe la unii alții peste tal. 3000; apoi la 21 april din lt. 1821, la moșie aflîndu-se, l-au călcat o ceată de tîlhari rumîni, l-au căznit, l-au arsu, i-au luat tal. 1784 și oricîte haine au mai găsit la dînsul făcute din nou, abia rămîind cu puțin suflet. Și într-acei tîlhari, cunoscîndu-i că ar fi fost și un Ioan Boräceanul, știut că se preumbla în partea locului, avînd a face mai totdeauna cu un Cîrstea ot Colțul Pădurii, sud Dîmbovița, ce este ceauș de slujitori isprăvnicatului, pe care ceauș cu mijlocul polcovnicului de județ strîmtorîndu-l ca să-i dea în mînă pe Ioan Boräceanul, l-au și prins și l-au dus la isprăvnicat, cu o căruță, trei cai și altele; unde puindu-se la închisoare l-au făcut scăpat din gros, fiind fost atunci ispravnic dumnealui stolnic Dinu Agiescu, și cum pe acel Hristea ceaușul [l-]ar fi adus și la spătărie, carele arătînd la judecată, cum că făcînd pe Ion Borăceanul teslim la isprăvnicat, au și spus cine este davagiul; după [a] căruia mărturie făcînd spătăria scrisoare către isprăvnicat ca să trimiță aici căruța și caii și să i se dea lui drept o parte din pagubă, nu au vrut isprăvnicatul să le dea, cerînd cheltuiala și cum că acum în trecutele zile polcovnicul acelui județ mai prinzînd pe un Albu și Ioniță rachierul, iarăși știuți de hoți, la carii s-au găsit și multe lucruri de furat, s-au dat și aceia la isprăvnicat, fiind și aceștia unii dintre tîlharii ce l-au ars, rugîndu-se ca să i se dea de la isprăvnicat atît căruța cu caii Borăceanului cît și acei doi hoți, pentru a se aduce la spătărie în cercetare.

După luminată porunca înălțimii tale ce s-au dat la jalba numitului jăluitor, arată judecata că plîngerea lui este adevărată, însă isprăvnicatul la scrisoarea ce s-au fost trimis, ca să dea jăluitorului căruța și caii lui Ion Borăceanul drept o parte din paguba sa, căci cu fuga din gros s-au dovedit pe sineși că el au fost unul din tîlharii ce l-au ars, au trimis alăturatul răspuns din 22 ale trecutului noemvrie, coprinzător că pînă atunci jăluitorul nu s-au arătat la isprăvnicat cu davagilîc, cum că căruța și caii sînt ai săi, și avînd dovadă că sînt ai săi să plătească cheltuiala cailor cu păscarea lor. De aceea și nu i s-au dat căruța și caii.

Deci, după cercetarea ce au făcut spătăria, dovedindu-se că jăluitorul cu adevărat s-au ars și s-au jefuit de către tîlhari, și pentru căci acel Ioan Borăceanul cu fuga lui de la grosul isprăvnicatului se dovedește pe sineși a fi unul din acei tîlhari ce l-au călcat pe jăluitorul, de la judecată se găsește cu cale și cu dreptate ca cu luminată porunca înălțimii tale și prin mumbașir zapciu spătăresc, să se aducă de la isprăvnicatul Dîmboviții căruța și caii lui Ion Borăceanul a se da jăluitorului. Asemenea să se aducă și acei doi hoți: Ion rachierul și Albu, ce l-ar fi prins acum de curînd de către polcovnicul județului, ca să se cerceteze aici, după orînduială. Sau, cum se va bine chibzui de către înălțimea ta

1823, mart 24.

Mihalache Ghica, Iancu Gărdescu sluger, Costandin Calistra șetrarul
[Rezoluția:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli Vlahscoie

După arătarea ce ne face asupra pricinii printr-această anafora a spătăriei, volnicim pe sluga domniei mele... [1] zapciu spătăresc să meargă la isprăvnicatul din sud Dîmbovița, căruia poruncim dumneavoastră ispravnicilor numitului județ să faceți teslim, atît acea căruță cu cai, cît și pe acei doi hoți, ca și căruța cu cai și pe hoți, cu chezașul lor, să le aducă aici la spătărie.

1823, mart. 31

Pecetea gospod.

Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 102, p. 309—311.

108

26 martie 1823

Muhafizul Silistrei cere domnului să ia măsuri de precauție la ridicarea lui Al. Vilara.

Către prietenul meu credincios, magnificul bei, cel plin de mărime, de demnitate și de înțelepciune.

Printr-o înaltă irade s-a poruncit trimiterea în exil la Zagora-i-Atic (Eschi Zagora) [2] a lui Alecu Vilara, unul dintre boierii pămînteni ai Țării Romînești, care în timpul rebeliei a fost printre bandiți. [Acest lucru a fost făcut] deoarece dorința împărătească este să fie liniște în țară și deoarece este trebuință să se pună capăt intrigilor în jurul numitului boier, iar hatihumaiumul dat în această privință a fost trimis prin slăvitul Ali aga.

Cînd slăvirea sa vă va aduce la cunoștință aceasta, să fiți cu băgare de seamă pentru că, dacă numitul aude și fuge, atunci voi veți fi răspunzători. Așadar atîrnă de înțelepciunea voastră să nu dați de bănuit nimănuia, să nu destăinuiți nimănui nimic, să nu suferiți amestecul altora și să nu lăsați ca numitul boier să audă ceva și să fugă. Deci să-l chemați cu toată băgarea de seamă și să-l predați lui Hasan bei, pentru ca fără să se dea loc la vreun neajuns, să fie trimis la noi spre a fi dus la Zagora-i-Atic, locul exilului său. Să nu precupețiți silințele voastre pentru aceasta.

Acum să te văd! Să dai dovadă de credință către împărăția otomană și să faci toate cîte sînt de trebuință pentru împlinirea voinței împărătești. Iată ce cerem noi. [3]

Mehmed Selim

[12]38 regeb 13

Arh. St. Buc., Documente turcești, 269. Orig. turc.

---

[1] Loc alb.

[2] Actualul oraș Stara Zagora din Bulgaria.

[3] După cum se vede dintr-o altă scrisoare a aceluiași Mehmed Selim, el mulțumește domnului pentru prinderea și trimiterea lui Al. Vilara (Arh. St. Buc., Documente turcești, 337).

În legătură cu exilarea lui Al. Vilara, vezi mai multe acte în « Catastih arătător în prescurtare de coprinderea hîrtiilor turcești găsite la mitropolie și în hîrtiile lui Grigorie Ghica vvd »

30 martie 1823

Lăudat Frumușan reclamă pe Ioan Magheru pentru că l-a «călcat» cu oamenii săi în 1821.

Prea înălțate doamne,

Jăluiesc mării tale pentru un căpitan Ioan Măgherul cu oamenii săi din sud Gorj, că în leat 1821, aflîndu-să numitu căpitan de Amărăzi și casele mele fiind popor căpitănii sale, cu cătanele căpitănii și alți osebiți hoți, oameni ai săi cu carii să întovărășise, în loc ca să mă apere de cei răi apostați, însuși cu ai săi oameni au alergat și mi-au călcat casa, luîndu-mi tot ce am avut după mijlocu mieu, aprinzînd și ce am avut împrejuru casii, fărîmîndu-mi și casele. Și nemulțumindu-să numai pă atîta mi-au robit și soția cu copii, țiindu-i multă vreme la casa lui la popreală; gonindu-mă și pă mine a mă pune în mînă să-mi rădice și viața.

(Arh. St. Buc., Administrative noi, depart. din lăuntru, dos. 2430). Acolo se găsește înștiințarea lui Silistra valesi către domn că s-a hotărît surghiunirea lui Al. Vilara la Razgrad, pentru motivul că « în vremea răzvrătirii au fost unit cu apostații ». În urma notei consulului austriac în această chestiune, autoritățile turcești răspund că « urmările lui Al. Vilara aduc neastîmpărare și turburare bunei orînduieli și odihna locuitorilor » (dos. 2430, f. 37, 38 v, 46).

Prin 1822, Al. Vilara întocmește un memoriu cu conținut antiotoman, care însă a rămas « nepriimit de nimeni » (Acad. R.P.R., ms. 322, f. 168. Copie la f. 287—288; textul memoriului scris de Al. Vilara, publicat de E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 212—216).

La acest memoriu se referă A. Pini în scrisoarea sa din 20 martie / 1 aprilie 1822, în care scrie despre o lucrare a lui Al. Vilara, făcută « pentru binele patriei » (Acad. R.P.R., doc. DCCCXCVIII (fost ms. 1155), f. 268. Orig. franc.).

În martie 1823 are loc un schimb de scrisori între mitropolitul Dionisie și M. Minciaky, în legătură cu cazul lui Al. Vilara (Acad. R.P.R., pach. DCCCXXII (fost ms. 1080), f. 108). Autoritățile turcești resping însă orice intervenție în favoarea exilatului (Arh. St. Buc., documente turcești nr. 283, orig. turc.). Totodată ele mai arestează și pe boierii Racoviță care se întorceau din Brașov pentru că « s-a găsit la ei o hîrtie în limba romînă », care hîrtie « este una dintre acelea care se dădeau în vremea grecilor... » (Același fond, doc. 268, orig. turc.).

Date în legătură cu cazul lui Vilara se găsesc și în rapoartele consulare austriece, franceze, prusiene și engleze (*Hurmuzaki*, X, p. 228—229; XVI, p. 1102—1103, 1136—1137; XX, p. 815—817). Alte date în corespondența lui Gr. Ghica vv. cu cavalerul de Gentz, între noiembrie 1823 și mai 1824, cînd se consemnează întoarcerea lui Al. Vilara în țară (Muzeul rom.-rus, Copierul dr. A. Arsache 2072, f. 38—42, 45—48, 52, 60—61, 72—78, 94—96; Acad. R.P.R., ms. rom. 323, f. 151—152).

După un an de la exilare, boierii cer domnului să intervină în vederea eliberării din surghiun a lui Al. Vilara (Arh. St. Buc., Condica domnească 98, p. 389).

Întors în țară, Al. Vilara cere să i se plătească niște bani dați în 1821. Cererea lui este dezbătută în 1828, arătîndu-se că « la lt. 1821, cînd să iviseră în țară amestecăturile du peste Olt, Al. Vilara, aflîndu-se sameș al vistieriei, la îndemnarea oblăduirii de atunci au fost silit să împreune o sumă de bani... și pe lîngă alte împrumuturi... s-au luat și prin dumnealui tl. 46 000 în două zapise deșchise... » (Arh. St. Buc., Administrative vechi, Țara Rom., obșteasca adunare, dos. 7, f. 13).

Şi fiindcă să află pămîntul şi cu stare şi eu mă aflu stîns de dînsul cu jafurile ce mi-au făcut precum prin osebit tacrir le arăt fieşcare pe anume.

De aceea, cu genunchi plecaţi mă rog mării tale să fie luminată poruncă către dumnealor boierii ispravnici ai judeţului, ca să-l înfăţişeze înaintea dumnealor şi cu anafora din faţa locului să-l trimiţă la cinstitul divan al Craiovii, unde, nici de la divan de nu se va da izbrănire cu a mi să împlini dreptu mieu cu anaforaua cinstitului să fie sorociţi a veni şi la luminatul divan a mării tale.

Şi cum duhu sfînt va lumina pă măria ta.

Prea plecat mării tale slugă

Lăudat Frumuşan biv vtori vistier din sud Gorj.

Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zembli Vlahscoie.

Dumneavoastră ispravnicilor ai judeţului veţi vedea jalba aceasta pentru care poruncim să cercetaţi şi să înştiinţaţi domnii mele.

1823, mart 30
No. 85

Biv vel clucer — Vel logofăt

Arh. St. Craiova, doc. XVI/53, Orig. rom. Publicat în *Rev. Ist. Rom.*, X (1940), p. 364—365.

110

[Martie] 1823

Anaforaua divanului Moldovei prin care se arată necesitatea stabilirii unei dări speciale asupra ţării pentru achitarea datoriilor pricinuite de ocupaţia turcească.

Prea înălţate doamne!

După cuprindirea luminatei ţidulei înălţimei tale din 2 a trecutei luni fevruarie, am întrat în căutarea sămei cheltuelilor oştineşti pentru iraturile ce au intrat în vistierie din ţară din rusumaturi şi din alti închipuiri ce s-au putut întru ace vreme afla, după sîlnica nevoe şi strîmtorire a trebuinţii ce au urmat de la întrarea oştilor împărăteşti în cuprinsul ţării, pentru neasămănata şi nenădăjduita întîmplare a apostasiei streinilor greci şi sîrbi, întrînd întraciastă încărcătură a sămei tot ceia ce s-au luoat pentru ţinerea oştilor, în care este şi cîştiul sfîntului Gheorghe a venitului moşiilor mănăstirilor închinati la alti locuri şi a unora din moşiile greceşti din vînzarea anului acestuia 1823, precum şi 280 000 lei ce s-au putut aduna pînă acum în vistierie din 480 000 lei ce s-au alcătuit a jărtvi cu înprumutare tagma boieriască de la ce întîi triaptă pînă la ce mai de pe urmă, spre a să întîmpina plata lefilor a 5 000 neferi supt ocîrmuirea slăvirei sale Chiuciuc Ahmet aga ce s-au rînduit aice spre paza ţării. Pentru care înprumutare, atît aceştiia ce s-au luoat şi s-au încărcat în samă, cît şi acei ce rămîn a să aduna şi a să da în neagiungirea aceştii sămi, precum mai gios

să va arăta, ne rugăm înălţimei tale ca să întăriţi acum driapta şi cu milostivire făgăduinţă ce aţi binevoit a ne da, că după ce să vor vindeca ranile dărmărei şi a struncinărei pricinuite din întîmplări supt părintiasca şi patrioticiasca ocîrmuire a înălţimei tale şi va veni ţara în stare, ori din ţară, sau cu altă închipuire, să să plătiască tagmei boiereşti, acei din toati stările mai dărmate întru aciaştă jalnică întîmplare. Şi acei stări boiereşti, zicem, care după greutatea cheltuelilor şi scumpetea vremilor de acum, ori în care iconomie ar petrece, după trecire de multă vreme toate să-şi vie în oareşcare îndreptare, pentru că de mai înainte, mai toati casăle boiereşti să afla însărcinati cu greli datorii, plătind greli dobînzi şi cursuri de galbini, amanetarisiti avînd moşiile şi acareturile, dovadă fiind în vederea obştiei cu cinci ani de zili mai înainte moşiile vînduti şi aceli de cu mult număr scoasă în mezat moşii, dugheni şi casă, cari de prisos să striga, neavînd cine le cumpăra, cu cît mai virtos acum că de la toţi s-au luoat zahirelile şi fînul în cari era siguripsiţi banii ce ave a da orîndatorii lor şi cu cari hrăne fieştecare o nădejde ca să-şi îngusteză sarcina datoriilor. Şi piste aciastă sîmţitoare pagubă a producturilor şi altele asămine a dărmătoarei cheltueli de piste hotar şi a pierderei lucrurilor şi a gospodăriei fiiştecăriia casă, care de izneavă fiiştecare este sîlit a le cumpăra din nou spre a-şi alcătui petrecirea vieţii, am văzut şi scăderile feliurimei cheltuelilor de bani daţi spre întîmpinarea celor trebuincioasă îndestulărei oştilor înpărăteşti tainaturi de tot feliul, huzmeturi, bacşişuri, ailîcuri, hedieli şi sumi dati după trebuinţă şi după ceririle ce s-au făcut de către înalţii oştineşti ocîrmuitori, precum şi în cumpărătoare de zahireli în întîmplare de lipsa magaziilor şi banii cheltuiţi de către dumnealui caimacamul Vogoride, după izvodul iscălit ce au dat în vistierie, cuprinzînd toati acesti scăderi a cheltuelilor, împreună cu 1 470 604 lei a lefilor siimenilor şi alţi 113 178 lei, dobînzi şi scăderi de monedi, în cuprindirea fermanului înpărătesc, în teslimarisirea banilor lefilor sumă de 5 066 783 lei 116 bani,[1] din care sumă a banilor cheltuiţi scăzîndu-să 4 271 781 lei 41 bani, suma iraturilor cu banii înprumutaţi nu agiung 795 002 lei 68 bani spre istovirea plăţii cheltuelilor arătati în samă. Am cerut vistieriei dovezi, atît pentru iraturi de nu s-au luoat mai mult piste ceia ce să arată prin samă, cît şi pentru cheltueli de nu s-au însărcinat piste cei adivăraţi cheltuiti. Ni-au răspuns dumnealui vel vistier că pentru banii luoaţi din ţară sînt sămile dregătorilor şi condica ţinerei sămilor, care ni-au arătat-o de faţă, precum şi unile din tabli ce s-au putut luoa de la dregătorii şi sameşii ce au fost după greutăţile şi neorînduelile vremei de atunce

[1] Această sumă, precum şi sumele care urmează sînt arătate şi într-o foaie de socoteli din 1822 intitulată: « Adunarea scăderilor aceştii semi ». În această foaie se specifică, printre altele, că s-au cheltuit 11 505 lei, 60 bani, cu oştirea turcească ce a luptat împotriva eteriştilor la Slatina şi la Secul; 149 644 lei, 60 bani, s-au luat de Iusuf paşa şi chihaia bei; 1 470 604 lei constituie plata seimenilor lui Chiuciuc Ahmet aga, pînă la 10 august 1822 (Acad. R.P.R., pach. MLXXIIIa (fost ms. rom. 1200), f. 11). Despre cheltuielile Moldovei pentru oştile turceşti se găsesc date şi în *Hurmuzaki*, X, p. 148—149.

şi nestatorniciia în schimbarea celor în slujbă, după sîlnicile împregiurări ce au fost. Iar pentru banii luoați din rusumaturi şi alti închipuiri sînt de față ponturile, contracturile şi ecstracturile încît după vreme s-au putut alcătui, cum şi pentru cheltueli, aceli făcuti prin dregători sînt cuprinse toati prin sămile ce au dat, cari să află trecuti în aceiaşi condică şi care atunce la închierea sămilor pe rînd, precum s-au încheiat, prin cît au fost la putință s-au cercetat. Dar pentru acei cheltuiți aice, din condicile celi mai mari, sînt doaî: cel întîi, a cheltuielilor făcuti de către dumnealui caimacamul Vogoride, să vede pentru aceştiia izvodul iscălit de dumnealui [1]. Cel al doile, a lefii siimenilor înpărăteşti ace socotială ştim că s-au încheiat la Silistra cu prea înălțatul sarascheriu de către înălțimea ta, în bună venirea înălținei tale de la Țarigrad, piste cari este ştiut că s-au mai cerut în urmă 70 500 lei pe 15 zile din lumina [2] muharem, înpreună cu alți 36 000 lei, scăderea cursului monedei pe suma teslimarisită mai înnainte. Pentru acei arătați în cumpărătoare de zahireli şi iznasi zahireli, să află sămile magazionerilor de primire în cari lămuresc cîtă sumă s-au priimit din țară şi cît s-au adus în magazie de cumpărat de la armeni, jidovi şi alții, precum în nevoe s-au putut găsi, sămi şi alti izvoadi de cheltueli a celor întrebuințați întru ace vreme în slujbă. Celelanti condei dati prin vistierie în hedieli, huzmeturi, bacşişuri şi bairamuri, sînt toati cunoscuti cui şi în care vreme s-au dat, după ceririle ce au fost şi trebuințile ce au urmat, însuşi dumnealui vel vistier şi dumnealui spatar Dimitrie Codrianu logofăt de vistierie arătînd că întru o aşa vreme cînd țara arde în foc de feluri de întîmplări şi greutăți, nu au putut a le lipsi mustrarea de cuget de a să întinde la particularnic interes cu însărcinarea țării ce să afla în pătimire şi cu carii înpreună pătimè, moldovenii fiind şi patrioți, pentru un norod ce şi streinii vor umbla.... [3] l-au tînguit şi l-au jălit. Iar, într-un cuvînt, au mai adaos dumnealui vel vistier, fiindcă întru aciastă epohă de 17 luni, în care s-au aflat oştile în țară, de la cee ce au.... [3] pînă la cel mai de pe urmă zapciu ocolaş, cu care s-au întors şi s-au săvîrşit povoara slujbei oştineşti şi cu cari s-au lucrat chipul cel formalnic a ocîrmuirei cu.... [3] după vreme, poate fi număr piste 400 oameni, toți aceştia au putut face catahrisis şi jafuri de însărcinarea țării, lipsind ocîrmuirei chipul pătrundirei de cercetare şi macar şi a ştiinții, după îngrijîrea şi primejdiia în care să afla fieştecare în tot ciasul. De doaî ori într-aciastă vreme rînduind cercetători pe la ținuturi cu formalnici poronci, nu au putut săvîrşi lucrul şi au rămas baltă, greutate fiind pentru un om mai însămnat de a să purta de la un loc la altul. Şi pentru unii numai ce s-au putut întinde piste tot feliul de măsură, sîlnicindu-şi din lăcomie de a nu să ivi în sîmțirea sufletului său mustrarea de cuget şi de a supune supt trecirea cu viderea şi vătămarea sufletului şi datoriile patrioticeşti, nefiind drept a să

[1] În « Adunarea scăderilor aceştii semi » se precizează că, după izvoadele lui St. Vogoride, s-a cheltuit pînă la sfîrşitul lunii iunie 1822 suma de 1 286 529 lei.

[2] Pentru lună.

[3] Doc. deteriorat.

asupri cu toții și de a-și închide dreptățile să le rămîe patriia datoare pentru slujbile ce au jărtvit cu primejdia vieții și cu îngrijirea în tot minutul și ciasul, sprijinind, încît au fost la putința omenirei greutățile ce au urmat, de au întîmpinat și îndestularea oștilor și săvîrșirea poroncilor împărătești pentru ca să încredințeze și întru aciastă întîmplare credința ace strămoșască a țării aceștiia cătră prea strălucitul prag a prea puternicei împărății, dar și pentru ca să ocrotiască și să poată ține într-una înprăștiere pe săracii lăcuitori a țării, fără care nu să pute isprăvi nimică și pute fi totul în pierdire și primejdie, să să rînduiască acum în vreme liniștită boieriu cercetătoriu spre a face tot feliul de cercetări ca să poată dovedi și discoperi jafurile și apucările ori a cui. Care cerire fiind driaptă și de cuviință, rămîne a să închipui si a să pune în lucrare din poronca înălțimei tale. Pe lîngă neagiungirea ce s-au arătat în bilanțul din sfîrșit a sămei, mai adăogîndu-să doaî condei, unul de 118 384 lei rămășițuri împlinite din dările de mai înainte pînă la sfîrșitul lui iunie 1821 după venirea oștilor din cifert și din goștină, ce s-au găsit încărcați în iraturile aceștii sămi, și pentru care s-au arătat cu jalobă cătră înălțimea ta dumnealui banul Gheorghe Hermeziu, cel mai înainte sameș a vistieriei; că să află de atunce însărcinat cu datorii, bani luoați cu sineturile sale în trebuințile vistieriei, sumă piste 150 000 lei, încredințînd cu sămi și socoteli. Și pentru cari înălțimea ta prin luminată țidulă ne poroncești ca încredințîndu-ne întru aciastă cerire a dumisale banului să să scoată acesti rămășițuri din samă ca niște bani a acelor socotele. Ca să nu rămîe omul a-și dărma starea și a săraci, s-au trecut pe lîngă sama neagiungirei și aceşti bani care cînd să vor da, să vor cerceta mai cu amăruntul în ce chip și cine are a-i luoa. Și un al doile condei de 37 519 lei inprumutați de vistierie in luna lui mai a anului trecut, cînd oștile să află aice, de la ispravnicii ce era în slujbă, spre înlesnirea cheltuelilor. Cari bani, avîndu-i și ei înprumutați de pe la negutitori, după greutatea vremilor de atunce, îi cer cu necontenire, supărînd pe înălțimea ta cu jalobi. S-au scos și aceștia spre a să plăti ca unii ce sînt încărcați în iraturile sămei. Cu adăogirea acestor condeie s-au alcătuit toată neagiungirea sămei oștinești de 950 905 lei 68 bani, din care sumă cu socoteli ce ne s-au înfățoșat, lămurindu-să că pînă la 506 897 lei, nevoia de atunce asupra rîdicărei oștilor și mai în urmă au sîlit de s-au luat din iraturile vistieriei de la zi întîi iulie 1822, cari au să intre în sama vistieriei a vremei de acum, de cînd înălțimea ta din mila prea puternicului și milostivului nostru înpărat te-i însărcinat cu domnia țării și ai priimit frîile oblăduirei. Din care pricină vă strîmtoriți acum și întîmpinați greutate întru săvîrșirea poroncilor împărătești și cheltuelile pămîntului, plătind și greli dobînzi. Iar ceelanți au a să da în plata datoriilor banilor împrumutați și contracturile tainaturilor de atunce i altor ce au rămas să ei pe conace și zahiriaoa ce s-au cumpărat în lipsa magazalci.

Am întrat în sfîrșit în socotință în ce chip să să pue la cale plata acestor datorii, spre a să exoflisi tot feliul de socoteli a sămei oștinești și în tot chipul cercînd tot feliul de socotință și negăsind nici o altă închipuire, s-au socotit ca

întru o aşa neapărată trebuinţă şi gre sarcină a datoriilor, în care să află vistieriia din cheltuelile ce s-au făcut întru o aşa nenădăjduită şi neasămănată întîmplare, ce pentru păcatile noastri şi neştiinţile norodului au venit asupra pămîntului, să să mai cei un agiutoriu de cheltueli de la toţi de obştie trepti cu cărţi de privileghiuri, mazili, ruptaşi, rupti de vistierie, neguţitori şi jidovi hrisovuliţi şi tot feliul de bresli i călăraşi şi panţiri isprăvniceşti şi a căpităniilor, precum şi oamenii bejănari fără bir şi trecuţi piste numărul slugilor rangului ce are fieştecare boieriu, asupra cărora trepti şi bresli să fie mila înălţimei tale de a să rădica deasupra lor învechitul obicei a înoirei cărţilor şi a pecetluiturilor la domnie noaî. Cu care adesă înoiri ce le s-au făcut după vreme, mai ales cu ace[a] din urmă de la domnul Mihail Suţul ce s-au însărcinat cu dare de havaeturi piste măsură, au dărmat cu adivărat starea lor şi spre mîngîerea şi înlesnirea petrecirei lor pentru pătimirile ce au avut de mai înainte şi greutăţile ce au suferit în vremea turburărilor să le să dăruiască de către înălţimea ta privileghiurile ce au cîştigat acei cu cărţi gospod privilegheţi de a nu să supăra la dări şi havaleli, de a le să ţine în samă la slujbile rusumaturi rădicăturile ce au, precum şi cîte un om-doi din oamenii streini fără bir pentru slujba casăi lor, după cuprindirea cărţilor. Asămine şi mazilii, ruptaşii şi ruptile vistieriei, plătindu-şi dajdiia care sînt aşăzaţi în catastivul vistieriei, să păzască privileghiul lor cuprins prin hrisovul ce au a nu fi supăraţi la alti dări şi angării. Să să rădice deasupra lor cu totul obicinuinţa ce cu mult catahrisis să urmiază de la o samă de vreme de către dregătorii ţinuturilor, întrebuinţîndu-i în slujbi tocma ca pe panţiri şi aducîndu-i cu rîndul la isprăvnicie fără nici o osăbire de slujitori, fiindcă au lăsat dregătorii în destul număr de panţiri pentru săvîrşirea poroncilor, a nu-i bate, ce pentru vinovăţie a-i trimete cu înştiinţare spre a să cerceta de către dumnealui vel vistier, după legea ţării. Şi acel învechit privileghiu a lor, păzindu-se nestrămutat aşăzarea în dajdiia maziliască şi ruptăşască numai drepţi ficiorii de mazili şi ruptaşi, slobozindu-să dregătorilor de a rîndui de acei cu cărţi de privileghiuri şi cu nume de căpitani şi polcovnici precum şi din mazili şi ruptaşi numai în săvîrşire de poronci mai însămnati, zapcii cercetători de pricini între lăcuitori şi teslimarisiri de zahireli, cheresteli înpărăteşti, precum şi în facire şi cărătura fînului menzilului cu agiutoriu de panţiri, iar nu în rîndul şi slujbi datornici a panţirilor, spre a-şi pute păzi statorniciia lor.

Asămine şi breslile să-şi urmeză fiiştecare slujba în care să află, aşăzaţi cu pecetuluiturile gospod ce au de mai înainte, fără a le să mai înnoi acum aceli pecetuluituri. Şi întru aciastă cuprindire miluindu-să acesti trepti şi bresli, precum vedem ace desăvîrşită plecare a înălţimei tale, să să îndatoriască a da un agiutoriu la cheltuelile pămîntului spre a să mai uşura greutatea deasupra lăcuitorilor ţării, care după sarcina datoriilor de acum socotim a să cerc de la dînşii acest agiutoriu într-acest chip, cîte 100 lei de la cei cu cărţi de privileghiuri şi cu nume de postelnicei, căpitani, polcovnici şi poruşnici. Spre a să pute potrivi şi starea lor, de a să scăde cei mai slabi la 50 lei, să să facă de

trii stări: cei mai în stare cîte 150 lei, cei de mijloc cîte 100 lei și cei mai slabi, al triile mînă, cîte 50 lei, cercetîndu-să cu pătrundire stările lor. De la mazili, ruptași și ruptile vistieriei, fiindcă aceștiia au pătimit și cu întîmplările ce au fost pe obștie, dar și cu rîdicarea slujbilor ce au fost supuși, s-au ticăloșit, să să lasă pe 15 lei de cruce, precum sînt așăzați în dajdie, iar văduvile, maziliții și ruptășiții, în giumătate. Din care celi ce vor fi lipsiti de înlesnirea hranei, să nu să supere nici ca cum. Cari dînd acest agiutoriu cu altă dare, afară de dajdiie, să nu mai fie supărați. Breslile curții, a vistieriei, a hătmăniei, a agiei a vorniciei de aprozi, a armășiei și a tot locul de slujbă, ce nu sînt supuși în dare și havalele pentru slujba lor, precum și panțirii isprăvnicești și căpităniilor de margine ce sînt așăzați în asămine rînduială, să dei cîte 10 lei de nume în numărul alcătuit, precum păzăsc rîndul slujbei lor. Jidovii i neguțitorii hrisovuliți ce sînt așăzați cu dare hotărîtă în vistierie prin hrisoavi să să îndatoriască a da cîte 15 lei de nume. Bejănarii fără bir dați cu hrisoavi i cărți pe la boieri și alții, cîte 6 lei de nume, din cari acei cu totul slabi și nevolnici, să să lasă în giumătate, pe 3 lei; iar trecuții piste numărul legiuit a slugilor cîte 5 lei. Care de la toți în închipuirea aceștii socotință, după perilipsis ce ni s-au înfățișat i catagrafiile, condicile și izvoadile vistieriei, făcîndu-să socotială de cîți bani pot eși de la numărul știut de mai înnainte vistieriei, s-au alcătuit sumă de 480 000 lei. Dar findcă mulți din tot feliul de trepti și bresli lipsăsc din feliuri de întîmplări și mai ales din numărul bejănarilor, pentru că pe cei mai mulți întru acesti întîmplări i-au tras satile la bir de nu ne putem lămuri cîtă sumă va eși bună din cîtă s-au alcătuit din ecstracturile ce s-au făcut, de să va socoti și de cătră înălțimea ta ca întru aciastă sarcină și trebuință să să cei acest agiutoriu de la aceștiia cu chipul arătat, să să scoată banii întocmai după acesti catagrafii și izvoadi a vistieriei de mai înainte și să să rînduiască înpreună cu dregătorii, lucrătoriu, și cîte un boieriu, atît pentru cercetarea stărei lor, cît și a drept numărul ce să află acum și pentru adunarea banilor fără sîlnicie pri-ncetul, cu vreme de trii luni, ca să-și înlesnească fiiștecare om... [1] pute greutatea sa de a-i răspunde, dîndu-să cu tărie poroncile înălțimei tale cătră dregători, boierii rînduiți și sameși, de a da pentru fie... [1] bresli, precum și panțirii și cielanți, osăbiti tabli iscăliti în vistierie, neîndrăznind de a sfeterisi un om [?]... [1] macar pentru p... [1] lîngă aceștia. Pentru ca să ne putem apropie de înplinirea sumei neagiungirei și să nu mai rămîe loc de socotință pentru altfeliu de închipuire a agiungirei cheltuelilor sămei oștinești, ca să să poată plăti și ecsoflisi datoriile ce sînt toati la locuri de anevoe, să să cei un agiutoriu și de la lăcuitorii țării de obște birnici și scutelnici pînă la sumă de 450 000 lei, care cu toati că după starea lor de acum le va căde cu însărcinare dîndu-i și aceștiia pe lîngă legiuitul bir a ciferturilor, dar pentru ca să să mai înlesniască greutatea și să nu sîmtă deodată povoara, să iconomisască în așteptare pe acei ce au a luoa, să să înplini[ască]... [1] de la lăcui-

[1] Doc. rupt.

torii țării în vreme de noaî luni, de la zi întîi fevruarie și pîr la sfîrșitul lui octomvrie a anului acestuia, înpărțindu-să suma în trii părți și împlinind... [1] triminie cîte 150 000 lei. Analoghisindu-să asupra tuturor de obștie birnici și scutelnici, bez numărul legiuit a breslașilor și a slugilor casălor boierilor... [fie][1]ștecăruia făcîndu-să analoghiia de către dregători și boierii rînduiți la starea locului, după starea lor de acum, cu ce mai driaptă cumpănire, de care... [poli][1]loghie pe sati triimețînd tabli în vistierie, să să cerceteză tablile cu pătrundire, dîndu-să strașnici poronci a înălțimei tale ca nu cumva să s[ă... ie mă][1]suri pe banii aceștiia de către unii din zapcii fără mustrare de cuget sau un ban mai mult peste cuprindirea tablei cu nume de ciuboti sau de alt p[... puin][1] du-să stavilă tuturor chipurilor de jafuri.

Iată prea înățate doamne, cunoscînd și întălegînd noi sarcina și greutatea țării adusă din în[tîmplarea vremurilor (?)...] [1] la aciastă dare, și pe scutelnicii noștri, ca să nu să însărcineze birnicii havalegii cu analoghiia lor. Însă facem știut înălțimei tale că acești... [înda][1]torindu-să întra-ceastă vreme de acum și la alti agiutoriuri spre ușurința birnicilor havalegii, precum cărături de fîn i zahireli și altile asămine... [să să] [1] plătiască de la dînșii aciastă dare. Este vederat fără nici o îndoială că-i vom pierde cu totul; vom strica tocmelile și să vor lăsa de scutelnicie, ne... [1] de a le pune înainte ca să-i mai putem ține, și pentru ca să nu-i pierdem întru aciastă vreme cînd ne aflăm, înjghebînd de iznoavă gospodăriia casăi n... [1] niști bejănari și lipsiți de celi trebuincioasă a petrecirei, ne rugăm înălțimei tale ca pentru banii ce să vor analoghisi ca să-i dei la acest agiutoriu[... să să] [1] ție în samă drepți banii ce avem a luoa din vistierie pentru scutelnici cîte doi lei de liudi, pe numărul legiuit a cinuril[o]r la trii ciferturi octomvrie... a [anu][1]lui trecut 1822, și a cifertului acestuia ghenar, fevr[uar] și mart, precum și a celui viitoriu april, mai și iunie, cari socotim că vor prîsosî piste dri... [1] va cuprinde ca să de... [1] agiut[oriu...] [1] și să nu să supere nicicum la aciastă dare scutelnicii i breslașii legiuiți. Și pri... [1] aciastă rugăminte și cerire a noastră, care socotim că este driaptă și pentru oareșcare agiutoriu a nostru, și pentru că însuși pe înălțimea ta... [desă][1]vîrșită plecare nu numai de a nu zminti și a nu îngusta, dar mai vîrtos a statornici și a intări privileghiurile niamului boieresc, hărăziti d[i la] [1] nedeșărtatile îndurări a prea puternicei și hrănitoarei noastre înpărății, să binevoești înălțimea ta a slobozi poronci către dregăt[orii... orîn][1]duiți, impreună cu dregătorii de a osăbi analoghiia scutelnicilor, de a birnicilor havalegii numai a numărului legiuit, pe cari să nu să supere... [1] dare. De care analoghie ce va cuprinde asupra scutelnicilor, făcînd osăbit tăbliți să o triimată în vistierie și vistieria să-i priimască și... [1] banilor rînduiți la fieștecare ținut pentru banii scutelnicilor a trii ciferturi ce avem a luoa, rămîind havalegii birnici de a da la trustrele... [1] a lor drept analogon, care socotim că să va alcătui nu mai mult decît 290 000 lei asupra lor, precum tablile anume vor adiveri, și vom cunoaște c... [1] scutelnicilor de către tagma boieriască.

---

[1] Doc. rupt.

Într-acest chip cu dizrădăcinarea a tot feliul de catahrisis de să vor împlini banii ace[ia] [?]... [1] şi suma fiind puţină şi vremea împlinirei îndelungată, nu vor sîmţi nici treptile cu toţi cielanţi, nici lăcuitorii birnici vreo sîmţitoari...[1] dărma şi povoara unei sarcini ca aceştiia şi cu închierca sămei să ei sfîrşit şi închipuirea neagiungirei.

Să va face sîlinţă de...[ră][1] măşiţa a 180 000 lei de la boierii ce nu au dat banii înprumutărei, jărtviţi de bunăvoe cu a tuturor bună priimire întru înlesnirea şi înt[împinarea lefilor] [1] oştineşti, căci, intrînd noi în cercetarea izvodului de banii ce s-au luoat, găsîm pe mulţi din acei ce nu au sigur venit nici de 1000 lei pe... [1] de 500 lei, şi cunoscînd nevoia şi obştiasca trebuinţă, s-au sîlit, au călcat piste toati greutăţile, s-au înlesnit cum au putut şi au ră... [1] ceia ce s-au socotit că poate să împrumuteze.

Dimpotrivă vedem pe mulţi din boieri cu oareşcare stare şi înlesnire a petrecire[i]... [1] bogaţi, pentru că nici unul întru aciastă vreme după întîmplări, nu au rămas nedărmat, prelungesc din zi în zi nerăspunzînd banii, din a căror [plîn][1] gîndu-să că au scopos să nu-i dei, să iveşte întîi o asuprire pentru toţi şi pe lîngă asuprire să mai înţălege din partea tuturor că cu i... [1] sîlnică îndatorire au dat aceşti bani, lucru ce nicidecum nu s-au închipuit. Apoi însfîrşit şi mai lămurit de au scopos ca să rămîe în s[lujbă?]... [1] nicidecum aciasta nu să poate, pentru că ţara este destul împovorată. Decît rămîne ca înălţimea ta să binevoeşti a priimi o sti... [1] primire pentru toţi acei ce nu au răspuns banii înprumutărei şi pentru cîţi din aciia veţi găsî că nu au nicicum închipuire de a-i...[î][1] nălţimei tale deplin ştiută starea tuturor, ca un domn patriot şi tuturor stăpîn şi părinte, încape în mijloc drept cuvînt de a să rădi[ca]...[1] au stare; iar pentru cielanţi ce vor ave închipuire, ne rugăm ca să le să poronciască de către înălţimea ta de a-i răspunde spre a nu ră[mîne]... [1] ta parte de povoară asupra ţării, cu cît mai vîrtos că nădăjduim aceşti bani cu vreme a-i şi luoa, precum mai sus prin aces[te (?)... fa[1]]cem rugăminte.

Şi într-acest chip putîndu-să înplini acesti condei nu numai că neagiungirea deplin să va înplini, da... [1] prisosi, care prisos să va da in neagiunsul ce are vistieriia în anul acesta.

Aciasta prea înălţate doamne... [1] socotinţă, iar hotărîrea ce desăvîrşit rămîne la înaltă înţălepciunea înălţimei tale.

1823... [1]

Ai înnălţimei tale cătră dumnezău smeriţi rugători şi plecaţi slugi!
Cos[tan]d[in] Cat[a]rgi vel logofăt, Cos[tan]d[in] Cr[u]p[ens]chi vel vornic, Andronachi Donici vornic, Lascarachi Sturza vel vornic, Vasile Micl[es]c[u] vel visttier, Costachi Cerchez hatman, Iancu C[ost]andachi[?] vel agă...[2] vel vornic Iordachi Paladi[?]spatar.

---

[1] Doc. rupt.

[2] Iscăliturі *indescifrabile*.

[Rezoluția domnească:]

Noi Ioan Sandu Sturdza vvoda cu mila lui dumnezeu domn țării Moldaviei !

Cetîndu-să domniei mele această anafora și pliroforisindu-ne de cuprindirea ei, întru toati hotărîm:

Întîi, ca sama de banii cheltuelilor oștinești ce s-au închiet să să pecetluiască cu pecetea domniei mèle. Și pentru cercetarea ce cere trebuința de a să face în țară pentru toati celi ce s-au luoat: bani, zahireli și iznasi zahireli cu nume pentru trebuința oșteniască și toati altili ce s-au lucrat de către rînduiții în slujbă, de la întrarea oștilor pînă ce s-au rădicat,să să aliagă boieri, oameni vrednici și cu știință, și să să rînduiască de a să face cea mai pătrunzătoare cercetare, făcîndu-să pentru toati anume catagrafie care să să potrivască cu tablile și sămile ce sînt în vistierie și orice altă va mai cere trebuința spre a să discoperi tot feliul de catahrisis ce să va dovedi urmat de către acei rînduiți în slujbă, și poroncim dumitale vel vistier de a să și pune în lucrare.

Al doilea, asupra obșteștilor socotinți întru alcătuirea neagiungirei sămei oștinești spre plata tuturor socotelilor și datoriilor pînă la rădicarea oștilor, hotărîm ca să să urmeză întocma, atît scoatirea banilor agiutoriului cheltuelilor pămîntului pe lăcuitorii birnici și scutelnici, întîii vadeli pentru înlesnire cîte pe trii luni fiiștecare sumă de 150 000 lei la fiiștecare triminie cu ce mai driaptă cumpănire. Și osăbit de la treptile cu cărți de privileghiuri, precum și mazili, ruptași și ruptă de vistierie, negutitori i jidovi hrisovuliți, bresli de tot feliul, trecuți piste slugi și bejănari fără bir să să cei un agiutoriu întocma după obștiasca socotință cu chipul cel mai drept fără a să urma în cît de puțin catahrisis și însărcinare, rînduindu-să înpreună cu dregătorii și înadins cîte un boieriu la fiiștecare, știut atît spre cercetarea stărei celor privilegheți și driaptă analoghie, cît și pentru a nu să luoa de către nimine în parte dintru acești bani pentru păgubirea vistieriei, îndatorîndu-să pe dregători și boierii rînduiți a da în vistierie tabli și izvoadi anume arătătoari de toți banii ce să vor luoa ca săvîrșindu-să strîngirea, să să . . .[1] socotială de suma ce s-au adunat din agiutoriul cheltuelilor oștinești, cari precum să vor luoa să să și dei în plata datoriilor, protimisindu-să mai întîi plata banilor ce s-au luoat din iraturile vistieriei de la zi întîi iuli 1822 spre întîmpinarea trebuinților și a cheltuelilor oștinești.

Iar pentru drept analogon ce va căde asupra legiuiților scutelnici boierești la acest agiutoriu a cheltuelilor, poroncim ca să să dei poronci dregătorilor a nu s[ă] supăra, dar nici să să analoghisască asupra lăcuitorilor havalegii. Ce, din toată suma ce-să va scoate asupra birnicilor, să să scadă analogon a scutelnicilor la trustrele triminiile și să să ție în samă boierilor acei cîte doi lei de liudi bani a zișii legiuiri, a-i luoa din vistierie pe trii ciferturi pîr la sfîrșitu lui iuni 1823, precum dumnealor fac cerire și să să dei în neagiunsul cheltuelilor oștinești, scăzîndu-i vistieriia în samă cu suma banil[o]r pe scut[elni]ei[i]

[1] Doc. rupt.

boierilor a trii ciferturi, ca nişti bani plătiţi din vistierie pe acesti trii ciferturi, precum şi pentru banii ce mai sînt a să lua din imprumutarea ce au jărtvit tagma boieriască pînă la sumă de 180 000 lei ce s-au alcătuit aciastă înprumutare. Poroncim dumitale vel vistier ca să ne înfăţoşăzi izvod de toată aciastă rămăşiţi, ca cercetîndu-să de către domniia me, să dăm hotărîre de la cari din boieri să să mai scadă sau nici ca nume să să mai cei, adică de la acei cari nu vor ave înlesnire a-i răspunde şi pentru ceelanţi să să pue la cale a să răspunde, precum însuşi toată tagma boieriască de bunăvoe au jărtvit aciastă împrumutare spre înlesnire întîmpinărei cheltuelilor oştineşti, puindu-să toati aceste în lucrare de către dumnealui vel vistier spre a să aduce întru săvîrşire. Şi săvîrşindu-să, va sta anaforaua aciasta pentru toată vremea păzită în vistieriia domniei mele, care s-au şi întărit cu a noastră domniască iscălitură şi pecete.

1823 Noi Ioan Sturza voevod

Acad. R.P.R., doc. LXIX/116. Orig. rom., cu sigiliul aplicat în ceară roşie sub rezoluţia domnească.

111

2 aprilie 1823

Hagi Dumitru Andoniu, epistatul moşiei Drăgăneşti (Vîlcea), reclamă pe locuitorii satului că l-ar fi jefuit în vremea răscoalei.

Prea înălţate doamne,

După luminată porunca înălţimii tale, ce mi se dă la această alăturată jalbă a lui Hagi Dimitrie Andoniu, epistatul moşiei Drăgăneştii, făcînd cercetare, arăt măriei tale că jăluitorul, după altă jalbă ce au dat înălţimii tale, că de către lăcuitorii satului Drăgăneştii în vremea răzvrătirii i-au luat toate bucatile i alte lucruri ale sale, ce le-au avut acolo.

Din care lăcuitori, unii fiind la sud Teleorman, s-au dat luminată porunca măriei tale, cu mumbaşir, aprod hătmănesc, către dumnealor boierii ispravnici din două judeţe, Vlaşca şi Teleorman, de la 19 ale trecutului ghenar, ca să cerceteze după orînduială. După care îmi arată jăluitorul înştiinţarea ce o fac dumnealor boierii ispravnici ot sud Teleorman, de la 4 ale trecutului martie, către dumnealui vel hatman, cu coprindere că găsindu-se într-acel judeţ lude şapte, anume: Marin Rădulescu [?] i Badea Gogoiu i Sandul Uncheaş i Stoica i Ioan Ciuleiu posluşnicu i Stan sin Rizea şi Rizea tată-său şi înfăţişîndu-i înaintea dumnealor cu jăluitorul, s-au silit ca să-i desfacă. Şi din pricină că jăluitorul au arătat catastih de multe lucruri jăfuite, şi pîrîţii că au luat mai puţine, n-au stătut mijloc a da izbrănire, şi mai vîrtos că unii din tovarăşii pîrîţilor se află lăcuitori în sud Vlaşca, de aceea au dat în mîna lui Pană aprodul, ce au fost orînduit mumbaşir, pe cei mai sus lude şapte ca să-i aducă aici spre a se hotărî despăgubirea jăluitorului, cum se va găsi cu cale. Mai văzum şi altă înştiinţare ce au făcut către măria sa domnul boierii ispravnici din sud Vlaşca tot în pricina

aceasta, scrisă de la 21 ale trecutului mart, cu coprindere că s-au înfăţişat şi acolo la ispravnic, prin orînduitul mumbaşir, oameni ce s-au arătat de jăluitor, unde la cercetarea ce au făcut dumnealor mărturii ce le-au adus jăluietorul au dovedit cum că cară şaptesprezece din satu Putineiu i cară unsprezece din satul Baciul şi cară şaptesprezece ale lui Vasile arambaşa ot Băneasa şi cu ceata lui în două rînduri au încărcat grîu, porumb, fîn, paie şi vinuri i alte lucruri de ale jăluitorului ot moşia Drăgăneştii în trecuta răzvrătire. După cum, în cele după urmă, nici pîrîţii n-au tăgăduit această urmare a lor, decît au pricinuit că au fost siluiţi de turci de au încărcat cele mai sus arătate şi le-au luat acei turci.

Pentru care zic dumnealor ispravnicii că, după mărturia ce au dat un Gheorghiţă Bănescu, ce au fost zapciu într-acea vreme la acea plasă, s-au pliroforisit că carăle de mai sus au fost ridicate de turci şi au încărcat bucatile i vinurile jăluitorului; din care unele le-au băgat în ţinutul ţării turceşti, iar altele le-au vîndut cu sila prin sate lăcuitorilor. Şi fiind acum vremea primăverii, cînd este tot lucrul semănăturilor, mai vîrtos zicînd pîrîţii că nici vechil n-au, au rămas ca după sărbătorile paştilor să se trimită pîrîţii aici, de va fi luminată porunca măriei tale.

Acum jăluitorul zice cum că toţi oamenii ce au făcut jalbă [1] la lucrurile sale aflîndu-se la sud Teleorman, au mers acolo la isprăvnicat, cu care judecîndu-se, i-au dat dumnealor boierii ispravnici în mîna mumbaşirului a-i aduce aici cu cercetarea dumnealor. Şi fiind cu dînşii pe la Găeşti, dumnealor boierii ispravnici ai Vlăşcii au adus pe aprod cu aceşti lude şapte înaintea dumnealor. Şi nu numai că i-au diiafendisit, înştiinţînd lucruri neadevărate aici către măria ta, dar încă s-au pus de au luat din mîna aprodului pe acei lude şapte şi i-au slobozit, cerînd jăluitorul ca prin mumbaşir să se aducă pîrîţii aici a se judeca cu dînşii. După care s-au făcut întrebare şi aprodului, în ce chip au curs pricina aceasta, şi tot asemenea au arătat.

Deci, trimiţînd dumnealor boiarii ispravnici de la sud Teleorman pe acei lude şapte cu înştiinţarea dumnealor aici la luminat divanul măriei tale, prin aprodul ce au fost orînduit mumbaşir, nu putea dumnealor boierii ispravnici de la sud Vlaşca nici să mai judece pricina aceasta, ca una ce era cercetată de dumnealor ispravnicii din sud Teleorman din luminată porunca măriei tale, nici să ia din mîna aprodului acei lude şapte şi să-i sloboază.

De aceea găsesc cu cale să fie luminată porunca înalţimii tale cu mumbaşir aprod hătmănesc, să meargă la sud Vlaşca şi să ceară de la dumnealor boierii ispravnici a-i face teslim pe acei lude şapte cu orice mijloc vor şti dumnealor, la sfîrşitul următorului april să-i aducă aici a se înfăţişa cu jăluitorul la judecată, de se vor orîndui de măria ta.

Vel logofăt

1823, april 2.

[1] Corect: jafuri.

[Rezoluția:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli Vlahscoie.

După arătarea ce ne face printr-această anafora asupra pricinii dumnealui vel logofăt de Țara de Jos, orînduim pe sluga domniei mele.......[1] aprod hătmănesc, să meargă la sud Vlașca, unde poruncim dumneavoastră ispravnicilor ai județului ca după sfîrșitul următorului april să faceți teslim pe acei lude șapte în mîna orînduitului mumbașir, ca să-i aducă aici spre a sta față la judecată cu jăluitorul.

1823, april 7 — Vel logofăt

Pecetea gospod

Arh. St. Buc., Condica domnească 102, p. 301—302.

112

14 aprilie 1823

Locuitorii satelor Dobrești, Lăcusteni, Căciulătești, Vrăbeți (Dolj) dau chezășie pentru șapte săteni acuzați că dețin arme din vremea răscoalei.

Prea cinstite dumneata biv vel logofete,

Noi patru sate jăluim milostivirii dumitale că, de sînt trei zile, ne-am pomenit cu dumnealui cîrsărdar viind la noi, de unde luîndu-ne șapte oameni, ce mai jos să arată, cărora făcîndu-le cerere de arme, cu cuvînt că le-au ascuns din apostasie, după ce le-au făcut îndestule cazne cu felurimi de chipuri, i-au trimis de aici la închisoare.

Ci fiindcă aceștia, și de au fost unii închinați cu apostații, după cum s-au amăgit și mult norod, dar rău nimănui n-au făcut, nici niscarva păgubași nu să arată pă urma lor.

De aceea încredințăm noi cu chizășie dată pentru dînșii că oricînd să va dovedi la ei arme, ori că au cugetat spre fapte de tîlhărie, sau că niscarva jafuri să vor afla la dînșii, să fim noi răspunzători pentru toate.

Fierbinte ne rugăm milostivirii dumitale ca să fie slobozi de la popreală, în chizășiia noastră, a-și vedea fieșcare de agonisala vieții. Și cum duhul sfînt te va lumina.

Numele celor închiși:

Stoian sin Pavel ot Dimiian
Iovan sin Pavel ot Dobrești } sud Dolj
Dinu sin Mihai ot tam

Velcea sin Nicola ot Caracal sud Romanați

Stancu ot Lăcustenii de Sus
Ianache sin Mihai ot tam } Dolj
Ioniță sin Preoteasa ot Vrabeți

Prea plecați dumitale,

Gavrilă logofăt ot Dobrești, Mihai mazilu ot tam, Sterie căpitan ot Lăcusteni, popa Dincă ot tam, Barbu Băbălău ot Căciulătești, Nicola sin Lupan ot Dimiian, Nicola Gancea ot tam, Petco Boiangiu ot tam, Dinu sin popa Dumitrache ot Vrabeți, popa Dinu ot tam, Radu mazilu ot tam.

---

[1] Loc alb în text.

[Rezoluție:] Costandin Cîmpineanu biv vel logofăt, caimacam Craiovei.

Dumneavoastră, boierilor judecători ai departamentului cremenalion, să cercetați după orînduială pe cei bănuiți, ca să dovediți ființa adevărului. Să luați sama și jălbii aceștia cu cererea ce fac și să ne arătați în scris fără zăbavă, cu întreagă pliroforie, prin 2-armaș.

1823, april 14

Pecetea căimăcămiei

Biv vel sărdar

De la departamentul cremenalion.

La cercetarea ce am făcut numiților bănuiți, tăgăduind cu totul pîra aceasta ce li s-a urmat, mai ales și prin groaznice bătăi, care s-au văzut și de înșine, trebuință este dar ca să să aducă cei care îi va fi arătat cum că au acest feli de arme, a să pune față cu bănuiții. Și precum vom dovedi ființa adevărului, prin anafora să facem arătare. Și fiindcă unii din bănuiți sînt și foarte bolnavi din pricina bătăilor și jăluitorii îi cer și prin jalbă și prin grai înaintea noastră a-i lua întru a lor chezășie, găsim cu cale a nu fi la închisoare pînă să va aduce pîrîșii lor, ci să dea pă destoinica chezășie a jăluitorilor, să șază cu toții aici, la gazdă, nelipsind afară, pînă va lua pricina sfîrșit.

1823, april 14

Mihai Alboteanu pitar, Dumitrache Poenaru, Costandin Poenaru.

După porunca cinstitei căimăcămii s-au adus la judecată înaintea noastră biv 2 vistierul Vasile Lăcusteanu i Răducan Lăcusteanu, zapciu, pîrîții numiților din dos, bănuiți de arme.

Făcîndu-să scumpă cercetare mai întăi lui Răducan Lăcusteanu, s-au apărat prin mari tăgăduiri că el nici un fel de arătare n-au făcut lui cîrsărdar pentru bănuiți. Decît aflîndu-să la satu Brăbeții, moșia numitului vistier, luînd știre că la casa vistierului este venit un nefer și-l cheamă cîrsărdar la siliștea Dimian, s-ar fi dus și însuși să vază pricina. Căruia zicîndu-i numitul vistier a merge împreună la cîrsărdar, au și plecat cu neferu. Intrînd iarăși amîndoi în casă la cîrsărdar, lui făr' a-i pomeni cevași, i-au zis cîrsărdar de au ieșit afară. Apoi, ce va fi vorbit vistieru cu cîrsărdaru, nu știe, că de loc după plecarea lui Vasile, el mai rămîind, ca un zapciu, au trimis cîrsădar neferi de au adus mai întîi pă Stoian sin Pavel, unul din bănuiți. Legîndu-l, i-au cerut armele i teșchireaoa. Și Stoian răspunzînd că nu are nici o armă, i-ar fi zis atunci lui cîrsărdar: pentruce nu-i arată hoții? Apărîndu-să că nu știe nici un hoț, au scos atunci de i-au arătat cîrsărdar o foaie cu slova mai sus numitului vistier, în care erea scrise numele tuturor bănuiților. Și spuind iarăși cum că aceștia sînt hoții, el iarăși s-au apărat că nu-i știe de hoți, nici arme au. Au trimis după aceea cîrsărdar și au adus și pă ceilanți șase bănuiți, dîndu-i la cazne pă mîinile neferilor. A două zi i-au poroncit de au făcut un car

de sat, puind pă toți numiții. I-au mai zis cîrsărdar de au făcut și o însemnare după foaia arătatului vistier. Și i-au pornit la Craiova. Mai multă știință nu are.

S-au întrebat dar vistieru Vasile ce răspunde. Făr' de tăgăduire mărturisi și arătarea Răducanului. Zise că însuși au dat lui cîrsărdar și foaie de numele bănuiților, neputînd în alt chip să să apere. Mai răspunse că pe numiții bănuiți i-ar fi arătat numai știindu-i că au fost între apostați. Au avut atunci și arme, iar acum n-au spus că au.

După aceasta au venit față înaintea noastră și însuși cîrsărdar, Mehmet aga, poruncit de dumnealui cinstitul Ali aga, zabitul paznicilor acestor cinci județe. Făcînd arătare că nici însuși este pricina, nici Răducan zapciul, ci chiar vistierul Vasile, cel care de sineși au arătat pă numiții bănuiți și i-au dat și foaia numelor. Zisă că fiind orînduit de dumnealui beșliaga de aici să umble cîrsărdar într-acest județ Dolj pentru făcătorii de rău, au mers pînă la satul Giorocul. De unde trimițînd un nefer la Reahova, în a sa trebuință, acest nefer s-au întîlnit cu numitul vistier. Și l-au întrebat de cîrsărdar, unde să află, avînd să-i spuie multe trebi. Și răspunzîndu-i neferu: ce vorbe sînt acestea? i-au arătat că știe nește hoți adevărați; au la dînșii și arme, au fost și cu apostații; noaptea și acum tîlhăresc, iar ziua sînt oameni buni. Așa auzind neferu, s-au întors la Gioroc de i-au spus. Au trimis apoi alt nefer la Vasile vistieru să-l cheme la satu Dimianu, unde plecasă de la Gioroc. Și viind numitu și cu Răducanu, l-au dat afară din casă pă Răducanu, rămînd numai cu Vasile și alți doi neferi. Ar fi început întîi Vasile a spune întocmai zisele neferului. Au scos de au dat și foaia a zece nume, arătîndu-i că sînt hoți și au acum și arme. Și zicîndu-i a le face și mari cazne și a nu-l spune pă însuși la cinevași că i-au arătat.

Așadar, ca unul ce umblă după acest fel de oameni, încredințîndu-să numitului vistier, auzind că este spăimîntat, văzîndu-l parte boierească, au trimis de au adus pă acești șapte bănuiți (trei nefiind la casele lor). Iar după ce i-au pus la bătăi, numai unii dintr-înșii ar fi arătat că la munte știe îngropate de alt om cinci pistoale și trei pușci din vremea ce fugea cu apostații. Și alt nemaispuind, i-au trimis la dumnealui beșliaga făcîndu-să cunoscut și dumnealui Ali aga. S-au dat la cinstita căimăcămie. Dete de față și netăgăduită foaia lui 2-vistier.

Văzum numai coprindere de zece nume, între care sînt și numele bănuiților. Asupra cărora de mai sus să arătară cu mari strigări și jăluitorii și rudele i soțiile numiților bătuți, că Velcea sîrbu, unul dintr-acești bătuți bănuiți, bolnav și fiind mai greu de cumplite bătăi au și murit aici la gazdă, cum și cei șase își așteaptă din ceas sfîrșitu vieții lor. Și că numitul vistier Vasile această pîră nu le-au urmat-o de altcevași, ci numai din multă răutate și pizmă ce are asupra lor, aflîndu-să cu siliștile lăcuinții lor alăturate. Osăbit pentru numiții bănuiți pot da încredințare și chezășie și alte sate, că-i știu oameni buni, făr' nici un ponos.

Deci, în mijlocul aceştii delicate madea, cea mai întîi netrebnică urmare a pîrîtului vistier fiind şi pricină mărturisită chiar de însuşi. Apoi pă lîngă arătarea Răducanului şî a lui cîrsărdar, nu puţin învinovăţie îşi agoniseşte şi prin acel cuvînt că i-au spus pă numiţii numai de apostaţi, în vreme ce şi aceasta poate fi numai judecata stăpînirii, iar la însuşi priveşte înfiinţată şi deşartă pîră.

Dreptatea şi neputînd suferi acest fel de pedepse şi omor, am adus de faţă pă Rafail ieromonahu, gazda unde şi-au dat sfîrşitu numitul Velcea. Şi arătă că cu adevărat, marţi, săptămîna trecută, pă la 7 ceasuri din zi, au murit, îngropîndu-să şi[1] la biserica sfîntului Ion, în mahalaoa Ungurenilor. După osăbită arătare ce am făcut cinstitei căimăcămii, s-au trimis şi gearaful politiei, de au văzut starea celorlanţi bătuţi; şi ne-au dat răspuns, supt iscălitura dumisale, că adecă şi Ioan, unul din căzniţi, să aflä în chin din al morţii, iar ceilanţi avînd groaznice răni pă trupuri, pot să să îndrepteze prin căutare de dohtor. Zicem iarăşi, cu toate că şi urmarea lui cîrsărdar au fost iarăşi împotrivă, pentru că în destul erea trimiterea bănuiţilor aici, la stăpînire, şi nu trebuia să le facă cumplite cazne, pînă la moarte. Dar fiindcă judecata cunoaşte cel mai întîi organ al aceştii răutăţi pă chiar pîrîtu vistier Vasile, rămîne a să osîndi, să să hotărască de către cinstita căimăcămie. Iar Răducan Lăcusteanu, zapciu, să fie în pace şi nesupărat, ca un drept. Cuviincioasă certare s-ar cuveni şi lui cîrsărdar pentru depărtarea acestor fapte. Şi numiţii bătuţi, cu porunca cinstitei căimăcămii, să fie căutaţi de dohtor, plătind şi orice cheltuieli sau pagube tuturora însuşi răul pricinuitor. Şi în vreme ce jăluitorii cer ca, însănătoşindu-să numiţii bătuţi, să fie tot în sama lor, de oameni buni, să dea chezăşie dar după orînduială.

1823, april 29

Mihai Alboteanu pitar, Dumitrache Poenaru,
Mihalache Argetoianu, Dumitrache Poenaru.

Arh. St. Buc., Condica depart. criminalion Craiova 905, f. 46 v — 47 v.

113

17 mai 1823

Paharnicul Gavriil Istrati reclamă pe Gheorghe Cantacuzino pentru pagubele ce i s-au pricinuit de către eterişti în anul 1821.

Pre înălţate doamne,

În vreme năvălirii apostaţilor, începătoriul lor, acel de pre urmă înturnat aice, Gheorghi Cantacozino, pornit pentru a răsplăti cu rău credincioasa supunire cu care pămîntenii noştri s-au însămnat cătră pre Înalta Poartă, a

[1] Aşa în text.

multora stări le-au făcut jărtvă prăzii lui. Pentru starea me însă, el și-au întrebuințat toati mijlocirile cruzimii, încît la viață m-ar fi lovit, dacă eu nu m-aș fi apărat cu scăparea în hotarul Austriei.

De obștii însă și însuși înălțimea ta este știut răpire ci mi-au făcut în vitele de tot feliul ce am avut, pre care aice în Eși le-au tăiet spre hrana împărecheților lui. Stricare casîi mele din Botoșăni și prada lucrurilor ce avem în năuntru, în sfîrșit, ardirea acé înadins a hîrtiilor de socoteli ce avem cu unii și alții, cu cari în sînul famelii meli au tipărit o neștearsă sărăcii și au deschis un izvor viu de lacrămi ce nu să pot usca decît prin o domnească milostivire.

Văzind dar în pămîntul acesta averea jacașului mieu prădătoriu, lîngă dînsa, nedispăgubit, îndrăznesc a mă crede în mare strîmbătățire.

Pentru aceea, cu umilită rugăminte alerg la milostivirea înălțimii tale.

Al înălțimii tale, pre plecată slugă,

Gavriil Istrate paharnic

[Pe verso:] Dreptățile le ai întru aceasta, dar fiindcă nu atîrni de la noi și rămîne a să da hotărîre de cătră prea puternicul nostru împărat, vei fi îngăduitor, și cînd alții asămine dumitale pătimitori vor fi puși la cale, vei fi și dumneata.

1823, mai 17

Vel logofăt

Acad. R.P.R., doc. MCLVI/330. Orig. rom.

114

Mai 1823

Vasile Strîmbeanu dă în judecată pe căpitanii de panduri Trandafir Boboloacă din Rogova, Detco din Bobaița, Drăghiceanu și Ionița Hîrgot din Baia de Aramă și Drăghiceanu Sîrbu, pentru că l-au « călcat » în vremea răscoalei.

De la isprăvnicatul Mehedinți.

După jălbile ce au dat mai nainte stăpînirii și acum mai pă urmă cătrc cinstita căimăcămie dumnealui treti logofăt Vasile Strîmbeanu [1] dintr-acest județ pentru apostații ce l-au jăfuit, au tras la judecată înaintea noastră pă

---

[1] Vasile Strîmbeanu a fost în 1814 căpitan la Baia (Fondul Glogoveanu, doc. 357/1815); în 1818 și 1819 el este administrator al moșiei Glogova (Arh. St. Craiova, doc. XVI/9; LXXXIX/13). În 1820, fiind zapciu de plasă, a persecutat mult pe locuitorii din Cătunu și Glogova, încît aceștia au fugit de pe moșie (Arh. St. Craiova, doc. XVI/14). În 1821, imediat după începerea răscoalei. V. Strîmbeanu este trimis în plasa Baia să combată răscoala și să facă agitație împotriva lui Tudor (Fondul Glogoveanu, doc. 295 1821). El fuge apoi de acolo în București unde este prins de Tudor. Este pus la cazne și i sc iau 3 200 taleri găsiți asupra lui. Drept despăgubire pentru acești bani, V. Strîmbeanu obține, în 1823, o vie a lui Tudor (Arh. St. Buc., Judecătorești noi, tribunalul Mehedinți, dos. 15 921/1832 roșu, f. 6, 15, 40, 76: E. Vîrtosu, *Mărturii noi*..., p. 103).

Trandafir Boboloacă ot Rogova şi Detco căpitan ot Băbăiţa, apostaţi, i căpitani Drăghicean Hărgot i Ioniţă Hărgot [1] văru său şi Drăghicean Sîrbu căpitani de becheri ot Baia de Aramă, cu tovarăşii lor tot dintr-acest judeţ, arătînd că în vremea apostasii, avînd cîteva lucruri dintr-ale casii pusă în păstrare la satul Gîrboviţa şi cîteva la satul Glogova, mai sus numiţii Trandafir şi Detco cu tovaroşii lor s-au pus de au călcat la satul Gîrniţa în trei rînduri şi i le-au luat toate, făcîndu-i paguba în sumă de taleri 1189, 10 parale. Asemenea şi numiţii Hărgoteşti cu tovaroşii lor, călcînd la Glogova, i-au luoat tot în sumă de taleri 3212, 30 parale, cerînd să aibă dreptate cu a i să face despăgubire, căci nu le-au fost nimic datori de l-au jăfuit.

Şi după buiurdizma cinstitei căimăcămii, ce au adus ca să cercetăm şi să îndreptăm, s-au întrebat şi pîrîţii, ce au să răspunză.

Întîi pricinuia zicînd că nu ar fi fost ei la jafurile numitului şi că jăluitoriu şi-ar fi mai luoat din jafurile sale înapoi, iar în urmă după ce adusă jăluitoriu de mărturie pă... [2] chelariul dumnealui medelnicerul Coţofeanu de la satul Gîrniţa, la care i-au fost lucrurile în păstrare, împreună cu alţi oameni de au dat credinţă sufletească înaintea noastră pentru lucrurile de la Gîrniţa, că numitului Trandafir şi Deatco cu tovaroşii lor au călcat în trei rînduri şi le-au luoat toate. Asemenea şi pentru cele de la Glogova la pricinuirea căpitanilor Hărgoteşti, după ce adusă jăluitoriu pă Ghiţa sin Niţu Răduţoiu ot... [2] de arată că ei şi cu tovaroşii lor au luoat acele lucruri, cum şi adeverinţă înscris de la Ştefan isprăvnicelul ot Glogova, care îi înştiinţează de adevăraţii jăfuitorii acelor lucruri, zicînd că au cunoscut la Ioniţă Hărgot nişte pereni şi la Drăghicean Hărgot un cauc roşu şi un sac cu hîrtii ale jăluitoriului, rămaseră toţi pîrîţii apostaţi făr' de cuvînt, începînd a să spune care ce au luat.

Aşadar, nemaiputînd tăgădui fapta lor, s-au îndatorat a plăti fieşcare paguba jăluitoriului după cum mai jos să aşterne socoteala cu mulţumirea lor, fiindcă i-au mai scăzut jeluitoriu din dreptul ce să cuvenea a luoa. Dar pentru cîţi inşi au arătat Hărgoteştii că le-au fost tovaroşi şi au luoat părţi din jăfurile ot Glogova de taleri... [2] care aducîndu-să de faţă, au ieşit neamestecaţi la acele jafuri. După tot cuvîntul drept, rămîn tot pîrîţii Hărgoteşti datori a împlini aceşti bani, ca unii ce sînt netăgăduiţi hoţi şi căpetenii celorlalţi.

Mai vîrtos Drăghicean Hărgot, cel ce de loc ştiindu-să vinovat, s-au cacerdisit în ţara nemţească şi ei ce vor avea, îşi vor căuta cu tovaroşii lor. Pentru care, spre dovada cercetării aceştii pricini, s-au dat această carte de judecată la mîna jeluitoriului treti logofăt Vasile Strîmbeanu

1823, mai

Nicolaie Glogoveanu
Iancu Bengescu

---

[1] Ioniţă Hîrgot, originar din Baia (Arh. St. Craiova, ms. 32). Prin 1811 era vătaf la plaiul Cloşani (Arh. St. Buc., Administr. vechi, vistieria Ţării Rom., dos. 2118/1811, f. 59).

[2] Loc alb.

Taleri	parale	
		Paguba ot Gîrnița, ce s-au făcut de Trandafir și Deatco cu tovaroșii lor apostați... însă:
1 189,	10	[Urmează lista obiectelor reclamate și prețul lor, totalizînd suma de 1 189, 10 din care se scade suma primită de Vasile Strîmbeanu, anume:]

	Tal.	parale	
510	270	—	de la Trandafir cu ceata lui
	70	—	de la Deatco
	45	—	de la Șărban Cotigă tovarășul lor
	45	—	de la Pîrvu Danciului
	80	—	de la Lungu ipac
	510	—	

679,	10	adecă șasă sute șaptezăci și noo și parale 10 rămîn iost asupra numiților cu tovarășii lor apostați să și-i caute logofăt Vasile Ștrîmbeanu.
		[Se continuă lista obiectelor reclamate al căror preț se ridică la 3 212, 30 taleri, din care se scad sumele ce s-au primit, după cum urmează:]

Taleri	parale
3 212,	30

610	—	de la Drăghicean Hă[rgot] i Ioniță văru său i Drăghicean Sîrbu ot Baia
270	—	Boia, nevasta lui Gheorghe argintariu, la care au fost multe lucruri dintr-acestea date în păstrare de Dumitrache Gospodariu tovarășu lor ce lipsăște.
80	—	Costandin Spineanu ot Spineni, ipac.
960	—	

2 252,	30	adecă doo mii doo sute cinzăci și doi, parale treizăci, rămîne iost să-i împlinească Drăghicean Hărgot ce și el lipsăște cu tovarășii lui, cînd va veni.

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 88 v — 90.

115

21 iunie 1823

Cercetarea unei reclamații pentru furt săvîrșit în vremea răscoalei.

De la isprăvnicatul Gorj

Dumnealui Bănică Politimos au tras la judecată înaintea noastră pă Niță Ciocîrlie i Ștefan Goncea ot Cîlnic dintr-acest județ, arătînd că aceștia, făcîndu-să căpitani în vremea apostăsii, s-au închinat cu alții mulți și au

mers la un Grigore de la satul Găvăneşti ce-l ştia de mai nainte că este posluşnic al dumnealui şi are lucruri date întru a lui păstrare ca să le ascunză. Şi negăsindu-l pă dînsul acasă, au găsit numai pă o soră a lui, Stana fata, şi apucîndu-se acest Niță Ciocîrlie cu zor şi cu laude de cazne ca să-i spuie în ce loc sînt lucrurile stăpînu-său, şi nemaiputînd numita să ție la iscodirile ce-i făcea, au spus. Aşa, auzînd Grigorie fratele numitei de unde era că s-au mărturisit lucrurile, au ieşit de față. Şi nemaiputînd nici numitul tăgădui, au mers de i-au dat toate lucrurile ce era la dînsul în păstrare şi le-au împărțit între ei. Întrebîndu-să și numitul ce are împotrivă să răspunză, deocamdată s-au abătut la pricinuiri că ei au fost loați de silă de alții ce era mai mari şi numiții din toate lucrurile cîte au fost la Grigore au loat numai de la nişte hamuri ce le tăiaseră nişte curăle; dar în cele din urmă, ieşind de față şi Grigorie, cel care au ținut lucrurile la dînsul în păstrare, şi arătîndu-i că ei au fost mai mari căpetenii, precum este ştiut, dovedindu-să şi din alte cercetări ce s-au făcut mai nainte şi că aceştia dintru-ntîi au fost închinați cu Tudor apostatul şi mai vîrtos că prin numitul Niță Ciocîrlie s-au făcut toate iscodirile surori-sa pînă au mărturisit lucrurile jăluitorului. Nemairămîind nici un cuvînt de pricinuire la cele arătate de numitul Grigorie, cunoscîndu-să vinovați, alta n-au mai provalisit, fără numai zisă Niță Ciocîrlie că dintr-acest județ mai are tovaroşi precum şi din Mehedinți, care a mers cu ei de au săvîrşit această faptă, căzînd cu rugăciune ca să-i lasă să meargă pă la toți tovaroşii lor şi cîte lucruri să vor găsi în ființă să le aducă şi să le primească. Iar ce vor mai lipsi să le plătească cu prețu ce prin deosebită foaie să arată, lăsate din preț cu mult mai jos din cît făcea, dîndu-i şi zapis. Peste cîtăva vreme s-au dus de au dat jalbă cinstitei căimăcămii, arătînd multe bîrfeli şi categorii cu care socotind că poate îşi vor afla vreo îndreptare, dar nu le-au rămas nici un cuvînt. Şi la dreptățile ce are jăluitoru a i să împlini toate lucrurile cîte i s-au luoat după prețu ce vor fi fost, iar după cum prin zapis s-au sinfonisit cu preț mai jos, judecata găseşte cu cale să le împlinească numiții de mai sus, ca unii ce ei au fost mai mari căpetenii şi vecini cu numitul Grigorie ştia unii altora iconomie, mai vîrtos Niță Ciocîrlie, ca unul ce el au fost ispititoriul dentîi, pînă au arătat toate lucrurile. Şi ei au mers cu ceilalți care iarăşi ei îi ştiu la care numitul Grigorie de le-au luoat, iară ei ce vor avea unii cu alții, îşi vor căuta prin deosebită judecată. Şi fiindcă numiții nu să mulțumiră a face împlinire de aici, să sorociră a merge şi la cinstita căimăcămie, de unde, cum să va găsi cu cale, să va face desăvîrşită hotărîre.

1823, iunie 21

Costandin Brăiloi
Ştefan Gănescu

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj 1310, f. 58.

Iași, 23 iunie 1823

Anaforaua boierilor divaniți din Moldova către Ioan Sandu Sturza pentru izgonirea arnăuților și sîrbilor, care au încercat o nouă răzvrătire cu armele, și instituirea unei cenzuri a scrisorilor pentru străinătate.

(Übersetzung) Iași, 23 iunie 1823

Die erwiesene freche Unternehmung der greco-arnauto-Serbo Hetäristen, welche erst kürzlich durch die beschlossene Absendung einiger bewaffneten aus ihrer Mitte nach der Moldau gewagt worden ist, hat, obwohl es durch die Sorgfalt des dortigen Guberniums vereitelt worden, dennoch in der Moldau eine grosse Unruhe und den Verdacht erregt, dass, da diese Verwegenen nach dem ersten Misslingen ihrer thörichten und verbrecherischen Absichten, die Realisirung derselben zum zweyten Male versucht haben, niemand daran zweifeln kann, dass sie bey der ersten günstigen Gelegenheit auch zum dritten Male und noch öfters, diese Versuche wiederholen und trachten würden, den Moldauern aus Rache, weil sie an ihren thörichten Plänen keinen Antheil nehmen wollten, alles Mögliche Böse zuzufügen. Es ist auch wahrscheinlich, dass dieser zweyte Versuch so wie der Erste, von eben den 5 oder 6 ihrer Rädelsführer, die allgemein bekannt sind, herrühren, und diese werden nie aufthören, in so lange derley verderbliche Pläne zu schmieden, so lange sie in dem Besitze der hierländigen Klostergüter-Einkünfte sich befinden werden, denn wenn diese von dortaus, wo sie bloss aus Barmherzigkeit geduldet werden, zu gewissens—und schamlosen Handlungen sich entschliessen können, so werden sie gewiss, im Besitze von Geldsummen, noch mehr im Stande seyn, ihre verbrecherischen Zwecke zu realisieren. Auch ist es möglich, dass sie dabey auch die Hülfe der hier im Lande unter verschiedenen Protectionen lebenden Griechen-Arnauten und Serbier rechnen und mit ihnen im Einverständnisse stehen.

Die Frevler vom Jahr 1823 sind bekanntermassen dieselben, welche im Jahre 1821 die Fahne des Aufruhrs aufgesteckt haben. Diese sind es, welche Anhänger werben, nähren, kleiden und besolden, sie sind die Befehlenden und es unterliegt keinem Zweifel, dass, so wie sie den gegenwärtigen Überfall von Bessarabien aus verbreitet haben, sie ebenso einen zweyten aus sonstigen Gegenden einzuleiten und vorzubereiten, auch alles dasjenige zu thun fähig sind, wozu sie ihre Verstocktheit nur bestimmen kann.

Von denselben Werkzeugen muss man dieselben Wirkungen erwarten und die Absicht kann nie eine andere seyn, als diess unser Vaterland abermals in den bedauerungswürdigen anarchischen Zustand zu versetzen, dessen traurige Folgen noch heute tief gefühlet werden.

Um also nicht etwa wieder in ein neues, noch grösseres Unglück, zu gerathen, nehmen wir Euer Durchlaucht Landesväterliche Sorgfalt in Anspruch

und zeigen pflichtmässig an, dass die obberührten erwiesenen Umtriebe der Griechen, Arnauten und Serbier grosse Besorgnisse und mancherley Verdacht erregt haben, um allen angewendeten Sicherheitsmassregeln trotz zu bieten, dann die öffentliche Sicherheit zu gefährden, zum Ziele haben, denn wenn wir uns gleich auf die vom bessarabischen Gouverneur Euer Durchlaucht gegebenen schriftlichen Versicherungen verlassen und die von ihm ergriffen seyn sollenden Massregeln, als zweckverbürgend ansehen sollten, so sind wir, wenn wir die Vergangenheit uns in's Gedächtnis zurückrufen, nichts desto weniger im Stande, die gewümschte Bürgschaft der öffentlichen Ruhe als hergestellt anzusehen.

Unser grösster Verdacht, fallt diessfalls vorzüglich auf die hier im Lande unter verschiedenen fremden Protectionen zerstreut lebenden Arnauten und Serbier. Wir glauben daher, aus Besorgniss um die allgemeine Sicherheit und Ruhe, auf die Entfernung dieser Menschen, sey es auch nur zeitlich, aus diesem Lande antragen zu müssen und sollten einige darunter im Sinne der Traktatsstipulationen Handel treiben, so mögen sie sich ihrer Waaren en gros entledigen und sich zu Gunsten des allgemeinen Wohls wegbegeben. Die Proffessionisten und die geschäftslosen Individuen aber, sollen bis zur Befestigung der Ruhe in unserem Vaterlande durch die sie schützende Consulate unter Wache über die Gränze geschafft werden und nur diejenigen von ihnen befugt seyn, sich hierlandes aufzuhalten für deren gutes Betragen die löblichen Consulate schriftliche und besiegelte Versicherungen geben würden.

Ebenso wäre es rathsam, alle Correspondenz mit dem Auslande und, wenn es thunlich wäre, gleich von heute an zu untersagen. Die Handels und sonstige dringend nothwendige Correspondenz aber, einer Zensur, welche Euer Durchlaucht zu ernennen für gut finden würden, zu unterziehen. Auch wäre es erspriesslich, auf den mündlichen Verkehr der Personen bey den Quarantainen, durch einen vertrauten und verlässlichen von Euer Durchlaucht zu ernennenden Commissaire zu wachen.

Iași, 23 iunie 1823 [1]

Traducere

Neruşinata încercare dovedită a eteriştilor greci, arnăuți şi sîrbi, pe care au îndrăznit să o facă cu armele cîțiva dintre ei acum de curînd veniți în Moldova a stîrnit în țară, cu toate că a fost zădărnicită de cîrmuirea de aici [2], o mare turburare; căci, de vreme ce aceşti turburători, după ce au dat greş întîia oară în fapta lor nebunească şi nelegiuită, au mai încercat totuși să o săvîrşească acum, nu poate fi îndoială că la cel mai apropiat prilej ei

---

[1] Data în document este 23 iunie fără să se specifice dacă este în st. n. sau în st. v.

[2] Potrivit rapoartelor consulare prusiene, complotul eterist a fost descoperit la 18 iunie (*Hurmuzaki*, X, p. 233).

vor face o a treia încercare şi încă altele mai dese şi că vor căuta să facă orice rău moldovenilor, din răzbunare, fiindcă nu au voit să ia parte la planurile lor nebuneşti. Mai este de crezut că această de a doua încercare, ca şi cea dintîi, a fost stîrnită de aceiași 5 sau 6 complotişti care sînt îndeobște cunoscuți [1], şi aceștia nu se vor sătura să țese astfel de planuri primejdioase atîta timp cît vor fi în posesia veniturilor bunurilor mănăstirești din țară, căci de vreme ce ei se pot hotărî, de acolo de unde sînt răbdați numai din milă, la fapte neruşinate şi nesocotite, cu atît mai mult vor fi în stare să-și îndeplinească scopurile nelegiuite dacă au bani mulți la dispoziția lor. Și se mai poate ca ei să se bizuie întru aceasta şi pe ajutorul greco-arnăuților şi sîrbilor şezători aici în țară sub felurite protecții şi să fie în înțelegere cu aceştia.

După cît se ştie, făcătorii de rele din anul 1823 sînt tot acei care în anul 1821 au înălțat steagul răscoalei. Ei sînt acei care recrutează partizani, le dau hrană, îmbrăcăminte, simbrie, ei sînt conducătorii, şi nu se poate tăgădui că, aşa cum au pornit ei năvălirea aceasta din urmă din Basarabia, tot aşa vor şti ca şi din alt ținut să pregătească şi să conducă răzmerița, şi că sînt în stare de orişice faptă, atît de mare le este îndîrjirea.

Trebuie să ne aşteptăm că tot aceste unelte vor săvîrşi acelaşi lucru, iar dorința acestor oameni nu va putea fi niciodată alta decît să ne aducă iarăşi țara în aceeaşi stare de anarhie jalnică [2], ale cărei urmări triste le mai simțim încă adînc pînă în ziua de azi.

Aşadar, pentru ca să nu cădem într-o nouă nenorocire, încă mai mare, ne bizuim pe iubirea părintească de țară a măriei tale şi aărtăm credincioşi că mai sus pomenitele uneltiri doveditoare ale grecilor, arnăuților şi sîrbilor, [care] au stîrnit o mare îngrijorare şi oarecare bănuială, au drept scop să împiedice toate măsurile de siguranță luate şi apoi să primejduiască ordinea publică; iar dacă ne bizuim pe încredințările scrise date măriei tale de către guvernatorul Basarabiei şi socotim că măsurile ce ar fi luat ating scopul ce ni l-am propus, totuşi, dacă cugetăm la lucrurile trecute, nu sîntem în stare să privim chezăşia cuvenită a liniştei obştești ca ceva statornicit.

Bănuiala noastră cea mare cade acum mai ales asupra arnăuților şi sîrbilor risipiți aici în țară care stau sub ocrotirea feluritelor protecțiuni străine. Socotim aşadar, din grijă pentru ordinea şi liniștea obştească, să propunem izgonirea acestor oameni din țară, chiar numai vremelnică [3]; iar dacă unii dintre ei

---

[1] Printre ei se afla Vasile tufeccibaşa. Întregul grup de complotişti, în frunte cu el, a fost prins în raiaua Hotinului şi toți complotiştii « au fost duşi la locuri sigure » (*Hurmuzaki*, XX, p. 831; X, p. 234).

[2] La 27 iulie Kreuchely raporta că şi la Bucureşti există teama de o răscoală (*Hurmuzaki*, X, p. 536—538). Presupuşii eterişti au fost puşi şi la Bucureşti sub urmărire şi unii dintre ei au fost arestați (*Hurmuzaki*, X, p. 239; XVI, p. 1108—1109).

[3] Încă din martie se dezbătea în divanul Moldovei problema izgonirii grecilor, sîrbilor şi bulgarilor din țară, fapt care a stîrnit panică în rîndurile acestora (*Hurmuzaki*, XX, p. 813—817).

se ocupă cu negoţuri în înţelesul stipulaţiunilor din tratat, apoi ei să se desfacă de mărfurile lor cu toptanul şi să părăsească ţara spre binele obştei. Însă profesioniştii şi indivizii fără treburi vor fi duşi peste graniţă sub pază de către consulatele protectoare pînă la statornicirea liniştei în patria noastră, şi numai acelora dintre ei le va fi îngăduit să rămînă în ţară pentru care cinstitele consulate vor da chezăşie scrisă şi întărită cu pecete privitoare la buna lor purtare [1].

Tot astfel ar mai fi nimerit ca orice corespondenţă cu striănătatea să fie oprită şi dacă se poate chiar de astăzi. Iar scrisorile cu privire la treburile negoţului şi altele de neapărată trebuinţă să fie supuse unei cenzuri pe care măria ta vei crede de cuviinţă să o institui. Şi s-ar mai cuveni să se privighezc vorbele dintre oameni la carantine printr-un comisar credincios şi de ispravă, pe care l-ai numi măria ta [2].

Hurmuzaki, XX, p. 827—828. Text germ.

117

2 iulie 1823

Date despre împărţirea averii rămase de pe urma lui Dumitru Gîrbea, căpetenie de panduri în 1821.

De la ispravnicatul Mehedinţi.

Stanca, soţia răposatului Dumitraşco sin Dumitru Gîrbea [3] dintr-acest judeţ, prin jalba ce au dat mării sale prea înălţatului nostru domn arată că, luînd întru căsătorie pă Dumitraşco feciorul lui Dumitru Gîrbea de la Gîrbovăţi, în diastimă de 6 ani cît au vieţuit cu dînsul şi au cîştigat şi copii cărora întîmplîndu-să moarte, au rămas tot în casa socru-său pînă în anul trecut în vremea răzvrătirii, cînd s-au întîmplat şi bărbatului ei moarte. Precum şi atunci, neavînd o altă nădejde, au şezut tot la socru său în casă, pînă cînd au sosit oştile împărăteşti în ţară şi socru său fiindcă fugise, amestecat cu apostaţii, după ce s-au predat la turci, l-au trimis mai marile oştirilor

---

[1] Aceste măsuri nu au fost puse în practică (*Hurmuzaki*, XX, p. 837).

[2] În aceeaşi zi logofeţia treburilor din afară a adus la cunoştinţa agenţiei Austriei hotărîrea divanului Moldovei de a izgoni din ţară pe toţi arnăuţii şi sîrbii care nu vor avea chezăşia consulatului de care ţin (*Hurmuzaki*, XX, p. 828—829. Text germ.).

[3] Într-un pomelnic din 1811 al lui Dumitru Gîrbea, dat la schitul Topolniţa, se găsesc menţionate următoarele rude:

Dumitru, Ioana, Dumitraşco, Tudor, Stanca (Acad. R.P.R., ms. rom. 2199, f. 31).

Tot în 1811, D. Gîrbea este căpitan de poteră sub comanda lui Tudor Vladimirescu. Legăturile lui cu Tudor se constată în continuare în anul 1813 (E. Vîrtosu, *Mărturii noi*. . . ., p. 17, 30).

În februarie 1820 îl găsim pe D. Gîrbea făcînd hotărnicie la Călineşti, jud. Mehedinţi (Arh. St. Craiova, doc. XXVII/13).

la Diiu [1]. Iar pă dînsa, rădicîndu-o turcii și aducîndu-o în Cerneți, au ținut-o la popreală mai mult de o lună de zile, luîndu-i și tot ce au avut de la părinții ei împreună cu ale socru-său, încît au scăpat numai cu sufletul. Nefiindu-i îndestul că au robit-o ca o argată în șase ani, ci să află păgubașe și de zestrea sa de la părinți din pricina socru-său, cerînd a fi luminată poruncă către isprăvnicat, ca să să despăgubească cu cevași din namestiile socru-său, dîndu-să și a treia parte, ca uneia ce au avut și copii cu fiu-său. În dosul căreia jălbi de la trecutul fevruarie 23, s-au și dat luminată buiurdizmă către acest isprăvnicat, poruncitoare să cercetăm. Și la dreptatea ce va avea jăluitoarea, să-și afle cuviincioasa îndestulare și să îndreptăm. Iar neodihnindu-să vreo parte de aici cu cercetarea în scris, să-i sorocim și la cinstit divanul Craiovei.

Pentru care arătîndu-să la isprăvnicat și Ghiță Benga cu asemenea cerere de lipsa zestrii Bălașii, fie-si, soția Gîrbii cea de al doilea, și alte pagube, i Gheorghe Erceanul, precum și alți creditori cu sineturi și făr' de sineturi, cărora li s-au întîmplat pagubi din pricina Gîrbii că au fost apostat, s-au făcut mai întîi comision de toate rămasurile răposatului Dumitru Gîrbea și s-au orînduit cu pitac către dumnealui biv treti logofăt Ioniță Burileanu i Sima starostea cu alți doi negutători ca să cerceteze toate condeiele cele în ființă, atît de rămasurile Gîrbii, cît și de lipsurile de zestre și pagubile cele ce caută a să despăgubi, și să facă prețuirea pentru toate, care orînduiți și dau înscris prin comision cercetarea i alegerea și prețuirea ce au făcut. Și înfățișîndu-să înaintea noastră toți cei ce caută despăgubire cu comisionul, am văzut că toată periusia Gîrbii este numai în sumă de taleri 6202, iar cererile păgubașilor fiind mai mare sumă de taleri 10 576, parale 5, am făcut chibzuire ca mai întîi să să scază, adică să să scoață din toată periusia lipsa zăstrurilor și datoriile cele cu sineturile înscrise. Apoi ce va prisosi din periusie, să să analoghisească suma pagubilor celorlalți, ce sînt numai cu dovezi de oameni mărturii, fără sineturile Gîrbii, în scris, ca să să împărtască de despăgubiri după dreptate.

Drept aceea, alegîndu-să și lipsa zestrii a aceștii jăluitoare în sumă de taleri patru sute doaăzăci și patru, după cum se arată în comision, pentru care aducîndu-ne de mărturie pă Drăghici Ciobanul și Ilinca soția lui Dumitru sin Ianăș ot Ercea, de au arătat cu credință sufletească, că cu aceste lucruri au intrat jăluitoarea în casa bărbatu-său și a socru-său Dumitru Gîrbea și nu și le-au mai luoat înapoi. Ca o lipsă de zestre fiind pecetluită, între care datorii cu sinet, avînd să ia și dumnealui sluger Bărbuceanul Gănescul din sud Gorj taleri 700 pentru nește fîn ce i l-au fost dat mortului Gîrbea mai nainte cu tocmeală, și fiind cu sinet scriisoarea Gîrbei, s-au socotit a li să

[1] La începutul răscoalei, D. Gîrbea era vătaf în plaiul Cloșani. El se alătură imediat lui Tudor Vladimirescu, împreună cu 100 panduri, și merge cu el la Padeș. Este trimis cu 400 panduri în Gorj să prindă pe stolnicul Dinu Bălteanu (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 234, 236).

împlini în preț. Care bani împreunîndu-să cu taleri 424, lipsa zestrii Stanchii jăluitoarii, să adună taleri una mie una sută doaozăci și patru datorii întregi și cu taleri una sută patrusprezece, parale 22, cu analoghie din taleri 235, paguba lui Gheorghe Erceanu tatăl Stancăi jăluitoarei pentru neşte vie și o zălogire de cazan ce urmează și numitul a să despăgubi din rămasurile Gîrbii, după comision, viind leul po parale noaosprezece și o lățcae, să împreună taleri una mie doao sute treizeci și opt și parele 22. Drept care bani li s-au dat însă o vie cu jumătate pivniță din Poiana Hoțească, de zid, cu împrejurimile ei, prețuită în taleri una mie doo sute și un bou i un stup de la Semeon Horca ot Gîrboviți ce le-au luoat de la Gîrbea și le-au dat unde au vrut să li să implinească prețuită cu taleri 20 i un streazi de la un ispravnec ce l-au luoat fiind al Gîrbii să-l plătească prețuit cu taleri 15 și o bute de la Sandul popii ot tam, ce au luat-o, ipac prețuită cu taleri 5, adunîndu-să în sumă de taleri una mie doo sute patruzeci, mai prisosește taleri unul, parale 18, să întoarcă celorlalți creditori, și fiindcă cealaltă vie cu pivniță jumătate este din vechime a lui Gheorghe Erceanul, după cădere și după dreptate cu mulțumirea tuturor s-au însărcinat Dincă Erceanul logofăt, fiiu-său, că toate datoriile ce să arată mai sus să răspunză atît surorii-sa Stanchii, lipsa zestrii, cît și slugerului Bărbucean Gănescu, datoria de taleri 700, precum și tătîni-său Gheorghe, paguba de taleri 114, încredințîndu-i cu zapise pă anume, că le va plăti în soroace cuviincioase și să ia însuși într-a sa stăpînire via Gîrbii, cu pivnița jumătate și celelalte ce să coprinde mai sus [1].

Pentru cari i s-au dat această carte spre dovadă la mînă. Iar cît el, numitul Dincă, nu va fi urmărit cu a împlini păgubașilor banii ce să arată mai sus, atunci să să silească prin judecată și făr de voe a plăti.

1823, iulie 2

Nicolae Glogoveanu

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 71 v — 72 v.

ANEXĂ

la documentul nr. 117

Perilipsis după comision de cele ce s-au dat din rămasurile Gîrbii, drept pagubi și datorii, însă cele cu sineturi întregi și cele fără sineturi, taleri 8 617, parale 25, analoghisindu-să pă talere 4 243, parale 20, ce rămîn avut bez taleri 1958, parale 20, ce s-au scăzut pagubi întregi. Vine leul numai parale 19 și o lăzcaie și mai cevași, dar parale 19. Zicem:

---

[1] Încă din aprilie 1823, căimăcămia Craiovei dăduse dispoziții ca averea lui D. Gîrbea, pentru a nu se pustii, să se dea spre îngrijire celor jefuiți de el (E. Vîrtosu, *Mărturii noi...*, p. 84).

taleri	parale	
700	—	datoria slujeriului Bărbuceanu Gănescu pă fîn cu sinet, ce s-au însărcinat logofăt Dincă.
424	—	lipsa zăstrii Stancăi, nora Gîrbii, după arătarea mărturiilor ce au adus
114	22	paguba lui Gheorghe Erceanu din taleri 235, leu po parale 19 — însă drept care li s-au dat
1 238	22	

taleri	parale	
1 200	—	o vie cu jumătate pivniță din Poiana Hoțească, de zid, cu împrejurimile ei.
20	—	un bou și un stup de la Seman Harca[1] ot Gîrbovăți, ce s-au luoat de la Gîrbea și le-au dat unde au vrut
15	—	un streaz de la Ispas Enescu ot tam ce l-au luoat fiind al Gîrbii.
5	—	o bute de la Sandu popii Daii ot tam ce au luat-o Ispas.
1 240	—	

1 — 18 mai rămîn dator numiții creditori să dea celorlalți. Și cu toate însărcinîndu-se Dincă Erceanul, fratele Stancăi și fecioru lui Gheorghe Erceanu, au dat zapis slujerului Bărbuceanu să-i răspunză oricum va fi datoria de taleri 700, ecsofilindu-să și cu ceilalți, fiindu-le vechil.

Cartea lui Ghiță Benga

610	20	întregi
1 851	2	au analoghisit din taleri 3 347
2 461	22	drept care i s-au dat, însă

taleri	parale	
670	—	casa dă zid cu toate
75	—	5 stînjeni dă moșie din Gîrbovăți
200	—	1 ipac din Valea Glodului
150	—	1 via cu pivniță de la Iana Arezniceasca
900	—	60 stînjeni dă moșie de la răspopa Costandin ot Valea Rea
120	—	10 ipac de la Radu Fiiar
150	—	de la Niță Rîmă ot Leurda
15	—	un streaz de la Radu Bătăiosul
2 480		
2 461,	22	
18	18	să-i răspunză înnapoi celorlalți creditori

[1] Corect: Simeon Hoarcă.

Cartea dumnealui clucer Glogoveanu

taleri	parale	
224	—	întregi pentru vin
623	16	din taleri 1 278, parale 30, leu po parale 19, pentru porumb
847	16	

taleri	parale	
847	16	drept care i s-au dat însă

taleri	parale	
800	—	40 stînjeni dă moşie din hotaru Serpeştilor şi Merişanca po taleri 20
47	16	să i să împlinească de la...[1] preoteasa popii lu Pătru
847	16	ot Gîrbovăţi, din taleri 70 ai Gîrbii zălogirea vii cu pivniţa ei de acolo sau de la cine din creditori va luoa pentru cusur, să fie datori a răspunde dumnealui clucerului aceşti bani.

Cartea protopopului Ghiţă Gîrboviceanu de la Gîrbovăţi.

taleri	parale	
711	11	analoghi din taleri 1 459, paguba ce i s-au ales prin comision şi s-au socotit leu po parale 19 drept care bani i s-au dat în stăpînire, însă

	taleri	parale	
	530		o vie cu pivniţă i o putină i o bute şi un lin în Gîrbovăţi ce este alăturea cu a protopopului şi chiar pă moşia sa împărăsită să o stăpînească neclintit
	15	—	o căldare
	7	20	un feşnic mare
	20	—	un ţechi de ocioaie } ce să arată prin comision asupra protopopului
	10		40 şteanapi de curte }
587,20	2		una berbeniţă mare
	3		un butoi
	587	20	

123 31 adecă una sută doăzeci şi trei, parale 31, ce rămîn cusur să-i împlinească de la Nicolaie Corlan ot Sămărineşti din taleri 200 ce este dator la Gîrbea, cusur din taleri 950, pentru 90 stînjini moşie care i-au fost cumpărat Gîrbea, precum mai pă larg să arată în comision. Si numitul Corlan, răspunzînd jăluitoriului aceşti bani, este dator să mai răspunze şi talerì 76, parale 9, pînă la împlinirea sumii de taleri 200 la alt creditor căruia i să va da sinet de la isprăvnicat, apoi să exsofliseşte de pricina acestor bani.

[1] Loc alb.

Cartea Răduțului Moflea ot Gîrbovăți.

	taleri	parale	
	177 —	37	din taleri 365 ce au avut să ia prin comision și le-au socotit leu po parale 19, drept care bani i s-au dat însă:

	taleri	parale	
	20	—	o căldare mare ce este asupra-i
	5		o putină la Ioana Gîndăcioanea
	5		o bute de la Sandu Preotesii
	3		un butoi ce este asupră-i
	40		o jigniță cu doao guri
101,24	22	24	din taleri 70, zălogirea vii, i pivnița preotesii popii Pătru ot Gîrbovăți, bez taleri 47, parale 16, ce s-au orînduit a să împlini dumnealui clucer Glogoveanu
	6		o bute de la popa Toma ot tam
	101	24	
76,13			adică șaptezeci și 6, parale 13, de care nevrînd a intra în via ot Corcova, va rămîne răbdători precum singuri au zis.

Socoteala popii Grigore ot Gîrbovăți după cartea ce i s-au dat, însă

	taleri	parale	
	97	20	dreptul din taleri 200 ce i s-au ales prin comision și s-au socotit leu po parale 19, drept care bani i s-au dat însă:
	12	—	o bute ce este asupră-i
	10	—	o putină ipac
	12	—	un streaz de la Gheorghe Brezniceanu
	20	—	un zapis al lui Ioan cîrciumaru, zălogirea a doao bahcele de pruni, cînd va răspunde bani să-i sloboaze bahcelele dă pruni.
80,8	2	—	patru stenapi de curte ce sînt asupră-i
	1	—	patru scînduri ipac
	5	—	un streaz dă la Ioan Tănăsoiu
	18	18	de la Ghiță Benga ce au trecut mai mult în lucrurile ce au luat, drept paguba sa, precum să cuprinde în madeaua isprăvnicatului ce i s-au dat la mînă.
	80	18	

17 2 adică șaptespreze[ce], parale 2, ar fi să mai ia preotul popa Grigore, dar de vreme ce nu voește a intra în via de la Corcova cu acest cusur, rămîne a fi păgubaș precum însuși a zis

1823 iulie 24

Socoteala lui Ioan Brezniceanu i Dumitru Mănularu [?] ot... [1] după carte de li s-au dat

taleri	parale	
54	16	dreptul lor din taleri 107 ce li s-au ales prin comision, pentru care însă:
8	—	un streaz ce este asupra lor
46	16	de la Nicolaie Corlan, din taleri 200 ce au fost datori la Gîrbea, bez taleri 123, parale 31, ce s-au rînduit a împlini protopopului Gîrboviceanu şi bez taleri 29, parale 22, ce mai rămîne Corlan datori a înplini altui creditor
54	16	adică cincizeci şi patru, parale 16, şi să împlineşte suma dinpotrivă

1828 iulie 23

Socoteala lui Zanfir cojocar după cartea ce i s-au dat.

22 — 36 din taleri 47 ce au avut Zanfir să ia drept care... însă:

taleri	parale	
6	—	una masă de la Dumitraşcu Pîrvulscu eot Gîrbovăţi
3	—	doao roate de la Ghiţă Pîrjol
2	—	2 roate ipac de la Ioan Vînătoriu
12	—	20 ce trec de la Ioniţă Boiengiu ot Cerneţi din zapisul vistierului Barbu Bibescŭ de taleri 110 ce l-au luoat numitul Boiangiu, care să şi-i caute la dînsul.
23	20	

24 adică parale 24 ce trec mai mult să le răspunză numitul Zanfir

1823 iulie 23

Socoteala lui Chirţeia Pleşoianu din Cerneţi, după ce i s-au dat

taleri	parale	
50	25	din taleri 103, parale 35, ce au avut să ia prin comision drept care însă:

	taleri	parale	
	20	—	o căldare de la Dinu popii Ioan
	5	—	o căldare ipac
52, 20	8	—	o căldare de la Ioan Ciobanu
	4	20	un vătrai şi o păreche hiară dă coş, la Ioan Văcaru
	15	—	o căldare la Seman Harca
	52	20	

1, 35 Adică unu, parale 35, trec mai mult, care le-au şi răspuns altor creditori

1823, iulie 23

[1] Loc alb

De la isprăvnicatul Mehedinţului.

Între creditorii răposatului căpitanului Dumitru Gîrbea ot Gîrbovăţi dintr-acest judeţ, fiind şi chir Ioniţă Boiangiu de aici din Cerneţi păgubaş de taleri 200 ce i s-au ales prin comision pentru un cazan mare ce au fost zălog la Gîrbea, în taleri 28, care cazan s-au luoat dă turci şi pă urmă, găsîndu-să şi zapisul de către turci s-au apucat de l-au şi plătit cu aceşti bani care bani fiindcă periusia Gîrbii au fost puţină, iar cererile creditorilor au fost mari, i s-au socotit leu numai po parale 19, precum s-au socotit şi a altor creditori ce au avut sineturile Gîrbii înscrise, ci numai dovezi dă oameni mărturii bez lipsurile de zestre şi datoriile cele cu sineturi după comision cu ce s-au făcut aceştii pricini şi vine numai taleri 97 şi parale 20. Pentru care zapis, fiind un zapis al vistierului Barbu Bibescu ot Aninoasa din sud Gorj de taleri 100, care s-au găsit în hîrtiile Gîrbii şi acum să află la Benga, de datorie să i să scoaţe de la numitul Ghiţă Benga şi dîndu-i-să în mînă să i să împlinească bani de la numitul vistier Bibescu. Iar pentru cusuru de taleri 12, parale 20, ce trec mai mult dintr-acel zapis peste taleri 27, parale 20, dreptul jăluitoriului, s-au orînduit a-i da jăluitoriului Zanfir Cojocaru ce şi el este asemenea păgubaş. Şi spre dovadă s-au dat cartea aceasta la mîna jăluitoriului Ioniţă Boiangiu [1].

1823, iulie 23

Nicolaie Glogoveanu
Iancu Bengescu

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 82 v — 84.

118

29 iulie 1823

Jălbile ţăranilor din Corbi (Muşcel) împotriva împilărilor arendaşului moşiei în vremea răscoalei.

[Vel logofăt face anafora către domn, privitoare la trei jălbi ale locuitorilor din Corbi, jud. Muşcel, despre purtarea arendaşului moşiei episcopiei Argeş, stolnicul Ion Socolescu. Ei au aşezămînt vechi cu episcopia privitor la clacă şi alte obligaţii, dar]

....

«...în vremea răzvrătirii, arendaşu, cu silă de arnăuţi, le-au luat mulţi bani cu numire de clacă i de plug pe doi ani. Şi jăluind în multe rînduri la preaosfinţia sa părintele episcopul, i-au scris ca să le păzească aşăzămîntul şi să-i dăspăgubească de banii ce le-au luat şi el nu dă ascultare».

[În jalba a doua ei spun că] «nu va să le primească zilele de clacă în lucru, ci le ia cîte un leu şi pune alţi oameni cu plată la lucru; cum şi la celelalte dijmuri nu le păzeşte legătura ce au. Şi pentru puiu de găină, le cere cîte

[1] Într-un alt act apare printre creditori şi polcovniceasa Uţa, soţia răposatului polcovnic Ioniţă Erceanu din Ercea (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 62—63).

parale 20. Iar prin al treilea jalbă, zic că unii din lăcuitori din a răzvrătirii întîmplare şi din alte greutăţi fugind în puţină vreme din locul lor şi numitul arendaş stolnic Socolescu, îndată ce lipseşte omul, îi vinde casa i livedea de pruni şi curătura de fîneţe la alţii. Şi cînd să întoarce fugarul, nu i le mai dă. Din care pricină merge satul spre scădere şi dărăpănare».

....

[Episcopul e de părere să fie chemaţi jeluitorii cu arendaşul la isprăvnicat să se facă cercetări şi dreptate. Dacă nici aşa ţăranii nu vor fi mulţumiţi, atunci să fie chemat Socolescu la divan].

1823, iulie 29[1]

Arh. St. Buc., Condica domnească 107, p. 28—29.

119

Iulie 1823

Moşnenii din Dobridoru (Mehedinţi) sînt reclamaţi că « au tras pă codrul lor de moşie» pe clăcaşii lui Ioniţă Moţăţeanu, în vremea răscoalei.

De la isprăvnicatul Mehedinţului.

Dumnealui vtori vistier Ioniţă Moţăţeanu dintr-acest judeţ cu jalba ce au dat către cinstita căimăcămie au tras în judecată la isprăvnicat pă Stoica Lungu şi Dumitru Lungu, manzili dă la satu Dobridoru tot dintr-acest judeţ, arătînd că în vremea apostasii, viind panduri la casa sa, i-au luoat tot ce au avut, lăsîndu-l în jale. Apoi în urmă viind şi răposatul postelnicu Ioan Samurcaş caimacamu, împreună cu siclitori aga[2] şi cu aschearlîii împărăteşti, au şezut şase zile cu toată oştirea la moşia sa Moţăţei[3], mîncîndu-i toate bucatele ce au avut pentru trebuinţa casii şi l-au lăsat şi muritor de foame. Atunci de loc s-au arătat cu jălbi către stăpînire, cerînd a să despăgubi de zahereaoa ce-i luoase şi i s-au dat răspuns ca să mai fie îngăduitori şi să va face îndreptare.

Nu i-au fost îndestul această pagubă şi stîngere, ci mai sus numitul Stoica Lungu şi Dumitru Lungu, moşneni, aflîndu-să în satul Dobridoru, s-au unit cu sătenii Moţăţăeni du pă moşia sa şi i-au tras pă codru lor dă moşie numai

---

[1] Într-o anafora din 28 august 1822, dată în urma plîngerii stolnicului I. Socolescu, se arăta că locuitorii nu se supuneau la adeturile moşiei şi la începutul răzvrătirii s-au ridicat « cu zurba » asupra arendaşului (Arh. St. Buc., Condica domnească 99, f. 152 v — 153).

[2] Corect: Silictar aga.

[3] Silictar Tahîr aga se afla la Moţăţei de la 2 pînă la 14 mai 1821 (E. Vîrtosu, *1821. Date* ..., p. 104, 106).

cu bordeile, pentru interesul lor, cu cuvînt că nu-i va supăra de zile de clacă, iar păşciunea vitelor lor i arăturile, precum şi conacele vitelor le sînt în moşia sa, mîncîndu-i suhaturi vechi, făr' de nici o îndoire, și să află păgubaş atît de dijma de fîn i din bucate, cum şi de zilele de clacă, ca cînd nu ar fi moşia sa, ci a lor, cerînd cu foaie a i să împlini taleri 5840, venitul moșii pă anul trecut cu leat 1822: zilele clăcii, carăle de lemne i plugurile şi doao suhaturi cu taleri 2200 numai venitul cîrciumilor. Căci pentru acest fel de madea este pravila pămîntului care nu-l lasă răbdător şi păgubaș dă dreptul său. În dosul căriia jălbi de la trecutul iunie 4 s-au dat buiurdizma cinstitei căimăcămii către acest isprăvnicat, să cercetăm pricina față cu amîndoao părțile şi să facem urmare după cuprinderea pravilii. Iar neodihnindu-să vreo parte, să-i sorocim la cinstitul divan.

Întrebîndu-să şi pîrîții ce au să răspunză, pricinuiră, zicînd că prin satul Moțăței fiind drumu cel mare ce trece de la Craiova la Dii şi de la Dii la Craiova, în vremea trecutei răzvrătiri au venit lăcuitori Moțățăeni la dînşii cu mare plîngere că pă toate zilele și nopțile li să întîmplă mari supărări şi cheltuieli de către turcii ce umbla pă acel drum cu conace şi altele, încă li s-ar fi întîmplat şi omoruri, zicînd să primească a să muta cu bordeile pă moşia lor. Şi aşa după rugăciunea lor i-au şi primit fără a le făgădui cum că vor fi iertați de zilele clăcii pînă să vor rădica ascherlii şi iarăşi să vor muta în siliștea lor Moțățăi. Față fiind şi toți acei lăcuitori Moțățăeni, li s-au zis: dacă din pricina turcilor s-au strămutat după moşia jăluitoriului, cum de nu s-au întors în urmă după rădicarea turcilor, ci nici pînă acum nu s-au întors la urma lor, de au pricinuit pagubă jăluitoriului.

Şi întîi răspunsără că le-ar fi mai uşor pă moşia pîrîților, iar în urmă s-au întors zicînd că din pricina neaverii nutrețului n-au putut a să întoarce la urma lor pă moşia jăluitoriului, neavînd nutreț să-și înveălească bordeile cele părăsite, dar spre toamnă, după ce îşi vor rădica bucatele, să vor muta la urma lor. Împotrivă, jăluitoriu zise că pîrîții i-au ținut şi îi țin cu făgăduieli dă uşurare la adeturile moşii pă moşia lor şi nu poate fi răbdători dă paguba ce i-au pricinuit, ci în puterea pravilniceştii condici, ce zice că cel ce va primi clăcaşul altuia în moşia sa cu simfonie mai jos decît cele hotărîte în pravilniceasca condică, să să îndatoreze acel stăpîn al moşii ce au primit clăcaşii streini, nu numai să plătească toată paguba, ci să rămîe lipsit şi de a cere privileghiu al clăcii şi al celorlalte ce sînt hotărîte.

Deci isprăvnicatu, privind la mai sus dreptățile Moțățeanului, găsim cu cale ca numiții Lungeşti să plătească Moțățeanului toate condeile ce să cuprind mai jos, cu multă scădere din dreaptă cerere a vistieriului Moțățeanul. Şi fiindcă numiții Lungeşti cum și lăcuitorii Moțățeni au dat jalbă cinstitei căimăcămii că nu sînt mulțumiți pă hotărîrea pravilniceştii condici, cerînd a să judeca şi la cinstitul divan, li s-au pus soroc ca la zece ale viitoriului avgust să să afle toate părțile la cinstitul divanu Craiovei, unde după a lor cerere li

să va face şi de către cinstitul divan deosăbită cercetare. Dar...[1] de cercetarea ce am făcut am dat această carte de judecată la mîna numitului vistier Moţăţeanu.

1823, iulie

Nicolae Glogoveanu,
Iancu Bengescu

Cererea Moţăţeanului

taleri	parale	
2 400	—	pentru 200 case, claca, cîte 12 zile pă an
600	—	200 cară lemne, cîte taleri 3
300	—	60 pluguri, clacă cîte cinci taleri
400	—	2 suhaturi, cîte taleri 200 suhatu
2 200	—	suma vinului şi rachiului ce putea să rămîie
5 900	—	cîştig şi folos pă tot anu.

Suma ce au găsit judecata cu cale de a i să plăti.

taleri	parale	
1 200	—	claca, socotindu-să zioa numai cîte parale 20, iar numitul, taleri unu, precum cere Moţăţeanu
600	—	200 care cu lemne
300	—	60 pluguri
400	—	doao suhaturi, iar vinul i rachiul ce putea să se folosească cu această vînzare într-un an nu i s-au pus întru nimic, rămîind pîrîţii nesupăraţi şi jăluitoriu păgubaşi
2 500	—	adică 2 500 să i să împlinească vistierului Ioniţă Moţăţeanu de la pîrîţi.

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinţi 1314, f. 81—82.

120

Iulie 1823

Judecarea pricinii lui Ioniţă Moţăţeanu căruia i-au fost luate lucruri în 1821 şi i s-au restituit în urma poruncii lui Tudor Vladimirescu.

De la isprăvnicatul Mehedinţi

Dumnealui vtori vistier Ioniţă Moţăţeanu dintr-acest judeţ au arătat prin jalbă către isprăvnicat, zicînd că în vremea apostasii lui Theodor Vlădimirescu, pînă a nu să înmulţi răutatea apostasii, aflîndu-să la moşia sa Moţăţăi

[1] Indescifrabil.

cu toată casa, au venit un Mitrea Sîrbul ot Negotini, arendaşul moşii Balta Verde, cu Stancul buliucbaşa ot Izvoară i Ioan Gruiacul ot Gruia i Ştefan brat Bică ot Pristol i Gheorghe Lăţa ot tam ce au murit i Ioan Gîdea ot Flămînda i Nicola sin popa Ioan halibaşa ot Cioroboreni şi Matei Saitu ot Jiana cu alţi tovarăşi ai lor apostaţi şi făcîndu-l muhasirea l-au ţinut pînă abea s-au cacerdisit numai cu trupul, trecînd [în] ţara turcească; şi casa rămîindu-i plină de toate ce au avut din copilărie, i-au dat jaf casii luîndu-i tot: cai, arme, haine şi alte scule, între care fiind şi neşte haine ale vi[sti]ariului Mihai Goga şi postelnicu Iorga. Cum s-au arătat numiţii la Theodor răzvrătitoru, li s-au întors jafurile de la mai sus pîrîţii, numai jăluitoriu Moţăţianu fiindcă trecuse în ţara turcească, să află păgubaş şi stins, cerînd să aibă dreptate cu a i să face despăgubire de la mai sus pîrîţii, căci iei i-au jefuit casa, aducîndu-ne atît adeverinţă din partea a tot satu, cît şi pă un Stan Cacaliceanu i Costandin Rogozi de acolo, carii au arătat că atunci ei aflîndu-să de faţă în satu Moţăţei, au cunoscut pă Mitrea Sîrbul i Stancul buliucbaşa de mai marii celorlalţi ce să arată mai sus, căci au călcat casa vistieriului Ioniţă Moţăţeanu şi i-au luoat tot, bînd şi lui Stan Cacaliceanu 13 oca vin, faţă fiind şi Matei sin Dinu Saitu ot Jiana. Unul din pîrîşi nu tăgădui arătările jăluitoriului, cum că nu l-au jăfuit cei mai sus numiţi[i] apostaţi, tovarăşi ai lui, fără numai pricinui zicînd că el nu ar fi fost mai dinainte înclinat cu dînşii, ci aflîndu-să că este al logofătului Mihai Chemopagea, venisă cu soţia dumisale în gazdă acolo la vistiariu Moţăţeanu jăluitoriu, unde călcîndu-să casa vistieriului de către tovarăşii lui de mai sus numiţi, cînd au plecat cu toate jafurile, l-au luoat şi pă el înpreună cu ei pînă la Ţînţereni, călare pă un cal al jăluitoriului. Şi ştie cu adevărat că au cunoscut la tovaroşii săi o sabie a jăluitoriului i o păreiche pistoale cu argint şi şase cai, iar celelalte lucruri, cum le vor fi împărţit pîrîţii, el nu ştie. Şi zice şi el că acolo la Ţînţăreni, viind vistieriu Mihai Goga cu postelnicu Iorga şi arătînd lui Theodor răzvrătitoru pentru pîrîţii, s-au dat hainele ce le luoase şi numiţilor într-ale vistieriului Moţăţeanu jăluitoriu, iar jăluitoriu au rămas păgubaşi, fiindcă fugise în ţara turcească.

Deci, de vreme ce vistieriu Ioniţă Moţăţeanul jăluitoriu are acest fel de dovezi făr' de nici o îndoială, învederat să cunoaşte că chiar pîrîţii i-au dat jaf casii şi ca unu ce au fost credincios raialii împărăţii, şi-au lăsat casa încărcată şi au dat fuga chiar în ţara turcească, din care pricină şi acum să află păgubaşi. Socotind cele după urmă, căci de [ar fi] alergat şi însuşi să să arate la Theodor mai marele apostaţilor încă de atunci putea să să despăgubească, dar numitul au răbdat pînă acum, arătîndu-să cu credinţă către cea adevărată stăpînire.

După tot cuvîntul drept găsind cu cale ca pîrîţii de mai sus să plătească toată paguba jăluitoriului ce să arată prin deosăbită foaie, şi fiindcă unii din pîrîţi să află fugiţi în ţara turcească, alţii în alte părţi, nu au stătut mijloc cu a i să face despăgubire, fără numai puind mîna pă cele mai jos arătate

vite ale...[1] unul din pîrîți, s-au orînduit cu pitac către starostea de negutători și prețuindu-să după cum să arată s-au dat în stăpînirea jăluitoriului căruia i s-au dat și această carte de judecată [la] mînă ca oricînd îi va prinde să-și caute toată lipsa pagubii de la pîrîți

1823, iulie

Nicolae Glogoveanu

paguba vistierului Ioniță Moțățeanu ce cu multă scădere s-au prețuit.

	taleri	parale	
	600	—	4 telegari buni
	300	—	doi cai de călărie cu tacîmurile lor
	800	—	o căleașcă
	200	—	o căruță de Brașov
	300	—	trei păreichi pistoale cu argint
3 165	50	—	o păreiche pistoale sadeá
	80	—	2 puști sadeá
	500	—	o sabie de argint suflată cu aur
	250	—	o tătarcă de postav blănită
	20	—	un săleaf
	15	—	o păreiche cuvururi
	50	—	un ciubuc de antip cu tacîmu lui
	3 165	—	adică 3165, din care să scade vitele lu Mitrea,
		—	Ștefan și Ioan Gruia apostați, care s-au prețuit
		—	de starostea cu negutători, însă

	taleri	parale		
	150	—	6 vaci cu vițeii lor	ale lui Mitrea Sîrbu
555	140	—	4 boi de giugu	
	80	—	5 gonitori	
	96	—	26 rîmători, scroafe cu grăsimi	
	24	—	16 purcei	
	35	—	un bou al lui Ștefan ot Pristol	
	30	—	o vacă cu vițel a lui Iovan ot Gruia	
	555			
2 610			adică doao mii șase sute zece, lipsa pagubii, să și-o caute la pîrîți.	

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 78 v — 79 v.

---

[1] Loc alb.

14 august 1823

Hrisov pentru restituirea sumelor împrumutate de boieri vistieriei Moldovei în vremea ocupației turcești.

Cu mila lui dumnezeu Io Ioan Sandul Sturza voevod, domn țării Moldaviei.

Facim știri cu acest privileghiu, doveditoriu hrisov al domnii meli, că nebuneasca rădicare ci la anul 1821 au cugetat neamul grecesc asupra legiuitului lor monarh, din nenorociri luînd începutul ei prin Mihail Suțul cu grecii lui ci să afla domnind la încredințata astăzi ocărmuirii noastrei, iubita patria Moldova, au tîrîit acest pămînt al Moldavvii întru o mii de nenorociri, ci istoriile a tuturor neamurilor ci lăcuiesc supt soare asemănate pilde nu aduc. Pentru că, după toati alti fără rod mijlociri, întrebuințați de cătră numitul Mihail apostatul cu cei împreună cu el uniți greci la această urîtă faptă, apoi și sîlă au cercat cu ucidiri, prăzi, închidiri, îngroziri, a uni cătră dăfăimata sa cugetare pe credincioșii statornici moldoveni, legăturilor strămoșăști ci au avut inaltul devlet. Carii pentru neunire în locul neputincioasii înpotriviri, sîliți au fost acei mai mulți boieri și de toată stare a pribegi și a nemernici în străini, ei ticăloșîndu-să în curgire de doi ani trecuți, și acei pentru pricini binecuvîntati rămași în țară, suferind toati nevoile și primejdiile cîti neorînduiala și nestăpînire pot aduci mai crud.

A zugrăvi jalnica și vrednica de păraie di lacrămi niștersă poati în vacuri din ochii moldovenilor stare întru cari nepilduitile aceste întîmplări au adus pe ticăloasa Moldova, lăsăm la hronicile megieșitilor noroadi. Iar noi, îngrădindu-ne aicea în numai arătarea unii iroicești bunii fapte ci haractirișăști un adevărat patriot spre vecinică pomenire, însămnăm că mitropolitul, episcopii, boierii moldoveni și toată stare bisăricească i politicească, atît acei izgoniți din patrie pentru neunire la urîta faptă a rădicării grecești, cît și acei rămași în patrie spre îndestulare nebiruitilor oști a preputernicii și hrănitoarei noastre împărății, cu toții de obștea și toată stare după ci au suferit atît unii cît și alții toate aceli cîti asămine întîmplări aduc cu sineși. Apoi prădați, arși de foc, ei, moșiile lor, casăle lor și toată averea lor perdută fiind, acea mai întîi a lor îngrijîri n-au fost altă, decît înbrățișarea patrii și sprijînire căzutei ei stări. Drept giudecînd, că acesta esti mijlocul acel mai statornic, atît cătră datornica înplinire a poroncilor hrănitoari noastre împărății, cît și a îndreptării stărilor lor din cădere, în carile să află.

Și acolo undi pe lîngă pomenitele dizrădăcinătoari patimi întîmplări o neasămănată cu alte dăți săcită a curgătoriului an, care au lăsat cîmpii goli di toată hrana lăcuitorilor ii și a vitilor lor, apropia acea desăvărșit diznădăjduire, mitropolitul, episcopii, boierii de toată starea, partea bisăricească și politicească, cu toati că însuși prădați, arși și săraciți, n-au uitat însă cîte omenirea și patriotismosul povățuiesc. Ci spre împlinire înpărăteștilor poronci, lăsînd țara și toati treptile în oareșicari răgaz spre a aduna cele de hrana lor,

preosfinția lor și dumnealor boierii de toată stare, zălogindu-și un sîngur gol pămînt, ci numai acesta din văzutili întîmplări le-au rămas, adică moșiile unde zac ciolanile strămoșilor, acesta zicem l-au zălogit și au rădicat bani cu greli dobînzi din străini și au împrumutat țara pilduindu-să întru o asămine vrednică de toată lauda și pomenire urmari di la moșii și strămoșii lor, carii slujînd asămine patrii au făcut vrednică cîștigarea lor, moșiile cu cari nepoții și strănepoții lor fac o așa vrednică neamului moldovenesc i omenirii și creștinătății bună întrebuințare.

Spre aceasta dar domnia mea, înpreună cu tot sfatul, stînd a giudeca neprețuitul agiutor ci s-au făcut țării pin aceasta înprumutare întru o așa vreme de neapărată datorie, am socotit noă mai întîi a arăta că pentre alte dreptăți ci mitropolia, episcopiile și tot neamul boierilor moldoveni au avut din vechi și au și astăzi pentru strămoșăștile lor cătră patrie însămnati slujbe, dările și dajdiile au fost rădicati lor cu hrisoavi domnești și blăstămuri sinodicești. Asămine dar și noi pentru acele din această vremi cu căldură înbrățoșări a patriei a datornicii împliniri, a poroncilor înpărătești și a celor cu credință și vrednicie slujbe a lor cătră patrie, prin acesta al nostru domnesc sobornicesc hrisov, întărind vechile întru aceasta dreptăți a fi nerușăită și nestrămutati în veci, ca o mică răsplătire a marelor slujbe, ci ca niști adivărați patrioți au făcut. A cărora spre împlinire n-au cruțat nici viață, nici trudă, nici osteneli. Și întru acea desăvărșită a lor stîngiri, n-au cugetat la al lor fieșticini în parte, ci toți la totul au alergat și după altile și a împrumuta patria de bunăvoie, zălogind moșiile lor în așa vremi, nu s-au sfiit.

Pentru aceasta, cît pentru banii ci au împrumutat fieșticari, hotărîm ca după trecirea a doi ani de astăzi să să scoată toți banii împrumutați în țară și cu bună cumpănire rînduri, rînduri, rînduindu-să să să înplinească și să să plătească fieșticăruia suma ci au înprumutat, întocma după peciurile ci și-au priimit fieșticarile la numărătoarea înpreună și cu legiuita lor dobîndă fără nici o împotrivire sau pricinuire. Iar spre păzîre și nerășluire acestui strămoșăsc privileghiu al apărării neamului boieresc de toată dare și dajdia, întemeiat pe celi cu credință slujbe și de noi prin acest hrisov înnoit și întărit pe temeiul acelor de astăzi jărtviri și slujbe a mitropolitului, episcopilor și a toată stare boierească, să să legi și cu blestăm sinodicesc nerășluirea lui în veci. Și spre aceasta urmiază credința a însumi domnii mele noi Ioan Sandul Sturza vvd. i a pre iubiți fiilor domnii meli, luminatelor beizadeli Nicolae Sturza vvd., Iorgu Sturza vvd., Alecul Sturza vvd. și Costachi Sturza vvd., și credința preasfințitului mitropolit al Moldavvii chirio chir Veniaminu i a iubitorilor de dumnăzău chir Gherasim episcop Romanului i chir Meletie episcop Hușului și credința a cinstiți și credincioșilor boerilor divanului domnii mele, dumnealor Constantinu Catargiu vel logofăt de Țara de Gios, Costachi Crupenschi vel vornic de Țara de Gios, Lascarachi Sturza vel vornic de Țara de Gios, Vasile Miclescul vel vornic de Țara de Sus, Iordachi Rașcanul vel

vornic de Țara de Sus, Ioan Tăutul vel vornic al politiii, Vasile Roset vel vornic al obştii, Ioan Grecian vel postelnic, Petrachi Sturza vel vistier, Gheorghie Buhuş hatman, Costachi Cerchez hatman de margini, Costandin Aslan vel vornic de aprozi, Iancul Canano vel agă, Nicolae Costandachi vel postelnic epistat spătăriii i Iancul Costandachi biv vel agă epistat comisiii, Dimitrie Holban vel ban, Ianachi Crupenschi biv vel caminar epistat armăşăii şi credința a tuturor boierilor domniei meli a mari şi mici, întărindu-să acest hrisov cu a noastră domnească iscălitură şi peceți, la scaunul domniei mele în oraşul Eşii, întru cea dintîi domnie noastră la Moldavia în anul al doile.

La let 1823 avgust 14. Io Ioan Sturza voevod

Acad. R.P.R., doc. VII/44. Orig. rom., cu iscălitura şi pecetea domnească în chinovar.

122

August 1823

Divanul Moldovei cere domnului să nu se mai acorde grecilor «slujbele țării», scutelnici, breslași sau alte privilegii.

Prea înălțate doamne!

De toati mulțămiți pînă astăzi di ace după vremi şi întîmplări părintească, patrioticească a înălțimii tale cumpănire întru ocîrmuire Moldaviei, la care din înalt năstav hrănitoare noî pre puternică împărății ti-au dăruit domn. Numai la una ne videm îndreptati de adivărat parapon, care neştiindu-i pricinile ce îndeamnă pe înălțime ta a lăsa în uitari, ca nişte adivărați fii şi supuși înălțimii tali, îndrăznim a te ruga: ori a ni dezvăli pricina, ori să îndreptezi răul ci pi toată obștie o măhnești amar.

Neamul grecesc, care de 104 ani, ca nişte lipitori sugătoari de sîngi au adus în cădere patrie şi acele mai multe moldoveneşti familii prin chipurile lor cele de tot feliul asupritoare, la 1821 însuşi au dat pricini căderii sale și îndireptării pronomiiilor strămoşăşti a moldovenilor, întărite prin atîte şi atîte acturi vrednice de închinare i luare aminte, încît o socotim de prisos a le înșira, moldoveni cătră domn moldovanu, simbatriot, ştiuți fiind și la toată lume. După acesti, urmiază înnoire dreptăților noastre întru învoire domnii la înălțime ta, ci eşti şi moldovan şi patriot, și unul din aceli întîi familii a Moldovii, după învechime neamului. Și ci esti şi mai mult, că înălțime ta, întru pătimire de la neamul grecesc eşti din acei dintîi pătimitori moldoveni. Pe lîngă acesti apoi porți în sîn şi vrednicul de închinăciuni împărătesc hat (de a căruie cuprindere esti și la noi știință), întru care anumi să zîci pentru greci că deși vei afla înălțime ta pi vreunii vrednici de a lăcui în Moldova, dar la dreptățile moldovineşti nicicum să nu-i înpărtăşăşti. Noi însă adivăratile credincioase şi supusă raeli a hrănitoarei noastre înpărății videm că înpotriva dreptăților strămoșăşti ce şi hatişerif de sus îndreptîndu-le ne statornicești grecii ce să află în Moldova (buni sau răi, nu răspundim) și în memurieturi

sînt amestecați și în paelicuri intră și scutelnici, breslași i slugi au. Și încă au dreptăti de scutelnici (o singură și numai una dreptati pămîntească ce ni mai rămăsăsă). Zîceam că au, și iarăși au, pentru că după ce au scutelnici bărbanții greci, apoi și fi meilelor și greci fiind, au scutelnici, în vreme ce moldovencile, soții a moldovenilor, nu au această dreptati, pentru că nici au slujit patriei fimei vreodinioară ca să poată ave această dreptati. Mai au aceasti și trecuți și slugi cu asupră de măsură și ... eli ca și ii, grecii, măcar că și acei ce au moldovenci fimei, dreptati de scutelnici nu pot ave, ce numai de breslași. Pentru că dreptate breslașilor esti și din pămînteni numai la acei ce au sati drepti a lor, iar nu și la acei ce nu au sati sau ar voi a ave în sati streini. Și avînd acest întru adivăr catah[r]isis, să faci de a să încărca țara cu havalelile și greotățile scutelnicilor, breslașilor și slugilor grecești, tocma într-o vremi cînd însuși înălțimee ta nu știi cum oari ai pute fără cusur împlini înaltile înpărătești poronci, cu o țară rășluită din toati părțile și după întîmplări căzută.

Noi ca la un simbatriot domn și înpreună pătimitoriu întru toati stăpîn și părinte obștesc alergăm, cerînd ace fără prelungire îndreptare, temîndu-ne ca nu cumva prelungire să lasă vreun obicei ce ar aduci multi răli pentru care nu răspundem. Iar de esti că din milostivire pornit înălțime ta îi întrebuințăzi în chivirnisăli, le dai scutelnici, breslași i slugi, și-i provivasăști, ne rugăm, iartă o ! din durere, obrăznicii de la camara gospod, de-i lisăm a fi cîte va îndura dumnezeu, iar cu dreptățile pămîntești facă-să milă cu pămîntenii al cărora hal îl știi, căci a lor esti și dreptate. Ne rugăm dă îndreptare, ne rugăm îndriaptă, ne rugăm mîntui-ne de tot rău ce poate a să întîmpla Moldovii din aceasta în tot feliul.

1823 afgust

Al înălțimei tale către dumnezău, smeriți rugători

Veniamin mitropolit Moldaviei
Gherasim episcop Romanului,

pre plecate slugi

Cons[an]din Catargi vel logofăt, Vasile Roseti hatman, Iordachi Catargiu vistiernic, Costachi Cru[pen]schi vel vornic, Lascarachi Sturza vel vornic, Iorgul Miclescu vornic, Vasili Mic[l]es[cu] vel vornic, Iordachi Rașc[an] vel vornic, Vasile Ros[et] vel vornic, Alexandru [?] vel vornic, Ioan Tăutul vel vornic, Alecu Donici vornic... [1] vornic, Buhuș hatman, I. Beldiman postelnic...[?] Neculae Ceaur [?] ...[1] vel vistier, Ianacachi Sion... [1] postelnic, Ienache [?] ... [1] agă, Costache Cerchez hatman, Constandin Carp agă, Iordachi Drăghici spatar, N[eculai] Milu spatar, Alexandru [?] Buhuș [1] spatar, Canta spatar, Gheorghi Cuza vornic, ... [1] Dumitru Costache spatar.

Acad. R.P.R., doc. CXXII/88. Orig. rom.

---

[1] Iscălituri indescifrabile.

13 septembrie 1823

Anaforaua divanului Țării Romînești către domn, pentru împlinirea rămășițelor de dări din anul 1821.

Prea înălțate doamne,

Am văzut anaforaua ce au făcut măriei tale dumnealui vel vistier, cum că prin luminat pitacul măriei tale, încă din leat 1822, noemvrie 27, i s-au poruncit a se face cercetare și alegere pentru banii diminii lui fevr. și mart i a lefilor ot leat 1821, cum și pentru banii examinii de primăvară tot de la acest leat, ce împlinire s-au făcut atunci de către ispravnicii județelor ce au fost pe acea vreme și ce răspundere s-au făcut, cu ce sineturi, și cu socoteală încredințată să se facă arătare măriei tale. Pentru că mulți bani dintr-acele dăjdii urmează să fie asupra celor de atunci ispravnici i sameși și zapcii, care bani de la unii ca aceia să se facă îngrijire a se împlini și a se răspunde întru ajutorul curgătoarelor cheltuieli ale țării, și cum că poate să fie și rămășiță pe la satele țării. Care trebuință este a fi știute și acele rămășițuri anume la ce județe, la ce sat, de a se face căzuta chibzuire.

Pentru care arată dumnealui vel vistier că s-au trimis porunci pe la ispravnici, cum și mumbașiri, spre a se face cercetare și împlinire du pe la cei [la] carii se vor găsi bani luați, și că după oareșicare alegere ce s-au făcut la vistierie pînă acum, se găsesc bani luați de către zapcii din arătatele dăjdii. Dar cei mai mulți se apără, că în silnicie li s-ar fi luat acei bani de către arnăuți apostați, și la unii dintr-înșii au dat adeverințe, iar la alții n-au dat. Cum și unii din sameșii județelor i din zapcii s-au arătat cu jălbi, cum că strîntorați fiind după poruncile ce era date pe acea vreme, au rădicat banii cu împrumutare și i-au trimis la vistierie și la casa lefilor și că deodată coprinzîndu-i răzvrătirea au rămas rămășițuri neîmplinite pe la sate, cerînd să li facă despăgubire. Și deosebit arată dumnealui vel vistier că este și tetramină streinilor i a breslelor ce s-au urmat pe ghenar, fevruar, mart și april, tot dintr-acel an, din care se vede să sînt rămășițuri neîmplinite. Așijderea este și diminia lui april și mai tot din leat 1821, dimpreună cu banii lefilor ai acei diminii. Care bani ai acei diminii și ai lefilor de la cinci județe ot prez Olt s-au împlinit de caimacamul Samurcaș; iar de la 12 județe de dincoace de Olt, nu s-au împlinit. Și fiindcă această dajdie este întocmită în dăjdiile cele hotărîte, iar nu neoterizmòs, și ca un drept venit al țării, zice dumnealui vel vistier că se cuvine a da poruncile vistieriei ca să se facă împlinire, atît pentru banii aceștii diminii, dimpreună cu ai lefilor, cît și pentru rămășițurile ce vor fi din celelalte dăjdii ce se arată mai sus, care vor fi neîmplinite întru ajutorul cheltuielilor țării, și că să se facă osebită socoteală, atît pentru împlinirea ce va fi, cît și pentru pricinile ce se vor alege.

La care anafora ni se poruncește ca văzînd arătarea ce face dumnealui vel vistier să ne adunăm cu toții la un loc și făcînd cuviincioasa chibzuire să arătăm măriei tale în scris prin anafora.

Următori fiind luminatei porunci, ne-am adunat cu toții aci la domneasca curte, dimpreună cu dumnealui vel vistier, și făcînd chibzuire arătăm înălțimii tale că aceste dăjdii fiind canonisite, s-au cuvenit a se împlini fieşcare la vremea-i, căci de se împlinea, n-ar fi fost țara silită să se împrumute cu grea dobîndă spre răspunderea curgătoarelor cheltuieli ale vremii de atunci și să intre la atîta sumă de datorie.

De aceea zicem că după tot cuvîntul drept sînt datori lăcuitorii să împlinească banii ce vor fi rămășiță asupra lor din mai sus numita diminie a lui fevr. și mart, dimpreună cu banii lefilor ai acei diminii. Aşijderea sînt datori și streinii i breslele să plătească rămășița ce va fi asupra lor din mai sus zisa tetraminie. Şi iarăşi mai sînt lăcuitorii datori să răspunză și diminia lui april și mai din leat 1821, dimpreună cu banii lefilor ai acei diminii. Cum și sameșii i zapciii de plăși și vătași de plaiuri ce va fi fost pe acea vreme sînt datori să răspunză banii ce vor fi rămas asupră-le din mai sus numitele dăjdii. Așijderea să se împlinească și banii examiniei de primăvară ot leat 1821 de la veri a cui asupră-i vor fi.

Pentru care găsim cu cale ca din luminata porunca măriei tale să se orînduiască la fiecare județ cîte un cercetător cu știință bună de socoteli și cu praxis, dintre logofeții divanului și ai vistieriei, ca prin marifetul dumnealor ispravnicilor aducîndu-se mai întîi la isprăvnicaturi sameșii ce au fost în treaba sameșiei pe acea vreme, să se îndatoreze a da socoteală în scris, supt iscălitură-le, cîtă sumă de bani au fost dator județul; să răspunză ce împlinire s-au făcut anume de fieșcare dajdie, prin care zapciu s-au împlinit banii, unde s-au dat acei bani și cu ce șineturi, ce rămășițuri au rămas neîmplinite la fieșcare plasă. După aceea, să se aducă și zapciii i vătașii de plai ce-i va arătá sameşul că au fost pe acea vreme, ca și ei să-și dea seama prin socoteală cîți bani au împlinit de la fieșcare sat, la cine i-au răspuns și ce rămășiță mai este și la ce sat. Care rămășiță să se cerceteze foarte bine, față și cu pîrcălabii ce au fost pe acea vreme, spre a se dovedi de este adevărată, fără a se face cea mai mică năpăstuire lăcuitorilor, și cîtă se va dovedi adevărată să se și împlinească. Să îngrijească însă dumnealor ispravnicii județelor mai întîi a lua chezășii sigure, atît de la sameși, cît și de la zapcii i de la vătașii de plai ca dovedinsu-se prin cercetare arătarea lor neadevărată și găsindu-se nișcareva bani luați de dînșii și tăinuiți să aibă chezașii lor a-i răspunde.

Şi așa făcîndu-se bună lămurire să și împlinească banii ce vor rămînea asupra vericui, și banii examiniei de primăvară ot leat 1821 să se deà în datoria ce are să ia casa poștilor de atunci; iar rămășița ot diminia lui fevr. și mart. i banii lefilor acei diminii i rămășița tetraminiei streinilor și a breslelor ce s-au urmat pe ghen., fevr., mart și april tot într-acel an i banii diminiei de april

și mai, dimpreună cu banii lefilor a acei diminii, toți acești bani să-i trimiță la casa datoriilor țării, ca să se răspunză în plata acestor datorii.

Iar hotărîrea cea desăvîrşită rămîne a se face de către măria ta.

1823, septemvrie 13

Grigorie al Ungrovlahiei, Gherasim-Buzău, Galaction-Rîmnic, Constandin Crețulescu, Barbu Văcărescu, Istoate Crețulescu, Costandin Bălăceanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Costandin Dudescu, Costandin Filipescu, Nicolac Golescu, Iordache Golescu, Scarlat Grădişteanu, Ioan Ştirbeiu, Grigorie Ralea, Ştefan Belu, Dumitrache Bibescu, Mihalache Ghica, Nestor, Scarlat Mihălescu, Ştefan Bălăceanu, Dumitrache Ralet, Pană Costache, Theodor Văcărescu.

[Rezoluția:]

Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd i gospodar zembli vlahscoie

Întărim domnia mea chibzuirea ce ni se arată printr-această anafora, ce cu sfat deobşte au făcut părinții arhierei şi dumnealor veliții boieri şi poruncim dumitale vel vistier să se puie în lucrare cu urmare întru toate întocmai.

1823, septembrie 17

Pecetea gospod

Vel logf.

Arh. St. Buc., Condica domnească 108, p. 113—114.

ANEXĂ

la documentul nr. 123

Milostiu bojiu Io Grigore Dimitriu Ghica voevod i gospodar zembli Vlahscoe.

Fiindcă prin opşteasca anafora a preasfinților sale părinților arhierei şi a dumnealor cinstiților şi credincioșilor veliților boieri ai divanului domnii mele, hale şi mazîli, ni să face arătare că după cuviincioasa chibzuire au găsit dumnealor cu cale, pentru rămășițurile de la leat 1821, adică din diminia lui fevruarie şi mart cu lefile aceştii diminii şi din examinia menzelhanelilor de primăvară i din tetraminiia breslilor de ghenar, fevruar, mart şi april, cum şi pentru diminia lui aprilie şi mai ale acestui leat ce să arată mai sus, a să face împlinire, ca pentru niște dăjdii canonisite nefiind vreun chesoterismos [1] și banii examinii me[n]zelhanelilor cîti vor fi rămășiță şi să vor împlini să să dea în datoria casii menzililor. Iar pentru banii dăjdiilor care să coprinde în opșteasca anafora ai rămășițurilor diminii lui fevruar și mart i ai lefilor acci diminii și rămășița din tetraminia breslilor i banii diminii ot april și mai, împreună cu ai lefilor, să să dea la casa datoriilor țării ca să să răspunză în plata acestor datorii, a fi întru uşurința țării.

Iată dar să orînduiește de la visteria domnii mele biv treti vistier Mihai, ca să meargă la sud Dîmbovița şi prin ştiința și marafetul dumnealor ispravnicilor județului să să aducă mai întîi la isprăvnicat sameşii ce vor fi fost în treaba sămeşii pă acea vreme, să să îndatoreze a da socoteală în scris supt iscăliturile lor, cîtă sumă dă bani au fost date județului, să răspunză după

[1] Pentru neoterismos = inovaţie.

ludele ce să afla la acele diminii, ce împlinire s-au făcut anume din fieştecare dajdie, prin care zapcii s-au înplinit banii, unde s-au dat acei bani şi cu ce vinituri, ce rămăşiţuri au mai rămas neîmplinite de la fieşcare plasă?

După aceea să să aducă şi zapcii i vătaşii de plai pă cei care îi va arăta sameşii că au fost pă acea vreme, ca şi ei să dea seama prin socoteală cîţi bani au împlinit de la fieşcare sat, la cine i-au răspuns şi ce rămăşiţă mai este şi la ce sate anume? Care rămăşiţuri să să cerceteze foarte bine, faţă şi cu părcălabii ce au fost pă acea vreme, spre a să dovedi dă este adăvărat, fără a să face cea mai mică năpăstuire lăcuitorilor. Şi cîtă să va dovedi adăvărată, să să şi împlinească. Să îngrijească însă dumnealor ispravnicii şi cu orînduitul de aici mai întîi a lua chezăşii sigure, atît de la sameşi, cît şi de la zapcii, i de la vătaşii de plai, ca dovedindu-i în urmă prin cercetare arătarea lor neadăvărată şi găsindu-să niscaiva bani luaţi de dînşii şi tăinuiţi, să aibă chezaşul lor a-i răspunde.

Şi aşa, făcîndu-să bună lămurire, să să împlinească banii ce va rămînea asupra vericui, orînduindu-să ca banii ecsaminii de primăvară ot leat 1821 să să dea în datoria ce are să ia casa poştilor de atunci. Iar rămăşiţa din diminia lui fevruar şi mart i banii lefilor acei diminii şi rămăşiţa tetraminii breslelor ce s-au urmat pă ghenar, fevruar, mart şi april, tot într-acel an, i banii vămii [1] de aprilie şi mai dimpreună cu banii lefilor ai acei diminii, toţi să să răspunză la casa datoriilor ţării, coprinzîndu-să în opşteasca anafora şi aceasta că la cinci judeţe ot prez Olt, toate aceste rămăşiţuri şi dăjdii s-au împlinit de atunci de caimacamii ce au fost la leat 1821.

Poruncim şi dumneavoastră ispravnicilor ai judeţului, înţelegînd coprinderea aceştii porunci, să fiţi următori întocmai cu sîrguinţa datorii ce aveţi, ca făcîndu-să bună lămurire, să să facă şi împlinire cu mijloacele cele destoinici a nu simţi lăcuitorii greutate.

Şi adesea să înştiinţaţi la domneasca noastră visterie ca să luaţi cuviincioasele povăţuiri, ferindu-vă cu toţii a nu să face cel mai puţin catahrisis sau împotrivă urmare, că veţi rămînea la mare învinovăţire şi cuvînt de îndreptare nu veţi putea dobîndi. Că aşa este porunca domnii mele.

Tolico pisah gosposdvo mi.

1823, septemvrie 21

Io Grigore Dimitriu Ghica voevod milostiu bojieiu gospodar.

Vel vistier

Acad. R.P.R., doc. XXX/14. Orig. rom., cu monograma şi pecetea domnească în chinovar.

124

15 septembrie 1823

Anafora în pricina dintre vameşii oborului Bucureşti şi măcelarii Ioan Secul şi Pascul, pentru vama vitelor tăiate în vremea răscoalei.

Anafora la jalba vameşilor oborului Bucureştilor din leat 1821, pentru vama ce cer de la măcelarii ce au fost la scaunul tainului cărnii pentru oştirea împărătească, şi li să dă dreptate măcelarilor, adică a rămînea în pace şi nesupăraţi.

[1] Cuvîntul « vămii » scris ulterior, deasupra rîndului.

Prea înălțate doamne.

După luminată porunca înălțimii tale ce mi s-au dat la jalba vameșilor oborului Bucureștilor din leat 1821, pe patru luni, de la septemvrie 1 pînă la sfîrșitul anului, prin zapciu hătmănesc s-au înfățișat înaintea mea jăluitorii cu Gheorghe neamțul măcelaru tovarăș lui Vasile Gros, cei ce au avut scaunul tainurilor în leat 1821, supt epistasia dumnealui proin sicritar Odrischi, de la care cerea vamă pă vitele ce au tăiat în 19 zile, de la zi întîi de septemvrie pînă la 19 a acei luni, și cu Ioan Secul și cu Pascul ce au fost măcelari tot ai scaunului cărnii tainului oștirilor împărătești, carei au intrat la tainuri în urma celorlalți de la septemvrie 19 pînă la dechemvrie 10, tot a acelui leat 1821, supt epistasia dumnealui vistierului Romanit, cerînd și de la unii și de la alții vamă pă vitele ce au tăiat i pentru piei și seu.

Intrînd în cercetare, îmi arătă vameșii o alegere a dumnealui biv căminar Aleco Aslanoolu [1], cu leat 1821, noemvrie 27, făcută din porunca otcîrmuirii în dosul jălbii vameșilor, cu coprindere că dreaptă fiind cererea vameșilor ce fac de la numiții măcelari, zice că rău au umblat să să apere măcelarii de a nu plăți vamă, și pă cei mai de frunte îi arată că este Vasile Grosul și Pascul. Pentru care s-ar fi și arătat un Ioan, trimisul dumnealui vistierului Romanit [2], zicîndu-i că la sfîrșitul acei următoarei luni noemvrie, cînd sînt a ieși acești măcelari din tăierea tainaturilor, va da catastih dumnealui căminarului, adevărat, de toate vitele mari și mici ce au tăiat măcelarii pă fieșcare zi și vor și plăti dreptul vămii, după care au și rămas vameșii în adestare.

Mai arătară vameșii o anafora a agii din anul trecut, leat 1822, mart 20, făcută către slăvitul Hagi Ahmet pașa, saraschierul oștirilor împărătești, coprinzătoare că pentru pagubile ce au fost arătat vameșii că au cercat, la cîtă i-au stătut putința li s-au făcut despăgubire. Iar măcelarii tainurilor cărnii ce s-au arătat la înfățișare, fiind unii datori pentru vite tăiete pînă la septemvrie 20, însă Vasile Gros și Gheorghe neamțul, carei s-au apărat zicînd că ei au fost niște simbriași, slugi ai dumnealui sicritarului Odrischie și că nu au a face cu cererea vameșilor, nici pot avea vreo știință, căci proin sicritar Udrischiie au avut alt om orînduit cu condeiu, de au ținut catastih de cumpărătoare și de tăierea vitelor. Iar cei ce sînt datori de la septemvrie pînă la dechemvrie 10, adică Pascul și Ioan Secul, care s-au numit de tovarăși la a treia parte cu dumnealui vistierul Romanit, eforul lor, asemenea ca și ceilalți s-au apărat.

---

[1] Căminarul Alecu Aslanoglu, la începutul lui februarie 1822 este desemnat de către pașa de Silistra ca, împreună cu alți cinci boieri, să cerceteze socotelile vistieriei pe perioada 15 mai 1821 — sfîrșitul lui ianuarie 1822. În aprilie 1822 îl găsim al doilea vechil de vistierie (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 129, 139). Avusese cumpărate vămile țării pe septembrie-decembrie 1821 (Arh. St. Buc., Condica logofeției Țării de Sus 1076, f. 123).

[2] Vistierul Grigore Romanit. Are acest rang încă din vremea lui Al. Suțu vv. (Arh. St. Buc., Biserica Curtea veche, doc. I/28—30). În 1821 fuge la Brașov (Acad. R.P.R., ms. 322, f. 211 v), de unde se întoarce la începutul lui august 1821. În aprilie 1822, vechil al spătăriei (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 103, 139).

Dupe care cerînd de la amîndooă obrazele acestea să arată în scris foaie de suma vitelor ce s-au tăiat şi arătînd foi, nu s-au mulţumit vameşii pă acele foi.

Ci făcînd cerere de la vistierie prin dumnealui stolnic Petrache ce era sameş [1], s-au dat pliroforie agii de suma ocalelor de carne pe care s-au dat plată de la vistierie în cursul vremii, ce cer vameşii vamă, şi cu analoghiei dupe carne, găseşte vite tăiete pe toată zioa, însă vite mari, 30, şi mici şăizeci. Şi măcelarii nemulţumindu-să, îi îndatorează ca să încredinţeze prin jurămînt pentru suma vitelor mari şi mici ce vor arăta tăiete, şi pă aceia să plătească. Iar nevrînd să plătească după analoghia ce au făcut agia, care anafora a agii să văzu cu buiurdizmă în dos a slăvirii sale H[agi] Ahmet paşa către otcîrmuire, ca să facă deslușirea adevărului spre împlinirea dreptului vămii. După care, la iulie 21, a aceluiaşi leat 1822, văzui pitac al otcîrmuirii către starostea za neguţători, coprinzător ca să aducă din isnaful măcelarilor doi măcelari adiafori şi din neguţătorii sureccii ce au cumpărat vite pă vremea cînd numiţii măcelari au tăiat vite şi din neguţătorii cupeţi unul, doi oameni idiaţi, să cerceteze faţă cu amîndooă părţile ca să descopere dreptul adevăr şi să arate în scris. După care ziseră jăluitorii vameşi că din pricina măcelarilor cîţi n-au mers la cercetare nu s-au putut face nici o urmare şi aşa au stătut pricina batalisită. Şi mai întîi, întrebînd pă Gheorghie neamţul măcelaru, sudit, care au ţinut tainul cărnii din partea sicritorului Odrischiie [2] de la zi întîi de septemvrie, leat 1822, pînă la 19 zile, tot a aceeaşi luni, răspunseră că el, şi de au fost cu o părticică tovarăşi la contractul sicritarului Odrischi, dar în mîna lui n-au fost bani, nici pentru cumpărat dă vite, nici vreo plată, cît de puţin nu i s-au dat de nimeni. Iar stăpînul lor, Odrischi au avut pă un Andreiu logofăt rînduit, dă le aducea vite şi ţinea socoteală. Pentru care s-au îndatorat ca să aducă pă acel logofăt al sicritarului a-şi arăta socotelile şi a-ş da răspuns la cererea vameşilor faţă cu măcelarii. Şi cu aceasta eşind dinaintea mea, nu s-au mai arătat. Iar pentru Ioan Secul şi Pascul, măcelarii ce au ţinut scaunile tainurilor de la avgust 19 pînă la dechemvrie 10, în epistaşia dumnealui vistierului Romanit, ziseră că dumnealui vistierul au avut rînduit pă un grămătic al dumnealui, Ioan Popa, şi pentru vitele ce au tăiat la scaune, atît de tainuri i havalele du pă la turci i cele ce au cumpărat dela Tîrgul de Afară, acela au ţinut socoteală de dat şi de luat, şi pă ei cînd i-au trimis la Tîrgul de Afară să cumpere, le da bani. Şi cînd venea cu vitele, da socoteală; şi la toate vitele acelea de cumpărat, vama au plătit-o cînd au eşit la uşa oborului, aducînd şi răvaşile vameşilor; şi pă cît au slujit, plată nu li s-au dat măcar o para.

Am făcut întrebare dumnealui biv vel vistier Romanit prin pitac, şi îmi răspunde în scris de la 16 ale trecutului iulie că pricina aceasta ce au vameşii oborului tîrgului din Bucureşti cu Pascul i Ioan Secul, măcelarii carei s-au

[1] Stolnicul Petrache Arion, sameş al vistieriei, în februarie 1822.
[2] C. Udritzky, cancelarul agenţiei austriace.

aflat la scaunul tainului cerînd vamă de la ei pă vitele şi pieile ce s-au tăiat şi s-au cheltuit la acel scaun, pă puţină vreme cînd era dumnealui îngrijitor, arătă că vama, atît de la vitele cele mari, de vacă, cît şi de la oi, s-au plătit pîna la una, după ponturi. Şi cererea vameşilor poate va fi pentru sîngerit, care nu este cu nici o cuviinţă a să plăti ca la o slujbă împărătească, cînd şi vama au luat-o de la aceste vite. Şi acest sîngerit nu s-au luat de cînd s-au început tainaturile pînă s-au isprăvit.

Iar pentru vama pieilor, care să şi-o caute vameşii de la cumpărător, şi spre mai bună pliroforie, au trimis dumnealui pă un Ioan Popa, cel ce au fost din partea dumnealui orînduit îngrijitor asupra aceştii trebi, carele zise împotriva vameşilor că la acea vreme era iuţimea răzvrătirii şi cu multă primejdie a vieţii sale au slujit. Şi vameşii pă acea vreme răzvrătită, luînd vama cu preţ scăzut, au cîştigat şi s-au folosit bine. Iar dumnealui vistierul Romanit au păgubit ca taleri 13 000, că nu s-au încărcat pentru cîştig, ci cu paguba dumisale au odihnit oştirile şi la vamă fiind amestecaţi şi cei din slujbe, au avut aceste supărări cu năpăstuire precum şi suma ocalelor de tainu care să află în visterie, după care va să închipuiască vameşii vite tăiete, multe, şi să ceară vamă, nu să poate luoa dreaptă dovadă — pentru că acea sumă nu s-au dat toată în ocale de carne, ci mulţi din turcì, în loc de carne cu zorul şi cu mîna pă pistol le luoa cîte dooăsprezece parale pă ocaoa de carne, numindu-o mandà. Şi Hagi Emin ce era asupra tainurilor au luat cîte 2 parale de ocaoa de carne, avaet, li s-au dat şi vite de turci cu sila, cu preţ îndoit, iar pă vitele ce au cumpărat, care le arată prin catastih, s-au desfăcut cu vameşii. Încă de atunci s-au zis lui Ioan Popa să facă catastih curat, precum îi este ştiinţa, pe care să ştie că are să-l încredinţeze de adevărat, şi dete o foaie cu zioa i felurimea vitelor ce au tăiat pă fieşcare zi, coprinzătoare de vite mari 636 şi dă oi 4496, din care zice că vite mari 36 şi oi 675 au fost turceşti, iar pă vite 600 şi pă oi 3821 au plătit vama şi au dat şi răvaşele de plata vămii la vameşi. Iar vameşii nu să mulţămeşte pe atîtea vite, cerînd vamă pe toate vitele cîte să vor socoti că sînt după suma ocalilor de carne ce au dat tain. S-au întrebat vameşii să arate ce sîngerit este acesta, care să vede pomenindu-să că ar fi la scaune, în vreme ce la divan nu este ştiut? Şi răspunse că vamă cu acest fel de numire n-au cerut, ci numai acei doi lei de vita mare şi zece parale de vita mică, vama vînzătorului care să îndatorează cumpărătorii să le sigurifsească cînd le va cumpăra, unde nu sînt vameşi faţă, şi vama pieilor au cerut-o.

Deci, fiindcă Ioan Popa, orînduitul ce au fost de dumnealui vistierul Grigore Romanit, au arătat la judecată că el au ţinut toată daraverea a tainurilor ostăşeşti de carne în vremea epistasii dumnealui vistierului Grigore Romanit, cu multă pagubă a dumnisale iconomisind pă ostaşi şi cu bani în loc de carne, iar lui Ioan Secul şi Pascului, măcelari carei au fost ostenitori la tăierea vitelor şi la împărţirea tainurilor, nu le-au dat nimic. Încredinţînd Ioan Popa înaintea judecăţii, cu sufletul său şi foaia ce au dat, că este adevărată, precum şi dum-

nealui vistierul Romanet prin pitacul dumisale asemenea pliroforie dă, că s-au plătit vamă pă toate vitele ce şi s-au cumpărat pentru acel tain rău, dar cere vameşii vamă şi de la manda unde au dat parale în loc de carne, după ocalile tainurilor cele plătite de visterie. Cu cît mai vîrtos, că acest fel de tainuri, după obicei şi după dreptate, nu să cuvenea să fie supuse la vamă, fiind de hrana oştirilor, carei din partea ţării cu greutate să economiseşte de să împlineşte. Şi nu să socoteşte aceasta în rînd de neguţătorie, fiindcă orînduiala ponturilor şi a catalogului la neguţătorie privesc a luoa vamă. Dar vameşii au şi luat vamă de la vite şi nu să mulţumeşte pă ceia ce au luat, ci cu mijloc nedrept caută cu năpăstuire să mai ia altă vamă. Şi măcinînd cu nedreptate pe aceşti măcelari atîta vreme prin judecăţi, carei dovedindu-să că au slujit la vreme de nevoie făr de nici o plată, s-au cît de puţin folos al lor, găsesc cu cale că atît numitul grămătic, cît şi Ioan Secul şi Pascul, măcelarii, să rămîie în pace şi nesupăraţi de această pîră a vameşilor jăluitori.

Iar hotărîrea cea desăvîrşită rămîne a să face de către înnălţimea ta.

1823, septembrie 15

Costandin Băl[ă]c[ea]nu vel logofăt.

Arh. St. Buc., Condica logofeţiei Ţării de Sus 1077, f. 139—140.

125

20 septembrie 1823

Satele Frăţeşti Moşteni şi Frăţeşti Birnici (Gorj) iau în chezăşie pe doi foşti panduri din 1821.

Adecă noi satul Frăţeşti Moşteni şi satu Frăţeşti Birnici dăm încredinţat zapisul nostru la prea cinstită mîna stăpînirii pentru Dinu Madgalinei i pentru Barbu Birău, ce sînt din satul nostru, că din venirea lui Tudor rebelionistru, mai la urmă sosind dumnealui căminaru Costin dă la divanu Bucureştilor cu poruncă să strîngă panduri, cu cîte taleri 15 luna, ca să stea împotriva lui Tudor, cînd pă aceea vreme, aflîndu-să ispravnic aici dumnealui căminaru Iorgu Văcărescu şi cu dumnealui sărdaru Dinu Bălteanu. Ştiind dumnealui căminaru [1] Co[s]tin pă Dinu Madgalinei mai denainte, fiind fost om al dumnealui, care trimiţînd la Dinu pă un Mihai i Badea din Rasova i la Barbu, făcîndu-i panduri cu leafă de la divan. Şi au slujit două luni, pînă venind într-o vreme pandurii lui Tudor în Tîrgu Jiului, şi din ajutoru lui dumnezău biruindu-i oamenii dumnealor boierilor ispravnici de mai sus numiţi i ai dumnealui clucerului Costin, atît atunci, cît şi a două oară, şi mai venind şi a treia oră mai mulţi, dumnealor boierii au fugit. Iar acest Dinu Madgalinii

[1] Aşa în text. Mai departe acelaşi Costin figurează ca clucer.

şi acest Barbu Birău, aflîndu-să de streajă de lotri cu căpitanul lor, într-o moară a dumnealui a medelnicerului Gligoraş Bălteanu, neavînd în ştire că fugiseră dumnealor boierii cu comandiru lor, clucer Costandin, şi ocolindu-i într-acea moară pă acest Dinu Madgalinii şi pe acest Barbu, după cum le era turbăvirea ominilor lui Tudor, tîlhăreşte căznindu-i şi despoindu-i, i-au şi luat cu dînşii de iasti ca o lună de zile, pînă venindu-le bine de au fugit de la dînşii la munte, amestecîndu-să cu bejăniile, pînă cînd au sosit iar, şi stăpînirea cea adevărată mai nainte cu clucer Costin. Şi pă munte scoborînd numitul Dinu Madgalinii cu Barbu Birău şi năzuind în Tîrgu Jiului la stăpînitorii cei adevăraţi ce sosisără cu clucer Costin a sluji de-avalma cu turcii la cele trebuincioase ale ascherlăilor. Dar la înfierbîntarea aceasta, văzînd numiţii multă grozăvire, de să tăia omenii vinovaţi şi nevinovaţi, de groază multă spăimîntîndu-să, au fugit în ţara nemţască, făcîndu-şi numiţii lăzăretu. Şi şăzind acolo, Dinu cu nevasta şi copiii lui i cu Barbu toată iarna, spre primăvără, cînd multă lume să loasă în cătane, oamenii umblînd să ia şi pe aceştia, au fugit de acolo, iarăşi dincoaci la casăle lor în satul nostru, apucîndu-să de tot rostul cîmpului, ştiuţi de dumnealor boierii vătaşii plaiului ca nişte oameni ce nu avea nici un fel de pricinuire. Iar un căpitan Niţă Damian ce să afla pe acea vreme de potere şi umbla prin sat fără de nici un fel de poruncă, viind şi în satul nostru, tăbărînd la casa lui Dinu Madgalinii, numitu, neştiind ce pricină, au dosit. Şi de frica numitului acelui Ioniţă Damian căpitanu i de frica de cătănie din ţara nemţească, neavînd loc de trai nici în ţara nemţească nici dincoace, de toate părţile frică avînd au apucat într-acestea.

Iar de acuş nainte ne legăm noi, tot satul, printr-acest zapis, că de vor mai urma aceşti de mai sus numiţi, Dinu şi Barbu, cîtuşi de puţin lucru împotrivă urmînd, noi cu gîturile noastre să fim pentru dînşii răspunzători.

1823 săptămvrie 20

eu Nicola Măruţă	ot Frăţeşti	Moşteni	adeverez
eu Costandin Măruţă	»	»	adeverez
eu Nicolae Racoviţă	»	»	adeverez
eu Costandin Racoviţă	»	»	adeverez
eu Ilie Măruţă	»	»	adeverez
eu Păun Onescu	»	»	adeverez
eu Costandin Turcilă	»	»	adeverez
eu Gheorghe Imstrea	ot Frăţeşti	Birnici	adeverez
eu Diaconu Pătru	»	»	adeverez
eu Costandin Măruţă sin Mire	»	»	adeverez
eu Crăciun Vîlceanu	»	»	adeverez
eu Stoicu Simu	»	»	adeverez

eu Mihai pîrcălabu cu tot satu nostru adeverim.

Şi noi satul Vălerilor dăm asămine iscălitură pentru mai sus numiţii că nu vor mai urma cîtuşi de puţin lucru împotrivă.

eu Ioniță pîrcălabu Făciu	ot Vălari	adeverez
eu Udrea Popescu	»	adeverez
eu Ion Băloiu	»	adeverez
eu Gligore Băloiu	»	adeverez
eu Răducu Făciu	»	adeverez
eu popa Drăghici	»	adeverez.

Cei care au mai venit împreună cu cei iscăliți la isprăvnicat de au dat chizăşie împreună cu ceilanți.

eu Pîrvu Voiculescu	ot Frățești-Moşteni		chizaşi
eu Lăpădat Vîlceanul	ot Frățești-Birnici		chizaşi
eu Mihai Birău	»	»	chizaşi
Ioniță Birău	»	»	chizaşi
eu Pîrvu Tămaş	»	»	chezași
eu Pîrvu Vasioiu	»	»	chezași
eu Tămaş Birău	»	»	chezaşi
eu Stan Birău	»	»	chezaşi
eu Ion Birău	»	»	chezaşi
eu popa Gheorghe	»	»	chezaşi

Şi am scris eu Nicolae zăt Polzişi Nărea [?] ot Tîrgul Jiiului, sînt martori
Zapisul dat dumnealui stolnicului Bălteanu.

Plaiul Vîlcanului

Această adeverință, făcîndu-să de mai sus nimiții, fiind și eu de față, am adeverit-o cu iscălitura.

1823 săptămvrie 20

Ştefan Bibescu vătaf

Iar noi cei mai jos iscăliți, luom în chezăşia nostră pe Mihai Pîntaşu ot Caraula şi pă Dumitru Burlan ot Ruşii de Vede, ce au fost tovaroşi ai noştri, că să vor părăsi de toate faptele cele împotrivă. Iar cînd vor lipsi de aici, sau să vor mai apuca de cîtuşi puțină faptă, noi să fim răspunzători în locul lor împreună şi cu chizașii noştri. Şi neştiind carte, am rugat pă scriitorii aceştii adeverințe de ne-au iscălit, iar noi ne-am pus degetele în loc de pecete.

1823 săptămvrie 23

eu Dinu Madgalinei	ot Frățeşti-Birnici,		chezaşi
eu Barbu Birău	»	»	chezaşi

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj 1310, f. 66—68.

126

5 octombrie 1823

Iacov Nenadovici adeverește că, întrucît niște chitanțe și polițe ale lui Tudor Vladimirescu, care s-au aflat la el, i-au fost luate la Petersburg, el rămîne îndatorat fraților Macedonschi cu jumătate din suma cuprinsă în aceste hîrtii.

Тысяча восемь сот дватцать третьего года, октября пятого дня.

Удостоверяю в том что квитанция Феодора Владимиреску писанная от 1816-го года, июнья 18-го числа, в Валахии, деревне Клошанах, на сумму *педѣсять тисящь*[1] червонцов австрийских и голандских; и двумя полномощиями данними ему, Владимирескѣ, от валлахского правительства на взымание и расходование денег писаними; первое от 15-го числа генваря 1821-го года, а второе от 22-го марта тогожь года; одного выстерийского векселя и двух таковихь же Владимирескових — по коим он, Владимиреско, взял и употребил в расход сумму денег значащуся в выше сказанной квитанции. И будучи сия квитанция и один вексел на мое имя написанныи, то потому все сии выше прописанныи бумаги, как оные у меня и находились, изверили мне два братья Димитрий и Павел Мачедонский да бы я по оним употребыл свое старание о взыскании с кого будет следовать тех денег, тем больше что оные совместные наши деньги в квитанции значащийся. Какже прописанные петьи бумагах взяты у меня в Петербурге и находятся в Министерстве Иностранных дел, а осталась у меня одна только квитанция, то справедливым найдено, по согласию моему и г.г. Мачедонских, пожертвовать (и пожертвовано) в российскую казенную пользю изо всей общей нашей сумми третью часть; чтож за сим еще подаритъся, уступится и израсходуется, коих я обовязан буду им г.г. Мачедонскимь показать по справедливости божей, а затем выше упомянутих по взыскании денег сколько останется такових, должен буду разделить по полам, то есть одна половина мне, Ненадовичу, а другая половина по принадлежности двум братьям Мачедонским. Боже жь храни моей смерти, то сие должны в точности исполнить и ненарушимо мои наследники. В противном же случае, когда от каких либо непредвидимых нещастных случаев невозможно будет взыскать денег выше пропысаних, тогда не имели бь права Мачедонские ни их наследники от меня или от моих наследников по сей бумаги требовать своих половину части денег.

В том своеручно подписуюсь и с приложением герба моего печать.

Бывший в Сербии внутренних дел
попечителем и кавалер Яков Ненадович

Исполнитель волы родителя моего Ефрем Ненадович

Anul una mie opt sute douăzeci și trei, octombrie, ziua a cincea.

Adeverez cum că chitanța lui Theodor Vladimirescu, scrisă în anul 1816, iunie 18, in Țara Romînească, satul Cloșani, pentru suma de cincizeci mii[1]

[1] Subliniat în textul original.

cervoneți austrieci și olandezi, și cele două înscrisuri date lui Vladimirescu din partea cîrmuirii Țării Romînești ca să ridice și să cheltuiască banii, dintre care una este din 15 ianuarie 1821, iar cealaltă este din 22 martie același an; o poliță de la vistierie și două polițe ale lui Vladimirescu, prin care el, Vladimirescu, a ridicat și a întrebuințat suma de bani arătată în chitanța mai sus zisă, și, fiindcă această chitanță și o poliță sînt scrise pe numele meu, de aceea toate hîrtiile mai sus arătate, care s-au aflat la mine, mi le-au încredințat cei doi frați Dimitrie și Pavel Macedonschi, pentru ca eu să mă străduiesc și cu ele să cer acei bani de la cine se cuvine, cu atît mai mult că acei bani arătați în chitanță sînt ai noștri, comuni.

Cum însă, cele cinci hîrtii arătate mi-au fost luate la Petersburg și se găsesc la ministerul treburilor dinafară, iar la mine a rămas numai chitanța, s-a găsit că este drept ca, cu învoirea mea și a dumnealor Macedonschi, să se dăruiască (și s-a dăruit) în folosul vistieriei rusești a treia parte din toată suma noastră; iar peste aceasta, ce se va mai dărui, ceda sau se va cheltui, eu să fiu îndatorat a arăta dumnealor fraților Macedonschi după dreptatea lui dumnezeu; iar apoi suma ce va mai rămîne din banii sus arătați, eu să fiu îndatorat a o împărți în două, adică: o jumătate mie, Nenadovici, și cealaltă jumătate să revină celor doi frați Macedonschi. În caz că eu voi muri, ferească dumnezeu, atunci aceasta vor trebui să îndeplinească întocmai moștenitorii mei. În caz contrar însă, cînd, din pricina vreunor întîmplări nenorocite și neprevăzute nu vor putea fi obținuți banii mai sus arătați, atunci nici Macedonschi și nici urmașii lor nu vor avea dreptul să ceară jumătatea de bani de la mine sau de la urmașii mei, cu această hîrtie.

Aceasta o subscriu cu mîna mea proprie și pun pecetea blazonului meu.

Iacov Nenadovici, fost
epitrop al treburilor din
lăuntru în Serbia și cavaler.

Împlinitor al voinței tatălui meu, Iefrem Nenadovici[1].

Acad. R.P.R., doc. CCCXXIX/42. Orig. rus., cu pecete în tuș negru.

127

23 noiembrie 1823

Jalba țăranilor din Bădești (Dîmbovița) împotriva arendașului Gheorghe Diamandoglu care îi asuprește pentru dijma datorată din 1821.

Prea înălțate doamne,

Pe această alăturată alegere a isprăvnicatului ot sud Dîmbovița nerămîind odihniți lăcuitorii ot satul Bădeștii, ce sînt șezători pe moșia acelei

[1] Efrem Nenadovici era cumătru cu Dimitrie Macedonschi. În 1826 el se afla la Hotin de unde trimite lui D. Macedonschi o scrisoare în limba sîrbă (Muz. de ist. Buc., doc. 5585/1957).

mănăstiri Nucetul dintr-acel județ, din luminată porunca măriei tale dumnealui vel hatman al divanului prin zapciu vătaf de divan a înfățișat la judecată pre patru săteni ai lor ot cătunu Boteni, anume Diaconu Drăghici i Mihai Streinu i Vlad sin Zahariia și Băilă... cu jalba ce au dat înălțimii tale pentru un Gheorghe Diamandoglu, prin care se jăluiesc că în șapte ani de cînd se află arendaș i-au stins cu multe ale lui rele obiceiuri; cu care avînd necurmate judecăți pe la isprăvnicat, nu le-au mai rămas mijloc ca să poată îmblînzi sălbaticele lui apucături, pentru că năravurile lui supuindu-l a face totdeauna răzvrătiri pentru lucruri de nimica, ziua și noaptea au fost trași de către numitul, pînă cînd aducîndu-i la dărăpănare, de cinci ori le-au spart siliștea pînă acum, și după jalba ce au dat măriei tale în trecutele zile, arătînd nedreptele lui urmări, au fost orînduiți în cercetarea dumnealor boierilor ispravnici, dar nici o ajutorință n-au văzut. Asemenea au făcut și arătare și către cel de acum orînduit nou egumen ca să-l aridice din spinarea lor și moșia să o dea în arendă la alți negutători; și sfinția sa cercetînd plîngerea lor și dovedindu-o de adevărată, nu au dat-o în arendă numitului moșia pînă acum, ci fiindcă sorocul de șapte ani se împlinește acum la dechemvrie 6, fac cerere ca să nu se mai dea arenda aceștii moșii numitului, ci să se dea cu folosul mănăstirii la alt om spre a putea lăcui și ei în casele lor, căruia să-i răspunză adeturile moșiei întocmai după pravilă; sau de se va protimisi a fi tot el arendaș, atunci să li se dea lor moșia, că se cuvine a o lua mai mult ei, decît pîrîtul, șî să răspunză arenda precum va da și alții. Am întrebat pă jăluitori, fiindcă în jalba lor nu să coprinde la ce pă anume i-au năpăstuit să-i arate prin grai, care atît prin grai cît și printr-o însemnare în scris, neiscălită de nimeni, arătară că în anul răzvrătirii, fiind satul fugit, nu s-au săpat porumbul la vremea lui și dintr-această pricină înbătrînind, încă și apa Dîmboviții înnecîndu-l, nu s-au făcut bun, și pîrîtul fugind la Brașov, au lăsat un isprăvnicel al său, carele n-au vrut să ia nici dijma de porumb i de fîn, nici claca, ci tocmai în postul crăciunului s-au pomenit cu isprăvnicelul că au venit cu un turc și s-au apucat de au măsurat cu prăjina locurile, fără să -vie să vază în ce chip s-au făcut porumbul. Apoi, după ce au măsurat locurile, s-au dus la Tîrgoviște cu catastihul, și tocmai primăvara au venit și pîrîtul cu catastihul i cu un ceauș isprăvnicesc, cu patru slujitori, și apucîndu-i după acel catastih să înplinească banii după dijma de porumb i fîn și clacă, au aruncat satara pentru tot, adecă la unii cîte taleri 70, la alții cîte taleri 60, iar alții carii n-au avut nici cîte o vacă po tl. 40, silindu-i cu bătăi și cu închisoare în gros ca să-i răspunză acești bani. Dar ei, neavînd alt mijloc a-i plăti banii, i-au dat fieșcare zapis după cererea sa, pentru care bani, după zapisele lor, fiind apucați mai în urmă iarăși prin slujitori și cu bătăi i cu închisori, s-au speriat satele și s-au spart. Apoi și după ce s-au adus la urma lor de dumnealor boierii ispravnici, nepărăsindu-se pîrîtul de urmările sale, iarăși s-au spart satul, și cu toate că s-au stins și s-au sărăcit cu totul din pricina

lui, dar de va mai luoa tot el moşia cu mităriile şi vicleşugurile lui, iar vor fugi cu toţii.

Faţă fiind şi pîrîtul arendaş, s-au întrebat de jude cam ce răspunde înpotrivă; şi zise că această moşie Bădeştii are pă dînsa trei sate, însă unul să numeşte satul Sărdanu, cel de-al doilea Boteni, şi cel de-al treilea Conţeştii, pă care dă cînd au luat-o în arendă, nu ştie să fi năpăstuit pă nici unul din lăcuitori la dijmă i la celelalte ale moşiei cu cît de puţin, pentru că vrînd a-şi lua numai dreptul său, atît la măsurătoarea pogoanelor dă porumb pă înşuşi ei i-au pus să măsoare cu prăjina dă 18 palme şi un pumn, i din celelalte şi-au luat dijma întocmai după pravilă, fără a să abate întru nedreptate căt dă puţin. Încă pe unii, văzîndu-i că n-au făcut bucate, le-au mai şi lăsat din dreptul său; precum şi la carele cu lemne nu le-au luat întocmai după pravilă, ci pentru trei ani ce au a plăti şi să făcea să ia po tl. 9 dă fieşcare casă, iarăşi le-au mai iertat la unii cîte tl. unul şi doi şi la alţii cîte tl. trei, numai ca să nu mai aibă gîlcevuri cu dînşii; şi de se şi jăluiesc ei că i-au năpăstuit cu luarea acelor zapise de banii ce i-au rămas datori din dijma de porumb i din clacă şi celelalte, să arate la judecată ce năpăstuire le-au făcut şi cînd se va dovedi că i-au năpăstuit măcar cu un ban, să le plătească îndoit, iar cînd se va dovedi că le-au mai lăsat din dreptul său, atunci nu numai să-i plătească şi ceea ce le-au iertat, dar încă şi toată cheltuiala. Asemenea şi pentru zapise arătă că cerîndu-le dreptul său şi ei, neavînd a-i da, de bună voie şi nesiliţi de nimeni au dat zapisele acestea, însă numai aceşti jăluitori cari sînt din satul Botenii, (pentru că celelalte două sate sînt întru toate mulţumiţi), fiind rău nărăviţi ca să facă pîră neadevărată, atît după îndemnarea cuviosului egumen de acum, cît şi după a doi din jăluitori, anume Mihai Streinul şi celălalt anume Băilă, care mai nainte au fost cu lăcuinţa la satul Potlogi al dumnealui biv vel ban Grigorie Brîncoveanul şi s-au izgonit de acolo tot pentru acest fel de urmări înpotrivitoare, arzîndu-le şi casele lor. Şi pîrîtul vrînd ca să împodobiască moşia mănăstirii cu locuitori, i-au priimit şi le-au dat locuri de arătură i livezi de fîn, care în loc de mulţămire s-au pornit acum asupră-i, îndemnînd şi pe ceilalţi săteni ca să facă arătatele pîre, după cum asemeni au mai făcut şi în trecuţii ani, cînd după scumpele cercetări ce s-au făcut la faţa locului şi aici s-au dovedit neadevărate şi cunoscîndu-şi greşala au căzut cu rugăciune la dînsul de s-au şi împăcat, dînd şi zapis în scris că se vor părăsi de aceste rele urmări, plătindu-şi toate adeturile moşiei, după pravilă, arătîndu-ne pîrîtul spre dovada ziselor lui aceste engrafa, însă:

1818 ghenar 5. Înştiinţare a dumnealor boierilor ispravnici ot sud Dîmboviţa către cinstita hătmănie, cu coprinderea că au dat pe pîrîtul după poruncă a-l aduce aici să stea în judecată cu locuitorii; dar arată că după altă jalbă a locuitorilor s-au judecat la isprăvnicat şi asupra pricinii s-au făcut şi anafora, sorocindu-i ca după trei zile să-i afle la Bucureşti. Dar lăcuitorii fără a aştepta ca la soroc să vie, după ce s-au întors la casele lor, din capetele lor în sîlnicie

au călcat casa pîrîtului şi o au spart, cu cuvînt că ar fi căutînd banița cea mare, pentru care înştiințînd pîrîtul la isprăvnicat, au şi trimis slujitori ca să-i aducă, dar nu numai că nu s-au supus a merge, ci încă au bătut şi pe o slugă a pîrîtului de moarte, şi vrînd a pune mîna şi pe el, d-abia au scăpat cu fuga; asemenea şi asupra slujitorilor au seos cuțitele ca să-i înjunghe.

1818, fevr. 1. Zapis supt iscălitura numiților săteni însă: 11 din satul Sărdanu, i doi din satul Boteni (din care unul se văzu între jăluitori) şi trei din satul Conțeştii, arătînd lîngă iscăliturile lor că sînt vechili și din partea celorlalți săteni cu adeverințe în scris, adeverit de scriitor dascălul Chiriță Slovanul şi întărit de cinstita hătmănie, cu coprindere că pentru pricina dc judecată ce au curs între ei s-au judecat la isprăvnicat şi după cercetarea ce s-au făcut s-au dovedit cu adevărat pîrile lor că întru nimic n-au fost năpăstuiți de către pîrîtul. Apoi cunoscînd însuşi ei greşala ce au făcut şi că o să se osîndească a-i plăti atît dreptul numitului, după condica divanului, cît şi toată cheltuiala, au pus mijlocitori pe unile din obraze din cele mari și le-au iertat greşalile ce au făcut, dar s-au legat printr-acest zapis în opt ponturi cum au a-şi răspunde datoria lor, care ponturi citindu-se, se văzură întocmai după pravila cea legiuită ca să dea; iar oricarile se va împotrivi şi nu va fi următor să-l arate pîrîtul la stăpînire şi nu numai toată cheltuiala ce se va face să o răspunză acela, ci încă să se şi pedepsească, pentru că ei sînt chezaşi unul pentru altul şi toți davagii pentru unul ca acela.

1823 Sept. 14. [În care este vorba cam de aceleaşi lucruri, ca în cele două zapise dc mai sus]

1823, noiembrie 23

Ianache Stănescu, [?] stolnic
Stefi [?], serdar
Mo....[1] medelnicer.

Biv vtorii logofăt
Trecut în condica departamentului de şapte

Arh. St. Buc., M-rea Nucetul, doc. XXIII/25. Orig. rom.

128

[17 noiembrie 1823]

Clăcașii din Baia de Fier (Gorj) și-au luat în 1821 înapoi vitele pe care mănăstirea le sechestrase pentru neplata «havaetului».

Prea cinstite dumneata biv vel logofăt,

Cu zmerenie arăt dumitale că sfînta mănăstire Hurezu din sud Vîlcea, unde mă aflu eu egumen, are un hotar de moșie ce să cheamă Baia de Fier din sud Gorj. Şi lăcuitorii de acolo, nesupuindu-să să răspunză dreptul havaetul

[1] Indescifrabil.

pămîntului, după pravilă, la leat 1819, dînd jalbă mănăstirea către cinstitu divan de aici, arătînd curgerea pricinii cinstitei căimăcămie, au orînduit mumbaşir pe un logofăt Dincă. Şi prin marifetul dumnealor boierilor ispravnici, au apucat pe numiţii locuitori de au împlinit havaetul pămîntului, după pravilă. Şi neavînd lăcuitorii bani ca să răspunză în natură, au dat vite preţuite de însuşi ei, adică vaci, boi şi alte vite mărunte, care vite luîndu-le mănăstirea, vreme de iarnă fiind, le-au ţinut pînă la martie 20, leat 1820 [1]. Apoi făcîndu-să apostasia în ţară, numiţii lăcuitori unindu-să cu unul Dumitru Gîrbea, ce era unul din căpetenie la apostaţi, şi viind cu toţii la mănăstire, au mers unde erau vitele. Şi noi din pricina apostaţilor eram toţi împrăştiaţi de la mănăstire. Şi numiţii şi-au luat fieşcarele vitele, ducîndu-le pe la casăle lor. La leat 1821 [2], făcîndu-să oareşice liniştire în ţară şi aflîndu-să caimacam răposatul postelnic Samurcaş, mănăstirea au făcut arătare de curgerea pricinii prin jalbă şi cu poruncă s-au adus cîţiva locuitori din sătenii vechili şi din partea celorlalţi săteni cu vechilu mănăstirii s-au înfăţişat la divan. Şi atunci în divan au dat numiţii săteni de faţă un aşăzămînt din leat 1794, de ani 39, adeverit cu iscăliturile dumnealor cinstiţilor boieri veliţi ot Bucureşti, întărit şi cu pecetea domnească a răposatului întru fericire domn Alexandru Moruzi vvd. Prin care aşăzămînt să coprinde în ce chip are a să urma cu răspunderea havaetului pămîntului între lăcuitori cu mănăstirea. Cinstitul divan puind temei la acel aşăzămînt, au dat anafora prin care pe larg să hotăraşte cum are a să urma de acum înainte.

Numiţii lăcuitori du pă arătata moşie, după cum să hotăraşte prin anafora, n-a vrut a da supunere, şi alergînd la măria sa paşa de la Dii, au dat jalbă făcînd mare pîră asupra mănăstirii şi asupra dumnealor boierilor divaniţi, au adus poruncă către silictar şi către dumnealui caimacam ca de iznoavă să teorisască pricina împreună cu silictar şi să îndrepteze ca să nu mai meargă lăcuitori să supere pe măria sa paşa. Şi văzînd aşa dumnealor boierii divaniţi şi vechilu mănăstirii că numiţii, după pîra neadăvărată ce fac, putea ca să aducă vreo vătămare mănăstirii, şi paravlipsindu-să oareşice din coprinderea aşăzămîntului, s-au odihnit întorcîndu-să la casăle lor, fiind vremea atunci împotrivă, neputînd nimini a-şi căuta dreptul său. Şi de atunci pînă acum mănăstirea să află isterisită de venitul numitei moşii.

Cu zmerenie mă rog dumitale ca să fie cinstită poruncă cu a să trimite un logofăt vrednic al cinstitului divan ca să meargă la faţa [locu] lui şi întîi să supuie pe numiţi ca să urmeze cu răspunderea du pe sinetul ce să află la mîinile lor. Iar mai pricinuind nemulţumire, să-i supuie cu răspunderea după pravila pămîntului, apoi să despăgubească mănăstirea şi de cheltuiala ce au făcut cu iernatul vitelor lor, care şi le-au luat înapoi cu silnicie i de alte cheltuieli ce s-au făcut

---

[1] Greşală evidentă; corect: 1821.

[2] Este vorba de a doua jumătate a anului 1821 sau poate şi de anul 1822.

din pricină că numiții nu și-au arătat sinetul mai dinainte la judecată. Şi fiindcă, cînd au mers logofătul Dincă de au făcut împlinirea ce arăt, cu vite, acum numiții lăcuitori arată că ar fi răspuns și bani, și de către mănăstire nu s-au primit, face trebuință a merge la fața locului numitu logofăt, ca să să desfacă cu lăcuitorii ce zic că au dat și bani ca să să deslușască pricina, a rămînea și lăcuitorii odihniți și mănăstirea.

Iar eu sînt al dumitale prea plecat și zmerit,

Ionichie egumen Hurezanu

Arh. St. Buc., M-rea Hurezu, doc. XIX/131. Orig. rom.

129

27 noiembrie 1823

Învoială între sătenii din Copăceni și mănăstirea Cornetul pentru împlinirea zilelor de clacă din anul răscoalei.

Adecă noi toți sătenii Copăceni, cari mai jos ne vom iscăli cu numele, dăm zapisul nostru la mîna sfinției sale părintelui Anăstasi, egumenul sfintei mănăstiri Cornetul, precum să se știe că, apucîndu-ne de zilele clăcii anilor trecuți, cum și din anul zaverii, ca să le plătim cu bani, și neavînd bani ca să-i dăm, am venit la vătășie, unde ne-am învoit ca din anul zaverii să-i facem numai cîte șapte zile de clacă și care din noi nu vom munci, să avem a-i plăti ziua po douăzeci parale, pe acel an, iar pe lt. 822 și 823, pentru cîte zile am mai rămas rămășiță, ne-am rugat ca iarăși în lucru să ne prinză acele zile. Şi acum, pe iarnă, ori la ce ne va pune să fim datori a sări și a munci, ori la ce ne va porunci. Iar, care din noi nu ne vom supune a sluji să ne facem zilele acestor ani, să fim datori a-i plăti ziua po tl. unul, după pravilă. Şi ca să fie această învoire a noastră, ce înaintea vătășiei am făcut-o, statornică, am rugat și pe dumnealui vătaful plaiului ca să întărească acest zapis. Aceasta!

1823, noiemvrie 27

Eu Florea Gușlă ot tam adeverez
Eu Martin Cojocar ot tam adeverez
Eu Onea Ungureanul ot tam adeverez
Eu Anghel Ciumac ot tam adeverez
Eu Pătru Vier ot tam adeverez
Eu Barbul Hartapețu ot tam adeverez
Eu Toma ot tam adeverez
Eu Păun Petco ot tam adeverez
Eu Florea Hartapețu ot tam adeverez
Eu Ion Lăzărescu ot tam adeverez
Eu Ion Lupul ot tam adeverez și cu tot satul.

Plaiu Loviștii

Amîndouă părțile viind înaintea vătășiei, după învoială ce au făcut-o, față fiind amîndouă părțile, m-au rugat de am întărit și am iscălit acest zapis.

1823, noiemvrie 27

Ianache vătaful

Arh. St. Buc., M-rea Pantelimon, doc. I/11. Orig. rom.

130

10 decembrie 1823

Stavri Titopoleos reclamă suma de 21 500 taleri împrumutată ispravnicilor de Gorj în martie 1821, pentru combaterea răscoalei.

Prea înălțate doamne.

După luminată porunca mării tale ce prin pitac ni s-au dat ca să vedem alăturata jalbă ce au dat către cinstita c.c. aghenție Stavri Titopoleos, suditul c.c., care cu notă s-a trimis către măria ta, și să cercetăm de are jăluitorul acesta cuvînt dă dreptate a cere să-i plătească acești bani, și de va avea dreptate să chibzuim apoi cu ce mijloc și de unde să cuvine să i să plătească și să arătăm mării tale în scris prin anafora.

Jalba sa este că la începerea răzvrătirii, în leat 1821 ghenar 23, aflându-să la sud Gorj pentru neguțătoria sa și fiind dumnealor ispravnici județului încungiurați despre toate părțile de apostați și neavînd mijloc ca să înlesnească împotrivirea către dînșii, căci din județ nu putea să ia nimic, fiind satele turburate, l-au rugat dumnealor ispravnicii să-i înprumute cu o sumă de bani și nu numai i să vor răspunde pă deplin, ci va fi și cunoscută facerea sa de bine către țară. Și către aceasta văzând jăluitorul că și dumnealor boierii caimacami scria către ispravnici poruncindu-le ca negreșit cu orice mijloc vor putea să bată și să gonească pă apostați, i-au împrumutat cu tal. 21 500, bani curați în naht.

Am văzut și doao anaforale ce am făcut mării tale eu, plecata slugă vel vistier, asupra aceștii pricini, însă una de la trecutul martie 20, coprinzătoare că s-au întrebat dumnealor ispravnici ce au fost atunci, și au arătat că după porunca ce le-au fost venit de la dumnealor boierii caimacami ai țării au strîns o sumă de oameni cu arme, și pentru paza județului, și pentru ca să să împotrivească la scoposul apostaților; cu carii s-au și războit în cîteva rînduri cu primejdiie de viață. Și fiindcă nu era cu putință atunci să înplinească din județ nici bani, nici zaherelile și trebuința urmărind ca să dea acelor oameni și hrană și altele, au înștiințat la dumnealor boierii caimacami, cerînd povățuire cum să urmeze. Și au primit răspuns care s-au văzut de la leat 1821 ghenar 31, scriind numai către dumnealui căminar Iorgu Văcărescul, că s-au văzut înștiințarea dumnealui pentru cheltuielile ce arăta că au făcut în trebuința oame-

nilor ce avea dumnealui spre paza județului, făr' de a supăra pe lăcuitori. Şi îi răspund că bună şi priimită îi este urmarea şi că cu asemenea urmare să îngrijască şi de atunci înainte ca să nu să pricinuiască supărare lăcuitorilor. Şi ceea ce va cheltui, arătînd prin socoteala vistieriei, să vor ținea în seamă, de care au zis dumnealui căminar că nici dumnealui avînd bani, nici din județ putînd înplini, au orînduit pe jăluitor ca să dea toate cîte era de trebuință la oamenii ce-i avea adunați, adică hrană şi altele. Şi înplinindu-le în cîtă vreme au stătut oamenii străjuind şi războindu-să, au făcut socoteală cu dînsul dîndu-i numai tal. 106, parale 4, pentru cîte dedese cu ordinul dumnealui, iar pentru tal. 21 500 au dat zapis dimpreună cu sărdar Costandin Bălteanu, tovaroşul său de la leat 1821, martie 4, ca să curgă cu dobîndă, cîte tal. 7 şi jumătate la pungă pe lună, pînă să vor plăti. Pentru care zice dumnealui vel vistier că cu drept cuvînt cere jăluitorul să i să plătească banii după coprinderea zapisului, fiindcă într-acea vreme s-au arătat cu slujba cheltuind în trebuința țării. La care anafora să dă luminat răspunsul mării tale către dumnealui vel vistier, că făcînd şi măria ta perierghie asupra catastihului acelor cheltuieli, s-au văzut că zapisul de tal. 21 500 ce s-au dat de ispravnicii de atunci jăluitorului este scris la leat 1821 martie 4, iar socoteala cheltuielii este adunată pînă la 9 zile ale aceiași luni, în sumă de tal. 21 606 şi în diastimă de cinci zile, ce este trecută de la darea zapisului şi pînă la închierea socotelii, fiindcă să vede cheltuiala făcută de tal. 9185 parale 20, n-ai putut măria ta înțălege de unde au avut ispravnicii această ştiință, că numai pînă atunci o să fie trebuință de cheltuială şi de atăta numai cheltuială, iar nu mai multă sau mai puțină. De aceea dar, atît pentru acest cuvînt, căt şi pentru cele ce sînt ştiute că să urma într-acea vreme, zici măria ta cătră mine, a fi în bănuială această socoteală, şi poruncești dumnealui vel vistier să îndatoreze pă cei ce au dat zapisul de datorie către jăluitor ca să facă deplină dovadă asupra pricinii, fără a rămînea cătuşi de puțină bănuială. Şi atunci, arătîndu-să mării tale prin al doilea anafora, vei da cuviincioasa poruncă. Ceilaltă anafora ce s-au făcut după această din urmă poruncă este de la iuni 25, în care scrie că s-au făcut întrebare amîndurora ispravnicilor şi au arătat că pînă la 4 ale lui mart n-au fost dat jăluitorul toate lucrurile cîte să văd în catastihu lui. Iar atunci înmulțindu-să apostații, şi ca să ferească oraşul Tîrgu Jîiului de călcarea lor, chibzuindu-să cu toții după trebuința ce au cunoscut şi după cererea ce au făcut căpeteniile ostaşilor ce avea în puterea voii, ce în scris au avut de la ocărmuirea țării, au poftit iarăşi pă jăluitor de au plătit lefi la unii din ostași: grîu, porumb, fîn şi altele ce să văd în catastih, şi le-au băgat în magazie înăuntru în oraşul Tîrgul Jîiului, a le avea pentru hrană de să va întămpla să-i închiză cu muhasîri. Şi după prețul cu care să tocmise toate acele zaherele, făcînd socoteală cu cele ce dedese mai înainte, s-au adunat peste tot sumă de tal. 21 606, parale 4, din care: tal. 106 par. 4 i-au numărat căminar Văcărescu de la sineşi, iar pentru tal. 21 500 la 4 ale lui martie au dat jăluitorul mai sus numitul zapis cu care

rămîind încredințat de atunci de la 4 și pînă la 9 ale lui martie, au băgat în oraș în magazie toate acele zaherele cîte să văd în catastih. Și de aceea s-au însemnat și zioa în care s-au teslimatisit fieșcare lucru în urma zapisului, adică pînă la 9 ale lui martie, și putea să să mai facă și altă cheltuială. Dar nemaiputînd sta înpotriva apostaților au fugit și prinzîndu-i apostații, i-au jefuit și i-au chinuit precum este știut.

Deci, fiindcă după răspunsul dumnealor boierilor caimacami ot leat 1821, ghenar 31, ce l-au trimis către dumnealui căminar Iorgu Văcărescul la înștiințarea dumisale pentru cheltuielile ce au arătat că au făcut în trebuința oamenilor ce-i avea spre paza județului, făr de a supăra pă lăcuitori, zicîndu-i că bună i-au fost urmarea, și poroncindu-i ca tot cu asemenea urmare să îngrijască și de atunci înainte ca să nu pricinuiască supărare lăcuitorilor, și ceea ce va cheltui, arătîndu-i prin socoteală la vistierie, să vor ținea în seamă. Cu drept cuvînt au urmat dumnealui căminar Văcărescul de n-au supărat pă lăcuitori, ci au luat toate cele trebuincioase zaherele pentru trebuința oamenilor ce au avut spre strejuire județului cu bani de la jăluitorul Stavri, în puterea căriia porunci i-au dat zapis pă suma banilor ce au făcut acele zaherele și lucruri ce au dat într-acea vreme. La care ca o datorie făcută în trebuința țării, iarăși țara este datoare ca să o plătească. Atîta numai, fiindcă zapisul ce are jăluitorul de la ispravnici este scris de la martie 4, iar în foaia de socoteală, să mai trec cheltuieli de tal. 9185 făcute pă alte cinci zile în urma zapisului, după cum s-au văzut și de către măria ta și fiind trebuință ca să ne pliroforisim de s-au adus în magazia de atunci ce era la Tîrgul Jiului de către jăluitorul Stavri și acele zaherele și de s-au plătit toate de dînsul du pe la cei ce s-au luat, găsim cu cale să să orînduiască un credincios al mării tale, ca dinpreună cu dumnealor ispravnicii județului, să cerceteze cu scumpătate prin carte de blestem, prin oamenii ce vor fi fost oărnduiți la magaziile de atunci i prin cei ce arată el prin catastih că au cumpărat zaherea de la dînșii de grîu i de porumb și de fîn, de au intrat în magaziie toate aceste zaherele, și de li s-au plătit acelora ce-i arată Stavri și să să facă catastih curat supt iscăliturile dumnealor ispravnicilor i a orînduitului mării tale. Și aducîndu-să acel catastih, atunci vom face chibzuire de unde să-i să plătească. Iar hotărîrea cea desăvîrșită rămîne a să face de către măria ta.

1823, dechemvrie 10

Grigore al Ungrovlahiei, Galahtion [ot] Rămnic, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Costandin Bălăceanul, Scarlat Grădișteanu, Ioan Știrbei, Dimitrache Bibescu.

[Rezoluția:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemli vlahscoe.

După arătarea ce ne face printr-această anafora părinții arhierei și dumnealor veliții boieri, orînduim pe... [1] să meargă la sud Gorj, unde poruncim

[1] Loc alb în text.

dumncavoastră ispravnicilor ai judcțului ca înpreună cu acest orînduit să faceți cercetarea ce într-această anafora să coprinde cu urmare întocmai și dîndu-i înscris supt iscăliturile a cîteștrei, să ni să aducă aici, și atunci vom da domnia mea cuviincioasa poruncă [1].

1828, aprilie 27

Pecetea gospod.

Vel logofăt

Arh. St. Buc., Condica domnească 125, p. 345—348. Copie rom.

131

Decembrie 1823

Anafora în pricina dintre mănăstirea Văcărești și chiriașii hanului Constantin Vodă pentru chiria prăvăliilor pe anul 1821.

Anaforaua mănăstirii Văcăreștii cu chiriașii hanului Costandin Vodă.

Preaosfințitul părintele mitropolit i dumnealor veliții logofeți prin pitac au făcut arătare la agie că unii din prăvăliașii chiriași ai hanului Costandin Vodă al sfintei mănăstiri Văcăreștii, ale cărora nume se arată mai jos, nu voiesc a-și plăti datoria chiriei prăvăliilor și a odăilor ce sînt a răspunde încă de la lt. 1821, cerînd a se împlini de la dînșii și a se da la mănăstire, fiindcă și sfînta mănăstire are trebuință să dea unde este orînduită. Pentru care aducîndu-se pîrîții negutători, făcîndu-li-se întrebare pentru ce nu-și plătesc datoria lor, răspunseră că în trecuta răzvrătire unii dintr-înșii s-au dus în Brașov, lăsîndu-și prin prăvălii oamenii lor, iar alții nu s-au mișcat nicăiri de acolea; iar cei mai mulți ai hanului s-au dus cu totul în Brașov, lăsînd prăvăliile închise.

Și fiindcă acest han au fost aproape de conacul măriei sale pașii, aflîndu-se grajduri multe într-acest han, multe din odăile cele seci le-au făcut conace, umplînd și grajdurile de cai; încă vrînd a face conace și odăile i prăvăliile întru care ședea ei și neaflîndu-se igumenul sfintei mănăstiri aici, ci dus în Brașov, nefiind nici alt îngrijitor al hanului, n-au avut cine mijloci ca să se ridice atît conacele cele ce se făcuse, cît și cele ce umbla să le facă, și siliți fiind au făcut ei feluri de mijloace și au poprit pornirea ce era cu a face și odăile i prăvăliile lor conace, cheltuind toți la taleri 300, încă și cîteva odăi ce mai rămăseseră slobode și închise, ca să nu le facă și pe acelea conace, au găsit ei familii sărace și i-au pus să lăcuiască într-însele.

Și pentru că într-acea vreme nici un fel de alișveriș nu au putut face la negoțul lor, încă au trăit și strîmtorați din pricina conacelor, de aceea au cerut ca să fie apărați de această chirie pînă la bună venirea măriei tale în luminatul

[1] Procesul pentru despăgubirile cerute de Stavri Titopoleos se încheie în anul 1845 prin hotărîrea Înaltei Curți de revizie de a i se plăti 21 500 lei, întărită la 31 martie 1845 de Gh. Dimitrie Bibescu vv. (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 167 —168).

scaun. Iar de atunci încoace, nu se împotrivesc cu a plăti, fiind dreaptн cererea ce face. La ale căror împotriviri, li s-au zis: cum pot zice că nu au fost igumenul aici, în vreme cînd dumnealor boierii s-au coborît din Braşov în Ţara Romînească au găsit vechilul de igumen al sfintei mănăstiri Văcăreştii pe părintele Comăneanul? Şi la orice nevoie au avut la han, putea să arăte vechilului de igumen ca să apandisească, cît putea sta mijloc spre a lor odihnă, precum şi pentru prăvăliile i odăiile, în care au şăzut ei într-acea diastimă şi şi-au făcut şi negoţul, cu care cuvînt al dreptăţii se împotrivesc a nu plăti, în vreme cînd acestea au fost odăi de lăcuinţă, iar nu moşie cu arendă, de la care să le fi luat zaherelile în trebuinţa oştirilor şi să-şi aibă cuvîntul. Şi iarăşi ! cum putea să cheltuiască de la dînşii bani pentru ocrotirea hanului şi fără ştirea igumenului?

Şi răspunseră că, cît pentru igumen, de au avut vechil cînd igumenul au avut lăsat vechil aici, precum mai sus se zice, aici, sau nu au avut, ei nu au ştiut. Iar pentru odăile de locuinţa lor, adevărat că nu se numără ca o moşie cu arendă, de la care să se fi luat zaherelile în trebuinţe ostăşeşti, dar îndestul leau fost şi lor necazul şi grija ce au avut pentru vre-o întîmplare de fitecare. Aceasta s-au întîmplat în cîteva rînduri de au pus şi ei, deştepţi şi cu îngrijire aflîndu-se, au stins focul.

Deci de vreme ce la unii dintr-aceşti chiriaşi au fost începerea anului la Sf. Gheorghe cu lt. 1821, iar la alţii de la luna lui mai, cu acest leat, chiar după a lor arătare, cînd atunci au fost şi răzvrătirea, şi nu s-au dus la igumenul mănăstirii sau la vechilul ce l-au avut aici să facă teslim cheile odăilor şi ale prăvăliilor, ca şi igumenul să-şi fi avut îngrijirea, ca să nu-şi mai aibă acum cuvînt de cerere de chirii; şi, fiindcă această chirie este pentru odăi întru care ei au locuit şi s-au odihnit ca şi în toată vremea, părerea mea este, de se va găsi cu cale şi de către înălţimea ta, numai pe luna lui april, mai, iunie şi iulie să li se facă oareşicare musaadè din ceea ce sînt datori a plăti; iar de la avgust cu leat 1821 şi încoace să plătească toată chiria pe deplin, după tocmeala ce vor fi avut-o cu igumenul sfintei mănăstiri.

Iar hotărîrea rămîne a se face de către înălţimea ta.

1823, dechemvrie

Ştefan cojocarul, Petre cojocarul, Răducanul Costandin, Dumitru Cotopol, Răducanu boiangiu, Gheorghe calpacliu, Pascale cojocaru, polcovnicul Hrizea cojocarul, Zoiţa cojocăreasa, Costandin Jupanioti, Enache sărdaru, Rot şpiţeru, Matei cojocaru, Teodor Porianzov, Dumitru Ceamur cojocar, Alecu cojocaru, Marica becereasa, Costin polcovnicu, Samfirache Cariagdi, Colea cîrcimaru, Diamandi cojocaru, Dumitru Saraci[?], Mihale calpacliu, Mihail şpiţeru, Tiviu cel[arul]?

Arh. St. Buc., Condica agiei 1326, f. 81—82. Copie rom.

[1823]

Gheorghe Baldovin, fost sameș al jud. Muscel, cere să i se restituie suma pe care a avansat-o vistieriei în timpul răscoalei.

Prea înălţate doamne,

Jăluiesc mării tale că în leatu 1821, aflîndu-mă sameş la sud Muşcel, după trebuință m-am împrumutat şi am răspuns o sumă de bani la visterie, atît în banii semii de fevruarie şi martie i în diminia lefilor, cum şi în examinia menzilhanelilor cu sineturi [1].

Şi întîmplîndu-să să să calce isprăvnicat[ul] de apostaţi, cu împrumutare s-au mai luat taleri şase mii de s-au răspuns peste banii cei răspunşi în trebuința visteriei şi datoria județului. Şi unde să nădăjduia ca să să împlinească banii din județ, au venit Ipsilante şi au făcut județ[ul] zapt, orînduind într-adins mumbaşir pe la plăşi, şi ce bani să împlinea, îşi lua şi să da în trebuințele vremii de atunci, fără să mai poți pune mîna pă vreun ban, ci numai am ținut o socoteală de ce bani să împlinesc din județ luînd sineturi de la numitu Ipsilant şi dam zapciilor răvaşile mele ca să nu să încurce socoteala județului, pînă au venit turcii şi am fugit la Brașov, rămîind împovărat cu datoria împrumutării ce am făcut [2].

Încă la unii din creditori plătesc dobîndă şi pînă astăzi. Alții neîncetat m-au purtat prin judecăți, de m-am stins cheltuind de atîta vreme şi pînă acum.

Mă rog mării tale să fie luminată poruncă către cine să va cuveni a mi să theorisi priimirea din județ şi răspunderea [3] şi pentru cîți bani trec mai mulți răspunşi, să să răverse mila mării tale a mă despăgubi ca să scap şi eu de sarcina dobînzilor ce plătesc la unii din creditori. Că va fi cu păcat un sărac ca mine să rămînă în povara datorii şi cu banii răspunşi în visterie şi datoria județului. Şi ce va fi mila mării tale.

Prea plecat mării tale slugă

Gheorghe Baldovin biv vel sluger [4].

Arh. St. Buc., Administrative vechi, vistieria Ţării Rom., dos. 2316/1831, f. 2.

---

[1] Şterse cuvintele: « ce să văd la suma mării tale, asemenea şi alte cheltueli hrăpitoare dă către apostaţi ».

[2] Şterse cuvintele: « cît şi cu cheltuelile care s-au făcut după venirea apostaţilor... ».

[3] Şterse cuvintele: « cum şi cheltuelile ».

[4] Jeluitorul a întocmit şi o situaţie amănunţită în care arăta că a dat 13 340 taleri şi 76 bani. Lui Al. Ipsilanti i-a dat 11 039 taleri şi 9 bani, primind de la el 23 sineturi; pentru diferite mărfuri « în trebuinţa aceluiaşi a dat 1 678 taleri ». A mai dat bani stolnicului Const. Boränescu, lui Costea arnăutul răzvrătitor, bulucbaşi Ivanciu şi altora.

Prin adresa din 25 ianuarie 1830 Kiseleff cere divanului să cerceteze cazul Baldovin şi să răspundă vistieria, de ce pînă acum nu s-a dat satisfacţie cererii sale (Arh. St. Buc. Administrative vechi, vistieria Ţării Rom., dos. 2316/1831, f. 14).

[1823]

Const. I. Papozoglu cere despăgubiri pentru pagubele suferite în 1821, cînd a fost arendaș al ocnelor de sare din Moldova.

Eclaircissement sur l'affaire des sels apartenant à la Compagnie du Négociant d'Odessa, le sujet russe Constantin Jean Papazoglou.

Depuis plusieurs années, en négotiant dans la Principauté de la Moldavie, avec des différents produits et principalement avec du sel, j'étais la caisse que les finances du pays en ont profité avantageusement; sur quoi, il y a des authentiques preuves et connaissances; et, comme de pareilles spéculations ont été permises par l'autorité Moldave aussi à d'autres sujets étrangers, comme par exemple: l'entretien des postes à un certain Jean Scouffà, sujet russe, et les revenus des douanes à un Panaïty Diogenide, d'abord; et moi, en m'érigeant sur dc pareils cas j'ai acheté à bon[ne] foi et formellement de la Trésorerie du Prince Michel Soutzo, alors administrateur du Pays, pour deux ans: 1821 et 1822, les revenus des sels, qui produisent en Moldavie, surnommés le Oknas; pour preuve de quoi, se trouve dans mes mains le contrat conclu alors entre moi et le nommé Prince, signé et scellé par lui même; à la même époque et en même temps j'ai acheté 30 millions okas de sels, tirées de ces mines, et déjà ammoncelées, apartenant à l'ancienne Compagnie; et, aux 10 millions okas de ces sels d'après le contrat conclu entre nous, nous leurs avons fixé un prix, mais pour le reste, c'est à dire, aux 20 millions okas, séparément un autre; de cette manière, donc, en m'appropiant d'après le contrat le trafique du sel moldave, depuis le commencement de l'année 1821, 1-er jour de janvier, pour faire opérer cette spéculation avec plus d'énergie, j'ai emprunté de considérables sommes pécuniaires à de très grands intérêts.

Mais, malheureusement, dans deux mois après, vient d'éclater en Moldavie la révolution; et moi, craignant les mauvais suites d'un pareil accident, je me suis adressé avec une supplique au Consulat russe de la Moldavie, en réclamant son arrangement, pour qu'il me soit rendu l'argent que j'avais employé dans cette spéculation, c'est-à-dire celui que j'avais avancé au Prince de la somme totale, celui que j'avais payé pour l'achat du sel ci-dessus men-

---

În raportul divanului către generalul Kiseleff se spune că Gheorghe Baldovin a dat banii pentru împlinirea dăjdiilor în 1821 « în vremea răzvrătirii » și i se va înapoia suma la prezentarea documentelor doveditoare celor spuse de el.

La 1830 decembrie 14 vistieria arată că Gheorghe Baldovin, după sineturile prezentate, are să ia suma de 13 340 lei, cu care e dator la cei de la care împrumutase în 1821. Rămășița banilor, dăjdiilor din februarie, martie, aprilie și mai, cu diminiile lefilor și examiniilor din acea vreme a fost trecută în leatul 1823 pentru datoriile țării (Arh. St. Buc., Administrative vechi, vistieria Țării Rom., dos. 2316/1831, f. 2, 3, 4, 5, 14).

tionné, et celui enfin que j'avais donné pour l'achat de chevaux et des instruments nécessaires à l'opération.

D'abord, après un calcul bien exact terminé entre moi et le Prince, ma juste demande étant reçue en considération, il m'a fait pourtant sentir l'insuffisance de sa caisse, pour que je puisse être satisfait dans une pareille époque, comme celle-là ; en m'obligeant en même temps de continuer mon opération, et en m'assurant avec des persuasions bien positives que, si la révolution dans le pays s'augmentera, à l'occasion de la quelle les moyens de mes spéculations cesseront; dans un cas pareil toute perte que je pourrais avoir sera adopté au compte de la trésorerie du pays; comme le document qui m'a été donné alors par le gouvernement prouve authentiquement l'arrangement mentioné. Enfin, la révolte devenant de jour en jour plus signifiante, et les habitans généralement consternés se retirant au delà des frontières de la Moldavie, suivant l'exemple du Prince régnant lui même et des seigneurs; et les contrées où se minaient les sels, c'est à dire les oknas, étant innondées par les troupes turques, et toutes mes sels envahis, — tant moi, que tous mes employés, abandonnant tout pour nous sauver la vie, nous nous sommes subtiement retirés en Bessarabie; et de nouveau, j'ai presenté au Consul russe, qui se trouvait alors à la Carantine de Scouleni une supplique énonciative de mes dernières aventures; et dans peu, voyant déjà l'exportation et la vente de mes propres sels envahis, au dehors des frontières de la Moldavie, j'ai eu recours aussi à S.E.M. le plénipotentiaire de la Bessarabie, Insoff, et je lui [ai] présenté une requète d'une manière détaillée selon toutes les circonstances, en le priant d'agir en conséquance pour que ma juste cause soit défendue. D'après les correspondances, donc, qui ont eu lieu entre son Exc. et le gouvernement rétabli alors en Moldavie (la quelle doit être conservée dans sa chancellerie) on verra qu'aucune satisfaction je n'ai pas reçu; et principalement, excepté les sels envahis déjà à l'entrée des troupes turquse en Moldavie par quelques individus, mais, depuis, tout le reste étant confisqué par le caïmakam de la Moldavie, Vogoridi, par son ordre même, a été et vendu, renversant de cette manière mon contrat, et vendant à une autre compagnie, comme toute l'opération du sel moldave, c'est-à-dire les oknas, aussi que tout l'appareil de chevaux et d'instruments qui m'appartenaient, avec quoi ils s'en servent jusque aujourd'hui encore; — et moi, contre tout droit et justice, je reste entièrement ruiné souffrant une perte de 104 milles ducats de fond, et les intérêts jusqu'à 1822, quand tous mes comptes ont été éxaminés par les compagnies de cette spéculation, dont je fus l'organe, excepté ces autres prétantions qui me convient d'entamer encore; ensuite de quoi j'ai présenté une pareille liste, tant à la chancelerie du plénipotentiaire de la Bessarabie, qu'au Consulat russe.

Enfin, après toutes mes requêtes adressées à M.M. le plénipotentier de la Bessarabie, et le Consul Pizani, pour que je puisse conquérir ma juste cause, ils n'ont que fait leur représentation au Ministère de Petersbourg.

Mais, maintenant, supposant d'après le départ de son Exc. à Constantinople, et des messieurs les Consuls en Moldavie et Walachie, tous les différends entre la Russie et la Turquie apaisés, et jugeant à propos le temps pour que cette affaire soit traitée, j'ai recours avec le plus profond respect à son exc., en le suppliant, au nom de notre très puissant Empereur, de prendre en considération l'injustice inouïe et incomparable qu'on vient de me causer, et d'après les mesures convenables à de pareilles occasions, d'agir en conséquence, pour que je puisse être satisfait et dédommagé, tant moi-même, que tous les autres compagnons et créanciers, qui ont emprunté avec de considérables sommes notre société.

Exc[ellence] ! Ma cause, d'après ce que j'ai eu l'honneur de vous faire le détail, vient d'être suffisament éclaircie, pour que vous vous aperceviez qu'elle n'a rien de commun avec les circonstances de la révolution arrivée en Moldavie:

1-ment, parce que j'ai acheté le dit ci-devant trafique de sels à bonne foi et formellement du Prince régnant en Moldavie, désigné par l'autorité othomane;

2-do, que les revenus de ce sel étant profit personnel de la caisse du Prince lui-même, naturellement donc ils me sont engagés, d'après le document que le Prince m'en a donné, pour ma sécurité, au mois de mars, à la suite, de la révolution; et doivent être à ma disposition jusqu'à ce que je serai complètement dédommagé; et

3-tio, puisque son Exc. M. le général Insoff, plénipotentier de la Bessarabie, en a averti le gouvernement de la Moldavie, que le trafique du sel et tout son appareil, légitimement m'apartient, en lui envoyant aussi une copie de mon contrat conclu avec le Prince, et autres documents, et le gouvernement moldave, de contraire, franchissant la bonne foi de tous ces documents, a osé vendre à une autre Compagnie tout le trafique du sel [ainsi] que tout mon propre appareil pour la spéculation mentionnée, et tous les sels que j'avais achetés de l'ancienne Compagnie, et ceux que j'avais déjà minnés à mes frais.

Arh. St. Buc., Fondul Rosetti-Roznovanu, A. N., CCLVII/30. Orig. franc., fără dată și semnătură.

134

[1823]

Jalba țăranilor din satul Tomșani (Vîlcea) împotriva a trei arendași greci cărora turcii le-au luat nouă catîri, iar ei cer locuitorilor 12 000 taleri despăgubire.

Prea înălțate doamne,

Cu lacrămi ferbinți jăluim înălțimii tale noi preoții i lăcuitorii, fiindcă ne aflăm cu șăderea sub poala muntelui între niște pietre săci pă moșia sfintei

mănăstiri Căluiu, am avut arendaş trei greci anume Tănasie i Todor i Dumitru şi cînd s-au făcut zavera s-au dus cîte trei la[1] sulgeru Tudor şi au venit cu carte ca să facă 500 de panduri şi unu umbla cu oastea lui Iamandi şi unu era chelar la Iamandi. Şi venind turcii împărăteşti au cercetat pe toţi apostaţii şi venind în satul nostru Tumşani dumnealui ispravnicu Bălteanu cu dumnealui gi. . . [2] gibaşa ale dumnealui sălistieru [3] şi dovedindu-se cu adevărat că au fost între apostaţi, le-au loat nouă catîri. Şi acum după pîra lui ne-am pomenit cu cinstită poruncă de la dumnealui căimăcamu şi cere într-acea jalbă ca să-i plătim noi satu acei 9 catîri cu taleri 12 000 mie. Şi luundu-ne cu slujitori ne-au luat la cinstitu isprăvnicat şi în faţe şezînd cu numiţii nu şi-au aflat nici o dreptate. Acum, văzînd că nu foloseşte, zice că ori ne ia cu călăraşii să ne ducă la cinstitul divan al Craiovei şi noi ne stingem cu cheltuiala şi rămînem muritori de foame. Din pricina lui noao ni s-au loat buţi cu rachiu şi bucate şi fînul şi le-au dos [4] de le-au mîncat cu tovarăşii lor şi noi am rămas numai cu trupurile şi nu ne-a mai întors nimenea nimic. Cu păcat va fi, luminate doamne, luundu-i turcii acele catîre să ne apuce pă noi să dăm taleri 12000 mie, şi noi nu sîntem nimic vinovaţi.

Ferbinte ne rugăm înălţimii tale să fie luminată poruncă către dumnealui caimacamu Craiovii să ne cerceteze cu numiţii şi să ne despăgubească de cheltuiala şi de agonisala cîmpului şi să te milostiveşti a ni să rădica aceşti greci de pă satu nostru, că noi cu pîrile lor numite nu mai putem trăi. Iar neodihnindu-ne vreo parte să fim sorociţi la luminatu divan.

Ai înălţimii tale robi,

Noi preoţii i megiaşii ot satu Tumşani sud Vîlcea, eu popa Dinu adeverez, eu popa Enea adeverez, eu Duţă sin Ancuţii adeverez, eu Dinu Armaşi adeverez, eu Ion Gavrilă adeverez, eu Gheorghe sin diiaconu adeverez, eu Iion Modruzu adeverez, eu Drăghici Modruzu adeverez, eu Nicule Chivăran adeverez, eu Ioniţe sin Radu adeverez, eu Niculae sin Pătru adeverez, eu Ion sin Hera adeverez, eu Dumitru sin Herea adeverez, eu Dumitru Gudea adeverez, eu Gheorghe Gudea adeverez, eu Gligore Rîpeanu adeverez, eu Gheorghe Murgu adeverez, eu Dina sin Scanca adeverez, eu Gligore al Sandii adcverez, eu Ion Tărlea adeverez, eu Gheorghe Rîpeanu adeverez.

Arh. St. Rîmnicul-Vîlcea, doc. XIII/48. Orig. rom.

---

[1] Scris deasupra rîndului: « cu dumnealui. . .plăşii ».

[2] Indescifrabil.

[3] Corect: silictaru.

[4] Corect: dus.

Iași, 20 februarie 1824

Anaforaua divanului Moldovei către domn pentru anularea dobînzilor din anii 1821 și 1822 la sumele împrumutate înainte de răscoală, iar debitorii să fie păsuiți pe încă zece ani.

Pre înalțate doamne!

După tînguitoare jalobă, ci încă din anul trecut au înfățoșat către înălțime ta toți de obște, acei ce să află căzuți supt datorii de bani, cu punere înainte înălțimii tale, prin plecată rugăminte, ca cu milostivire să se facă o socotință chibzuită spre a să cruța despre căderea și stîngire stării lor ci-i îngrozește și a să hotărî o legiuită urmare în plata sineturilor de galbini, rîdicîndu-li-să și dare de dobînzi pe vreme turburărilor, cînd fieștecine, lepădat de tot felul de neguțătorie și de tot felul de alișveriș, au căutat a să depărta de la casa și averea sa, hotărîndu-li-să cu milostivire și o păsuire cu vedele în plata datoriilor lor, pentru ca nu cu silnicie vînzîndu-li-să averile fără preț, să se darme stările fieștecăruia, pătimind din pricina aceasta un obștesc mofluzlîc întru politiceasca petrecire a vieții lor și rămîind în stare ticăloase și vrednică de milă.

Care jalobă, prin buiurultiul înălțimii tale din 8 april a anului trecut să poruncește ca, fiind cuprinsul jalobii cu cerere pentru obștesc folos, prin obștească adunare să facem căzuta punere la cale, înștiințînd prin anafora pe înălțime ta.

Întru urmare aciiași luminate porunci, după multă luptă a socotințălor noastre cu chibzuire chipului încuviințat spre a să pune la cale cerere îndatoriților spre cruțare căderii stării lor și după îndestulă cugetare a politiceștilor pe dinafară înbinări a acestui pămînt cu interesurile neamurilor megieșite și prelungindu-să vreme ca să dăm în scris socotința noastră prin anafora, siliți au fost mulți din îndatoriți a năzui cu tînguire cătră înălțime ta, arătînd nenorocitele lor întîmplări dintru care au agiuns la stare de neputință de a pute acum plăti datoriile lor cătră creditori, rugîndu-să ca să fie puși la cale să plătească cu vadele creditorilor pentru ca să nu vie la de istov stîngere. Și înălțime ta, prin cercetare încredințîndu-te că cu adevărat din nenorocitele întîmplări ce au pătimit, au agiuns la stare de a nu pute plăti acum creditorilor după datoria omenirii, cu milostivire privind cătră dînșii, ai poruncit de li s-au pus vadele păsuitoare despre creditori, pentru ca să nu li să vîndă averile făr' de preț și să se dărme stare lor. Căci dacă nu s-ar fi întîmplat acele nenorocite peristasuri, ei ar fi urmat a plăti creditorilor și s-ar fi ușurat de sarcina datoriei prin urmarea alișverișului și a neguțătoriei. Precum asemine și alți mulți din cei căzuți supt datorii în multe rînduri prin multe jalobe au năzuit cătră înălțime ta, făcînd asemene cerere ca să fie puși la cale. Și înălțime ta ai adaos a ne porunci de multe ori prin viu grai ca prin obștesc sfat întru socotința binelui obștesc să facem căzuta punere la cale pentru toți de obște acei ce să află supuși

supt datorii. Cărora mai vîrtos cu asupră măsură li s-au împovorat sarcina datoriilor din pricina suirii galbinilor şi din nelegiuitele dobînzi şi nepriimite de pravili provizii, adecă roşfeturi. Şi acum din nenorocitele peristasuri a tulburărilor au agiuns la deznădăjduire, văzîndu-să pre sine întru desăvîrşită neputinţă de a pute plăti împovorata sarcină a datoriilor lor, decît numai cu de istov dărmare stării lor.

Deci noi, slugile mării tale, socotind şi cugetînd cele ce privesc către binele obştesc şi cătră cruţare fieştecăruia din nenorociţii noştri patrioţi spre mîntuire din cădere stării lor cei politiceşti, privind cătră obşteasca jalobă ce au dat împovoraţii cu datorii, ne-am periorisít numai întru aceea ci este în putinţa noastră pentru supuşii ocîrmuirii, a cărora pricini razimă în hotărîre puterii stăpînitoare, şi de cuviinţă socotim, asupra cererii ca să să hotărască legiuire urmării, mai întîi în plata sineturilor cuprinzetoare în galbini, pentru că cu adevărat din pricina suirii galbinilor este vederată cădere şi stîngere stării lor. Căci lăsînd celelalte suiri a cursului galbinilor, ci încă de la anul 1792, cînd să afla cursul galbănului de 5 pol lei, de atunce pînă la anul 1817 s-au suit pînă la 14 lei, iar apoi, acum în urmă, în curgere de 6 ani trecuţi, s-au suit pînă la 20 lei. Şi pentru că mai toţi creditorii au silit pe îndatoriţii lor a le da sineturi în galbini, carii din nevoia şi trebuinţa ce-au avut de bani, s-au supus îndatoririi, dînd zapis în galbini. La care această, dacă să va găsi cu cale de către înălţime ta să se hotărască, ca să se plătească datoriile după cursul preţului galbinilor ci să politice în vreme împrumutării, pentru că moneda curgătoare a ţării noastre, leul, precum au fost mai nainte cursul lui de 40 parale, asemine şi acum să politiceşte. Precum şi în Austria sînt banii convenţiei sau sorocoveţii; şi în Galiia francurile în argint şi în alte locuri, talerii iarăşi în argint.

Şi cu acest cuvînt socotim de cuviinţă ca împrumutătorii să-şi priimască preţul cel din lăuntru ce au avut galbănul în vremea împrumutării.

Care hotărîre socotim că este după tot cuvîntul, pentru că să razimă pe temeiul politiceştilor dreptăţi. Căci tot cîştigul care covîrşăşte întru împrumutări de bani, peste legiuita dobîndă şi capitalul împrumutării nu este priimit de pravilă. Şi pentru aceasta mai ales socotim ca să se legiuiască să nu să mai facă sineturi în galbini fără' arătare cursului lor şi a sumii capitalului în lei, a cărora cel din lăuntru preţ, făr' prefacere, au urmat şi urmează 40 de parali. Mai ales pentru că am văzut că din pricina nesăţioaselor interesuri a împrumutătorilor multe stări a multor patrioţi s-au dărmat. Şi hotărîre ce să va da, fiindcă este întemeiată în putere politiceştilor dreptăţi, căci, precum am arătat mai sus, tot cîştigul care covîrşaşte piste ceale ce sînt legiuite prin pravilă întru interesurile împrumutărilor de bani nu este priimit, precum să arată prin paragrafurile 1331, 1335, 1340, 1341 şi 1342. Şi pentru aceasta să se dea înadins obştească poruncă, ca întru toate să se urmeze după aceleaşi hotărîri a pravililor, făr' ce mai mică trecire cu viderea împotriva celor ce vor păşi piste hotărîrea lor. Ci mai vîrtos, cu toată asprimea legiuită prin paragrafurile 1344, 1345 şi

1346, că aceasta priveşte către binele obştesc care dă viaţă tuturor lucrărilor a politiceştii petreceri între oameni.

Al doile, dacă să va socoti cu cale de către înălţime ta să se rîdice şi dobînda anilor nenorocirii pe vreme turburărilor, cînd fieştecine, lepădat de tot felul de neguţătorie, silit au fost a-şi părăsi casa şi avere sa şi a să depărta, hotărîndu-să de către înălţime ta ca de la începere nenorocitelor întîmplări de la 22 fevruar 1821, în curgere de doi ani, îndatoriţii nici o dobîndă să nu plătească spre a să cruţa binele obştesc.

Al triile, pentru păsuire în vadele spre a plăti îndatoriţii creditorilor lor, ca să nu să dărme stările fieştecăruia, vînzîndu-să cu silnicie, făr' de preţ, averile lor, şi la aceasta socotim de cuviinţă, ca după împregiurările şi stările îndatoritilor, să li să sloboadă vadele de şasă ani sau de zece ani, de va cere trebuinţa.

Apoi şi pentru acei ce au fost siliţi în vremea împrumutării spre a adaogi în zapisile ce au dat creditorilor lor pe lîngă suma datoriei şi nelegiuite provizii, adecă ruşfeturi, cum şi dobînzi nepriimite de pravilă, iarăşi după hotărîre, prin paragrafurile mai sus arătate, să nu să ţie, nici întru o samă.

Întru acest chip socotim cu cale şi cu dreptate, iar hotărîre ce desăvîrşită rămîne la înalta înţelepciune înălţimii tale.

1824 fevruarie 20

A înălţimii tale smerit către d[umne]zeu rugătoriu

Veniamin, mitropolit Moldovei

Plecaţi slugi:

Costandin Balş, logofăt, Costandin Catargi vel logofăt, Andronachi Donici vel logofăt, Iordache Miclescu vel vornic, Grigore Cant[acu]z[ino] vel vistier, Costandin Crupenschi vornic, Lascarachi Sturza vel postelnic, Iordachi Paladi vel vornic, Constantin Canta hatman, Ştefan Catargiu vel vornic, Vasîli Hurmuz[achi] paharnic, Paladi vornic, Ioan Tăutul vornic, Ştefan Roset vornic,... [1] Grigorie Codreanu spătar, Ioan Duca spătar, Mihalachi Pascal ban, Alex. Mile[?] postelnic, Neculai Dimachi, Grigoraş spatar, Alexandru Balş spatar, Gheorghi Holban, Buhuş spatar, Costache Stavăr [?] spatar, Costandin Burghele spatar, C. Vicol [?] spatar, Chirica Stamate ban, Ioan vel postelnic, [?] Enacachi Gherghel sardar, Teoder Vîrnav [?] stolnic, Ioan Movila stolnic, Grigori Tomiţă stolnic.

[Pe ultima pagină, sus:] Anafora a se cumpăni.

Acad. R.P.R., doc. LXXIII/226. Orig. rom.

---

[1] Semnături indescifrabile.

136

20 martie 1824

Clăcaşii din satul Fişcălia (Olt) sînt constrînşi să cedeze bisericii Creţulescu moara construită de ei «în vremea zaverei... în silnicie şi fără ştirea» bisericii, stăpîna moşiei.

Zapisul nostru celor mai jos iscăliţi din satul Fişcălia. Fiindcă în vremea zaverii, adecă a răvlidirii [1] vremii, şezători fiind pe moşia Plăvicenii din sud Olt, ce este moşie a bisericii Creţulescului din Bucureşti, în silnicie şi făr' de ştirea stăpînului moşii ne-am fost apucat de am făcut o morişcă pe apa Siiului, ce trece prin moşie, de care aflîndu preaosfinţia sa nu ne-au îngăduit nici într-un chip ca să o stăpînim, fiind făcută făr' de ştire şi făr' de aşezămînt. Aşadar noi cunoscîndu-ne greşala am dăruit-o de a noastră bună voie danie bisericii sfinţilor arhangheli ca să o stăpînească în veci dispre noi şi dispre copiii noştri.

Şi spre încredinţare de bună danie am iscălit punîndu-ne şi degetele în locu de pecete, împreună şi alte obraze mărturie.

1824, mart 20.

Eu Stan Mozacu
Eu Ilie Bratu
Eu Dumitraşcu
Eu Barbu Bratu
Eu Stoian
Eu Ilie sin Ştefan
Eu Preda Unchiaşu
Eu Gherghe

Eu Mihai Negrilă
Eu Dan sin Ştefan
Eu Stan Durac
Eu Stan pîrcălabu şi tot satu martori
Şi am scris eu popa Florea şi martor.

[Menţiunea:] «Zapisul şi dania morişcii de la Făşcălie»

Acad. R.P.R., doc. DXCIV/171. Orig. rom.

137

[Martie 1824]

Ştiri din vremea răscoalei despre răzbunarea unor moşneni panduri din Albeni (Gorj) asupra fostului zapciu, care i-a jefuit.

Prea cinstite dumneata biv vel logofete.

Cu lacrămi fierbinţi jăluiesc milostivirii dumitale să avem dreptate cu un Gheòrghe Covercă i Barbu Jimblariu i Ioan Bălţoi ot Albeni, moşneni sud Gorj, că mai dinaintea rebelii, aflîndu-să zapciu la plasa noastră un vistieriu, Lăudat, în care vreme a zapcealîcului său, prădînd pă mulţi din lăcuitorii plăşii cu felurimi de prăzi şi gloabe, între care s-au prădat şi numiţii de mai

[1] Corect: răzvrătirii.

sus, pă urmă făcîndu-să răzvrătire şi arădicîndu-să apostaţi, s-au dat şi aceşti de mai sus numiţi de s-au făcut panduri la căpitanul Măgher din sud Gorj. Carii, avînd pizmă din pricina gloabelor ce le luoasă, pă numitul vistier, cum l-au văzut că au trecut în ţara nemţească, s-au pus numiţii şi au mers la casa sa şi i-au luoat nişte lucruri, adică vite, rîmători şi altele, drept gloaba ce le luoase cînd erea zapciu. Aşa văzînd şi noi, am mers şi am luoat un cal de la numitul vistier socotind că să ne despăgubim de ceea ce ne globise, care cal pă urmă ne-am pomenit tot cu mai sus numiţii că au venit şi ni l-au luoat din mînă, ducîndu-l la numitul Măgher. Pă urmă viind oştirea împărătească, ne-am pomenit cu un mumbraşir trimis de la numitul vistier. Şi după ce că ne-au luoat talcri 60, treapăd cu zăciuială, apoi ne-au luoat şi ne-au dus la Tîrgu Jiului şi acolo dîndu-ne pe mîinile turcilor, ne-au închis în puşcărie, vrînd din ceas în ceas să ne taie. Şi de mare nevoie şi frică să nu ne pierdem capetele, ne-au făcut de i-am dat zapis pă taleri 215, preţu acelui cal, ca să-l plătim noi. Din care bani, i-am şi dat taleri 140. Şi acum au trimis mumbaşir de la cinstitului isprăvnicat şi ne-au luoat 8 capete de vaci mari, şi pă cei de mai sus numiţi ce au luoat calu nu îi apucă de cal. Şi fiindcă noi, la înfăţişarea ce am avut pentru această pricină înaintea dumnealui clucer Dinchii Arion Brăiloiu, ispravnic ce să afla în anu trecut, cu numitul vistier şi căpitan Măgheru, s-au îndatorat şi s-au învoit Măgheru, că va da calu, el, numitului vistier, ca unu ce la el s-au adus; după care înfăţişare nu ne-am luoat nici un înscris, fiind coprinşi de mare frică. Şi acum este păcat să plătim numai noi calu, ci fierbinte ne rugăm dumitale să fie cinstită poruncă către numiţii de mai sus a plăti ei calu numitului vistier, şi noi să ne despăgubim de ceea ce ni s-au luoat, rămîind în pace. Sau de nu... [1]

Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Gorj 1310, f. 84—84 v.

138

22 august 1824

Date despre Stoian Inge arnăutul din Iaşi, care în 1821 a recrutat volintiri pentru răscoală şi a pierit în lupta de la Sculeni.

[Petrache Bene vornic de poartă arată că obiectul cercetării este casa cumpărată de Săndulachi, dar care în vara lui 1820 fusese cumpărată de către Stoian Inge arnăutul].

....

Însă nu să ştii di au dat în urmă numitul arnăut, ori soţia sa, şi acei patru suti lei rămaşi din tocmala vînzării, sau di nu i-au dat, căci pînă a nu să plini ace vade [la sfîntul Gheorghe 1821, aprilie 23], numitul arnăut s-au făcut

[1] Loc alb.

bașa piste cîțiva volintiri adunați de dînsul, și împreună cu supușii săi volintiri, fățiș au prădat avere numitului Mehmet și au adus-o la casa lui. Și după ce au făcut meremeturi ci au trebuit la această casă, apoi numitul arnăut pi soția sa au siguripsit-o piste Prut, împreună cu avuturi a sali cîștigati și din prădăciuni. Și el mai în urmă, războindu-să cu oștenii turci la Sculeni, ar fi perit. Dar numita Catrina vînzătoare locului și a casii, împreună cu ginirile ei Cozma Ieni, au fost cu așăzări la Gălați și nu să știi di au scăpat cu viață din bătălia și ardire ci au fost la Gălați, că decînd acest loc cu casa ci esti pe dînsul s-au dat supt stăpînire numitului Mehmet pentru prădăciunile ci i-au făcut numitul arnăut, cum adiveriază carte de la comitet din 1821 octomvrie 26 și o țidulă de la devan iarăși din acel anu noemvrie 2, și mai ales în curgiri piste doi ani ci s-au strigat locul cu casa în mezat nu s-au arătat nimine pînă acum cu vreun fel de pricinuiri împotriva mezatului sau a vînzării.

....

Și în sfîrșit cum am aflat nu lipsăsc a înștiința cinstitii marii logofeții.
1824, avgust 22

Petrache Bene vornic di poartă. S-au însămnat și palma stînjănului [1].

Acad. R.P.R., doc. CXXXV/280. Orig. rom.

139

10 septembrie 1824

În vremea răscoalei, răsculații au spart ocna și au eliberat pe deținuți.

De la depertamentul cremenaleon.

Cu porunca cinstitei căimăcămii s-au dat în cercetarea judecății depertamentului Iordache Fîrtat de la satu Dozăștii, sud Vîlcea, carele s-au trimis de către dumnealor boierii ispravnici ai acelui județ, cu înștiințare către cinstita căimăcămie și tacrir din partea polcovnicului de județ, Gheorghe Bonciu, că el împreună cu 7 tovaroși ai săi: Radu Forțan ot Popoveni, sud Dolj, i Dinu țiganu ot satu Mierea i Ion Carabet țigan vătaf ai dumnealui stolnicului Costandin Zătreanu i Nicolae sărdaru i Ion crucer brat ego din sud Gorj i Vasile ot satu Purcelanii tot din sud Gorj și Nicola Haita ot Calafat, în leat 1821, tîlhărește au călcat pă Matei Fîrtat, tot de la Dozăști, pe care căznindu-l

---

[1] Datele de mai sus sînt confirmate și într-o jalbă a văduvei căpitanului Inge, din 30 noiembrie 1829, care spune, printre altele, că « întemeindu-se și răzvrătirea volintirilor, au pierit prin tăiere, la Prut, și soțul meu, căpitan Inge » (Acad. R.P.R., doc. CXXXV/202. Orig. rom.). Este vorba de cunoscutul haiduc bulgar Stoian Inge, venit în Moldova din 1806. Datele despre el se completează și de alte cîteva documente (Același pachet, doc. 215, 237, 267, 268, 270 și 275).

şi arzîndu-l cu foc pă el, pă nevastă şi copiii săi, i-au jăfuit cu bani şi alte multe lucruri. Cum şi astă iarnă tot numitu Iordache, singur au săvîrşit multe călcări şi prăzi lăcuitorilor din partea locului, pentru care, fiindcă ceilalţi 7 tovaroşi ai lui Iordache, ce să arată mai sus, nu s-au prins ca să fie de faţă la cercetare cu dînsul.

După arătarea ce am făcut prin anaforaoa către cinstita căimăcămie, spre a să prinde şi aceia să să aducă la judecată, s-au şi orînduit mumbaşirii armăşii cu porunca cinstitei căimăcămii, şi din toţi au adus numai pă Radu Forţan ot Popoveni, iar pă ceilalţi 6 nu i-au putut prinde. Şi aceşti 2: Iordache Fîrtat şi Radu Forţan, puindu-să faţă la judecată cu Matei Fîrtat, jăfuitul, mai întîi Iordache au făcut arătare, că el fiind în pedeapsa ocnei pentru vină de fur, nepărăsit în leat 1821, spărgîndu-să ocna de către căpeteniile apostaţilor, pe lîngă alţi vinovaţi ce au fost în ocnă, au scăpat şi el cu Radu Forţan şi cu ceilanţi 6 inşi de mai sus numiţi, carii să afla şi ei tot în pedeapsa ocnei. S-au întovărăşit cîte opt şi prin ştiinţa şi îndemnarea lui, în dumineca paştilor, noaptea, spre luni, au călcat pă numitu Matei Fîrtat.

. . . .

[Urmează o expunere lungă şi amănunţită despre faptele săvîrşite de pîrîţi, printre care şi spargerea pivniţei « unui Gheorghe Lungu, boierinaş de neam ot Dăeşti... din care pivniţă s-au luat peste taleri 1500».

Se face apoi cercetare şi lui Radu Forţan, tovarăşul lui Iordache Fîrtat, care a declarat:]

. . . .

Au făcut arătare că şi el aflîndu-să în pedeapsa ocnei pentru vină de fur nepărăsit şi pentru omorîrea unui David ot Lăcriţa, au şăzut 9 ani pînă în vremea apostasiei, cînd atunci, spărgîndu-să ocna, zice că l-au povăţuit numitu Iordache să meargă ca să calce pă Matei Fîrtat... [1] după a căruia povăţuire înşelîndu-să şi neştiind la ce căpătîi o să iasă turburarea apostasii, văzînd şi el că într-acea vreme să jăfuia om pă om, au mers cu Iordache şi cu alţi 6 inşi.

. . . .

[Urmează amănunte despre comportarea pîrîţilor.]

1824 septembrie 10

[Semnează:] Costandin Poenaru, Petre Stăncescu, Dumitrache Poenaru.

Arh. St. Buc., Condica depertamentului criminalion Craiova, 905, f. 119 v—121

140

22 decembrie 1824

Averea rămasă de pe urma lui Tudor Vladimirescu.

Însemnare dă avutu răposatului slugerului Teodor Vlădimirescu

4 000 (groşi) = Via cu pivniţa dă zid şi casă deasupra şi un grajdu
cu şopron iarăşi dă zid
şi cu cîtva pomet ce are înprejur, în poporul Poiana Hoţească.

[1] Punctele de suspensie sînt ale noastre.

300 (groși) = Morișcă pă apa Pleșuva cu o piatră.
— Vad dă moară cu cîtva loc înprejur, pă moșia Sevcrinului este pierdut.
— Casa morii cu pietre vechi care fiind pusă în silnicie și pricinuitoare de stricăciune celor mai vechi mori, după jălbile ce au dat oroșanii, s-au hotărît a să strica.
— Cîrciumă ipac pentru lăcuința morarului.
— 25 stînjăni dă moșie. Aceștia sînt în pricină și judecată cu unii din moșnenii ot Severin.
500 (groși) = 4 locuri de casă, slobode, într-o mahala dă ale Cernețului.
1 500 (groși) = Casă dă zid, cu grajdu ipac i loc dă grădină din Cerneț.

1824, dechemvrie 22[1] Grigore Mavrodolu[2]

N. I. Simache, Cum vedeau boierii răscoala poporului... Publicat în *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 77. Actul se găsește la Muzeul regional de istorie din Ploiești.

ANEXA 1
la documentul nr. 140

Către cinstita logofeție cca mare a țării de sus de la ispravnicii Gorjului.

După luminată porunca prea inălțatului nostru domn ce ni s-au trimis poruncitoare ca să facem cercetare de avutul și rudele ce va avea Teodor Vlădimirescu într-acest județ.

Întocmai următori fiind, am făcut cu denandinsul cercetare și fiindcă Vlădimirescu avuturile și le-au avut în plaiu Cloșani din sud Mehedinți, aici s-au găsit numai ale frățini-său, vistiernicul Papa, care le arătăm mai jos pe anume fieșcare lucru. Iară rude s-au găsit acestea, adecă Bălașa, soția Papii cu un copil mic și Dina, văduvă, sora lui Teodor, cu 2 copii și o fată, al căreia avut iarăși să arată mai jos.

Ci după luminată porunca mării sale lui vodă nu lipsirăm a înștiința cinstita logofeție, rugîndu-ne a ne învrednici cu cinstit răspuns.

1824, dechemvrie 30

N. I. Simache, *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 75. Actul se găsește la Muzeul regional de istorie din Ploiești.

ANEXA 2
la documentul nr. 140

Către cinstita logofeție cea mare de la ispravnicul Mehedințului.

După luminata poruncă, embereclisim cinstitei logofeții prea plecata înștiințare către măria sa vodă, prea înălțatul nostru domn, cum și foaie de tot avutul slugerului Teodor Vlădimirescu, de a cărora primire ne rugăm cinstitei logofeții a ni să trimite răspuns.

1824 dechemvrie 22

Grigore Mavrodolu

N. I. Simache, *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 73. Actul se găsește la Muzeul regional de istorie din Ploiești.

---

[1] O altă foaie scrisă de același, fără prețuirea în bani (*Din activitatea muzeelor noastre*, p. 74).

[2] Semnătură cu litere grecești.

A N E X A 3

la documentul nr. 140

Prea înălțate doamne!

Luminată porunca mării tale poruncitoare ca să facem catagrafia atît de avutul mortului slugerului Teodor Vlădimirescu, cît și de rudele ce va fi avînd într-acest județ, cu multă plecăciune primindu-o, am și făcut urmare întocmai și iată s-a trimis chivernisită foaie de tot avutul său supt iscăliturile noastre. Iar rudenii într-acest județ nu are, fiindcă de neamul său au fost din județul Gorjului, unde ne-am înștiințat că are și rudenii.

Pentru care după supusa și netăgăduita datorie nu lipsirăm cu multă plecare a înștiința iar anii măriei tale fie de la domnul dumnezeu mulți și fericiți.

Ai măriei sale prea plecate slugi

N. I. Simache, *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 73. Actul se găsește la Muzeul regional de istorie din Ploiești.

141

[30 decembrie 1824]

Averea rămasă de pe urma lui Papa Vladimirescu, fratele lui Tudor.

Avuturile vistiernicului Papa, fratele lui Teodor care să stăpînește de Bălașa, soția Papii.

stînjini moșie

120 — cumpărați de la Staicu Suțul.
90 — cumpărați de la Matei al Mîndruțăi.
152 — cumpărați de la Ivan Slavu.
10 — cumpărați de la Popa Mihai.
60 — cumpărați de la Mihai Nicoară, înfundat în lung și în lat;
o vie de 60 rînduri pă moșie străină;
o pivniță cu șoprun, în deal la vie;
o casă, în sat, șindrilită;
un pătul, șindrilit, în șasă fuse;
un șoprun ipac.

Avutul Dinii, sorii lui Teodor și a Papii.
un pomet cu prune pă moșia frățini-său Papii i pă a lui Dobromir Cumpănaș.
o vacă cu vițăl i un mînzat.

N. I. Simache, *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 76. Actul se găsește la Muzeul regional de istorie din Ploiești.

30 august 1825

Divanul Țării Romînești arată cum a decurs în 1821 devastarea moșiei Fulga (Saac), proprietatea domnului, de către locuitorii de acolo și din alte sate.

Prea înălțate doamne,

După luminată porunca mării tale ce s-au dat către dumnealor boierii ispravnici de la sud Saac și de la sud Ialomița, la anaforaoa noastră ce am făcut-o de la 9 ale trecutei luni, iulie în dosul jălbii serdarului Vasilache Voinescul, epistatul casii mării tale, pentru lăcuitorii ce s-au îndîrjit în vremea trecutei răzvrătiri de au prăpădit casile i heleșteul și pădurea de la moșia mării tale Fulga din sud Saac, ca să se cerceteze de dumnealor boierii ispravnici ai acestor județe: ce pagubă, dă ce preț, s-au pricinuit la acea moșie și de către cine anume dintr-acei lăcuitori, și.apoi cu înștiințare să-i ia mumbașirul ce se va orîndui dintr-aceia cîte liude doi-trei, carii vor fi mai de frunte lăcuitori, și să-i aducă aici a se pedepsi și a se osîndi la plata acelor pagube.

Mergînd orînduitul mumbașir la fața locului, s-au întors acum cu înștiințare către măria ta de la dumnealor boierii ispravnici ai sud Saac, scrisă de la 18 ale următorului august, coprinzătoare că au orînduit pă pitarul Alecsandru Căplescul de au făcut cercetare. Și prin înștiințarea sa în foaia ce au trimis-o, au arătat că toate pagubile, cu prețul fieșcăruia lucru, s-au dovedit în sumă de tl. 13 332. Iar din lăcuitorii satului Fulga, nedovedindu-se cei ce au fost uniți cu ceilalți lăcuitori ai satelor din sud Ialomița, de au făcut acele pagube, nu au știut dumnealor pă cine să dea în mîna mumbașirului să-i aducă aici, decît 6 marturi de la Fulga, anume: diacon Dumitru și Dobre mazilu, i Leul pogonarul i Marin dulgherul i Gheorghe jugănarul și un Marin Pufulie, ce sînt însemnați în foaia prețuirii lucrurilor de către pitarul Căplescul. Au arătat că un popa Ion ot Cioci, dimpreună cu 2 feciori ai lui i cu lăcuitori de acolo au fost cei dintîi la tăierea pădurilor precum și satele du prin prejur, însă: Cioara, Crunții, i Andoșăștii, i Chelșoaia și Mețeleu, iar căpitanul de la Ciochină, cu popa de acolo, i cu Stan Roșul, nașul lui Ioan, și cu tot satul lor i cu un ceauș Dumitru de slujitori au fost la vînarea heleșteului i tăierea năvodului i stricăciunea caselor.

Iar dumnealor boierii ispravnici de la sud Ialomița, prin înștiințarea dumnealor, ce au adus-o tot orînduitul mumbașir, zice cum că Marin dulgherul i Gheorghe jugănarul, lăcuitorii de la Fulga, arătîndu-se la acel isprăvnicat cu știință de cele urmate într-aceea vreme; după a cărora arătare au adus de la satu Slujitorii pă pîrcălabul ce au fost pă vremea aceea, cu doi din fruntași, i pă ceauș Dumitru de catanile căpitănii Grindul Făgărașului, ce anume s-au cerut de dînșii, i pă pîrcălabu de la Grindul Făgărașului, ce au fost tot într-acea vreme cu doi din fruntași, i pă pîrcălabul cu cîte doi fruntași

ot Cotorca de Sus şi Cotorca de Jos, după arătarea vistierului Alecu, cc au fost epistat la moşia Fulga. Şi înfăţişîndu-se la isprăvnicat cu toţii, au zis marturii că Cotorcile n-au făcut nici o stricăciune, şi s-au slobozit. Iar pentru celelalte două sate, au arătat că flăcăii lor şi cu fetele făcea hori sus în case, aducînd vinuri cu fedeleaşile şi tăind canaturile uşilor de le făcea fundături la carăle lor, băgînd şi vitele prin case, tăind şi lemne din pădure, cît le-au fost voia, precum şi un năvod l-au stricat. La care toate acestea au tăgăduit pîrcălabii cu sătenii, lepădîndu-se că n-au fost ei. Si cunoscînd marturii dintr-înşii, i-au pus isprăvnicatul la popreală.

Si mai zicînd marturii să se aducă pîrcălabii ot Cioara i ot satul Ciocile, cu cîte doi iarăşi din fruntaşi, cu cuvînt că şi aceia au făcut stricăciuni, au plecat apoi la sud Saac. Si aşa au trimis dumnealor la satul Cioara de au adus pă trei din fruntaşi; fiindcă pîrcălabul dintr-acea vreme au murit, iar satul Ciocile, fiind în sud Slam Rîmnic, n-au putut face nici o urmare. Si cu întoarcerea mumbaşirului au făcut teslim în mîna lui pă liude 10, însă: Ioniţă Gorgan pîrcălabul i Ion Buzurdan, catana, i Marin Dan i Dumitru, ceauşul de catane din satul Slujitorii, i pă Neagul pîrcălabul, i pă Dobre sin Mihaiu i pă Răducan Preda ot Grindul Făgăraşului i pă Muşat Umflăoaie i pă Dobre Vulpe i pă Dinul Cloşcă de la satul Cioara. Arătînd însă isprăvnicatul că, cînd s-au adus oamenii de la satul Cioara, marturii nu s-au aflat acolo, ca să stea faţă cu dînşii.

După care, înfăţişîndu-se înaintea noastră numai liude nooă, căci unul dintr-înşii, anume Dobre Vulpe, ziseră că au fugit de la lăzăret, i-au întrebat pentru care pricină s-au obrăznicit să se facă acest fel de urmări la moşia Fulga? Sătenii de la Slujitori i de la Grindul Făgăraşului au pricinuit iarăşi că nu s-au urmat de dînşii unile ca acestea i decît Ioniţă Gorgan zise cum că într-acea vreme fiind şi el băjănerit în părţile locului la alte sate şi pierzînd un bou s-au întîlnit cu unul din marturi anume Marin dulgherul, spuindu-i că lăcuitorii băjănari ce să află la Fulga, au început a face stricăciuni, rugîndu-l ca să vie să le vorbească a să trage dintr-acele urmări. Si lui frică fiindu-i, n-au putut să meargă ci ş-au căutat treaba sa. Între care acei lăcuitori au fost şi un Radul cel Mare de la Cioci. Iar sătenii de la Cioara au tăgăduit că ei n-au fost strămutaţi de la satul lor nicăiri şi nici că au mers pe la Fulga, într-acea vreme aflîndu-se depărtaţi tocmai la baltă, avînd şi gavaz al mării sale paşii de a nu să strămuta, după cum se poate deovedi această la faţa locului.

Deci, fiindcă şase marturi de la satul Fulga au arătat la isprăvnicatul de la sud Ialomiţa pă lude şapte, patru din satul Slujitori şi trei din satul Grindul Făgăraşului, ce sînt arătaţi mai sus, că ei au fost cu alţi băjănari la satul Fulga, unde au pricinuit stricăciunea caselor i a heleşteului i ruperea năvodului şi tăierea pădurii, precum şi popa Ion cu doi feciori ai lui de la Cioci, i acel Radu cel Mare, tot de acolo, iar cu sătenii de la Cioara, nu s-au înfăţişat marturi, ca să vază de îi cunosc pă dînşii sau nu, de aceea pricinuirea ce o fac

cei doi de la satul Slujitorii i de la Grindul Făgăraşului, umblînd să se apere că n-au fost ei acolo, rămîne deşartă şi fără nici un temei.

Şi fiindcă unii lăcuitori ca aceştia, ce se pornesc de sine ca nişte vrăjmaşi la acest fel de întîmplări de vremi, pricinuind pagube stăpînilor de moşii, urmează nu numai a se pedepsi cu tîrgul şi cu ocna, ca nişte vrăjmaşi asupra patrioţilor lor, ci încă să se îndatoreze şi la plata acelor pagube, spre pilda şi altor asemenea lor următori, căci de la stăpînii moşiilor niciodată lăcuitorii n-au simţit vreo răutate, ci totdeauna ajutoare le-au făcut.

De aceea găsim cu cale, ca, pă de o parte, prin luminată porunca mării tale să se pedepsească acei lude şapte de la satul Slujitorii şi de la Grindul Făgăraşului, anume: Ioniţă Gorgan pîrcălabul, i Ion Buzurdan catana, i Marin Dan, i Dumitru ceauşul de catane, i Neagul pîrcălabul, i Dobre sin Mihaiu şi Răducanu Preda — cu bătaie la Tîrgul de Afară, în zioa ce se face tîrg, ca să fie în vederea obştii, spre a se părăsi fieşcare la orice întîmplări de vremi de acest fel de netrebnice fapte; şi pe de alta, să se orînduiască mumbaşir ca să ia de la satul Cioci şi pă acel popa Ion cu doi feciori ai săi, i pă acel Radul cel Mare de la Cioci să-i ducă la isprăvnicatul judeţului Saac, să-i înfăţişeze cu marturii de la Fulga; şi de se vor dovedi iarăşi vinovaţi, cu înştiinţarea isprăvnicatului să-i aducă aici. Şi, după cercetarea ce vom face şi noi, cu osebită anafora vom arăta mării tale ce pedeapsă li se cuvine a li se face şi acestora. Căci preoţii sînt datori să povăţuiască pă sătenii lor a nu se abate la urmări rele, iar nu să se facă cu dînşii tovarăşi, şi să-i inviteze spre fapte netrebnice. Si pentru paguba ce au pricinuit rămîne la milostivirea mării tale.

Iar acei doi lăcuitori de la satul Cioara, anume: Muşat Umflăoaie i Dinul Cloşcă, căci Dobre Vulpe au fugit de la lăzăret, de vreme că dumnealor boierii ispravnici arată că nu s-au înfăţişat cu marturi spre a-i vedea de-i cunoaşte sau nu, şi ei dau prinsoare că se poate dovedi la faţa locului cum că satul lor nu s-au strămutat în vremea răzvrătirii, aflîndu-se cu depărtare tocmai la baltă, unde au avut şi gavaz orînduit de la măria sa paşa, spre pază a nu se strămuta, de aceea să rămîie slobozi făr'de a se supăra ca să meargă înapoi la casele lor.

Iar hotărîrea cea desăvîrşită rămîne a se face de către măriia ta.

1825, august 30

Constandin Bălăceanu vel ban, Teodor Văcărescu vel dvornic, Iordache Golescu vel dvornic, Scarlat Grădişteanu biv dvornic, Dimitrache Bibescu vel dvornic, vel logofăt[1].

[Rezoluţia:] Io Grigorie Dimitriu Ghica vvd i gospodar zembli vlahscoie.

De vreme ce aceşti liude şapte, ce sînt arătaţi pe anume într-această anafora a dumnealor veliţilor boieri, însă patru de la satul Slujitorii şi trei de la satul Grindul Făgăraşului, s-au dovedit învinovăţiţi într-această faptă, poruncim

[1] În text, « vel logofăt » este scris de două ori.

dumitale, epistatule al armăşii, ca mîine vineri să se bată în falangă cu cîte una sută toiege în vileag, la Tîrgul de Afară, şi apoi să se trimiţă la osînda ocnii; iar pe ceilalţi doi, de la satul Cioara, anume: Muşat Umflăoaie i Dumitru Cloşcă, fiindcă nu s-au înfăţişat cu marturi, spre a li se face cercetare, orînduim pe sluga domniei mele... [1] zapciu armăşesc, ca luîndu-i de aici să-i ducă la isprăvnicatul din sud Saac, a-i face teslim, şi apoi de acolo să meargă orînduitul mumbaşir la sud, Slaam-Rîmnic, de unde prin ajutorul ispravnicilor ai judeţului ridicînd şi pe acel popa Ioan, cu doi feciori ai săi, i pe Radul cel Mare de la satul Ciocile, să-i ducă în bună pază tot la isprăvnicatul din sud Saac, unde, aducîndu-se şi acel Dobre Vulpe de la satul Cioara, ce au fugit de la lăzăret, să-i înfăţişeze dumnealor ispravnici cu marturi de la Fulga, faţă fiind şi orînduitul din partea casii; şi făcînd cuviincioasa cercetare, de se vor dovedi vinovaţi, să-i ia orînduitul mumbaşir cu cercetarea ispravnicilor şi să-i aducă aici, în bună pază, pă toţi cei vinovaţi. Iar împotrivă, de nu se vor dovedi învinovăţiţi, să se înştiinţeze domniei mele, aşteptînd al doilea poruncă de urmare [2].

1825, septemvrie 3

Pecetea gospod.

Vel logofăt

Arh. Stat. Buc., Condica domnească 113, p. 134—137.

---

[1] Loc alb.

[2] Asemenea atacuri din partea locuitorilor asupra moşiilor şi conacelor boiereşti s-au produs în mai multe părţi, atît în Ţara Romînească cît şi în Moldova. De multe ori ele au caracterul unor revolte locale.

Pe la mijlocul lunii iunie 1821, şi după aceea, locuitorii din Constantineşti au ars casele şi acareturile lui Hagi Ianuş, stăpînul moşiei, şi-au însuşit calabalîcurile şi băutura, au spart pătulele, luînd porumbul, şi au stricat stupii (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 410, doc. 4. Orig. grec.).

La Ianuşeşti, moşia aceluiaşi, locuitorii au luat « în vremea răscoalei » 1127 ocale porumb (Acelaşi fond, pach. XLI, doc. 1. Orig. grec.).

Locuitorii din Merişani şi alte sate din jud. Teleorman au devastat în vremea răscoalei casele slugerului Matei Păucescu. Ei dau declaraţie la 16 februarie 1823, arătînd că, după fuga stăpînului moşiei « ne mai gîndind de ale vremilor, ne-am întovărăşit..., care cu cară şi care pe jos şi, prinzînd pe paznicul dumnealui ce-l lăsase spre paza caselor, l-am legat unii din noi şi aşa am început a sparge la pivniţă şi alţii a căra vin să puie prin cară. Şi alţii din noi am fărîmat casele, tăind uşile şi ferestrele, surpînd şi sobile. Şi alţii văzînd o butcă nouă i una veche în curtea dumnealui, le-au fărîmat cu topoarele, luînd fierul de la dînsele şi punîndu-l prin cară. Alţii au luat fiare du pă la ferestre şi dup'în case pă unde o au găsit şi, cu un cuvînt, fieşcare precît au putut nu s-au înstînjenit întru nimic de a fi următor relelor sale porniri... »

Dintr-un alt document reiese că moşia Săceni a aceluiaşi a fost părăsită de clăcaşi în vremea răscoalei (Acad. R.P.R., doc. DXCII/151, 152, 195. Orig. rom.).

În mai 1826 sînt judecaţi locuitorii de pe moşia Slobozia (Vlaşca) a căminarului Barbu Ştirbei, pentru paguba pricinuită arendaşului în 1821, prin nesupunerea lor la adeturile moşiei. După cum se arată în anafora, cînd arendaşul a fugit în 1821, din cauza răzvrătirii « locuitorii

20 decembrie 1825

Anaforaua divanului Moldovei cu privire la opoziţia faţă de domn în care se arată şi măsurile ce au fost luate pentru lichidarea urmărilor «apostasiei».

Prea înălţate doamne,

Toată obştie, cu sufletească mulţămire în glas, mărturisăşte că din ceasul ce strălucitile rază a îndurărilor şi a milostivirîi pre puternicului nostru împărat, au luminat asupra pămîntului acestuia, cu rădicare oştilor din ţară, alegire din

---

nu s-au strămutat, ci au arat, au cosit, strîngîndu-şi fiecare rodurile lor, făr'de a da la nimeni nimic. Încă şi alte pagube mari i-au făcut, vînzînd însuşi ei vin şi rachiu pe acel an ».

Pagubele sînt evaluate la 1352 taleri (Arh. St. Buc., Condica domnească 116, p. 65—69).

În multe sate, în vremea răscoalei, locuitorii au spart pătulele cu porumb ale boierilor. Asemenea cazuri au avut loc, de pildă, pe moşia Leoteşti din Romanaţi (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. XIII, doc. 2. Orig. rom.), precum şi pe moşia Coteni acelaşi judeţ, unde sătenii au scos grîul din gropi (Acelaşi fond şi pach., doc. 13). La fel şi la Urziceni, clăcaşii au jefuit în 1821 « toate bucatele ce avea strînse din alţi ani » arendaşul Ioniţă postelnicelul. Totodată arendaşul a fost păgubit şi de vinul ce i l-au băut arnăuţii (Arh. St. Buc., Condica depart. de opt 895, f. 164—165).

Sub influenţa răscoalei, locuitorii din Oinac şi alţii din raiaua Giurgiului năvălesc în toamna anului 1821 în viile răposatului ban Constantin Filipescu din jud. Vlaşca, ţinute pe atunci de medelnicerul Teodorache. Ei au venit la vii cu « 44 cară cu cîte 4 boi şi cu copii şi cu muieri; unde, deodată spărgînd gardurile au intrat în vie. Şi culegînd prin cară până s-au umplut vasele şi tocitorile ce au avut, iarăşi pă unde au vrut au ieşit şi s-au dus ». Această « urmare este întocmai ca apostasie » — se spune în documente, adăogîndu-se că « alţii au scăpat de zaveră, iar jăluitorul pătimeşte şi acum cu aceşti rumîni ». Încă din primăvara anului, aceşti rumîni nu au vrut să audă de obligaţia de a face lucru la vie, iar în luna iulie ei au mai fost cu opt care şi au încărcat cheresteaua de la cramă şi doagele de buţi (Arh. St. Buc., Condica depart. de şapte 878, sub dată).

O agitaţie destul de puternică printre locuitori se constată pe moşia Glogova (Mehedinţi), unde aceştia se comportă cu « năravuri rele... mai vîrtos la această vreme ». Din cauza lor « pădurile s-au tăiat în toate părţile şi se taie » (Acad. R.P.R., doc. CCCXXX/147. Orig. rom.). Tot acolo sătenii ameninţau pe logofătul moşiei că-l vor da « la arvaţi, că sînt ciocoi » (Fondul Glogoveanu, doc. 332/1822).

Cazuri de jefuire a moşiilor şi caselor boiereşti se întîlnesc şi în Moldova.

La moşiile Trifeştii şi Cornii (Roman) ale căminarului Gheorghe Calino, după cum reiese dintr-un perilipsis, locuitorii au luat mari cantităţi de diferite produse, dintre care numai păpuşoiul este evaluat la 26 400 lei (Acad. R.P.R., doc. CCLIV/137. Orig. rom.).

La Tatomireşti, ţiganii şi locuitorii au jefuit curtea biv vel pitarului Cuza (Acad. R.P.R., pach. MXX (fost ms. rom. 2763), f. 236—237).

Locuitorii din Paşcani, Dămieni şi Cuca (Covurlui), conduşi în 1821 de un Grigore Lăcătuşu şi de Hagi Panait polcovnicul, au jefuit toate produsele de pe moşia postelnicului Grigorie Ventura (Acad. R.P.R., doc. CLXVIII/112. Orig. rom.).

O parte din jafurile săvîrşite în 1821 pe moşiile Ruginoasa, Cucuteni şi Budilata, sînt puse pe seama locuitorilor şi a eteriştilor, altele pe seama turcilor (Acad. R.P.R., ms. rom. 3278, f. 76).

pămînteni, şi însărcinare domnii asupra înălţimii tale dăruirì tuturor pronomiilor ce dintru în vechimi cu milostivire s-au fost hărăzit pămîntului, s-au ivit aice domneştile poronci a înălţimii tale către boierii caimacami şi ai divanului şi către toţi acei însărcinaţi cu slujbă pentru ocrotire lăcuitorilor ţării şi dezrădăcinare a tot feliul de asupriri şi strîmbătăţi. Iar după venire înălţimii tale aice şi suire în domnescul scaun, cetindu-să pre înăltile şi vrednice de închinăciuni împărăteşti poronci, a cărora cuprindire fiind pline de milostivire, s-au rădicat în inimile norodului celui mult mîhnit şi întristat, o simţitoare mîngîiare şi bucurie, şi s-au văzut şi feţile cele posomorîte şi scîrbite. O obştească vesălie, mulţămind atotţiitoriului dumnezău şi pre puternicului şi multmilostivului împărat, şi îndatăşi aţi făcut şi începire a lucra cele spre odihna şi folosul obştescu, precum paza şi siguranţie ţării despre răii apostaţi ce-au fost tulburat linişte, şi au adus pămîntul în pătimire.

Adunare familiilor de toată stare, ci s-au fost împrăştiat din întîmplări, aşăzare divanului, a visterii şi a tuturor locurilor de slujbă în cuprinsul ţării, stricare dărilor acelor iscodite din lăcomie grecilor, cumpănire legiuitului bir, pentru neîngreuiare lăcuitorilor, aşăzămînturile pronomiilor şi a bunelor obiceiuri a ţării, agiutoriul pămîntenilor boieri celor depărtaţi şi uitaţi, care petrece în lipsă şi ticăloşie, punire la cale a casăi cei de agiutor a văduvilor şi a săracilor, înlesnire şi creştire alijverişului, siguranţie drumeţilor dispre făcătorii de răutăţi talhari, îndestulare oraşălor şi măsurare preţurilor acelor pentru hrana norodului. De la suire în scaun a înălţimii tale în ivală vă videm jărtvind în ostinale spre lucrare acestora de a le aduci în săvîrşire cu cel mai bun temeiu, ca

---

Referitor la revoltele locale care au avut loc în anul 1821, se arată într-o însemnare contemporană că moşiile boierilor « se prăpădesc de cine cu gîndul n-au gîndit » (Însemnare pe mineiul lunii februarie al bisericii Buhuş din ţinutul Neamţ).

Moşiile mănăstirilor şi ale bisericilor au avut de asemenea de suferit de pe urma revoltei locuitorilor şi a atacurilor săvîrşite de ei. M-rea Fîstîci prezintă în 1822 o lungă listă de lucruri « ce s-au prădat în vrémea răzvrătirii » (Acad. R.P.R., doc. CXXV/208).

Moşia Jiblea (Argeş) a mănăstirii Cozia şi moşiile Măceşul şi Cîrna (Dolj) ale mănăstirii Arnota au fost jefuite de produsele lor. Arendaşului moşiei Cîrna « nu i-au îngăduit lăcuitorii... a-şi lua venitul după pravilă » (Arh. St. Buc., M-rea Cozia, doc. I/34 netrebnice; Arh. St. Craiova, doc. XLVIII/8). Trebuie menţionat că robii mănăstirii Arnota sînt nesupuşi faţă de mănăstire încă dinainte de răscoală. În aprilie 1820 se constată la o cercetare a lor pentru nesupunere şi pentru jelbi împotriva egumenilor mănăstirii că toate se întîmplă « din răutatea ce se trage din neam în neam, la vreo cîţiva dintre aceşti robi, între care se găseşte şi un neam de le zice Gereştii, carii între alte răotăţi şi sînge a unui egumen au vărsat... ei fireşte sînt porniţi spre dărăpănarea sfintei mănăstiri... » (Arh. St. Buc., M-rea Arnota, doc. I/222, netrebnice).

De la mănăstirea Motru « s-au hrăpit în vremea răzvrătirii » vitele şi veniturile de pe trei moşii ale ei, care « s-au luat de răzvrătitori şi în trebuinţa ostaşilor împărăteşti » (Arh. St. Buc., Condica domnească 104, f. 297—298).

Mănăstirea a făcut cheltuieli cu prilejul luptelor din timpul răscoalei (Aceeaşi condică, f. 588—590). În legătură cu pagubele din 1821 suferite de mănăstirea Motru au loc procese de judecată pînă în anul 1827 (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului de Mehedinţi 1314, f. 10—11; condicile domneşti: 111, p. 53; 118, p. 275—277, 556—557).

un domn, pentru fericire supuşilor, şi ca un părinte pentru fiii săi. Şi după silinţa şi sufleteasca plecare, cu care ai îmbrăţoşat înălţime ta, această lucrare a binelui obştesc, nădăjduim fără îndoire, că să vor încheia şi să vor săvîrşi toate, spre odihna şi fericire pămîntului.

Pricina însă cea mai însămată ce ne-au sălit a înfăţoşa din parte tuturor stărilor de obştii, această pre plecată anafora ci este de a face cunoscut înălţimii tale că, cu o simţitoare mîhniciune a sufletilor noastre, înţălegim că unii din patrioţi împleticescu chipuri de zminteli fiind feliuri de fesaturi împotriva mării tale şi împotriva noastră, scoposul lor fiind de a face împiedecare să nu să poată săvîrşi şi alcătui nimică pentru binele obştescu. De care urmări şi străine pasuri, nu puţină zăticnire să pricinuieşte şi înălţimii tale şi folosului obştescu.

Pentru care ne rugăm ca să intre înălţime ta în cercetare cu amăruntul, de a pute afla care sînt acie ce scornescu vorbi putrede şi răsuflate, alcătuite pe temeiul răutăţii şi a pizmuirii, şi a să lămuri în cît s-au depărtat aceşti oameni de datoriile lor cele sfinte către pre înalta stăpînire, şi cătră patrie lor? Şi cu chipul ce înţălepciune mării tale va socoti să să aducă în dreapta cunoştinţă, spre a conteni pasurile străine şi închipuirile de fesaturi, ca să rămîe şi obştie în linişte, să poţi şi înălţime ta a duci în săvîrşire cele începute, spre aşezămîntul tuturor celor spre folosul obştescu, precum şi împlinire înaltelor împărăteşti poronci.

1825, dechemvrie 20

A înălţimii tale, cătră dumnezău smeriţi rugători:

Veniamin mitropolit Moldaviei
Gherasim episcop Romanului

Pre plecaţi şi supuşi slugi:

Dimitrie Sturza logofăt, Costandin Catargiu vel logofăt, Dimitrie Racoviţă vornic, Alexandru Sturza vel vornic, Vasile Miclescu vel vornic, Ianachi Donici vornic, Ianachi Sturza [?] vornic, Paladi postelnic, Costachi Crupenschi vel vornic, Gheorghii Buhuşi hatman, Ioan Roset vel vornic, Costandachi...... [1] vornic, Ca ..... [1] pitar [?] Ianacachi.... [1] postelnic, Alexandru... [1] vornic, Costandin [?] .... [1] vel vornic, Petrache Sturza vornic, Costache Cerchez hatman, Ianacachi vel agă, Dimitru Costachi spătar, Iancul Stavri spătar, Ioan Ciosan [?] banu Grigore spatar, Dimitrache spatar, Ioan Ralet spătar, C. Lipan spătar, State Roset [?] post.... [1] spătar, Răducanu Cazimir spătar, Mihai Cogîlniceanu căminar, Grigorie..... [1] ban, Ioan Canta spătar.

Acad. R.P.R., doc. CXXII/195. Orig. rom.

---

[1] Semnături indescifrabile.

18 30 iunie 1826

Grigorie Ghica vv. cere lui Fleischhackl extrădarea lui Toma Brătianu care a îndemnat pe Simion Mehedinţeanu să înceapă răzvrătirea.

18/30 iunie 1826

L'entreprise criminelle de quelques brigands dans le district de Mehedintzi, entreprise qui tendait à troubler de nouveau la tranquillité publique de cette principauté, est déjà conue à Mr. le chevalier de Hakenau, agent de S.M. I[mpériale] èt R[oyale] ap[ostolique], par d'autres communications.

Sortis subitement du territoire autrichien sur lequel ils avaient trouvé un asyle en 1821, ces brigands s'emparèrent par trahison du vataf de Klosani et tâchèrent de séduire les pauvres paysans par des promesses et trompeuses et illusoires. Ils avançaient déjà vers Cernetzi et menaçaient ce bourg, lorsque les mesures rigoureuses que S.A. le Prince Régnant de Valachie s'empressa de prendre à leur égard, vinrent heureusement à conjurer l'orage par la déroute des coupables. Mais, cette entreprise avait trop l'apparance d'être la suite d'une inspiration tramée ailleurs, pour que le gouvernement de cette principauté ne fit toutes les recherches possibles sur la source et les ramifications qu'elle pourrait avoir. L'interrogatoire de Siméon [1], l'un des chefs tombé entre les mains du gouvernement a donné un certain serdar Thomas Bratiano [2], qui se trouve actuellement à Hermannstadt, pour premier moteur visible de cette entreprise. En conséquence de cela, le soussigné secrétaire intime de S.A. le Prince Régnant de Valachie, a reçu l'ordre de faire la présente notification à Mr. le Chevalier de Hakenau et de demander par suite l'extradition de Bratiano avec tous ses papiers, sur lesquels le gouvernement de Transylvanie sera invité à mettre les sceaux.

Le soussigné fonde sa demande sur les traités, et nomément sur celui de Belligrad, sur la bonne harmonie qui règne entre la S[ublime] P[orte] Ot[tomane] et l'Auguste Cour de Vienne et sur l'intérêt particulier que S.M. Im[périale] et R[oyale] daigne attention à la conservation du bon ordre dans cette Prin-

---

[1] Mehedinţeanu.

[2] Toma Brătianu a contribuit şi la răscoala din 1821, după cum se menţionează în următoarea însemnare:

« Aflîndu-mă în Bucureşti, în leat 1820 au murit şi domnul Suţul şi-l ţinu tăinuit vreo doo săptămîni până au început zavera a să da pe faţă, în leat 1821, ghenar întîi: în Ţara Romînească domnu Tudor; iar în Grecia, un Riza şi Corais. Dar era de propaganţii în Ţara Romînească: Thoma Brătianul, Golescul Dinicu, Ilarion Argeşiu şi un Dionisie Lupul. Şi au făcut multe jafuri boierilor. Apoi tot în leat 1821, iunie 10, au venit turcii în Ţara Rumînească şi au făcut multe omoruri. S-au vărsat mult sînge de rumîn » (Acad. R.P.R., ms. rom. 4576, f. 2).

cipauté. Les papiers de Bratiano et l'interrogatoire auquel il doit en tout cas être soumis mettrait sans doute le gouvernement valaque à même de trouver et de poursuivre avec plus de facilité le fil de cette intrigue ténébreuse.

Le soussigné [1]

Muzeul Romîno-Rus Bucureşti, dos. 2072, p. 184—185 (copierul Dr. Ap. Arsache). Copie, franc. O altă scrisoare despre această răzvrătire scrisă la 6 18 iunie, tot acolo p. 183.

ANEXA 1

la documentul nr. 144

26 juin, 1826

Le soussigné, secrétaire intime [2] de S.A. le Prince Régnant de Valachie, a l'honneur de notifier à Mr. le chevalier de Haquenau, agent de S. M. Impériale et Royale dans cette Principauté, que sept de ces brigands, dont plus d'une fois déjà j'ai eu l'honneur de L'entretenir, voyant leur troupe battue à plusieurs reprises, leurs compagnons dispersés et leur projet criminel déjoué par ceux que Son Altesse s'est empressé d'envoyer à leur rencontre, se sont de nouveau réfugiés sur le territoire autrichien,—une lettre de mr. le Commandant de la Vieille Orsowa, que le soussigné a l'honneur d'annexer en copie, atteste et le fait et les noms de ces malfaiteurs. S[on] A[ltesse] n'a pas plutôt reçu cette nouvelle qu'Elle a donné au soussigné l'ordre de demander, comme d'usage, par l'entremise de mr. de Haquenau, l'extradition de ces coupables sur les mêmes raisons qui ont motivé la demande consignée dans la note du 18/30 juin, motivant aussi celle d'aujourd'hui et donnant au soussigné l'espérance bien fondée que l'Auguste Cour d'Autriche daignera l'accueillir d'autant plus favorablement, que c'est le seul moyen efficace pour affermir la tranquillité de ce pays en détruisant ainsi, pour toujours, l'illusion de ces malveillants, qui croyant trouver sur le territoire de S[a] M[ajesté] Impériale un asyle contre les poursuites bien justes des lois qu'ils voudraient renverser, s'abandonnent à leurs projets criminels.

Le soussigné saisit cet occasion pour renouveller à mr. le chevalier de Haquenau l'assurance de sa considération très distinguée.

Muzeul Romîno-Rus Bucureşti, dos. 2072 (copierul Apostol Arsache), p. 187—188. Copie franc.

---

[1] În urma adresei de mai sus a lui Gr. Ghica, Fleischhackl scria la 3 iulie către guvernămîntul Transilvaniei cerînd să se ia interogatoriu lui Toma Brătianu în faţa serdarului Petrache, judecător de instrucţie, trimis de domn la Sibiu.

La 8 iulie baronul von Schustekh, pe baza cererii serdarului Petrache, dispune să fie repartizat un secretar de Tribunal în vederea luării interogatoriului. Cercetarea a fost făcută la direcţia poliţiei din Sibiu. La Toma Brătianu au fost găsite 56 de scrisori, corespondenţa sa din 1824—1826 cu Gh. Arion, Teodosie Vrana, Ioan Scufa, Const. Belu, Costache Cornescu, Ioan Vlădoianu şi alţii. Din conţinutul acestor scrisori, redat în actele de instrucţie, reies legăturile lui T. Brătianu cu mişcarea lui S. Mehedinţeanu (Colecţie particulară. Facsimile la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

[2] Dr. Apostol Arsache.

ANEXA 2

la documentul nr. 144

Juillet 1826

Le soussigné secrétaire intime de Son Altesse le Prince Régnant de Valachie se trouve aujourd'hui, dans le cas de demander l'extradition exposée dans ses notes du 30 juin et 1 juillet a.c. de quatre individus encore qui, suivant l'exemple de leurs compagnons, poursuivis par les autorités du pays, se sont sauvés, en se retirant à Orsowa.

Des nommés Gitza Raësku, du village Goekowitza [1] et Georges Maku [?], prêtre du village Kostesti dans le play de Klosanÿ, qui se trouvent aussi à Orsowa, ceux-ci, quoi qu'ils n'ayent pas porté les armes, n'en sont pas moins coupables de haute trahison. Ils ont été les missionaires secrets de Siméon et Gitza Kutzoi, pour inspirer aux paysans la sédition et la révolte. Dans cette qualité ils ne méritent pas moins que les premiers d'être compris au nombre de ceux que les traités existants entre la Sublime Porte et la Cour impériale d'Autriche soumettent à l'extradition.

Lorsque ces brigands ont surpris et arrêté le vataf de Kłosany, ils ont trouvé chez lui une somme d'argent provenant de la perception des impôts: une grande partie de cet argent.

Le soussigné est en outre chargé de dem anderla restitution d'une somme d'argent, provenant des impôts que le vataf de Klosany avait perçûs, que les brigands s'en sont emparés lorsqu'ils ont saigné et enlevé ce dernier.

Muzeul Romîno-Rus București, dos. 2072 (copierul Apostol Arsache), p. 188—189. Copie franc.

145

21 iunie/3 iulie 1826

Scrisoarea lui Grigorie Ghica vv. către Gentz, despre răzvrătirea lui Simion Mehedințeanul, Ghiță Cuțui și a altor foști tovarăși ai lui Tudor Vladimirescu.

21 juin/3 juillet 1826

Ma dernière lettre qui porte la date de 6/18 juin vous a informé des alarmes dans lesquelles je me trouvais alors par rapport à cette troupe de brigands qui apparût dans la Petite Valachie avec l'intention criminelle de troubler la tranquillité du pays: les anciens compagnons de Theodor Vladimiresko forment la plus grande partie de cette troupe. Ils commencèrent leur entreprise dans le même endroit que leur maître. Ils choisirent les mêmes moyens et tinrent au peuple les mêmes propos séduisans pour égarer son esprit. Mais, grâce à Dieu, les moyens que j'ai été à même de leur opposer suffirent pour mettre entre mes mains, leur chef Siméon, et deux de ses compagnons, pour en tuer quelques uns et pour disperser les autres [2]. Ceux-ci au nombre de treize — y compris ceux

[1] Probabil Gornovița.

[2] La 22 iulie s-au dat cărți de mulțumire unor ostași din jud. Mehedinți care au luat parte la campania de prindere a răzvrătiților (Acad. R.P.R., ms. rom. 261, f. 191 v).

qui peuvent être morts à la suite de leurs blessures — errent maintenant sur les montagnes, vers la frontière du Banat, et, pour peu que les autorités autrichiennes veuillent leur fermer l'entrée, il leur sera impossible d'échapper à la poursuite vigoureuse qu'on leur fait.

Comme àvec toute l'attention que j'y atache, je ne vois nulle part ni un mouvement ni une disposition quelconque à les imiter — ce que j'ai le plus craint au commencement, en jugeant les choses d'après les bruits que les brigands semaient à dessein — je crois pouvoir être sûr que pour le moment la tranquillité du pays ne sera point troublée. Et la manière un peu cruelle que mon moral repousse, mais que la politique ordonne, dont je traiterai ceux qui sont tombés déjà et qui tomberont entre mes mains, ne contribuera certainement pas à encourager ceux qui voudraient suivre leurs traces dorénavant — on m'accuse et Mr. de Hakenau est du nombre — on m'accuse de trop de bonté envers les malfaiteurs ordinaires, il m'est impossible de l'être.

Je m'occupe à présent à trouver le fil du complot qui vient d'éclater. L'interrogatoire de Siméon [1] donne pour moteur visible de cette entreprise un certain Thoma Bratiano, qui se trouve à Hermannstadt, non pas à la suite des troubles précédants, car il n'y est allé que de bonne volonté et depuis quelque temps j'ai réclamé cet homme officiellement par une note que je fis adresser à Mr. de Hakenau, mais ne connaissant encore les intentions de la Cour Im[périale] sous ce rapport, j'enverrai en attendant quelqu'un à Hermannstadt pour lui faire l'interrogatoire et prendre ses papiers, sur lesquels la police a déjà mis le sceau. Mr. de Hakenau m'assure que le gouvernement donnera à mon envoyé toute l'assistance posible. Je ne manquerai pas de vous faire sincèrement connaître les résultats de cet interrogatoire. Je crains beaucoup que d'autres personnes encore ne se trouve[nt] compromises, ce qui m'embarrasserait beaucoup, car je n'aime pas un des valaques figurants dans des pareils complots.

---

[1] Vezi constatările anchetei în anaforaua din 16 august 1826 a boierilor către domn, precum şi hotărîrea domnească pentru condamnarea la moarte a lui Simion Mehedinţeanul şi Ghiţă Cuţui (E. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 222—230).

Execuţia lor este consemnată în următoarea însemnare: « Simion Mehedinţeanu, ce au fost căpitan apostatului Tudor, sin Dumitru [în alte acte, tatăl lui Simion e numit Petru], isprăvnicelu de la satul [loc alb, este vorba însă de satul Podul Grosului] sud Mehedinţi... Din poroncă gospod s-au spînzurat. Ion Cizmaru sin Radu Becheru de la oraşul Mehedinţi [desigur Cerneţ], sud Mehedinţi... la ocnă. 2 trimişi la curtea gospod că împreună cu alţi tovaroşi ai lor, ce nu s-au prins, şi cu două capete dintre dînşii ce s-au adus aici, au fost ieşiţi de la Ruşava din ţara nemţească, spre a urma apostasie.

Ghiţă ce-i zic Cuţui sin Ion, de la Broşteni, Mehedinţi, căpitan de panduri din porunca gospod s-au spînzurat. Gheorghe Drăgan sin Petru ot Costeşti, Mehedinţi; Gheorghe Mămăligă ot Topolniţa, Mehedinţi; Gheorghe Tudose ot Cremenea, Mehedinţi; Iovan sin Matei ot Iloviţa, Mehedinţi. Trimişi la ocnă. 5 dintre tîlharii apostaţi trimişi de dumnealui caimacamul Craiovei » (*Arhivele Olteniei*, X, 1931, nr. 53, p. 87).

În legătură cu răzvrătirea de sub conducerea lui S. Mehedinţeanu şi Gh. Cuţui, vezi şi ştirile cuprinse în rapoartele consulare prusiene (*Hurmuzaki*, X, p. 351—352, 362—366, 371—372).

Je réitère ici avec instance l'observation que j'ai eu l'honneur de vous faire dans ma lettre du 6/18 juin, qu'on doit absolument éloigner de la frontière les gens de cette troupe. C'est le seul moyen d'assurer la tranquillité dans notre pays.

Dans le premier rapport que j'ai soumis à la S[ublime] P[orte], ayant dû nécessairement dire la vérité que ces brigands sortis du territoire autrichien, ils craignent que cela ne fit une mauvaise impression pour la ..... [1] je me suis empressé de faire traduire mot-à-mot ces lettres et de lui envoyer une note que Mr. de Hakenau m'adressa en réponse à l'invitation que je lui avais faite d'engager un peu l'attention des autorités de la Transylvanie et du Banat dans [?] cette affaire. Elle....... [1] d'un bout à l'autre la bonne volonté que ces autorités tous empêchèrent de déployer.

Les commissaires turcs arrivèrent à Silistrie jeudi dernier (29 juin). Ils passeront le Danube aujourd'hui et continueront leur chemin sans relais, en les faisant entrer en Russie par la quarantaine de Skuléni, où l'on fait les preparatifs pour leur réception. On leur fait faire le double du chemin qu'il y aurait s'ils allaient à Akkerman par Galatz et Tomarova.

Rien de plus remarquable parmi les nouvelles du jour que l'abolition du système des janissaires, abolition digne de faire éclipser celle de Strélitzi sous Pierre le Grand, parce que celui-ci avait déjà une force régulière entre ses mains, qui lui donnait un point d'appui, et parce que les janissaires étaient plus nombreux, plus intimement liés à la nation, à la religion et aux institutions de l'Empire Ottoman. Mais tout était si bien arrangé, si bien preparé, et leur meilleur succès couronne l'entreprise.

Muzeul Romîno-Rus Bucureşti, dos. 2072 (copierul Apostol Arsache), p.185—187. Copie franc.

146

24 iulie 1826

Dimitrie Macedonschi cere de la guvernatorul Basarabiei să intervină spre a i se plăti banii cu care a împrumutat pe Iordache Olimpiotul, în 1821.

24 iulie 1826

Traducere

Guvernatorului Basarabiei [2]

Cererea locuitorului Dimitrie Machedonschi.

În trecutul an 1821, a împrumutat de la mine, cu poliță, fratele meu de cruce, serdarul Iordache Olimpiotul, cu dobîndă, bani 2500 galbeni austriaci,

---

[1] Cuvînt indescifrabil.

[2] Greşit în text: « Guvernatorul oraşului Bucureşti ».

cu îndatorirea că la orice cerere e obligat să mi-i dea în aceeaşi monetă, cu dobînda cuvenită.

Însă cum acest datornic al meu a rămas atunci în Ţara Romînească, şi eu locuinţa lui pînă acum nu am putut-o afla, iar soţia lui, Stana, cu copiii, venită în Basarabia, spunea întotdeauna că ea îşi aşteaptă bărbatul; iar pe lîngă altele şi împrejurări deosebite m-au făcut să aştept sosirea lui. Însă cum acum pomenita soţie Stana s-a căsătorit aici cu un altul, apoi şi trebuie de presupus că bărbatul ei şi datornicul meu nu mai este de acum în viaţă, şi averea lui trece în mîini străine; care acum se află în mîinile soţiei lui, Stana, şi este alcătuită din bani gata, o sumă însemnată de bani, şi restul, avere mişcătoare.

Şi ca ea să n-o ascundă, după care eu voi fi nevoit să mă lipsesc de bunul meu, prea plecat rog pe înălţimea voastră să numiţi un funcţionar capabil, căruia să-i porunciţi ca, în prezenţa mea, inventariind, să sechestreze toată averea datornicului meu Olimpiotul, aflătoare în mîinile soţiei lui Stana, care acum locueşte în satul Nedobăuţi, ţinutul Hotinului; şi apoi, în puterea poliţei, după care alătur în traducere copie, să mă mulţumească. Iar că eu, întradevăr, din acea avere urmează, după poliţe, să primesc bani, şi că, în acea avere, ea n-are nimic zestre de a ei, întru aceasta am dovezi evidente.

După mulţumirea mea cu a mea proprietate, averea rămasă să se poruncească a se da subt tutelă, pînă la majoratul copiilor răposatului, căci în actualul ei bărbat, fost arnăut la răposatul, nu este nădejdea că va putea păstra averea orfanilor.

Dată la 24 iulie, anul 1826.

Muz. de ist. Buc., doc. 1462/1957. Copie rus., Publicată de E. Vîrtosu, *Despre Tudor Vladimirescu*, p. 96—97.

ANEXA 1
la documentul nr. 146

Копия

Полученно...[1] октября 1826 года

Потитуль [?]

С прошение первоначально поданного в Хотинское Великое Исправничество на высочайшее имя, 1826 года, сентября, 16 дня.

Просить умершаго в Молдавии сердара Иордакия Илимбита жена Стана, Радованова дочь, о чем следует тому пункты.

1-е

По поводу что Г. Г. хотинские цынутный прокуратор Зенченко и земского исправничества комисар Енушевский, настоящаго сентября, прибыв в мой дом и, какие только вещи по сундукам моим найдены мне принадлежащиеми сложив в один сундук, взяли оный для хранения в исправничестве на удовлетворение претендуемых по покойнаго мужа моего, не до меня

[1] Doc. deteriorat.

касающихся вексел отставным поручтиком Дмитрием Мачедонским 2500 австрийских червонцов, потому Высочайшим Вашего Императорскаго Величества именем протестуя.

2-е

В доказательство что несправедливо Мацедонским по смерти мужа моего обратился ко мне в претендуемых деньгах, по векселе, ест то что он, Мацыдонский, естлибы он мог иметь от меня по справедливости вексель, то наверно мог бы оный представить мне еще с начала его и моего тут 5 лет пребывания. Но напротив того, когда я требовал от него Мацыдонскаго в возврат должных по росписке собственно ручной брата его роднаго Павла Мацыдонскаго покойному мужу моему Йордакию 1000 левов, то он Мацыдонский, о вексель муже моего запретендуемых ныне 2500 ничего не говорил что бы я ему заплатила, а просил с братом своим извинения передо мною, в недостатках своих на пополнение мне 1000 лев и в следствии за тем.

3-е.

Означенный Дмитрий Мацыдонский в одно ночное время, не знаю с каким умыслом и намерением прийдя ко мне в дом, прежде мне объявил что якобы какое то секретное письмо от покойного моего мужа находится в делах бывшаго в Хотине полицмейстром Беликовича, а потом требовал от меня какого письма писанного от моего мужа для сличения с тою бумагою которая находится якобы у полицмейстера. Но когда я ему отказала что не имею никаких бумаг подписанных мужем моим и что он может уверится по знакомости с полицмейстером о руке моего мужа с той секретной бумаги, то он с тем от меня ушел.

4-е.

Означенный Дмитрий Мацыдонский прийдя внов ко мне в дом и сам насам стал меня просить сими словами: « Кукона Стана, пожалоста, отвещи у себе боярскую бумагу имеющуюся у своего мужа, а я по ней употреблю такое старание свое, что обытающие в Букарестах буяры заплатят по ней 370 лев; и из того числа часть третью я получу ». Что, когда я сказала ему не имею никакой бумаги с подписом тех буяр, да и не надобно мне никаких денег, то он стал меня уговаривать о таком его со мною разговоре никому не объявлять; а как я будучи женщина не могла вразуметь оборотов его, Мацыдонского, до настоящаго времени, то ныне смело могу сказать по всем его противным изложеным поступкам, что он неправельно напретендуемую от покойного мужа моего сумму обращается ко мне по векселе молдавского диалекта котораго я никак, за незнание сей грамоты, никогда в переписках не употребляла кроме на греческом.

5-е

Дмитрий Мацыдонский в прошении своем его сиятельству Графу и Кавалеру Воронцову от 26 февраля сего года, между прочим несправедливым изветом, написал что якобы, и выпущая слухи повсюду о том, что муж мой находится в живых. А напротиву того, когда при проезде чрез Хотин блаженной памяти Всеавгустейшего монарха Александра Павловича я вступила к его императорскому Величеству с прошением о постигшей моего мужа смерти, то и удостоилась получить от высокомонаршей милости на поддержание оставшихся при мне малолетняго семейства 500 # ассигнациями.

6-е

Хотя же Мацыдонский имеет от мужа моего на означенную сумму законный вексель, но как оставшись я с малолетними вдовой, то по всем узаконен-

ным правам имение собственно принадлежащее мне и детям отторгнуть никто не может, и потому как вещи все принадлежащие мне сложены из протчих сундуков в такова один Г. Г. прокуратором и комисаром Енушевским и поступлено с оным во взятии сундука в исправничество вовсе несообразно с предписанием исправляющего должность Гражданского губернатора Г. Статского Советника Пизани, потому что оным Г.г. велено оказать просителю в долге покровительство, тогда когда право признано будет законным порядком, и когда я отвечать не в состоянии иска сего заплатить. Но как всего того несоблюденой я секвестром обещещена. Еще сверх забратых в исправничество вещей велено ныне описать при дворе моем как скот, хлеб так и другие по хозяйству движимости. Не знаю будет ли в состоянии все оно отвечить мне Мацыдонский, или кто другой, тогда когда таковый умышленный оборот Мацыдонского открыться может неправильным. И теперь же особыми свидетелеми что он после взятия сундука с вещами в исправничество чрез два дня приходил ко мне сербский воевода Милош сказать: дабы я снабдила его особою бумагою, и по которой бы он, Мацыдонский, мог получить от букарестских буяр вместо розданных на войски моим мужем все те 2500 #, тогда может уничтожить по суду настоящую ко мне претензию, сейчас изверотить мне от исправничества все вещи. А как я представила чрез Милоша сказать Мацыдонскому что бы сим изготовил нужную ему бумагу, то уже Милош воротяся в другой раз мне объявил что все будет готово. А как обо всем предсказанном Милошем слышали из Клишковец сардар Кости и сербский советник Велисав и могут также быть свидетелеми, то потому Всеавгустейшаго монарха усерднейше прошу:

Да бы Высочайшим Вашего им[ператорскаго] Вели[чества] указом повелено было сие мое прошение приняв записать и до разрешения где следует законным порядком заведеннаго по векселе мужа моего Дмитрием Мацыдонским дела, имущество с дому моего без суда и права с сундуком забратое и яко собственно принадлежащее мне из хотинскаго исправничества повелеть возвратить, — и притом сняв секвестр наложенный оным исправничеством на скот, хлеб и протчие по хозяйству движимости, обеспечить должен мне по росписке 1000 лей на имуществе Мацыдонских, буд же они окажутся несостоятельными, то впред до разрешения сего дела начальством запретить Дмитрию Мацыдонскому из города выезд и за дальнейшим его оборотом подобно настояще возведенном им на меня за мужа моего по молдавскому вексель иметь со стороны начальства надзор.

Подлинное спрошение писал со слов просительки писарь Петр Снидашевский. А Стана подписалась по [имени][1] Стана Радовану покойнику сердара сизигос[2] Иоргаки Олимпидис а не Елимпиотие [как] ныне говорит.

Primită... octombrie 1826

Copie după cererea dată întîia oară prin marele ispravnicat de Hotin către Majestatea sa, 16 septembrie anul 1826.

Stana, fiica lui Radovan, soția serdarului Iordache Olimpiotu, cel ce a murit în Moldova, roagă să fie luate în considerație cele ce se arată în punctele de mai jos.

1-iu

Eu protestez în fața prea înaltei voastre Majestăți pentru că dumnealor Ziencenco, procurator al ținutului Hotin, și Enușevski, comisar al isprăvnicatului

---

[1] Doc. rupt și decolorat.

[2] Cuvînt grecesc care înseamnă: soție.

de județ, au venit în casa mea, în septembrie curent, și punînd într-un sipet toate lucrurile găsite prin lăzi și care îmi aparțin, au luat acel sipet spre păstrare la isprăvnicat pînă la plata polițelor de 2500 cervonți austrieci către porucicul Dimitrie Macedonschi care pretinde acești bani de la bărbatul meu răposat, și care nu mă privesc pe mine.

2-lea

Drept dovadă că Macedonschi pe nedrept mi s-a adresat după moartea soțului meu pentru banii ce-i pretinde pe baza unei polițe, este faptul că Macedonschi, dacă ar fi avut vreo poliță adevărată de la mine, atunci ar fi putut să-mi arate acea poliță încă de acum 5 ani, de cînd atît el cît și eu ne aflăm aici. Dimpotrivă însă, cînd eu i-am cerut lui Macedonschi să-mi dea cei 1000 de lei ce mi-i datorează prin zapisul scris de fratele lui, Pavel Macedonschi, și dat răposatului meu soț, Iordache, atunci el, Macedonschi, nu mi-a spus nimica despre polița răposatului meu soț, despre cei 2500 galbeni ce-i pretinde acum ca să-i plătesc, ci s-a scuzat față de mine, împreună cu fratele său, că nu are de unde să-mi împlinească cei 1000 lei.

Iar după aceea

3-lea

Numitul Dimitrie Macedonschi, nu știu cu ce gînd și cu ce intenție a venit într-o noapte la mine în casă și a declarat în fața mea cum că o scrisoare secretă din partea răposatului meu soț s-ar găsi în dosarele fostului șef al poliției din Hotin, Belicovici. Apoi el a cerut de la mine o scrisoare oarecare, scrisă de soțul meu, pentru a o compara cu acea hîrtie ce s-ar fi aflînd la șeful de poliție. Însă, cînd eu i-am răspuns că nu am nici un fel de hîrtii semnate de soțul meu și că el se poate convinge de scrisul soțului meu de pe acea hîrtie secretă prin cunoștința ce o are cu șeful de poliție, atunci el a plecat de la mine.

4-lea

Numitul Dimitrie Macedonschi a venit iarăși la mine acasă și în patru ochi a început să mă roage cu aceste cuvinte: « Cucoană Stana, vă rog, căutați la dumneavoastră hîrtia boierilor ce a avut-o soțul dumneavoastră, iar eu mă voi strădui în așa fel ca boierii care trăiesc în București să plătească pe baza ei 370 lei. Iar din această sumă eu voi primi a treia parte ». Cînd eu i-am spus că nu am nici o hîrtie cu semnătura acelor boieri și că nici nu-mi trebuiesc nici un fel de bani, atunci el a căutat să mă înduplece ca eu să nu spun nimănui despre convorbirea care a avut loc între noi. Eu însă, fiind femeie, nu am putut înțelege pînă acum întorsăturile lui Macedonschi, pot acum să dau pe față cu tot curajul procedeele lui necurate mai sus arătate și că suma ce pe nedrept el o pretinde de la răposatul meu soț o cere de la mine pe baza unei polițe scrise în dialectul moldovenesc, pe care eu, din pricina că nu cunosc acest scris, nu l-am întrebuințat niciodată în corespondență, scriind numai în grecește.

5-lea

În cererea sa din 26 februarie a acestui an către luminăția sa contele și cavalerul Vorontov, Dimitrie Macedonschi, denaturînd lucrurile, a scris și a răspîndit zvonuri peste tot că soțul meu se află în viață. Dimpotrivă însă, cînd a trecut prin Hotin prea augustul și de fericită pomenire monarh, Alexandru Pavlovici, atunci eu m-am înfățișat la majestatea sa imperială cu cerere în legătură cu moartea soțului meu și am fost miluită din înalta milă a monarhului cu 500 galbeni în asignații, pentru întreținerea copiilor mei ce au rămas minori.

6-lea

Cu toate că Macedonschi are de la soțul meu poliță legiuită pentru suma arătată, dar cum cu am rămas văduvă cu copii minori, după toate drepturile legiuite, nu poate nimeni să ia averea ce-mi aparține mie și copiilor.

De aceea și chestiunea cu toate lucrurile care-mi aparțin și pe care dumnealor procurorul și comisarul Enușevski le-au luat din celelalte lăzi și le-au pus în una singură, ducîndu-o la isprăvnicat — nu este conformă cu porunca d-lui sovietnicului de stat Pizani, locțiitor al gubernatorului civil. El a poruncit acelor domni să dea ajutor jeluitorului în chestiunea datorici, dar numai atunci cînd dreptul lui va fi recunoscut pe baza legii și cînd eu nu aș fi în stare să-i plătesc acca datorie. Cum însă de toate acestea nu s-a ținut seama eu am fost nedreptățită cu sechestrul aplicat. Pe lîngă că lucrurile au fost duse la isprăvnicat, acum s-a poruncit să se facă catastih atît de vite, cereale, cît și de cealaltă avere mișcătoare din gospodăria mea. Nu știu dacă Macedonschi sau altcineva va fi în stare să răspundă de toate acestea, atunci cînd această ispravă cugetată a lui Macedonschi se va descoperi că este necinstită.

La două zile după luarea sipetului meu cu lucruri la isprăvnicat a venit la mine voievodul sîrb Miloș[1] să-mi spună ca eu să-i dau o hîrtie anumită cu care Macedonschi să poată obține de la boierii din București toți acei 2 500 galbeni dați de soțul meu pentru oaste. Atunci va retrage de la judecată pretenția ce o are acum față de mine și imediat îmi va înapoia toate lucrurile de la isprăvnicat. Eu am transmis lui Macedonschi, prin Miloș, ca acesta să-i pregătească hîrtia necesară, iar Miloș venind a doua oară la mine mi-a spus că totul va fi gata. Cum toate cele mai sus arătate le-au auzit serdarul Costi și sovietnicul sîrb Velisav din Klișcăuți, și aceștia pot să fie martori pentru cele ce mi-a spus Miloș, de aceea cu rog din toată inima pe prea augustul monarh:

Ca, prin poruncă dată în numele majestății voastre celei prea înalte, această jalbă a mea să fie înregistrată și pînă la hotărîrea ce se va lua pe calea legii în pricina pornită de Dimitrie Macedonschi privitor la polița soțului meu, să se poruncească a mi se înapoia de la isprăvnicatul de Hotin avutul meu personal ce a fost luat în sipet din casa mea, fără judecată și fără drept. De asemenea să fie ridicat sechestrul pus de către acel isprăvnicat pe vite, cereale și cealaltă avere mișcătoare din gospodărie și să mi se asigure prin averea fraților Macedonschi cei 1000 lei din zapis. Iar dacă ei nu vor fi în stare, atunci mai dinainte, pînă la hotărîrea acestei pricini de către cîrmuire, să fie interzisă ieșirea din oraș a lui Dimitrie Macedonschi și pentru atitudinea lui în viitor față de mine, asemănătoare celei de acum, pentru polița în moldovenește a soțului meu, să fie supravegheat de către cîrmuire.

Adevărata cerere a fost scrisă, după spusele jeluitoarei, de către pisarul Petru Snidașevski, iar Stana a semnat așa: Stana Radovan, soția răposatului serdar Iorgachi Olimpiotis, iar nu Elimpiotie cum spune acum.

Muz. de ist. Buc., doc. 12 363 (nr. vechi 3441). Text rus.

ANEXA 2
la documentul nr. 146

Любезный братец, Димитрий Степанович,

После письма Вашего от 23-го февраля, я не получал от Вас ни какого письма, кроме чрез г. Лазу от 24 фе [враля] писанное, а здесь получено 9-го сего марта, ибо он того числа приехал в Кишинев.

[1] Este vorba de Miloș Saranovici.

На означенное последнее ваше письмо я Вам писал 1-го марта и 7-го со вложением при последнем для соображения подчерка счетами Станою представленных, Афанася Хамбы, бывшаго у Е. Недобы управителем имения; ибо по словам его, сколько я мог догадаться, что счеты он писал по просьбе Станы и под оными подписал Георгакия Олимпидиса. Он мне говорил что он видел у ней и записную книгу, о которой я Вам писал, что я ее видел у ней, в которой Георгакий сам писал своеручно и соображал в [купе] с нею подпись векселя и что ·она только по упрямству отказывает от платежа.

Сегодня посылается из гражданского суда указ за № 348-й У., Суду с приложением при оном оригиналом призьбь ваших и приложение то есть выпис из X. г полиции, асигновки и письма; и в резолюции больше ничего не сказано как только чтобы У. Суд оных имел в виду при заключении решения и чтобы тот У. Суд в потребном случае спрашивал разрешения от правительства, как было сие от одного тому суду послано. Как я уже вам писал, не безпокойтесь ни о чем. Пусть У. Суд или сообразно узаконениям, или по своему произволу решит, лишь бы не волочил, а сообразно указам правительства кончил в поспешном времени; и вы взявши копию с его определения, приезжайте сюда, а после есть на бога надежда проучить судьев как должны они руководствовать законами и как судить. Вы больше ничего не просите от тех судей, как только скорого окончания. А если они дело ваше посылают на апеляцию неправильно, то есть уже случай законный отменить произвольное их заключение, а за проволочку- убытки, попросить издержки. Вы подайте в тот суд протест и все то отнесите на счет виновных.

А по переходе дела в гражданский суд, там видно будет. Вы не огорчайтесь, что г. суд теперь сим первым его указом так слабо пишет у. суду. Но когда дело поступит в его рассмотрение, я надеюсь на бога, что будет по всей строгой справедливости законов разрешено.

Домашние все, слав богу, здравы и кланяются вам все и всеми.

Ваш брат, покорный слуга

П. Мачедонский

При сем посылаю вам на расходы 15 рублей ассигнациями.

12 марта 1827 года

г. Кишинев

Dragă frățioare, Dimitrie Stepanovici

După scrisoarea dumitale din 23 februarie, eu nu am primit de la dumneata nici o altă scrisoare, decît pe aceea scrisă din 24 februarie, pe care am primit-o aici prin domnul Lazu la 9 ale lui martie curgător, deoarece el la această dată a sosit la Chișinău.

La amintita scrisoare din urmă a dumitale, eu am răspuns la 1 și la 7 martie, adăogînd pe lîngă cea de a doua, spre confruntare, socotelile înfățișate de Stana, ale lui Atanasie Hamba care a fost administrator al moșiei lui E. Nedoba. Căci, după spusele lui și după cîte am putut eu să-mi dau seama, socoteala a scris-o el la cererea Stanei și a semnat în locul lui Iordache Olimpiotul. El mi-a spus că a văzut la ea și condica de zapise despre care ți-am scris eu că am văzut-o la ea, și în care Iordache însuși a scris cu mîna sa proprie, și a confruntat împreună cu ea semnătura de pe chitanță și [mi-a mai spus] că ea numai din încăpățînare nu vrea să plătească.

Astăzi se trimite ucazul nr. 348 de la judecătoria civilă la judecătoria de ținut, cu cererile în original ale dumitale anexate și cu copiile după asignate

şi scrisori, de la poliţia oraşului Hotin. În rezoluţie se spune numai că judecătoria de ţinut să aibă actele în vedere la formularea hotărîrii şi că tot ea să ceară, dacă va fi nevoie, încuviinţarea cîrmuirii ca hotărîrea să fie trimisă acestei judecătorii. După cum am mai scris dumitale, de nimic să nu fii neliniştit. Lasă judecătoria de ţinut să ia o hotărîre; fie după legiuire, fie după bunul ei plac, numai să nu amîne ci să termine cît mai de grabă, potrivit poruncilor cîrmuirii. Iar dumneata fă copie după hotărîrea dată de judecătorie şi vino aici; va da dumnezeu ca judecătorii să fie învăţaţi cum trebuie să aplice legile, şi cum trebuie să judece. Dacă însă ei, în chip nedrept vor trimite pricina dumitale la apelaţie, atunci va fi cazul deja ca prin lege să fie anulată hotărîrea lor samavolnică; iar pentru amînare şi pagube să se ceară despăgubire. Dumneata să faci contestaţie la judecătoria de ţinut şi toate acestea să se pună în seama celor vinovaţi.

Apoi după ce pricina va fi trecută la judecătoria civilă, totul va fi limpede. Dumneata nu te necăji că judecătoria oraşului scrie acum atît de potolit, prin acest ucaz, către judecătoria de ţinut. Eu am nădejde în dumnezeu că atunci cînd pricina va veni spre cercetare la judecătoria de ţinut, ea va fi hotărîtă după toată dreptatea legilor.

Cei din casă sînt, slavă domnului, cu toţii sănătoşi şi vă trimit închinăciuni.

Fratele dumitale şi supusă slugă

P. Macedonschi

Îţi trimit totodată 15 ruble în asignaţii pentru cheltuială.

20 martie 1827 [1], Chişinău.

Muz. de ist. Buc., doc. 5886/57. Orig. rus.

ANEXA 3
la documentul nr. 146

Copie după încheierea Tribunalului civil regional al Basarabiei, cuprinsă în hotărîrea dată în ziua de 24 aprilie 1828 în acţiunea porucicului în rezervă Dimitrie Machedonschi, contra serdăresei Olimpidis pentru suma de 2 500 galbeni.

S-a hotărît: din datele pricinii se vede că jăluitorul Machedonschi îşi întemeiază pîra pe zapisul din 16 februarie 1821 ce i-a fost dat de către soţul numitei Stana, Gheorgachie Olimpidis, scris de mîna unui oarecare Tudor Vladimirescu, care este semnat şi ca martor; şi pe două răvaşe de asemenea ale lui Gheorgachie Olimpidis, la fel din anul 1821 iunie 5 şi 6, din care în primul răvaş, el Olimpidis, scrie soţiei sale Stana pentru ca dînsa, îndată ce-l va primi, să plătească lui Machedonschi banii ce el îi datorează, 2 500 galbeni nemţeşti cu dobînzile cuvenite, şi să ia de la dînsul zapisul ce i-a dat în acelaşi an la 16 februarie; iar prin cel de al doilea, răspunzînd lui Machedonschi, se jură în numele lui dumnezeu că banii luaţi de el de la un oarecare Tudor i-a trimis el acasă la Stana lui spre păstrare; în ceea ce priveşte faptul că Machedonschi i-a scris, că el Olimpidis l-a înşelat, el Machedonschi, cum îl încredinţează Olimpidis, să nu creadă zvonurilor mincinoase, deoarece el nu l-a înşelat, ci se socoteşte dator a-i da banii datoraţi de el, însă că nu-i are cu sine în numerar.

---

[1] O altă scrisoare a lui Pavel către Dimitrie, din 3 noiembrie 1826 (ibidem, 5884/57).

Pîrîta Stana se apără împotriva acestei cereri prin aceea că zapisul şi cele două răvaşe înfăţişate de jăluitorul Machedonschi nu sînt semnate de soţul ei şi că ele sînt false. Şi dacă dînsul ar fi avut un zapis adevărat, chiar şi în acest caz dînsa nu s-ar fi socotit datoare să-l plătească, deoarece moşia ce o are este a ei de vreme ce a căpătat-o de la primul ei soţ, haiduc Velko.

Machedonschi tăgăduind această declaraţie, a înfăţişat tribunalului următoarele dovezi:

a) mărturia întărită de jurămînt făcută la poliţia oraşului Hotin, de către Iani Olimpidis, nepotul lui Gheorgachie Olimpidis, prin care acesta mărturiseşte că zapisul şi cele două răvaşe au fost semnate într-adevăr de unchiul său, Gheorgachie Olimpidis;

b) mărturia voievodului sîrb Hagi Prodan, dată fără jurămînt la poliţia oraşului Hotin, întărită la 27 septembrie 1826, că dînsul, încă din timpul şederii sale în Valahia, ştie că Olimpidis datorează moldovanului 2 500 galbeni potrivit zapisului din 16 februarie 1821;

c) mărturia asesorului colegial Ştefan Jivkovici dată în urma interogatoriului ce i s-a luat de procurorul judeţului Hotin şi de comisarul judecătoriei obşteşti a aceluiaşi judeţ, prin care se chezăsuieşte că zapisul aflat la Machedonschi este adevărat şi fără nici o îndoială este semnat într-adevăr de însăşi mîna lui Gheorghachie Olimpidis, şi că întreaga avere ce se află în mîinile Stanei este a lui Olimpidis şi este dobîndită de dînsul, iar nu de Stana, deoarece dînsa măritîndu-se cu dînsul nu avea nimic, care declaraţie Jivkovici a întărit-o prin jurămînt la judecătoria judeţului;

d) la fel, întărită prin dare de jurămînt, mărturia lui Mihail Bairactarul în care arată că din tinereţe se afla neîncetat şi în toate locurile pe lîngă Gheorgachie Olimpidis, pînă ce dînsul — Olimpidis — şi-a sfîrşit viaţa în 1821. Şi de aceea are dînsul cunoştiinţă sigură că atunci cînd Stana s-a măritat după Gheorgachie Olimpidis, nu avea vreo altă avere decît numai o salbă de galbeni pe care o purta la gît şi pe care dînsa a pierdut-o pe timpul cînd a fugit de turci; totodată Bairactarul a adăogat că pomenitul Olimpidis împreună cu dînsul, în fevruarie 1821, s-a dus la Machedonschi şi Vladimirescu, care se aflau pe atunci la Ţînţăreni, iar după înapoierea la Craiova îndată s-a împrăştiat zvonul că Gheorgachie a adus bani, cît anume, el nu ştie; iar după aceasta, la 20 mai 1821, din porunca lui Olimpidis, a luat el Bairactarul sacii plini de bani găsiţi la Vladimirescu, pe care i-a dat soţiei sale Stanei, care se afla atunci în tîrgul Cîmpulung.

Temeiul pentru care judecătoria judeţeană supune judecăţii şi aceste dovezi înfăţişate de Machedonschi, se dovedeşte neîntemeiat, potrivit următoarelor împrejurări şi legi:

Întîi, această judecătorie dorind a tăgădui mărturia lui Iani Olimpidis, dată la poliţia civilă din Hotin sub luare de jurămînt, se întemeiază pe aceeaşi mărturie, tot a lui Iani, ce ar fi fost făcută în faţa acelei judecătorii în urma cererii Stanei, însă fără dare de jurămînt, cum că dînsul n-ar fi susţinut la poliţie că zapisul ar fi semnat de unchiul său Gheorgachie Olimpidis; dar în legea lui Armenopol, cartea I, paragraful 6, capitolul 42, s-a legiuit că « acel care mărturiseşte împotriva cuiva, nu mai are dreptul să mărturisească a două oară în folosul aceluia », şi oare s-ar putea crede mai mult o mărturie fără dare de jurămînt decît o mărturie făcută sub luare de jurămînt, semnată atunci de mîna proprie a lui Iani Olimpidis, că ambele răvaşe ale lui Olimpidis înfăţişate de Machedonschi sînt într-adevăr semnate de mîna unchiului său Gheorghe Olimpidis?

În al doilea rînd, de oarece jăluitorul Machedonschi, potrivit înțelesului legiuit al dovezilor arătate, a dovedit în fața judecății că dînsul are drepturi, iar pîrîta se înpotrivește lor; pentru care pricină dînsa și este datoare a dovedi că zapisul într-adevăr nu este al soțului ei și că el nu a împrumutat de la dînsul, potrivit înțelesului legii amintitului Armenopol cartea I, paragraful 2, capitolul 7, unde s-a legiuit că « acel care arată un lucru oarecare trebuie și să dovedească, iar nu acela care se împotrivește » — iar dînsa, în loc să înfățișeze dovezile, a dat la judecătorie cerere, zicînd să facă cercetare în casa și în hîrtiile răposatului Hagi Prodan, printre care ea nădăjduia să găsească astfel de zapise care ar putea descoperi drepturile ei; și judecătoria județeană, în loc s-o silească potrivit înțelesului legilor să-și găsească singură dovezile ce crede că-i sînt cele mai trebuitoare, a luat asupră-și îndatorirea să le caute pentru dînsa. Dînd urmare cererii Stanei, a cercetat casa amintitului Hagi Prodan, și, găsind printre hîrtiile sale un zapis de 40 000 leva, și semnat de asemenea de Gheorgachie Olimpidis, l-a socotit fals ca și cel al lui Machedonschi. Această măsură a judecătoriei județene este împotriva legii, nedreaptă, și dă tribunalului bănuială deschisă că membrii acelei judecătorii au lucrat cu părtinire în folosul amintitei Stana, deoarece ar fi fost în drept să cerceteze casa sus-amintitului Hagi Prodan numai cînd ar fi avut dovezi sigure cum că în acea casă se ascunde oarecare taină privind otcîrmuirea; iar pe temeiul cererii Stanei, în care dînsa și-a arătat bănuiala că acolo s-ar fi aflat hîrtii în folosul ei, judecătoria era datoare să poftească pe Stana să și le capete singură sau urma să le ceară pe cale legiuită de la moștenitorii zisului Hagi Prodan, însă fără a-i sili, pentru că de voința lor atîrna să le dea sau să nu le dea, precum se spune în legea lui Armenopol, cartea I, paragraful 2, capitolul 18: « În ceea ce privește prigoana între două părți, a treia numai atunci înfățișează și urmează să facă dovezi, cînd acestea nu sînt în paguba sa, iar cînd se întîmplă, atunci se împiedică siluirea ». Dar judecătoria județeană, precum se vede din dosar, nici n-a întrebat pe acei moștenitori, ci deschizînd cu sila lada, a ridicat de acolo tot ce a binevoit, iar după aceasta în chip samavolnic a căutat prilej să strice pîra lui Machedonschi, precum și zapisul găsit de el în amintita casă

În al treilea rînd, din numărul martorilor pe care se sprijină Stana și care în urma stăruințelor ei au jurat la judecătoria județeană, nici unul nu dovedește și nu spune că zapisul pe temeiul căruia Machedonschi cere banii, nu era al lui Olimpidis și că acesta nu ar fi împrumutat de la dînsul, ci arată numai că un oarecare Ianko Popovici ar fi auzit de la Hagi Prodan că pîra lui Machedonschi este nedreaptă și că dînsul, Prodan, s-ar fi lăsat de mărturia ce a dat el însuși, precum și că Miloș Saranovici, fost mijlocitor sau mai de grabă împăciuitorul dintre Stana și Machedonschi, chemat de acesta pentru a-l împăca cu Stana, ar fi vorbit că Machedonschi i-ar fi spus că dacă dînsa îi va da 100 galbeni pentru cheltueli și o hîrtie că acești bani au fost luați de Olimpidis și cheltuiți pentru Eterie, dînsul nu o va turbura. Însă din numărul acestor martori supuși de Stana jurămîntului, voievodul sîrb Miloș Saranovici, împreună cu un oarecare Constantin Anastasiu, au arătat: primul, Saranovici, că dînsul a auzit numai de la Ianko Popovici că Hagi Prodan s-ar fi lăsat de mărturia ce a dat lui Machedonschi; dar aceasta dovedește că ei au întrebat pe însuși Hagi Prodan, care le-a răspuns că Ianko Popovici vorbește nedrept și i-a încredințat cu jurămînt în fața icoanei că Machedonschi are dreptate; în ce privește împăcarea, Miloș Saranovici a arătat că, în urma rugăminții sale, Machedonschi

i-a spus că, dacă Stana îi va da într-un loc oficial mărturie scrisă că ştie că soţul ei a luat de la dînsul aceşti bani şi i-a întrebuinţat pentru Eterie, atunci el nu se va atinge de bunurile ei; deoarece Stana cerea ca o asemenea hîrtie să fie scrisă de însuşi Machedonschi, iar dînsa o va semna, atunci dînsul i-a spus lui Saranovici că nu doreşte o astfel de împăcare; să-i dea dînsa lui acum 100 galbeni pentru cheltuelile ce le are deocamdată cu pîra în judecată pentru dobîndirea banilor. La fel şi Constantin Anastasiu a arătat: că el înainte de vorbirea pentru împăcare, a întrebat pe Machedonschi dacă doreşte ca el Anastasiu să-i fie mijlocitor, însă Machedonschi a răspuns că Stana se sileşte să-l înşele şi că el, Anastasiu, ca un om cinstit de toţi, să nu se amestece în faptele nevrednice ale Stanei

În al patrulea rînd, Machedonschi, pentru a dovedi mai bine că zapisul pe temeiul căruia cere aceşti bani este adevărat, a înfăţişat acestui tribunal: A. două răvaşe ale lui Gheorgachie Olimpidis scrise în 1821, dintre care unul a fost găsit de el la un oarecare Petre Glavce, iar altul la Enie Baciu, împreună cu mărturia dată de dînşii sub luare de jurămînt la judecătoria judeţului Orhei la 30 noiembrie 1827, în care dînşii mărturisesc că acele răvaşe sînt într-adevăr ale lui Gheorgachie Olimpidis. Iar de asemenea că el, Olimpidis a luat de la dînsul Machedonschi bani şi că semnătura pe acele răvaşe este desăvîrşit asemănătoare cu semnătura de pe zapisul şi de pe cele două răvaşe înfăţişate mai înainte de Machedonschi; şi B. două zapise date lui Pavel Machedonschi de scriitorul zapisului amintit Tudor Vladimirescu, care de asemenea fără nici o îndoială sînt asemănătoare cu scrierea şi semnătura zisului Vladimirescu de pe zapisul amintit.

Deşi judecătoria judeţeană, între alte împrejurări înscrise în hotărîrea sa, care deloc nu caută descoperirea adevărului adevărat în această pricină, glăsuieşte că hîrtiile înfăţişate de Machedonschi sînt false, deoarece semnăturile de pe ele nu au nici o asemănare cu cele pe care le-a înfăţişat pîrîta Stana; fiindcă în dosar nu se află nici o dovadă că răvaşele înfăţişate de Stana sînt într-adevăr scrise şi semnate de Olimpidis, iar în cele înfăţişate de Machedonschi se află un număr de dovezi şi mărturia lui Iani Olimpidis că acestea sînt semnate de unchiul său; la fel se află mărturiile lui Glavce şi Enie Baciu, care arată că răvaşele înfăţişate de ei sînt adevărate şi care desăvîrşit se aseamănă cu ele, precum şi zapisele lui Vladimirescu, care de asemenea au aceeaşi asemănare cu scrierea şi semnătura de pe zapisul lui Machedonschi; şi în sfîrşit, şi pe cele mai sus pomenite dovezi se poate pune, fără îndoială, mai mult temei pe atare dovezi decît pe hîrtiile care nu sînt dovedite că sînt scrise şi semnate de Olimpidis.

În al cincilea rînd, de oarece serdăreasa a spus, cu privire la martorii care arată că pîra lui Machedonschi este dreaptă, şi anume Hagi Prodan şi asesorul colegial Ştefan Jivkovici, că ei sînt părtinitori, ceea ce a primit şi judecătoria judeţeană, că ei amîndoi sînt duşmanii ei, adică Hagi Prodan din pricină că la dînsul s-a descoperit de asemenea un zapis de 40 000 leva, iar Jivkovici îi este duşman fiindcă dînsa nu i-a plătit 200 galbeni pe care îi cerea dînsul;

Tribunalul civil regional, după cercetarea cu băgare de seamă a acestor împrejurări, a găsit:

întîi, că la mărturia lui Hagi Prodan zisa Stana şi-a arătat mulţumirea, de oarece dînsa însăşi s-a silit prin dovezi deosebite a dovedi că amintitul Hagi Prodan a vorbit faţă de unele obraze că pîra lui Machedonschi nu este dreaptă; prin urmare, dacă acest lucru ar fi fost dovedit, dînsa n-ar fi stăruit pentru

înlăturarea dovezilor, ci ar fi dorit şi mai mult să se întemeieze numai pe ce a vorbit dînsul, ceea ce nu era oprit de lege amintitului Hagi Prodan, deşi avea de asemenea un zapis de la Olimpidis, dat fiindcă, potrivit lui Armenopol, cartea I, paragraful 6, capitolul 31, s-a legiuit: « Cel care a învinuit pe cineva într-o pricină oarecare, nu este oprit să dea mărturie de asemenea împotriva lui în altă pricină. Dar dacă se vor ivi motive speciale, atunci în această împrejurare se va opri»;

în al doilea rînd, asesorul colegial Jivkovici, dîndu-şi jurămîntul, a arătat că Stana, deşi l-a jignit într-adevăr prin faptul că nu i-a plătit potrivit învoielii, 150 galbeni pentru că dînsul a adus-o cu bine din Cîmpulung, însă această pricină el a dat-o uitării încă de pe atunci, şi nu mai are faţă de dînsa nici o ură, mai ales că a adeverit prin jurămînt adevărul mărturiilor sale; în urma tuturor acestor împrejurări, dreptatea acestei pricini este dovedită prin atîtea dovezi, care încredinţează desăvîrşit că zapisul într-adevăr este semnat de mîna lui Gheorgachie Olimpidis, şi că se întăreşte în acest loc de dînsa că şi mărturiile lui Hagi Prodan şi asesorului colegial Jivkovici sînt adevărate, şi că amîndouă aceste ponturi sînt primite de lege, de vreme ce în cartea I, paragraful 6, capitolul 8 din Armenopol s-a legiuit: « despre martori trebuie să afle care dintre ei este cinstit şi fără cusururi şi care este necinstit şi desfrînat, avut sau sărac, ca să nu cadă sub învinuirea de a trage un folos pentru sine, dacă este prieten aceluia pe care îi înfăţişează ca vechil sau prieten aceluia împotriva căruia el mărturiseşte, fiindcă atunci nu mai este supus bănuielii şi atunci se primesc mărturiile lui, iar rînduiala lor o face judecătorul, adică: el cercetează dacă mărturiseşte fără ură sau rosteşte cu dinadinsul unele vorbe, sau dacă răspunde la întrebare în aşa fel încît să se poată crede că răspunsul său este adevărat; tot el, judecătorul ştie ce fel de ponturi urmează să fie întrebuinţate».

Dat fiind că din toate împrejurările se dovedeşte că zapisul în temeiul căruia Machedonschi cere cei 2 500 galbeni nemţeşti pomeniţi, este într-adevăr dat de Gheorgachie Olimpidis şi că această datorie este dreaptă, iar averea, cîtă se află acum în stăpînirea pîrîtei Stanei, se cuvine zisului creditor, atunci pe temeiul legilor găseşte că creditorul Machedonschi urmează să-şi ia din aceeaşi avere în întregime suma capitalului de 2 500 galbeni, precum şi dobînzile legiuite de 10% pe an, potrivit rînduielilor în fiinţă în această provincie, socotind din ziua împrumutării, adică de la 16 februarie 1821 pînă în ziua plăţii; întrucît pricinile de zapis nu sînt supuse cercetării judecătoreşti, care odată cu înfăţişarea amănunţită, încheierea şi hotărîrea, dă împricinaţilor mulţumire, porunceşte judecătoriei obşteşti din Hotin să păşească la executarea pomenită şi să mulţumească pe Machedonschi. Întrucît nici judecătoria judeţeană, înainte de încheierea hotărîrii sale nu s-a îngrijit să chesăşuiască pe jăluitor, potrivit măsurilor otcîrmuirii şi a îndatoririi însăşi decurgînd din paragraful 25 al statutului de întocmire, ba chiar şi după hotărîrea sa a slobozit şi lucrurile care au fost poprite de otcîrmuirea ispravniciei aceluiaşi judeţ în timpul cînd acelaşi tribunal a primit apelaţia, să fie mulţumit din averea ce se va vedea la faţă, iar dacă nu va fi destulă pentru îndestularea deplină a sumei ce i se cuvine lui Machedonschi şi dacă se va dovedi că pîrîta, în timpul începerii acestei pricini, a avut o avere mai însemnată, pe care dînsa în curgerea timpului a înstrăinat-o sau a ascuns-o cu dinadinsul, atunci să se urmărească suma de la mădularele de pe atunci ale judecătoriei, şi, în sfîrşit, să fie vestiţi prin chemări jăluitorul Machedonschi şi pîrîta Stana, ca în ziua

de 15 ale lunei mai viitoare, să se înfățișeze la tribunal pentru a auzi hotărîrea, de plăcere sau neplăcere; iar pe de altă parte să se poftească judecătoria obștească să găsească îndată și să poprească toată averea mișcătoare și nemișcătoare, precum și toate capitalurile bănești de față pe care le posedă zisa Stana, pentru ca să nu le poată ascunde pînă la pomenita îndestulare.

Locțiitorul președintelui:

(ss) Consilier civil Stamo,
(ss) Consilier Satovski,
(ss) Consilier Leonard,
(ss) Consilier Kazimir,
(ss) Consilier Iamandi,
Locțiitor al secretarului Păláduță.
Pentru adeverire:
(ss) Secretarul Iacob Andoniev

Ieșit din registru cu nr. 1651.
L. S.

Pentru verificare:
(ss) Șeful de birou Nicolau.

Pentru confruntarea tălmăcirii din moldovenește cu originalul,
Tălmaciul tribunalului civil al Basarabiei:
(ss) Secretarul gubernial Ivan Golițki.

Muz. de ist. Buc., doc. 5879 1957. Copie rusă. Trad. rom. publicată în *Balcania* V_1 (1942), p. 25—32.

ANEXA 4
la documentul nr. 146

Милостивый Государь Граф Михаил Сименович

Уверен будучи в справедливости и Великодушии Вашего Сиятельства, утруждаю нижеследующей моею покорнейшую просьбою. Податель сего есть старший брат отставного поручика Павла Мачедонского, бывшего с нами за Дунаем при штабе Гвардейскаго Корпуса переводчиком. Порутчик же Димитрий Мачедонский, он человек честный и способный к службе; не имеет других пороков кроме бедности; при проезде моем чрез Кишинев узнал я что вексельное дело его в областном гражданском суде было решено в его пользу. Я видел решение и справедливость его дела что усмотрить изволите из онаго, в копии прилагаемаго. Хотя Ваше сиятельство от 9-го августа за № 19928 объявили ему что вследствие присланной им к вам прозьбы его, предписать изволили исправляющему должность Бессарабскаго прокурора настоять чтобы помянутое решение было исполнено без медленности, однако до ныне оно в исполнение не приведено. Он не только что не удовлетворен, а даже и не обезпечен. Но напротив того, здесь его еще притесняют, о чем из прилагаемой прозьбы его подробнейше усмотреть изволите. Не откажитесь предписать, взыскание учинить с членов нарушивших по делу сему законы и не исполнивших предписаний начальства.

Поручая его в Вашу Милость с истинным почтением и совершенною преданностью имею честь быть

Милостиваго Государя Вашего Сиятельства покорнейший слуга

Николай Депререрадович

Ноября 3-го дня, 1828-го года

Г. Кишинев

Заметка

Противу перевершения дела моего в областном гражданском суде учиненнаго, советник Еманди подал мнение 15 июня 1828 года с опреверждением, которое в дело осталось без всякаго действия, а г-н председатель так же неподписал того перевершения. И перевершители то есть 3 советника в объяснении своем правительст-му Сенату написали, что Стана подала апеляцию в узаконенный срок; и тем Сената обманули. Ибо они написали что якобы дело решено 19 маия 1828 года и апеляцию Стана подала 18 июния. Но, напротив того, решение состоялось 24 апреля, когда был председателем суда статский советник Стамо, а в майе был полковник Симонов, который отказался от подписания перевершения дела, что воснаследовало 15 йюния частною резолюциею тремя перевершителями, рапорт коих, правительствующему Сенату от 10 апреля 1829 года № 779, содержал в себе поясненный обман, прописывает и указ от 19 августа 1797 года, узаконяющий насчет месячнаго тритцатидневнаго срока на подачу апеляции, считая таковый со дня подписания решения, хотя бы и не явились тяжущиеся.

Milostive stăpîne conte Mihail Simenovici.

Fiind încredințat de dreptatea și mărinimia luminăției voastre, vă ostenesc cu prea plecata mea jalbă de mai jos. Aducătorul ei este fratele mai mare al porucicului în rezervă Pavel Macedonschi, care a fost cu noi peste Dunăre, ca tîlmaci pe lîngă comandamentul corpului de gardă. Iar porucicul Dimitrie Macedonschi este un om cinstit și capabil pentru slujbă; nu are alte vicii, în afară de sărăcie. Cînd am trecut prin Chișinău, eu am aflat că pricina lui pentru poliță de la judecătoria civilă a ținutului a fost hotărîtă în folosul său. Eu am văzut hotărîrea și dreptatea pricinii lui, pe care veți binevoi a o vedea din acea hotărîre, alăturată aci în copie. Cu toate că luminăția voastră l-ați înștiințat cu adresa nr. 19928 din 9 august cum că, în urma cererii ce v-a trimis ați binevoit a porunci locțiitorului procurorului Basarabiei să caute ca hotărîrea amintită să fie grabnic îndeplinită, totuși pînă acum ea nu a fost îndeplinită. El nu numai că nu a fost satisfăcut, dar nici măcar nu i s-a dat asigurare. Dimpotrivă, îl și asupresc aici, ceea ce veți binevoi a afla mai amănunțit din jalba lui alăturată. Nu neglijați a dispune să fie trași la răspundere acei care în această chestiune au călcat legile și nu au dus la îndeplinire poruncile stăpînirii.

Recomandîndu-l milei voastre cu profund respect și cu cel mai mare devotament am onoarea a fi

prea plecată slugă a luminăției voastre milostivul meu stăpîn,

Nicolai Depreradovici

3 noiembrie anul 1828

Orașul Chișinău

Însemnare.

Împotriva hotărîrii date în pricina mea întocmită la judecătoria civilă a ținutului, sovetnicul Emandi a făcut opozitie la 15 iunie 1828; aceasta a rămas fără efect, iar domnul președinte de asemeni nu a semnat hotărîrea

respectivă. Executorii, adică cei trei sovetnici, au scris în motivarea lor către senat că Stana a înaintat apelația în termen legal; prin aceasta senatul a fost înșelat, pentru că ei au scris că hotărîrea în pricină s-ar fi dat la 19 mai 1828, iar Stana ar fi dat apelația sa la 18 iunie. Dimpotrivă însă, hotărîrea s-a dat la 24 aprilie, cînd se afla ca președinte al judecătoriei sovetnicul de stat Stamo, iar în luna mai se afla polcovnicul Simonov, care nu a vrut să semneze hotărîrea; a urmat la 15 iunie o osebită rezoluție a celor trei executori al căror raport no. 779 din 10 aprilie 1829 către senat conținea o înșelăciune vădită și ucazul din 19 august 1797 prevede termenul de 30 zile pentru înaintarea apelației, socotind acest termen din ziua semnării hotărîrii, chiar dacă nu au fost de față cei cu pricina [1].

Muz. de ist. Buc., doc. 12 360 (nr. vechi 3433). Orig. rus.

ANEXA 5

la documentul nr. 146

[Полученно] в соботу 19-го генваря... [2]

Управление Новороссийского и
бессарабского генерал-губернатора
Отделение 4
Стол 2
16 генвар. 1829
№ 1047
Одесса

Господину Отставному поручику Димитрию Мачедонскому

Жалобы на действия Областного Гражданского Суда, описанные в присланном Вами ко мне прошении от 29-го декабря, подлежат разсмотрению правительствующаго Сената, куда должно поступить Вексельное дело Ваше со Станом Олимпидись.

Вам известно, что я предложил Г. Исправляющему должность Бессарабскаго Гражданского Губернатора, представить ко мне всю переписку о задержании Васъ в Кишиневе, но предложение сие не исполнено.

Вь следствие выше изложенных причин я не могу сделать никакого распоряжения по упомянутому прошении Вашему.

Новороссийский и Бессарабский Генерал-Губернатор

[Primit] sîmbătă, 19 ianuarie... [2]

Cîrmuirea gubernatorului general
al Novorosiei și Basarabiei
Secția 4
Masa 2
16 ianuarie 1829
no. 1047
Odesa.

Domnului Dimitrie Macedonschi porucic în rezervă

Plîngerile împotriva acțiunilor judecătoriei Civile a ținutului, arătate în jalba ce mi-ați trimis-o la 29 decembrie, se află spre cercetare la senat

---

[1] Însemnarea aceasta a fost scrisă probabil de mîna lui D. Macedonschi.

[2] Deteriorat.

și acolo trebuie să meargă și pricina dumneavoastră cu Stana Olimpidis, pentru poliță.

Dumneavoastră știți că eu am propus dumnealui locțiitorului gubernatorului civil al Basarabiei, ca să-mi prezinte întreaga corespondență, cu privire la reținerea dumneavoastră la Chișinău. Această propunere nu a fost îndeplinită.

În urma cauzelor mai sus arătate, eu nu pot acuma să dau vreo poruncă în legătură cu cererea menționată a dumneavoastră.

Gubernatorul general al Novorosiei și Basarabiei

. . . . [1]

Muz. de ist. Buc., doc., 12 358 (nr. vechi 3437). Orig. rus.

147

2 decembrie 1827

Jalbă împotriva țăranilor de pe moșia Cacaleți (Vlașca) care au sădit în 1821 vii « cu silnicie» pe această moșie, iar acum nu se supun la clacă.

Prea înălțate doamne

Prin această jalbă iarăși arăt mării tale că după jalba ce am mai dat mării tale încă din anu trecut[2], pentru-un Dumitru Gîlcă i Ivan Berbec și Neagoe Epure și alți tovaroși ai lor după moșiia Cacaleții din sud Vlașca, ce este a schitului Cobia, metoh spitalului sfinti Pendeileimon[3], carii în sîlnicie de sineși s-au pus de au făcut vii pe moșia schitului încă din anul răzvlătirii și vinu ce-l fac îl vînd pe la casăle lor făr' de a avea vie sau vreo simfonie cu epitropia, urmînd lucru cu totu împotriva pravili pămîntului. Aseminea și alt clăcaș în silnicie s-au pus de au făcut și o moară făcău în heleșteu moșii Cacaleți, cum și toți ceilalți lăcuitori clăcași după această moșie nu să

---

[1] Indescifrabil.

[2] În afară de jalba din « anu trecut », pe care o menționează mai sus, jeluitorul mai dăduse una, în aceeași pricină, la 1 august 1827 (Acad. R.P.R., doc. CCCLXXIII/144).

În aceeași pricină mai există o adeverință nesemnată, din 22 octombrie, cum că locuitorii n-au avut dezlegare să ia viile, precum și un zapis, din 23 noiembrie, al locuitorilor prin care ei renunță la orice pretenție asupra viilor (Același fond., doc. 145, 146).

În anaforaua din 23 ianuarie 1828, dată în urma altei judecăți cu aceiași locuitori pentru clacă, se arată că « toți clăcașii aceștii moșii să împotrivesc la răspunderea pravilnicii clăci și, cu un cuvînt, de sineși s-au făcut stăpîni pe tot venitul arătatei moșii, aflîndu-să spitalul păgubit de drepturile adeturi ale pămîntului... » Locuitorii înșiși declară că « au sădit viile și au clădit moara, vreme de răzvrătire fiind și de capetele lor aflîndu-să, au făcut aceasta înprotiva bunii orînduieli urmare... », iar în concluzia anaforalei se precizează că « urmarea lor au fost îndărătnică și împotriva nizamului » (Același fond, doc. 148).

Locuitorii semnează un zapis prin care se obligă « să facem părăsire de lucratul viei ce în silnicie le-am sădit » (Același fond, doc. 478 și 479).

[3] Corect: Panteleimon.

supun a-şi răspunde dreptele adeturi ale moşii după pravilă, ci cu pricinuiri deşarte pricinuiesc zădărnicii.

Şi fiindcă pînă acum nu s-au făcut nici o urmare, mă rog mării tale să fie luminată poruncă către dumnealor boieri ispravnici, ca atît acele vii, cît şi morişca după pravilă să să ia de la dînşii şi să rămînă pe seama schitului, căci într-această pricină a viilor s-au tăiat şi vînzarea vinului de la cîrciumile schitului ce are pe această moşie.

Să supuie şi pe clăcaşi la răspunderea adeturilor moşii după pravila pămîntului că va fi cu nedreptate să cerce schitu paguba aceasta de la dînşii. Şi ce va fi mila mării tale.

Al mării tale prea plecat slugă Nicolae Trăsnea biv vel clucer, epitropu spitalului sfinti Pendeleimon [1].

[Rezoluţia:]

Io Grig[o]r[ic] Dimitriu Ghica vvd. i gospodar zemble vlahscoie.

Dumneavoastră ispravnicilor ai judeţului, veţi vedea jalba aceasta pentru care poruncim să cercetaţi şi la dreptatea ce va avea jăluitorul să-şi afle cuviincioasă îndestulare şi să îndreptaţi. Iar neodihnindu-să vreo parte de acolo, cu cercetarea dumneavoastră în scris, să-i sorociţi la divanu domnii mele.

1827 dechemvrie 2

Vel logofăt
Biv vel clucer

Acad. R.P.R., doc. CCCLXXIII 147. Orig. rom., cu pecete timbrată.

148

[Chişinău,] 3 mai 1828

Fraţii Macedonschi arată că au fost victime şi unelte ale boierilor complici la răscoala lui Tudor Vladimirescu şi cer să fie despăgubiţi.

Ваше сиятельство Милостивый Государь!

Г. Г. Валлахские Бояры издавных времен тайно приискивали средств абрушить главное [2] фанариотов управление Валлахии. Неупускали они из виду испитывать все случаи какие только казались им удобными. Замыслы их откривались и за то испитали они ссылку, а некоторые пострадали немало жизнею. Между тем, для достижения своей цели, чтобы Валлахия была лично под алчным користолюбивым [3] их управлением, употребили хитрость

---

[1] Corect: Panteleimon.

[2] După cuvîntul « главное » urmează cuvintele: « правление в Валлахии фанариотов » (cîrmuirea fanarioţilor în Valahia) care au fost şterse ulterior.

[3] Cuvintele: « алчным користолюбивым » (— hrăpăreaţă şi egoistă) sînt adăogate deasupra rîndului.

такую: первоначально утвердили они присягою верность свою греческой итерии; потом присягнули некоему слуджеру Феодору Владимиреске, котораго они 1821-го года избрали и писменно уполномочили * с обещанием во всем спомоществовать и за все ответствовать * [1], вооружить народ валлахский * и поданной ими ему инструкции * [2] действовать оным вооруженною рукою, требуя народных прав [3]. И не только не вмешиваться в греческую Этерию, но даже [4] все средства употреблять чтобы она на всяком шагу встречала неудобства к умножению сил ея, и при удобном случае напасть и быть етерию. В помощь ему, Владимиреске, принужденно употребили и нас двух братьев, Димитрия и Павла Мачедонских, обозначив нас буквально, как указывают копии в переводе присем преставляемые на благоусмотрение Вашего Сиятельства. Когда же Феодор Владимиреско уже был убыт, а мы в Австрии, уверили сих бояр что, как Владимиресковы, равно и наши бумаги, данные ими нам за их подписами, пропали, которых старались они посредством австрийского [5] начальства насильно у нас отнес. Тогда и третьею присягою уверили они турков, что будто бы они вовсе не были известны и вмешаны в заговорах греческой этерии и Владимиреска, а для обезпечения Порты Отоманской отдан в закон сын Григория Гика, который изделан ею Валлахским владетельным госпадарем.

1822-го года, по распоряжению бессарабскаго начальства взяты при нас тогда находившиеся документы и отправлены в Министерство иностранных дел. Между тем, бояри узнавши что бумаги наши за их подписами не пропали, а опасаясь чтобы не обружились их знавредная хитрость и нарушение трикратно Божиих клятв, за что турки тотчас лишилиб их жизни, то они, бояры, 1823-го года, посредством своих приятелей, а самого Бранковянового родственника, молдавского бояра Йордакия Гики, силились выманут у нас свои бумаги, дàвав нам большие суммы денег. Но бумаги те тогда находились в Министерстве. И по неоднократным нашим прозьбам невозвращены нам в то время, а еще воспрещенно было нам до своего времени домогаться.

Теперь из числа оных хотя и возвращены нам некоторые документы [6], но не указано нам каким образом можем мы по оным получить свое удовлетворение, тогда как бояри, употребившие нас орудием, достигнув своей цели иметь владение Валлахским княжеством, обагатили себя, и ныне избавлены

---

[1] Cuvintele cuprinse între asteriscuri sînt adăogate deasupra rîndului, în locul cuvintelor şterse: « сего Владимиреска » (— pe acest Vladimirescu).

[2] Cuvintele dintre asteriscuri sînt adăogate deasupra rîndului.

[3] În text şterse cuvintele: « с таким притом наставлением » (= cu o astfel de povaţă).

[4] În text şterse cuvintele: « при удобном случае быть Этерию » (la momentul potrivit să combată Eteria).

[5] După cuvîntul « австрийского » a urmat cuvîntul « правительства » (guvernului) care a fost şters ulterior.

[6] În text şterse cuvintele « Но оказанные бояри употребывшие нас орудием » (— dar numiţii boieri folosindu-ne pe noi drept unelte).

будучи опасности турецкой, не находят надобным и мыслить о удовлетворении нас лишенных спокойствия, собственности, нещадивших своего здоровья и самой жизни единствено для их пользы [1] притерпевших — и теперь еще терпимыя толикия бедствия, доведенных в плачевное состояние, в которое нехитрость, безсовество и пороки вовлекли нас. Но излишное надеание на честность другого не [2] знаем как послужит нам с боярами Валлахского Княжества обманувших не только нас, но и самаго бога.

Известно же в свете сколь легко для Вашего сиятельства решить нещастную участь надобную нашей. То и по сему осмеливаемся всепокорнейше просить милостиваго наставления Вашего сиятельства.

3-го мая 1828 года

[3] жительство имеем в Бессарабском областном городе Кишиневе.

Luminăția voastră, milostive domn!

Dumnealor boierii valahi încă cu multă vreme în urmă au căutat în taină felurite mijloace ca să înlăture din Țara Romînească pe cîrmuitorii fanarioți de frunte. Ei nu au scăpat din vedere nici unul din prilejurile care li s-au părut potrivite pentru o asemenea încercare. Cugetele lor au fost însă descoperite şi de aceea ei au suferit exilul, iar unii dintre ei și-au pierdut și viața. Cu toate acestea, pentru a-şi atinge țelul ca Țara Romînească să fie pusă sub cîrmuirea lor personală, hrăpăreață şi egoistă, ei s-au dedat la o viclenie ca aceasta: mai întîi au dat jurămînt de credință către Eteria grecească; apoi au jurat față de un sluger Tudor Vladimirescu pe care ei l-au ales în 1821 şi l-au împuternicit în scris, făgăduindu-i că-l vor ajuta întru totul şi că pentru toate vor lua asupră-le răspunderea, ca să înarmeze norodul romînesc şi, potrivit îndrumărilor ce i le-au dat ei, el să acționeze cu armele, cerînd drepturi pentru norod. Şi nu numai să nu se amestece în Eteria grecească ci chiar să folosească toate mijloacele pentru ca Eteria să întîmpine la tot pasul greutăți întru înmulțirea puterilor, și într-un moment potrivit el să atace şi să bată Eteria.

În ajutorarea lui Vladimirescu, [boierii] ne-au folosit cu sila şi pe noi cei doi frați, Dimitrie şi Pavel Macedonschi, însărcinîndu-ne [cu aceasta] nemijlocit, cum se dovedeşte şi din copiile alăturate aci în traducere, spre lămurirea luminăției voastre. Cînd însă Tudor Vladimirescu era deja ucis, iar noi [ne găseam] în Austria, i-am convins pe acei boieri că atît hîrtiile lui Vladimirescu cît şi hîrtiile noastre, pe care ei ni le dăduseră cu semnăturile lor, s-au prăpădit. Ei s-au străduit să ia de la noi hîrtiile acelea cu ajutorul autorităților austriace.

---

[1] În text şterse cuvintele « доведенные до крайной несщастьи имущества » (— aduşi la cea din urmă dărăpănare a averii noastre).

[2] În text şterse cuvintele « Известно уже во свете сколь легко для Вашего сиятельства » scrise mai jos.

[3] Margine ruptă.

Atunci, prin al treilea jurămînt, ei au convins pe turci cum că nicidecum nu ar fi cunoscut şi nu ar fi fost amestecaţi în complotul Eteriei greceşti sau al lui Vladimirescu. Iar pentru ca Poarta Otomană să fie asigurată, a fost dat ca ostatec fiul lui Grigorie Ghica pe care ea l-a numit domn în Ţara Romînească.

În anul 1822, din porunca autorităţilor basarabene, au fost luate de la noi documentele ce le aveam atuncea şi au fost trimise la Ministerul Treburilor din Afară. Aflînd însă boierii că hîrtiile noastre cu semnăturile lor nu s-au prăpădit şi temîndu-se să nu iasă la iveală viclenia lor păgubitoare şi tripla călcare a jurămintelor faţă de dumnezeu, deoarece turcii imediat le-ar fi curmat viaţa, atunci ei, boierii, la anul 1823, prin mijlocirea prietenilor lor şi chiar a boierului moldovean Iordache Ghica, rudă a lui Brîncoveanu, s-au străduit să scoată de la noi hîrtiile în schimbul unor mari sume de bani. Acele hîrtii se aflau însă pe atunci la minister. Noi am cerut în mai multe rînduri hîrtiile, dar nu numai că ele nu ne-au fost restituite atunci, ci ni s-a şi interzis să mai stăruim, pînă la momentul mai potrivit.

Acum, deşi ne-au fost restituite unele din acele documente, nu ni s-a arătat totuşi pe ce cale putem cu documentele să obţinem satisfacţia cuvenită. Atunci cînd boierii, care ne-au folosit drept unelte, şi-au atins ţelul lor de a avea cîrmuirea asupra principatelor romîneşti şi s-au îmbogăţit, iar acum, fiind scăpaţi de pericolul turcesc, ei nu găsesc de cuviinţă nici să se gîndească a ne mulţumi pe noi cei lipsiţi de linişte şi de avere, care nu ne-am cruţat sănătatea nici însăşi viaţa, numai şi numai pentru folosul lor, care am suferit şi suferim încă şi acum atîtea mizerii, fiind aduşi la o stare de plîns în care ne-a atras naivitatea, inconştienţa şi păcatele. Dar nădejdea prea mare în cinstea altuia nu ştim cum ne va folosi [în pricina] cu boierii din Ţara Romînească, care ne-au înşelat nu numai pe noi ci şi pe dumnezeu însuşi.

Este însă în deobşte cunoscut cît de uşor e pentru luminăţia voastră să dezlege o soartă aşa de nenorocită cum e a noastră.

De aceea noi îndrăznim să cerem cu plecăciune îndreptare din partea luminăţiei voastre. [1]

3 mai, anul 1828 [2]

Domiciliul îl avem în oraşul de reşedinţă al Basarabiei, Chişinău.

Muz. de ist. Buc., doc. 12 295 (nr. vechi 3359). Ciornă în limba rusă.

---

[1] Despre fraţii Macedonschi se găsesc numeroase informaţii documentare de-a lungul mai multor ani, în afara documentelor care se publică aici.

Astfel în mai 1816, Pavel Macedonschi reclamă de la epistatul mănăstirii Snagov 2 000 lei daţi cu împrumut la 31 ianuarie 1815, arătînd că din moşia Stupinele (Ialomiţa) ce i-a dat-o mănăstirea, el nu-şi poate scoate nici măcar dobînda banilor împrumutaţi (Muz. de ist. Buc., doc. 12 265). Pavel Macedonschi a primit suma de mai sus şi dobînda respectivă la 5 aprilie

31 mai 1829

Propunere în problema așezării la dajdie a celor luați de turci în 1821 și întorși acuma în țară.

Către excelenția sa, deplin împuternicitul prezident al divanurilor.

De la săvîrșitorul divan al Valahiei

Ispravnicul streinilor din Valahia Mare prin raportul său supt nr. 50 înștiințează divanului că mulți dintre dajnicii streini, cum și dintre pămînteni, strămutîndu-se după vremi de aici din țară și trecînd în părțile turcești, unii de bună voie și alții ridicați în silă de turci în lt. 1821, s-au întors înapoi iarăși la cea dintîiu lăcuință a lor, și haslîi du prin satele turcești du pă marginea malului stîng al Dunării, trăgîndu-se în cele mai dinnăuntru părți ale aceștii

---

1818. Zapisul de primirea sumei este iscălit cu litere grecești de Gheorgachi (Iordache Olimpiotul) și Farmachi, ca martori (Acad. R.P.R., doc. XX 37).

Pavel Macedonschi avea relații cu Papa Vladimirescu, fratele lui Tudor. La 2 aprilie 1820 el i-a scris o scrisoare relativ la chestiunea mutării hotarelor despre Austria (C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii*, p. 36, n. 6).

Dimitrie Macedonschi are o înțelegere cu Hagi Ianuș, prin anul 1820, pentru a obține vornicia de Mehedinți (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 66, dos. 7). Dintr-un document din 1822 se vede că D. Macedonschi a trăit în București în anii dinaintea răscoalei. El lăcuia « într-un chiosc » pe locul închiriat de la mănăstirea « Izvorul tămăduirii » (la cișmeaua lui Mavrogheni), unde « făcuse și grajd ». În document se arată că « acest Macedonschi eșind apostat, după venirea oștirilor prea puternicei noastre împărății, ori s-au prăpădit, sau s-au izgonit lipsind din țară (Arh. St. Buc., Eforia școalelor, Țara Rom., pach. 2, doc. 1).

Dintr-un document din 18 mai 1823 aflăm că amîndoi frații Macedonschi se află închiși în cetatea Hotinului (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 277, doc. 51).

În continuare documentele ni-i arată pe frații Macedonschi trăind în Rusia. În august 1826, D. Macedonschi locuia în satul Visterniceni, ținutul Orhei (Muz. de ist. Buc., doc. 5876 1957). P. Macedonschi locuia în 1827 la Chișinău (Ibidem, doc. 5886 1957). În Basarabia D. Macedonschi (porucic în rezervă) avea în stăpînirea sa în 1826 niște țărănci ce au fost lăsate prin diata stabs-căpitanului Bilecovici. D. Macedonschi avea dreptul « să procedeze cu acești oameni după bunul său plac, chiar să-i vîndă » (Muz. de ist. Buc., doc. 12362). În același an D. Macedonschi intentează proces împotriva Stanei soția lui Iordache Olimpiotul, pentru banii dați cu împrumut acestuia din urmă în vremea răscoalei.

În toamna anului 1829 D. Macedonschi vine din Basarabia în Țara Romînească (pașaportul îi este eliberat la 1 octombrie 1829. Muz. de ist. Buc., doc. 5887 1957) și este numit tîlmaci la divanul judecătoresc. Aici el are proces, în 1830, cu Ioan Crețescu pentru împărțirea averii răposatului Const. Papazoglu, socrul lor (Arh. St. Buc., Judecătorești vechi, logofeția Țării de Sus, dos. 3181 1830, actul 166). În septembrie 1831 D. Macedonschi reclamă de asemenea de la răposata An. Velicioaia partea de moștenire a soției sale Joița. La judecarea acestei pricini, în ianuarie 1832, se arată că D. Macedonschi a făcut toată casa zapt și a luat lucruri și bani din lada Anastasiei (Arh. St. Buc., Judecătorești noi, tribunalul Ilfov, secția I politică, dos. 4667/1831 roșu, f. 1).

[2] Un fragment din această jalbă a fost publicat de E. Vîrtosu (*Despre Tudor Vladimirescu*, p. 98—99).

țări, unii prin sloboziile streinilor, iar alții prin satele pămîntenilor, nu s-au supărat pînă acum nici unii nici alții, de nici un fel de dare, fără numai cîțiva dintr-înșii au dat un prea puțin ajutor cu carăle lor la căratul proviantului de la Focșani. Și fiindcă unii ca aceștia ce se întorc sau vin din părți streine și se sălășluiesc aici în pămîntul țării, după pravilile pămîntului cele mai din vechime au soroc de opt luni a fi apărați de rîndul dăjdiilor, iar după cele mai din urmă hotărîri ale domnilor, numai de șase luni; care soroace împlinindu-se la acești veniți acum din părțile țării turcești, cum și la haslîii mărginii malului stîng al Dunării, încă și mai trecînd peste opt luni cere a divanului punere la cale.

Drept aceea, cu cinste făcîndu-se aceasta cunoscută exel. voastre, se roagă plecat divanului a se face dezlegare în ce chip să urmeze, să-i așeze la dajdie spre folosul venitului haznelii sau nu, ca și divanul să știe ce poruncă să dea ispravnicului streinilor.

31 mai 1829 [1]

Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrșitor, dos. 343 1829, f. 2. Orig. rus, cu trad. rom. cont., ambele cu multe corecturi.

150

8 iulie 1829

Hotărîre privind condițiile de plată a datoriilor contractate de boierii moldoveni în 1821, cînd averile lor au fost «struncinate».

Ocîrmuire deplin înputernicitului prezedent divanurilor cnejiei Moldovei și Valahii.

8 iuli 1829. No. 7537. București.

Divanului obșteștii adunări a cnejii Moldavvii.

Din pricina întîmplărilor urmate în cnejie Moldavii și a struncinării averilor la anul 1821, s-au fost socotit de către divan di a să dărui datornicilor o oreșcare ușurință întru plata datoriilor sali făcuti pîr' la anul 1821.

Trebuința unii asămine ușurinți s-au fost întemeiat pe pricinile următoare:

1-iu: În vreme tulburărilor de la anul 1821 toți boierii cnejii Moldavvii au fost sîliți di a să ascunde pisti hotar. Atunci capitaliștii foarte ușor au putut să păstrezi pe lîngă sine sîneturi, dar datornicii acei ci au răzîmat nădăjde lor în producturile pămîntului au lăsat averile sali, îngrijîndu-să numai și numai pintru scăpare vieții sali.

2-le: După ce tulburare aceea s-au curmat, datornicii au găsît averile sali întru o așă de proastă stare, încît eli nu au putut a da mai mult vinituri îndistuli spre plata datoriilor, iar apoi prețurile pe producturile pămîntești

[1] Data pe orig. rus.

din vremi în vremi s-au micşurat şi din acesta s-au micşurat şi preţul a însuşi moşiilor.

Aceasta luîndu-să în băgare de samă, mitropolitul şi boierii au socotit de cuviinţă a da vadeli întru plata datoriilor şî domnul de mai înainte Sturza la dechemvrie 1827 au arătat într-aceasta unire sa, cînd în urmă după aceea oştirile rosăneşti au întrat în provinţiile, mulţi din boieri au rugat atît di a să întări dăruire aceea ci o au socotit di a să faci datornicilor, precum şî di a să însămna niște vadeli hotărîtoare spre plata datoriilor cari n-au putut acum a să înfiinţa în vreme de război.

Stăruire aceasta au fost adusă şî la înalta ştiinţă a împărăteştii sali măriri şi împărăteasca sa mărire, întorcînd întru tot milostivnica luare sa aminte cătră cerire boierilor, înalt au binevoit a supune înpregiurare aceasta să să supuie cercetării divanului şî tot întru o vremi înălţîme sa au binevoit a puni în videre boierilor cît iaste de niapărat a întrebuinţa cu tot dinadinsul putere pravililor împotriva datornicilor celor răi.

Aceasta au silit pe obşteasca adunare a divanului Moldavvii a da socotinţă, la cari 12 cilenuri au socotit să să dei datornicilor o vade de şasă luni, cu aceea însă ca ei în curgire aceştii vremi să poată găsî chipuri spre a îndestula pi creditorii săi sau cu bani în naht după cum s-au împrumutat, sau cu alte chipuri; cu aceea însă că dacă datornicii au averi nemişcătoare covîrşîtoare datoriilor lor, apoi să li să facă socotială şi să de creditorilor în zălog sau sigur chizaş. Iar acii datornici, averile cărora nu pot fi îndestul spri plata datoriilor, sau că nu mai pot a în[de]stula şî a plăti datoriile de acum, nu pot fi îngăduiţi cu această vade, căci cu nedreptul ar fi ca datornicii ci nu au chipuri de a plăti, să să folosească încă cu avere rămasă la dînşii, care alcătuieşti un drept a creditorilor lor. Pentru aceea averile acestora să să vîndă îndată spre îndestulare creditorilor pe temeiul pravililor şi a obiceiurilor pămîntului. Asămine şi datoriile celi mici, cari nu pot a jigni avere datornicilor, să să împlinească şî să-i îndestulezi pi creditori.

26 cileni au socotit datoriile să le împărţască în trii clasuri: 1-iu — datoriile covîrşitoare preţului averilor, 2-le — datoriile care sînt mult mai mici dicît ceea ci fac averi datornicilor şi al 3-le datoriile celi mici.

La cel 1-iu clas datoriile să să împlinească din averi, nedîndu-să nici un feliu di vade. La cel de al 2-le, dacă datoriile sînt făcute după întîmplările anului 1821, aceaste trebui iarăşi a să înplini, nedîndu-să nici un feliu de vade. La cel de al 3-le, de cuviinţă ar fi a vinde averile cînd preţul lor este micşurat; după socotinţa celenurilor să cuvine a da datornicilor o vade de 3 sau di 5 ani după datoriia şî după averea datornicului, cu aceea însă ca iai[1] totodată să sigurefsască prin ocîrmuire pe creditori cu amanet îndestulătoriu. Şi făcîndu-să cu hotărîre cunoscut că dacă iai[1] nu vor plăti pe fiişticari om cîte o a

[1] Pentru: ei.

3-le sau cîte o a 5-le parte din capital, precum şi din dobîndă, socotindu-să numai pe suma capitalului întru totul, atunci moşîile amancturisîte, socotindu-le cu un preţ obicinuit, adică cîte cinci la sută venitul de 20 ani, vor intra neapărat în stăpînire creditorilor, care sînt datori a le primi în stăpînire cu acelaşi preţ, dacă nu vor ieşî mai mult la mezat. Asămine totodată să preţăluiască şî acareturile ci vor fi pi moşii şî în sfîrşit dacă să va dovedi că datoriile ci au fost în lei şî s-au prefăcut în galbini cu feliuri di provizioane, atunce dobînda pe dînşii trebui să să socotească în lei, diosăbind şî toate provizioanili ci s-au făcut.

Cercetînd toate aceaste împregiurări, eu găsesc că pentru dă a să da voi pentru dare dă vadeli datornicilor în pămîntul Moldaviei s-au fost întemeiat pi însuşi cerire boierilor şî dar şi însuşi măsurile întru li a să uşura pe datornici au trebuit să le hotărească însuşi boierii, fiindcă şî folosul şî nefolosul acestor măsuri să atinge de însăşi pricinile lor dă datorii.

Pe acest temei dreptate ceri a întări una din socotinţile divanului, care iaste întărită şî di mai multe glasuri.

În urmare acestor închipuiri, eu întăresc socotinţa a 26 cileni, cu aceea însă că spre mai multă lămurire să însămnezi o vade pentru toţi di obştii datornici a clasului al 3-le, adică de patru ani, în locul vadelii nehotărîtoare de trii şî di cinci ani, şî că siguranţie creditorilor trebui să să închei în avere mişcătoare şi nemişcătoare a însuşi datornicilor sau a chizăşilor lor după suma datorii. Şî pe acest temei supui înainte divanului socotinţa aceasta cu lămurire ci am făcut eu mai sus, să să aducă întru întocma împlinire după rînduiala ci să păzăşti.

Iar apoi pridlojănie aceasta şî însuşi socotinţa dumilorsali cilenurilor divanului în oreghinal, ci pe lîngă aceasta să alăturează, după obiceiul pămîntului să să păstrezi pentru totdeauna în mitropolie, împreună cu celelante acturi.

Iscălit

General leitenant Jultuhin

Acad. R.P.R., doc. CCCLX/71—72. Copie rom. cont. Vezi şi pach. DCCCXXXVI (fost ms. rom. 1094), f. 91—92. Trad. rom. cont. din grec.

151

Bucureşti, 2 aprilie 1830

M. Minciaky cere lui Grigorie Ghica, Grigore Brîncoveanu şi Barbu Văcărescu declaraţii în scris în legătură cu afirmaţiile sîrbului Iacov Nenadovici că ei ar fi sprijinit răscoala lui Tudor Vladimirescu.

Bucarest, le 2 Avril 1830

A Messieurs le Prince Ghika, le Bano Brancovano et le Bano Vakaresko.

Messieurs,

J'ai rendu compte à Mr le Président plénipotentiaire de la conférence que nous avons eu ensemble au sujet des papiers concernant le Servien

dovich, et des réponses que vous m'aviez données à l'égard du document qui porte la date du 15 Janvier 1821, et sur lequel figurent vos signatures.

M. le général Kisseleff vous répète, Messieurs, que dans l'enquête de cette affaire qu'il a commencée lui-même, et que je suis chargé de poursuivre, vous ne devez voir que son désir de la tirer au clair, et de vous mettre à même de lui fournir ces éclaircissemens et les preuves propres à fixer son opinion à cet égard et sur lesquels il puisse fonder ses démarches ultérieurs.

J'ai reçu, en conséquence, l'ordre de vous engager, Messieurs, à vouloir bien m'adresser par écrit toutes les observations que vous aurez à faire sur les documents en question et sur leur contenu, afin que je puisse les soumettre à Son Excellence. Vous pouvez, si vous le jugez nécessaire, examiner encore chez moi les papiers, dont vous avez déjà connaissance.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée [1]

Messieurs, Votre très humble et très obéissant serviteur

M. Minciaky

Colecţie particulară. Facsimil la Institutul de ist. al Acad. R.P.R.

ANEXA 1

la documentul nr. 151

Traduction d'une lettre de Mr. le Hatman Alexandre Vellarà à MM. le Prince Ghika, le Bano Brancowano et le Bano Wakaresko, en date du 12 Avril 1830.

J'ai l'honneur de répondre à la demande que vous m'avez faite par votre lettre du 11 de ce mois, et certifier devant Dieu par rapport à l'écrit que l'on vient de produire, adressé à Theodore Wladimiresko en date du 15 janvier 1821, en bas duquel on voit figurer vos signatures et qui offre des lettres et même des mots entiers, dont l'écriture ressemble beaucoup à la mienne, que je n'ai jamais écrit une pièce de cette nature, ni sur un ordre ou invitation de votre part, ni de mon propre chef, ni sur l'instigation d'un autre, que jamais une pareille idée ne m'est venue dans la tête, que jamais Wladimiresko ne m'en a parlé, bien que l'occasion se soit présentée plus d'une fois, surtout lorsque entré à Bukarest avec une foule de Pandours en armes et réuni à tous les albanais, il demanda que tous les Boyars et les négocians, qui se trouvèrent alors ici, lui remissent un acte d'adhésion à son entreprise, signé de leur main et confirmé par les sermants les plus sacrés. Et cependant ce fut moi, à qui il s'adressa le premier pour cet effet, ce fut moi qu'il chargea d'en parler au Métropolitain et aux Boyars etc. Il ajouta les menaces en cas de refus. Cet acte fut dressé et on le voit encore écrit entièrement de ma main.

---

[1] Acest document împreună cu cele anexate, cu excepţia anexei 6, fac parte din aceeaşi colecţie particulară. Facsimile la Institutul de istorie al Acad. R.P.R. Traducerile romîneşti contemporane ale documentului de mai sus şi ale documentelor date la anexele 3, 4, 5, 7, 10 şi 11, au fost puse la dispoziţia Institutului de E. Vîrtosu. Anexa 6, în limba romînă, provine din altă parte.

Or, si Wladimiresko avait effectivement entre ses mains un document comme celui du 15 Janvier 1821 de deux mois antérieur à celui dont je viens de parler, pouvait-il ne pas en faire mention alors?

Cette ressemblance apparente dans l'écriture, et le silence qui fut observé jusqu'ici à l'égard de cette pièce, donnent naturellement à penser qu'elle est apocryphe, sans aucun fondement et, ce qui me paraît très certain, fabriqué après la mort de Wlad[imiresko].

C'est tout ce que je sais la-dessus, c'est tout ce que je peux assurer dans toute la netteté de ma conscience.

J'ai l'honneur d'être etc.

(signé) Alexandre Wellarà, Hatman

ANEXA 2

la documentul nr. 151

Traduction de la déposition de Nicolas Kynopsy, confiée à S[on] É[minence] l'évêque de Rimnik, vicaire du Métropolite de Valachie, en date du... [1] et légalisé par cet dernier.

Votre Éminence ayant demandé que je donne aussi, par écrit, ce que j'ai eu l'honneur de lui dire verbalement, lorsqu'elle a voulu avoir de moi, avec toute la confiance que m'inspirait son caractère, quels sont les documens que j'ai vus [2] entre les mains de feu le sloudjar Théodore Wlad[imiresco], et quels sont ceux qu'il a donné avec sa signature, ce dont je dois avoir connaissance parfaite, puisque je ne me suis trouvé être par suite des circonstances dans tous les secrets, comme écrivain attaché à sa personne depuis son entrée à Slatina, avec ses rebelles d'au delà de l'Aluta, jusqu'au moment où ses ennemis l'enlevèrent à Golesty et le firent disparaître, je m'empresse de répondre à cette demande de V[otre] É[minence] et voici tout ce que je puis certifier à cet égard devant Dieu, dans toute la pureté de mon âme, d'autant plus que je me trouve gravement malade, et, pour ainsi dire, entre les bras de la mort.

1) Que je connais très bien les deux pièces, que je viens de voir encore nouvellement, l'une avec la date du 21 mars 1821, écrite en entier de la main de Mr le Hetman Alexandre Villarà, en bas de laquelle on voit les [3] signatures de [4] plusieurs Prélats [5] et des boyars et l'autre en forme d'obligation avec la date du 14 Mai [6] m.a. qu'il n'y a que sept signatures (en forme d'obligation) [7] Ce sont les mêmes pièces qu'avait feu le Sloudjar Théodore Wlad[imiresco] dans une besace, auprès de lui, jusq'au moment où il fut enlevé par ses ennemis.

2) Que par ordre de feu le Sloudjar [8] j'ai tiré plusieures copies de la pièce qui porte la date du 14 Mars [9]. Il fit distribuer ces copies aux chefs de sa troupe pour leur inspirer plus de confiance et de courage.

---

[1] Loc alb în text.

[2] Șters: « qui se trouvaient ».

[3] Șters: « plusieurs ».

[4] În text: « des ».

[5] Șters: « du clergé ».

[6] Data de 14 mai este așa indicată în original.

[7] Cuvintele din paranteză șterse în original, cu o linie cu cerneală.

[8] Scris în continuare Theod. Wlad. (pentru Théodore Wladimiresco), apoi șters cu o linie.

[9] Data de 14 martie este așa indicată în original.

3) Que tout l'argent que le feu Sloudjar a pris du pays, ce qui n'a pas été grand' chose, a passé par mes mains, car j'étais chargé de passer tout dans un livre. Ce livre, que je portais dans ma besace, me fut pris par les capitains Georgaki et Hadgi Prodan, comme ils ont fait la même chose à Theodore, ils ont pris entre autres à ce dernier le peu d'argent qu'il avait auprès de lui et les pièces en question, qui se trouvaient dans une besace que Wlad[imiresco] ne quittait jamais d'auprès de lui. Depuis ce temps je n'ai entendu parler de ces pièces que lorsque [1] on me les a montrées, avant peu.

4) Que feu le Sloudjar n'a emprunté de l'argent à personne, si ce n'est quelques bagatelles à Opreano, à Hadji-Ianoussi et au Serdar [2] (caminar) capitain Gorgaki, bagatelles [3] qu'il a payées dans la suite... [4] et trois ou quatre mille piastres de Mr. l'évêque d'Argjès, qu'il n'a pas pu payer et que ce dernier fit entrer dans le compte de l'Évêché, sous le titre de subsides.

5) Que si l'on veut avoir les véritables signatures du sloudjar, on peut en trouver dans la maison Hadji Janoussi et chez le caminar Theochary.

6) Que des deux obligations, que j'ai vues dernièrement pour la première fois: celle du 15 Mai 1821, par laquelle feu Theod[ore] donna en hypotbèque la pièce ci-dessus indiquée du 14 Mai, m[ême] a[nnée], avec sept signatures, bien que l'écriture et la signature ressemblent à celles du défunt, je reconnais qu'il n'en est rien ni de l'une, ni de l'autre et il était impossible de faire cette obligation un jour après qu'il s'eut fait donner par force la pièce avec les sept signatures, sans que j'en sache quelque chose, d'autant plus que ce fut là précisément le jour de notre départ, durant lequel le défunt n'a pas eu un moment de repos, occupé comme il était entièrement à faire manger, charger et partir les provisions de guerre. Où donc est-ce qu'on lui a compté l'argent. Qu'en a-t-il fait, car lorsque le capitain Georgaky et Hadji Prodanos — se sont emparés de sa personne, malgré les grandes recherches qu'il fait [5] à cet égard, en examinant jusqu'à la chemise de Wlad[imiresco], il n'a lui trouvé que très peu d'argent, et cependant cette affaire arriva le jour de la Saint Constantin [6] c'est à dire six jours après, de manière qu'on ne peut pas même dire qu'il peut avoir [7] dépensé cet argent dans cet intervalle.

Quant à l'autre obligation, qui est d'un format plus petit, et porte la date du 3 Mars, moyennant laquelle Théodore donna en hypothèque un autre écrit daté du 18 Janv[ier], en bas duquel on voit les signatures de trois boyars, écrit qui m'est tout à fait inconnu, bien que l'écrivain se soit [8] efforcé d'imiter dans cette obligation l'écriture et la signature du défunt, elles ne sont cependant pas les siennes. Il y a de quoi s'étonner, cependant, si cette obligation est véritable et qu'elle existait [9] effectivement, lorsque Théodore vivait encore, le possesseur ne soit parvenu demander son argent, tandis qu'il voyait Théodore payant ses créanciers, (ou, du moins, qu'il n'ait pas fait vérifier son obli-

[1] Șterse: « je les ai vu ».
[2] Șters: « Caminar ».
[3] Șters: « au moment de son départ ».
[4] După « la suite » urmează un cuvînt indescifrabil.
[5] Șters: « qu'il prend ».
[6] În paranteză: « le 21 Mai ».
[7] Șters: « l » înainte de avoir, adică: l'avoir dépensé.
[8] Șters: « c'est ».
[9] În text: « existaient ».

gation par les boyars qui se trouvaient alors ici ! Comment pouvait-il se taire et dormir, tandis qu'il avait bien vu que le pays appelait le défunt un rebelle. que des troupes furent envoyés contre lui et que par conséquent il aurait bien) [1] pu penser que le... je parle de l'écrit qui porte les deux signatures de 3 boyars, n'était pas bon, ce coup pouvait être faux. Les 3 boyars ne peuvent d'ailleurs représenter le pays (avec les 3 signatures dont il est question plus haut) [2]. Je me répette: je ne connais point l'écrit avec les 3 signatures dont il est question plus haut, c'est à présent que je l'ai vu pour la première fois. Jamais le défunt ne m'en a parlé, bien qu'il n'avait rien de secret pour moi, et que j'avais entre mes mains tous scs papiers et sa correspondence avec les pachas des environs, avec Ypsilanti etc. etc.... tout cc que je sais, tout ce que je connais, tout ce que je peux certifier devant Dieu sur cette affaire.

Légalisation de Monsieur S[on] E[minence] Monseigneur l'évêque de Rîmnic, vicaire qui scul organisa à la tête de toutes... [3] ayant examiné confidenciellement de les Bukarest le 13 Avril 1830 le logothète Nicolas Kynopsy, il m'a raconté les détails que l'on vient de lire, sur mes demandes, il me les a donné ensuite par écrit, en foi de quoi j'ai signé.

Jusqu'ici c'est le frère de Kynopsy qui écrit, sous la dictée et au nom de ce dernier; ce qui suit est de sa propre main.

Traduction de la déclaration de son Em. l'Evêque de Rîmnic, vicaire du Métropolite de Valachie, en date du 15 Avril 1830 [4].

Sur l'invitation qui m'a été faite, j'ai demandé au Serdar Polychrony quels étaient les papiers que produisit Hadji [5] Prodanos en 1821 à feu son frère, Hadgy Ianoussy, et à lui même.

Voici ce qu'il m'avoua en prenant pour témoin Dieu et sa conscience: « En 1821, après la destruction [6] des rebelles en Valachie, ceux qui en échappèrent, se sauverent par ci, par là. Un de ces derniers fut Hadgy Prodanos, qui accompagné d'un nommé Makedonsky se refugia à Hermannstadt en Transylvanie. Ils se présentèrent tous les deux dans cette ville à feu Hadgy Ianoussi son frère, avec deux papiers: en bas de l'un on voyait les signatures de plusieurs prélats et boyards; l'autre, en bas duquel il n'y avait que très peu de signatures appartenant toujours à des prélats et à des boyars était obligatoire pour le pays de deux cents quarante [7] mille piastres, autant qu'il peut se rappeler de la somme. Ils offrirent de céder ces deux papiers à feu son frère Hagy Ianoussy, contre une somme, de la moitié et plus encore, inférieure à celle dont il est question dans l'écrit. Feu Hadgy Ianoussy retint d'abord les deux papiers, demande là-dessus l'opinion de son frère, qui est ce nommé Serdar Polyhrony et [8] trouva plus convenable ensuite de ne point

---

[1] Rîndurile puse în paranteză sînt şterse în original cu cerneală cu trei linii verticale, şi fraza e neterminată.

[2] Cuvintele din paranteze sînt şterse cu 5 linii, cu cerneală, ca şi cele de pe pagina precedentă.

[3] Loc alb.

[4] Documentul este scris în continuare pe aceeaşi coală cu cel precedent.

[5] Şters: « Janoussi ».

[6] Şters: « defait ».

[7] Şters: « cinquante ».

[8] Şters: « mais il trouve ».

se prêter à cette offre. Il rendit donc les deux papiers à ceux qui les lui avaient données. Le serdar a appris ensuite que ceux-ci en firent la même offre à Mr Hadgi Const. Pop, maison de commerce à Hermannstadt, mais ils en furent chassés avec dédain et même avec des injures [1].

C'est ainsi que, désesperés enfin, ils partirent pour la Bessarabie. C'est tout ce que le serdar Polychrony m'avoua en bonne conscience, et que je certifie par le. présent.

ANEXA 3
la documentul nr. 151

Nous avons reçu l'office que V[otre] E[xcellence] nous fit l'honneur de nous adresser en date du 2 de ce mois, et si nous avons tardé avec la réponse, si vous ne recevez qu'aujourd'hui les éclaircissements [2], que vous nous avez demandés par ordre de S[on] E[xcellence] M[onsieu]r le Président plénipotentiaire, et qu'il nous importait beaucoup à nous mêmes de vous donner bientôt rélativement aux papiers produits par le Servien Nenadovich, et nommément à celui qui porte nos signatures, nous vous prions monsieur le C[onsul] G[énéral] de n'en chercher la cause que dans les devoirs religieux, qui nous occupaient exclusivement, durant une semaine, surtout, qui seule est dans notre religion appelée la Sainte [3], c'est ce qui fit que nous n'avons pas pu recuellir sitôt les témoignages.

La première impression que fit sur nous cet écrit lorsque S[on] E[xcellence] M[onsieu]r le P[résident] P[lénipotantiaire] nous le fit voir pour la première fois, et en particulier, et séparément à chacun, fut l'étonnement de voir nos signatures figurer sur un papier que nous n'avons jamais vu, dont nous n'avons jamais entendu parler. Cette impression est d'autant plus remarquable qu'aucun de nous n'était prévenu et cependant nous nous sommes trouvés d'accord appelés ensuite chez vous, monsieur le consul général collectivement nous n'avons fait que renouveller les protestations d'une ignorance complète par rapport à cette affaire. Aussi notre opinion n'a-t-elle pas été un moment douteuse, nous avons tout bonnement déclaré que l'écrit en question ne pouvait être que l'ouvrage d'un imposteur.

Les preuves que nous alléguons à [4] notre appui découlent:

1) de notre conduite en général;

2) de l'écrit lui-même;

3) des témoignages que nous avons pu recueillir et que V[otre E[xcellence] trouvera ci-joint [5] avec leurs traduction.

Quelques crimes toujours précèdent les grandes crimes ! Qu'on passe en revue notre conduite avant l'époque en question, et on la trouvera toujours franche, toujours loyale, toujours fidèle au gouvernement, toujours dévouée à la patrie et il nous est permis de le dire, toujours estimée de l'un et de l'autre, toujours distinguée, lorsqu'il s'est agi d'occuper un poste de confiance.

[Marginal:]

« Est-ce à ceux qui n'ont rien à gagner et beaucoup à perdre de désirer les changements».

---

[1] Textul care urmează este scris așa, în continuare.

[2] Șters: « témoignages ».

[3] Șters: « dans notre religion est ».

[4] Șterse cuvintele: « à l'appui de notre opinion sont ».

[5] Șterse cuvintele: « Attachées à la présente ».

Qu'on examine celle que nous avons observé durant l'époque désastreuse de l'insurection et on la trouvera ouvertement opposée à cette entreprise. Nous fumes les premiers à demander que le gouvernement envoyât des troupes contre Wladimiresko, nous fumes les premiers à proposer qu'on appelât les Turcs à notre secours, lorsque nous vîmes que les troupes du gouvernement ne répondaient pas à notre confiance. Proposition qui fut abandonnée, parceque Mr de Pini, alors Consul Général de Russie dans les Principautés, trouva bon de nous rendre personnellement respondables des désordres qu'auraient pu commettre les Turcs entrés dans le pays sur notre demande. On ne peut pas répondre de la conduite des troupes régulières, encore moins de celle d'une armée turque. Nous fûmes les premiers à quitter le pays, lorsque nous ne vîmes plus d'autre salut. À Cronstadt, lieu de notre retraite, nous avons observé le même language, la même conduite. Nous demandons à présent à V. E.: aurions-nous agi de cette manière, si l'entreprise de Wlad[imiresco] était notre ouvrage? Aurions nous osé demander qu'on fit venir des turcs contre lui, si nous savions qu'il avait entre les mains de quoi faire tomber sur nous tout le poids de sa révolte? Enfin les deux d'entre nous qui sont entrés en Valachie pendant que les troupes turques y dominaient encore, auraient-ils osé faire ce pas s'il avait soupçonné seulement l'existence de cet écrit, faux comme il est, et celui qui se trouvait à la tête du gouvernement, lorsqu'en 1826 deux sujets [1] de Wlad[imiresco] furent saisis, en voulant [2] reproduire, les armes en mains, les scènes de 1821? Aurait-il ordonné une enquête formelle s'il avait quelque chose à appréhender de leurs révélations?

Les signatures, bien que ressemblantes au premier coup d'oeuil, offrent cependant des différances, si on les considère avec plus d'attention. Les traits de la première sont plus gros, ceux de la seconde plus fine, la troisième plus façonnée que d'ordinaire: on n'a qu'à les approcher de nos véritables signatures pour s'en convaincre. Mais ce qui vient particulièrement à l'appui de notre opinion ce sont le style et l'écriture de cette pièce.

L'une et l'autre ne sont qu'une imitation malcousue de celle qui porte la date du 21 Mars et qui est écrite entièrement de la main de Mr le Hetman Alexandre Welarà. Ce dernier ayant reçu la permission d'examiner ces deux pièces, vient de faire sur notre demande des observations à leur égard, que nous avons l'honneur de communiquer à V[otre] E[xcellence] dans l'annexe No. 1.

> [Marginal:]
>
> Mr. le Hetman convient qu'il a écrit celle du 21 Mars. Il convient que ce fut lui que Wladim[iresco] chargea d'en parler aux autres et qu'à cette occasion même, comme dans toutes les autres, (ce dernier) [3] Wlad[imiresco] ne lui a rien dit de l'existance d'un autre écrit; il reconnaît cependant les efforts que l'écrivain [?] s'est donné d'immiter son écriture; dans la pièce (du 4 Janvier) [4] il résulte enfin que cette pièce ne peut être que faussc [5].

---

[1] În text scrie: « sujjêts ».

[2] Şters: « les armes en main » reprodus imediat mai departe.

[3] Şterse aceste două cuvinte şi scris deasupra: Wlad[imiresco].

[4] Şterse aceste trei cuvinte şi înlocuite cu: « No. 1 ».

[5] Urmează încă patru rînduri indescifrabile.

(L'on voit par là que la pièce à notre charge) [1]

En effet, bien que datée du 15 Janvier, cette pièce est (posterieure) [2] faite après celle du 21 Mars, puisqu'elle n'est qu'une contrefaçon de celle-ci en tout.

Il suffit de réfléchir, tant soit peu sur cette affaire, et les observations suivantes viendront comme d'elles-mêmes à notre secours. Quelle était la necesité pour nous de donner imprudemment a Wladimiresko un crédit illimité dans le sens de l'écrit en question et de mettre ainsi notre fortune et notre honneur à la discrétion d'un homme que

[Marginal:] À son Excellence Mr. Minciacky C[onsul] G[énéral] etc. etc.

Bucarest, le 16 Avril 1830. [3]

Nous n'avons jamais vu, que nous n'avons jamais [4] connu, à qui nous n'avons jamais parlé, tandis que [5] nous avions tous les moyens de lui compter entre les mains une somme suffisante sans courir les chances d'être [à] jamais compromis.

Pourquoi cette [6] imprevoyance de nous servir pour dresser un acte de cette nature d'une main étrangère inconnue, tandis que nous pouvions l'écrire nous-même ou bien le faire écrire par quelque personne attachée à nous? Ce sont de ces fautes, Monsieur le Consul Général, qui ne demandent pas beaucoup de discernement pour être évitées.

Il est difficile d'éclaircir par des témoignages une affaire obscurcie déjà par le temps, surtout lorsque les acteurs ont pour la plupart disparu de la scène. Cependant, ce que nous avons pu recueillir à cet égard, dépose encore en faveur de notre innocence.

Nicolas Kynopsy a fait la déposition consignée dans l'annexe No. 2. Il était attaché à la personne de Wladimiresko, sécrétaire, jusqu'au moment où ce dernier fut surpris et enlevé à Golești par les capitaines Georgaki et Hadji Prodan. Il jouissait de la confiance de son chef et sa déposition faite devant l'Evêque, vicaire du Métropolitain, et en des moments critiques — il souffre de la phthisie et [7] en est à la dernière periode — ne saurait guère être suspecte.

Il résulte de cette déposition que Wlad[imiresco] a toujours manqué d'argent, qu'il n'en a jamais emprunté à qui que ce soit, quelques bagatelles exceptées [8], qu'il a payées dans la suite, qu'il n'a jamais fait mention de l'emprunt de 500 mille piastres, qu'il n'a jamais produit d'autres pièces que celle du 21 Mars et [9] 14 Mai, lorsque même, pour encourager ses complices il leur

---

[1] Rîndul acesta șters cu o linie.

[2] Cuvîntul « postérieure » șters și înlocuit cu: « est faite après celle du... ».

[3] Adresantul, localitatea și data lipsesc în traducerea romînească contemporană, paginile de aici înainte cu cele precedente constituind un singur document, așa cum îl dăm și noi.

[4] Șters: « point ».

[5] Aici intervine nota marginală, care deși nu pare a avea o legătură prea strînsă cu ceea ce urmează, o redăm totuși: suppose que nous ayant voulu entrer dans cette entreprise, ce dont Dieu nous préserve!

[6] Șters articolul: « l'imprévoyance ».

[7] Șters și cuvîntul: « il ».

[8] Șters: « éxécutées ».

[9] Șters: « celle du ».

fit distribuer des copies tirées de la première... [?], que cependant c'etait bien là l'occasion de faire valoir notre prétendue intelligence avec lui, que ces deux pièces se sont trouvées entre les mains de Wlad[imiresco] jusqu'au dernier moment; que ceci ne pouvait pas être, si celle du 14 Mai avait été hypotéquée à Hadji Prodano un jour après [1], que, par conséquent, ce fait est plus quc douteux, et pour cette raison, et parceque l'obligation qui en parle, bien qu'au premier abord clle paraît écrite et signée de la main de Wlad-[imiresco], Kynopsy assure [2] qu'il n'en est rien ni de l'un ni de l'autre, mais que partout celle du 3 Mars, qui donne en hypothéque l'écrit du 15 Janvier est, selon Kynopsy, évidemment contrefaite. (Nous avons rapporté plus haut la déposition de Mr. Vellarà, reste encore celle) [3].

Vient ensuite la déposition du Serdar Polychrony, frère et associé de feu Hadji Yanoussi; elle fut faite encore devant le vicaire du Métropolitain. V[otre] E[xellence] la trouvera dans l'annexe No. 3 et se trouve consignée dans une lettre de celui-ci, que selon ce témoin Hagi Prodano s'est présenté en 1821 [4], chez lui et chez son frère à Hermannstadt, avec l'obligation du 14 Mai. Il leur a offert cette obligation contre une somme de beaucoup inférieure à celle, dont il est question. Les deux pièces du 21 Mars et du 14 Mai furent toujours les seules que Hadgi Prodanos produisit alors. L'obligation même du 15 Mai est inconnue a Polychronos.

Est-ce [5] une énigme que ces deux pièces entre les mains de Hadgi Prodanos, pour qui sait par la déposition de Kynopsy que ce fut lui qui s'empara à Golești de tous les papiers formant la soit-disante chancellerie de Vlad-[imiresco], mais ce qui en aurait été une (énigme) [6] si la pièce du 15 Janvier n'était pas faussée (apocryphe), c'est le silence qu'observa toujours Vlad[imiresco] par rapport à elle et à l'emprunt, fait sur cette base envers des personnes mêmes pour lesquelles il n'avait rien de caché, comme ce sont Kynopsy, qui était particulièrement chargé de passer dans un livre la recette et les dépenses de Vlad[imiresco], les prélats et les boyards qui étaient avec lui à Bellvederre, près de Bucarest, et l'on pourrait ajouter encore le pacha de Silistrie, auprès duquel il est allé jusqu'à envoyer une députation pour protester de ses bonnes intentions et de sa fidélité à la Porte. On trouve la preuve de ce silence en ce que la Porte n'aurait jamais confié le gouvernement de la Province à un homme coupable de trahison.

Comment encore s'est-il fait qu'on n'éleva aucune réclamation (prétention) à cet égard durant la vie de Vlad[imiresco], tandis que les autres créanciers se présentèrent et furent payés, ainsi que V[otre] E[xcellence] a pu le voir par la déposition de Kynopsy. Ces circonstances viennent à l'appui de ce dernier pour ce qu'il dit de la fausseté de l'obligation du 3 Mars, et donnant à penser que Vladimiresco lui-même ne savait rien de la pièce du 15 Janvier et qu'elle ne fut fabriquée qu'après sa mort, ou du moins à son insu.

Nous croyons avoir assez dit pour fixer l'opinion de S[on] E[xcellence] le président plénipotentiaire sur cet écrit. Il est faux, parceque les signatures

---

[1] Șters: « le landemain de sa rédaction ».

[2] Șters: « est de l'avis ».

[3] Rîndurile acestea sînt pe margine, după care urmează apoi: «Vient ensuite » etc. ...

[4] « à Hermannstadt » dar șters, fiindcă se repetă imediat mai departe.

[5] Șters: « ce fut (une énigme) ».

[6] Șters cu o linie cuvîntul « énigme ».

ne sont pas les notres; il est faux parceque l'écriture est évidemment contrefaite; il est faux parcequ'il nc se trouve pas une personne parmi les plus affidés de Vladimiresco qui en ait connaissance.

Nous ne saurions terminer cette réponse sans ajouter la prière à Son E[xcellence] M[onsieur] le P[résident] P[lénipotentiaire] de vouloir bien représenter où de raison combien l'existence de ce faux document est préjudiciable à notre honneur, afin que sa fausseté, une fois démontrée, par ce que nous venons de dire et par les recherches ultérieures, que le gouvernement est mis par la à même de faire. [Qu']il nous soit remis de l'effet de nous tranqui[lliser]! Si à présent nous avons rencontré tant de difficulté à démontrer cette fausseté, qu'en sera-t-il dans quelque temps? Encore quelques jours et la déposition de Kynopsy qui est convainquante, aurait été perdue.

Veuillez bien agréer l'assurance de la haute considération etc.

ANEXA 4
la documentul nr. 151

Bukarest, le 27 Avril 1830 [1]

Mon Prince,

Le conseiller d'état actuel, Minciaky, vient de me communiquer la réponse que vous avez cru devoir lui adresser au sujet de la réclamation élevée à votre charge, ainsi qu'à celle de MM. les banos: Brancovano et Vakaresco, par le Servien Nenadovitz.

Après avoir pris connaissance des documents exhibés à l'appui de votre exposé, je dois appeler, mon Prince, votre attention sur les considerations suivantes:

La prétention de Nenadovitz devant, par la nature même des documents qu'il produit en sa faveur, vous intéresser, sous tous les rapports, il est, ce me semble, indispensablement nécessaire que les arguments destinés à en attaquer la validité, soient basés sur des faits avérés et constatés par des actes authentiques.

En examinant les pièces que vous avez transmises à M. de Minciaky, et les circonstances que vous citez à l'appui de vos assertions, on n'y trouve ni les preuves nécessaires de votre départ de la Province, aussitôt après l'explosion de 1821, ni l'absence de tous rapports avec Théodore Vladimiresko.

Vous conviendrez, Mon Prince, que quelque justes que puissent être vos observations contre les documents qui servent de base à la réclamation Nénadovitz, il n'en faut pas moins poser en principe et démontrer évidemment, combien vous étiez étranger à la coupable entreprise de Vladimiresko. Il ne me semble pas moins nécessaire que vous appuyiez d'une manière authentique, tout ce que vous avancez relativement aux objections de M. Pini contre l'intention que vous aviez manifestée d'appeler des troupes turques pour le maintien de l'ordre et de la tranquillité du pays.

Il serait également nécessaire que vous démontrassiez, mon Prince, la contrefaçon de vos signatures, par leur comparaison avec celles dont se trouveraient revêtus des actes, tant publics que privés, d'une époque antérieure.

En vous signalant les points qui peuvent exiger de plus amples développements, j'aime à croire, mon Prince, que dans votre propre intérêt, vous

[1] În facsimil data lipseşte, fiind omisă la fotografiat.

voudriez bien me les communiquer, afin que je puisse présenter au Ministère Impérial une série de preuves irréfragables en faveur de vos assertions.

En vous priant de vouloir bien communiquer le contenu de cet office [?] à MM. les Banos Brancovano et Vakaresko, je saisis cette occasion pour vous faire agréer l'assurance de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être

Mon Prince, Votre très humble et très obéissant serviteur

P. de Kisseleff [1]

[Adresa [2]:] À Mr le Prince Ghika, etc.

ANEXA 5
la documentul nr. 151

A. S. Ex[cellence] M[onsieur] de Kisseleff

Bukarest, ce 25 Mai [1] 830 v. st.

Je n'ai reçu que le 10 de ce mois la lettre que V. E. me fit l'honneur de m'adresser en date du 27 Avril, et je n'ai pas manqué de la communiquer tout de suite à MM. les Banos Brancovano et Wakaresko. C'est de concert avec ces derniers que je m'empresse de vous donner aujourd'hui, mon général, les renseignements ultérieurs que vous demandez relativement à quelques uns des faits sur lesquels nous nous sommes appuyés [3] dans notre lettre à Mr. de Minciacky contre la validité de la réclamation Nénadowich.

Ces faits sont:

1. Notre départ de Bukarest, aussitôt après l'explosion des troubles en 1821.
2. L'absence de tout rapport avec Wladimiresko.
3. Les objections de Mr. Pini contre l'intention de faire venir des troupes turques pour maintenir l'ordre et la tranquilité dans le pays.
4. La contrefaçon de nos signatures.

Ce-ci [4] devant encore être prouvé par la comparaison de nos signatures d'une date anterieure à l'époque en question. La lettre ci-jointe du médecin de la quarantaine d'Ober-Tömös à Mr. le dr. Arsaky, donne une preuve digne de foi, bien que non officielle, pour ce que concerne le premier point [5]. Cependant, quand même le certificat, que le médecin sus mentionné promet de nous procurer par la suite, et que, par conséquent, je me réserve de vous faire passer alors, n'arriverait pas, il nous sera toujours facile d'en obtenir un autre par des voies officielles, [6] dans le cas que cette lettre ne présenterait pas à vos yeux, mon général, les caractères d'une preuve convainquante [7], (Au reste,

[1] Cuvintele subliniate şi semnătura scrise de însuşi Kisseleff.

[2] În josul primei pagini (1').

[3] Şters: « dont nous nous sommes servis ».

[4] Şters: « cette dernière ».

[5] Şters: « notre départ de Bucarest ».

[6] Aici, în text, e un asterisc care trimite la un pasaj marginal de 7 rînduri, scris însă în întregime în greceşte. cum mai este de altfel un altul şi mai jos la locul ce-l vom indica.

[7] Pasajul acesta e scris pe marginea stîngă a manuscrisului: « parceque notre départ fit assez de bruit et les autorités du pays d'au delà des Carpathes s'en rappellent certainement très bien ».

ce fut de Kronstadt que nous nous sommes adressés à notre auguste protecteur et à la S[ublime] P[orte] Ot[tomane] pour demander un remède [1] contre les malheurs, qui déchiraient alors notre patrie et l'on peut juger par la date que portent ces pièces, de celle qu'il s'agit de prouver aujourd'hui). [2]

Mais on peut aussi trouver la preuve de ce que nous avons avancé à cet égard en ce que l'on ne voit point figurer nos signatures, ni celles de la plus grande partie des Boyars, qui avaient pris la fuite avec nous, dans l'acte d'adhésion, qui existe encore écrit de la main de Mr. le Hatman Willarà. Wladimiresko ne nous aurait certainement pas épargné, si nous n'avions pas été hors de sa portée.

ad. 2:

Ce qui existe seulement laisse des traces après lui, offre des caractères distinctifs que l'on peut citer ensuite pour prouver son existence. Or l'absence de tous rapports avec Wladimiresko étant par sa nature une question purement négative, il est impossible de les démontrer par des arguments positifs. Le seul témoignage, auquel nous pouvons recourir pour cet effet, est celui du public. L'opinion de ce dernier, concernant les relations de Wladimiresko, est si bien établie, que le premier que vous daignerez interroger là-dessus, sera, j'en suis sûr, mon général, en état de vous donner les renseignements que vous demandez. D'ailleurs, nos rapports avec Wladimiresko, s'il y en a eu effectivement, ne peuvent avoir ni commencé par une confiance de cette nature, ni consister [dans] un seul acte, que tant de circonstances s'accordent à accuser de faux. Ces rapports doivent avoir eu aussi d'autres marques de leur existence. Que Nenadovich en produise une [3] et la justice alors saura bien prendre les mesures en conséquence du poids qu'elle trouvera attaché à cette marque. [4]

Aussi [5] nous vous prions, mon général, de bien considérer que cette demande s'adresse à Nenadovich, plutôt qu'à nous. C'est Nenadovich qui doit prouver l'existence de nos rapports avec Wladimiresko.

ad. 3:

La proposition de faire venir des Turcs pour ramener et maintenir la tranquillité du pays, fut faite par écrit au Consulat Général, de même que la réponse de celui-ci. Notre offre est déposée [6] dans la Chancellerie du Consultat Général, et le Ministère de Sa Majesté Impériale peut trouver, je le sais, [7] dans les rapports, qu'il a reçu alors du Consul Général, les preuves

---

[1] Șters: « pour implorer un secours contre... »

[2] Pasajul din această paranteză este șters cu 2 linii încrucișate, și înlocuit cu al 2-lea text grecesc de care amintim mai sus.

[3] Urmează aceste cuvinte: « qui soit authentique, valable, digne de foie et l'affaire alors changera de face » care însă sînt șterse cu o trăsătură de condei și înlocuite cu cuvintele scrise de mai sus.

[4] Cuvintele scrise de mînă se află pe margine, după un semn de trimitere (F), care înseamnă că trebuie intercalate aici. Restul pe marginea din stînga nu se poate copia, fiind numai părți de linii, fără legătură. (Notele din mijlocul paginii par că se referă la această margine).

[5] Urmează un nou semn de trimitere (+), care duce la un text grecesc, trei rînduri, scrise iarăși pe margine (foarte puțin inteligibile).

[6] Șterse cuvintele: « doit se trouver ».

[7] Șterse cuvintele: « nous en sommes sûrs ».

qu'il nous est impossible de donner ajourd'hui, attendu que la réponse du Consulat géneral, le seul acte que nous aurions pu produire à notre appui, est resté entre les mains des Kaimakams grecs, qui représentaient à cette époque, dans le Divan, le Prince Callimacki. [1] Mais n'est-ce pas donner déjà ces preuves que d'indiquer avec assurance l'endroit où elles se trouvent? [2]

ad. 4:

l'on peut trouver ces signatures dans les comptes-rendus de la vistierie du temps [3] des Princes Caradja et Soutzo, dans ceux des écoles publiques et de la caisse de charité de la même époque. V[otre] E[xcellence] n'a qu'à se faire présenter ces actes par les employes respectifs, pour comparer nos signatures avec celles qui figurent [4] en bas du papier produit par Nénadowich, si après tout ce que nous avons dit dans notre réponse a M[onsieu]r de Minciaky, la fabrication de ce papier, toute contrefaçon dans le texte comme dans les signatures, laisse encore de doute sur sa nature. Je ne saurais terminer cette lettre sans vous assurer, Mon général, de ma reconnaissance pour l'intérêt que vous portez à cette affaire; car, je ne vois dans votre lettre du 27 Avril que le désir de mieux faire percer la vérité, que vous voyez bien être de notre côté.

MM. les banos Brancowano et Wakaresko partagent ces sentimens, aussi bien que ceux de la haute considération, avec laquelle j'ai l'honneur d'être [votre très humble serviteur]

ANEXA 6
la documentul nr. 151

Cu cinste am primit ofisul d-voastre de la 12 ale următoarei, cuprinzător dă îndreptările ce ni să cer la hîrtiile ce ai binevoit d-voastră să ne arăți, din care într-una figurarisesc iscăliturile noastre.

Zăbava ce au mijlocit pînă acum la al nostru răspuns este numai din pricina sf. săptămîni ce au trecut întru care fieşcare au căutat să îngrijească de cele sufleteşti după ale creştinității datorii şi din pricina acestor zile ale praznicului, întru care săvîrşindu-se obicinuitele țeremonii nu ne-au slobozit vreme dă o asemenea îndeletnicire. Anume însă răspunzînd, avem cinste să poftorim către dumneavoastră cele ce şi prin graiu am arătat.

Că adică dintr-acele trei hîrtii ce ni s-au arătat cu feliuri dă iscălituri, cea cu dată de la 15 Ghenarie, 1821, între carea să figurarisesc iscăliturile noastre, este cu totul neadevărată şi mincinoasă, nu numai prin cîte cuvinte am arătat către d-voastră la întrebările ce ni s-au făcut, ci încă şi pentru cîte observații făcînd la vale, socotim că dăm îndăstul prilej stăpînirei ca să cerceteze pricina mai cu adîncime şi să dovedească adevărul.

---

[1] Cuvinte adăugate marginal: « et les circonstances urgentes comme elles étaient, ne nous laissèrent pas le temps d'enregistrer ces pièces selon l'usage, ou bien de nous faire délivrer des copies légalisées ».

[2] Aici, un semn (+) trimite la o notă marginală, în greceşte, compusă din 4 rînduri şi jumătate.

[3] Şters: « d'une date antérieure à l'époque en question ».

[4] Şters: « que l'on voit ».

1. Este ştiut în toţi Bucureştii că la 15 ghenarie, Vlădămirescu să afla aici cunoscut şi pitit în casa răposatului vornic Samurcaş, dă unde s-au şi împuternicit cu bani și cu arnăuți dă ai eterştilor, precum și cu legătura lui Hagi Prodan şi a lui Machedonski, şăzători aceștiia amîndoi în Craiova şi încă din vremile trecute ciraci a lui Samurcaş, după care şi pornind numaidecît după moartea domnului Suțul, care s-au întîmplat la 19 ghenarie,

La 21 ghenarie s-au ivit cu 33 arnăuți în județul Argeşul, şi dă acolo trecînd înainte Oltul pă munți, ajungînd pînă în județul Gorjului, rădicînd ispravnici şi cinovnici în fiară, închizîndu-i în mănăstirea Tismana, propoveduind feliuri de minciuni şi mai vîrtos învitînd pandurii ce slujiseră în războiul trecut şi prin silnicie să dedeseră în dăjdie dă către domnul Caragea şi slobozindu-le voia răpirii şi a jefuirii, iată că numaidecît s-au împuternicit cu o sumă de oameni înarmați.

Asemenea şi cei din Craiova întovărășiți ai lui Prodan și Machedonski, strîngînd cîți arnăuți au putut și trimețîndu-li-să și alți de la eterişti dă aici iarăși pă temeiul făgăduinții răpirii, deodată s-au înmulțit tîlharii fără nici o cheltuială şi fără nici o simbrie, căci simbria era jaful şi răpirea ce au urmat în toate părțile fără milostivire, încît şi ucideri dă oameni însemnați s-au întîmplat.

Acum: aflîndu-să Vlădămirescul aici, dă am fi fost şi noi într-o asemenea cugetare, dă ce să-i dăm înscris acest feliu dă carte la mînă ca cînd ar fi fost în depărtare şi încă cu atîta slobozenie ca să poată cheltui sau să arată că au cheltuit oricît va voi, încît să nu ne putem plăti cu toată averea noastră şi să nu-i facem o sumă hotărîtă dă bani să-i dăm în mînă, pentru că nici unul nu eram în lipsă.

Al doilea. Dă am fi dat noi numitului asemenea carte la mînă, alcătuită cu o nemărginită socotință, cum am fi îndrăznit să scrim pă urmă, în curgerea tîlhăriilor sale, atîtea cărți dă imputăciune, să armăm atîția oameni, să trimitem a-i răsipi pă ai săi, şi în cele după urmă să gătim și scrisori și boeri a trimite către paşii vecinătății ca să vie în țară cu ostași turci să gonească apostații şi carea numaidecît s-ar fi pus în lucrare dă ne-ar fi îngăduit cel dă atunci genăral consul, domnul Pini, zicîndu-ne că atunci numai am putea face acest feliu dă pornire cînd am luao pă a noastră răspundere, că nici un turc nu va face cea mai mică bîntuire sau neorînduială, intrînd odată în țară, cerere care de la oștiri disțiplinate nu poate să facă cinevaş într-acest feliu dă dăsăvîrşire, cu cît mai vîrtos dă la oştiri turceşti.

Al treilea. Vlădămirescul pă cîtă vreme au fost aici în viață, nimenea nu cunoaşte că s-au găsit şi vreun asemenea sîrb, sub numele de Nenadovici care să aibă atîta bogăție încît să-l împrumute cu lei 500 mii şi apoi, dă ar şi fi fost, pă ce temei putea să încredințeze un asemenea împrumutător, care nici pă noi ne cunoaştea, nici iscăliturile noastre, nici au văzut vreo poliță în formele cerute, la carea făcîndu-ne ştire obișnuit să poată zice că are document temeinic spre a-şi cere împrumutarea.

Mai mult. Vlădămirescu, învitînd pandurii şi arnăuțimea şi hrănindu-i cu luarea de bucate şi dă vite după unde găsea, fără nici o plată, prin făgăduința răpirii, este văzut și cunoscut în toată Țara Romînească, că într-atîta lipsă dă bani să afla încît şi prin județe răpea oricîți bani ai visteriei găsea şi aicea ajungînd în strîmtoare pă boeri ce să afla aici să-i dea bani. Încă în cele du pă urmă, au cugetat (dar vremea nu l-au îngăduit), să rădice toate argintăriile bisericilor, să le topească şi să le facă bani şi toate acestea numai

supt socotință dă bogăție, căci trebuință de a cheltui nu avea, neadmițînd pandurilor nici căpeteniilor arnăuților vreun ceas nici pentru hrană nici pentru leafă.

Căci amînduo acestea să săvîrșea prin sălnecă luoare și prin răpire precum s-au zis și precum să poate mărturisi dă oricine să va întreba și va voi să arate adevărul.

Al patrulea. Vlădămirescul, îndată ce au venit aici, prin silnicia armelor sale, au luat înscris unire și însoțire de la toți boerii și neguțătorii ce să afla în București. Spre însuflețirea acestora cum li-au arătat și iscăliturile noastre dă prea adevărate, ca să arate către obște că nu este singur ci are o legătură pregătită și cu noi, carea pă mulți ar fi înșălat.

Al cincilea. Tot acest Vlădămirescul, în curgerea vremii, ce au fost pă aici, dă era siguraripsit cu iscăliturile noastre, cum nu au vorbit pentru acesta către cineva și mai vîrtos către arhiereii și boierii cu care au lăcuit aici în Belvedere, dă vreme ce toate celelalte taine ale lui le-au spus?

Al șaselea. Grămăticul Vlădămirescului, Neculae Kinopsi, care trăiește pînă acum și este în București și care avea toată canțelaria asupra-i, mărturisește că dă acest înscris cu trei iscălituri nu numai nu cunoaște nimic ci încă nici pă Vlădămirescul nu l-au auzit vorbind vreodată pentru acesta. Acesta adaogă că și în dresul [?] lui Teudor întemeiat pă acest înscris de la 15 ghenarie trebuia să fie mincinos pentru că iscălitura sa putea să o facă fieștecine și mai vîrtos că el să iscălea numai Teodor iar nu și Vlădămirescul. Acesta să-l aducă înaintea d-voastre să mărturisească adevărul.

Al șaptelea. Putem încredința în cele după urmă că în tot acest înscris este plastografie nu numai iscăliturile ci și chiar slova scriitorului, pentru că pă alocurea și în cuvinte întregi și pă alocurea în slove numai, să aseamănă cu slova hatmanului Aleco Vilara.

În vreme ce poate să întrebe hatmanul să mărturisească dă au scris vreodată un asemenea înscris ori din a noastră povățuire sau măcar și întru a însuși știință.

Către aceasta Vlădămirescul era în corispondență cu pașa Silistrei, trimițînd și deputați către dînsul; dă avea un asemenea înscris îl trimetea negreșit pentru îndreptare; apoi, Poarta cum ar fi putut să orînduiască domn chiar pre unul din trei cei iscăliți?

Acestea toate supuindu-le cunoștinței d-voastre și conoscînd și voința atît a d-sale d. dl. Pini, împuternicit prezident, cît și a d-voastre, că după temeiul iubirii dreptății nu privește la alt nimeni dăcît nimic [1] la dovedirea adevărului, ne rugăm nu numai să să cerceteze cum arătăm cu toată scumpătatea, ci și găsind plastograful să i să facă cuvenita pedeapsă, ca după aceste, răportuind mai dăparte curgerea pricinii, să rupă acest feliu dă hîrtie mincinoasă, carea și judecătorilor poate să aducă bătaie de cap, și nooă ponos împotriva cinstei și a haracterului nostru, în vreme ce pînă în vîrsta la care ne aflăm, am dat, cu neîncetare, dovezi către stăpînire și către patrie dă a noastră rîvnă și credință și nici odată nu s-au întîmplat nici măcar să cugetăm la asemenea netrebnice și dăfăimătoare dă cinste fapte care sînt lucrări numai acelor întru toate dăznădăjduiți, iar nu dă oameni carii s-au obișnuit într-o petrecere cinstită și respectuită dă a lor compatrioți.

---

[1] Corect: numai.

Aceasta din urmă ne este cea mai dinadinsul rugăminte şi către dl. dăplin împuternicit prezident, prin mijlocirea d-voastre şi chiar către d-voastră, care ne ştii dă mai nainte şi 'ne cunoşti toată petrecerea.

Avem cinste să fim
ai d-voastră [1]

N. I. Simache, *Din activitatea muzeelor noastre*, p. 78—81. Actul se găseşte la Muzeul regional de istorie din Ploieşti.

ANEXA 7
la documentul nr. 151

A S[on] E[xcellence] Mr. de Kisseleff,

Bukarest, ce 11 juillet 1830.

Pour prouver à votre Excellence mon départ de la Province, ainsi que celui de mes co-accusés, immédiatement après l'explosion des troubles, en 1821, j'ai eu l'honneur de joindre à ma lettre du 25 Mai, celle que le Médecin de la quarantaine Autrichienne d'Ober-Tömös avait conté sur ce sujet à Mr. le Dr. Arsaky. Le médecin en question n'indiquait dans cette lettre le jour de notre passage par la quarantaine qu'aproximativement et de mémoire; mais, tout en exposant les raisons qui l'empêchaient alors de délivrer un certificat dans les formes, il assurait Mr. Arsaky, qu'il avait déjà fait les demarches nécessaires pour lui en procurer un pareil plus tard. Il vient d'arriver ce certificat, et je m'empresse de le transmettre ci-joint à Votre Excellence. Serait-ce trop pousser la précaution que d'observer, mon général, que les dates consignées dans ce certificat sont d'après le nouveau Style? J'ai cru toutefois devoir me permettre cette observation, parceque je ne sais pas, mon général, d'après quel calandrier vous comptez le commencement des troubles, et dans cette accusation de cette nature, c'est toujours quelque chose qu'une différence de douse jours.

Veuillez bien, mon général, agréer dans occasion encore l'assurance de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être etc. etc.

ANEXA 8
la documentul nr. 151

No. 347

Protocolls-Extract

Laut Kontumaz Amtschein Passanten-Protocoll vom Jahre 1821, sind allhier auf der Kayserlichen Österreichischen Gränz-Station Tömös, bey dem Ausbruche der Revolution, in den beyden Fürstenthümern Moldau und Wallachey, auf ihrer Reise nach Cronstadt angekommen: der Gr[oss] Fürst Bano Grigor

[1] Într-o altă declaraţie, nedatată, boierii dau lămuriri în legătură cu următoarele patru chestiuni: ziua şi luna plecării din Bucureşti şi trecerii lor la Braşov; falsificarea semnăturilor pe actele deţinute de I. Nenadovici; legăturile lor cu Tudor Vladimirescu; măsurile pe care le-au luat împotriva răscoalei şi cum au ţinut legătura cu consulatele străine (*Din activitatea muzeelor noastre*, p. 55—58).

Brankowan den 17-ten März, der Gr[oss] Boyar Bano Barbu Wakaresko, den 23-ten März und der Gr[oss] Fürst Bano Grigor Ghika den 27-ten März 1821.

Dieses wird an mit zu Folge Hoher Siebenbürgen General-Militär-Commando Praesidial-Verordnung vom 4-ten Juny 1830. No. 62 günstlich bestättigt.

L.S.

Per Kays[erlichen] König[lichen] Kontumaz Arzt;
Tömös den 11-ten July 1830

unter[zeichnet] Peter Lavitz m[anu] p[roprio]
Contumaz Director m. p. Dr. Michael Binder m. p.
Contumaz Arzt.

No. 347

Extract de proces-verbal

Potrivit procesului verbal de trecere prin carantină la anul 1821, au sosit aici la granița stațiunii imperiale austriace Timiș, la izbucnirea revoluției în cele două principate, Moldova și Țara Romînească, în călătoria lor spre Brașov: marele prinț banul Grigorie Brîncoveanu, în ziua de 17 martie; marele boier banul Barbu Văcărescu, la 23 martie; și marele prinț, banul Grigorie Ghica, la 27 martie 1821.

Aceasta se confirmă ca urmare a înaltei porunci prezidențiale dată de comandamentul general militar din Transilvania, No. 62 din 4 iunie 1830.

Prin oficiul chesaro-crăiesc al carantinei
Timiș, 11 iulie 1830.

Peter Lavitz m. pr.
Directorul carantinei
Dr. Michael Binder, m. pr.
medicul carantinei

ANEXA 9
la documentul nr. 151

Hermannstadt, 4 August 1830

20/30

Hochgeboren Herr

Werthgeschätzter Herr Kollege!

Seine Excellenz der Landes Comandierende H. General Baron von Mohr haben die Gelegenheit gehabt, mir mittels hoher Präsidial Verordnung vom 4ten Aug. l. J. sb. Nro 62 die Befugniss zu ertheilen, Ihrem u. dem Wunsche meiner verehrten Gönners entsprechen zu dürfen, und so schliesse ich nun das amtliche Zeugnis über die bestimmten Täge der Ankunft der Herrn Gregor Ghika, Gregor Brancovan und Barbu Vakaresko bei. Nur bedaure ich, dass es sich länger verzögerte, als es meine Absicht war; unsere Protokolle verweilten mehr in Kronstadt, als ich dachte, und so war ich ausser Stande, mein Versprechen früher zu erfüllen, freue mich aber herzlich, dass es mir doch gelang, Ihnen vollkommen willfahren zu könen und ich bin zu jeder Stunde bereit, alles zu thun, was in meinen wenigen Kräften steht. Zu Ihrer Uberzeugung schreibe ich Ihnen die Anordnung wortlich der Verordnung

Profid. Q. nro 62

Es unterliegt keinem Anstande, dass das dem Dr. Arsaky angesuchte arztliche Certificat über den Tag, an welchem Ban Gregor Ghika, Ban Gregor Brankovan, u. Ban Barbu Vakaresko im Jahre 1821 bei ihrer Entfernung aus der Walachei aus Anlass der daselbst ausgebrochenen Revolution in den K.K. Staaten eingetroffen sind, von Seiten des Tomoser Contumaz Amtes auszufertigen.

Dieses sende ich Ihnen auf Ihre Anfrage dem 29ten Maerz zu erwiedern, um die Ausfertigung dieses Certificats einzuleiten, u. solches dem Dr. Arsaky im geeigneten Tage zukommen zu machen.

Hermannstadt am 4-ten Aug. 1830.

Mohr m. pr.
G.D.C.

Nun wuensche ich nur noch, womit die obengenannten Herrn, meine hochverehrten Gönner, mit meinem Bemühen ihnen zu dienen zufrieden sein mögen. Empfehlen Sie mich Ihnen bestens und seien Sie versichert, das ich stets mit aller Achtung und Freundschaft bin Ihr Aufrichtiger Freund

Dr. Binder
Cont[umaz] Arzt

20/30

Prea nobile domn

Hermannstadt, 4 august 1830

Mult stimate domnule colega!

Excelența sa comandantul de ținut, dl. general baron de Mohr, a avut prilejul să-mi dea prin înaltă poruncă prezidială din 4 august a.c., autorizația să dau curs cererii dvs. și a onoratului meu protector, și astfel anexez certificatul oficial asupra zilelor precise cînd au sosit dumnealor Grigorie Ghika, Grigorie Brîncoveanu și Barbu Văcărescu. Regret numai că a întîrziat mai mult decît aș fi dorit eu. Procesele noastre verbale au stat la Brașov mai mult decît am crezut, așa că nu am putut să mă țin de cuvînt mai de vreme. Totuși mă bucur din toată inima că am putut satisface întocmai dorința dvs. și sînt gata oricînd să fac tot ce stă în slabele mele puteri. Spre convingerea dvs. vă redau în copie, cuvînt cu cuvînt, porunca.

Profid Q. Nr. 62

Nu există nici o obiecțiune să se emită de către oficiul de carantină Timiș certificatul medical cerut de dr. Arsaky privind ziua în care banul Grigorie Ghika, banul Grigorie Brîncoveanu și banul Barbu Văcărescu au sosit în statele chesaro-crăiești, în anul 1821, după plecarea lor din Țara Romînească în urma răscoalei izbucnite acolo.

Prezenta v-o trimit pentru a răspunde la întrebarea dvs. din 29 martie, pentru a face cele necesare pentru întocmirea acestui certificat și a-l face să parvină pe calea cea mai potrivită domnului dr. Arsaky.

Sibiu, 4 august 1830.

Mohr m.pr.
G.D.C.

ANEXA 10
la documentul nr. 151

À Son Excellence Monsieur de Kisseleff aide de camp général de S. M. L'Empereur de toutes les Russies, Lieutenent général de Ses armées, Président plénipotentiaire des Divans de Moldavie et de Valachie, chevalier grand-croix de plusieurs ordres, etc. etc. etc.

Monsieur le Général,

Nous venons d'apprendre que le nommé Nenadowitz se trouve à Bukarest, que, loin de se désister des réclamations qu'il prétend avoir contre nous, il demande la restitution des actes criminels, dont il était porteur, se réservant de nous attaquer dans des temps plus favorables à ses projets. Nous protestons contre sa demande et prions Votre Excellence de vouloir bien ordonner que le sus-dit soit empêché de partir, que les actes, qu'il réclame, restent en dépôt sûr, jusqu'à ce que l'affaire soit examinée, et que cette afaire soit renvoyée, pour être jugée avec toute la solemnité et la publicité qu'elle mérite, soit par devant l'Assemblée Générale, soit par devant tous les divans réunis.

Nous attaquons les actes sus-mentionnés comme entièrement faux, ainsi que Votre Excellence a eu l'occasion de s'en convaincre Elle même à la suite de l'enquête, qui a été faite par son ordre, en présence de Mr. de Minciaky, et des preuves, que nous Lui avons fournies dans notre réponse du 16 Avril 1830 à l'office, que Mr. de Minciaky nous fit parvenir pour cet effet; ainsi que dans celles du 25 Mai et 11 Juillet, m[ême] a[nnée], adressées postérieurement à V[otre] E[xcellence], à la suite d'une lettre de sa part [1].

Nous déclarons de nouveau, sur notre honneur et conscience, n'avoir jamais eu ni avec le sr. Wladimiresko, ni avec le sr. Nenadowitz [2], ni avec aucun de leurs adhérents, aucune espèce de relation ni directe, ni indirecte. Nous demandons justice au nom de l'auguste monarque, sous la protection duquel nous avons le bonheur de nous trouver, contre un crime qui, en compromettant notre honneur et notre fortune, attaque toute la société dans ses intérêts et ses garanties les plus chers, et jette la plus affreuse inquiétude parmis tous les gens du bien.

Nous sommes pleins de confience, Monsieur le Général, qu'un pareil crime ne restera impuni sous l'administration paternelle de Votre Excellence, et que notre patrie Vous devra ainsi le nouveau bienfait d'avoir arrêté dans son principe un mal qui, se propageant par l'impunité, détruirait tous les germes de prospérité que Votre Excellence y a jetés avec tant de peines.

Nous avons l'honneur d'être avec le plus profond respect,

Monsieur le Général de Votre Excellence

les très humbles et très
obéissants serviteurs

Bukarest, ce 2 Mars 1832

---

[1] Șterse cuvintele: « en date du 25 Mai et 11 Juillet m.a. à une lettre de Votre Excellence ».

[2] În text, greșit: « Nedanowitz ».

ANEXA 11

la documentul nr. 151

À Son Excellence Monsieur de Kisseleff!
Aide-de-camp général de S. M. L'Empereur de toutes les Russies, Lieutenent-Général de ses armées, Président plénipotentiaire des Divans de Valachie et de Moldavie, chevalier grand-croix de plusieurs ordres, etc. etc. etc.

Monsieur le Président,

Ayant présenté à V[otre] E[xcellence] dans notre pétition en date du deux de ce mois, une respectueuse protestation contre les prétentions criminelles du nommé Nenadovitz et nommément contre la restitution entre ses mains des actes, sur lesquels il fonde ces réclamations et que nous avons attaqué de faux, nous avons demandé justice à V[otre] E[xcellence] comme au représentant de notre auguste Protecteur, et au chef de notre gouvernement; nous avons, appuyés sur le droit qu'ont les habitants de la Valachie d'être jugés par leurs propres lois et leurs juges naturels, quelque soit le réclamant, demandé notre mise en jugement devant les tribunaux du pays.

Nous attendons cette justice avec toute la confiance que peut nous inspirer notre conscience et le caractère loyal et noble de V[otre] E[xcellence].

Cependant, comme nous venons d'apprendre que les actes en question ont été pourtant remis à Nenadovitz, et qu'il n'est pas difficile de prévoir [les] desseins qui l'animent, nous avons cru [devoir] aussi nous mettre en sûreté. Nous osons, par conséquent, supplier V[otre] E[xcellence] de vouloir bien ordonner que tout les actes et papiers, ayant trait à l'enquête faite par son ordre sur cette affaire, ou bien des copies légalisées, nous soient aussi restituées, étant tous à notre décharge.

Veuillez, Monsieur le Président, agréer L'expression de notre profond respect, avec lequel nous avons l'honneur d'être,

Monsieur le Président, de Votre Excellence
les très humbles et très obéissants serviteurs
Grégoire Ghika

Bukarest, ce 11 mars 1832

152

[18] mai 1831

Acțiunea intentată de sîrbul Iacov Nenadovici pentru a i se restitui banii împrumutați lui Tudor Vladimirescu în numele boierilor.

Deplin împuternicitul prezident al divanurilor și otcîrmuitoriul oștilor în prințipaturile Moldavii și Valahii.
De la canțileria politicească

[18] mai 1831, Iași

Dumisali vel logofătului prințipatului Valahii, vornicului Golescu.

Ministerstva pricinilor streine au trimes către mine spre cercetare, după orînduiala giudecătorească, documenturile născutului în Sîrbie, Iacov Nena-

dovici, pentru pretenția lui asupra boierilor din Valahia, pentru bani ce au împrumutat de la dînsul Tudor Vladimirescu, în socoteala lor, în vreme răzmiriții ce au fost în locurile aceste.

Iar acum dumnealui Nenadovici, prin jalobă ce au dat către mine, cere să i se facă îndestulare, pe temeiul documenturilor ce s-au trimis de la ministerstva și al altor dovezi ce mai are la dînsul.

Trimițînd pe lîngă aceasta, precum documenturile trimise de la ministerstva a dumisale Nenadovici, cu izvod, asemenea și jaloba dumisale, eu v-o înaintez să dați pricinii aceștia curs, pe temeiul legiuirilor pămîntului.

Deplin împuternicitul prezident al divanurilor

general adjutant
Kisseleff

Arh. St. Buc., Judecătorești noi, logofeția dreptății, dos. 4412 1831 roșu, f.2—19. Text rus. și trad. rom. cont.

ANEXA 1
la documentul nr. 152

Către deplin împuternicit prezident al divanurilor, de la Iacov Nenadovici

Jalbă

Neavînd voie de la neamurile mele, așijderea și de la însuși luminăția sa domnul țării noștrii sîrbești, spre a se judeca pricina mea în Valahia și a se hotărî de către cei ce sînt supt judecată și de către acolisiții de pricina aceasta, eu plecat mă rog de ec[selenția] voastră să mi se dea mie în orighinal cinci documenturi ale mele înapoi, spre a le duce și eu, după cuviință, neamului mieu, la Sîrbia, ca să mă îndreptez și înaintea luminatului domn, că nú mi se aflä acum banii in naht, ci în hîrtii.

Pentru care aștept milostivă rezoluția ec[selenții] voastre.

Am iscălit: Iacov Nenadovici

Leat 1832
fevr. în 23,
Orașul București.

[Rezoluția:] Deplin împuternicitul al divanurilor 27 febr. 1832 no. 400

Către dumnealui vel logofăt al dreptății prințipatului Valahiei.

De la 18 mai leat 1831 cu no. 1966 eu ți-am trimes dumitale 5 documenturi ale sîrbului Nenadovici.

Priimind acuma eu de la numitu alăturata pe lîngă această jalbă, spre a i se întoarce acele documenturi, eu poruncesc dumitale, ca potrivit cu cererea prin jalbă, să i se dea înapoi jăluitorului, supt adeverința sa.

[În textul rusesc:] Deplin împuternicitul prezident al divanurilor

general adjutant
Kisseleff

Arh. St. Buc., Judecătorești noi, logofeția dreptății, dos. 4412/1831 roșu, f.64—66. Text. rus. și trad. rom. cont.

ANEXA 2
la documentul nr. 152

Canțilaria d. deplinului împuternicit

Mart 4, leat 1832, no. 445

Către dumnealui vel logofăt a dreptății Țării Rumînești

Canțelaria d. deplin împuternicit prezident priimind înapoi de la logofeția dreptății felurimi de hîrtii, ce-au fost trimise pe lîngă prilojania ec[selenții] sale către d. vel logofăt de la 18 mai, leat 1831, cu no. 1966, în pricina pretenției al născutului în Serbia, Iacov Nenadovici, către boierii Țării Rumînești, și pe temeiul voinții d[umisale] deplin împuternicit prezident arătatei în predlojania de pe urmă a ec[selenții] sale către dumnealui vel logofăt al dreptății de la 27 trecutei luni fevruarie cu no. 400, dîndu-se supt adeverința d. Nenadovici, potrivit cu jalba, cele adevărate 5 documenturi ale lui în pretenția aceasta, de trebuință socotesc a da în cunoștință pentru ca aceasta d. vel logofăt, adăogînd către aceasta că pomenitele întoarsele de la logofeție hîrtii, neavînd logofeția de ele trebuință pentru înaintarc, s-au oprit la delile aceștii canțelării [1].

Au iscălit derectorul canțelarii. Cariev

Arh. St. Buc., Judecătorești noi, logofeția dreptății, dos. 4412/1831, roșu, f. 8 9. Text. rus. cu trad. rom. cont.

ANEXA 3
la documentul nr. 152

Opisul hîrtiilor ce țin de pricina demnitarului sîrb Iacov Nenadovici:

1. Otnoșenia secretă a sovietnicului activ de stat Minciacki către generalul adjutant Kisseleff din 21 aprilie 1830, no. 18.
2. Otnoșenia boierilor Grigorie Ghica, Grigorie Brîncoveanu și Barbu Văcărescu către sovietnicul activ de stat Minciacki, din 16 aprilie 1830.
3. Scrisoarea, în grecește (cu traducere alăturată), a hatmanului Alexandru Vilarà către principele Ghica, banul Brîncoveanu [și] banul Văcărescu, din 13 aprilie 1830.
4. Declarația lui Nicolae Chinopsi, în grecește (cu traducere alăturată), din 12 aprilie 1830.
5. Declarația episcopului Neofit al Rîmnicului de la 15 aprilie 1830, în grecește (cu traducere alăturată), cu privire la relatările serdarului Polihronie.
6. Scrisoare către sovietnicul activ de stat Minciacki, în grecește (cu traducere alăturată) din partea mitropolitului Dionisie, episcopului Ilarion al Argeșului, Mihail Manu și Alexandru Filipescu, din 16 aprilie 1830.
7. Mărturia lui Nicolae Chinopsi din 15 aprilie 1830 în limba greacă, cu traducere [2].

---

[1] Urmează, la fila 10, o adresă prin care se cer hîrtiile lui Nenadovici înapoi la logofeția dreptății, cu remarca: « care hîrtii fiindcă sînt împotriva lui Nenadovici ».

[2] Într-o însemnare în limba greacă sînt enumerate declarațiile date în pricina Nenadovici. Pe lîngă mărturiile lui Villara, Chinopsi, Neofit și raportul lui Minciaky, este menționată și adeverința de trecere pe la trecătoarea Timișului, cînd au mers boierii la Brașov (Colecție particulară. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

8. Scrisoarea lui Alexandru Nenciulescu către sovietnicul Minciacky, din 18 aprilie 1830.

9. Scrisoarea lui Grigorie Ghica din 25 mai 1830.

10. Scrisoarea lui Alexandru Nenciulescu din 10 mai 1830, cu traducerea alăturată după scrisoarea lui Constandin Ghica, caimacam de Craiova, din 22 aprilie, şi după arătarea polcovnicului Ianache de la aceiaşi dată.

11. Cererea din 5 mai 1831 a lui Iacov Nenadovici, căpetenie sîrbească, fost îngrijitor al trebilor din lăuntru în Serbia, şi cavaler [1].

Secretar de colegiu,
S. Cicini

Toate documentele mai sus arătate s-au primit de către şeful de biùrou A. Artîmov [2].

Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, logofeţia dreptăţii, dos. 4412/1831 roşu, f.3, 18. Text rus., cu trad. rom. cont. Copie rom. într-o colecţie particulară. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.

ANEXA 4
la documentul nr. 152

Τῇ 19 Μαρτίου [1832]

Τὴν σεβαστήν μοι δεξιάν της ταπεινότατα κατασπάζομαι.

Ἂν δὲν ἀσθενοῦσα, ἐμελετοῦσα νὰ ἔλθω χθὲς πρὸς προσκύνησίν της, κ' ἐν ταὐτῷ νὰ τῇ ἀναφέρω διὰ νὰ διορίσῃ ἀπὸ μέρους αὐτῆς τε καὶ τοῦ αὐθέντου Γκίκα ἄνθρωπον ὅστις ἤθελε περιλάβει ἀπὸ τῆς πολιτικῆς καγκελαρίας τοῦ ἐξοχωτάτου πληρεξουσίου προέδρου ὅλα τὰ ἔγγραφα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν πλαστογραφίαν τοῦ Νενάβητζ.

Ὅσα δὲ περὶ τοῦ πλαστοῦ ἐγγράφου φέροντος τὴν ὑπογραφὴν αὐτῆς τε καὶ τοῦ αὐθέντου Γκίκα, θέλω γράψει εἰς τὸ ἐν Πετρουπόλει μινιστέριον διὰ νὰ γίνῃ ἀπαίτησις πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας Μήλωσῃ διὰ νὰ βιάσῃ οὗτος τὸν Νενάνοβητζ νὰ παραδώσῃ ἀφεύκτως τὸ ῥηθὲν ἔγγραφον. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐλπίζω δὲ ἕως μεθαύριον νὰ μοὶ συγχωρέσῃ ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας μου, ὥστε νὰ παρρησιασθῶ παρὰ τῇ σεβαστῇ μου εὐγενίᾳ της.

Εἶμαι δὲ ταπεινότατος δοῦλος

Ἀπ. Ἀρσάκης

---

[1] Despre pretenţiile lui Iacov Nenadovici vezi şi raportul lui Hiller către Metternich, trimis la 28 aprilie 1832 (*Hurmuzaki*, XXI, p. 441. Text germ.).

[2] La 26 martie 1832 domnul, împreună cu un boier, dă delegaţie căminarului Manùil Serghiade să ia în primire cele 11 acte arătate în lista de mai sus, retrase de la logofeţia dreptăţii. În ziua următoare se dă o declaraţie scrisă, nesemnată, că s-au primit cele 11 acte « retrase acum cîtva timp pe temeiul unei chitanţe a domnului Artimov » (Colecţie particulară, orig. grec. şi franc. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.).

Pe copia aflată în colecţia particulară se găseşte scrisă în plus următoarea menţiune: « Au tălmăcit şi este întocmai. Porucicul Machedon ».

Dreapta d-voastră mult respectată mie, o sărut cu smerenie.

Dacă nu mă îmbolnăveam, aveam de gînd ieri să viu să vă salut şi în acelaşi timp să vă vorbesc ca să orînduiţi din partea d-voastră şi a domnitorului Ghica, un om care avea să primească de la cancelaria politică a excelenţei sale prezidentului plenipotent toate actele referitoare la falsul lui Nenavici [1].

Cît despre actul fals care poartă semnătura d-voastră şi a domnitorului Ghica, am să scriu guvernului din Petersburg ca să ceară domnitorului Serbiei, Miloş, să oblige pe Nenanovici [1] să predea neapărat actul amintit.

Pentru moment, acestea; sper însă ca pînă poimîine să-mi permită starea sănătăţii mele, ca să mă prezint la domnia voastră.

Sînt prea plecată slugă
Ap. Arsachi

Colecţie particulară. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.

ANEXA 5
la documentul nr. 152

Monsieur le Consul Général!

Le papier, qui porte en bas mon nom et ceux de feu les Banos Brankowano et Wakaresko, que le Gouvernement de S. M. Imp[éria]le a surpris entre les mains du Servien Nenadowitz, que nous avons vu d'abord, il y a deux ans, chez S[on] E[xcellence] Mr le Président plénipotentiaire, ensuite chez Votre Excellence, que nous avons attaqué de faux dès le premier moment, sur lequel enfin une enquête a eu lieu par l'organe de Votre Excellence, a été remis au Servien sus-mentionné, malgré deux prote[sts] que nous avons présentés successivement à S[on] E[xcellence] Mr le Président-plénipotentiaire, pour empêcher cette restitution, et demander que l'affaire fût portée, dans les formes, par devant les tribunaux du pays. Tout ce qui nous reste à faire dans ce cas est, comme vous pouvez bien le juger Vous même, Monsieur le Consul-Général, de demander aussi de notre côté les originaux ou du moins copies légalisées des actes qui constatent l'enquête sus-mentionnée, étant tous à notre décharge. Nous en avons fait dans le temps la demande à S[on] E[xcellence] Mr le Président-plénipotentiaire; mais je viens d'apprendre que le dossier se trouve maintenant déposé dans la chancellerie du Consulat-Général avec l'invitation expresse de satisfaire à notre demande. J'ai l'honneur de m'adresser donc à Votre Excellence au nom de tous les accusés, en Vous priant, Monsieur le Consul-Général, de vouloir bien remettre les actes en question ou bien leurs Copies, entre les mains de Mr le docteur Arsaky, qui se trouve chargé de cette commission.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée
Monsieur le Consul-Général
de Votre Excellence
le très humble et très obéissant serviteur

Bukarest ce 22 Juin 1832

Colecţie particulară. Orig. franc. Facsimil la Institutul de istorie al Acad. R.P.R.

[1] Corect: Nenadovici.

153

29 august 1831

Răsplătirea « slujbelor vechi» ale polcovnicului Solomon și despăgubirea ce i se acordă pentru pagubele suferite în 1821 din cauza răscoalei.

Jurnal

Astăzi, joi, sept. 10, anul 1831, acest sfat administrativ, în adunare extraordinară au citit cu luare aminte ofisul înaltei excelenții sale domnul deplin împuternicit prezident de la 29 august, act no. 89, atingător de cererea d-lui polcovnicului Ioan Solomon [1].

Acest sfat, atît printr-acest ofis, cît şi din cele urmate mai nainte către obşteasca adunare a divanurilor, cunoscînd că cererile dumisale polcovnicului se mărginesc în două arătări: una de a fi răsplătit cu lei 52 000, pentru pagubele ce au încercat încă din lt. 1821; şi alta, de a i se da venitul ostrovului Simianu şi dreptul pescării din Dunăre, de la acest ostrov, pînă în malul stîng al acestui rîu, pă o curgere de ani... [2]. După toate deliberațiile urmate şi în obşteasca adunare a divanurilor, fără de a se încheia vreun jurnal, şi acum între mădulării acestui sfat s-au chibzuit şi s-au hotărît potrivit cu cuprinderea mai sus pomenitului ofis al d-lui deplin împuternicit prezident, ca deocamdată să i se sloboază banii despăgubirii ce cere, adică lei 52 000 din banii pensiilor, ce sînt hotărîți pă acest an, de la iulie pînă la 1 ghenar 1832, dîndu-i-se în două sumc. Care bani zic lei douăzeci şi şase mii din banii capitații, ce se vor împlini pe trimestrul de iulie, august şi sept.; şi ceilalți douăzeci şi şase mii, iarăşi din asemenea bani, ce se vor împlini pe trimestrul de octombrie şi noiembrie şi dechemvrie. Iar pentru răsplătirea slujbelor şi credinții sale, ca pentru nişte slujbe întru adevăr mărturisite, va rămînea ca domnul, după a sa orînduire, dimpreună cu obicinuita obştească adunare să chibzuiască şi să hotărască mijlocul ce se cuvine a se întrebuința atît pentru ca să se îndestuleze pomenitul polcovnic, cît şi pentru ca să slujască o asemenea dreaptă răsplătire de pildă statornică şi către alții ce se vor arăta în trebuințele patriei cu asemenea rîvnă şi credință, jcrtfind chiar a lor ființă în cele mai primejdioase întîmplări, precum întru adevăr au jertfit dumnealui polcovnicul Solomon.

Deci, departamentul vorniciei pricinilor din lăuntru va îngriji în vreme, ca primindu-se banii de pensii şi de scutelnici întru a sa cançelarie, din prisosul ce urmează pe următorul an şi la soroacele mai sus pomenite să osăbească

---

[1] În ofisul lui Kiseleff către Sfatul administrativ se precizează că polcovnicului Solomon urmează a i se „răsplăti slujbele cele vechi" şi „a se despăgubi de pagubele ce au suferit în urmarea turburărilor întîmplate în lt. 1821..." (Arh. St. Buc., Administrative noi, Țara Rom., Eforia pensiilor, dos. 2239/1831 roşu, f.1).

[2] Loc alb.

sumele arătate mai sus, cîte lei 26 000 pe un trimestru şi să le dea dumisale polcovnicului Solomon în două rînduri, peste tot lei cincizeci şi două de mii, supt luare de adeverinţă de la acesta, cu cuprindere că i-au primit pentru despăgubirea tutulor pagubelor ce au cercat de la lt. 1821 şi tot cu această numire să-i treacă şi canţelaria vorniciei la socotelile sale [1].

Iordache Golescu	Ştefan [?] Văcărescu
vel spatar Ghica	B[arbu] Ştirbeiu
Alexandru Vilarà	

Arh. St. Buc., Administrative noi, Ţara Rom., Eforia pensiilor, dos. 2239 1831 roşu, f.3, 20.

154

Bucureşti, 20 noiembrie 1831 [2]

Al. Filipescu-Vulpe arată împrejurările în care a fost numit în 1821 vistier al ţării şi cere despăgubiri pentru nişte bani cheltuiţi în acest an.

Excelenţei sale domnului deplin împuternicitului prezident al divanurilor Valahii şi Moldavii, Kisseleff ş.c.l.

Domnule ghenerale!

La leatul 1821, la acea nenorocită epohă în care duhul răzvrătirei, care au ticăloşit atîtea ţări în Evropa, s-au răvărsat şi într-aceste prinţipaturì,

---

[1] La 22 oct. 1831, polcovnicul Solomon « comandiru polcului al 3-lea rumînesc » scrie marii dvornicii a trebilor din lăuntru, declarîndu-se mulţumit « pă îndestularea » ce i s-a făcut pentru pagubele « personaliceşti » ale lui suferite în 1821, iar dvornicia, înştiinţîndu-l că i se trimit 52 000 lei, precizează că aceşti bani sînt « spre îndestularea pagubilor ce au cercat în leat 1821 » (Acelaşi dos., f.6—9).

Menţionăm cîteva dintre numeroasele documente din care se văd « slujbele vechi » ale polcovnicului Solomon, precum şi unele date despre el în 1821—1822.

Într-o scrisoare din septembrie 1818, Const. Samurcaş comunică lui Hagi Ianuş că Solomon a prins 5 hoţi şi pentru aceasta i s-a acordat rangul de « clucer za arie » (Arh. St. Buc., Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. 512, doc. 21. Orig. grec.). La 17 iunie 1821, Solomon depune la casa Hagi Ianuş 2 000 groşi, cu zapis, urmînd să încaseze dobîndă (Acelaşi fond, pach. 242, doc. 16. Orig. grec). Pe baza zapisului menţionat el se împrumută de la Gh. Opran şi cu banii împrumutaţi se deplasează la Timişoara (pach. 288, doc. 40, 51). Ioanichie Jitianul se plînge într-o scrisoare din sept. 1821 că « blestematul Solomon şi blestematul Diamandi » au distrus mănăstirea Jitianul, încît « n-a rămas nici fier la porţi ». « Solomon şi Diamandi au terminat 2 000 metri de vin şi 80 metri de rachiu » (Acelaşi fond, pach. 517, doc. 34. Orig. grec). Dintr-o scrisoare a lui Const. Canetzos din ianuarie 1822 aflăm că polcovnicul Solomon avea scutelnici (pach. XXXV, doc. 12 şi 13. Orig. grec).

În decembrie 1822, Solomon se află la Orşova, după cum se vede din scrisoarea lui scrisă de acolo către Hagi Ianuş prin care apelează la acesta pentru un împrumut de bani, deoarece este strîmtorat şi cu familie mare, iar « să mă întorc în ţară, îmi vor pierde capul » (Acelaşi fond, pach. 469, doc. 75. Orig. grec).

[2] Data luată după trad. franc.

neorînduielile ce se iviseră siliră pe cei mai mulți din obșteștii slujbași a părăsi slujba lor și a-și căuta scăpare pe pămînt strein. Neaflîndu-mă atunci în dregătorie, eram gata a urma pildei lor, cînd la 10 martie am fost chemat de către cei în capitală rămași ai miei tovarăși, care se adunaseră în sfat. Cîtă mirare m-au coprins cînd toți într-o glăsuire îmi propuseră a mă însărcina cu dregătoria de mare vistier, care rămăsese slobodă din pricina lepădării dumnealui Grigorie Filipescu. Deocamdată nu îndrăznii a mă însărcina cu o atît de ostenitoare și primejdioasă slujbă. Dar, înduplecîndu-mă la necontenitele siluiri a tovarășilor mei și cunoscînd toată necuviința într-acele minuturi de ticăloșie obștească, de a lăsa țara la hrăpirile răzvrătitorilor, din carii cei mai mulți erau streini, bine încredințați pe de o parte de neputința de a lucra binele, iar pe de alta, că îndeletnicirile mele ar fi putut să micșoreze răul, înțelesei că ceasul jertfirei sosise; primii a mă supune la tot feliul de primejdii foarte mari împreună cu vreo cîțiva din tovarășii miei, pe care cugetări asemenea cu ale mele îndemnară a face asemenea hotărîre, și mă însărcinai cu obositoarea sarcină ce mi să propunea. Intr-aceeași zi, actul numirii mele fu alcătuit și iscălit de toate mădularele divanului, care se afla față, și de dumnealor Ștefan Vogoride și Niculae Negri, caimacamii domnului Calimachi, care chiar atunci fusese orînduit de Înalta Poartă a să sui pe scaunul oblăduirii. Printr-acest act mi să dete o putere nemărginită.

De prisos este a mai descrie aci primejdiile la care îndată m-am văzut supus. Răzvrătitorii nu întîrziară a lua orașul; cererile lor era covîrșitoare; împotrivire învederată era cu neputință a se arăta, dar oarecare zăticnire era suferită și putea cineva să împlinească numai cererile cele de neapărată trebuință, ca să întîmpine rele mai mari, neorînduieli mai apăsătoare și poate chiar desăvîrșita derăpănare a capitalei. Pentru aceste cuvinte, o sumă însemnată fusese încredințată pe cînd stăpînirea avea încă toată a sa putere dumnealui vornicului Costandin Samurcaș. Pentru aceste cuvinte, vreo cîteva sume fură luate cu împrumutare și cunoscute de legiuite. Și cum asemenea mijloace să nu se cunoască legiuite, cînd birul nu se mai putea scoate, și cînd județele nu se mai supunea la vreun frîu sau pravilă?

Cu toate acestea, printr-o împotrivire, care nu este nepilduită în turburările politicești, noi nu am încetat, în mijlocul obșteștii răscoliri, de a fi socotiți ca niște înfățișitori ai stăpînirii. Către noi, iar mai vîrtos către mine, se adresarisea toate cererile. Cu toate că din toate părțile eram încunjurați și supuși ocărilor, strigărilor celor mai turbate, înfricoșărilor și chiar la focul răzvrătitorilor. Aveam însă oarecare putere. În multe rînduri, înfricoșările mele au înfrînat pe turburători și îndrăznesc a zice că prin a mea nepregetare și strașnică statornicie orașul București s-au păzit de foc și de jăfuire. Martori am pentru aceasta pe toți lăcuitorii carii se afla pe atunci în oraș. Dar ca să dobîndesc acest fericit sfîrșit, trebuia neapărat să se facă jertfe, și eu nu puteam să le întîmpin fără numai cu banii miei sau cu împrumutări. Casa

statului[1] era goală, sau mai bine, încetase de a mai fi. Cîți din noi avea ceva capitaluri gata, le jertfiră pe temeiul zapiselor mele.

Această stare a lucrurilor ținu[2] pînă cînd armia otomanicească sosind la marginea[3] orașului, răzvrătitorii se depărtară. Atunci, fiind de prisos a mai ședea noi în oraș, ne-am dus să găsim pe cei mai mulți din tovarășii noștri, la pămîntul osîndei.

După ce din norocire liniștea s-au statornicit de iznoavă, fieșcare din noi s-au întors la casa sa. Atunci o comisie fu întocmită ca să cerceteze toate cererile[4] ce izvora din împrumutări luate, sau din bani dați de către particulari, atît pe cînd stăpînirea era încă în putere, cum și în vremea dregătoriei mele. Pe acest temei reclamațiile moștenitorilor domnului sfetnic de stat actual, Costandin Ghica, și ale domnului Theodor Vrana, ce se aduc la cea dintîi catigorie, fură luate în băgare de seamă, cunoscute de drepte și răfuite, precum și cererile dumnealui hatmanului Alexandru Vilara și Ioan Filipescu[5], ce se aduc la cea al doilea catigorie, s-au cunoscut de bune și s-au desfăcut, pe temeiul iscăliturii mele.

După aceasta, am adresarisit și eu reclamațiile ce aveam a face cu dovezi temeinice. Aceste reclamații s-au trimis iarăși comisiei, care se îndeletnicea la cercetarea dovezilor mele, cînd împărăteștile oștiri intrînd în prinţipat, stăpînirea au avut a căuta interesuri mai înalte. De atunci această pricină au rămas nelucrată și s-au uitat.

Domnule ghenerale, acum, că îndeletnicirile războiului au încetat, îndrăznesc a face de iznoavă aceeași cerere și a nădăjdui că excelenția ta vei binevoi să poruncești ca să ia în băgare de seamă; căci daca reclamațiile supușilor miei au fost ascultate, dacă dumnealor au primit o desăvîrșită despăgubire pentru sume care nu s-au cunoscut de bune, fără numai după mărturia puterii ce ni se didese, tot această mărturie ar putea oare să se lepede, cînd se tratarisește chiar pentru ale mele interesuri? Cînd este vorba pentru acela care mai cu osebire au fost față de aproape la toate întîmplările, au suferit cele mai mari ocări și primejdii și a căruia putere au fost cea mai însemnată și înfricoșătoare pentru turburători? Ar fi oare cu dreptate, ca printr-o nedreaptă osebire, să se lase asupră-mi sume ce eu sînt dator altora, și ca la toate primejdiile ce am petrecut, să se mai adaoge și paguba unei simțitoare părți a averii mele? Ar fi în sfîrșit cu dreptate, ca să nu se cunoască jertfele ce

---

[1] În paranteză: visteria.

[2] În paranteză: se prelungi.

[3] În paranteză: porțile.

[4] În paranteză: reclamațiile.

[5] Anaforalele în pricina despăgubirilor pentru banii din 1821, cerute de căminarul Iancu Filipescu, fost ispravnic de Ilfov în 1821, și de hatmanul Al. Villara care a fost sameș la visterie cînd « se ivise în țară amestecăturile de peste Olt », fuseseră cercetate în ianuarie și februarie 1828 (Arh. St. Buc., Condica domnească 120, p. 310—311; 377—380. Pricina lui Al. Villara și în dos. 7 al obșteștii adunări, f. 13, text rom. Textul franc. al acestor anaforale publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu, Glose...*, p. 154—162).

am făcut în acea epohă a vieței mele, în care am dat cele mai mari dovezi a desăvîrșitei de sine jertfiri, și cînd această jertfire au dobîndit cele mai fericite sfîrșituri? Socotesc că pentru aceasta nici o îndoială nu mai rămîne, și de aceea cu cea mai adîncă bună credință îndrăznesc a alerga la acea dragoste a dreptății care se dovedește prin toate acturile oblăduirii excelenții voastre.

Am cinste ş.c.l. [1]

Arh. St. Buc., Administrative vechi, Ţara Rom., obştească adunare, dos. 7, f. 8—10. Concept cu multe ştersături. Cu o trad. cont. franceză la f. 2—4.

ANEXA 1
la documentul nr. 154

Înalt exelenţii sale deplin împuternicitului prezident al divanurilor prinţipaturilor Moldavii şi Valahii, domnul gheneral adjutant, gheneral leitenant şi a feluri de ordine cavaler Pavel Dimitrievici Kisseleff.

Sfatul administrativ al prinţipatului Ţării Romîneşti

Raport

Acest sfat au cetit cu toată luarea aminte rezoluţia înaltei exelenţii voastre, pusă asupra jălbii ce v-au dat dumnealui vornicul Alecu Filipescu, cu cerere ca, după primejdiile ce au cercat în leat 1821, aflîndu-se însărcinat cu îndatorire de mare vistier, să fie despăgubit de banii ce au cheltuit într-acel an şi carii, după toate legiuitele reclamaţii ce au făcut în vreme cuviincioasă, încă pînă acum nu i s-au dat.

Îndatorat dar fiind acest sfat de a lua ştiinţă pentru urmările ce-au făcut într-această pricină comisia orînduită de domnul Ghica asupra cercetării unor asemenea despăgubiri, şi apoi să-şi facă raportul cu toate împrejurările, se pune la cunoştinţa înaltei exelenţii voastre că acea comisie, cu toate că i s-au înfăţişat jalba numitului boier în vreme cuviincioasă, adică pînă a nu trece sorocul de trei luni, în care era împuternicită să priimească acest fel de reclamaţii, dar nu au făcut nici o urmare, căci îndeletnicindu-se şi în alte asemenea cercetări şi prelungindu-şi lucrările, s-au ivit şi deschiderea războiului trecut şi atunci au încetat cu totul din însărcinarea ce era pusă asupră-i, mai vîrtos că şi banii numiţi ai casii rezervii, carii era orînduiţi a se da numai pentru acest fel de despăgubiri, s-au împreunat numaidecît la veniturile vistieriei, atît cei de atunci găsiţi de faţă într-o puţină sumă, cît şi cei ce s-au mai strîns pe urmă din veniturile ce era alcătuite pe seama aceştii case. Dar toată curgerea pricinii, pentru care cere dumnealui vornicul Filipescu despăgubire, este într-acest chip.

La acel an 1821, în cele mai mari turburări ce era într-acest oraş şi în toată ţara, trăgîndu-se cei mai mulţi boieri în Transilvania, între carii şi cel

---

[1] Fără iscălitură, întocmit de Al. Filipescu-Vulpe.

În mai 1838 contele Nesselrode intervine pe lîngă domnitor să se rezolve favorabil pretenţiile lui Al. Filipescu-Vulpe (*Hurmuzaki*, Supl. I_4, p. 479—480). Probabil în urma acestei intervenţii Al. Filipescu-Vulpe a întocmit jalba de mai sus.

de atunci în lucrare vistier, vornicul Grigore Filipescu, ca să se potolească nălucirile norodului şi să se întîmpine trebuinţele călcătorilor ţării prin mijlocirea ocîrmuirii, căci într-alt chip ar fi urmat o desăvîrşită dărăpănare în tot prinţipatul, caimacamii ce oblăduia atunci ţara, adică cei trimişi de domnu Calimah, şi cei anume din pămînteni, orînduiţi prin ferman, au pohtit pe dumnealui vornicul Alecu Filipescu şi l-au însărcinat cu dregătoria vistieriei, dîndu-i făgăduială că va sta aici pe loc pînă la o desăvîrşită punere la cale spre întîmpinarea răului de care se înfricoşa acest oraş. Cu acest chip intrînd dumnealui în lucrarea slujbei vistieriei, dîndu-se cu totul în mîinile apostaţilor, dimpreună şi cu mitropolitul ţării, şi un puţin număr de boieri ce mai rămăsese aici, fieşcare după un fel de împrejurare în parte-i, şi uneltind toate mijloacele ce i-au fost prin putinţă ca să întîmpine relele porniri ale acestora, întru adevăr au stătut pe loc precum au şi făgăduit, fără a se întîmpla cea mai mică primejdie în tot oraşul, pînă la sosirea turcilor, şi atunci s-au tras şi dumnealui în Transilvania, rămîind acolo dimpreună cu ceilalţi boieri.

Iar în toată vremea stăruirii şi îndeletnicirilor dumnealui aici, după tot firescul cuvînt şi potrivit cu împrejurările de atunci, avînd trebuinţă de bani şi din ţară neputînd să împlinească decît o foarte puţină sumă, căci şi mulţi din slujbaşi se afla împrăştiaţi din pricina apostaţilor şi cea mai mare parte a lăcuitorilor ţării se afla în nesupunere din învitările acelor apostaţi, au întîmpinat toate cheltuielile prin mijlocire de împrumutări, dînd pe de o parte iscăliturі ale dumnealui, şi pe de alta asigurîndu-se cu cfitănţiile priimitorilor şi cu adeverirea iscăliturilor mitropolitului şi a celorlanţi boieri ce mai rămăseseră aici. Încît din ziua orînduirii dumnealui la îndatoririle dregătoriei de vel vistier pînă în ziua sosirii turcilor i s-au însumat cheltuielile în lei 175 238 şi toată priimirea din ţară au fost numai lei 16 001, care aceşti din urmă, scăzîndu-se din suma cheltuielilor, au rămas să mai priimească lei 159 237.

După orînduirea domnului Ghica, peste vreo cîtăva vreme începînd a se căuta asemenea socoteli de datorii ale ţării şi întocmindu-se într-adins şi o casă, prin care se plătea acest fel de datorie, au scris şi dumnealui vornicul Aleco Filipescu, cel de atunci vistier, răposatului banului Barbu Văcărescu pentru ale dumisale socoteli şi zapise de împrumutare şi au luat răspuns în scris de la 17 iulie 1824, cu coprindere că, cîţi s-au arătat cerînd asemenea datorii din leatul 1821 şi-au dat hîrtiile ce au avut socoteli, adică şi zapise de împrumutare, s-au theorisit de dumnealor veliţii boieri, şi pentru cîte s-au găsit cu cale s-au făcut şi chibzuire de a lor plată. După care şi altă chibzuire nu poate să se mai facă. Iar dumnealui, cînd va veni la Bucureşti să facă stăpînirii cunoscute atît socotelile ce are, cît şi zapisele de împrumutare. Şi atunci stăpînirea poate să le dea în theoria dumnealor veliţilor boieri şi după ce se vor căuta de dumnealor şi se vor găsi cu cale, atunci va da stăpînirea poruncă de unde să se plătească banii.

Pe aceasta odihnindu-se d. vornicul Aleco Filipescu, au rămas răbdător pînă la a dumisale sosire în Bucureşti. Şi după vreo cîtăva vreme, orînduindu-se de domnul Ghica cea din urmă comisie pentru cercetarea unor asemenea socoteli, ce mai rămăseseră nerăfuite, au dat şi dumnealui jalbă, înfăţişînd şi socoteală, carea, socotită dimpreună cu dobînda cuvenită pînă atunci la banii ce au fost cheltuit în leatul 1821, împreuna suma ce cerea dumnealui spre răfuire în lei 316 762, bani 54, şi domnul Ghica au priimit cererea dumnealui vornicului Alecu Filipescu, căci numaidecît au şi orînduit jalba dumisale în cercetarea pomenitei comisii.

Dar această comisie nu au făcut nici o urmarc, pentru cuvintele ce s-au zis. Acum sfatul, luînd adevărată ştiinţă de toate aceste urmate împrcjurări, au intrat mai cu de-amăruntul în cercetarea drepturilor dumnealui vornicului Filipescu şi găseşte în mîinile dumnealui documenturile următoare:

— Pitacul caimacamilor ţării de la 10 martie leat 1821, prin care se orîndueşte împlinitor datoriei de mare vistier.

— Nouăsprezece bucăţi (socotindu-se într-acestea şi două ce încă de atunci s-au dat în vistierie) asignofce de bani, însoţită fiind una şi cu zapis de împrumutare şi care cuprind peste tot o cheltuială de 175 238 lei.

— Cartea răposatului banului Văcărescu de la 17 iulie a anului 1824, cu cuprinderea ce mai sus se arată; şi în sfîrşit:

— Jalba dumnealui dată către domnul Ghica pentru această pricină, în sorocita vreme de trei luni, în care se primia asemenea jălbi, de la 5 ghenarie 1828 [1], poruncitoare către cilenii pomenitei comisii ca să cerceteze şi să arate mării sale, prin anafora, chibzuirea ce vor face.

După aceasta putem zice că dumnealui vornicul Alecu Filipescu, potrivit cu împrejurările vremii de atunci, întru care s-au aflat slujind ţării şi avînd acest feliu de acturi la mînă, s-ar cuveni să fie despăgubit iarăşi din casa rezervii, precum s-au despăgubit şi alte persoane.

Dar, ca să urmeze iarăşi o temeinică căutare de socoteală, socotim că s-ar cuveni din suma cheltuielilor de lei 175 238 să se scază nu numai lei 16 001, ce au priimit din rămăşiţurile dăjdiilor de atunci, dar încă şi alţi lei 15 790 pe care, şi de are dumnealui asegnofce iscălite şi de ceilalţi boieri ce au fost rămas aici împreună cu dumnealui, dar n-au înfăţişat şi cfitănţiile priimitorilor; şi aşa rămîind bani curaţi de despăgubire lei 143 447 pe carii are îndoite documenturi, adică şi asegnofce pentru orînduirea dărilor şi cfitănţiile priimitorilor, şi pe lîngă aceştia adăogîndu-se numai pravilnica dobîndă de la lt. 1821 pînă acum, cîte lei 10 la sută, care va să zică încă alţi lei 143 447 să întemeieze peste tot cererea dumnealui lei 286 894; şi aceştia, ca să nu cerce şi casa rezervii vreo lipsă în alte osebite cheltuieli ce ar avea, să se dea în curgere de cinci ani, adică cîte lei 50 000 pe fieşcare an, începînd de la lt. 1832, şi cei spre ecsoflisis în anul 1836, sau înmulţindu-se veniturile casii rezervii şi în mai scurtă vreme.

Apoi, toate aceste împrejurări, supuindu-le sfatul la cunoştinţa înaltei ecselenţii voastre, se va hotărî după oricare chip se va găsi cu cuviinţă.

Gheorghe Filipescu, vel vistier B. Ştirbei

1832, ghenarie 9
no. 219
Bucureşti

Şeful secţiei
G. Grădişteanu

[Rezoluţie:] « Comme cette affaire est antérieure au gouvernement provisoire qui m'est confié — quelques droits que je lui reconnaisse en mon particulier je ne puis que l'ajourner jusqu'à l'installation du hospodar, auquel je me ferai un devoir de la recommander particulièrement, comme une

[1] Cererea din 5 ianuarie 1828 a lui Al. Filipescu pentru cercetarea socotelilor sale din 1821, la Arh. St. Buc., Administrative noi, obştească adunare, Ţara Rom., dos. 7, f. 12; publicată de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose...*, p. 160—162, text franc.

réparation que la justice réclame et à laquelle le chef suprême de l'état avec l'assemblée g[énérale] ordinaire trouvera certainement le moyen de satisfaire.

En conséquence mr le vornik Styrbey préparera une communication au hospodar et la présentera dans le temps à ma signature.

Lt. Gén. Kisseleff.

[Traducerea cont. a conținutului rezoluției:]

Fiindcă această pricină este mai'nainte dată de vremelnica oblăduire ce mi-au fost încredințată, — orice drepturi i-aş cunoaște, în parte-mi, nu poci decît s-o amîn pînă la înscăunarea domnului, către care îmi voi face ca o datorie de a o recomanda mai cu osebire ca o îndestulare (reparație) ce dreptatea reclamă (cere) și la care domnul, cu obşteasca obicinuita adunare, va găsi, fără îndoială mijlocul de îndestulare (satisfaire).

Deci, d. vornic Ştirbei, va pregăti o comunicație la domn şi la vreme va supune-o la a mea iscălitură

Arh. St. Buc., Administr. vechi, Țara Rom. obşteasca adunare, dos. 7, f. 70—77 v, 81—85. Orig. rom., cu trad. cont. în ruseşte. Textul francez publicat de E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu, Glose...*, p. 162—167.

ANEXA 2

la documentul nr. 154

Λογαριασμός μου τῆς ἐν Μαρτίῳ, Ἀπριλίῳ καὶ Μαΐῳ τοῦ 1821 ληψοδοσίας μου, ὡς κατωτέρω.

Ἔξοδα.	γρόσια	παρ.	γρόσια	παρ.
Ἐν Μαρτίῳ ... ἤτοι				
Τῇ 26 Μαρτίου 1821 μὲ ἓν πετζετλουΐτον διάφορα λιανικὰ ἔξοδα	5 410			
28 Μαρτίου 1821 ὁμοίως δι' ἓν ζευγάρι χάμουρα καὶ ἕτερα ἔξοδα	1 015			
			6 425	
Ἐν Ἀπριλίῳ ... ἤτοι				
Τῇ 15 Ἀπριλίου 1821 μὲ ἓν πετζετλουΐτον....	80 000			
Τῇ 18 Ἀπριλίου 1821 ἔτι τῷ Χρηστάκῃ Μπαζέσκῳ, σταλέντα εἰς Βρασσοβόν	100			
Τῇ 18 Ἀπριλίου 1821 ἔτι ἔξοδα λιπκάνων....	520			
Τῇ 18 Ἀπριλίου 1821 ἔτι τῷ στολνίκῳ Μποραγέσκῳ καὶ πητάρῃ Ζιάνῳ, σταλέντα εἰς Σιλίστραν	500			
Τῇ 24 Ἀπριλίου 1821 ἔτι τῷ Ἀλέκῳ Παλαδᾷ, μουμπασίρῃ εἰς Βλάσκαν	100			
Τῇ 26 Ἀπριλίου 1821 ἔτι τῷ βορνίκῳ Δουδέσκῳ εἰς λογαριασμὸν τοῦ λουφέ του	250			
Τῇ 27 Ἀπριλίου 1821 ἔτι μὲ ἕτερον πετζετλουΐτον δι' ἅπερ καὶ ἐλήφθη ὁμολογία τῶν ἐνταῦθα εὑρισκομένων ἀρχόντων, γεγραμμένη ἀπὸ 25 Ἀπριλίου 1821	70 000			

Ἔξοδα	γρόσια	παρ.	γρόσια	παρ.
Τῇ 27 Ἀπριλίου 1821 ἑνὶ γιασακτζῇ τῆς ἀγεντζίας, σταλέντι εἰς Σιλίστραν..............	100			
Τῇ 28 Ἀπριλίου 1821 ἔτι κερὰς ἁμαξίων δι' ἕνα μῆνα	5 000			
Τῇ 29 Ἀπριλίου 1821 ἔτι ἔξοδα τυπογραφίας..	1 500			
Τῇ 29 Ἀπριλίου 1821 ἔτι ἑνὶ κουριέρῃ τῆς ἀγεντζίας εἰς Γιάσι	272			
Ἔτι διὰ δύο πετζετλουΐτα παραδοθέντα εἰς τὴν βιστιαρίαν, τῶν ὁποίων τὰ γρόσια δὲν ἐλήφθησαν, ἤτοι διὰ χαρτὶ καὶ βουλλωκέρι γρόσια 573 } δι'ἕνα καλαράση τῶν καϊμακάμηδων γρόσια 450}	1 023			
Ἔτι μὲ τρεῖς τεσκερέδες τοῦ καμινάρη Σάββα διὰ λογαριασμὸν λουφέδων Ἀπριλίου........	5 348			
Ἔτι μὲ ἕνα τεσκερὲν τοῦ σλουτζάρη Θεοδώρου ὁμοίως	1 800			
			166 513	
Ἐν Μαΐῳ ... ἤτοι				
Τῇ 6 Μαΐου 1821 μὲ ἕνα τεσκερὲν τοῦ σλουτζάρη Θεοδώρου	2 000			
Τῇ 12 Μαΐου 1821 μὲ ἕτερον ὁμοίως..........	300		2 300	
			175 238	
Τὸ διάφορον αὐτῶν εἰς μὲν τὰ 105 238 λογαριασθὲν πρὸς 1 τὰ % ὡς ἀσυμφώνητον, εἰς δὲ τὰ 70 000, τῆς δοθείσης παρὰ τῶν ἀρχόντων ὁμολογίας, πρὸς $1^1/_2$ τὰ % κατὰ τὴν διάληψιν αὐτῆς, ἤτοι:				
ἀπὸ 1-ης Μαΐου 1821 ἕως τέλους Ἰανουαρίου 1828 δι' ἡμέρας 2 430 εἰς τὰ ... 105, 238..	85 226	13		
— 25 Ἀπριλίου — ὁμοίως 2 436 εἰς τὰ 70 000	85 260			
175 238			170 486	13
συμποσοῦνται			345 724	13

Περιλαβή.

	γρόσια	παρ.		
Ἀπὸ ραμασίτζες δοσιμάτων ἤτοι				
ἀπὸ Τελεορμάνι γρόσια......... 1 031				
— Σακογιάνι 7 500				
— Βούλτζαν 6 000				
— Πράχοβαν 1 470				
	16 001			
Ἀπὸ 1-ην Μαΐου 1821 ἕως τέλους Ἰανουαρίου 1828 διάφορον αὐτῶν πρὸς 1 τὰ ἑκατὸν δι' ἡμέρας 2 430	12 960	79		
Τὰ ἔξοδα τῶν ἄντικρυ, ὀφειλόμενα τῇ 1 Φεβρουαρίου 1828	316 762	54		
συμποσοῦνται	345 724	13		

[În limba romînă:]

Copie întocmai după o altă asemenea copie ce se văzu scrisă cu mîna chiar a însuşi biv vel hatman Alexandru Vilara

1831 dechembrie 14

Filipescu

Socoteala mea [1] asupra sumelor date şi primite în lunile martie, aprilie şi mai 1821, precum se vede mai jos.

Cheltuieli	Groşi	Par.	Groşi	Par.
În luna martie, adică				
La 26 martie 1821 cu un pecetluit pentru diferite cheltuieli mici	5 410			
La 28 martie 1821 de asemenea pentru o pereche de hamuri şi alte cheltuieli	1 015			
			6 425	
În luna aprilie, adică:				
La 15 aprilie 1821 cu un pecetluit	80 000			
La 18 aprilie 1821 lui Hristachi Băzescu [2], trimis la Braşov	100			
La 18 aprilie 1821 cheltuieli pentru lipcani ...	520			
La 18 aprilie 1821 stolnicului Borănescu şi pitarului Jianu, care au fost trimişi la Silistra....	500			
La 24 aprilie 1821 lui Aleco Palada mumbaşir la Vlaşca	100			
La 26 aprilie 1821 vornicului Dudescu în contul salariului	250			
La 27 aprilie 1821 cu un alt pecetluit, pentru care s-a primit un zapis al boierilor aflaţi aici, scris la 25 aprilie 1821	70 000			
La 27 aprilie 1821 unui iasacci al agenţiei, care a fost trimis la Silistra	100			
La 28 aprilie 1821 chiria căruţelor pentru o lună	5 000			
La 29 aprilie 1821 cheltuieli la tipografie	1 500			
La 29 aprilie 1821 unui curier al agenţiei pentru Iaşi	272			
Pentru două pecetluite predate vistieriei, ai căror bani n-au fost primiţi, adică: pentru hîrtie şi ceară roşie gr. 573; pentru un călaraş al caimacamilor 450	1 023			
Cu trei chitanţe ale căminarului Sava în contul salariilor pe aprilie	5 348			
Cu o chitanţă a slugerului Teodor la fel.....	1 800			
			166 513	
În luna mai, adică				
La 6 mai 1821 cu o chitanţă a slugerului Teodor	2 000			
La 12 mai 1821 cu o altă chitanţă la fel	300		2 300	
			175 238	

[1] Al. Filipescu-Vulpe.
[2] Corect: Buzescu.

Cheltuieli	Groși	Par.	Groși	Par.
Dobînda la 105 238 s-a socotit cu 1%, fiindcă n-a fost stabilită, iar la suma de 70 000, prin zapisul dat de boier, cu 1 1/2%, potrivit cuprinsului ei, adică de la 1 mai 1821 pînă la sfîrșitul lui ianuarie 1828 pentru 2430 zile la 105 238	85 226	13		
25 aprilie — de asemenea pentru 70 000	85 260			
175 238			170 486	13
fac în total			345 724	13
Încasări.				
Din rămășițele dărilor, adică				
De la Teleorman .... groși 1 031				
De la Săcuieni 7 500				
De la Vîlcea 6 000				
De la Prahova 1 470				
	16 001			
De la 1 mai 1821 la sfîrșitul lui ianuarie 1828, dobînda lor cu 1% pentru 2430 zile	12 960	79		
Cheltuielile de mai sus pînă la 1 februarie 1828 care urmează să fie plătite	316 762	54		
În total	345 724	13		

Arh. St. Buc., Administrative vechi, Țara Rom., dos. 7 din anul 1835, f. 57. Orig. grec.

ANEXA 3
la documentul nr. 154

Cinstitei obștești adunări
Comisia finanțială

Raport

Pe temeiul ofisului prea înălțatului nostru domn cu nr. 215 însoțit și cu toată dela pricinii pretențiilor d. vornicului Alexandru Filipescu, și îndreptat către această cinst. obștească adunare, intrînd comisia în cea mai scumpă cercetare, s-au adeverit cum că aceste pretenții ale dlui vornicului se întemeiază numai pe înscrisele slobozirii de bani, ce se văd iscălite, cele mai multe, de răposatul mitropolit Dionisie, de părintele Gherasie fost Buzău, de părintele Argeșiul, de răposatul vornic Iordache Slătineanu, de răposatul vornic Nae Golescu și de d. vistier Alexandru Nenciulescu, și îndreptate într-acea răzvrătită vreme către orînduitul de atunci saraf al cinst. vistierii a răspunde banii coprinși într-însele. Iar vreo voie sau întărire din partea stăpînirii nu se vede dată dumnealui vornicului Filipescu, spre a face împrumutări de bani pe seama visticriei.

Așadar, orice răspunderi de bani se vor fi urmat din sumele coprinse într-acele sloboziri, curat se înțelege că s-au dat chiar din banii nahtului, ce se afla și se strîngea atunci la vistierie, iar nu din niscareva împrumutări făcute cu vreo formalită pe seama vistieriei.

De aceea, acum comisia neavînd vreun temei destoinic, precum mai sus s-au zis, nu poate alătura la vreun paragraf din cele de acum ale cinst. vistierii, și mai ales, că și chiar excelenția sa fostul d. president, de ar fi cunoscut cădere la o asemenea îndestulare, cerută de d. vornicul, negreșit urma a-l alătura în tablele obșteștilor socoteli, alcătuite de ex. sa pentru datoriile și veniturile vistieriei pe tot cursul vremii ce s-au aflat aici ocîrmuitor.

Rămîne dar ca cinst. obșteasca adunare să dea cea desăvîrșită hotărîre precum va găsi de cuviință.

Bibescu C. Cantacozino
Ioan Otetelișanu

Anul 1835, iunie 19, București

Supt iscăliții nu ne unim cu coprinderea de mai sus pentru cuvintele următoare:

1-iu. Căci după regulile contabilicești ce era atunci, adică la anul 1821, înscrierile slobozirii de banii ce se pomenește mai jos și care supt numirea de atunci se zicea pecetluituri, era cele mai destoinice documenturi prin care se încheia toate socotelile țării fără de a se mai cere și cvitănții din partea priimitorilor sau alte formalități.

2-lea. Că de se văd aceste înscrisuri sau pecetluituri iscălite de arhiereii și boierii ce se pomenesc anume, firește de aceștia trebuia să fie iscălite. Căci aceștia aflîndu-se atunci de față, aceștia și închipuia și stăpînirea locală.

3-lea. Că de vreme ce aceste obraze se văd iscălite în ahturi ce ține la mînă d. dvornicul Filipescu, aceștia sînt și cei ce avea drept să dea vistieriei voie și slobozenie a cheltui și a se împrumuta mai vîrtos la o așa vreme primejdioasă, cînd toate bîntuirile orașului nu se putea întîmpina decît numai cu darea de bani, supt orice numire ar fi voit apostații să-i ceară.

4-lea. Că slobozirea banilor, după asemenea documenturi, nici cum nu se înțelege că s-au dat din banii nahtului, ce se strîngea atunci pentru toate cuvintele netăgăduite în știința a toatei obștii, cel întîi pentru că nu strîngea nimic, căci cu proclamație Vlădimirescului făcuseră să înceteze orice împlinire de bani de la lăcuitori; și cel de al doilea (împotrivitoare dovadă celui dintîi) că rămășiturile de bani pe cursul de atunci s-au împlinit pe urmă și anume în Valahia Mică în căimăcămia boeriului Samurcaș, însoțită de stăpînirea turcească, și în Valahia Mare, după înscăunarea răposatului întru fericire domnului Ghica, precum se poate mărturisi aceasta chiar din socotelile vistieriei și de însuși cei în lucrare dregători de atunci.

5-lea. În sfîrșit, că această pricină, din toate hîrtiile ce stau de față, se vede a fi cercetată și săvîrșită supt trecuta vremelniceasca oblăduire ne mai rămîind de chibzuire acum, după instalația domniei, decît numai chibzuirea mijlocului de unde să se dea banii hotărîți.

Deci supt iscăliții au aceste temeiuri, socotind de a lor competință a păși numai la găsire a mijlocului de a se da banii ceruți. Și după cuviință și după înlesnirea țării se unesc cu părerea sfatului administrativ asupra mijlocului despăgubirii dumnealui dvornicului.

Iancul Filipescu I. Cîmpineanu

Noi Alecsandru Dimitrie Ghica vvd. cu mila lui dumnezeu domn a toată Ţara Rumînească

Cinstitei obicinuitei obşteşti adunări

Fiindcă arătările ce au făcut prin jalbă către domnia mea dumnealui marele logofăt Alexandru Filipescu în pricina cererii ce face a unei sume de bani mai au trebuinţă de oarecare cercetare pregătitoare, cinstita obşteasca adunare va sta cu chibzuirile ei întru aceasta pînă la al doilea arătare.

Alexandru Ghica [1]

Anul 1836 fevr. 29
no. 139
Bucureşti [2]

Arh. St. Buc., Administrative vechi, Ţara Rom., obşteasca adunare, dos. 7, f. 93, 94, 110.

ANEXA 4
la documentul nr. 154

[La 1843 Al. Filipescu înaintează o nouă jalbă către Gh. Dim. Bibescu vv. Jalba este cercetată în şedinţa din 11 martie 1843 a obşteştii adunări; în încheierea dezbaterilor, la 30 martie 1843, cererea vornicului Al. Filipescu este respinsă cu următoarea motivare:]

. . . .

Cuvintele ce se văd luate de temei de către sfatul administrativ, că adecă asemenea despăgubiri s-ar fi făcut şi la alţii cu pretenţi de asemenea fire, iarăşi nu s-au putut socoti un cuvînt pravilnic ca să se despăgubească şi dumnealui, căci d. v[ornicul] A[lexandru] F[ilipescu], cînd şi-au înfăţişat aceste pretenţii către răposatul întru fericire domn Gr. Ghica şi s-au trimis către comisia orînduită pentru cercetarea şi alegerea de asemenea pretenţii la anul 1828, ghenar 5, atunci, deşi au mijlocit 4 luni pînă la venirea împărăteştilor oştiri, însă vreun rezultat în favorul dumnealui nu s-au văzut. Şi, deşi s-au despăgubit mulţi pentru asemenea pretenţii, însă mulţi s-au înfăţişat la acea comisie şi nu s-au despăgubit. Alţii s-au despăgubit pe jumătate şi alţii mai puţin. Aceste pilde dar nu s-ar putea lua de temei ca negreşit să se despăgubească şi dumnealui. Căci pilde sînt tot dintr-acea vreme şi pentru plată şi pentru neplată. Şi de se va primi temeiul pildii despăgubirii unora,

---

[1] În 26 mai 1838, domnul Alexandru Dimitrie Ghica trimite în cercetarea obşteştii adunări « reclamaţiile ce face dumnealui vornicul Alexandru Filipescu pentru o sumă de bani ce i se cuvine din cheltuielile anului 1821 » pentru « răfuirea aceştii socoteli printr-o pravilnică despăgubire, ce s-au urmat şi către alţi reclamanţi din aceiaşi vreme şi care nu se mai poate prelungi, fără năpăstuire ».

În iunie 1838, obşteasca adunare raportează că « d. vornic nu poate a avea drept de despăgubire după înscrisurile ce au înfăţişat, căci prin acestea se înţelege că zarafu orînduit au şi răspuns din banii vistieriei, iar nu că s-au împrumutat dumnealui, la care nici nu era volnicit prin acel în scris ordin al acei ocîrmuiri de atunci a se împrumuta » (Acelaşi dos., f. 96, 98).

[2] Aci urmează cîteva cuvinte indescifrabile.

ca să se despăgubească dumnealui v[ornicul] F[ilipescu], atunci şi această pildă urmează a aştepta pe alții ce ar putea să se ivească, cerînd despăgubire după pilda urmată.

. . . .

[În martie 1844, se pune chestiunea depunerii dosarului la Arhivele Statului].

Arh. St. Buc., Administrative vechi, obşteasca adunare, Țara Rom., dos. 7/1835, f. 112—118, 138—140.

155

11 ianuarie 1832

Acțiunea intentată de Petre Iovanovici împotriva sătenilor din Soreni (Romanați), care i-au atacat moșia și casele în 1821.

Cinstit dumnealui prezidentul judecătoriei județului Romanați.

Cu plecăciune arăt dumitale că la leat 1821, aflîndu-mă cu lăcuința în județul Romanațul, în plasa Cîmpul, la satul Soreni, ținînd cu arendă trei moşii: două ale dumnealui banul Brîncoveanu, anume Crînguri şi Pîrşcovul, şi una a răposatului clucer Lăcusteanu, anume Ghizdăveştii de Sus, din nenorocirea mea, după ce strînsăsăm toate dijmurile du pă la numitele moşii la numitul sat Soreni, unde aveam şi eu casă pe moşia mea, ce o aveam cumpărată statornică de la moşneni, s-au întîmplat şi rebelia pă acea vreme şi prinzîndu-mă rebeliştii la satul Amărăştii cu bătăi de moarte şi m-au dezbrăcat de tot, lăsîndu-mă numai într-o cămaşă, după cum este ştiut tuturor lăcuitorilor du pîn prejur în partea locului.

Aşa văzînd eu atuncea că nu erea vreme de a trăi pă aici, lăsîndu-mi oameni la casa mea ca să privegheze pentru acareturi şi alte averi ale meale, ce le-am lăsat în samă, am fugit în țara nemțească şi de acolo am mers în Basarabia, unde am intrat în slujbă împărătească şi am slujit de atuncea pînă în anul trecut, leat 1830, luna lui octomvrie.

Iară lăcuitorii satului Soreni, după plecarea mea atunci de acasă, mi-au dat jaf averilor mele şi mi-au stricat toate acareturile şi sădirile ce le-am avut la acel sat, făcîndu-mi atît moșia, cum şi o vie ce aveam cumpărată de la ei, zapt, de o stăpînesc şi pînă acum.

Şi fiindcă mi s-au dat voie de către stăpînirea împărătească din Basarabia ca să viu într-aceste locuri spre a-mi căuta dreptul mieu, cu soroc hotărît a mă întoarce iarăşi înapoi, precum în paşaportul ce mi s-au dat la mînă se coprinde, de aceea mă rog dumitale ca să-mi se facă îndestulare cu despăgubire de toate acareturile și alte lucruri ce mi-au luat şi stricat sătenii ot Soreni, făcîndu-se scumpă cercetare pentru toate, după catastihul mieu, spre

a se descoperi paguba ce mi-au pricinuit fieştecare lăcuitori şi dîndu-se hotărîre după cum se va găsi cu cale de către cinstita judecătorie.

În 11 ghenarie 1832. Plecat slugă

Ruskii cinovnic Petre Iovanovici........ [1]

Lucrurile ce caut de la sătenii ot Soreni, care mi s-au prăpădit de dînşii, precum se arată mai jos:

Venitul părţii mele de moşie, care am cumpărat-o de la dînşii pe zece ani, de cînd lipsesc, cu pometurile şi via după dînsa.

Casa ce am avut-o acolo, de lei 2 629, cu tot cuprinsul ei, care s-au prăpădit de dînşii.

Lucrurile ce am lăsat în casă, de lei 1 556, care se vor arăta prin osebită foaie.

Oi şi capre 32, de lei 146.

Ocă grîu ce am lăsat în gropi şi ştiut şi de toţi sătenii	36 154
Ocă porumb ipac	35 497
Ocă mei ipac	2 492
Ocă ovăs ipac	1 200
Ocă făină ipac	400
	75 743

Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, trib. Romanaţi, dos. 869/1832 roşu, f. 1—7.

ANEXA 1
la documentul nr. 155

Judecătoria judeţului Romanaţi

La pricina de judecată ce are Petre Ivanovici, ruschii cinovnic, cu lăcuitorii ot Soreni, după jalba cu no. 21, ce au dat la tribunal pentru tl. 4 331 i 75 743 oca zaherea ce le cere de la dînşii, se orîndueşte un aprod să margă şi luînd pe pîrîţii lăcuitori sau vechil dintr-înşii, ce-şi vor orîndui, cu vechilime în scris din partea celorlanţi, să-i aducă aicea la tribunal a se înfăţişa cu jăluitorii la judecată, ca să li se cerceteze pricina şi să li se dea izbrănire.

1832, fevruarie 1

No. 159

Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, trib. Romanaţi, dos. 869/1832 roşu, f. 4 v.

ANEXA 2
la documentul nr. 155

Judecătoria judeţului Romanaţi

Fiindcă cei mai jos însemnaţi n-au fost următori ca să vie la tribunal să stea de faţă cu dumnealui cinovnicu Petre Ivanovici pentru pricina ce au,

[1] Un cuvînt indescifrabil.

se orînduieşte acest aprod să margă şi luîndu-i să-i aducă, fiindcă este rîndul şi vremea sosită de a se judeca.
1832, februarie 9.

Marin Seranciog ot Soreni
Gherghe i sîn ego Stan şi Tudorache ot tam.
Dincă Neagoe i brat ego Nica.
Oprea sin Dinchi Gheorghe cu tovarăşii lor.
Stan Mincă ot Apele Vii.

No. 220

Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, trib. Romanaţi, dos. 869/1832 roşu, f. 5.

ANEXA 3
la documentul nr. 155

Cinstitului judecătoresc divan, secsia sivilă, din Craiova.

Judecătoria judeţului Romanaţi

Dumnealui cinovnicul rusesc Petre Ivanovici, prin jalbă către această judecătorie, supt no. 21, au făcut arătare pentru lăcuitorii satului Soreni, dintr-acest judeţ, zicînd că acolo aflîndu-se mai nainte vreme şezător pe stînjenii de moşie ce-i avea cumpăraţi, în anul cu lt. 1821, prinzîndu-l apostaţii [1] la satul Amărăşti, l-au jăfuit de toate lucrurile ce s-au întîmplat cu preţ, şi l-au bătut de moarte, iar, după ce s-au mai îndreptat din zăcere, văzînd turburata vreme, şi cunoscîndu-se pe sine neputincios de a mai stărui pe lîngă împrejmuirile sale, de nevoie ca să nu mai întîmpine cele ce s-au zis, au fost silit ca să lase toate lucrurile casii sale şi o sumă mare de ocă producturi în sama oarecărora slugi, ce i s-au întîmplat să aibă atunci, şi au întrat în ţara nemţască. Şi de acolo, din întîmplare, s-au mărginit la Basarabia, unde au intrat în slujba împărătească, de atunci pănă în anul 1830 octomvrie, cînd, prin voia ce ar fi luoat de la înalta stăpînire a acelui loc, vremelniceşte viind la satul Soreni, au aflat toate lăsatele sale lucruri prăpădite, casa spartă, cheresteaua împrăştiată, zaherelele lui ridicate, arătîndu-le pe fieştecare anume în felurimea ce au fost.

Şi, pentru că toată această simţitoare pagubă i s-ar fi pricinuit de către chiar lăcuitorii acelui sat Soreni, dovedeaşte prin cercetările ce au făcut. După ce au mers acolo, au cerut, ca prin punerea la cale a aceştii judecătorii, să se aducă pîrîţii, ca să se înfăţişeze cu dînşii la judecată şi la dreptatea ce va avea să-şi afle îndestularea cu despăgubire de toate. După care cerere a sa, judecătoria socotind de trebuinţă a se cerceta toate condeiele de prigonire mai întîi la faţa locului şi după urmă să intre jăluitoriul în judecată cu pîrîţii, au orînduit cu poruncă din 12 ale trecutului ghenar cu no. 18, pe Ioan Pîrvuleţ post[elnic] din Caracal, carele aducînd la desăvîrşire însărcinarea ce i s-au încredinţat, prin alegere înscris din 3, tot ale lunii aceea, şi luînd-o în băgare de seamă, s-au adus pîrîţii mai la urmă, după rîndul pricinii, spre a se înfăţişa la judecată; iar ei, mai înainte de aceasta s-au împăcat cu jăluitoriul şi au adus la judecătorie cea de trebuinţă încredinţare. Însuşi jăluitoriul, în scris, supt iscălitura-i, din 20 ale trecutului mai, [arată] că s-au desfăcut cu dînşii,

---

[1] În original şterse cuvintele « l-au bătut şi jefuit ».

rămîind de pricină din toate condeiele, ce cerea de-asupră-le; numai producturile acestea, însă:

31 458 ocă grîu
34 697 ocă porumb

ce l-au avut strîns de dijmă după la moşiile ce au ţinut cu arendă, şi pentru care zice Ioan Pîrvuleţul, prin alegerea de cercetare ce au făcut la faţa locului, că s-au ridicat de logf. Florea Miloşoiu şi l-au pornit unde au fost poruncit de dumnealui medelnicerul Scarlat Măinescul, ispravnicul de atunci. Osebit de o altă sumă de ocă 1600 ovăz şi făină, ce zice iarăşi că s-au ridicat de sărdarul Diamandi Giuvara, cînd erea cu cei în adunare pe vremea apostasiei.

Ci, fiindcă asupra pricinii aceştia, judecătoria necunoscînd de mai multă trebuinţă a intra în cercetarea pricinii aceştia, de vreme ce priveşte asupra medelnicerului Scarlat Măinescul, şi jăluitoriul urmează a merge după pîrît, decît ca să afle dacă în adevăr s-au ridicat aceste producturi de Florea Miloşoiu din porunca dumnealui medelnicerului Măinescul şi dacă s-au adus atunci la magazia din Caracal.

Şi aducîndu-se Florea Miloşoiu de faţă, în presustvia judecătoriei, carele în urma întrebării ce s-au făcut de către jiudecată, au arătat că toate aceste producturi s-au încărcat de dînsul în cară adunate din plasa Cîmpului, şi le-au pornit în priimirea lui Ţenea, magazieriul din Caracal, arătînd spre dovadă la acestea şi volnicia care i s-au dat de medelnicerul Măinescu, cînd s-au orînduit, şi care luîndu-se de la dînsul se alătură pe lîngă aceasta, împreună cu răspunsul ce dă Ţenea, magazieriul de atunci, la porunca judecătoriei, ce i s-au trimis în dosul copiei de jalbă a jăluitoriului, prin care zicea că nu l-au priimit, rămîind ca tot medelnicerul Scarlat Măinescu să arate pentru această zaherea, unde au orînduit atunci de s-au descărcat, şi în care socoteală s-au amestecat, căci de aici nu s-au putut face această desluşire, de vreme că Florea Miloşoiu nu cunoaşte nici pe cărăuşii de atunci, de la care s-ar fi putut aduna ştiinţă, unde s-au descărcat această zaherea.

De aceea, pentru că jăluitoriul au cerut dovada aceştii judecătorii pentru împrejurările pricinii acestor producturi, ce s-au descoperit aici, prin urmare, cu chipul ce se arată, nu lipseşte printr-aceasta a le face cu cinste cunoscut cinst. divan, şi rămîne ca de acolea să se chibzuiască cele ce se va găsi cu cale asupra aceştii pricini.

No. 1020. 1832, iunie 7.

Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, trib. Romanaţi, dos. 869/1832 roşu, f. 6—7.

156

19 august 1832

Iordache, fiul lui Dumitru Croitoru, participant la răscoala din 1821, luat prizonier de către turci în lupta de la m-rea Cozia şi apoi turcit, se întoarce în ţară.

Cinstita vornicie a prinţipatului Valahiei
(secsia întîi, al 2-lea [masă]).
Otcîrmuirea judeţului Mehedinţi

Plecat supui în cunoştinţa cinstitei marii vornicii că directorul carantinii Cerneţi cu otnoşănia sa trimite la otcîrmuire pe un Iordache sin Dumitru

Croitoru, numit [?] de Craiova, carele încă din vremea rebelii lt. 1822, [1] fiind fost închis în mănăstirea Cozii cu sărdar Diiamandi și alți neferi, cînd atunci prinzîndu-se de turci i-au trecut la pașa de la Silistra, și de acolo ca pe niște robi i-au naintat către Țarigrad prin lanțuri. Iar la Edrinea, cîți dintr-înșii au priimit de s-au turcit, din cei mai tineri, s-au iertat și s-au slobozit. Dintre cari fiind și el unul și scăpînd cu viață prin schimbarea legii, s-au făcut ostaș, ajungînd lucru pînă acum cînd au mers cu oastea viziru Sadîrzan pașa asupra Boznii de s-au bătut. Și de acolo, prin mijlocirile ce au făcut, luînd pașaport sîrbesc, au trecut dincoace printr-această carantină Cerneți, făcîndu-și deplin termenul curățeniei, zicîndu-și Osman turcitul și cerînd a merge la Craiova ca să-și priimească iarăși legea pravoslavnică și a se boteza de iznoavă, nemaiputînd suferi sufletul său a se cunoaște tăvălit în lege păgînească. Că nu de a sa bunăvoință și-au schimbat legea lui cea adevărată, ci de frica sabiei și a grozavelor tiranii ce au cercat, iar credința și nădejdea cea plină de nemurire ș-au purtat-o nestrămutat. Și cu mare rîvnă dorește, de va fi vrednic și priimit sfiintei biserici, a-ș dobîndi prenoirea botezului creștinesc.

Otcîrmuirea, după datoriia sa, l-au dat în paza polițarului la arest, neavînd vreun cunoscut aici, la Cerneți, iar pe de altă parte nu lipsîi cu plecăciune a face arătare cinstitei mari dvornicii, ca să mi se trimiță dezlegare și poruncă de urmare de punerea la cale.

1832, avgust 19 [2].

Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea jud. Mehedinți, dos. 2035/1831 roșu, f. 124.

---

[1] Greșit 1822, în loc de 1821.

[2] Există și alte acte referitoare la locuitorii duși în robie în Turcia, la 1821.

Într-o scrisoare din 27 februarie 1823 către N. Glogoveanu, un cunoscut al lui se plînge că i s-a prăpădit fratele în robie la Țarigrad și adaogă: « Iar alți robi care să află acolo, de care este și un Nicolae Prejbeanul, s-au milostivit măria sa vodă, ca niște drepți ce au fost, dă au mijlocit cătră prea puternica împărăție dă s-au iertat peste o sută treizeci dă suflete » (Fondul Glogoveanu, doc. 352/1823. Orig. rom.). Agentul austriac are informația că numărul locuitorilor din Țara Romînească care au fost luați ca robi și apoi eliberați de la închisoarea din Constantinopol este de 200 oameni (*Hurmuzaki*, XX, p. 810—811).

Împrejurările în care au fost duși oamenii în robie la Vidin se pot vedea din relatarea celor întîmplate la Plenița (Mehedinți) în vremea urmăririi răsculaților de către turci (Arh. St. Buc., Condica domnească 110, p. 759—761).

Se constată și alte cazuri de turcire în Țara Romînească (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 94 v; Condicile domnești: 101, f. 205—208; 104, f. 10—12 v).

Numărul celor luați în robie a fost însă mult mai mare și unii dintre ei au fost turciți.

Astfel, un Nicu Gagiu, care s-a turcit în 1821 dă în judecată pe Pătru Andrei din Cerneț pentru o vie pe care « pîrîtul s-au făcut stăpîn » (Arh. St. Buc., Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 94 v).

Printre cei turciți este menționat și Iancu (în document greșit spus Costachi) Samurcaș, care « s-a turcit împreună cu un portarbaș... Hristos Vasilias... » (Arh. St. Buc., Corespondența Hagi Ianuș, pach. 425, doc. 20. Orig. grec.).

ANEXA 1
la documentul nr. 156

Ocîrmuirea jud. Mehedinți
Anul 1832, luna septembrie 3.
Nr. 4510.

Cinstita ocîrmuire a județului Dolj.

La 19 avgust otnoşenia cinstitei carantine Cerneți, supt no. 429, acest Iordache sin Dumitru Croitoru din Craiova, care în vremea răbeliei robit fiind de turci, împreună cu alții, cînd de frica săbiei s-au şi turcit, şi de atunci şi pînă acum au petrecut în lege păgînească, şi găsind prileji, cu paşaport sîrbesc, au trecut în prințipat prin acea carantină. Această împrejurare, prin raport supt no. 4185, s-au dat în cunoştința cinstitei mari dvornicii, după care au priimit răspuns, supt no. 6558, ca să se dea în priimirea acei cinstite otcîrmuiri, căriia i s-au poruncit cum are să urmeze cu dînsul. Pe a căriia temei iată se trimite numitul, cu care se face punerea la cale. Iar această otcîrmuire se va cinsti cu răspuns de priimire.

Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea jud. Mehedinți, dos. 2035/1831 roşu, f. 136.

ANEXA 2
la documentul nr. 156

Leat 1821, iunie 26, viind silihtari aga cu turci de la Bucureşti la Drăgăşani, şi eu aflîndu-mă acolo cu ispravnicii în ordie, la iulie 20, mărgînd cu oastea la Rîmnicu şi la Cozia, au prins pă sărdaru Iamandi şi cu cîți arnăuți au avut cu dînsul şi i-au trimis legați la Bucureşti.

Şi au făcut turcii multe jafuri. Şi eu, aflîndu-mă tot în ordie, am găsit această carte [1] la un turc care mergea să o arză în foc şi, rugîndu-mă, am scos-o de la dînsul cu tl. 5 parale.

Şi am scris ca să să ştie oricînd, spre aducere aminte.
1821, iulie 30.

Ioniță logofătu

[Adăogat de altă mînă:] S-au cercetat şi s-au dovedit cu adevărat.

Muzeul Regional Craiova, ms. 6178. File nenumerotate.

Acte cu privire la întoarcerea celor luați robi în 1821: actul din 27 mai 1832 despre întoarcerea lui Radu Simion din jud. Vîlcea (Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, tribunalul Vîlcea, dos. 2051/1831, partea a II-a, f. 305—306); actul din 3 septembrie 1832 despre întoarcerea lui Enache sin logofătu Mihalache din Curtea de Argeş (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, S. I, dos. 517/1832 roşu, f. 1—3); actul din 9 martie 1833 despre întoarcerea lui Pătru fiul lui Senu din Tunarii Sîrbeşti şi Ioana din Desea-Mehedinți (Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea de Mehedinți, dos. 2035/1831 roşu, f. 246 şi 399).

Gheorghe Lungu din Ilovăț şi Dumitru Donțu din Bahna se întorc abia în 1834 şi sînt luați pe chezăşie de satele respective (Acelaşi dos., f. 415).

În 1833 se întoarce Ioana « fată a babii Caliții » din Ploeşti numită după turcire Sărifa, luată de Imin aga în 1821 (Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea de Teleorman, dos. 1141/1833, f. 3—4, 13).

Cazuri similare de turcire şi de întoarcere din Turcia a celor duşi în robie se găsesc şi în Moldova. Una Catinca, răpită în 1821 de Musa bairactar şi turcită sub numele de Hatigea Fatme, se întoarce la 1832 (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, S. I, dos. 516 roşu, f. 1).

[1] « Divanul lumii cu înțeleptul » de Dimitrie Cantemir; manuscris sec. XVIII, copie.

22 ianuarie 1834

Zamfir, fost județ al orașului Pitești, cere să i se restituie banii cheltuiți cu întreținerea pandurilor trimiși, la rugămintea orășenilor, de Tudor Vladimirescu pentru pază.

Nr. 883

Cinst. mari logofeții a dreptății, plecată jalbă.

În leat 1821, cînd au fost răzvrătirea apostaților, îngrijiți fiind orăşanii piteşteni de jafurile ce se urma, făcînd între dinșii sfat de opşte în ce chip să poată dobîndi apărarea averilor ce au, au cerut paznic de la dumnealui slugerul Theodor pe dumnealui Simeon Podeanul [1], şi pentru a cărora îngrijire de cele trebuincioase m-au însărcinat pă mine, cel mai jos iscălit, şi cu un Hristodol starostea, dîndu-ne zapis la mînă supt ale lor iscălituri, că ne va plăti toată cheltuiala ce s-au urmat cu bani din casa mea. În multe rînduri cerîndu-le, s-au tot împotrivit, nefiindu-le zapisul datoriei față, pentru că au fost la starostea tovarăşului meu; şi acela lipsind, tocmai acum găsindu-l, mi l-au dat acel zapis, care se află la mine, cu care cei [2] să-mi plătească cei iscăliți în zapis lei 2187 par. 12, pentru care mă rog cinstitei logofeții să binevoiască a slobozi poruncă către cinst. judecătorie a județului Argeş ca după zapisul lor să-mi plătească acest sfînt drept al mieu, fiind destulă vreme de cînd aștept.

1834, ghenar 22.

Prea plecat supus,
Zamfir proin județ al
orașului Pitești [3].

Ioan Mavrodoulu:

Să se aducă la judecată aceşti arătați mai jos:

Theodorachi Simionoiul, Dobricean boiangiul, H[ristea] Niculcea, Ianole, Theodor Grigoriu.

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, secția S. I, dos. 6127 roşu, f. 10.

---

[1] Simeon Mehedinţeanul, numit aici Podeanu după localitatea Podul Grosului (Mehedinţi), de unde el era originar.

Mai înainte de a fi la Piteşti, căpitanul Simeon Mehedinţeanul fusese orînduit cu paza boierilor închişi de Tudor la Belvedere (N. Iorga, *Izv. cont.*, p. 65, 203).

[2] În loc de « cer ».

[3] Într-o altă jalbă nedatată, către cîrmuirea județului Argeş, acelaşi Zamfir arată că zapisul pe care i l-a luat din mînă marea vornicie, nu l-a putut înfățișa atîta vreme (15 ani), din cauza că el a fost găsit abea după moartea lui Dumitru Cantaragiu între hîrtiile lui (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, S. I, dos. 6127 roşu, f. 18).

ANEXĂ
la documentul nr. 157

15 februarie 1835 No. 1789

Prea înălțate și milostive doamne,

Dumnealui, prezidentul cinstitei judecătorii de la acest județ Argeș, ne-am pomenit într-aceste zile că ne cheamă cu această alăturată copie de jalbă, scrisă încă de la ghenarie 22 al trecutului lt. 1834 și adeverită chiar de dumnealui prezidentul căminar Iancul Mavrodoolu, fără a avea trecută în dos porunca cinstitei logofeții, ce zice că au dat-o cinstitei mari logofeții a dreptății un Zamfir, proin județ de aici, cerînd ca să-i împlinim lei 2187, par. 12, după un zapis ce se găsește asupră-i, dat de cîțiva [dintre] noi oroșanii, din vremea apostasiei, cînd atunci se afla venit aici un căpitan Simion Podeanul, apostatul, cu ai săi asemenea tîlhari. Care apostat, după ce că ne-au păgubit cu multe jafuri, atît pe noi, cît și pe dumnealor boierii, aflîndu-se strămutați pe la moșii și pe la schiturile dimprejurul orașului, după cum este știut în toată lumea, apoi întru una din zile ne-au strîns acest Zamfir cu opt apostați de ai numitului căpitan Simion și ne-au închis într-o prăvălie a răposatului Ganciul boiangiu, puind trei apostați la o ușe și trei la altă ușe; iar doi cu bătăi ne-au silit de am dat acest zapis coprinzător ca oricîte cheltuieli va face acești apostați pentru ale mîncării și pentru ale lor trebuințe, să se cisluiască peste toate breslele hălăduitoare într-acest oraș Pitești i Curtea de Argeș, cu soroc atunci în scurt, adică la aprilie într-acel leat.

Luminate doamne, acest Zamfir au fost năpristan județ pînă la o vreme, iar de la o vreme încoace i se făcea schimbare, orînduindu-se alți județi și apoi iarăși se orînduia numitul județ. Și atît pe vremea aceea a apostasiei, cît și după apostasie, mulțime de bani știm că s-au cisluit în oraș și i-au luat numitul, precum și județii cei orînduiți în urmă, cînd se schimba numitul, asemenea își cisluia cheltuielile și-i împlinea din oraș. Apoi cine poate crede că acei bani i-au rămas necisluiți și neîmpliniți pînă acum? Cum îngădui atîta vreme, trecută peste 14 ani, de nu s-au arătat cu vreo reclamație, cînd au fost domniei în stare și mai vîrtos că într-această diastimă de vreme vedem că au murit cei mai mulți oroșani din cei iscăliți în zapis. Iar că poate zice cum că dacă banii i se va fi împlinit, trebuia să ne fi luat zapisul din mîini, socotim că nu se poate ajutora cu aceasta nimic, pentru căci ca un lucru ce l-au luat cu arătata silnicie primejdioasă și văzînd că se cisluiește și atita sumă de bani în oraș, lipsind din viiață și din orașani, care putea ști și mai bine decît noi, de unde am putut ști noi tocmai acum, acești cinci oroșani ce am mai rămas, că zapisul stă tot în mînă-i, neluoat?

De aceea am alergat la mila mării tale ca de se va găsi cu cale de a se face acest fel de împliniri silnice din vremea apostasiei, care știut este înălțimii tale (că măria sa răposatul întru fericire domnul Grigorie Ghica au și precurmat prin luminată poruncă), că după mulțimea mărimii pagubilor întîmplătoare pe vremea aceea după cum și noi putem cere despăgubire ca la tal. 100 000 nu se va mai putea mîntui în toată vremea. Și după cum arătăm mării tale, de vei găsi cu cale a se îndeplini această depărtată cerere a numitului proin județ, apoi urmează să se cisluiască pe toată bălăduirea orășenească dintr-amîndouă orașele, iar nu numai pe noi acești cinci oameni.

Și cum va fi mila mării tale.

Plecați: Hr[istea] Niculcea, Dobricean, Theodorache Sim[ionoiu], Ianole Chiriac, Theodor Grigoriu.

[Rezoluție:]

Noi Alecsandru Dimitrie Ghica vvd., cu mila lui dumnezeu domn a toată Țara Rumînească.

Sfatul administrativ să ia îndeaproape băgare de seamă coprinderea aceştii jălbi şi cercetînd să ne arate [1].

1835, februarie 20.

Şeful secției C. Petrescu

Arh. St. Buc., Administrative noi, Vornicia din lăuntru, secția I, dos. 6127 roşu, f. 1—3. Orig. rom. O copie la f. 9.

158

Bucureşti, 23 octombrie 1834

Porucicul Dimitrie Macedonschi arată domnului meritele sale din trecut și cere să fie ridicat în rang și să i se dea «o slujbă politicească».

Primită 23 octombrie 1834
No. 2108
La d. mare postelnic.

Prea înălțate doamne!

În războiul trecută di la leat 1806 am întrat în slujba ostăşască cadet. La leat 1807, fevruarie în 23, pentru vitejiia de supt Giurgiu m-am cinstit cu cin de cornet [2]. La iulie 5, acelaşi an, pentru vitejiia şi rănirea de la satul Obileşti m-am cinstit cu cin de parucic. Din pricina rănirii, nemaiputînd urma slujba ostăşască şi luînd ostavcă la leat 1809, martie 23, m-am orînduit tîlmaci la comitetul divanului al prințipatului Valahii şi alte slujbe ale țării, precum să va vedea din alăturatul sinet, scris la leat 1812 septemvrie 28, prin care cinstitul comitet al divanului mărturiseşte că eu, după ce am slujit cu deosebită rîvnă fără cerere de leafă sau altă cheltuială, apoi la vreme de mare chindii am întrebuințat de al mieu fîn puduri [3] 121 000, care fîn, după prețul ce plătea cinstita vistieriie mă costisea galbeni 6 000, l-am jărtfit în folosul haznalii țării.

Iar de la vremea răzvrătirii din leat 1821, după ce am pierdut toată rămăşița stării cu care puteam sprijini bătrînețile, apoi aproape era să-mi pierz şi viiața.

Dar, fiindcă epoha de atunci privea obştescul folos, precum să dovedeşte că țara aceasta învederat acum înfloreşte şi eu neloat fiind a mai sluji, în leat 1829 am intrat în slujba divanului judecătoresc şi la punerea în lucrare a regulamentului, mutîndu-mă la cinstita logofețiie a dreptății, toată mulțimea

[1] În urma poruncii de mai sus, dată la jalba orăşenilor, Grig. Mateescu, cercetător al jud. Argeş, raportează la 5 martie 1835 că în privința zapisului nu se ştie nimic «fiind multă vreme la mijloc».

Un alt raport al cîrmuirii de Argeş, din 28 aprilie 1835, cu alte propuneri pentru rezolvare (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, secția I, dos. 6127 roşu f. 4—5, 17).

[2] În text: carnet.

[3] În text: puturi.

scrisului ce să lucra pe la toate mesile acestui departament al dreptății, cît și cele rusești ce privea la lucrarea lor [1].

Pentru toate de mai sus slujbe și jertfiri ale mele, deși am fost prestavlisit atît de către cinstitul divan judecătoresc, cît și de cinstita logofeție a dreptății, mărturisind că toate arătările mele fiind adevărate, mi să cuvine răsplătire [2], dar eu nici un fel de răsplătire n-am priimit. Ci, fiindcă acum slujba mea s-au desființat [3] și cinstitei logofeției prin răspuns cu no. 11 655 mijlocește a mi să face răsplătire de înălțimea voastră, de aceea cu supunere mă rog mării voastre să vă milostiviți asupra credinciosului slugă a mă înălța la rang și a mă orîndui la slujbă politicească ce va binechibzui înaltă înțelepciunea mării tale, după bunăștiință ce este la aceasta.

Al înălțimii voastre prea plecat și credincios slugă

Porucicu D. Machedonschii [4].

1834 octomvrie 23 [5]

București.

[Rezoluția:] Să să ia în cunoștință jiluitorului că la străini nu să pot da ranguri.

Muz. de ist. Buc., Fondul Macedonschi, doc. 12 322.

159

28 august 1837

Dimitrie Macedonschi cere din nou să fie împămîntenit.

Luminate doamne!

Pe temeiul cinstit și a ostenelilor ce am jărtfit în slujbile ce am fost, au binevoit cinstita marea logofeție de m-au prestavlisit cu No. 11655 și 14015

---

[1] În text, adăugat de Macedonschi cuvîntul: biruială.

[2] Actele de recomandare a lui D. Macedonschi pentru slujba de tîlmaci: raportul către Kiseleff din 29 august 1831; cererea lui D. Macedonschi către logofeția dreptății din 11 noiembrie 1832; raportul marii logofeții către președintele divanurilor din 27 decembrie 1832 (Muz. de ist. Buc., doc. 1459, 1441—1444/1957).

[3] La 31 august 1834 marea logofeție anunța pe D. Macedonschi că a fost desființat postul său de tîlmaci de limba rusă (Muz. de ist. Buc., doc. 1445/1957).]

[4] Numai semnătura este autografă.

[5] Urmează la 26 noiembrie 1834 raportul divanului către președinte despre sacrificiile făcute de D. Macedonschi pentru haznaua logofeției (Muz. de ist. Buc., doc. 1448/1957). La 11 decembrie Al. Filipescu arată domnului că D. Macedonschi, tîlmaci la departamentul dreptății « nu este de neam pămîntean al țării, dar este venit aici de vreme îndelungată, căsătorit cu fată de pămîntean privilegiat, de sînt aproape de ani 30, cu care au născut feciori și fete ». În continuare se arată că D. Macedonschi are avere nemișcătoare în jud. Saac precum și niște prăvălii și case la hanul Papazoglu din București. Fiul său Alexandru, căsătorit, era la această dată în slujba miliției pămîntene. Se propune să se acorde lui Dimitrie drepturi depline de pămîntean (Același fond, doc. 1449/1957). Pe o scrisoare din ziua următoare către domn, în aceeași chestiune, D. Macedonschi adaugă că nu a fost retribuit din cauză că nu a vrut să fie supus rus (Același fond, doc. 1446/1957).

din anul 1834 la mila înălțimii sale. Arătîndu-mă și cu jălbi, m-am învrednicit cu răspuns *cum că streinilor, ranguri nu să dau.*[1]

Înălțate doamne! Sînt familist și așăzat într-această țară de ani 30 și vechimea au prefăcut *totul*[1] mieu, fiindcă am venit tînăr și am îmbătrînit slujind țării. Iar mai vîrtos îndrăznind, zic: « care pămînt nu este patria omului? Care legiuire stăvilește pe cel învechit a nu să numi pămîntean, cînd[2] însuși *zăditorul*[1] au slobozit noroadele fără hotară de patrie? *Evropa toată*[1] îmbrățoșează pe strein după cursul de ani 12 împărtășindu-l pă cel cu bune purtări din toate ale sale drepturi».

De sînt zisele mele adevărate, milostivirea înălțimii sale cum va rădica dreptul ce dămpreună cu ființa l-am dobîndit de la cel de sus? Și nădăjduiesc în dreapta prejudecată a bunului nostru domn Alexandru Ghica, al căruia nume îmi făgăduiește și înființate răsplătiri.

Al înălțimii voastre prea plecată slugă

porucicu D. Machedonschi

La 28 august 1837[3]
s-au dat

Acad. R.P.R., Achiziții noi, neinventariate. Orig. rom. Copie la Muz. de ist. Buc., doc. 1450/1957.

A N E X Ă
la documentul nr. 159

Cinstitului marele ministru al dreptății Prințipatului Valahii

Plecată jalbă

D. Secretar al statului două prestavlenii ale dumneavoastră, cu nr. 11655 și 14 015 din anul trecut 1834, au pus la delă fără nici o lucrare.

Eu, cunoscîndu-mă foarte năpăstuit cu aceasta și îndemnat fiind de slujbă, rîvnă cu sîrguință și jărtfire, cu care m-am arătat către acest prințipat, precum chiar stăpînirea mărturisește, nu poci înceta plecat a mă ruga ca să binevoiți a mijloci însuși dumneavoastră la prea înălțatul nostru domn pentru pomenitele mai sus prestavlenii.

Prea plecată slugă

porucicu D. Machedonschi

Acad. R.P.R., Achiziții noi, neinventariate. Orig. rom. Pe aceeași foaie cu jalba de mai sus către domn. Copie la Muz. de ist. Buc., doc. 1451/1957.

---

[1] Subliniat în text.

[2] Cuvîntul « cînd » adăogat deasupra rîndului.

[3] Într-o scrisoare din 17 iulie 1839 adresată domnului, D. Macedonschi arată că a fost numit serdar, dar speră să i se dea o slujbă mai potrivită (Muz. de ist. Buc., doc. 1452/1957).

28 martie 1831 — 20 februarie 1840

Catagrafie de averea imobilă rămasă de la Tudor Vladimirescu.

După pitacul cinstitei căimăcămii de la 13 ale trecutei luni fevruar, supt no. 78, ce am priimit, coprinzători că trebuința cere a să ști acareturile slugerului Theodor Vlădimirescu ce le are într-acest județ, de cine să stăpînesc, de cînd, şi ce venituri s-au strîns pă fieştecare an şi după a cui dezlegare, scriindu-ni-se să cercetăm cine anume sînt aceia ce-i stăpînesc acareturile, cu ce putere, ce fel de rudenii sînt cu dinsul şi de ce spiță [1], următori întocmai fiind, cercetînd, am dovedit rămasurile sale precum mai jos să arată anume și cu desluşire, de carc și nu lipsirăm a răspunde.

(Cost. Vlădăianu)

1831 mart 28

O pereiche de case aici în orașul Cerncți, de la moartea numitului sluger rămîind fără nici o îngrijire, s-au dărăpănat foarte rău [2].

Pivniță de zid cu case deasupra în dealu Curila aproape de Cerneți, pe moşia Piatra Albă a sfintei mănăstiri Cozia.

O vie şi pomi, tot într-acest deal, a cărora roadă s-au luat de clucer Vasile Strîmbeanu de aici din Cerneți, cu cartea cinstitei căimăcămii ot leat 1823, april 31 [3], după care carte să trimise copie.

O moară pe apa Pleşuva [4], moşia mănăstirii Govora, părăsită de la moartea slugerului, zăce stînjeni de moşie în lung şi în lat în siliştea satului Cloșani,

[1] Numele părinţilor şi rudelor lui Tudor Vladimirescu se găsesc în pomelnicul dat în mai 1813 schitului Cioclovina (Mehedinţi) (Acad. R.P.R., ms. rom. 2111, f. 17), precum şi pe un Penticostar al bisericii din Cloşani, dăruit de Tudor la 27 februarie 1819. (Muzeul Porţile de fier, Turnu Severin, ms. rom. 41, f. 124 v).

[2] Încă din martie 1830 divanul săvîrşitor propunea lui Kiseleff să fie reparată casa lui Tudor Vladimirescu din Cerneţ şi să fie dată ca sediu pentru isprăvnicat. Isprăvnicatul de Mehedinţi arată vistieriei, la 29 martie 1830, starea casei rămasă de la Tudor şi dă o listă a averii lui, asemănătoare celei de mai sus (Arh. St. Buc., Administrative vechi, divanul săvîrşitor, despărţirea I, masa IV, doc. 261/1830, f. 3 şi 7).

[3] Porunca căimăcămiei Craiovii către ispravnicul de Mehedinţi din 3 aprilie 1823 pentru predarea viei şi livezii din Cerneţ lui Vasile Strîmbeanu « nu în desăvîrşită stăpînire, ci să le lucreze şi să le ia rodul ca să nu se prăpădească de tot », se găseşte în Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, tribunalul Mehedinţi, dos. 15 921/1832 roşu, f. 6, 15; Administr. noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roşu, f. 20, 42. Publicată de E. Vîrtosu, *Mărturii noi*..., p. 83—84. În această poruncă este vorba şi de averea lui D. Gîrbea, ca unul ce a fost colaborator de seamă al lui Tudor.

[4] În alte documente se menţionează că această moară este aşezată pe apa Topolniţei, ea folosind totodată şi apa Pleşuvei (N. Iorga, *Scrisori inedite* ..., p. 30—31). În legătură cu folosirea apei pentru această moară s-a iscat în 1823—1824 un proces (Arh. St. Buc., Condica veliţilor boieri, Ţara Rom., 1122, p. 170; Condica domnească 107, p. 115—116; publicat de E. Vîrtosu, *Mărturii noi* ..., p. 84—85; Condica domnească 108, p. 465—466, publicat de E. Vîrtosu, *Mărturii noi* ..., p. 90—93).

pe care au avut făcut case. Care case au ars-o turcii, locul fiind luat în silă de la un Bonciog moşneanu. Acum au rămas în stăpînirea lui, după arătarea moşnenilor Cloşani [1].

O moară, tot acolo, făcută de sluger [2], în Vadul Moşnenilor, cu două alergători: una au avut-o Theodor drept cheltuială, și alta, moşnenii, fiind vadul lor. Care moară, iarăşi au ars-o turcii, făcînd moşnenii alta, tot după a moşnenilor arătare.

O cîrciumă la Nătămcuii [3], aproape de satul Balta şi puţină moşie după arătarea clucerului Vasile Strîmbeanul. Cercetîndu-să, arată sătenii şi moşnenii ot Balta, Nicolae Zoican i popa Costandin, că slugerul Tudor făcuse această cîrciumă pe moşia lor prin silnicie, iar nu că au avut Tudor moşie acolo, ci nici că are livezi la Halîngă, tot după arătarea lui Vasile Strîmbeanul [4].

Arh. St. Turnu-Severin, Judecătoreşti noi, dos. 15921/1832 roşu, f. 8—9; publicată de E. Vîrtosu, *Mărturii noi* ..., p. 98, nota 2.

---

[1] În adresa mai sus menţionată, din 29 martie 1830, a isprăvnicatului de Mehedinţi se preciza că moşia, casa, moara « şi orice alt va fi mai avut acolo » Tudor, toate au fost luate de stolnicul Barbu Viişoreanu, părtaş în hotarul Cloşanilor şi că la acea dată el le punea în vînzare (dos. 261/1830, menţionat, f. 3).

[2] Într-o notă de cheltuieli, întocmită la 27 februarie 1820, Tudor Vladimirescu arată « toată cheltuiala morii din Cloşani, cînd am făcut-o întîi ». Cheltuiala se ridica la suma de 1982 taleri şi 24 parale (N. Iorga, *Studii şi documente*, VII, p. 7—8; E. Vîrtosu, *Mărturii noi* ..., p. 80—81).

[3] Toponimic menţionat în această formă şi în *Marele dicţionar geografic*..., I, fasc. II, p. 223.

[4] Urmează în pricina caselor din Cerneţi şi averii lui Tudor porunca din 28 decembrie 1831 a vorniciei mari din lăuntru: « să să publicarisească ... dacă se află vreun firesc şi pravilnic clironom al mai sus numitului răposat sluger Tudor... şi cînd să va găsi clironom pravilnic, să va da în stăpînirea lui toate aceste acareturi ... iar cînd ... nu se va arăta asemenea clironom, atunci stăpînirea va împlini cererea obştii pomenitului oraş Cerneţ » (Arh. St. Turnu-Severin, Administrative noi, dos. 2276/1832 roşu, f. 2—5. Publicaţiile trimise în judeţe, acelaşi dos., f. 6—18).

În urma circularei marii vornicii din lăuntru, trimisă la toate judeţele şi retransmisă plăşilor la 4 ianuarie 1832, Ioan Vladimirescu, postelnicel din Vîlcea, ridică pretenţii asupra moştenirii: « Cu plecăciune arăt cinstitei ocîrmuiri că răposatul sluger Tudor, fiind necăsătorit, au fost avut cel mai de aproape rudă pe fratele său, vistierul Papa, carele s-au şi prăpădit în trecuta răzvrătire. Şi de nu-i va fi rămas vreun copil pe urma-i, altă rudenie nu mai are, afară de mine, aflîndu-să tată-său cu tată-mieu veri al 2-lea » (Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea din Vîlcea, dos. 1110/1831 roşu, f. 8—9; de asemenea dosarele: 50, 1965/1831 roşu şi 4450/1832 roşu).

Din răspunsul primit de vornicia mare din lăuntru « de la otcîrmuirea judeţelor Dolj şi Gorj ... să dovedeşte pravilnic moştenitor al pomenitului sluger, un copil al vistierului Papa Vladimirescu ... care copil nevîrstnic fiind, să află sub creşterea unui Dumitrache Golumbeanul ce ţine dă soţie pe muma numitului » (Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, logofeţia dreptăţii II, dos. 14 034/1832).

Marea vornicie din lăuntru cere, printr-o circulară adresată tuturor judeţelor, să se facă publicaţii pentru prezentarea creditorilor răposatului Tudor Vladimirescu, deoarece D. Golum-

ANEXA 1
la documentul nr. 160

Cinstită ocîrmuire a județului Mehedinți.

Plecată arătare fac cinst. otcîrmuiri că de către dumnealui polițmaistăr al orașului Cerneți făcîndu-mi-se cunoscută publicație ce din poruncă naltei noastre stăpîniri este dată ca, cîți vor avea a lua de la casa răposatului sluger Theodor Vladimirescu, să se arate cu dovezile lor în soroc de patru luni ca să-și priimească dreptul; și să se dea cuvincioasa săvîrșire. Fiindcă prin stăpînire s-au arătat clironom un nepot al arătatului răposat, copilul frăține-său Papa, eu neîndeletnicindu-mă a face vreo mișcare din slujba aceștii carantini Cerneți, unde mă aflu lucrător director, scosei copie după un sinet al mieu ce-l am de tlr. trei mii două sute, cu amanet dat de stăpînire o vie cu împrejurările ei pe moșie streină mănăstirească, cu plată de dijmă, care din pricina răzmiriților ca o părăsită mi s-au dat. Și cheltuind la lucrul ei sumă de bani a o aduce în stare, mă aflu și din lucru păgubit, neputînd aduce rodul cheltuiala, bez osteneala mea și a oamenilor miei ci ca unul ce sînt siguripsit cu arătatul amanet de stăpînire, după pravila țării urmează a priimi eu amanetarul toți banii ce am a lua, și prisosind peste aceasta vor lua creditorii sau clironomul. Rog pe cinst. otcîrmuire a se adeveri copia ce se arată, văzîndu-se și cea adevărată spre încredințare și alăturîndu-se pe lîngă raportul cinst. otcîrmuiri să se trimiță la București, unde sînt cerute întru săvîrșirea bunei voinți înaltei noastre stăpîniri. Binevoind cinst. otcîrmuire să facă cunoscut că acum fiind vremea primăverii, urmează a se lucra via cu simțitoare cheltuială. Și, pînă nu se începe lucrul viilor, nădăjdui că, după punerea la cale, a se da puternică poruncă ca să rămîn ori eu stăpîn desăvîrșit aceștii vii cu împrejmuirile ei, sau clironomul care îmi va plăti arătații bani ce am să iau cu bună credință cu dobînda lor, de sînt zece ani trecuți, afară de alte multe pagube, care mi-au pricinuit răposatul sluger, ce ca niște nesocotite nu s-au însemnat într-aceasta.

Învrednicindu-mă răspunsului cinstitei otcîrmuiri, cu toată plecăciunea sînt

1832, martie 25.

al cinst. otcîrmuiri prea plecată slugă
Clucer za arie Vasile Strîmbeanul

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din läuntru, dos. 4241/1832 roșu, f. 19; cu o adresă a căimăcămiei Craiovei către isprăvnicia de Mehedinți. Vezi și dos. 15 921/1832, f. 6, 15. Altă jalbă a lui V. Strîmbeanu în aceeași chestiune, către președintele judecătoriei de Mehedinți, la 30 iunie 1832, același dos., f. 41.

---

beanu, tutorele fiului lui Papa Vladimirescu, refuză moștenirea pînă la stabilirea datoriilor rămase (Arh. St. Buc., Administrative noi, cîrmuirea jud. Prahova, dos. 50/1831 roșu, f. 12; cu textul circularelor trimise către subcîrmuirile de plăși și răspunsurile acestora că nu s-au găsit creditori, același dos., f. 2—20). O copie a acestui document la vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roșu, f. 2). Tot acolo și răspunsurile venite de la cîrmuirile altor județe. În aceeași pricină vezi și dosarele 3125/1832 roșu cîrmuirea jud. Olt; 5595/1832 roșu cîrmuirea jud. Romanați; 3295/1832 roșu cîrmuirea jud. Buzău, cu dos. 4450/1832 roșu al plășii Pîrșcov; 1279/1832 roșu cîrmuirea jud. Argeș; 2276/1832 roșu cîrmuirea jud. Mehedinți.

ANEXA 2
la documentul nr. 160

Cinstita marea dvornicie a trebilor din năuntru
Ocîrmuirea județului Mehedinți

După publicația ce s-au făcut de al 2-lea în tot coprinsul județului pe temeiul poruncii de supt No. 476, martie 11 [1], ca cine va fi avînd datorie a lua de la răposatul slugerul Theodor Vladimirescul în soroc de patru luni să se arate la otcîrmuire cine sînt aceia și ce are să ia fieșcare spre știință ca și otcîrmuirea după ale sale datorii să înștiințeze cinstitei mari vornicii, s-au arătat la otcîrmuire dumnealui biv vel clucer za arie Vasile Strîmbeanul cu acest raport din parte-i și cu această copie după cea adevărată în original poruncă către răposatul fostul ispravnic al acestui județ, clucer Nicolae Glogoveanul, din partea cinstitei căimăcămii de la lt. 1823, apr. 3, coprinzătoare că l-au jăfuit în vremea rebeliei cu lei 3 200. Supt a căruia mînă se află o vie a pomenitului, de o lucrează cu a sa cheltuială și-i strînge rodul pe seamă-i, că într-alt chip de atîta vreme trecută s-ar fi părăginit cu totul. Eu plecat le supui în cunoștința cinstitei vornicii, ca chibzuindu-se și avînd vreun temei cererea numitului, mi se va face dezlegare cu povățuire și poruncă de urmare, să știe otcîrmuirea ce să-i răspunză.

1832, april 2

Otcîrmuitor, Dimitrie Bibescu [?]
Secr. Vi... [?] Alexandru

[Rezoluția:]

Să stea la delă pînă va veni răspunsul de la otcîrmuirea județului Gorj, ca să vedem de se face clironom epitropii nevîrsnicului [nepot al] răposatului slugerului Tudor, și atunci se va face urmarea și punerea la cale și pentru împrejurările acestui raport.

1832, mai 2

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roșu, f. 18. În același dos. f. 3,7—11, 17: răspunsurile de la cîrmuirile altor județe, arătînd că nu s-au înfățișat alți creditori. Altă copie a acestui act în dos. 2276/1832 roșu, f. 40.

ANEXA 3
la documentul nr. 160

Cinstitei mari dvornicii a trebilor din lăuntru
Agia politiei

După porunca cinst. mari dvornicii, supt no. 4773, agia făcînd cuviincioasa urmare au scris către toate comisiile văpselilor spre a da în cunoștința hălă-

---

[1] Circulara din 11 martie 1832 a marii vornicii din lăuntru repetă de fapt circulara din 28 decembrie 1831, cu specificarea ca creditorii să se prezinte în termen de 4 luni (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roșu, f. 2; Arh. St. Turnu-Severin, Administrative noi, cîrmuirea de Mehedinți, dos. 2276/1832 roșu, f. 19—20).

duitorilor ca oricine va avea a lua datorii de la răposatul sluger Tudor Vladimirescu să se arate pînă în soroc de patru luni aici la agie, după care, fiindcă alt nimic nu s-au arătat pînă acum decît dumnealui parucic Pavel Machedonschi, precum din alăturata pe lîngă aceasta copie după orighinal, jalbă a numitului şi după două copii de zapise de suma banilor ce are a lua, se va da cinst. mari dvornicii pe larg îndestulare.

De aceea şi nu lipseşte agia a face cunoscut cinst. mari dvornicii spre cuviincioasa punere la cale.

1832, april 24.
No. 1348. Vel agă

[Rezoluţie:] Cu copie după alăturatele hîrtii să se scrie otcîrmuirii judeţului Gorj a se arăta lui Dumitrache Golumbeanu... [1] şi să îmi răspunză în scris de voieşte a se însărcina cu moştenirea răposatului slugeru Tudor, sau nu, ca să ştie şi vornicia ce urmare să facă [2].

.... [1] April 2 [?]

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos, 4241/1832 roşu, f. 21.

ANEXA 4

la documentul nr. 160

Către cinst. agie a politiei Bucureştilor plecată jalbă

De la răposatul sluger Theodorache Vladomirescu avînd a lua cu două zapise din lt. 1820 şi 1821 capetele douăzeci şi una miie nouă sute trei, şi fiindcă eu m-am aflat peste graniţă, la Rusia, şi zapisele nu-mi era la îndemînă, nu am putut face cerere.

Iar acum aflîndu-mă venit aici, auz că se chiamă creditorii numitului Vladomirescu de către stăpînirea de aici.

De aceea eu, alăturînd pe lîngă aceasta întocmai copie după acele zapise, plecat rog pe cinstita agie să facă cuviincioasa punere la cale ca din averea pomenitului Vladomirescu să mi se împlinească banii cu dobînda lor.

Plecată slugă

porucic Pavel Machidonschi

Întocmai după cea în orighinal
Constandin Elefterescu

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roşu, f.22.

---

[1] Cuvinte indescifrabile.

[2] Vornicia din lăuntru trimite porunca la jud. Gorj în ziua de 2 mai, precizînd că Pavel Macedonschi pretinde 21 903 taleri pe baza a două zapise, din 1820 şi 1821 (Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roşu, f. 25). La 6 mai, Dimitrie Golumbeanu şi Bălaşa, fosta soţie a lui Papa Vladimirescu, declară în numele nevîrstnicului Ioan, că ei nu acceptă să plătească datoriile lui Tudor (Arh. St. Turnu-Severin, Administrative noi, cîrmuirea de Mehedinţi, dos. 15921/1832 roşu, f. 2).

ANEXA 5

la documentul nr. 160

[Urmează în acelaşi dosar copii după mai multe acte în pricina moştenirii averii lui Tudor, printre care şi copia răspunsului dat de « văpseaua de verde » prin agia politiei Bucureştilor, cu arătarea că:]

« sărdarul Polihronie și Costa Nani, frații, ... are să ia cu două zapise tal. 5953, însă:

Tal. 4953, leat 1821 martie 8 — un zapis
„ 1000 ipac aprilie 5 — altul
5953 [1]

Comisia au cerut zapisile ca să se vază şi au dat răspuns că zapisele sînt închise, împreună cu alte hîrtii, în pricina de judecată ce are cu casa Hagi Ienușeştilor. Pentru aceea să trimită la cinstita agie a se înfățișa însuși vechilul dumnealor creditorilor.

1832, mai 25.

Hristodor sărdar

Întocmai după orighinal,
Costandin Elefterescu » [1].

Arh. St. Buc., Administrative noi, vornicia din lăuntru, dos. 4241/1832 roşu, f. 38—39. Suma de 4953 taleri împrumutaţi înregistrată în ms. 518, f. 169 de la Arh. St. Buc.

ANEXA 6

la documentul nr. 160

Primită mai 20, nr. 969.

Dvornicia mare din lăuntru Ţării Rumîneşti.
Tribunalul judeţului Mehedinți.

În urma poruncii dvorniciei ce s-au fost dat către ocîrmuirea judeţului Gorj ca să se cerceteze de priimeşte nevîrsnicul nepot al răposatului sluger Tudor Vladimirescu, ce se află supt îngrijirea lui Dumitrache Golumbeanu, soțul de-al doilea al mumii nevîrsnicului, rămasa avere în namestii din acel județ a unchi-său slugerul Tudor şi să plătească datoria de taleri 21 903, ce cere parucicul Machedonschi, în puterea zapisului ce are, dvornicia au priimit răspuns de la acea ocîrmuire de la 7 ale următoarii [luni], no. 11.39, prin care trimite şi înscrisul răspuns, ce au dat atît vitrigul părinte al nevîrsnicului, cît şi maică-sa. După care, scoţîndu-se copie, se trimite la acel tribunal şi

[1] Această sumă şi datele zapiselor notate şi în dos. 15 921/1832 roşu, f. 14, Judecătoreşti noi, de la Arh. St. Turnu-Severin.

Suma este înregistrată în condicile de socoteli ale lui Hagi Ianuş: « Tudor Vladimirescu sluger, să dea: 1821, martie 8, suma ce i-am numărat potrivit cu zapisul lui, pentru nevoile lui şi cu dobîndă, groşi 4953; aprilie 5, suma dată de Ştefan Pappa după ordinul nostru lui Vasile Ghelmegeanu la Rîmnic, groşi 700, cum se vede şi la nr. 321 şi suma dată de vistierul Polichroni, groşi 300, nr. 325; pentru ambele sume s-a dat dovadă după ordinul său, groşi 1000. [Total:] 5953 groşi » (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş 698, f. 378. O altă însemnare pentru aceste sume în condica 699, f. 47).

totodată i se scrie ca să se facă mezat dînd în vînzare toate namestiile răposatului sluger Tudor, spre plata drepturilor datorii ce ar fi avînd numitul pe la unii alții, de vreme ce acel nepot al său de frate se leapădă de dreptul moștenirii. Și ori cîți bani vor eși la cea din urmă strigare, să înștiințeze, ca să se trimiță poruncă de urmare.

Pentru marele dvornic din läuntru... [1]

Anul 1832, mai 16 — Șeful secsii, Iord. Crețeanu

Secsia 3, masa 2

București

Arh. St. Buc., Judecătorești noi, trib. Mehedenți, dos. 15921/1832, f. 1; Administrative noi vornicia din läuntru, dos. 4241/1832 roșu, f. 37.

ANEXA 7

la documentul nr. 160

No. 1249

Cinstita mare logofeție a dreptății
Prezident judecătorii județului Mehedinți.

Cinstita mare dvornicie din läuntru de la 16 a lunii lui mai trecut, supt no. 1064, scrie aceștii judecătorii ca să dea spre vînzare cu mezat toate namestiile răposatului sluger Tudor, pentru plata datorii de lei 21 903 ce cere parucicul Machedonschi în puterea zapisului ce are. După care cinstita poruncă, judecătoria cercetînd, au dovedit avut al răposatului Tudor cele arătate pre alăturata foaie ce s-au scos întocmai după o condică a fostului isprăvnicat, cu leat 1831, mart 28. Care cercetare s-au făcut atunci de isprăvnicat din porunca com[isii ?] cinstitei căimăcămii a Craiovii, cu chipul ce să vede prin pomenita foaie, întru care rămasuri, vrînd a face mai adîncă cercetare, după coprinderea productului, n-am avut de la cine cere nește asemenea documenturi, ca să să facă cea desăvîrșită destoinică dovadă. De aceea și nu lipsim cu plecăciune a face cunoscut cinstitei logofeții, și de punerea la cale ce să va face va avea judecătoria cinstit răspuns de urmare.

1832, iulie 6.

Arh. St. Turnu-Severin, Judecătorești noi, dos. 15921/1832 roșu, f. 8.

ANEXA 8

la documentul nr. 160

Secsia al 3-lea, masa al 2-lea no. 1369

Cinstita vornicie.

Otcîrmuirea județului Mehedinți.

După publicația ce s-au făcut de al 2-lea în tot coprinsul județului, pă temeiul poruncii de supt no. 476 mart 11, ca cine va fi avînd datorie a lua dă

[1] Cuvînt indescifrabil.

28*

la răposatul sluger Theodor Vladimirescu, în soroc de patru luni să să arate la ocîrmuire cine sînt aceia şi ce are să ia fieşcare, spre ştiinţă, ca şi otcîrmuirea după ale sale datorii să înştiinţeze cinstitei mari vornicii, s-au arătat la otcîrmuire dumnealui biv clucer za arie Vasilie Strîmbeanu cu acest raport din partea-i şi cu această copie după cea adevărată în orighinal poruncă către răposatul fostul ispravnic al acestui judeţ, clucer Neculae Glogoveanu din partea cinstitei căimăcămii dă la leat 1823, oct. 3, coprinzătoare că l-au jăfuit în vremea rebelii cu lei 3260, supt a căruia mînă să află o vie a pomenitului, de o lucrează cu a sa cheltuială şi strînge rodu pă seamă-i, că într-alt chip, de atîta vreme trecută, s-ar fi părăginit cu totu.

Cu plecăciune le supui în cunoştinţa cinstitei vornicii, ca chipzuindu-să şi avînd vreun temei cererea numitului, mi să va face dezlegare cu povăţuire şi poruncă de urmare, să ştie otcîrmuirea ce să-i răspunză.

1832 oct. 2.

Arh. St. Turnu-Severin, Judecătoreşti noi, dos. 15921/1832 roşu, f. 40.

ANEXA 9
la documentul nr. 160

Catagrafie de cîte lucruri clădite şi sădiri să află ale răposatului sluger Theodor Vlădimirescu, atît aici în oraşu Cerneţ, cît şi la via ce o are în dealu Curila, cum mai jos să văd aşternute.

1. Casa mare de zid cu cinci încăperi, învelişul stricat şi dedesuptul acestora, beci, mărimea pămîntului împrejur este în lat stînjăni 40, şi lung stînjăni 50. La capu cel din jos să învecineşte cu mătuşa Ioana Sîrbuleasa şi cu Ioţa Boiangiu. Despre Topolniţă să învecineşte cu spitalu ce se află acum, iar la răsărit, despre oraş, este drum alăturea în lungu acestui pămînt. Pă care pămînt este şi o ogradă făcută de trei neguţătoraşi orăşani. Dijmă ce au eşit din roadele făcute într-această ogradă de şasă ani pînă acum au răspuns-o la arăndaşu moşii Cerneţu ce au fost după vremi.

2. Culă naltă de zid, învălişu stricat, cu trei încăperi, dedesuptu lor beci boltit.

3. Ipac un grajdi cu odaie de şezut oameni. Învălit tot cu şindrilă şi iarăşi cam fărîmat, supt care acest înveliş este şi şopru. Mărimea pămîntului împrejuru acestora este stînjini 136 şi patru palme în lat şi lung stînjeni 76, palme şasă. Pă care acest pămînt sînt şi şasă sute lemne de pomi roditori, bez alţi pomi: meri, peri, cireşi şi alte felurimi amestecaţi printre arătata sumă a prunilor. Şi dintr-acestea, în deal este vie: lungu stînjăni 139, palme cinci, şi latu vii stînjeni 81, palme două. Via lucrată trei părţi şi o parte părăsită; şi la cel din deal cap al aceştii vii, iarăşi mai în deal, este prilog sterp cu tufă măruntă, lungu acelui prilog de 92 stînjăni, palme trei, şi latu 81, palme două. Să învecineşte despre apus cu răposatul polcovnic Strate Sălişteanu, despre răsărit cu Matei Dulcheru. Pămîntu acestor clădiri şi sădiri este pă moşia sfintei mănăstiri Cozia şi le stăpîneşte dumnealui clucer Vasile Strîmbeanu.

Deosebit mai are în stăpînire o casă de bîrne învălită cu şindrilă ce au fost moară a slugerului Theodor, pă care această casă rădicîndu-să, au dus-o de au făcut-o moară pă şama sa, unde au avut via. Iar vadu unde au fost moara slugerului, clădită fiind moşia mahalalii Săverinu, au rămas pă sama moşne-

nilor. De a cărora cercetare şi adevăr ce am putut descoperi asupra acestor lucruri ce să văd mai sus aşternute iată că supui această catagrafie cinstitei judecătorii supt a mea iscălitură [1].

1837 iunie 5.

... [2] vătaf de aprozi.

Arh. St. Turnu-Severin, Judecătoreşti noi, dos. 15921/1832 roşu, f. 30. Publicat de E. Vîrtosu, *Mărturii noi* ..., p. 97—98.

ANEXA 10

la documentul nr. 160

No. 1199

Cinstit dumisale prezidentul cinstitei judecătorii acestui judeţ Mehedinţi.

Procurorul aceştii judecătorii

Fiindcă după cercetarea urmată din parte-mi s-au găsit nepriimit la cinstita logofeţie dreptul legiuit de la sumele mai jos arătate de la mezaturile săvîrşite

---

[1] În anul 1836 G. Pleşoianu « profesorul şcoalei naţionale » din Cerneţi, obţine din partea marei vornicii din lăuntru o aprobare de principiu « pentru două locuri din marginea acestui oraş, a i să da ca să facă pe dînsele ceva înfrumuseţări. La care maghistratu, plecat răspunzînd, face cunoscut că acele locuri amîndouă sînt ale răposatului sluger Theodor Vladimirescu » şi asupra lor grevează « neşte aşa grele datorii » (Colecţia de doc. prof. D. Dicu, Turnu-Severin, dos.: Cerneţi [1841] şi Şimian, f. 56—57. Orig. rom).

La 2 august 1837, prezidentul judecătoriei Mehedinţi scrie « dumnealui vătaful de aprozi al acestui tribunal » făcîndu-i cunoscut că « un loc de casă de aici din oraş al pomenitului răposat ce se învecineşte cu Ghiţă Trocan, nu este trecut [în catagrafie] ». Ca atare i se trimite ca să vestească pe numitul vecin şi pe alţi vecini, de la care cerînd desluşiri de lungimea şi de lăţimea acelui loc, să raporteze spre cele de cuviinţă.

Totodată el scrie şi lui Ghiţă Trocan să iasă cu 'sineturile ce va fi avînd spre a se stabili întinderea locului învecinat cu al lui, fost al lui Tudor Vladimirescu (Arh. St. Buc., Judecătoreşti noi, tribunalul Mehedinţi, dos. 15921/1832, f. 31, 35, 37).

Urmează porunca judecătoriei de Mehedinţi din 18 noiembrie pentru strigarea la mezat a averii mai sus arătate. O adresă deosebită către m-rea Govora, apoi o serie de acte în chestiunea vînzării viei şi a casei (Acelaşi dos., f. 38, 39, 43, 45, 47, 49, 55, 64—71, 75, 81, 82, 85, 91—93, 97, 98. Cf. anunţul pentru vînzarea casei din Cerneţ şi a viei de pe Curila, publicat în *Buletin, gazeta oficială*, nr. 28 din 15 iulie 1837, p. 120).

În ianuarie 1838 departamentul dreptăţii trimite două întăriri domneşti cu nr. 90 şi 91, judecătoriei Mehedinţi, în care i se face cunoscut că Petrache Cladoveanu a cumpărat casa slugerului Tudor Vladimirescu, iar via, serdarul Ioan Gărdăreanu, şi să li se dea în primire să le stăpînească (Arh. St. Turnu-Severin, Judecătoreşti noi, dos. 15921/1832 roşu, f. 97).

Serdarul Vasile Strîmbeanu în cererile din februarie, 13 martie şi 27 mai 1838 insistă să i se dea banii cu dobînda lor, din suma obţinută la mezatul viei lui Tudor pe care el a avut-o amanet.

Prin adresa din 8 iunie a prezidenţiei judecătorei de Mehedinţi sînt invitaţi fraţii Nani, ca unii ce sînt printre creditorii răposatului Tudor Vladimirescu, să se înfăţişeze la judecată, ca şi ceilalţi creditori (Arh. St. Craiova, Judecătoreşti noi, dos. neinventariat, f. 3, 4, 76). În acelaşi dos., f. 8, « Otnoşenia prezidentului judeţului Mehedinţi din 8 a curgătoarei luni iunie, anu 1838, de supt nr. 2694. Am priimit, 19 iunie anu 1838, Bucureşti. P. Macedonschii ».

[2] Indescifrabil.

la această judecătorie, cu cinste sînteți dumneavoastră rugați ca după socoteala mai jos așternută să binevoiți a porunci ca să să sloboază din casa vătășii aceștii judecătorii banii cuveniți cinstitei logofeții spre a să înainta cît va fi cu putință mai făr' de zăbavă.
1838 april. 19.
No. 75

... [1] Viișoreanul

Lei	parale	
24	13	dc la lei 810 prețul viii postelnicului Ioan Severineanul.
178	22	de lei, 5951 prețul viii răposatului slugerului Theodor Vlădimirescu.
85	22	de lei 2851, prețul casii răposatului Theodor Vlădimirescu.
65	—	de lei 2181, prețul lucrurilor vîndute din avutul a 20 tîlhari.

....

Arh. St. Turnu-Severin, Judecătorești noi, dos. 15921/1832 roșu, f. 81.

ANEXA II

la documentul nr. 160

Priimită la 23 august leat 1838, no. 4696.

Cinstitei marii logofeții a dreptății.

Cu supunere arat c[institei] mari logofeții că la răposatul sluger Tudor Vlădimirescu am să iau cu zapis peste doăzeci și trii dă mii de lei. Și eu, aflîndu-mă cu șederea în Rușava, în ținutul curții c.c., prin jălbile [ce] am dat către înaltile părți pentru acești bani mi s-au răspuns către cinstită stăpînire de aicea că din avutul ce va avea numitul mă voi despăgubi.

Acum auzii că prin chibzuirea înaltei stăpîniri de aici i să vinde toate lucrurile ale casi numitului, cu mezat.

De aceea, fiindcă eu am a lua acești bani de la casa răposatului, plecat rog ca din banii ce vor st[r]înge să fiu și eu împreună cu ceilanți creditori împărtășit.

Prea plecat slugă,
Răducanu Nicolau din Rușava [2]
[Scris de altă mînă:] Pentru întocmai copie,
A. Cînciulescu

Arh. St. Craiova, Judecătorești noi, tribunalul Mehedinți, dos. neinventariat, f. 11—12.

---

[1] Indescifrabil.

[2] Cu adresa departamentului dreptății către judecătoria de Mehedinți « spre cuviincioasa punere la cale », precum și cu constatarea acesteia din urmă că reclamantul are vechil pe ginerele său, Gheorghe Iordache, care urmează să vină de la București a se înfățișa.

La 14 octombrie 1838 prezidenția judecătoriei de Mehedinți înștiințează pe porucicul Macedonschi a se înfățișa la 15 ianuarie 1839 în instanță cu Vasile Strîmbeanu și cu Răducanu Nicolau. La fel se trimite adresă și către comisia casei fraților Nani, pentru a trimite vechil (Același dos., f. 15).

La 27 ianuarie 1839 prezidentul judecătoriei Ilfov răspunde că porucicul Macedonschi nu se află în județ ci este plecat la Craiova (Același dos., f. 19).

La 31 ianuarie 1839 urmează a patra cerere a serdarului Vasile Strîmbeanu, în care stăruie să i se dea banii cu dobînda lor din suma obținută la mezatul averii lui Tudor Vladimirescu (Același dos., f. 17—18).

Adrese pentru căutarea porucicului Macedonschi la Craiova (Același dos., f. 20—21).

În iulie 1839 sînt convocați creditorii spre înfățișare la sfîrșitul lunii iulie (Același dos., f. 29).

ANEXA 12
la documentul nr. 160

Primit iulie 8

Cinstitului prezident judecătorii judeţului Mehcdinţi.

La înscris chemare ce mi să face din 8 iunie, anul 1838, cu no. 2694, şi 14 iunie, anul curgător 1839, cu No. 4244, prin aceasta cu cinste răspunz că:

Cinstitei judecătorii acelui judeţ Mehedinţii este ştiută pretenţia mea pentru banii ce cu zapis îmi este dator răposatu slugerul Theodor Vlădimirescu. Şi fiindcă eu, atît după îndatorirea slujbei mele la cinstitul secretariat al statului şi comitet carantinelor, precum şi după depărtarea locului de aici pînă la Mehedinţi nu pociu însu-mi să vin acolo la judecătoriie la soroc orînduit, a mă înfăţişa cu ceilalţi creditori, nici vechil să orînduiesc ca să mai între şi în altă din nou cheltuială, îndestul îmi este că atîta sumă de ani sînt isterisit de banii miei; mai vîrtos nefiindu-mi ştiută de cît preţ are avere datornicul Vladimirescu şi cîtă sumă de bani au să ia toţi creditorii. Dar ca să nu să facă judecătorii împedecare apăi şi în cercetare şi darei hotărîrii acestei pricini, eu alăturez, pe lîngă aceasta, copie întocmai după zapisul lui Theodor Vladimirescu din anul 1820, pentru lei 1903, şi făcînd cunoscut că celălalt zapis, tot a lui, din anul 1821, pentru lei 20.000 să vede că s-au repus, pentru că nu-l poci găsi.

Plecat vă rog ca cinstita judecătorie să binevoiască a întra în cercetare şi în nefiinţa mea. Şi de hotărîrea ce să va da să mi să facă şi mie cunoscut.

Plecat slugă,
sărdar Pavel Macedonschi

Anul 1839, iunie 26
București.

[Pe verso:] Copie [1]

Arh. St. Craiova, Judecătoreşti noi [tribunalul Mehedinţi], dos. neinventariat, f. 38.

ANEXA 13
la documentul nr. 160

19 august 1839

Numărul anaforalelor 202

Judecătoria judeţului Mehedinţi.

În leat 1832, mai 16, cinstita mare vornicie din lăuntru, prin porunca de subt no. 1064, au făcut cunoscut acestui tribunal că nevîrsnicul nepot al slugerului Theodor Vlădimirescu s-au lepădat de moştenirea unchi-său, scriindu-să judecătorii ca să cerceteze şi să dovedească averea ce o are într-acest judeţi slugerul Theodor şi să să vînză cu mezat, spre plata datorii ce are să răspunză către parucicu Machedonschi şi alţi creditori. După care poruncă, puind tribunalul în lucrare vînzarea namestiilor zisului sluger, într-aceasta s-au arătat cu jalbă către această judecătorie şi dumnealui sărdar Vasile Strîmbeanu, făcînd cunoscut că şi dumnealui are să primească de la Vlădimirescu

---

[1] Este vorba de copia chitanţei lui Tudor Vladimirescu dată lui Pavel Macedonschi, pentru 1 903 lei. Vezi această chitanţă publicată după autograf, sub data de 26 august 1820. (Vol. I, doc. 92, p. 182—183).

lei 3 200, cu emanet dat de stăpînire o vie cu împrejmuirile iei, cerînd a să despăgubi mai întîi numitul, ca un emanetar.

În urma aceştii cereri din partea dumnealui sărdarului, prin raport cu no. 1248 dintr-acelaş leat 1832 s-au făcut cunoscut cinstitei mari vornicii, precum şi cinstitei mari logofeții a dreptății, subt no. 1249, cerînd deslegare de la amîndoă cinstitele departamenturi, pentru cererea dumnealui sărdarului. De unde nu s-au primit nici un răspuns pînă în leat 1836, martie 23, cînd atunci cinstita mare logofeție a dreptății, pe lîngă porunca de subt no. 3673, au trimis judecătorii, în copie, [jalba] cinstitei comisii a casii fraților Nani, care s-au văzut coprinzînd că slugeru Theodor are să răspunză, cu zapis, şi cătră pomenita casă lei 5953, pentru care să scrie tribunalului, prin mai sus numerarisita poruncă, ca să să cerceteze de iznoavă şi să să dovedească ce acareturi anume are într-acest județi Vlădimirescul.

În urmarea căriia cinstite porunci făcîndu-să cercetare, s-au dovedit avut fără de nici o pricină al slugerului Theodor o casă de zid părăsită aici în oraşul Cerneți, şi o vie cu pivniță, iarăşi de zid, cu casă deasupra i un şopron cu grajdu-i şi o odae tot de zid, în poporul Curila, pe moşiia mănăstirii Coziia. Pentru care acestea, în leat 1837, iulie, prin raportu cu no. 1202 s-au încunoştiințat cinstitei logofeții, de unde s-au primit răspuns subt no. 7231 ca arătatele lucruri să să vînză cu mezat şi banii prețului ce va eşi să stea în judecătorie, pînă să vor judeca creditorii slugerului Vlădimirescu între dînşii.

Pe temeiul aceştiia, strigîndu-să arătatele lucruri la mezat şi, prin păzirea tuturor legiuitelor forme, viia cu împrejmuirile iei s-au haraciladisit asupra dumnealui sărdarului Ioan Gîrdăreanu, pămîntean de aici din oraşul Cerneți, cu preți de lei 5951, iar casele asupra lui chir Petre Cladoveanu, iarăşi pămîntean şi tot dintr-acest oraş Cerneți, cu preți de lei 2851.

După săvîrşirea vînzării prin mezat a arătatelor înprejmuiri, dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu s-au arătat iarăşi cu jalbă, atît cătră măriia sa prea înălțatul nostru domn, cît şi cătră această judecătorie, prin care au cerut ca banii adunați din lucrurile vîndute la mezat ale lui Theodor mai întîi să să despăgubească însuşi de toți banii ce are să-i primească cu dobînda lor, ca un emanetar.

Care jalbă dată cătră măriia sa vodă, cu luminată rezoluție îndreptată fiind cătră cinstita mare logofeție a dreptății, pomenitul cinstit departament, pe lîngă porunca de subt no. 1861, din încetatul leat 1838, au triimis-o acestui tribunal, cu osebite băgări de seamă, ca să între judecătoriia în cercetarea pricinii, față cu toți creditorii Vlădimirescului şi să dea hotărîre pravilnică asupra pretențiilor fieşcăruia creditor, pe temeiul documenturilor ce vor avea. După care, judecata au chemat spre înfățişare pe numiții creditori, adică pe dumnealui parucicu Machedonschi, pe dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu, tot într-o vreme vestindu-se şi cinstita comisie a fraților Nani ca să să trimiță un vechil şi din parte-i.

Într-aceasta, cinstita mare logofeție a dreptății au mai trimis judecătorii, pe lîngă porunca de subt no. 8302, leatu încetat, şi jalba lui Răducan Nicolau, neguțător din oraşul Ruşava, ținutul Bănatului, prin care au arătat că are şi iel cu zapis să primească de la răposatul sluger Tudor lei 23 000. Căruia făcîndu-i-să şi lui asemenea chemare, toți ceilați creditori au venit, iar dumnealui parucicu Machedonschi, prin răspunsul dumisale din 26 iunie, leat curgător, au făcut cunoscut că, atit după îndatorirea slujbii sale la cinstitul secretariat al statului şi comitetul carantinilor, precum şi după depărtarea

locului de la București și pînă aici la Mehedinți, nu poate însuși să vie la sorocul ce i să orînduisă de judecată a să înfățișa cu ceilalți creditori, nici vechil poate să-și orînduiască, ca să mai între în cheltuială din nou, îndestul fiindu-i că atîta sumă de ani este isterisit de banii dumisale, mai vîrtos nefiindu-i știut de cît preți este averea datornicului Vlădimirescu și cîtă sumă de bani au să ia toți creditorii. Dar ca să nu să facă judecătorii înpiedecare cu a păși în cercetarea și darea hotărîrii aceștii pricini, au alăturat pe lîngă acest răspuns copie întocmai după zapisul Vlădimirescului pentru lei 1903, făcînd cunoscut că celălalt zapis tot al Vlădimirescului, din anu 1821, pentru lei 20.000, să vede că s-au răpus, că nu-l poate găsi. Care copie de înscris s-au văzut cu zisul leat 1820, avgust 26, coprinzător că lei 1903 au primit de la dumnealui Pavel Machidonschi asupra sa, ca să-i metahirisească în neguțătorie, și cînd i să vor cere, atît capetile cît și cîștigul ce va eși, să aibă a i-i răspunde fără de alt cuvînt.

Cu care acest răspuns și cu pomenita copie de zapis s-au înfățișat la judecată și ceilalți creditori, însă din partea cinstitei comisii casii fraților Nani, prin vechil cu adeverință în scris, iscălită de prea sfinția sa părintele chir Neofit, episcopul Rîmnicului, dumnealui Costandin Nicolae Nanii, dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu însuși în persoană și Răducan Nicolau prin dumnealui conțipist Gheorghe Iordache, îndatorîndu-să fieșcare creditor să dovedească suma datorii ce au să primească fieșcare de la răposatul sluger Theodor. Drept care dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu au înfățișat următoarele înscrisuri, însă:

Leat 1823, aprilie 3: carte a desființatei căimăcămii a Craiovei, adresată către răposatul clucer Nicolae Glogoveanu, ce se afla ispravnic la acest județ, coprinzătoare că i s-au primit înștiințarea și au văzut cele scrisă, că unii din apostați, adică Tudor și Dumitru Sîrbu [1], au acareturi: vii și mori. Care vii, în anii trecuți s-au lucrat cu salahori de județi, fără plată și rodul s-au luat de dumnealor ispravnicii ce au fost, urmare fără de cuviință. Și fiindcă atunci au fost vremea primăverii, cînd viile urma a să lucra și a să despăgubi păgubașii cei jăfuiți, au fost peste putință, fiind pagubă nesuferită. Și pînă a să da hotărîrea mării sale lui vodă, care din păgubași să ia aceste lucruri, găsește de cuviință chibzuirea clucerului Glogoveanu, ca viile lui Tudor i moară, de va avea, să să dea lui Vasile Strîmbeanu biv treti logofăt, nu în desăvîrșită stăpînire, ci să le lucreze și să le ia rodul, ca să nu să prăpădească de tot, pentru care nu are a i să cere nici o socoteală, fiindcă însuși Theodor l-au rîdicat pe numitul din București și l-au dus în Cotrîceni, unde cu cazne și bătăi l-au geremetisit cu talere 3 200, încredințîndu-să pentru aceasta și de la alte obraze.

1834, fevruarie 26: carte a acestui tribunal subt no. 15, coprinzătoare că pentru prigonirea ce au fost între dumnealui sărdaru Iordache Politimos, din București, cu dumnealui clucer za arie Vasile Strîmbeanu, arătînd atunci sărdarul Politimos, prin jalba ce au dat către judecătorie, că cu zapis din leat 1821 are a lua de la Strîmbeanu lei 1 128, cerînd a-i face înplinire de arătații bani cu dobînda lor pravilnică, după care s-au și înfățișat la judecată, dar pînă a nu să da hotărîrea judecății s-au împăcat între dumnealor și s-au desfăcut [2].

Leat 1838, avgust 5: scrisoare din partea dumnealui aga Costandin Ralet, adresată către dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu coprinzătoare că, văzînd scrisoarea dumnealui, i să răspunde că la anul 1821, cînd să afla dumnealui ispravnic la acest județi și cînd slugerul Theodor începusă aspră răzvrătire, după poruncile stăpînirii ce primisă dumnealui sărdaru a fost cel dintîi

[1] În realitate « Gîrbea », după E. Vîrtosu.

[2] Dosarul acestui proces se află la Arh.St.Buc., Judecătorești noi, sub cota 4711/1834 roșu.

orînduit în plasa Băii a acestui județi, unde să ivisă mai întîi acest răsvrătitor, ca să propoveduiască lăcuitorilor a nu-i da ascultare acelui amăgitor și să nu să unească nici unul cu dînsul. La urmă s-au obștit că sărdaru au fost prins de acel Theodor și că au pătimit și pînă la moarte în mănăstirea Cotrîcenii și l-au jăfuit. Zicînd dumnealui sărdaru și cu graiul în judecată că slugerul Theodor, în pizmă, căci au propoveduit lăcuitorilor din plasa Baia a nu să uni cu dînsul, l-au gonit și pînă pe la București. De unde rîdicîndu-l și aducîndu-l în Cotrîceni, l-au căznit de moarte și pe lîngă acei lei 3 200, pentru care face dovadă cu cartea căimăcămii, așternută mai sus, s-au mai înprumutat tot atunci și la sărdaru Politimos de lei 1128, dîndu-i tot numitului sluger de ș-au scăpat viiața din primejdie. Pe care acești lei 1 128 i-au plătit lui Politimos, cu dobînda lor, în leat 1834, prin canalul acestui tribunal și că, pentru jaful ce i-au făcut Tudor, are de la stăpînire emanet viia sa și ca un emanetar cere să să despăgubească mai I-iu dumnealui de toți banii, cu dobînda lor de la leat 1821 și pînă acum.

Vechilul cinstitei comisii casii fraților Nani au înfățișat și însuși următoarele înscrisuri, însă:

1821, martie 8: înscris subt iscălitura slugerului Theodor, coprinzător că lei 4 953 au primit de la dumnealui chir Hagi Enuși pentru trebuința cheltuielilor norodului țării, ce este rîdicat spre folosul de obște a toată țara, care bani în vreme cuviincioasă să aibă a-i răspunde, fără nici un cuvînt, și pentru dobîndă, cît vor sta banii, de va binevoi dumnealui, ca un creștin bun, a o hărăzi norodului, bine, iar de nu, să aibă a plăti și dobîndă pe lună, talere 5 la pungă.

Leat 1820 [1], aprilie 5: înscris subt iscălitura lui Vasile Ghelmegeanu, coprinzător că lei 1000 au primit de la dumnealui chir Hagi Enuși, prin chir Ștefan Papa și prin dumnealui vistieru Polihronie, pentru trebuința dumnealui slugerului Theodor Vlădimirescu.

Vechilul lui Răducan Nicolau din Rușava au înfățișat acestea, însă:

1814, ghenarie 2: înscris subt iscălitura lui Theodor Vlădimirescu, coprinzător că lei 2 066 au primit de la dumnealui chir Răducan Nicolaovici, poliță, ca să-i răspunză Opran după polița dumisale, pentru dînsul, la Craiova, la chir Iacov Socolescu, și cînd va primi răspuns că s-au primit banii, la numitul soroc iel să aibă a-i plăti lui chir Răducan cu cinste și cu mulțumită.

1814, ghnarie 4: înscris iscălit iar de sluger Theodor Vlădimirescu, coprinzător că dă această încredințare dumnealui chir Răducan Nicolaovici să să știe că pentru talere 3500, ce au avut dînsul dați în tovărășia vătășii plaiului Cloșanilor din sud Mehedinți, și asemenea atîția bani au pus și iel, care s-au dat avaet și alte cheltuieli pentru acest leat, pe anul 1813. Apoi de către stăpînirea țării s-au orînduit alt vătaf în loc, cu hotărîre ca să li să întoarcă lor banii înapoi de cătră polcovnicu Ioniță, ce s-au orînduit vătaf în loc, din care bani au mai primit cîțiva dintr-acel plai, iar acești talere 3 500 au rămas asupra numitului vătaf Grecescu, ca să li să plătească după orînduială și după poruncile stăpîniri, pentru care dă această încredințare lui chir Răducan, tovaroșului său, ca să-i primească de la mai sus numitul vătaf Ioniță Grecescu polcovnic.

1814, iulie 14: poliță iscălită de numitul sluger, coprinzătoare că după doăsprezece zile văzîndu-să plătiți pentru aceasta I-ia poliță în ordiniia dumnealui chir Nicolae Cristoschi, suma de 2 500 fiorini Viener-Vergu, prețuirea ei în bani gata, au primit-o și să vor pune la socoteală, după înștiințare.

---

[1] Greșit, în loc de 1821.

Care poliță s-au văzut iscălita și de Răducan Nicolaovici, jăluitoru, și în dos iscălită de Nicolae Cristonoschi, ca pentru dînsul, la ordiniia lui Fota Pavlovici.

1814, septemvrie 14: poliță iscălită iar de Theodor Vlădimirescu și tot cu forma și iscăliturili poliții de mai sus, coprinzătoare că după 7 zile văzîndu-să plătiți pentru aceasta I-ia poliță la ordiniia dumnealui Nicola Cristonoschi, suma de 1030 fiorini Viener-Vergu, prețuirea iei în bani gata, au primit-o și să vor pune la socoteală, după îuștiințare.

Deci, privind judecata toate documentele înfățișate de dumnealor pomeniții creditori și chibzuind, hotărăște:

Cît pentru propunerile ce face dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu, cu înscrisul ce înfățișează, măcar că în cartea foștii căimăcămii, așternută mai sus, nu să vorbește cu vreo deslușire că s-au înființat atunci de sărdaru Strîmbeanu niscaiva dovezi pentru prada ce i-au făcut slugeru Theodor, dar de vreme ce printr-această carte să coprinde că s-au încredințat căimăcămiia și de la alte obraze că slugerul Theodor, prin cazne, au prădat pe jăluitor cu lei trei mii doă sute, această carte a căimăcămii luîndu-să drept temei, are drept dumnealui sărdaru Vasile Strîmbeanu să să despăgubească de acești lei 3200 numai din averea Vlădimirescului, însă cu analoghie după suma averii și deopotrivă cu ceilalți creditori, nefiindu-i de nici un ajutor propunerea ce au făcut, că adică, ca un emanetar, să să despăgubească mai întîi însuși de toți banii cu dobînda lor, în vreme ce viia n-au avut-o emanet, ci numai ca să o lucreze și să-i ia rodul, să nu să prăpădească. Iar pentru acei lei 1 128, ce mai zice că s-au împrumutat de la sărdaru Politimos și i-au dat tot numitului sluger Theodor, fiindcă nici în cartea de înpăcăciune, ce au făcut-o în leat 1834, cu Politimos, nu să vorbește nimic de aceasta, dar nici prin jălbile ce au dat pentru această despăgubire nu pomenește pentru altă datorie, fără numai de acei lei 3 200, de aceia pentru acei lei 1 128 nu are nici un drept dumnealui sărdaru a cere din averea slugerului Theodor, fără numai cînd va înfățișa pravilnică dovadă că banii ce s-au împrumutat la Politimos, în leat 1821, i s-au luat tot de numitul Vlădimirescu.

Asemenea și cinstita comisie a casii fraților Nanii numai pentru banii coprinși în zapisul din leat 1821, martie 8, ce s-au văzut iscălit de răposatu sluger Theodor, adică lei patru mii noă sute cincizeci și trei, are drept să-i ia din averea pomenitului răposat, însă iarăși cu analoghie după starea averii și potrivit cu ceilalți creditori. Iar pentru lei 1000, coprinși în înscrisul iscălit de Ghelmegeanu, măcar că a lui coprindere este că i-au primit pe sama lui Theodor, dar nu să poate lua acest înscris de nici un temei și de aceia cinstita comisie a casii fraților Nanii cît pentru acești lei 1000 își va căuta cu casa polcovnicului Vasile Ghelmegeanu.

Luîndu-să în băgare de seamă și răspunsul dumnealui sărdarului Machidonschi, pe lîngă care au alăturat copie după zapisul de lei 1903, fiindcă celălalt zapis de lei 20 000 zice că l-au răpus, numai de acei lei o mie noă sute trei are drept acum a să despăgubi din averea răposatului Theodor, însă după ce va înfățișa mai întîi cel adevărat zapis; iar pentru lei 20 000, rămîne pînă cînd ori va da de față zapisul, sau va face pravilnică dovadă.

Privindu-să și toate înscrisurile așternute mai sus, ce au înfățișat și vechilu lui Răducan Nicolaovici, însă numai pentru bani coprinși în polițile amîndoă din leat 1814, adică trei mii cinci sute treizeci fiorini Viener-Vergu care, socotindu-să după cursul banilor de aici, face lei 9 526, are drept a-i lua și dumnealui pomenitul tot din averea răposatului Vlădimirescu și tot cu

chipul ce să despăgubesc şi ceilalţi creditori, adică cu analoghie. Iar pentru acei lei 2 066, primiţi de slugeru cu înscrisul din leat 1814, ghenarie 2, prin care să vorbeşte că după ce va primi încredinţare că i-au răspuns la Socolescu, în Craiova, atunci să-i răspunze jăluitorului, şi acea încredinţare neavîndu-o a o înfăţuşa vechilul lui chir Răducan, rămîne acest însoris netemeinic. Precum asemenea şi pentru acei lei 3500, ce să zice că i-au răspuns pentru vătăşiia plaiului Cloşani pe anu 1813, rămîne a şi-i căuta aceşti bani de la casa răposatului polcovnic Ioan Grecescu, potrivit cu coprinderea înscrisului lui Theodor din leat 1814, ghenarie 5, ce s-au aşternut mai sus, deaca nu-i va fi primit de la răposatul polcovnic Grecescu.

Şi fiindcă, după cercetarea făcută mai sus, s-au dovedit că răposatul slugeru Theodor este dator la numiţii creditori lei noăsprezece mii cinci sute optzeci şi unul, după cum mai sus să arată pre anume, şi pentru că avutul său pînă acum şi care s-au vîndut prin mezat este numai de lei opt mii opt sute doi, adică lei 5 951 din vînzarea viii şi a înprejmuirilor iei şi lei 2 851 din vînzarea caselor din Cerneţi, din care bani mai I-iu scăzîndu-să taxa mezatului şi plata gazetii, lei doă sute optzeci şi patru, parale trei, au rămas buni din vînzarea celor vîndute ale lui Tudor, lei opt mii cinci sute optsprezece, parale treizeci şi şapte. Care aceşti bani analoghisindu-să potrivit cu suma fieşcăruia creditor, dovedită şi aleasă bună, să să despăgubească fieşcare cu chipul următor, adică:

lei	parale	
1 392	—	din lei 3 200, dumnealui sărdar Vasile Strîmbeanu.
827	33	din lei 1 903, dumnealui sărdaru Machidonschi, însă după ce va da de faţă pe cel adevărat zapis.
2 154	7	din lei 4 952, cinstita comisie a casii fraţilor Nani [1] şi
4 143	17	din lei 9 526, chir Răducan Nicolau din Ruşava.
8 517	17	

Aceasta fiind hotărîrea judecăţii [2], iar partea nemulţumită pe această hotărîre va apelarisi cătră cinstitul divan sivil din Craiova, în sorocul legiuit de doă luni de la primirea aceştiia.

1839, avgust 19.

Prezedent, Petrache Obedean
Al. Aslanos
Mihalache Ciupagea

Procît
Grefier, C. Şomonescu

---

[1] Casa fraţilor Nani încasează această sumă prin logofeţia mare a dreptăţii la 15 ianuarie 1840. Cheltuielile acestei case făcute cu judecarea procesului la Tribunalul de Mehedinţi se ridică la suma de 147, 13 groşi (Arh. St. Buc., Condica Hagi Ianuş 700, f. 266).

[2] În urma acestei hotărîri se poartă, începînd chiar din ziua emiterii ei, o întreagă corespondenţă privind problema averii lui Tudor de la Cloşani (Arh. St. Craiova, Judecătoreşti noi, dos. neinventariat, f. 51—58, 68—69, 74), încheindu-se cu constatarea de la f. 80, că la 9 decembrie 1839, secţia I, masa I, a divanului civil din Craiova înştiinţează marea logofeţie a dreptăţii că, întrucît nici unul dintre creditorii lui Tudor Vladimirescu care s-au judecat nu a făcut apel în termen de două luni împotriva anaforalei cu hotărîre din 19 august acelaşi an, li s-au plătit cota parte din banii obţinuţi prin vînzarea la mezat a averii rămase de la Tudor. Se menţionează că s-a făcut publicaţie şi în gazete pentru vînzarea acestei averi.

Gheorghe Iordache, priimit copiia la septemvrie 2, prin vătafu de aproz. Adeverința la delă.

Sărdar Vasile Strîmbeanu, idem, septemvrie 6.

Costandin N. Nicolau, din partea casii fraților Nani, primit copie la septemvrie 2, prin sec. I-iu de Doljiu.

Sărdar Machidonschi, asemenea copie au primit, septemvrie 18.

Arh. St. Craiova, Judecătorești noi [tribunalul Mehedinți], dos. neinventariat, f. 51—58. Orig. rom. Copie în Condica de anaforale a judecătoriei de Mehedinți pe anul 1839, f. 164 v— 165 v. Publicat de E. Vîrtosu, *Mărturii noi*..., p. 99—108.

ANEXA 14

la documentul nr. 160

No. 250.
Priimit fevruar 8, anul 1840

Cinst[itului] d. prezidentului judecătorii Mehedinți, plecată jalbă,

Fiindcă în urma înfățișării ce am avut la 19 avgust leat următor noi creditorii casii răposatului slugerului Theodor Vlădimirescu pentru suma banilor ce avem a priimi de la dînsul, am mai dovedit și cele mai jos însămnate lucruri ce s-au stăpînit de către numitu sluger, și acum să văd încutropite de către alții. Și fiindcă paguba noastră, după cum este cunoscut cinstitei prezidenții, este însămnată, ne rugăm cinstitei prezidenții, ca după poruncile stăpînirii ce sînt slobozite într-această pricină, să binevoiască a chibzui de a să striga la mezat, spre a noastră despăgubire, cu pravilnica dobîndă.

Prea plecați slugi

sărdar Vasiliie Strîmbeanu,
Gheorghe Iordache, vechil

1 moară pă moșia Govora, pe apa Pleșovi, la Puținei.
1 loc de casă în Cerneți, peste drum de cinst. ocîrmuire.
1 cîrșmă cu moșia ei, aproape de satu Balta în plaiu Cloșani.
1 niște vii și livezi, întră Malovăț și Piulași, cu moșie din Colibași.
1 moșie morii din cîmpu Săverinului.
1 moara și moșia de la Cloșani.
1 moara și moșia de la Tarnița ce să stăpînește.
1 loc de casă lîngă Brezoica, în Cerneți [1].

Arh. St. Craiova, Judecătorești noi [tribunalul Mehedinți], dos. neinventariat f. 92, 93.

ANEXA 15

la documentul nr. 160

Cinstitei mari logofeții a dreptății, plecată jalbă,

Cinstita judecătorie a județului Mehedinți prin anaforaoa ei încheiată la 19 avgust anul 1839, de supt No. 202, au hotărît ca între ceilalți creditori

[1] Cu ordinul din 10 februarie către vătaful de aprozi ca reclamanții de mai sus să se înfățișeze la judecată cu dovezile ce au.

ai răposatului sluger Vladimirescu să mă despăgubesc şi eu, după analogon, drept lei 1903, nu lei 824 parale 33.

De aceea, alăturînd pe lîngă aceasta şi zapisul cel adevărat al numitului Vlădimirescu din 26 avgust, anul 1820, plecat rog pe cinst. logofeție să facă cuviincioasa punere la cale de a mi să slobozi aceşti bani la Bucureşti în priimirea mea. Iar pînă cînd mi să vor slobozi banii, să mi să dea dă priimire zapisului adeverință arătătoare că zapisul iste scris cu un condei şi o cerneală şi neci slove drese, rasă, adăogite nici îngroşate.

Plecată slugă
sărdar Pavel Macedonschi[1].

Fevruar 20, 1840.

Pentru întocmai copie, Alex[andru] Nenciulescu

Arh. St. Craiova, Judecătoreşti noi [tribunalul Mehedinți], dos. neinventariat, f. 98.

[1] La 23 februarie se trimite la departamentul dreptății cererea de mai sus a lui P. Macedonschi, în anexă cu zapisul original al lui Tudor, spre a se achita suma de 1903 lei (Acelaşi dos., f. 96).

La 10 aprilie 1840 departamentul dreptății confirmă primirea a 827 lei, 33 parale, suma cuvenită lui Pavel Macedonschi (Acelaşi dos., f. 106).

Pe la 1850 a existat încă o jalbă, ruptă din dosar, referitoare la nişte bani de la Tudor. În legătură cu acea jalbă se face o adresă din care reiese că se varsă 3 lei 35 parale rămaşi din prețul vîndutei stări a lui Tudor Vladimirescu (Acelaşi dos., f. 107).

ДОКУМЕНТЫ О ВОССТАНИИ 1821 г.

Внутренние документы

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ

Том I

1. — Бухарест, 27 октября 1802 г. — Господарские грамоты, данные капитанам пандуров в знак освобождения их от денежной и подводной повинности.

2. — 25 августа 1806 г. — Тудор Владимиреску, ватаф в Клошань, расследует дело Трэилы и Раду Орзэшть с их двоюродными братьями Ионашем и Георге Пырву, сыновьями Василе из Падеша, относительно захвата части поместья.

3. — 17 апреля 1808 г. — Генерал-майор Исаев удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командующий тысячью пандуров в Чернецах, в течение года сдерживал атаки турков в этой местности.

4. — [Прежна,] 20 мая 1808 г. — Тудор Владимиреску дарует церкви из села Прежна, построенной им, 30 саженей земли, принадлежащей селу Румыниор.

5. — 3 января 1809 г. — Командующий полком Яков Григорович удостоверяет, что Тудор Владимиреску занял линию аванпостов Чернец-Вырчорова и успешно защищал ее от врага.

6. — 8 декабря 1809 г. — Майор Матвеев удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командир первого батальона пандуров в Мехединц, с усердием выполнил порученные ему задания.

7. — Чернец, 7 февраля 1810 г. — Подполковник Вейс удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командующий первым полком пандуров в Мехединц, неоднократно оказывал помощь русским частям помимо порученных ему заданий.

8. — 16 февраля 1810 г. — Удостоверение, выданное Димитрию Македонскому в том, что он служил в « Полку румынских казаков ».

9. — [Крайова,] 18 февраля 1810 г. — Полковник Желтухин удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командующий пандурами, отличился в боях по обороне местности Чернец.

10. — Чернец, 27 февраля 1810 г. — Полковник Чернодубов удостоверяет, что Тудор Владимиреску выполнил точно все порученные ему задания.

11. — 11 марта 1810 г. — Штефан Легатович сообщает Хаджи Янушу о продовольственном снабжении пандуров под командой Тудора Владимиреску.

12. — 13 апреля [1810 г.] — Полковник Турчинилов передает Тудору Владимиреску благодарность генерал-майора Исаева за храбрость, проявленную им в вооруженном столкновении при Бранице.

13. — 23 апреля 1810 г. — Слуджер Тудор Владимиреску арендует на три года поместье Плоштина (Мехединц), принадлежащее монастырю Тисмана.

14. — 24 мая 1810 г. — Полковник Турчинилов удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командир первого батальона пандуров, успешно и с усердием выполнил все порученные ему задания.

15. — Чернец, 3 сентября 1810 г. — Майор Редриков удостоверяет, что Тудор Владимиреску, командир первого батальона пандуров, участвовал в бою при Кладове и выполнил с храбростью все порученные ему задания.

16. — Крайова, 20 декабря 1810 г. — Протопоп Хаджи Георге отказывается от протимисиса и позволяет Тудору Владимиреску купить место под мельницу в Чернецах.

17. — 1 марта 1811 г. — Тудор Владимиреску пишет Гице Рэеску из Горновиц (Мехединц), что прощает ему несправедливые обвинения, выдвинутые против него, Тудора.

18. — [Крайова,] 13 июля 1811 г. — Почтовый откупщик из Олтении жалуется, что почтальоны покидают свою службу и записываются пандурами в новый батальон Тудора Владимиреску.

19. — 24 августа 1811 г. — Конст. Дэнчулеску продает Тудору Владимиреску свою часть поместья Клошань.

20. — 24 декабря 1811 г. — Тудор Владимиреску просит Хаджи Януша переслать его письмо великому казначею Конст. Самуркашу.

21. — [1811 г.] — Тудор Владимиреску назначается ватафом в волости Мунтеле (Мехединц).

22. — Крайова, 27 апреля 1812 г. — Генерал-лейтенант Марков свидетельствует, что Тудор Владимиреску, командир 1-го батальона пандуров, отличился усердием в выполнении заданий.

23. — 28 апреля 1812 г. — Сведения о слуджере Тудоре и о Рэдукане Николау.

24. — 23 мая 1812 г. — Тудор Владимиреску пишет Ник. Зойкану о торговых делах.

25. — 26 мая 1812 г. — Постановление ведомства гражданского суда и дивана Крайовы по делу слуджера Тудора Владимиреску с двумя торговцами.

26. — 7 июня 1812 г. — Поручик Тудор Владимиреску пишет Николаю Зойкану, чтобы тот не покупал муку и плот.

27. — [1812 г.] — Завещание, составленное Тудором Владимиреску, когда он собирался поехать в Россию.

28. — 28 сентября 1812 г. — Верховный диван и комитет Валахии удостоверяет служебные заслуги братьев Димитрия и Павла Македонских и указывает, что они родом из Македонии.

29. — [Крайова,] 20 января 1813 г. — Сведения о торговых сношениях Тудора Владимиреску.

30. — [Крайова,] 12 февр. 1813 г. — Хаджи Януш высказывает недовольство поведением Тудора Владимиреску.

31. — 20 марта 1813 г. — Тудор Владимиреску просит Николая Зойкана прислать ему деньги с их счета, необходимые ему для разрешения некоторых дел в Бухаресте.

32. — [Бухарест,] 3 мая 1813 г. — Приказ господаря о возмещении денег, собранных от пандуров в большем количестве, чем надобно для уплаты налогов.

33. — 15 июня 1813 г. — Тудору Владимиреску присвоен чин капитана пандуров за охрану уездов Саак и Прахова против злоумышленников.

34. — Евпатория, 22 ноября 1813 г. — Штефан Легатович обещает Тудору Владимиреску, что достанет для него удостоверение из Петербурга.

35. — 1 марта 1814 г. — Тудор Владимиреску вызывает Ник. Зойкана в Оршову.

36. — [Бухарест,] 22 марта 1814 г. — Господарь Валахии приказывает оставить на службе 701 пандура, самых верных и достойных, из уездов Мехединц, Горж и Вылча, а других распустить по селам и обязать их платить дань.

37. — 2 июня 1814 г. — Тудор Владимиреску извещает Николая Глоговяну, что едет в Вену, и просит его позаботиться « об известном дельце ».

38. — Вена, 18 июня 1814 г. — Тудор Владимиреску сообщает клучеру Н. Глоговяну, что вещи, украденные у покойной Елены Глоговяну, найдены, и что после нее остались большие долги.

39. — Оршова, 19 июля 1814 г. — Рздукан Николау извещает Н. Глоговяну, что Тудор Владимиреску собирается выехать из Вены.

40. — Вена, 28 июля 1814 г. — Тудор Владимиреску просит Н. Глоговяну послать ему « доверенность от нашего дивана со статьями наших законов » для того, чтобы добыть украденные вещи, и извещает его о том, что в октябре ожидается открытие конгресса для заключения мира.

41. — Оршова, 6 августа 1814 г. — Рздукан Николау передает Н. Глоговяну письмо от Тудора Владимиреску.

42. — 17 сентября 1814 г. — Жители села Аджешть (Ильфов) обязуются работать на барщине у княжича Гр. Суцу 40 дней в течение года.

43. — 27/9 декабря 1814 г. — Граф Нессельроде просит графа Стакельберга выдать Тудору Владимиреску паспорт русского подданного и разрешить ему пребывать в австрийских государствах.

44. — [Вена,] 11 декабря 1814 г. — Тудор Владимиреску пишет Н. Глоговяну о своей задержке в Вене и об одной расписке Григория Карибоглу.

45. — [Вена,] 22 декабря 1814 г. — Тудор Владимиреску извещает Николая Глоговяну о том, что уехал из Вены только с кормилицей Бзлашей и сильно потратился, « находясь в тиранической стране ».

46. — Пешт, 28 декабря 1814 г. — Тудор Владимиреску сообщает Н. Глоговяну причины, по которым он оставил его дочь в Вене.

47. — [Рушава,] 14 января 1815 г. — Тудор Владимиреску пишет А. Зойкану, чтобы тот одолжил у Рздукана [Николау] 1600 талеров.

48. — [Рушава,] 28 января 1815 г. — Тудор Владимиреску сообщает Н. Глоговяну, что не может выехать в Бухарест из-за восстания « адалыев », которые сожгли Чернец и грабят местность.

49. — 5 [февраля 1815 г.] — Письмо Тудора Владимиреску о грабеже « адалыев » и о том, что « те повстанцы, которые нашего закона », надеются, что он их спасет.

50. — [Бухарест,] 5 февраля 1815 г. — Господарские указы об освобождении от уплаты податей 9 пандуров из Горжского уезда за особые заслуги в борьбе против « адалыев ».

51. — [Мехадия,] 21 февраля 1815 г. — Тудор Владимиреску запрашивает у Николая Зойкана сведения о короткой и верной дороге в Бухарест.

52. — 7 марта 1815 г. — Тудор Владимиреску извещает своего знакомого из Бухареста о том, что получил его письма.

53. — [Бухарест,] 26 марта 1815 г. — Н. Сканавис приглашает Гицэ Опрана срочно прибыть в Бухарест по приказу господаря.

54. — 8 апреля 1815 г. — Тудор Владимиреску удостоверяет, что житель села Иловица (Мехединц) был насильно взят пандурами из Ада-Кале.

55. — [Бухарест,] 8 апреля 1815 г. — Повеление господаря об ополчении пандуров в уездах.

56. — Чернец, 30 апреля 1815 г. — Сведения об операциях по подавлению восстания « адалыев ».

57. — [1815 г.] — Манук бей сообщает [Каподистрии], что господарь Валахии и турки боятся, что сербы установят связи с пандурами из Олтении и подымут восстание.

58. — 20 июня 1815 г. — Жители села Изверна боялись, что Тудор Владимиреску использует строящуюся там каменную церковь как укрепленный пункт против турок.

59. — 8 июля 1815 г. — Анафора по делу о возмещении убытков Тудору Владимиреску, понесенных вследствие смещения его с должности ватафа в Клошани.

60. — 24 августа 1816 г. — Тудор Владимиреску просит Николая Глоговяну, чтобы тот подождал с денежными расчетами, пока он сам не приедет к нему.

61. — 6 сентября 1815 г. — Ватаф при монастырском поместье в Олтении доводит до сведения Хаджи Януша, что крестьяне отказываются выполнять свои обязанности.

62. — Бухарест, 23 ноября 1815 г. — Господарь Иоан Караджа по просьбе русского консульства учреждает расследование, чтобы доказать грабеж, произведенный адалыями в имении Тудора Владимиреску.

63. — [Мехадия ?] 29 декабря 1815 г. — Тудор Владимиреску просит клучера Н. Глоговяну не вмешиваться более в дела, относящиеся к аренде имения Кэтунул.

64. — [Бухарест,] 30 декабря 1815 г. — Указ господаря об освобождении булукбаши Генчи от казначейских податей.

65. — Бухарест, 10 февраля 1816 г. — Постановление для включения всех пандуров из уездов Вылча, Горж и Мехединц в сословие « рупташей » (иностранцев, плативших подать согласно своему желанию).

66. — 8 марта 1816 г. — Тудор Владимиреску пишет Н. Зойкану, чтобы он купил скот по указаниям Гицэ Опрана, от которого он получит деньги.

67. — [10 апреля 1816 г.] — Дивиктар Иоан Думитру раскрывает заговор против господаря и бояр.

68. — Вена, 28 мая 1816 г. — Военный совет сообщает главнокомандующему Славонии, что Тудор Владимиреску должен обратиться в суд, чтобы защитить себя от наследников, братьев Реджеп Аги.

69. — Бухарест, 7 июня 1816 г. — Анафора великого казначея относительно освобождения от казначейских податей пандуров, находящихся на службе, и перевода в сословие «рупташей» не служащих пандуров.

70. — Крайова, 10 декабря 1816 г. — Хаджи Януш обещает 600 золотых за назначение своего племянника на должность исправника.

71. — [Бухарест,] 2 сентября 1818 г. — Константин Самуркаш сообщает Хаджи Янушу о желании господаря, чтобы должность ватафа в Клошани и дальше сохранилась бы за Тудором Владимиреску.

72. — Крайова, 4 сентября 1818 г. — Хаджи Януш просит И. Г. Николопулоса ходатайствовать перед Пини о возведении Димитраки Брэилою в чин клучера.

73. — Бухарест, 11 ноября 1818 г. — И. Николопулос пишет Хаджи Янушу о неудовлетворительной деятельности Димоса Николау — старосты русских судитов из Олтении.

74. — [До 16 ноября 1818 г.] — Памятная записка о тяжелом положении Молдавии и предложенные реформы.

75. — [1819 г.] — Доклад о состоянии Валахии, касающийся администрации, поместий, положения крестьян, числа церквей, фискальной системы и господарских доходов.

76. — Ислаз, 10 марта 1819 г. — Д. Сакеларие пишет сердару Полихронию о непослушании и угрозах жителей многих селений.

77. — Ислаз, 21 апреля 1819 г. — Жители Ислаза и ближайших сел не хотят выполнять своих обязанностей по отношению к арендатору поместья.

78. — [Апрель 1819 г.] — Письмо о недовольстве жителей Салчии и о ссоре между Тудором Владимиреску и братьями Рогобете.

79. — Бухарест, 26 мая 1819 г. — Тудор Владимиреску удостоверяет, что получил от А. Пини патент на чин поручика русской армии.

80. — 15 июня 1819 г. — Анафора великого логофета относительно дела слуджера Тудора Владимиреску с шестью мелкими боярами из Мехединц, возбужденного против братьев Рогобете по поводу грабежей, учиненных последними.

81. — Ислаз, 28 июня 1819 г. — Крестьяне поместья Ислаз не подчиняются арендатору и отказываются от барщины.

82. — 26 июля 1819 г. — О поимке группы повстанцев и преследовании зачинщиков смуты.

83. — Ислаз, 27 июля 1819 г. — Димитраке Сакеларие, доверенный человек Хаджи Януша, сообщает брату последнего о жалобах крестьян поместья в Ислазе.

84. — Константинополь, [20—30 октября 1819 г.] — Высокая Порта приказывает господарю Ал. Суцу принять меры для прекращения злоупотреблений по отношению к жителям, освобожденным от уплаты налогов, служителям и иностранным подданным.

85. — Ислаз, 7 ноября 1819 г. — Д. Сакеларие извещает, что составил запись по поводу барщинных работ, не выполненных крестьянами Ислаза.

86. — Бухарест, 22 января 1820 г. — Иоан Николопулос пишет Хаджи Янушу о заинтересованности Тудора Владимиреску в деле покупки должности ватафа в Клошани и о необходимости примирения Тудора с братьями Рогобете.

87. — 15 февраля 1820 г. — Георгий Розновану пишет Строганову о положении в области уплаты налогов и о злоупотреблении в связи с возобновлением свидетельств полковникам и мазилам.

88. — Ислаз, 16 февраля 1820 г. — Сердар Полихроний пишет Хаджи Янушу о неповиновении барщине и возмущении жителей 5 соседних с Ислазом сел.

89. — Ислаз, 18 февраля 1820 г. — Жители деревень вокруг Ислаза, оказавшие неповиновение, были с жалобами у капукехаи в Никополе, а теперь хотят итти в Бухарест.

90. — Ислаз, 24 марта 1820 г. — Д. Сакеларие сообщает о неповиновении жителей барщине.

91. — [Ислаз,] 2 июля 1820 г. — По приказу господаря и каймакама крестьян Ислаза принуждают выполнять по правилам (законам) барщинные работы.

92. — 26 августа 1820 г. — Тудор Владимиреску удостоверяет, что получил 1903 талера для торговли от Павла Македонского.

93. — 3 сентября 1820 г. — Жители села Недея (Долж) обязуются в будущем выполнять обязательства по отношению к поместью, которые до сих пор они отказывались выполнять.

94. — 5 сентября 1820 г. — Тудор Владимиреску просит Григорашко Бэлтяну установить дату для разбора в суде дела о поместьи Пуркарь после Рождества, потому что до тех пор « мы не готовы выехать в Бухарест судиться ».

95. — Бухарест, 3 ноября 1820 г. — Анафора дивана господарю о выборе архимандрита Илариона на должность епископа Арджеша.

96. — 20 ноября 1820 г. — Письмо к бывшему великому клучеру Н. Глоговяну в связи с приведением в порядок положения служителей и в связи с оппозицией бояр.

97. — [1820 г.] — Слуджер Тудор Владимиреску имеет право на четверых служников, потому что « служил стране во время смуты ».

98. — 6 декабря 1820 г. — Письмо к бывшему великому клучеру Н. Глоговяну в связи с пытками, которыми принуждают крестьян работать в поместье Глогова для налогов, и их бегство.

99. — 13 декабря 1820 г. — Тудор Владимиреску пишет Н. Зойкану, чтобы тот купил скот и коз.

100. — Бухарест, [январь] 1821 г. — Договор, заключенный между Тудором Владимиреску, Иордаке Олимпиотом и Иоанном Фармаке о взаимной помощи до конца революционных действий.

101. — 13 января 1821 г. — Тудор Владимиреску занимает у Павла Македонского 20 000 лей.

102. — [Бухарест,] 15 января 1821 г. — Александр Суцу господарь устанавливает наместничество для разбора гражданских дел.

103. — [Бухарест,] 15 января 1821 г. — Гр. Брынковяну, Гр. Гика и Барбу Вэкэреску обещают помочь Тудору Владимиреску в привлечении народа к восстанию.

104. — Бухарест, 16 января 1821 г. — Григорий Брынковяну, Григорий Гика и Барбу Вэкэреску назначают Димитрия Македонского помогать Тудору Владимиреску в народном восстании.

105. — [Бухарест,] 18 января 1821 г. — Бояре просят комитет принять управление страной после смерти господаря.

106. — [Бухарест,] 18 января 1821 г. — Некоторые бояре предупреждают Пини, что после смерти господаря может возникнуть « нежданная вспышка », от которой они десолидаризируются.

107. — Бухарест, 19 января 1821 г. — И. Николопулос сообщает Хаджи Янушу, что в случае смерти господаря посоветовал бы всем сохранять спокойствие и порядок.

108. — Бухарест, 19 января 1821 г. — Нота А. Пини, в которой признается наместничество, учрежденное Ал. Суцу перед смертью.

109. — [Бухарест,] 22 января 1821 г. — Правительство утверждает расход в 100 грошей, предназначенных для путевых издержек солдатам, посланным следить за арнаутами, появившимися в уездах Арджеш и Вылча.

110. — [23 января 1821 г.] — Первое революционное воззвание Тудора Владимиреску к жителям Валахии, призывающее их включиться в « собрание, учрежденное для блага и пользы всей страны ».

111. — [23 января 1821 г.] — Послание, отправленное Высокой Порте Тудором Владимиреску от имени « народа Валахии ».

112. — Човырношань, 28 января 1821 г. — Тудор Владимиреску осуждает поведение клучера Константина Ралета, исправника уезда Мехединц, требуя от него не противиться восстанию.

113. — Бухарест, 30 января 1821 г. — Диван страны приказывает слуджеру Тудору Владимиреску прекратить восстание, обещая ему прощение, если он подчинится.

114. — 30 января 1821 г. — Послание « всей общины жителей земли валашской » с просьбой к Турции о помощи для подавления восстания Тудора Владимиреску.

115. — [Бухарест,] 30 января 1821 г. — Правительство утверждает расход в 1 000 грошей, предназначенных на путевые издержки для всадников, посланных в Константинополь с известием о начале восстания Тудора Владимиреску.

116. — Бухарест, 30 января 1821 г. — Правительство пишет исправникам в уездах за Олтом не обкладывать податями пандуров.

117. — Бухарест, 1 февраля 1821 г. — Ответ правителей страны австрийскому агентству относительно восстания, начатого Тудором Владимиреску.

118. — [Бухарест,] 2 февраля 1821 г. — Наместничество заверяет диван в Крайове, что приняло необходимые меры для подавления восстания.

119. — [Бухарест,] 2 февраля 1821 г. — Валашские бояре осведомляют господаря Молдавии М. Суцу о распространении восстания, руководимого Тудором, и о мерах, предпринятых против него, и просят советов.

120. — 2 февраля 1821 г. — Барбу Вэкэреску пишет Димитрию Македонскому, чтобы он не отрекался от восстания, и обещает ему 250 000 лей.

121. — [Бухарест,] 2 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 50 грошей подъемных для гонца, посланного к Тудору Владимиреску.

122. — [Бухарест,] 2 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 100 грошей подъемных для постельничего Илие, посланного в Крайову.

123. — [Бухарест,] 3 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 1500 грошей подъемных для Павла Македонского.

124. — Крайова, 3 февраля 1821 г. — Хаджи Януш одалживает у дивана Крайовы 10 000 грошей.

125. — 3 февраля 1821 г. — Сумма, выданная сердару Диаманди Джувара для войск, посланных против Тудора.

126. — Бухарест, 3 февраля 1821 г. — Диван приказывает исправникам принять меры по охране берегов Олта от повстанцев.

127. — Буюкдере, 3/15 февраля 1821 г. — Строганов, русский посол в Турции, отвечает логофету Александру Филипеску-Вулпе на его просьбу быть представленным новому господарю Валахии.

128. — 4 февраля 1821 г. — Тудор Владимиреску отвечает дивану, что не сложит оружия, поскольку восстание было начато народом, а не им, и призывает бояр прислушаться к народным требованиям.

129. — 4 февраля 1821 г. — Письмо из лагеря Тудора Владимиреску, направленное клучеру Николаю Глоговяну относительно роста числа повстанцев.

130. — [Бухарест,] 4 февраля 1821 г. — Бояре-правители принимают меры по охране Бухареста.

131. — 4 февраля 1821 г. — Наместничество приказывает великому ворнику Николаю Вэкэреску принять необходимые меры для подавления движения Тудора Владимиреску.

132 .— [Бухарест,] 4 февраля 1821 г. — Расходы, совершенные казначейством по случаю посылки припасов в Крайову.

133. — [Бухарест,] 4 февраля 1821 г. — Диван Валахии сообщает А. Пини свое решение просить помощи пашей с Дуная для подавления восстания Тудора Владимиреску.

134. — Бухарест, 5 февраля 1821 г. — А. Пини отвечает дивану, что не может взять на себя ответственность за вызов турецких войск в страну.

135. — [Бухарест,] 5 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 700 грошей, предназначенных на путевые издержки для всадника, посланного в Константинополь с арзмагзаром по поводу восстания, руководимого Тудором Владимиреску.

136. — 5 февраля 1821 г. — Наместничество приказывает каминару Савве, сердару Иоардаке Олимпиоту и капитану Иоану Фармаке собрать 600 человек для защиты Бухареста от Тудора Владимиреску.

137. — Бухарест, 5 февраля 1821 г. — Иоан Моску пишет торговому дому Конст. Хаджи-Попа придержать в Сибиу все свои счета.

138. — 7 февраля 1821 г. — Диван просит Тудора Владимиреску прекратить восстание, разослать людей по домам и подчиниться новому господарю Скарлату Калимахи.

139. — [Бухарест,] 7 февраля 1821 г. — Утверждается оплата припасов, необходимых арнаутским отрядам, посланным против Тудора Владимиреску.

140. — 7 февраля 1821 г. — Письмо Иоргу Вэкэреску, исправнику в Горже, чтобы он оставался в Бенджешть с солдатами капитана Йоницы Магеру.

141. — 7 февраля 1821 г. — Йоргу Вэкэреску пишет Иоану Магеру, исправнику в волости Хамарадия де Жос подготовить подводы и имущество для возможного бегства в Рымник.

142. — 7 февраля 1821 г. — Исправник в Вылче поручает капитану при дворе Николе охранять переход через Олт у пристани в Будешть.

143. — [Яссы,] 7 февраля 1821 г. — Сведения о начале восстания Тудора Владимиреску.

144. — [Бухарест,] 8 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 25 грошей, предназначенных на путевые издержки для гонца, посланного к Тудору Владимиреску.

145. — 9 февраля 1821 г. — Диван снова призывает Тудора Владимиреску прекратить восстание.

146. — 10 февраля 1821 г. — Диван перечисляет Скарлату Калимахи господарю меры, принятые для подавления восстания.

147. — Крайова, 10 февраля 1821 г. — Димитрий Бибеску просит исправников в Вылче прислать еще 300 вооруженных пандуров против Тудора.

148. — 10 февраля 1821 г. — Н. Вэкэреску о намерении находящихся в Рымнике бояр бежать.

149. — [10? февраля 1821 г.] — Н. Вэкэреску запрашивает сведения о силах, посланных против Тудора.

150. — Брашов, 10/22 февраля 1821 г. — Червенводалис просит Хаджи Попу не посылать товары в Бухарест.

151. — 11 февраля 1821 г. — Письмо Тудора Владимиреску к Н. Вэкэреску о « правах народа ».

152. — 11 февраля 1821 г. — Диван посылает великого ворника Константина Самуркаша с большими полномочиями в Олтению для подавления восстания.

153. — [Бухарест,] 11 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 1 000 грошей, предназначенных на путевые издержки для доктора Арсаки.

154. — 12 февраля 1821 г. — Тудор Владимиреску объясняет Романацкому забиту, почему восстал народ.

155. — 12 февраля 1821 г. — Дрэгулинеску сообщает И. Магеру, что Йордаке [Олимпиот] отправился с 300 арнаутами против Тудора Владимиреску и что в Бухаресте испытывают великий страх перед ним.

156. — [Бухарест,] 12 февраля 1821 г. — Утверждается сумма, необходимая каминару Савве для закупки припасов.

157. — Бухарест, 12 февраля 1821 г. — Утверждается расход в 1 000 грошей, предназначенных на путевые издержки для двух всадников, посланных в Константинополь с боярским ответом султану.

158. — Янушешть, 12 февраля 1821 г. — Хаджи Януш отвечает правительству Валахии, что не может одолжить просимую сумму.

159. — 14 февраля 1821 г. — Сумма, одолженная диваном Крайовы у Хаджи Януша для снаряжения войск, посылаемых против Тудора Владимиреску.

160. — [Бухарест,] 14 февраля 1821 г. — Правительство утверждает расход в 1 050 грошей для покупки припасов, посылаемых в Крайову.

161. — [Крайова,] 14 февраля 1821 г. — Документ, выданный капитану Иоану Бэлтэцяну о том, что он освобождается от податей как один из тех, кто со своими людьми поддерживает правительство против восстания.

162. — Бухарест, 14 февраля 1821 г. — Каймакамы учреждают контроль над ночной охраной Бухареста.

163. — [15? февраля 1821 г.] — Тудор Владимиреску требует от ворника Константина Самуркаша объяснения по поводу происходящих событий, посылая ему одновременно и « народное требование ».

164. — Бухарест, 15 февраля 1821 г. — Осведомительная нота о событиях в Валахии, посланная русским военным властям в Бессарабии.

165. — [Крайова,] 15 февраля 1821 г. — Иоанн Типалдос зовет Николая Глоговяну принять участие в работах дивана в Крайове.

166. — [До 16 февраля 1821 г.] — « Требования румынского народа », составленное Тудором Владимиреску.

167. — 16 февраля 1821 г. — Йордаке Олимпиот одалживает у Димитрия Македонского 2 500 австрийских золотых.

168. — [Бухарест,] 17 февраля 1821 г. — Каймакамы страны пишут ипистату армашии, чтобы он прекратил злоупотребления исправников.

169. — Бухарест, 18 февраля 1821 г. — Пини заверяет ворника К. Самуркаша, наместника в Крайове, что восстание Тудора Владимиреску не имеет поддержки ни одной европейской державы.

170. — Дрэгэшань, 18 февраля 1821 г. — Василий Павлович посылает торговому дому Хаджи Попа в Сибиу известие относительно войска, посланного против Тудора Владимиреску.

171. — [Бухарест,] 18 февраля 1821 г. — Правительство утверждает расход в 100 грошей подъемных для полковника Николае, посылаемого в Крайову.

172. — [Бухарест,] 19 февраля 1821 г. — Правительство утверждает расход в 500 грошей, предназначенных на путевые издержки для всадника, посланного в Константинополь.

173. — Бухарест, 19 февраля 1821 г. — Хр. Папазоглу пишет Конст. Хаджи Попу о восстании Тудора Владимиреску.

174. — [Бухарест,] 20 февраля 1821 г. — Правительство выдает вознаграждение слуджеру Иоану Соломону за геройские поступки в борьбе против Тудора Владимиреску.

175. — [Бухарест,] 20 февраля 1821 г. — Правительство страны утверждает 1 000 грошей жалования кравчему Иоанице Дырзяну.

176. — [Бухарест,] 20 февраля 1821 г. — Нота каймакамов Валахии, направленная консульствам, в которой говорится, что иностранцы не могут иметь при себе оружия и должны ходить ночью только с фонарями.

177. — 20 февраля 1821 г. — Меры для прекращения грабежей, учиняемых таможенными чиновниками.

178. — 21 февраля 1821 г. — Байрактар Михале получает от Конст. Самуркаша 750 талеров для прокормления 200 солдат под командой сердара Йордаке.

179. — 23 февраля 1821 г. — Бояре повествуют каминару Г. Мартоглу, капукехайе при паше Силистрии, об успехах восстания и мерах, принятых для его подавления.

180. — 23 февраля 1821 г. — Воззвание Ал. Ипсиланти к жителям Молдавии, в котором он заверяет их, что не изменит порядков, заведенных в стране.

181. — Лейбах, 23 февраля/7 марта 1821 г. — Письмо, в котором Каподистрия сообщает А. Пини, что царь не одобряет восстание Тудора Владимиреску.

182. — Бухарест, 23 февраля 1821 г. — « Записка о происшествиях » в Валахии, посланная русским властям в Бессарабии.

183. — Кишинев, 23 февраля 1821 г. — Генерал И. Н. Инзов извещает генерала П. Х. Виттгенштейна о начале восстания Тудора Владимиреску и о выступлении Василия Каравия в Галаце.

184. — Яссы, 24 февраля 1821 г. — Михаил Суцу, молдавский господарь, извещает царя Александра I, что Гетерия приступила к действиям по освобождению Греции, и просит о присылке русских войск в страну.

185. — 24 февраля 1821 г. — Диаманди Джувара получает от Конст. Самуркаша 7 731 талер для уплаты жалования солдатам, находящимся под его командой.

186. — [Бухарест,] 25 февраля 1821 г. — Правительство одобряет покупку оружейных кремней для нужд войск, находящихся в Крайове.

187. — [Бухарест,] 26 февраля 1821 г. — Правительство утверждает расход в 350 грошей, выданных в качестве подъемных курьеру, посылаемому в Константинополь.

188. — 27 февраля 1821 г. — Йоргу Вэкэреску просит Нику Влэдеску, сборщика податей в Вылче, отослать ему припасы для борьбы против повстанцев.

189. — Бухарест, 27 февраля 1821 г. — Каймакамы обращаются к великому ворнику Григорию Бэляну, чтобы он принял меры по успокоению жителей Бухареста и воспрепятствовал их бегству.

190. — [Бухарест,] 27 февраля 1821 г. — Правительство одобряет расход в 3 000 грошей на припасы для каминара Саввы.

191. — Бухарест, 27 февраля 1821 г. — Каминар Савва поручает Иордаке Олимпиоту, Иоану Фармаке и Хаджи Продану передать Тудору Владимиреску, чтобы он занимал Крайову и соединился бы с Диаманди Джувара; сами же они должны срочно прибыть в Бухарест.

192. — 28 февраля 1821 г. — Тудор Владимиреску показывает, что Хаджи Продан был подкуплен, чтобы убить его.

193. — [Бухарест,] 28 февраля 1821 г. — Каймакамы нового господаря Скарлата Калимаки удостоверяют получение 2 500 грошей из казны.

194. — [Бухарест,] 1 марта 1821 г. — Утверждаются путевые издержки портара Карабети, посланного к мухафизу.

195. — [Бухарест,] 1 марта 1821 г. — Утверждаются путевые издержки сердара Ставраки, посланного в Константинополь.

196. — [Бухарест,] 1 марта 1821 г. — Каминар Савва получает 2 000 грошей на расходы по охране города Бухареста.

197. — Бухарест, 1 марта 1821 г. — Конст. Капша сообщает Хаджи Попу, что векселя, по которым наступил срок, не могут быть оплачены по причине волнений.

198. — Сибиу, 2/14 марта 1821 г. — Стан Попович пишет Зеновию Попу в Вену об увеличивающемся числе повстанцев и мерах, предпринятых Тудором Владимиреску для укрепления монастырей Цынцзрень, Мотру и Тисмана.

199. — Отетелиш, 3 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску посылает боярам, укрывшимся в Бенешть, головы Йовы и Йенчу, казненных за воровство.

200. — Яссы, [3] марта 1821 г. — Воззвание Ал. Ипсиланти к жителям Валахии, в котором он заверяет их, что сохранит полный порядок во время своего проезда по стране.

201. — 5 марта 1821 г. — Конст. Самуркаш возвращает казне часть полученной суммы.

202. — 5 марта 1821 г. — Сумма, посланная Тудору Владимиреску в Слатину от торгового дома Хаджи Януша.

203. — 5 марта 1821. — Отчет Конст. Самуркаша по поводу использования 20 000 талеров, присланных ему каймакамами в Крайову.

204. — Роман, 5 марта 1821 г. — Александр Ипсиланти просит диван Валахии приготовить провизию и помещение для его солдат, которые пройдут по стране.

205. — Кишинев, 5 марта 1821 г. — Генерал И. Н. Инзов извещает генерала П. Х. Виттгенштейна о событиях, имевших место в Румынских княжествах в январе — феврале 1821 г.

206. — Сибиу, 5/17 марта 1821 г. — К. Влахуцз сообщает Караджке в Пизу, что в страну были призваны турецкие войска для подавления восстания.

207. — [Слатина,] 8 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску обеспечивает боярам из Бенешть убежище в монастыре Хурез.

208. — 8 марта 1821 г. — Приказ Тудора людям Собрания не обижать боярские семьи, направляющиеся в монастырь Козия.

209. — Бухарест, 8 марта 1821 г. — « Записка о происшествиях », случившихся в Валахии, посланная русским военным властям в Бессарабии.

210. — Тульчин, 8 марта 1821 г. — Донесение подполковника И. П. Пестеля генералу П. Д. Киселеву относительно революционных событий в Румынских княжествах.

211. — [Бухарест,] 10 марта 1821 г. — Каймакамы страны избирают великим казначеем вместо Григория Филипеску бывшего великого логофета Александра Филипеску-Вулпе.

212. — Джиорман, 10 марта 1821 г. — Стамате Мэргэрит сообщает Хаджи Конст. Попу о бегстве жителей из Крайовы по причине, « что непременно придут в страну турки ».

213. — 11 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску приказывает людям Собрания не трогать дома восьми боярских семей, находящихся на службе народа.

214. — Кишинев, [11] марта 1821 г. — Генерал Иван Н. Инзов посылает генералу П. Х. Виттгенштейну копию донесения Пини по поводу событий в Румынских княжествах.

215. — Бухарест, 12 марта 1821 г. — Нота австрийского агентства, направленная каймакамам относительно обеспечения защиты австрийских подданных.

216. — Бухарест, 13 марта 1821 г. — Великий казначей Ал. Филипеску-Вулпе приказывает Николаю Гречану, исправнику в Бузэу, принять меры для возвращения бежавших жителей.

217. — Бухарест, 13/25 марта 1821 г. — Каймакамы извещают барона Крейхели, что отступают в Джурджу.

218. — [Буззу,] 15 марта 1821 г. — Отказ деревни Мошешть (Бузэу) от уплаты податей боярину, а также от работ по уборке хлеба.

219. — 15 марта 1821 г. — Послание Скарлата Ал. Калимаки, нового господаря Валахии, митрополиту и жителям, чтобы береглись они « заблуждения восстания ».

220. — [Болинтин,] 16 марта 1821 г. — Воззвание Тудора Владимиреску к жителям Бухареста.

221. — Кымпина, 16 марта 1821 г. — Михаил Филипеску просит Николая Гречану известить его о продвижении отрядов Ипсиланти.

222. — [Бухарест,] 17 марта 1821 г. — Великий казначей Ал. Филипеску-Вулпе пишет исправникам в Бузэу не оказывать сопротивления отрядам Ипсиланти, поскольку страна не имеет оружия, чтобы им воспротивиться.

223. — Бухарест, 17 марта 1821 г. — Нота Пини, посланная митрополиту накануне отъезда из страны.

224. — Мизил, 18 марта 1821 г. — Воззвание Ал. Ипсиланти к жителям Бухареста.

225. — 18 марта 1821 г. — Бояре страны просят тех, что бежали в Брашов, подписать жалобу русскому царю.

226. — 18 марта 1821 г. — Фирман Порты кехай-бею, призывающий мусульман возвратиться к их старым воинственным обычаям.

227. — Константинополь, 19/31 марта 1821 г. — Записка, находившаяся на груди « предателя », казненного турками, в которой и Тудор Владимиреску и Ал. Ипсиланти называются предателями.

228. — 19 марта 1821 г. — Поимка четырех солдат — « добровольцев », ограбивших нескольких помещиков в деревне Бечень (Бузэу).

229. — 20 марта 1821 г. — Воззвание Тудора Владимиреску к жителям Бухареста.

230. — [20] марта 1821 г. — Воззвание Тудора Владимиреску к жителям уездов, разъясняющее их обязанности и цели восстания.

231. — 20 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску извещает, что все, желающие общего блага, должны подписать « доверие от всей души ».

232. — Карантин в Скулень, 20 марта 1821 г. — Молдавские бояре показывают Каподистрии, что были вынуждены покинуть страну по причине предательства господаря Михаила Суцу, и предлагают сформировать комитет из самых влиятельных бояр, который принял бы управление Молдавией.

233. — 21 марта 1821 г. — Наместничество осведомляет сердара Марина Буткулеску, исправника в Телеормане, о мерах, принятых для прекращения грабежей.

234. — 21 марта 1821 г. — Тудор просит великого казначея закрыть торговые лавки и постоялые дворы и подготовить помещения, потому что он вступает в Бухарест.

235. — Бухарест, 22 марта 1821 г. — Осведомительная нота относительно вступления Тудора Владимиреску в Бухарест, посланная русским властям в Бессарабии.

236. — 22 марта 1821 г. — Ламбру Плешкояну сообщает исправнику в Бузэу, что жители деревни Бэлигошь бежали, а жители других деревень поблизости от Брэилы готовятся бежать из страха перед турками.

237. — 23 марта 1821 г. — Клятва бояр, данная Тудору Владимиреску.

238. — 23 марта 1821 г. — Клятва Тудора Владимиреску боярам, данная по приходе в Бухарест.

239. — 23 марта 1821 г. — Сведения о подготовке помещений к приходу Ипсиланти в Бухарест.

240. — Вена, 23 марта 1821 г. — 3 [имен] сообщает Стану, что курс золота повысился.

241. — 24 марта 1821 г. — Правительство приказывает исправникам в Телеормане предоставить в распоряжение стольника Конст. Борэнеску телеги для перевозки сена в Бухарест.

242. — [Брашов,] 25 марта 1821 г. — Бояре, бежавшие в Брашов, описывают австрийскому императору положение в Валахии, создавшееся в результате восстания Тудора Владимиреску, и просят у него помощи для спасения страны.

243. — Бухарест, 25 марта 1821 г. — Митрополит Дионисий Лупу отвечает русскому консульству, почему он до сих пор не довел до сведения публики проклятие патриарха и ноту консула Пини.

244. — [Бухарест,] 26 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску просит у великого казначея людей и припасов.

245. — Бухарест, 26 марта 1821 г. — Казначейство посылает исправникам в Бузэу воззвание Тудора Владимиреску и приказывает им подавить «повстанческий дух» и собрать у жителей недоимки.

246. — Крайова, 26 марта 1821 г. — Нестор Павлович сообщает семейству Хаджи Попа в Сибиу различные сведения касательно восстания.

247. — [Брашов,] 26 марта/7 апреля 1821 г. — Гр. Брынковяну и Гр. Гика просят Флейшхакля переслать по назначению их арзмагзар турецкому правительству и письмо к австрийскому и русскому императорам.

248. — [Бухарест,] 27 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску рекомендует великому казначею Александру Филипеску-Вулпе кравчего Димитраке Другэнеску для назначения исправником в Тырговиште и просит, чтобы стольник Туфяну остался бы на занимаемом им посту.

249. — 27 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея назначить человека, который отправился бы с докладом в Турцию.

250. — [27 марта 1821 г.] — Бояре сообщают Высокой Порте, что Тудор Владимиреску и народ поднялись, чтобы добыть стране права.

251. — [27 марта 1821 г.] — Валашские бояре сообщают русскому царю, что восстание Тудора служит на благо народа, и просят помощи русских войск.

252. — [27 марта 1821 г.] — Валашские бояре сообщают Метерниху, что восстание Тудора преследует цель восстановить старые привилегии страны, и просят его поддержки при турецком дворе.

253. — Яссы, 27 марта 1821 г. — Казначейство приказывает исправникам в Сучаве привести в послушание восставших жителей деревни Ионяса.

254. — 28 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея предоставить ему 12 000 талеров на нужды войска.

255. — [Бухарест,] 28 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея позаботиться о присылке 10 мужицких подвод.

256. — 28 марта 1821 г. — Почтовый надзиратель просит исправника в Бузэу немедленно выслать почтовые деньги, поскольку таков приказ Тудора Владимиреску.

257. — Бухарест, 28 марта 1821 г. — Диван отвечает австрийскому агентству, что, являясь временным учреждением, он не вмешивается в воинские дела.

258. — 28 марта 1821 г. — Жители села Стэнешть обязуются оплатить расходы, связанные с приходом пандуров.

259. — Скулень, 28 марта 1821 г. — А. Пизани посылает митрополиту Молдавии патриаршее проклятие, чтобы он довел его до сведения жителей.

260. — Скулень, 28 марта 1821 г. — А. Пизани побуждает молдован покориться Турции.

261. — [Бухарест,] 29 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску предлагает митрополиту созвать совещание с боярами для составления ответных посланий пашам дунайских крепостей.

262. — Бухарест, 29 марта 1821 г. — Диван Валахии просит барона Строганова поддержать при турецком дворе просьбу не присылать в страну турецкие войска.

263. — [Лейбах, 29] марта 1821 г. — М. Суцу извещается от царского имени, что Россия не выступит против Турции в поддержку гетеристов, но молдаванам предоставляется убежище в России.

264. — [Яссы,] 29 марта 1821 г. — Михай Суцу извещает диван, что покидает «временно» страну, и советует учредить «временное наместничество», а также послать заявление о покорности Турции.

265. — Яссы, 29 марта 1821 г. — Сведения о событиях в Молдавии,присланные Каподистрии от Ник. Росетти Розновану.

266. — 30 марта 1821 г. — Иоан, логофет из волости Кымптул, удостоверяет получение воззвания Тудора Владимиреску.

267. — 30 марта 1821 г. — Приказ полковника Иордаке Христофи пандурам и арнаутам не трогать дома и имущества Ионицы и Георге Магеру.

268. — [Бухарест,] 30 марта 1821 г. — Игумен Котроченского монастыря выдал 2 300 грошей на нужды войска.

269. — [Яссы,] 30 марта 1821 г. — Бояре дивана — после отъезда господаря М. Суцу — призывают всех жителей уезда Текучь спокойно продолжать полевые работы.

270. — Кишинев, 30 марта 1821 г. — Генерал И. Н. Инзов осведомляет генерала П. К. Витгенштейна о влиянии, оказываемом Гетерией на население в Бессарабии.

271. — Брашов, 30 марта 1821 г. — Часть бояр, бежавших в Брашов, сообщают русскому царю о положении в Валахии и трудностях, испытываемых бежавшими от восстания.

272. — [31 марта 1821 г.] — Тудор Владимиреску осведомляет бояр, бежавших в Брашов, о целях восстания, и просит их сотрудничать с боярами, оставшимися в стране.

273. — [Сэрата,] 30 марта 1821 г. — Ламбро Плешкояну сообщает исправникам в Бузэу, что рабочие отказываются работать на виноградниках бывшего великого ворника Иордаке Филипеску в Сэрате.

274. — 31 марта 1821 г. — Ламбро Плешкояну и логофет Ион сообщают исправникам в Бузэу, что жители деревень разбежались и они не в состоянии выполнить полученные приказы.

275. — [Бухарест,] 31 марта 1821 г. — Тудор Владимиреску просит диван учредить в Котрочень особый трибунал из трех судей, чтобы разбирать проступки и кражи, совершенные пандурами.

276. — 31 марта 1821 г. — Александр Ипсиланти просит наместничество ходатайствовать перед пашами с Дуная не вступать с армией в страну, потому что между Россией и Турцией ведутся переговоры о сложении оружия гетеристами.

277. — Бырлад, 31 марта 1821 г. — Два боярина из Бырлада просят у великого ворника Костаке Конаке советов, что им делать, и извещают его о событиях, случившихся там, и о поведении жителей.

278. — Яссы, 31 марта 1821 г. — Митрополит Молдавии подтверждает русскому консулу получение анафемы патриарха и заверяет его, что примет все необходимые меры.

279. — [31 марта 1821 г.] — Жалоба молдавских бояр, направленная Высокой Порте, относительно грабежей и убытков, причиненных гетеристами, и удаления греков из страны.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ

Том II

1. — 1 апреля 1821 г. — Клятва группы молдавских бояр, решивших составить политическую программу « на благо общества » и образовать фонд путем личных взносов.

2. — 1 апреля 1821 г. — Молдавский диван приказывает чиновникам уездов Галац, Путна и Текуч оказывать помощь ворнику Алеко Калимаху в деле надзора за зарубежными движениями и их открытия.

3. — 2 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску приказывает пропустить семью А. Вилара в Брашов.

4. — Бухарест, 3 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску сообщает митрополиту Дионисию, что он не отступит перед турками, и побуждает его не покидать своего места, обещая ему 500 пандуров для личной охраны.

5. — 3 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея ассигновать сумму для оплаты солдат, которым поручена охрана города Рошиорь де Веде.

6. — 3 апреля 1821 г. — Каймакамы Константин Негри и Ш. Вогориде просят митрополита Дионисия осудить обращение (арзмагзар) « народа Валахии » к Турции, составленное и подписанное « по принудительному наущению Тудора ».

7. — 3 апреля 1821 г. — Исправники уезда Бузэу, Григорий Тэуту и Николай Гречану, сообщают великому казначею о настроении жителей уезда и о бегстве горожан.

8. — 3 апреля 1821 г. — Денежные суммы, выплачиваемые командирам арнаутов, на которых возложена охрана Бухареста.

9. — 3 апреля 1821 г. — Ион Раковицэ сообщает сведения о гетеристах ворнику Алеко Калимаху.

10. — Бухарест, 4 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску извещает великого казначея о том, что он решил сопротивляться проискам фанариотов и что он посылает Павла Македонского за советом на совещание в митрополию.

11. — 4 апреля 1821 г. — Командир пандурских частей в Дрэгэшань, Преда Другэняну обращается к сердарю Диаманди с просьбой доставить двух пандуров, не представившихся «в положенный им срок».

12. — 4 апреля 1821 г. — Молдавский диван приказывает ворнику Алеко Калимаху принять меры к тому, чтобы хорошо проводились сельскохозяйственные работы.

13. — [4 апреля 1821 г.] — Митрополит Вениамин и крупное боярство просят поддержки и защиты у царя Александра I.

14. — [Яссы, 4 апреля 1821 г.] — Молдавские бояре заверяют А. Пизани, что жители страны не замешаны в происшедших волнениях; в то же время они просят помощи, чтобы воспрепятствовать прохождению греческих повстанцев через Молдавию.

15. — [4 апреля 1821 г.] — Молдавские бояре благодарят австрийского императора за поддержку, оказанную им Иосифом Раабом.

16. — 5 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску требует от митрополита и великого казначея сведений о происходящих в Молдавии событиях и предлагает наладить переписку с ясским правительством ввиду общих действий.

17. — 5 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея распорядиться о том, чтобы «пруды в Урзичень были отобраны до болота».

18. — 5 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску требует от митрополита и великого казначея распорядиться о рекрутском наборе во всех уездах.

19. — 5 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску требует, чтобы великий казначей распорядился прислать половину плэешов, находящихся в провинции, в Бухарест вместе с необходимым снаряжением.

20. — 5 апреля 1821 г. — Исправник Вылчи извещает жителей сел, входивших в волость Черна де Жос, о мероприятиях против злоупотреблений и убеждает их вступить в ряды ополчения Тудора Владимиреску.

21. — 5 апреля 1821 г. — Исправник Горжа призывает капитана Иоанна Магеру, чтобы дать ему необходимые указания вследствие строгих приказов господина слуджера, командующего войсками.

22. — 5 апреля 1821 г. — Петраке Караджа требует от командира Анастасия освобождения двух пандуров, посланных им за почтовыми лошадьми.

23. — 5 апреля 1821 г. — Реестры хлебных пайков, ежедневно выдаваемых бухарестским солдатам.

24. — Бухарест, 5/7 апреля 1821 г. — Н. Цицирас сообщает Константину Хаджи Попу о положении в Бухаресте.

25. — [5 апреля 1821 г.] — Магзар бежавших в Буковину молдавских бояр, жалующихся турецкому правительству на то, что М. Суцу отдал страну во власть гетеристам, и требующих назначения другого господаря.

26. — 6 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея послать ему из Черники знатока турецкого языка и сохранить почтовое сообщение по дороге в Силистру и Браилу.

27. — Джорман, 7 апреля 1821 г. — Стамате Мэргэрит пишет Хаджи К. Попу о турецких набегах.

28. — 8 апреля 1821 г. — Жители гор. Питешти обязуются содержать солдат капитана Симиона [Мехединцяна], поставленных там Тудором Владимиреску для охраны города.

29. — Бухарест, 9 апреля 1821 г. — Г. Карайанопулос сообщает Хаджи Янушу о положении в Бухаресте и о поведении пандуров и арнаутов.

30. — [Бухарест,] 9 апреля 1821 г. — Квитанция каминара Саввы на деньги, полученные им от цехов для оплаты солдат.

31. — [Бухарест,] 9 апреля 1821 г. — Удостоверяется, что архимандрит монастыря Раду Водэ выдал 1000 грошей на нужды солдат.

32. — Кымпулунг, 10 апреля 1821 г. — Г. Бэляну посылает на утверждение А. Ипсиланти черновик памятной записки русскому царю, в которой он излагает цель восстания Тудора Владимиреску и просит у царя поддержки в деле завоевания независимости страны и установления местной власти.

33. — 11 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску отвечает великому казначею, что он осведомлен о вступлении турок в страну и просит его распорядиться о переводе населения придунайских сел внутрь страны.

34. — 11 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску ходатайствует перед великим казначеем об уменьшении оброка в селах волости Дымбовица и податей княжеских цыган и факельщиков.

35. — 11 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея распорядиться о том, чтобы войско снабжали солониной вместо свежего говяжего мяса.

36. — 12 апреля 1821 г. — Обращенный к паше в Джурджу арз о том, чтобы прислали турецкого представителя, который выслушивал бы жалобы населения.

37. — 12 апреля 1821 г. — Молдавский диван выражает похвалу бану Иоанну Миклеску за то, что он усмирил жителей уезда Васлуй и заставил их обрабатывать землю.

38. — 13 апреля [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея распорядиться о том, чтобы уездные исправники поселили бежавших с берегов Дуная жителей на участках пахотной земли и в местах, пригодных для пастбищ.

39. — 13 апреля 1821 г. — Великий казначей предписывает исправникам Бузэу сообщить о положении в уезде.

40. — 13/25 апреля 1821 г. — Сообщение из Константинополя об отголосках событий в Валахии и о мерах, предложенных Турцией.

41. — 14 апреля [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея уменьшить на половину дань села Крецешть волости Сабарул де Сус (Ильфов).

42. — [Бухарест, 14/26 апреля 1821 г.] — Валашский диван отрицает меры, предпринятые А. Ипсиланти, и требует от него прекращения выпуска воззваний.

43. — [14] апреля 1821 г. — Молдавский диван посылает агу Петраки Негря и спэтара Гаврила Яманди к браиловскому паше, чтобы доказать ему «непричастность» страны к бунту.

44. — 15 апреля 1821 г. — Правящие бояре занимают 30 000 талеров у барона Сакеларие, чтобы оплатить стражу Бухареста.

45. — Бухарест, 16 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску получает 80 000 талеров от казначейства для нужд « Народного собрания ».

46. — 16 апреля [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея разослать письменные обращения к уездам и сообщить ему, прибыли ли питар Ионицэ Жиану и стольник Константин Борэнеску.

47. — [Бухарест,] 18 апреля 1821 г. — Распоряжение о выплате 500 талеров на расходы стольнику К. Борэнеску и питару Жиану, посланным с грамотами к силистрийскому паше.

48. — [Бухарест,] 18 апреля 1821 г. — Распоряжение о выплате 520 талеров на расходы липканам, отправленным в уезды и серхаты.

49. — 18 апреля 1821 г. — Иордаке Олимпиот предписывает исправникам в Телеормане принять меры к поимке пандуров и арнаутов, занимающихся грабежом, и послать на суд комитета из Кымпулунга.

50. — [Яссы,] 18 апреля 1821 г. — Диван приказывает исправникам в Дорохое преследовать зачинщиков бунта и вернуть сельское население к мирному труду, поскольку гетеристы « убрались из страны » и « не приходится бояться » турецких войск.

51. — 19 апреля 1821 г. — Митрополит, епископы и бояре назначают Павла Македонского своим депутатом в Народное Собрание.

52. — [Тырговиште,] 19 апреля 1821 г. — Прокламация А. Ипсиланти к жителям Валахии, в которой он излагает свою точку зрения на дальнейшее устройство страны.

53. — [11—20 апреля 1821 г.] — Воззвание силистрийского паши, призывающего изгнать гетеристов из Молдавии и обеспечить сев.

54. — 21 апреля [1821 г.] — Полковник Иордаки Христофи просит прислать ему в Слатину солдат, согласно приказу Тудора Владимиреску.

55. — Кишинев, 21 апреля 1821 г. — Докладная записка генерала И. Н. Инзова о событиях в Придунайских княжествах.

56. — 22 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея поручить одному из исправников Влашки переселить придунайские деревни во внутренние области страны.

57. — 22 апреля [1821 г.] — Тудор Владимиреску пересылает великому казначею полученные от исправника Вылчи письма и деньги и требует, чтобы на этого исправника возложили ответственность за возврат 5 000 талеров, взятых Тудором взаймы у Хаджи Януша.

58. — 22 апреля 1821 г. — Думитру Гырбя извещает Павла Владимиреску о том, что он не тронет имущества Лэудата Фрумушану, будучи его соседом и другом.

59. — [Крайова,] 22 апреля 1821 г. — Человек Н. Глоговяну сообщает ему, что И. Соломон не дает пандуров для бояр, что слуджер Кости примкнул к И. Самуркашу в Калафате, и просит его, чтобы непослушного виноградаря Станчу отправили на допрос к В. Гельмеджану.

60. — 22 апреля 1821 г. — Каминар Савва получает в казначействе мартовское жалование для делибаши Михаила и туфекчибаши Димитрия.

61. — 22 апреля 1821 г. — Сердар Иордаки Олимпиот предписывает телеорманским исправникам отправить в Гзешти всех начальников семи уездных конных почт вместе с имеющимися в их распоряжении ямщиками, лошадьми и телегами.

62. — 23 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея назначить четырех бояр, чтобы отвезти арзы в Видин и Браилу.

63. — Тырговиште, 23 апреля/5 мая 1821 г. — Александр Ипсиланти отдает распоряжения в связи с письмами, найденными у доктора Теодосие Георгиаде, которого Тудор Владимиреску отправил в Брашов.

64. — Бухарест, 24 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску приказывает ватафу в Кымпине пропустить скот логофета К. Голеску.

65. — [24 апреля 1821 г.] — Юсуф-паша призывает жителей Молдавии вернуться к их занятиям, обещая покарать лишь участников восстания.

66. — 25 апреля 1821 г. — Валашский диван берет взаймы 70 000 талеров на нужды страны.

67. — 25 апреля 1821 г. — Известия о бегстве жителей сел уезда Бакзу и о нашествии турок.

68. — Бухарест, 26 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску требует возвращения с полпути имущества бывшего господаря А. Суцу.

69. — 26 апреля 1821 г. — Молдавский диван посылает меделничера Николая Мандря и дьяка Скарлата Хереску к мухафизу из Браилы для того, чтобы вместе с отцом Гедеоном они засвидетельствовали верность « райи » Порте и доказали, что молдаване « были непричастны к бунту ».

70. — 27 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску требует у великого казначея 5 000 талеров на нужды войска и 2 000 талеров на жалованье берейторам.

71. — Янушешть, 27 апреля 1821 г. — К. Николае сообщает Хаджи Янушу, что Иордаке Олимпиот воевал с турками в Питешть и что Рогобет был схвачен.

72. — Оршова, 27 апреля 1821 г. — Петракис Кулаоглу извещает Хаджи Януша о переходе турок в Калафате и о попытке паши из Ада-Кале схватить Д. Гырбя.

73. — 28 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея прислать ему гарантию от имени дивана на сумму, необходимую для набора 4000 платных солдат.

74. — 28 апреля [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея составить ответы на некоторые сообщения и грамоты, чтобы послать их исправнику в Вылчу.

75. — Бухарест, 28 апреля 1821 г. — Диван предписывает уплатить 5 000 талеров за наем 20 телег, « служивших господину слуджеру Тудору Владимиреску ».

76. — 28 апреля 1821 г. — Приписываемое Георге Лаззру письмо о попытках каминара Саввы освободить бояр, заключенных в Белведере Тудором Владимиреску, и об отсутствии продовольствия в Бухаресте.

77. — 28 апреля 1821 г. — Городское управление Галаца сообщает старосте Путны о мерах, которые примут в отношении появившихся в крае 60 арнаутов и греческих бойцов.

78. — Скуляны, 28 апреля 1821 г. — Росетти-Розновану просит губернатора Бессарабии права на убежище для себя и своего сына.

79. — [Бухарест,] 29 апреля 1821 г. — Диван отдает распоряжение о выплате 1500 талеров на издание прокламации Тудора Владимиреску.

80. — [Бухарест,] 29 апреля 1821 г. — Диван предписывает уплатить 272 талера посланному в Яссы курьеру австрийского агентства.

81. — 30 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея выдать паек, причитающийся остальным 370 неферам, находящимся под командой Хаджи Продана.

82. — 30 апреля 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея выдать паек, следуемый остальным 15 солдатам, нанятым для усиления охраны Бухареста.

83. — 30 апреля 1821 г. — Стольник Джани Орэшан просит великого казначея подписать письмо, чтобы отправить его паше в Видин.

84. — 30 апреля 1821 г. — Реестр хлебных пайков для бухарестских солдат на апрель.

85. — [Бухарест,] 30 апреля 1821 г. — Реестр пайков на апрель для находившихся в Бухаресте солдат.

86. — Янушешть, 30 апреля 1821 г. — К. Николае сообщает Хаджи Янушу о неповиновении барщинных крестьян и поведении людей, командуемых Иордаке и Фармаке.

87. — 30 апреля 1821 г. — Митрополит Вениамин и бояре призывают к спокойствию жителей уезда Дорохой, которые, поддавшись «ложным слухам», месяц тому назад начали переселяться.

88. — 30 апреля 1821 г. — Исправник уезда Нямц спэтар Стурза призывает жителей к вооруженному выступлению против гетеристов.

89. — Апрель 1821 г. — Тудор Владимиреску удостоверяет, что он получил 1800 талеров от казначейства.

90. — [Конец апреля 1821 г.] — План действий, направленных против пандуров Тудора Владимиреску и гетеристов.

91. — [Апрель 1821 г.] — Молдавские бояре доказывают царю, что жители Молдавии непричастны к восстанию, и просят поддержки для обеспечения безопасности страны.

92. — [Апрель 1821 г.] — Самеш Путны Михаил Вейса докладывает правительству о положении в крае и предлагает ряд мероприятий с целью восстановления порядка.

93. — [Апрель 1821 г.] — Доклад подполковника И. П. Пестеля о событиях в придунайских княжествах.

94. — 1 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея распорядиться о том, чтобы исправники в Горже и Мехединце выплатили денежные суммы, взятые им взаймы на нужды армии у Гицэ Опрана и Фоты Поповича.

95. — Крайова, 1 мая 1821 г. — Нестор Попович сообщает торговому дому Хаджи Попа сведения о противоречивых приказаниях каймакама и Тудора Владимиреску.

96. — Яссы, 1 мая 1821 г. — Секретарь австрийского агентства Кантемир удостоверяет, что стольник Ионицэ Бута был вынужден заплатить жалованье арнаутам гетманства.

97. — Питешти, 3 мая 1821 г. — Анастасие Еустахие пишет в Сибиу Хаджи Янушу о судьбе своего зятя Константина, приговоренного к смерти Тудором и затем помилованного.

30*

98. — 4 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея послать ему в лагерь продовольствие и 10 000 ок соли.

99. — 4 мая 1821 г. — Поимка 40 беглых пандуров и отправка их командиром на шестимесячные каторжные работы.

100. — Крайова, 4 мая 1821 г. — Константин Канецос пишет Хаджи Янушу о захвате оружия сердаром Диаманди и о неповиновении жителей.

101 .— 5 мая [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея заменить на стройке Кынинень человека Самуркаша другим, более преданным.

102. — 6 мая [1821 г.] — Тудор Владимиреску ходатайствует перед великим казначеем об удовлетворении просьбы Хаджи Продана и Александра Павловича Николаевича относительно болгар из Бухареста и Ильфовского уезда.

103. — 6 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску подтверждает получение 2 000 талеров от казначейства.

104. — 7 мая 1821 г. — Исправник Влашки сообщает Тудору Владимиреску, что под влиянием слухов о нашествии турок в страну жители его уезда разбежались. Он просит письменных инструкций для успокоения умов.

105. — Хушь, 7 мая 1821 г. — Хушский епископ Малетий пишет аге, чтобы тот посоветовал жителям не покидать города.

106. — Брашов, 9 мая 1821 г. — Арзмагзар бежавших в Трансильванию валашских бояр, которые просят Турцию выступить против Тудора и Ипсиланти.

107. — [До 9 мая] 1821 г. — Оставшиеся в Бухаресте бояре, под давлением повстанцев, просят Меттерниха повлиять вместе с русским царем на Турцию, чтобы были восстановлены прежние привилегии Валахии.

108. — 10 мая [1821 г.] — Тудор Владимиреску просит великого казначея распорядиться о переводе сердара Пырву с места исправника Вылчи на место исправника в Мехединце и о назначении полковника Василе Гельмеджану и стольника Джигырту на должность исправников в Вылче.

109. — 10 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску просит великого казначея прислать ему в лагерь 3 000 ок соли.

110. — Янушешть, 10 мая 1821 г. — Ш. Христодулу извещает сердара Полихрония об убийстве Н. Кулоглу и о неповиновении барщинных крестьян.

111. — Тырговиште, 11/23 мая 1821 г. — Александр Ипсиланте пишет Иордаке Олимпиоту (?), что руководимое Кантакузиным движение войска необходимо и что Тудор Владимиреску поступает неправильно.

112. — 12 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску получает 300 талеров от казначейства.

113. — Бухарест, 12 мая 1821 г. — Казначейство назначает слуджера Николае Гречану исправником уезда Слам Рымника и поручает ему собирать сведения о том, « что происходит в Молдавии ».

114. — Оршова, 13 мая 1821 г. — Полизаки Димитриу извещает Хаджи Януша о том, что по приказу Тудора пленные турки были освобождены.

115. — 14 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску посылает 10 пандуров сопровождать до Тырговиште бухарестских бояр, находившихся в заключении в Бельведере.

116. — [14 мая 1821 г.] — Тудор Владимиреску разрешает великому казначею Александру Филипеску-Вулпе уехать из Бухареста.

117. — Глогова, 14 мая 1821 г. — Известия о поимке В. Виишоряну в Чернецах.

118. — Бухарест, 15 мая 1821 г. — Тудор Владимиреску берет взаймы 240 000 лей от имени казначейства, чтобы заплатить жалованье арнаутам Хаджи Продана и Димитрия Македонского.

119. — Тырговиште, 15/27 мая 1821 г. — А. Ипсиланти пишет Иордаке Олимпиоту (?) о том, что Тудора Владимиреску предупредили о необходимости побега и что Савва отправится в Тырговиште.

120. — 15 мая 1821 г. — О сожжении Фокшан добровольцами.

121. — 17 мая 1821 г. — Письма к митрополиту Вениамину « от всех, не покинувших землю Молдавии », в которых его просят возвратиться и описывают ему настроение в стране.

122. — 15 мая 1821 г. — Известия о положении в Хырцешти и Микшунешти (Роман), где жители проявили неповиновение.

123. — Яссы, 19 мая 1821 г. — Прокламация Г. Кантакузино-Деляну при его возвращении в Молдавию.

124. — [Константинополь, 21 мая 1821 г.] — Фирман султана валашским боярам, содержащий требование об оказании помощи турецким войскам при подавлении восстания.

125. — Питешти, 22 мая 1821 г. — Зотос Рессис сообщает Хаджи Янушу об обстановке ареста Тудора Владимиреску в его лагере.

126. — Тырговиште, 23 мая/4 июня 1821 г. — А. Ипсиланти письменно извещает одного из гетеристских командиров, что Тудор Владимиреску заключен в тюрьму в Тырговиште, и убеждает его вступить с войском в этот город.

127. — Питешти, 23 мая/4 июня 1821 г. — Иордаки Олимпиот о наказании Тудора Владимиреску.

128. — Яссы, 23 мая 1821 г. — Г. Кантакузино убеждает солдат не забирать у жителей лошадей и вещей; в случае неповиновения виновники подлежат исключению из рядов армии.

129. — Питешти, 24 мая/5 июня 1821 г. — Иордаке Олимпиот, Иоанн Фармаке, Хаджи Продан и Д. Македонский извещают одного из руководителей Гетерии о том, что они объявили Тудора Владимиреску недостойным быть командиром и что они призвали на его место ворника Г. Бэляну.

130. — Яссы, 25 мая 1821 г. — Прокламация Г. Кантакузино-Деляну к боярам второго и третьего ранга с требованием о поддержке Гетерии.

131. — Бухарест, 31 мая/12 июня 1821 г. — Д. Удрицкий сообщает бежавшим в Брашов митрополиту и боярам приглашение каймакама вернуться на родину.

132. — [Май, 1821 г.] — Об отношении молдавских бояр к событиям 1821 года.

133. — Копоу [Яссы], 1 июня 1821 г. — Прокламация Г. Кантакузино к жителям Молдавии об его отступлении из Ясс.

134. — Брашов, 1 июня 1821 г. — Памятная записка бояр, бежавших в Брашов, посланная русскому императору.

135. — Стынка, 8 июня 1821 г. — Г. Кантакузино — Деляну запрещает командирам и солдатам вмешиваться в управление страной.

136. — 3 июня [1821 г.] — Шт. Вогориде просит митрополита Вениамина Костаке возвратиться в страну.

137. — 5 июня 1821 г. — Командующий турецкими войсками Эльхаджи Мехмед Ахмед требует от городских властей Бухареста 25 000 пиастров на содержание войск.

138. — [Брашов,] 6 июня 1821 г. — Валашские бояре просят губернатора Трансильвании распорядиться о возвращении на родину крестьян, бежавших туда.

139. — 7 июня 1821 г. — Мухафиз Джурджу — Измаил Хакы упрекает митрополита Дионисия Лупу в том, что он не принял мер против восстания.

140. — 10 июня 1821 г. — Свидетельство о помиловании участника восстания И. Рэскрэча.

141. — [Брашов,] 12 июня 1821 г. — Бежавшие в Брашов бояре излагают К. Негри причины, по которым они не могут вернуться на родину.

142. — Хородничень, 12 июня 1821 г. — Василе Капша сообщает бежавшему в Черновцы Дракаки Росету, что крестьяне в его имении отказываются работать, особенно после прихода Г. Кантакузино с его гетеристами.

143. — 14 июня 1821 г. — Каймакам К. Негри возражает, что причины, по которым бежавшие в Брашов митрополит и бояре не возвращаются на родину, необоснованы.

144. — [15? июня 1821 г.] — Памятная записка Георгию Кантакузино, в которой ему описывают бедствия, причиненные в Молдавии гетеристами, и требуется, чтобы он не выпускал больше воззваний.

145. — Яссы, 18 июня 1821 г. — Пахарник Г. Брэеску от имени кехаи-бея уговаривает бояр верхних уездов вернуться в свои дома и на службу.

146. — [23 июня 1821 г.] — Арзмагзар брашовских бояр, обращенный к турецкому правительству, в котором они срочно просят ускорить приезд господаря и принять меры для того, чтобы ни один из повстанцев, бежавших за границу, никогда не мог возвратиться в страну.

147. — Крайова, 25 июня 1821 г. — К. Канецос сообщает Хаджи Янушу, что пандуры сдаются туркам.

148. — 27 июня 1821 г. — Анастасие Михалоглу просит Хаджи Продана прислать ему пороха и патронов и объясняет ему, что ничуть не замешан в деле о задержке его экипажа.

149. — Оршова, 1 июля 1821 г. — Г. Опран сообщает К. Хаджи Попу о сопротивлении восставших пандуров и о получении паспорта для бежавшего в Австрию Иоанна Соломона.

150. — 4 июля 1821 г. — Бежавший в Сучаву Г. Пашкану сообщает Шт. Вогориде, что он не может вернуться на родину по болезни и что другие бояре расселились по всей Буковине.

151. — Сибиу, 8/20 июля 1821 г. — Г. Левентис сообщает новости А. Виларе, осуждая поведение митрополита и некоторых бояр.

152. — Колинкэуць, 11 июля 1821 г. — Митрополит Вениамин сообщает генералу Инзову, что он ответит на письма Шт. Вогориде, призывающего его вернуться на родину, после того, как он сговорится с боярами-беженцами.

153. — Брашов, 12 июля 1821 г. — Памятная записка эмигрировавших бояр русскому царю с описанием грабежей и насилия, учиненных турками в Валахии.

154. — 12 июля 1821 г. — Кехая-бей от имени сераскира в Браиле приказывает уездным агам прекратить злоупотребления по отношению к « верным поданным ».

155. — Шкея, 15 июля 1821 г. — Грабежи аскерлиев в имении Дракаха Росета и опустошение амбаров крестьянами.

156. — Горж, 17 июля 1821 г. — Меделничер Константин, назначенный горжским самешем, извещает Хаджи Януша о столкновении турок с повстанцами в Слобозии.

157. — Крайова, 19 июля 1821 г. — К. Канецос пишет Хаджи Янушу об убытках, причиненных возмутившимися барщинными крестьянами.

158. — Сибиу, 20 июля 1821 г. — А. Пини сообщает митрополиту Дионисию, что он отправил царю жалобу бежавших в Брашов бояр.

159. — [Брашов,] 20 июля 1821 г. — А. Ксенократис пишет Хаджи Янушу о том, что по слухам Россия объявила войну Турции.

160. — Хацег, 21 июля 1821 г. — Известия о преследовании и убийстве пандуров и жителей турками.

161. — Оршова, 21 [июля] 1821 г. — Г. Опран сообщает К. Попу, что в Валахии господствуют турки и что повстанцы отступают в горные селения.

162. — 23 июля 1821 г. — Приказ кехаи-бея исправнику в Херце принять меры к поимке гетеристов и распорядиться о снабжении турецких войск.

163. — Оршова, 24 июля 1821 г. — О выступлении пандуров в Вырчорове.

164. — Оршова, 29 июля 1821 г. — Известия о преследовании пандуров и их переходе в Австрию.

165. — 30 июля 1821 г. — Исправники уезда Бузэу приказывают ватафу волости Слэник принудить к повиновению барщинных крестьян в имении К. Периецяну.

166. — Июль 1821 г. — Описание страданий, которые претерпели жители Молдавии с момента вступления турецких войск.

167. — Июль 1821 г. — Информационное сообщение о событиях, происходивших в Придунайских княжествах в июне и июле 1821 г.

168. — Июль 1821 г. — Информационное сообщение гвардейского капитана Бурцова о событиях, происшедших в Придунайских княжествах в июне и июле 1821 г.

169. — Июль 1821 г. — Информационное сообщение капитана гвардии Бурцова о событиях, происшедших в Придунайских княжествах в мае — июле 1821 г.

170. — [Июль, 1821 г.] — Счет денег, присвоенных господарем Михаилом Суцу.

171. — Оршова, 2 августа 1821 г. — Г. Мэческу сообщает Хаджи Янушу сведения о сопротивлении пандуров и о некоторых внешнеполитических событиях.

172. — Оршова, 4 августа 1821 г. — Полихроние извещает своего брата Хаджи Януша о том, что турки разграбили его имущество и что австрийские власти принимают меры против беженцев из Валахии.

173. — [После 7 августа 1821 г.] — Мехмед-паша Силистра валеси излагает причины казни бимбаши Савы и приказывает турецким воинам щадить невиновных, а жителям вернуться к обычным занятиям.

174. — 10 августа 1821 г. — Известия о столкновении пандуров с турками в имении на Джилорте.

175. — 11 августа 1821 г. — Фирман видинскому паше о мерах, которые он должен предпринять для возвращения жителей Олтении по домам, а также о мерах, связанных с управлением доходами страны.

176. — 10—19 августа 1821 г. — Фирман о принятии мер против недисциплинированных солдат в турецких войсках, присланных в Придунайские княжества.

177. — 19 августа 1821 г. — Заявления некоторых обвиняемых о том, что происходило в феврале, когда Тудор Владимиреску проходил с пандурами через села Мургашь и Бенешть.

178. — Драчинец, 20 августа 1821 г. — Слухи о выступлении в скором времени русских и австрийских войск против турок.

179. — 22 августа 1821 г. — Приказ об описи домов, сожженных или пострадавших во время боев с арнаутами Саввы. Их список и денежная стоимость убытков.

180. — Одесса, 22 августа 1821 г. — Строганов пишет Иордаке Розновану о возможностях улучшения положения в Молдавии.

181. — 23 августа 1821 г. — Удостоверения о помиловании пандуров — участников восстания.

182. — 26 августа / 7 сентября 1821 г. — Хатихумаюм командирам турецких войск в Молдавии о запрещении злоупотреблений, совершаемых солдатами.

183. — Шкея, 29 августа 1821 г. — Известия о действиях разбросанных групп гетеристов в Молдавии и о бунте цыган в Хойсешть.

184. — [Константинополь,] 30 августа — 8 сентября 1821 г. — Султан предписывает Мехмет Селиму-паше указать валашским и молдавским боярам, что их долг вернуться в страну и помогать каймакамам до назначения господарей.

185. — [30 августа 1821 г.] — Хатихумаюм об отправке мумбашира для расследования злоупотреблений, совершенных турецкими солдатами, и для восстановления порядка в Валахии.

186. — 31 августа 1821 г. — Жалоба уполномоченного монастыря Хурез каймакаму Крайовы с требованием, чтобы крестьяне из Кырлиджи (Горж) возвратили скиту Половрач виноградники, присвоенные ими во время восстания якобы по приказу Тудора.

187. — [18/30? августа 1821 г.] — Командующий турецкими войсками в Молдавии просит И. Рааба уговорить молдавских бояр вернуться на родину.

188. — Брашов, 31 августа 1821 г. — Находящиеся в Брашове валашские бояре просят покровительства австрийского императора для восстановления порядка в стране и установления постоянной местной власти.

189. — [Август,] 1821 г. — Список бояр, назначенных исправниками в августе, и продажная цена откупов.

190 . — [Брашов, август? 1821 г.] — Сведения о разногласиях среди бояр в Брашове и образование группы, враждебной А. Пини.

191. — Сибиу, 13 сентября 1821 г. — Хаджи Януш просит видинского Дервиша-пашу приостановить разграбление его имущества.

192. — Сибиу, 16 сентября 1821 г. — Хаджи Януш пишет Канецосу, чтобы тот составил список убытков, понесенных им в имениях Валахии ввиду их возмещения.

193. — Сибиу, 17/29 сентября 1821 г. — К. Хаджи Поп просит бояр-эмигрантов представить ему вывезенные ими драгоценности для наложения таможенной печати ввиду их возвращения в страну.

194. — Брашов, 17/29 сентября 1821 г. — Задуманный шантаж в связи с документами, компрометирующими валашских бояр.

195. — Клуж, 18 сентября 1821 г. — Австрийские власти советуют находящимся в Сибиу олтенским боярам вернуться на родину и заявляют, что перешедшие в Австрию повстанцы будут удалены с границы.

196. — [Бухарест,] 19 сентября 1821 г. — Правительство принимает меры ввиду назначения епистатов в монастырях, покинутых игуменами, объединившимися с гетеристами.

197. — [Черновцы, 20? сентября 1821 г.] — Молдавские бояре просят Турцию удалить греков и арнаутов, учредить местное правление, размежевать поместья и составить « свод законов » на молдованском языке.

198. — Сибиу, 21 сентября 1821 г. — Полихроние рекомендует — среди прочего — секретарю Хаджи Януша Канецосу не разрешать обитателям землянок вернуться жить в них, т.к. они проявляют неповиновение.

199. — 25 сентября 1821 г. — Решение правительства об освобождении от каторжных работ в Телеге девяти человек, заключенных по подозрению в участии в восстании.

200. — Фолешти, 27 сентября 1821 г. — Упоминание о конвоировании гетеристов в Константинополь, захваченных в плен, и о поведении турок.

201. — [Сентябрь, 1821 г.] — Заметки о расходах, понесенных бухарестским монастырем Раду Водэ на паек арнаутам и на выплачиваемые туркам штрафы.

202. — [Сентябрь, 1821 г.] — Дервиш-паша извещает бояр Крайовского дивана о том, что он приказал, чтобы жителям не причиняли больше неприятностей; в то же время он просит составить список пайков, выданных турецким частям.

203. — [Брашов,] 1 октября 1821 г. — Памятная записка митрополита Дионисия синоду русской церкви об ужасах, совершаемых турками с помощью вернувшихся в страну бояр.

204. — [Барга,] 3 октября 1821 г. — Т. Балш пишет, что положение в Молдавии плачевно и что он сожалеет о своем возращении домой.

205. — 5 октября 1821 г. — Фирман султана турецким командирам Молдавии о необходимости принять меры для возвращения беженцев в родные места.

206. — 6 октября 1821 г. — Проект арза Порте, составленный бежавшими в Брашов валашскими боярами, в котором они просят уменьшить установленные обязательства ввиду плачевного экономического состояния страны.

207. — 9 октября 1821 г. — Жители Тырговиште просят помощи для ремонта крыши митрополичьей церкви, с которой гетеристы сняли свинец.

208. — 13 октября 1821 г. — Крестьяне села Продулешти (Дымбовица), забравшие кукурузу из помещичьих амбаров, обязаны ее возратить.

209. — Крайова, 13 октября 1821 г. — К. Канецос извещает Хаджи Януша о положении в поместьи, упоминая между прочим, что скутельники не были обложены данью.

210. — 20 октября 1821 г. — Приказ казначейства Молдавии об описи продовольствия и сена в греческих монастырях ввиду снабжения войска.

211. — Яссы, 22 октября 1821 г. — Приказ молдавского дивана о сборе необходимого турецким войскам сена в Романском уезде.

212. — 30 октября 1821 г. — Записка о помиловании, выданная участвовавшему в гетерии Думитру, сыну Василе из Кырлогань (Вылча).

213. — [30? октября 1821 г.] — Письмо молдавского боярина о ходатайствах перед силистрийским пашей в целях устройства страны.

214. — Октябрь 1821 г. — Приказ Мехмеду-аге, которому поручена охрана Бухареста, подтянуть распущенных солдат.

215. — Октябрь 1821 г. — Памятная записка бояр командующему русскими войсками на случай, если он вступит в Молдавию и Валахию.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ

Том III

1. — 7 декабря 1821 г. — Признание трех повстанцев из Томшань о вступлении их в начале восстания в ряды войска Тудора Владимиреску.

2. — 16 декабря 1821 г. — Данные относительно некоторых поступков полковника Соломона во время восстания.

3. — 24 декабря [1821] г. — Вогориди отвергает нападки на его политику и советует боярам вернуться в страну.

4. — Думбрэвень, 24 декабря 1821 г. — Пахарник Н. Букур пишет к бывшему великому казначею Алеку Балш о поведении турок и об ясских пожарах.

5. — 26 декабря 1821 г. — Каймакамы Валахии указывают, что захват продовольствия и нанесение ущерба поместьям Улуиц, Афумац и Зимнича объясняются тем, что эти поместья принадлежат Ал. Ипсиланти.

6. — 30 декабря 1821 г. — Анафора о тяжбе монастыря Хуреза с жителями Байя де Фиер, которые присоединились к повстанцу Гырбя и забрали « насильственной революцией » монастырский скот и согнали унгуренов с горы этого монастыря.

7. — [Декабрь 1821 г.?] — Бывший митрополит Игнатий пишет бежавшим боярам, что те, которые вернулись в Валахию, будут считаться предателями и что меры, приятые за этот период времени, являются незаконными.

8. — [9? декабря 1821 г.] — Фирман к вали Силистры о защите жителей от злоупотреблений турецких войск, находившихся в Валахии.

9. — [1821 г.] — Бояре, бежавшие в Брашов и Сибиу, пишут оставшимся в Бухаресте, что они согласны с мерами, которые будут приняты для общего блага, а относительно решений более важных следует обращаться к ним за советами секретно.

10. — 20 декабря /1 января 1822 г. — Ахмет паша просит наместника Вогориди не разрешать бежавшим боярам взимать доходы с поместий.

11. — Сибиу, 2 января 1822 г. — Хаджи Януш отказывается перед Иоаном Самуркашем, каймакамом Крайовы, что был замешан в восстании, и считает себя напрасно преследуемым.

12. — 9 января 1822 г. — Просьба налогоплательщика Някши Динки из села Фэджецел (Олт) к Ахмету паше, чтобы был судим диваном постельничий Ионицэ Бумбеш, который вымогает у него пытками и побоями деньги, взятые пандурами Тудора Владимиреску во время восстания.

13. — [Сибиу,] 9 января 1822 г. — Минчаки сообщает митрополиту Вениамину о своем назначении генеральным консулом России в Придунайских княжествах и доводит до его сведения, что царь недоволен поведением бежавшего молдавского боярства.

14. — 20 января 1822 г. — Иоан Пиоар, обвиненный в хищениях, совершенных во время восстания, оправдывается приказами капитана Магеру и сообщает сведения о Папэ Владимиреску.

15. — Крайова, 24 января 1822 г. — Димитрий Бибеску сообщает Хаджи Янушу, что турки сняли зерновые хлеба со всех поместий в Мехединц, Долже и Романаце.

16. — 29 января 1822 г. — Стефанаке Вогориде утвержден в должности каймакама Молдавии.

17. — Черновицы, 29 января 1822 г. — Молдавские бояре, бежавшие в Буковину, указывают А. Пини, что они просили у Порты права, предвиденные в договорах, и просят указать, как следует поступать в будущем.

18. — [Январь 1822 г.] — Бояре и торговцы из Олтении просят у Порты независимого от Бухареста управления. Они заявляют, что мятеж Тудора был направляем Бухарестом к Олтении.

19. — [Январь 1822 г.] — Ясские бояре просят Стефанаке Вогориде, чтобы прекратились турецкие беззакония в Молдавии.

20. — Бухарест, 6 февраля 1822 г. — Трандафир Бира уведомляется, что даны распоряжения, чтобы убытки, нанесенные повстанцами и турками, были бы инвентаризованы, а провиант, взятый для нужд турецких войск, был бы уплачен.

21. — 6 февраля 1822 г. — Бежавшие молдавские бояре отказываются возвратиться в страну и просят у Высокой Порты устранения Вогориде.

22. — 11 февраля 1822 г. — Судебное разбирательство департамента кременалион в деле бывшего великого логофета Думитраке Брэилоя, дом которого был сожжен во время стычки пандур с турками.

23. — Черновицы, 12/24 февраля 1822 г. — Акт братского содружества молдавских бояр второго класса.

24. — 20 февраля 1822 г. — Жители села Жорешть (Хырлэу) свидетельствуют под присягой, что гетеристы атаковали дом спэтара Василия Брэеску.

25. — 25 февраля 1822 г. — Барщинные крестьяне на поместьях Сербский и Румынский Мэчет (Долж) бана Гр. Брынковяну « соглашаются » платить « прибыль от вина и водки, сумму дневной барщины, от дров и вспашки », которую не признавали во время восстания.

26. — Яссы, 23 февраля [1822 г.] — Письмо к одному спэтару об образовании « революционного » общества, к которому примкнули 37 молдавских бояр.

27. — 8 марта 1822 г. — Митрополит, епископы, бояре и другие жители Валахии просят Порту отстранить греков от церковных и монастырских обязанностей.

28. — Сибиу, 20 марта/1 апреля 1822 г. — Письмо А. Пини к Ал. Виларе относительно работы последнего, составленной для блага отечества.

29. — [Сибиу, 22 марта/3 апреля 1822 г.] — Ведомость денег, поступивших в казну Валахии из 12 уездов за период июль 1821 — февраль 1822 гг., а также и израсходованные суммы с 1 июня 1821 и до конца 1822 года.

30. — Март 1822 г. — Диван Валахии удостоверяет, что Т. Гика добросовестно исполнил свои обязанности после прибытия турецких войск в страну.

31. — [Кишинев,] 12 апреля 1822 г. — Ворник Негель пишет митрополиту Вениамину о волнениях и интригах бояр, бежавших в Бессарабию и Буковину, в связи с делегацией, призванной турками в Константинополь, и с движением бояр, называемых « карбонариями ».

32. — [Кишинев,] 15 апреля 1822 г. — Ворник Негель об избрании господаря и об отвлеченных рассуждениях эмигрантов относительно возможности войны между Россией и Турцией.

33. — 29 апреля 1822 г. — А. Пини упрекает бояр, что они рассеялись и разделились на партии.

34. — 8 мая 1822 г. — Логофет Пэтру жалуется бывшему великому клучеру Н. Глоговяну на неприятности, доставляемые ему крестьянами поместья, относящихся « враждебно к барину ».

35. — 24 мая 1822 г. — Диван Молдавии приказывает произвести перепись всех иностранцев и взять их под поручительство.

36. — Брашов, 31 мая 1822 г. — Памятная записка мунтенских бояр, бежавших в Брашов, в которой они просят русского царя предоставить им заем в 500 000 рублей.

37. Брашов, 1 июня 1822 г. — Бежавшие бояре указывают, что делегация валашских бояр, находящаяся в Константинополе, не уполномочена представить реальные нужды страны и что всякое соглашение по этому вопросу должно приниматься с общего согласия с русским правительством.

38. — 29 июня 1822 г. — Диван Валахии удостоверяет хорошее поведение Хасан-бея и его войск.

39. — [Константинополь,] 29 июня 1822 г. — Нота Порты к иностранным послам о назначении в будущем в Бухаресте и в Яссах только по одному консулу и по одному драгоману, с тем, однако, чтобы они не были греками.

40. — 5 июня 1822 г. — Михалаке Ману и Григорий Романит просят австрийское агентство известить « кого следует » о « некоторых ворах арнаутах, вышедших из области Сибиу » и совершающих кражи в Валахии.

41. — [Константинополь,] 7 июля 1822 г. — Барбу Вэкэреску и Михаил Филипеску назначены каймакамами господаря Валахии, Григория Гики.

42. — 12 июля 1822 г. — Обязанности Ариф-аги, назначенного бешлягой над 40 неферами в области Ботошани.

43. — 20 июля 1822 г. — Меры для возмещения убытков жителям Молдавии, ограбленных янычарами.

44. — Константинополь, 20 июля 1822 г. — Порта запрещает туркам, за исключением торговцев, снабженных « удостоверениями и фирманами », въезжать в Валахию.

45. — [Бухарест,] 22 июля 1822 г. — Каймакам Валахии Барбу Вэкэреску предлагает митрополиту и бежавшим в Брашов боярам вернуться в страну.

46. — 25 июля 1822 г. — Казначей из Мехединц, Николай Бобок, бывший капитан пандуров, просит Костаке Самуркаша распорядиться, чтобы все участвовавшие в 1821 году вместе с ним в ограблении Манолаке Хиоту, были бы обязаны принять участие в возмещении ему убытков.

47. — 28 июля 1822 г. — Черновик письма с вариантом султанского указа относительно избрания господаря, образования местного войска и положения греков в Валахии.

48. — [20—29 июля 1822 г.] — Фирман султана Махмуда к господарю Григорию Гике относительно удаления греческого духовенства из страны.

49. — Июль 1822 г. — Перечень сумм доходов и расходов за период от прибытия турецких войск в Молдавию и до назначения господаря в июле 1822 года.

50. — [Начало июля 1822 г.] — Молдавские бояре указывают губернатору Силистры трудности, встречающиеся при сборе денег для содержания турецких войск, и просят у него взаймы 200 000 лей для нового господаря.

51. — Брашов, 14 августа 1822 г. — Памятная записка митрополита, епископов и бояр Валахии царю против назначения господарем Григория Гики и против злоупотреблений, совершенных Высокой Портой.

52. — 17 августа 1822 г. — Великий казначей Петраке Стурза приказывает исправнику Хырлэу вести наблюдение над подозреваемыми в воровстве, потому что умножилось число « злоумышленников », и напоминает, что бешляга не имеет права вмешиваться в дела « города и уезда ».

53. — Сибиу, 19 августа 1822 г. — Хаджи Януш сообщает архимандриту Антиму Житиану сведения о положении в Олтении, где каймакам управляет в согласии с турками, и в то же время жалуется на бояр, обвиняющих его в том, что он якобы был гетеристом.

54. — 24 августа 1822 г. — Жители поместий Дэбулень, Чунку и Броаска (Романац), принадлежавших бану Гр. Брынковяну, жалуются на то, что их принуждают платить деньгами барщину, не отработанную в 1821 году.

55. — 24 августа 1822 г. — Каймакамы Молдавии обращаются к боярам с просьбой дать взаймы казне для покрытия расходов по содержанию турецких войск.

56. — 25 августа 1822 г. — Данные относительно неподчинения цыган монастырю Нучетул в 1821 и 1822 годах.

57. — [Силистрия,] 25 августа 1822 г. — Господарь Иоан Санду Стурза приказывает каймакамам уплатить задолженность в 542 624 лея, чтобы можно было бы отвести из Молдавии турецкие войска.

58. — Черновицы, 25 августа 1822 г. — Памятная записка некоторых молдавских бояр-эмигрантов, в которой они просят царя походатайствовать перед Портой о « прощении подати за несколько лет », о лишении боярского звания удостоенных этим званием во время правления Суцу, об ограничении власти господаря и о свободе торговли.

59. — [Август 1822 г.] — Письмо в связи с предполагаемой конфискацией имущества бояр, бежавших из Молдавии, и в связи с попиранием древних прав страны назначением башбешляги наряду с господарем.

60. — [Август 1822 г.] — Бежавшие молдавские бояре докладывают русскому царю о положении страны и просят поддержки и покровительства.

61. — 29 августа 1822 г. — Матвей Паюш и его товарищи рассказывают, как они были завербованы в войско Ипсиланти.

62. — 1 сентября 1822 г. — Парфений, игумен монастыря Берка, ходатайствует об освобождении Добре, сына Раду, послушника игумена, арестованного за то, что « будто бы записался в добровольцы ».

63. — Сентябрь 1822 г. — З. Петре просит господаря предоставить ему « доходную должность », потому что он много претерпел из-за гетеристов, а в прошлом был пренебрегаем из-за лиц, « чуждых этому отечеству ».

64. — Яссы, 1/13 октября 1822 г. — Приказ господаря Молдавии арендовать посредством публичных торгов поместья посвященных монастырей, господарские и греческие поместья, а также виноградники, городское имущество греков и греческих монастырей.

65. — 10 октября 1822 г. — Господарское постановление относительно возмещения убытков арендатору соляных промыслов Валахии в 1821 году из доходов поместий бывшего господаря Ал. Суцу.

66. — Одесса, 10 октября 1822 г. — Ал. Стурза пишет Михаилу Стурзе о ходатайстве, которое следует подписать всем боярам и затем отправить в Вену министрам иностранных дел России и Австрии.

67. — 14 октября 1822 г. — Бан Димитраке Яманди просит допроса жителей Епурень (Фэльчиу), ограбивших его, « когда появились добровольцы в стране ».

68. — 14 октября 1822 г. — Грамота помилования Дуцы, « главаря разбойников», и девяти его товарищей, грабивших уезд Долж в продолжение двух лет.

69. — 17 октября 1822 г. — Принятые меры для приведения к повиновению жителей монастырских и боярских поместий, которые со времени восстания не исполняют своих обязанностей по отношению к хозяину.

70. — Паланка, 20 октября 1822 г. — Сердар Георгий Ласкарис пишет Михаилу Ризо, что Порта назначит в Придунайские княжества « господарей мусульман », а не местных господарей, что новоназначенные господари не имеют авторитета и что описи убытков, причиненных в Молдавии, посылаются Пини в Сибиу.

71. — 28 октября 1822 г. — Мухафиз Силистры высказывается против организации войска из местных жителей для охраны Молдавии.

72. — [После 28 октября 1822 г.] — Отчет о событиях в Молдавии в 1821 году, главным образом о событиях, происшедших в монастырях Секула, Слатины и Нямца.

73. — 8 ноября 1822 г. — Григорий Гика просит диван установить делопроизводство рассмотрения ходатайств арендаторов, потерпевших из-за восстания.

74. — Бухарест, 10 ноября 1822 г. — Афанасий Ксенократис советует Хаджи Янушу не возвращаться в страну.

75. — 20 ноября 1822 г. — Доклад дивана Валахии о ремонте разоренных школ и о их деятельности.

76. — [Крайова,] 26 ноября 1822 г. — К. Теохарис сообщает, что И. Самуркаш захватил нескольких лазутчиков, посланных восставшими греками, и один гетерист раскрыл заговор, организованный против Каванозоглу.

77. — 2 декабря 1822 г. — Мухафиз Силистры напоминает господарю Молдавии об обязанности удалить иностранцев из страны.

78. — 3 декабря 1822 г. — Данные относительно некоторых денежных дел Тудора Владимиреску и его брата Папы, которые они вели с Манолаке Гуджу.

79. — 4 декабря 1822. г. — Жители села Маловэц (Мехединц) письменно удостоверяют, что не имеют больше оружия.

80. — 5 декабря 1822 г. — Анафора относительно возвращения ящиков, спрятанных во время восстания в монастыре Антим в Бухаресте.

81. — 5 декабря 1822 г. — Жители Балты удостоверяют, что в их деревне не имеется оружия, что никто не был замешан в восстании и что если появится какой-нибудь чужой человек в их деревне, то они немедленно предадут его властям.

82. — 6 декабря 1822 г. — Жители Балы де Жос письменно заявляют, что в их деревне не имеется ни оружия, ни греков, сербов и других чужих людей без крова.

83. — 6 декабря 1822 г. — Диван Валахии предлагает, чтобы скутельники, послушники и монастырские земли были бы обложены специальным налогом для уплаты государственных долгов.

84. — 9 декабря 1822 г. — Жители села Бобаица дают поручительство за пандуров, участвовавших в восстании.

85. — 10 декабря 1822 г. — Жители Извора Бэрды (Мехединц) письменно заверяют, что в их селе нет больше оружия.

86. — 10 декабря 1822 г. — Жители села Вела заверяют, что в их селе нет больше оружия, и дают поручительство за двух людей, подозреваемых в хранении оружия.

87. — 16 декабря 1822 г. — Анафора логофетства иностранцев о процессе между Петром Фрынковычем, арендатором поместья Салатруку (Арджеш), и крестьянами этого поместья из-за барщины и оброка, задолженных в год восстания.

88. — 26 декабря 1822 г. — Григорий Гика утверждает выборы другого митрополита вместо Дионисия Лупу.

89. — 27 декабря 1822 г. — Просьба к Высокой Порте об уменьшении обязательств, следуемых с Валахии в результате « прошлых грозных событий ».

90. — 28 декабря 1822 г. — Жители Дэбулень (Романац) жалуются на арендатора Николая Казана, терроризировавшего их с помощью турок за долги со времени 1821—1822 гг.

91. — 28 декабря 1822 г. — Приказ господаря об устранении греческих игуменов и о выборах местных игуменов во всех монастырях Валахии.

92. — [1822 г.] — Фирман о назначении на службу местных жителей и устранении иностранцев.

93. — [1822 г.] — Жители Ясс требуют возмещения убытков греческими монастырями за потери, понесенные во время восстания, претендуя, помимо другого, чтобы им были даны во владение поместья этих монастырей в окрестностях города.

94. — [Декабрь 1822 г.] — Докладная записка о причинах, вызвавших в Валахии « войну бедняков против богатых », а также и о мерах, необходимых для организации страны.

95. — 2 января 1823 г. — Великое логофетство Валахии отвечает исправникам уезда Мехединц в процессе притязаний Радукана Николау к наследникам Тудора Владимиреску, что не будет принято никаких мер впредь до приказа Порты.

96. — 4 января 1823 г. — Расписка о том, что оружие было взято у жителей села Бешлягой.

97.—6 января 1823 г.—Пандуры из села Брэдешть, участники восстания, заверяют письменно исправничество, что сдали оружие и что впредь не восстанут против власти.

98. — 9 января 1823 г.—Тудор Владимиреску обязал в 1821 году Иоана Рэдуцою и его пандуров вернуть некоторые предметы, присвоенные грабежом.

99. — 17 января 1823 г.—Диван Валахии просит, чтобы крестьянам было запрещено рубить боярские и монастырские леса и чтобы их обязали выполнять свои обязанности по отношению к владельцам поместий.

100. — 24 января 1823 г. — Оценка убытков, причиненных крестьянами боярским и монастырским лесам во время восстания.

101. — 31 января 1823 г. — Барщинные крестьяне волости Галешешти (Влашка) принудили в 1821 году сборщиков налогов возвратить деньги, взятые в счет подати.

102. — 7 февраля 1823 г. — Арзмагзар, посланный Турции духовенством и валашскими боярами относительно непризнания ими долгов бывшего господаря Ал. Суцу как государственных долгов.

103. — Сибиу, 12/24 февраля 1823 г. — Минчаки сообщает Михаилу Стурзе, что он не вмешивается в вопрос о возвращении бояр и что царь Александр против какой бы то ни было реформы государственных учреждений.

104. — 15 февраля 1823 г. — Служебная запись исправничества уезда Мехединц, из которой вытекает, что в 1821 г. Тудор Владимиреску распорядился вернуть некоторые предметы, присвоенные пандурами.

105. — Сибиу, 17 февраля 1823 г. — Хаджи Януш просит Димитраке Брэилоя походатайствовать перед боярами о возвращении ему суммы, взятой взаймы во время восстания, и об оставлении ему скутельников и послушников в вознаграждение за услуги, оказанные им отечеству.

106. — 25 февраля 1823 г. — Решение департамента восьмерых в процессе между слуджером Думитраке Вэляну и арендатором его поместья Вэлень (Олт) относительно убытков, причиненных во время восстания.

107. — 24 марта 1823 г. — Константин, сын медельничара Матвея Гречану, доносит на Иоана Борэчану и других барщинных крестьян, что они атаковали его во время восстания.

108. — 26 марта 1823 г. — Мухафиз Силистры просит господаря принять меры предосторожности при аресте Ал. Вилары.

109. — 26 марта 1823 г. — Лэудат Фрумушан жалуется на Иоана Магеру за убытки, нанесенные им со своими людьми в 1821 году.

110. — [Март] 1823 г. — Анафора дивана Молдавии, в которой указывается на необходимость установления специальной подати во всей стране для уплаты долгов, произведенных из-за турецкой оккупации.

111. — 2 апреля 1823 г. — Хаджи Думитру Андониу, управляющий поместьем Дрэгэнешть (Вылча), доносит на жителей села, что будто бы они грабили во время восстания.

112. — 14 апреля 1823 г. — Жители сел Добрешть, Лэкустень, Кэчулатешть, Врэбець (Долж) поручаются за семерых крестьян, обвиненных в хранении оружия со времени восстания.

113. — 17 мая 1823 г. — Пахарник Гавриил Истрати доносит на Георгия Кантакузино за убытки, нанесенные ему гетеристами в 1821 г.

114. — Май 1823 г. — Василий Стрымбяну подает в суд на капитана пандуров Трандафира Боболоаке из Роговы, на Детко из Бобаицы, на Дрэгичану и Ионицу Хыргот из Байя де Арамэ и на Дрэгичану Сырбу за то, что они атаковали его во время восстания.

115. — 21 июня 1823 г. — Расследование жалобы на кражу, совершенную во время восстания.

116. — Яссы, 23 июня 1823 г. — Анафора бояр, членов дивана Молдавии, к Иоану Санду Стурза об изгнании арнаутов и сербов, пытавшихся поднять новый вооруженный мятеж, а также об учреждении цензуры писем, отправляемых за границу.

117. — 2 июля 1823 г. — Данные о разделе имущества, оставшегося после Димитрия Гырбя, начальника пандуров в 1821 году.

118. — 29 июля 1823 г. — Жалобы крестьян Корбы (Мусчел) на притеснения арендатора поместья во время восстания.

119. — Июль 1823 г. — Свободные крестьяне (мошнень) из Добридора (Мехединц) обвиняются в том, что во время восстания переманили на свои земли барщинных крестьян Ионицы Моцэцяну.

120. — Июль 1823 г. — Судебный разбор дела Ионицы Моцэцяну, из которого явствует, что были возвращены Моцэцяну по приказу Тудора Владимиреску взятые в 1821 году вещи.

121. — 14 августа 1823 г. — Грамота о возвращении казне Молдавии сумм, взятых взаймы боярами во время турецкой оккупации.

122. — Август 1823 г. — Диван Молдавии просит господаря не принимать больше греков на «государственную службу», не вводить их в сословие скутельников и в состав ремесленных цехов, а также не давать им других привилегий.

123. — 15 сентября 1823 г. — Анафора дивана Валахии к господарю относительно уплаты остатков податей за 1821 год.

124. — 15 сентября 1823 г. — Анафора по делу между таможенными досмотрщиками бухарестского рынка и мясниками Иоаном Секулом и Паскулом о таможенной пошлине за убой скота во время восстания.

125. — 20 сентября 1823 г. — Села Фрэтешть Моштень и Фрэтешть Бирнич (Горж) берут под поручительство двух бывших пандуров 1821 года.

126. — 5 октября 1823 г. — Яков Ненадович удостоверяет, что так как некоторые квитанции и векселя Тудора Владимиреску, находившиеся у него, были взяты в Петербург, он остается обязанным дать братьям Македонским половину суммы, указанной в этих бумагах.

127. — 23 ноября 1823 г. — Жалоба крестьян из Бэдешть (Дымбовица) на арендатора Георгия Диамандоглу, притесняющего их за налоги арендованной земли, оставшиеся еще с 1821 года.

128. — [17 ноября 1823 г.] — Барщинные крестьяне из Байи де Фиер (Горж) взяли обратно скот, секвестрованный у них монастырем за неуплату «хаваета».

129. — 27 ноября 1823 г. — Соглашение между крестьянами села Копэчень и монастырем Корнетул о выполнении дней барщины за год восстания.

130. — 10 декабря 1823 г. — Ставри Титополеос заявляет о сумме в 21 500 талеров, данной взаймы исправникам Горжа в марте 1821 года для подавления восстания.

131. — Декабрь 1823 г. — Анафора о процессе между монастырем Вэкэрешть и наемщиками постоялого двора «Константин Водэ» о плате за помещение под лавки за 1821 год.

132. — [1823 г.] — Георгий Балдовин, бывший сборщик податей (самеш) уезда Мусчел, просит вернуть ему сумму денег, которую он дал авансом казне во время восстания.

133. — [1823 г.] — Конст. И. Попазоглу просит возмещения убытков, понесенных им в 1821 году, когда он был арендатором соляных промыслов Молдавии.

134. — [1823 г.] — Жалобы крестьян деревни Томшань (Вылча) на трех арендаторов греков, требующих у жителей 12 000 талеров вознаграждения за девять мулов, взятых у них турками.

135. — Яссы, 20 февраля 1824 г. — Анафора дивана Молдавии к господарю об аннулировании ссудных процентов за 1821 и 1822 гг. за взятые до восстания взаймы суммы и просьба дать отсрочку дебиторам еще на десять лет.

136. — 20 марта 1824 г. — Барщинные крестьяне села Фишкэлия (Олт) вынуждены уступить церкви Крецулеску мельницу, построенную ими «в дни мятежа. . . насильно и без ведома» церкви — владелицы поместья.

137. — [Март 1824 г.] — Известия, относящиеся ко времени восстания, о мести крестьян — мелкопоместных землевладельцев-пандуров из Албени (Горж) бывшему запчиу, обиравшему их.

138. — 22 августа 1824 г. — Данные о Стояне Индже, арнауте из Ясс, который вербовал добровольцев для восстания и погиб в бою под Скуленами.

139. — 10 сентября 1824 г. — Во время восстания повстанцы разгромили тюрьму и освободили заключенных.

140. — 22 декабря 1824 г. — Имущество, оставшееся после смерти Тудора Владимиреску.

141. — [30 декабря 1824 г.] — Имущество, оставшееся после смерти Папа Владимиреску, брата Тудора.

142. — 30 августа 1825 г. — Диван Валахии указывает, как происходило разграбление поместья Фульга (Саак), собственности господаря, местными и других сел жителями.

143. — 20 декабря 1825 г. — Анафора дивана Молдавии относительно оппозиции господарю, в которой указываются и принятые меры для ликвидации последствий восстания.

144. — 18/30 июня 1826 г. — Григорий Гика господарь просит у Флейшхакля выдать Тому Брэтиану, который побудил Симеона Мехединцяну начать мятеж.

145. — 21 июня /3 июля 1826 г. — Письмо господаря Григория Гики к Генцу о бунте Симеона Мехединцяну, Гицы Куцуя и других бывших товарищей Тудора Владимиреску.

146. — 24 июля 1826 г. — Димитрий Македонский просит губернатора Бессарабии походатайствовать об уплате ему денег, которые он дал взаймы Иордаке Олимпиоту в 1821 году.

147. — 2 декабря 1827 г. — Жалоба на крестьян из поместья Кацалец (Влашка), которые засадили виноградники в 1821 году « насильно » в этом поместье, а теперь не исполняют барщинных работ.

148. — [Кишинев,] 3 мая 1828 г. — Братья Македонские указывают, что были жертвой и орудием бояр, соучастников в восстании Тудора Владимиреску, и просят возмещения убытков.

149. — 31 мая 1829 г. — Предложение по вопросу об обложении податью населения, взятого турками в 1821 г. и вернувшегося теперь в страну.

150. — 8 июля 1829 г. — Постановление относительно условий платежа займов, заключенных молдавскими боярами в 1821 году, когда имущество их было приведено в « расстройство ».

151. — Бухарест, 2 апреля 1830 г. — М. Минчаки просит у Григория Гики, Григория Брынковяну и Барбу Вэкэреску письменные заявления в связи с утверждением серба Якова Ненадовича, что будто бы они поддерживали восстание Тудора Владимиреску.

152. — [18] мая 1831 г. — Возбуждение судебного дела сербом Яковом Ненадовичем для возвращения ему денег, данных взаймы Тудору Владимиреску от имени бояр.

153. — 29 августа 1831 г. — Награда за оказанные « старые услуги » полковнику Соломону и вознаграждение, данное ему за понесенные убытки в 1821 году из-за восстания.

154. — Бухарест, 20 ноября 1831 г. — Ал. Филипеску-Вулпе сообщает об обстоятельствах, в которых он был назначен в 1821 г. государственным вистиером, и просит вознаграждения за сумму денег, израсходованную в том году.

155. — 11 января 1832 г. — Возбуждение судебного дела Петром Иовановичем против крестьян деревни Сорень (Романац), атаковавших его имение и дома в 1821 году.

156. — 19 августа 1832 г. — Иордаке, сын Димитрия Кроитору, участник восстания 1821 года, взятый в плен турками в сражении у монастыря Козия и затем обращенный в магометанство, возвращается в страну.

157. — 22 января 1834 г. — Замфир, бывший « жудец » города Питешти, просит возвращения ему денег, израсходованных на содержание пандуров, посланных Тудором Владимиреску для охраны по просьбе горожан.

158. — Бухарест, 23 октября 1834 г. — Поручик Димитрий Македонский сообщает господарю о своих заслугах в прошлом и просит повышения в чине и предоставления ему « политической службы ».

159. — 28 августа 1837 г. — Димитрий Македонский снова просит о принятии подданства.

160. — 28 марта 1831 — 20 февраля 1840 гг. — Опись недвижимого имущества, оставшегося после Тудора Владимиреску.

G L O S A R*

A

acolisi : a cîştiga, a dobîndi.
acolisit : cîştigat, dobîndit.
adalîu : locuitor din Ada-Kale.
adet (-uri) : obligaţiile ţăranilor faţă de stăpînul moşiei.
adiafor : indiferent, nepăsător.
adiaforie : indiferenţă, nepăsare.
adiaforisi : a neglija.
adiată : v. diata.
afanisi : a sărăci, a ruina.
afierosi : a dona, a închina.
agă : ofiţer turc; comandant; şef al poliţiei.
agareni : păgîni, musulmani.
agarinesc : turcesc.
agzimagzar : petiţie, cerere în scris (colectivă).
alelhisap : aconto.
alişveriş (alijveriş) : afacere, negoţ.
amelie : neglijenţă.
anafora : raport (către domn, caimacam).
analoghia : raport, proporţie.
analoghisi : a proporţiona; a calcula, a măsura după o proporţie sau după un raport determinat.
analogon : v. analoghia.
anerisi : a anula.
angara : sarcină impusă, corvoadă.
anţărţ : înainte cu doi ani.
antip : lemn de vişin.
apandisi : a răspunde, a întîmpina.
aplăcuri (arpalîcuri?): apanagiu; venit.
apodixis : adeverinţă, chitanţă.
apostasie : răzvrătire, răscoală, revoluţie.
apostat : răsculat, răzvrătit.
apracti : fără rezultat.
aralîc : interval, distanţă, întrerupere, răgaz.
arambaşa : v. harambaşa.
arhon : domn, cuvînt cu care te adresai unui boier.
armaş : un fel de jandarm; temnicer.
armăşel : subaltern al armaşului.
armăşie : funcţia armaşului; localul unde îşi exercita armaşul funcţia.
arnăut : ostaş albanez sau de altă naţionalitate, angajat cu leafă; slugă boierească.
arvat : v. arnăut.
arz : v. arzmagzar.
arzmagzar : petiţie, cerere în scris (colectivă).
arzuhal : cerere, petiţie (individuală).
ascherliu : soldat turc.
asidosie : scutire de dări, imunitate.
asidotos : scutit de dări.
asignofcă : act prin care banca sau vistieria eliberează banii asiguraţi.
asilum : azil.
ataxi, ataxie : neorînduială.
avaet : taxă pentru o slujbă oarecare; dare constituind un venit special al domnului şi boierilor, provenind din numirea într-o slujbă, sau din taxe pe sare, vamă, vite, moşii etc.

* Glosarul este întocmit pentru volumele I, II şi III de documente interne.

B

bairac (baerac, baiarac) : steag.
bairactar : stegar.
bairam : sărbătoare musulmană, la sfîrşitul lunii ramazan.
bandieră : drapel, pavilion.
başa : titlu de întîietate ce se da în armata turcă gradelor inferioare pînă la maior; căpetenie; mai mare peste.
baş-beşliagă (baş-beşleagă) : comandantul de căpetenie al beşliilor.
baş-beşli-agasi : v. baş-beşliagă.
baş-bulucbaşa : comandantul gărzii domneşti.
batalisi : a ruina, a strica.
batalisit : stricat, ruinat.
becher : flăcău; ostaş.
bedel: achitarea în bani a unei obligaţii sau prestaţii.
bei : paşă cu un tui; domn; guvernator.
beilic : palat în Bucureşti şi Iaşi pentru găzduirea demnitarilor turci sosiţi în ţară; ridicarea anuală de oi pentru Poartă.
beizade : fiu de domn.
berat : decret de numire.
beşliaga · (beşleaga) : căpitan de beşlii.
beşli-agasi : v. beşliagă.
beşliu : jandarm turc sau tătar, angajat de domn pentru paza ţării faţă de jafurile armatei turceşti şi de orice faptă rea, săvîrşită de turci în ţară; jandarm turc repartizat pe la judeţele sau ţinuturile ţării.
bez : fără, afară de.
bimbaşa : mai mare peste o mie; colonel.
bina (-ale) : clădire.
bitirdisit : rechiziţionat; cerut.
biv : fost.
blagocestiv : evlavios, cucernic.
blagorodnic : de neam ilustru.
blagovestitor : cel ce face o bună vestire.
boia : copsea; mahala, cartier.
boşneag : bosniac.
brat : frate.
breaslă : corporaţie.
buiurdău (buiurtău) : v. buiurdiu.
buiurdisi : a decreta, a întări prin decret, a ordona.
buiurdisma : ordin de executare pus pe un act.
buiurdiu : ordin scris.
buiurruldiu (buiurultiu) : v. buiurdiu.
buluc (bulug) : companie de soldaţi.
bulucbaşa : comandantul unui buluc (companie) de soldaţi.
bută (-it) ; taxă percepută pe butia de vin.

C

caban : v. capan.
cacerdisi : a fugi, a se refugia, a se dosi, a se ascunde.
cacerdisire : refugiere, dosire, ascundere.
caftan : mantie lungă, tivită cu fire de aur şi argint, cu mînecile pînă la pămînt, care se dădea de sultan domnului la instalarea lui; haină de onoare, de rang.
caftanlîu : purtător de caftan.
caid (-uri) : registru.
caimacam : locţiitor; împuternicitul noului domn cu administrarea ţării pînă la instalarea sa.
căimăcămie : locotenenţă, locul unde funcţionează caimacamul.
caimea : notă, scrisoare oficială.
calabalîc : bagaje, catrafuse; gloată, lume multă.
calem : serviciu, slujbă, birou, cancelarie.
calemgiu : funcţionar de birou, în cancelarie.
canon : lege, dispoziţie.
canonisit : prescris prin lege.
capan : magazie de grîu şi furaje.
capanlîu : furnizor; negustor de grîne.
capete : capital.
capuchehaia (capichehaia) : reprezentantul domnului la Poartă; reprezentant.
carar (a da. . .) : a hotărî, a decide.
carătă : trăsură, cupeu.
cartace : proiectile de tun (cu mitralii).
carvunar : carbonar.
carvunarismos (carbonarismos) : carbonarism.
casap : măcelar.
casapbaşa : staroste de măcelar.
catagrafie : inventar, registru; înregistrare; recensămînt.
catahris (is) : abuz.
catastasis: situaţie.
catastih : condică, registru, listă.
catedră : capitală.
catordosi : v. catortosi.
catortosi : a reuşi.
cavaf : cizmar.
cavasbaşa : comandantul gărzii ataşate pe lîngă consulatele (misiunile) străine.
cavaz : jandarm turc.
călăraş : călăreţ; curier.
ceair : v. ciair.
ceauş : curier, ştafetă; uşier la curtea domnească.

celebi : domn, boier.
ceraclîc : ucenicie.
chehaia : intendent, însărcinat cu afaceri.
chehaia-bei : locţiitorul marelui vizir, însărcinat mai ales cu afacerile interne şi militare; locţiitorul unui paşă, guvernator.
cheler : cămară; grînar.
chihaia : v. chehaia.
chinimă : mişcare.
chinonie : legătură, societate.
chir : domn.
ciair : cîmp de păşunat caii.
cibote : v. ciobote.
cifert : sfert.
ciflic (ciftlic) : conac, moşie, proprietate.
cilen : membru.
cin : rang; clasă, categorie socială.
cinovnic : funcţionar.
ciobote (a da. . .) : despăgubire în bani; amenda pentru deplasarea agentului executor.
cîrc-serdar (cîrserdar) : căpitan de jandarmi.
cîrjaliu (-ii) : haiduci, organizaţi milităreşte.
ceasuri (a învăța la. . .) : ceaslov.
cislă : număr; procedeu colectiv de repartiţie şi percepere a dărilor.
cislui : a repartiza şi percepe colectiv dările.
cîşti (u) : rată trimestrială.
clironom : moştenitor.
clironomie : moştenire.
clironomisi : a moşteni.
cneaz : prinţ, principe.
cochii vechi : licitaţie, mezat.
comandir : comandant.
comină : tescovină.
comiter : din comitet.
condei : sumă dintr-o socoteală.
corespondarisi : a purta (întreţine) corespondenţă.
cornet : stegar, port-drapel.
criminalion (cremenalion) : secţie penală dintr-o judecătorie.
cubur : un fel de haină boierească.
cultivarisi : a aproviziona.
culucă : corp de gardă; strajă; gardă.
cumpanie : asociaţie de negustori.
cumpanist : negustor asociat.
cupeţ (cupeţi) : cumpărător (negustor).
cusur : rest, rămăşiţă.

D

dava : proces, judecată.
davagealîc (davagilîc) : învinuire, pîră.
davagiu : acuzator.
dărvar : lemnar; cel ce cară lemne, om de corvoadă.
decindea : dincolo.
defterdar (tefterdar) : perceptor.
delă : dosar.
delejanţ : diligenţă.
delibaşa : comandantul deliilor, al gărzii domneşti.
deliu : călăreţ din garda domnească.
descolipsi : v. discolefsi.
desetină : zeciuială din stupi.
devlet : guvernul, imperiul otoman.
diadoh : urmaş, moştenitor.
diafendefsi : a apăra.
diafendipsi : v. diafendefsi.
diafendisi : v. diafendefsi.
diafora : diferend, dobîndă.
diastimă : interval de timp.
diată : testament.
Dii (Diul) : Vidin.
dimie : postav asemănător cu abaua.
dimigorie : cuvîntare, proclamaţie.
diminie : bimestru, interval de două trimestre.
dimirlie : baniţă.
diorthosi : a corecta, a îndrepta.
discolefsi : a se împotrivi, a face greutăţi, a refuza.
discolie : greutate, piedică.
discolipsi : v. discolefsi.
distihie : nenorocire, soartă tristă.
divictar : cel ce se îngrijea de cele de scris pe lîngă vizir, paşă, sau domn romîn.
dolofonie : ucidere, asasinat.
dosadă : amărăciune, întristare, mîhnire.
dosădi : a mîhni, a amărî, a mustra, a certa, a chinui, a căzni.
dosădit : chinuit, torturat, amărît.
dova : v. dava.
dovagiu : v. davagiu.
dovlet : v. devlet.
dragoman : tîlmaci, traducător, interpret.
drăgaica : sînziene.
drit : drept.

E

ecpaia : suită.
Edrine (Edrene, Edirne) : Adrianopol.
efendi : domn.
ego : a(l) lui, a(l) ei.
elciu : trimis al unei puteri străine; ambasador.
elefterie : libertate, eliberare.
embatic : arendă pe termen îndelungat.
empericlisit : anexat, alăturat.
engrafon : înscris.
epàngea : v. ipingea.
eparhie : ţară, provincie.
epistasie : purtare de grijă; conducere.
epistat : locţiitor la conducere; purtător de grijă; vechil.
epivulă : vicleşug, uneltire.
esnaf : v. isnaf.
esterisi : a pierde, a păgubi, a despuia.
esterisit : păgubit, despuiat.
etpai : v. ecpaia.
evghenie : nobleţă.
evghenit (evhenist) : nobil.
evghenisit : v. evghenit.
examinie : interval de şase luni; semestru.
exofili : v. exoflisi.
exofisis : achitare.
exoflisi : a plăti, a achita.

F

facău : moară mică.
falangă : instrument de bătut la tălpi, bătaie la tălpi.
fandasie : v. fandaxie.
fandaxie : fantezie.
ferman : v. firman.
fetva : decizie, sentinţă a muftiului, indispensabilă pentru orice dispoziţii de ordin religios şi juridic.
filodorisi : a mitui, a corupe.
filotimie : generozitate.
filotimisi : a se ambiţiona.
firman : ordin al sultanului; decret al Porţii în numele sultanului.
fişic : sul; cartuşe.
formalita : formalitate.
fustaş : lăncier din garda domnească.

G

gavatbaşa : v. cavasbaşa.
gearaf : chirurg.
gebhana (geplana, gefanea) : muniţie; car (cheron) de muniţie.
gelep : negustor de oi.
geremea (girimea) : amendă.
geremetisi : a amenda.
gerghir : cămară, beci.
ghelir : venit, cîştig; intrări.
Ghiurghiuv : Giurgiu.
gingăşitură : gingăşie.
gloabă : amendă.
globi : a amenda.
gospod : domnesc.
gospodar : domn.
gospodstvo mi : domnia mea.
goştină : dare pe oi.
grămătic : secretar.
gros : închisoare, temniţă.
grosărit : taxă pentru închisoare.

H

hac : simbrie, plată, datorie, răfuială.
hain : trădător.
haini : a trăda.
hainlîc : trădare.
halibaşa (alaibaşa?): comandantul unui alai (?)
halea : în funcţie.
halt : tulburare, ceartă, amestecătură.
harabasă : căruţă, car.
haraci : tribut, bir, plătit Porţii.
haraciladisi : a adjudeca prin licitaţie.
harambaşa : căpitan de tîlhari.
hargiu (-uri) : soldaţi auxiliari.
haslîu : locuitor dintr-un has (district) turcesc.
hat : autograf din partea sultanului.
hatihumaium : act emis direct de sultan.
hatişerif : ordin (autograf) al sultanului.
havadiş (-uri) : ştire, noutate.
havaet : v. avaet.
havalea : sarcină impusă, corvoadă.
hazna : vistierie, tezaur.
hazne-chiatip : logofăt de vistierie.
hedie : dare anuală în bani sau în obiecte, oferită ca „dar“ sultanului.
haghie : v. hedie.
helhval : situaţie, stare.
heghira : era musulmană.
Hermanştat (Hermannstadt) : Sibiu.

hospodar : v. gospodar.
hrentui : a zdruncina, a zgudui.
hrisov : act domnesc.
hrisovolit : cu hrisov; privilegiat.
huzmet : venitul principal al domniei, provenit din dijmărit, oierit, vinărici, ocne, vămi etc.

I

i : şi
iabangiu : străin, venetic.
iamac : soldat auxiliar.
iamaladisi : a prăda, a jefui.
iamaladisit : prădat, jefuit.
iangîn : foc, incendiu.
iasacciu : soldat turc pentru paza consulatelor.
Ibrăila : Brăila.
iconomicos : cu economie; aranjat.
ideat : învăţat, experimentat, cunoscător.
ifos : mod, chip, fel.
imdat : ajutor (pentru armata turcă).
inaet: protecţie; sprijin; favoare.
inam : adeverinţă pentru transportul gratuit cu poşta; cheltuieli pricinuite ţării şi trecute în buget ca sume speciale.
iost : rămăşiţă, rest; încă.
ipac : de asemenea.
ipingea : pătură de şea; manta cu glugă pentru ploaie.
ipochimen (-ă) : persoană.
ipolipsis : vază, consideraţie.
ipoliptarisit : respectat.
iproci : şi aşa mai departe.
irat (-uri) : venit.
isnaf : breaslă, corporaţie.
ispaşă : despăgubire, daune-interese; evaluare, preţuire.
isprăvnicel : slugă boierească, vătaf de argaţi.
isterisi : v. esterisi.
isterisit : v. esterisit.
istov (de...) : definitiv, cu totul, cu desăvîrşire; istovul banilor — încheierea socotelilor.
işlic : căciulă boierească.
islicar : lucrător şi vînzător de işlice.
iurudisi : a da năvală.
izbrăni : a opri, a feri, a scuti; a judeca o pricină.
izbrănire : sentinţă, hotărîre.
iznaf : v. isnaf.
iznasi-zaherea : provizii de diferite feluri.
însuîlpit : nemişcat.
înteslimarisire : predare.

J

jacaş : jefuitor.

K

kismet : soartă, destin.
kirimi : generos.

L

lăţcaie : jumătate de para.
lăzăret : carantină, spital.
leat : an.
levrafet : carte; incuviinţare (?)
libov : iubire, dragoste.
lipcan : curier, ştafetă.
list : foaie.
liude (liuzi) : unitate fiscală, unitate de impozit, cuprinzînd mai multe familii de birnici; contribuabil; om.
lude : v. liude.

M

madea : pricină; chestiune.
magaie : movilă, cantitate mare.
magzar (mahzar) : plîngere, jalbă, petiţie.
mahmudea (mehmudea) : monedă turcească de aur (25 lei cursul din 1821).
mahtup : v. mehtup.
maimarbaşa : arhitectul curţii domneşti; staroste de dulgheri şi podari.
manaf : soldat turc din Anatolia.
manda : amendă; taxă.
mansup : dregătorie boierească, funcţie înaltă.
marafet : intermediu, mijlocire.
marifet : v. marafet.
masala : lumînare groasă şi lungă din sfori unse cu răşină; torţă.
masalagiu : lucrător şi purtător de masala.
matcă : registru.
matrapazlîc : trafic; purtare necinstită.
mazdrac : lance.
mazil : destituit, scos din funcţie; urmaş de boier mazil; categorie socială privilegiată supusă la dare.
mărchitan : negustor de mărunţişuri.
meemur : comisar, funcţionar turc.
mehemur : v. meemur.
mehmendar : comisar oficial; însoţitor.
mehtup : scrisoare oficială.
meimendar : v. mehmendar.
memlechet : ţară.
memuriet : însărcinare, misiune oficială.
menzil : poştă.
menzilhanea : staţie poştală; poştă.

meremet : reparație.
meremetisi : a repara.
merță : măsură de cereale.
metahirisi : a întrebuința, a folosi.
metoh (metoace, metoașe) : biserică, mănăstire, schit închinat (care se află în proprietatea) altei mănăstiri, episcopii etc.; clădire pentru găzduirea călugărilor cînd veneau la oraș.
mezilhanea : v. menzilhanea.
mihmandar : v. mehmendar.
mirie : tezaurul public (la turci).
mirimiran : pașă cu două tuiuri; guvernator al unui district turcesc.
mitare : încercare de a corupe.
mitărnicie : coruptibilitate.
mizil : v. menzil.
mofluzlîc : faliment.
molitva voastră : sfinția voastră.
mortasipie : zeciuială la cîntărirea mărfurilor; taxă la vînzarea vitelor.
mucaet : dare către Poartă din produsele agricole.
mucarer (mucarel) : firman de întărire a domnului în scaun; birul ce se plătea cu această ocazie sultanului.
muhafiz : comandant de cetate turcească.
muharem (meharem) : numele primei luni a anului mahomedan.
muhasirea : asediu, împresurare, încercuire, blocare.
muhasîr : v. muhasirea.
muhurdar : păstrătorul peceții sultanului sau a domnului.
mumbaia : cumpărare de grîne și oi pentru Constantinopol.
mumbașir : agent de poliție; aprod al divanului; executor, împlinitor.
mumbașirlîc : serviciul mumbașirului; împlinire, execuție; taxă (amendă) pentru deplasarea mumbașirului.
musadea : v. musaadea.
musaadea : autorizație, permisie.

N

naht : în numărătoare; peșin.
namestie : clădire, dependințe, acaret.
napristan : mereu.
năstav : îndemn, imbold, impuls.
năstavnic : conducător.
nazar : favoare, milă, grație.
nazîr : comandant de cetate turcească; inspector; supraveghetor.
nefer : soldat simplu (în corpul ienicerilor); soldat pămîntean (din corpul arnăuților).
neoterismos : inovație, reformă înaintată.
nerușăit : stabil, solid; nestrămutat.
nevășuire : neclintire.
nestavnic : v. năstavnic.
nevră (nevri) : nerv(i).
nezam : v. nizam.
nizam : poruncă, ordin.
novita (-le) : noutate.

O

obrazovanie : organizare, formare; instrucție.
ocazion : ocazie, prilej.
odobașă (odulașă) : căpitan (de ieniceri sau de arnăuți).
ofis : decret domnesc.
ogeac : corp de seimeni sau de arnăuți.
ogeaclîu : soldat care face parte dintr-un ogeac.
oglăsuit : învățat.
ohavnic : inviolabil, imun; durabil.
olac : curier, trimis călare; poștă rapidă; cai de... — cai de poștă; de olac — iute, întins.
ordie : oaste, armată; tabără.
oridisi : a tăbărî.
orîndator : arendaș.
osîrgui : a-și da silința.
ostavcă : lăsare la vatră; eliberare; trecere în retragere.
ostroveni : locuitori din Ada-Kale și în general din insulele Dunării.
ot : de la, din.
otam : v. ot tam.
otnoșănie : comunicare, comunicat.
ot tam : de acolo.

P

paelîc : v. paielîc.
pagri : inimă, suflet.
paia : fără funcție.
paielîc : boierie.
panțir : ostaș călare.
paradosi : a informa, a pune în curent; a învăța; a se pune la dispoziția cuiva, a se preda.

parapon : necaz, supărare, neplăcere.
paraponisi : a se mîhni, a se supăra.
paravalisi : a colaţiona, a confrunta.
paravlipsi : v. paravalisi.
paresimi : postul mare.
paretisis : demisie.
parigorie : mîngîiere.
parigorisi : a mîngîia.
parucic : v. porucic.
paroş : paşaport.
patrida : patrie.
pecetluire : act (cu pecete).
pecetluit (-uri) : act (cu pecete).
peci : bilet, adeverinţă.
perierghie : curiozitate, dorinţă de a şti, de a cunoaşte multe.
parilipsis : rezumat, sumar, extras.
periorisire : îngrădire.
peripisi : a îngriji, a înfăptui.
peristas : v. peristasis.
peristasis : împrejurare, situaţie.
periusie : avere, moştenire.
pezodrom : ştafetă.
pirg : turn.
pirgopie : zidire de turn; plan; afacere.
pisah : am scris.
pitac : ordin, scrisoare; diplomă (de boierie).
pîrcălab : primar în satele Ţării Romîneşti.
plai : diviziune administrativă la munte, identică cu plasa (la şes).
plăieş : ostaş pentru paza plaiului; grănicer.
plasă : diviziune administrativă la şes.
pliroforie : lămurire, informaţie.
plirexusiiutita : împuternicire.
po : cîte.
pod : stradă (pavată cu lemn).
podărit : taxă pentru pod.
podorojnă : foaie de drum.
podvoadă : transport cu cară.
poftori : a repeta.
pohvala : laudă, mărire, glorie; pompă, lux.
pol : jumătate.
polc : regiment.
politicesc : civil.
politie : oraş.
pomăzuit : uns.
pont : punct, articol, dispoziţie.
popor : sat.
porucic : locotenent.
posleduire : confruntare, colaţionare.
potecaş : soldat de pază a potecilor.
poteraş : arnăut care face parte din poteră.
poteră : ceată de arnăuţi pentru urmărirea hoţilor.
pozvoli : a permite.
pravăţ indreptar, îndrumare.
pravilă : lege, normă.
pravilnic : legal, legiuit.
praxis : practică, experienţă, rutină.
prestavlisit : mort.
presustvie : localul judecătoriei.
pretorion : pretură.
prez : peste.
pridlojănie : propunere, ofertă.
prilestire : ademenire, seducere.
prilestit : ademenit.
pripon : funie, odgon.
pristav : supraveghetor.
procatoh : predecesor.
procetire : citire din nou.
procetit : a citit din nou.
procit : a citit din nou.
procitoh : am citit din nou.
proeresis : bunăvoinţă.
profaxis : pretext.
profdaxi : v. proftaxi.
proftaxi : a ajunge, a reuşi, a orîndui.
prohorisi : a înainta, a face progres.
prohorisire : înaintare, progres.
proerisis : v proeresis.
proin : fost; altă dată, odinioară.
proistos : cel mai bătrîn în rang.
pronomie (pronomion) : privilegiu.
protezmie : interval de timp; termen.
protimisi : a da întîietate.
protimisis : preferinţă, precădere.
provalisi : a propune, a susţine.
provizione (plural : provizioane) : v. provizie.
provlimă : propunere.
provirasi : a înainta.
prosferisi : a oferi, a stărui.
publicarisi : a publica.
publicui : a publica.
punt : v. pont.
puşcărie : artilerie; închisoare.

R

răbelaş (rebeliaş) : participant la răscoală.
raelîc (raialîc) : supunere.
raghitin : linişte; supunere.

raia: supus creştin Porţii; ţară sau ţinut tributar Porţii.

raielicesc: ce ţine de raia; vasal.

răsură: rest, rămăşiţă; dare suplimentară pentru plata slujbaşilor.

razălîc: a face..., a consimţi, a satisface.

răzmiriţă: răscoală, război.

răzni: a despărţi, a împrăştia, a risipi.

receh: am zis.

recheabeliu: cel ce strînge darea numită richiabighen.

rechiabighen (recheabighen): dare anuală trimisă sultanului pentru cheltuielile tronului.

regea (regealîc): rugăminte, cerere plăcută.

regeal: unul dintre cei trei miniştri mai importanţi ai Porţii.

regepesc: al lui Regep.

reis-efendi: ministru de externe al Turciei.

rezalet: dispreţ, ruşine, înjosire.

rezalîc: v. rezalet.

rizapazar: preţ curent de piaţă.

roată: companie.

rufet: breaslă.

rupi: subdiviziune a cotului.

rupt (în...; cu...): impus fiscal prin învoială.

ruptaş: categorie fiscală, impusă prin învoială.

ruptăsie: impunere fiscală prin învoială.

ruptele vistieriei: categorie fiscală, impusă prin învoială.

ruschii: rus.

ruşfet: plocon; dar de mituire.

rusumaturi: impozite indirecte (goştină, vădrărit, oierit), constituind venitul domniei.

S

sadecat: devotament, fidelitate, loialitate.

sadecatlîc: v. sadecat.

sadea: curat.

săhăidac: tolbă cu suliţe.

saigibaşa: mai marele peste saigii.

saigiu (saegiu): cel ce numără oile pentru dare.

sam: însuşi, singur.

samă: cont, socoteală; buget.

sameş: slujbaş echivalent cu administratorul financiar de judeţ; casier.

saraf: v. zaraf.

sarascher: v. seraschier.

satara: impozit ilegal; execuţie judiciară, confiscare.

saxana: sarcină, povară.

sărăfie: v. zărăfie.

scatulcă: ladă, dulap, scrin.

scaun de carne: scaun de măcelar, măcelărie.

scăunaş: negustor de vite de tăiat.

schelă: port.

seimen: ostaş din garda domnului şi de la închisori.

semt (sempt): sector, cartier.

seraschier: comandant de căpetenie al unei armate sau provincii turceşti; generalisim.

serdar: căpitanul poştelor şi îngrijitorul conacelor.

serhat: cetate turcească de la margine.

serhatlîu: din serhat.

sfeterisi: a-şi însuşi ceva pe nedrept; a sustrage, a defrauda.

siclet: nelinişte.

siguripsi: a asigura.

sigurita: siguranţă.

silictar: v. silihtar.

silihtar: înalt demnitar turc, purtătorul săbiei sultanului, a marelui vizir.

Silistra-valesi: guvernator general al Silistrei.

simandicos: de vază, însemnat.

simbatriot (simpatriot): compatriot.

sin: fiu, fiică.

sinet: act, dovadă, adeverinţă, chitanţă.

sinfonisi: a pune de acord.

sinfonisit: de comun acord.

sipet: cufăr, ladă.

sistinea: sistem.

sistisi: a recomanda.

sivilizaţie: civilizaţie.

sîn: v. sin.

sîngerit: vamă (taxă) pe vite în obor.

sluger: boierul însărcinat odinioară cu aprovizionarea curţii şi armatei cu carne; la încep. sec. XIX, boier mic, fără funcţie.

slujitor: soldat, ostaş.

soglăsui: a hotărî ceva în unanimitate; a confrunta, a corobora.

soglăsuire: confruntare, coroborare.

soglăsuit: confruntat, coroborat.

soţita: societate, grupă.

sovietnic: consilier.

spahiu: călăreţ turc; moşier.

staaţ obligaţione: obligaţiuni de stat.

staroste: mai marele breslei.
starostie (de ținut): isprăvnicat, prefectură.
steanapi, stenopi: trecătoare, cărare.
stenahorie: neliniște, îngrijorare.
stepescă: treaptă.
strainic: drumeț, călător.
sud: județ, ținut.
sudit: supus străin, sub protecția consulatului țării sale.
suhat: loc de pășune pentru îngrășatul vitelor.
sulger: v. sluger.
surecciu: negustor de vite.
surghiun: exil.
surgun (surgunlîc): v. surghiun.
sursat: cumpărare obligatorie de produse pentru Poartă.
surugiu: vizitiu.

Ș

șart: condiție, articol dintr-un tratat; tocmeală; ordine, rînduială.

T

tacîm: harnașament; suită.
taclitul: parodie, imitație.
tacmin: v. tahmin.
tacrir: interogatoriu; raport; notă diplomatică.
tahmin: apreciere, evaluare.
taht: tron, scaun; reședință, capitală.
tain (tainat): porție; provizie pentru trupe.
taingiu: cel ce îngrijește de tainuri; furier.
tam: acolo.
taraf: partid, grupare.
tarapana: monetăria statului.
tarsana: arsenal de marină.
taval: rostogolire.
taxil (a face...): a percepe.
taxildar: perceptor.
techer-mecher: cu zor, cu nepusă masă; foarte iute.
teclif: chip, mod; propunere.
tefterdar: controlor financiar; perceptor.
tekpiri: « Alah e mare ».
telal: crainic; strigător la licitații.
teorisi: a avea în vedere; a delibera, a supune deliberării.
tertip: procedeu, proiect; uneltire, stratagemă.
terzibașa: starostele breslei croitorilor.
teșcherea: adeverință; foaie de drum, pașaport.
teslim (a face...; a lua...): a preda, a pune la dispoziție; a transmite.
teslimarisi: a preda, a transmite.
teslimat: predare.
teslimatisi: v. teslimarisi.
testea: duzină, număr de doisprezece.
tetraminie: interval de patru luni.
ticălos: sărman, nenorocit.
tij: asemenea.
tolco: atît.
topciu: tunar, artilerist.
toptangiu: angrosist.
treapăd: taxă (amendă) pentru deplasarea agentului executor.
treti: al treilea.
triminie: interval de trei luni; trimestru.
tropos: chip, fel, mod.
tufeccibașa: comandantul gărzii domnești.
tufecciu: lefegiu în garda domnească; armurier.
tulumbă: pompă de incendiu.
tulumbagibașa: comandantul pompierilor.
tura: monograma sultanului; iscălitura lui.

U

ugerit: taxă de plată pentru caii de poștă.
urdie: v. ordie.

V

vadea: termen.
vădrărit: dare pe vin.
Valahia Mare: Muntenia.
Valahia Mică: Oltenia.
valesi (la sfîrșitul unei compoziții): guvernator general.
valiu: guvernator general al unei provincii turcești.
văpsea: mahala, cartier.
vătăși: a îndeplini funcția de vătaf.
vazghitisi: a se plictisi, a-și pierde răbdarea, a renunța.
vechil: locțiitor, împuternicit; reprezentant, delegat.
vechilime: delegație, împuternicire.
vel: mare.
veleat: an.
velit: mare.
verhovnic: căpetenie, șef.

viener-verg : curs vienez.
vîlf : vîlvă.
vinăricer : perceptorul dijmei din vin.
vinăriciu : dijmă din vin.
vivlioteca : bibliotecă.
vizirchislasi : cîşla vizirului, taxă pentru conacul vizirului.
vlahscoe : romînesc — romînească.
vnuc : nepot.
volnic : liber, scutit de...
vornicel : primarul satului (în Moldova).
vtori : al doilea.

Z

za : de.
zabit : căpetenie militară; funcţionar; administrator; turcul de pe lîngă ispravnicul de judeţ.
zabitlîc : administraţie.
zăbrănire : interzicere.
zaherea : provizii; grîne; articole alimentare.
zalhana : abator.
zăloagă : gaj, amanet.
zapcilîc : funcţie de zapciu; execuţie poliţienească.
zapciu : cîrmuitorul unei plăşi, al unui plai; agent executiv.
zapis : act, document, hîrtie, adeverinţă, chitanţă, înscris.
zapt : stăpînire; a face... a pune stăpînire, a pune mîna pe ceva.
zaraf : casier (al vistieriei).
zărăfie : casierie.
zăticni : a împiedica, a stînjeni, a pune piedici.
zătăcnire : piedică, stînjenire.
zaveră : răscoală (1821).
zavergiu : răsculat (rebelist).
zemble : v. zemle.
zemle : ţară.
zet : ginere.
zmăcinare : spargere, sfărîmare, zdrobire, sfîşiere.
zorba : v. zurba.
zorbagiu : răzvrătitor, rebelist.
zulum : silnicie, asuprire.
zurba (zurbalîc) : răscoală; bătaie, ceartă.

INDICE

de persoane, locuri și materii din vol. I, II și III[1].

[1] Au fost culese cu **aldine** numele de persoane, cu MAJUSCULE cele de locuri, iar materiile cu litere *cursive*.

B

D

E

F

G

I

Î

J

K

L

N

O

P

R

S

T

Ţ

U

V

W

X

Y

Z

Redactor de carte: Ionas Sarah

Dat la cules 14.01. 1960. Bun de tipar 29.06. 1960. Tiraj 900 ex. Hirtie semivelină 65 g. m². Format 16/70×100. Coli editoriale: 44,70. Coli de tipar 34½. A 02055. 1959. Indicele de clasificare pentru biblioteci mari: 9(498) (001-12). Indicele de clasificare pentru biblioteci mici: 9(R).

Tiparul executat sub com. nr. 70 la Întreprinderea poligrafică nr. 4 Calea Şerban Vodă, nr. 133-135, Bucureşti, R.P.R.

ERATĂ

Pag.:	rîndul:	în loc de:	se va citi:	din vina:
7	11 de jos	iunie	iulie	autorului
8	14 de sus	Începutul lunii 1822	Începutul lunii august 1822	autorului
12	20 de sus	şi i s-au restituit	şi nu i s-au restituit	autorului
45	18 de jos	meherier	mehergher	autorului
127	6 de jos	9 iulie 1822	1 iulie 1822	autorului
132	12 de sus	Ἐξ[ώτατε]	Ἐξ[οχώτατε]	tipografiei
191	8 de jos	1822	1122	autorului
288	5 de sus	Gîrboviţa	Gîrniţa	autorului
304	7 de jos	şi i s-au restituit	şi nu i s-au restituit	autorului
447	4 de jos	«Полку румынских казаков»	« Валахском Казахском полку »	Editurii
450	3 de jos	своему желанию	договору	Editurii
451	4 de sus	защитить себя	отстаивать свои права	Editurii
476	2 de sus	обязанностей	должностей	Editurii
476	9 de jos	июня	июля	autorului
477	16 de sus	июля	августа	autorului
481	22 de sus	что были	что небыли	autorului
493	23 de sus	parodie, imitaţie	bucată de stofă de legat în jurul capului; parodie, imitaţie	autorului
500	25 de sus	Blădeşti v. Blădeşti	Blăjdeşti v. Blajdeşti	autorului
506	8 de jos	cioslă	cislă	Editurii
518	32 de sus	în Bulgaria	în jud. Mehedinţi	autorului
527	1 de jos	în 1820.	în 1820, I, 165, 176	autorului